

ZBORNIK

PRISPEVKOV VSEBIN ZGODNJEGA
NARAVOSLOVJA PROGRAMA EKOŠOLA

Program Ekošola - julij 2022

ZBORNIK PRISPEVKOV VSEBIN ZGODNJEGA NARAVOSLOVJA PROGRAMA EKOŠOLA

Izdajatelj: Društvo DOVES - FEE Slovenia, Portorož

Uredniški odbor: Dane Katalinič, mag. Jasmina Mlakar, mag. Gregor Cerar, mag. Darja Silan

Jezikovni pregled: Za jezikovno neoporečnost so odgovorni avtorji prispevkov

Uredila: Dunja Dolinšek

Portorož, julij 2022

Elektronska izdaja

Spletna publikacija: <http://ekosola.si/gradiva>

Publikacija je brezplačna.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 115767299

ISBN 978-961-7111-07-1 (PDF)

Uvod	6
Aleksandra Miklič, Kroženje vode - vodni krog	7
Aleksandra Pučko, Vrt in otroci	11
Alenka Dolanc, Gozd in drevesa - del nas	15
Alenka Nerad Rožej, Projekt Ekobranje za ekoživljenje	19
Alenka Šiška, Kaj se skriva v dežni kapljici?	23
Ana Bukovec, Prišla je pomlad	27
Ana Fajdiga, Voda - naš vsakdan	30
Andreja Škulj, V gozdu	34
Anita Kirbiš, Peljemo se, peljemo	38
Barbara Majc, Izdelava papirja v vrtcu	43
Brigita Gomboc, Znanje o gozdovih - povezani z gozdom	48
Brigita Ostrožnik, Z Zemeljkom raziskujem tla, rastline in živali	53
Damjana Erjavec, Zemeljko in talne živali	58
Doroteja Škriba, Gibalno-učna pravljica učna pot kot spodbuda h gibanju v gozdu	63
Doroteja Ravter Zager, Od opazovalca do raziskovalca	68
Dženi Knez, Podnebne spremembe - vremenski pojavi v naši okolici	72
Elma Beganovič, Tina Bergant, Kako varujemo vodo? - uspešen projekt timskega sodelovanja	78
Helena Krnc, Barve našega vrta	83
Helena Pajek, Prleška domača "Kuhja"	87
Irena Malovrh, Voda - vir življenja	92
Jana Podlogar, Hrana, kot je bila nekoč	96
Janja Gotovnik Gobec, Zelenjavni "vrtiček" v visoki gredi	100
Janja Jaušovec, Čemaž - vpliv okolja na zdravje otrok	104
Jasmina Safošnik, Vreme in vremenski pojavi	109
Jasna Sotler, Branje s pomenom ekološke osveščenosti	113
Karlina Gašperin, Polna skleda stročjega fižola	118
Katarina Preksavec, Ptičkov vrtiček	122
Katja Pašič, Gosenica je lezla	126
Katja Stegne, Zemeljkov talni živžav - Le kaj se tukaj skriva?	129
Katja Švigelj Perović, Vrt sredi mesta	133
Katja Žabkar, Zelenjavni vlak	138
Klaudija Hozjan, Gozdna igralnica	142
Klaudija Hozjan, Talni živ žav	146
Klavdija Šibila, Malčki se igrajo z vodo	150
Ksenija Povše, Odvržena plastika v naravi ogroža živali	155
Lea Krajnc Lešnik, Z manj odpadki v lepši jutri	160
Lilijana Rumež, Eko projekt v Vrtcu Kidričevo	165
Maja Kozlovič, Gozd - prostor za vsak dan	170
Maja Kozlovič, Gozd - prostor za vsak dan	174
Maja Štraus, Gozdna doživetja	179
Maja Zakelšek Skuhala, Prispevamo k manjši onesnaženosti okolice, spoznajmo gozd	183
Marija Mizori Grobin, Eksperimentiranje v vrtcu	188
Marija Rudolf, Raziskujemo tla v okolici našega vrta	193
Marijana Jančič, Zelo lačna gosenica	197
Marjanca Remžgar, Sadimo in se veselimo	201

Marta Grom, Žabe v vrtcu	205
Marta Rogelj Lipoglavšek, Igrivo v svet narave	210
Mateja Kovačec, Cvetlična greda za rojstni dan	213
Mateja Kovačec, Ko so oblačila premajhna	217
Mateja Škrobar, Igra z odpadnim materialom	221
Mihela Jelenc, Skrbim zase in za svoje zdravje	224
Mihelca Vajda, Čebele, naše prijateljice - kreiranje spodbudnega učnega okolja	228
Milena Gobec, Pot mleka od krave do kozarca	232
Milena Jerman, Kako živim, kaj slišim?	236
Miša Pintarič, Bodimo trajnostno naravnani in ustvarjalni - dajmo odpadkom novo življenje	241
Mojca Lorenčič, Zakaj nam krava daje mleko?	245
Mojca Primc, Zvezdice vrtnarijo	250
Monika Celar, Ponovno uporaba odpadnega materiala	254
Nina Bevec Jevnikar, Vremenski pojavi	258
Nina Kotnik, Malčki palčki raziskujejo travnik	262
Nina Mak Lopan, Evropski teden zmanjševanja odpadkov	267
Nina Strmljan, Naravno okolje skozi oči otrok	270
Nuša Erjavec, Z gibanjem v gozdu do zdravega življenjskega sloga	274
Nuša Petrič, Kako poskrbeti za dobro počutje najmlajših	278
Patricija Steklačič, Vrtniček na terasi	282
Petra Brvar, Raziskujemo naravo in vpliv človeka na okolje	287
Petra Čančer, Zakaj v gozd? Povezovanje naravoslovja z elementi pomoči z umetnostjo v predšolskem obdobju	291
Petra Iljaž Ripak, Planet, v plastiko ujet	296
Petra Sobočan, Eko otroci črenšovskega vrtca v utripu življenja nekoč	300
Renata Šimic, Naš planet ni smet	305
Sandra Osolnik, Od travnika do vrtnička	308
Sandra Ravš Jakob, Mlekastično - pot belega zlata	312
Sandra Ravš Jakob, Naše pisane vrtno gredice	317
Slavica Šavli, Razvijanje skrbi za naravne vire s prepoznavanjem materialov in z razvrščanjem odpadkov	323
Snežana Anđel, Martina Jakus, Nona, kaj ste vi včasih jedli? - s prehrano po stopinjah naših prednikov	328
Sonja Ban, Zmajčkove terme	333
Sonja Flere, Prazna vreča ne stoji pokonci!	338
Suzana Grosek, Očistimo naš gozd in potok	341
Suzana Pepel, Igralnica v naravi	345
Špela Knafelj Borovič, Zelišča so naše prijateljice	349
Špela Poljanšek, Vremenski pojavi	354
Tadeja Težak, Voda za življenje in igro	358
Tama But, Kdo podira drevesa v bližini našega ribnika?	363
Tina Smolej, Zemira Salkić, Svet žuželk okoli nas	368
Tjaša Lopatec, Raziskovanje in ustvarjanje v gozdu	372
Tjaša Lopatec, Voda in plavajoča kovinska sponka	376
Tjaša Šoba, Posadili smo voščilnico... zrastle je solata	380
Urška Lah, Prehrana danes in zdrav življenjski slog	384

Urška Škoda, Od gosenice do metulja	390
Valentina Murgelj, Od mleka do... ..	393
Valerija Gregorin Magdič, Od jajčeca do sviloprejke v modri igralnici	396
Vesna Koren, Živi kotiček za odgovoren odnos do narave	400
Vesna Sašek, Kako približati spoznavanje kmetije in mlečnih izdelkov otrokom prvega starostnega obdobja	405
Vida Videc, Mlekastično!	409
Viktorija Mlinarič, Malčki in mleko	413
Zinka Zadavec, Recikliran papir za pismo Dedku Mrazu	417
Alenka Šiška, Taktilno raziskovanje: Kaj pa ti čutiš?	421
Špela Outrata, Podnebne spremembe in biotska pestrost	424
Špela Outrata, Življenje v gozdu	428
Nina Bevec Jevnikar, Od semena do krožnika	431

UVOD

Raziskovalne vsebine programa Ekošola temeljijo in izhajajo iz bivalnega okolja otrok in učencev, ker je to temelj za privzgajanje edukacijskih vrednot do bližnjega okolja. V tem okolju so ekološke vsebine skozi vzgojno – izobraževalni proces izpostavljene kot vrednote. Te vrednote pomenijo žlahten prispevek k ozaveščanju o pomenu trajnostnega razvoja. Izpostavljamo, da naravoslovne vsebine najbolj zaživijo v naravnem okolju in prispevajo k ekovzgoji in učenju predšolskih otrok in učencev skozi ekoakcijske aktivnosti in dejavnosti, na katerih temeljijo okoljske vsebine programa Ekošola za vrtce.

Programske vsebine so skrbno izbrane, in to z namenom, da otroke, učence motivirajo v vrtcu, šoli in na domu. Na ta način se omogoča in spodbuja akcijski odnos do okolja, v katerem otrok živi. Cilj pa je spodbujanje radovednosti otrok, njihove ustvarjalnosti in razvijanje akcijskega odnosa do okolja, v katerem živi; skratka gre za privzgajanje naravnega življenjskega ritma in sloga v sožitju z naravo.

V ZBORNIKU so zbrani prispevki avtorjev iz posameznih eko – vrtcev in ekošol, ki prikazujejo svoje projektne rezultate, didaktične pristope, rezultate dobre pedagoške prakse, načine in metode raziskovalnega dela z otroki in učenci na vsebinah naravoslovja, s poudarkom na ekoloških vsebinah in vrednotah.

Dane Katalinič

Kroženje vode - vodni krog

Aleksandra Miklič

Vrtec Zelena jama

sandra.miklic1@gmail.com

Otroci so raziskovalci in radovedneži. Lahko brez predsodkov oblikujejo zamisli in pojave v okolju, v katerem živijo. Neposredne izkušnje iz okolja otroke spodbujajo k razmišljanju in učenju. Otrok učenje doživlja celostno z vsemi čutili. Njegove ugotovitve pogosto niso v skladu z dejanskimi pojavi, zato so lahko le-te izhodišče za aktivno učenje. Pomembno vlogo pri spodbujanju raziskovanja v predšolskem obdobju imamo mi, vzgojitelji. Otroku lahko ponudimo različne metode, preko katerih ta oblikuje nove zamisli o naravnih pojavih.

Tako smo se v vrtcu Zelena jama aktivno vključevali v različne naravoslovne dejavnosti, kjer smo z izvajanjem različnih poizkusov prišli do novih spoznanj. Pri tem smo otroke spodbujali k razmišljanju in učenju o lastnosti vode. Otroci so tako spoznali naravoslovna pojava izhlapevanje in kondenzacija vode.

Ključne besede: otrok, aktivno učenje, kroženje vode, izhlapevanje, naravoslovne dejavnosti

Abstract

Children are explorers and inquisitive. Without any prejudice they are able to develop ideas and natural occurrences in their environment. Straightforward experience from the environment encourage children to think and learn. The child experiences learning through all their senses. His findings are often not in sync with the actual occurrence, therefore can only be a starting point for active learning. An important role of encouraging the children's curiosity in pre-school period comes to us, pre-school teachers. We offer different methods through which a child develops new ideas about natural occurrences.

In our kindergarden, Zelena Jama, we've been actively participating in various natural activities, where we performed different experiments to come to new findings. With these experiments we've encouraged children to think and learn about the properties of water. Children have learned natural phenomena evaporation and condensation of water.

Keywords: child, active learning, water circulation, evaporation, natural sciences activities

1. UVOD

Vodni krog, je neprestano kroženje vode v Zemljini hidrosferi. Morje, kontinenti in ozračje so največji zbiralniki vode na Zemlji. Sevanje sonca poganja kroženje vode in s tem vpliva na izhlapevanje vode tako, da v ozračje prehaja v obliki vodnih hlapov. Voda nas obkroža

vsepovsod. Po deževju se na igrišču luža posuši, prav tako se oblačila, ki so mokra, posušijo. Ko vodo segrevamo, se iz posode kadi para. Zaradi teh lastnosti je voda za otroke običajno velika uganka in neznanka. Otroci v predšolskem obdobju nimajo predstav, zakaj se perilo posuši, zakaj v kozarcu »izgine« voda, kaj pomeni, če se iz posode z vodo kadi. Zato smo se odločili preizkusiti nekaj primerov dejavnosti, pri katerih so otroci prišli do novih spoznanj o naravoslovnih pojavih kondenzacije, izhlapevanja in kroženja vode (vodni krog).

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili različne metode:

- lastna aktivnost (poizkusi, raziskovanje),
- razlaga, pogovor, demonstracija,
- ogled poučnih knjig, slikanic in risanke,
- vodenje z odprtimi vprašanji,
- opazovanje vzrokov in posledic pri poizkusih,
- risanje.

3. RAZPRAVA

V vrtcu se izvajajo naravoslovne dejavnosti, povezane z vodo in njenimi lastnostmi, tako v prvem kot v drugem starostnem obdobju. Pomembno je, kako so organizirane. Izvedba vpliva na otrokovo razumevanje naravoslovnih pojavov in procesov.

Naša naloga je bila tem boljše pripraviti bogato učno okolje, kjer bi si otroci v sproščenem vzdušju izmenjavali svoje izkušnje in znanja. Izbrali smo dejavnosti, ki so vključevale poizkuse, s pomočjo katerih so otroci dobili nova spoznanja o naravoslovnih pojavih kondenzacija, izhlapevanje, kroženje vode oz. vodni krog.

Aprilsko vreme je bilo odlično izhodišče za raziskovanje in spoznavanje naravnih pojavov v zvezi z vodo. Hodili smo na sprehode, opazovali vreme in bujno spreminjanje narave. Luže so se bohotile v vsej veličini. Krasno izhodišče za nadaljnje delo!

V začetku smo na podlagi odprtih vprašanj želeli ugotoviti kakšno imajo mišljenje o kroženju vode v naravi, kakšne so njihove ideje in predstave. Med drugim smo si ogledali tudi slikanico Raziščimo vodo ter poučno risanko Vodni krog. Sledile so različne dejavnosti in poizkusi, ki so bili povezani s proučevanim pojavom. Dejavnosti so zajemale poizkuse, na podlagi katerih so se otroci seznanili z izhlapevanjem, kondenzacijo in kroženjem vode v naravi. Dejavnosti so potekale v jutranjem krogu, kjer so vsi otroci aktivno sodelovali, tako pri pripravi, kot pri sami izvedbi poizkusov.

Slika 1: Slikanica Raziščimo vodo, poučna risanka Vodni krog

Slika 2: Pranje perila

Slika 3: Sušenje perila

Slika 4: Lovljenje vode, dežne kaplje, vodni krog

Slika 5: izdelava Eko plakata

4. ZAKLJUČEK

Otroci so z veseljem sodelovali v naravoslovnih dejavnostih. Tako so se seznanili z novimi naravoslovnimi pojmi. Nova spoznanja so si pridobili s sodelovanjem pri izvajanju poizkusov, kjer so predvidevali, opazovali in si oblikovali nove predstave.

S preprostimi poizkusi smo spodbudili razvoj otrokovega mišljenja, kjer so s konkretno izkušnjo pridobili nova znanja in predstave o kroženju vode.

5. LITERATURA

Batistič Zorec, M (2003). Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcih. Ljubljana: Inštitut za razvojno psihologijo.

Bedenčič, M. (2016). Spoznavanje in raziskovanje kroženja vode v naravi v predšolskem obdobju. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta.

Krnel, D. (2008). Kroženje vode. Naravoslovna solnica, 34.

Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport: Urad republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana.

Marjanovič Umek, L. (ur). (2010) . Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Škerlak, L. (2021). Razumevanje naravoslovnih pojavov izhlapevanja in kondenzacije vode v predšolskem obdobju.

Vrt in otroci

Aleksandra Pučko

Vrtec Pikapolonica Cerkevjak (Osnovna šola Cerkevjak – Vitomarci)

pucko.sandra@gmail.com

V mesecu aprilu smo veliko našega časa namenili spoznavanju pridelave zelenjave. Tako smo svoj čas preživljali ob igranju z zemljo, s semeni in s travo. Odločili smo se, da bo naša igra postala skrb za rastline, ki smo jih posejali in posadili v lončke ter na naš vrt, ki ga imamo pri vrtcu. Otroci so pri tem pridobivali pozitivne izkušnje. Pridobili so novo znanje in spoznali, da rastlin ne kupimo samo kot sadik v vrtnariji, ampak jih lahko tudi sami doma vzgojimo.

Ključne besede: otroci, vrt, vzgoja rastlin, igra

Abstract

Summary In April we spent a lot of our time on learning how to grow vegetables. Therefore, we spent our time playing with soil, seeds and grass. We decided that our play would become taking care of plants that were sown and planted in small pots and in our garden near the kindergarten. Children gained a lot of positive experiences. They learnt that plants are not only bought as plants in a garden centre but they can be grown at home.

Key words: children, garden, growing plants, game

1. UVOD

Vrtovi otrokom vseh starosti ponujajo številne možnosti za izkustveno učenje v naravi. S tem ko opazujejo rast pridelkov, ne pridobijo le veliko znanja o rastlinah, marveč tudi o vremenu in podnebju, pomenu voda, vlogi živali na vrtu in o življenjskih ciklih. Naučijo se odgovornosti in potrpežljivosti, saj kmalu ugotovijo, da bodo rastline preživele le, če bodo za njih dovolj vestno skrbeli. Otroci so aktivno vključeni v učni proces, v katerem spoznavajo izvor sveže hrane in pomembnost njene kakovosti ter razumejo pomen samooskrbe.

Ob štetju, opazovanju geometrijskih oblik, prepoznavanju simetrije, ocenjevanju razdalje se urijo v matematičnih nalogah. Mali vrtnarji pridobijo tudi občutek za prostorsko načrtovanje in privzemanje različnih perspektiv. Krepijo se na področju jezika, saj osvajajo nove pojme in poimenovanja, lahko jih spodbujate tudi, da o vrtninah sestavljajo zgodbe in pesmice (Zelenjavni vrt za otroke vseh starosti, 2018).

Vrt je poligon za sprostitev in telesno aktivnost. Razvije se tako groba kot fina motorika, slednja posebej pri rokovanju z zelo drobnimi semeni. Otroci se naučijo delati z orodjem, ki naj bo pri mlajših plastično, starejšim pa lahko ponudite tudi takšno, kot ga uporabljate sami, vendar jih pri delu vselej opazujte. Z orodjem primerne velikosti se izognemo poškodbam, hkrati pa bo delo z njim lažje in zabavnejše.

Vrtnarjenje je tudi dobra vaja v samostojnem in timskem delu, pri čemer se krepijo družinske in ostale medosebne vezi. Ko pobereite plodove, jih lahko skupaj pripravite, še posebej zabavno je, če se lotite novih receptov. Tako najmlajše mimogrede vpeljete tudi v zdrav način prehranjevanja.

Posebej v predšolskem obdobju bodo otroci zvesto sledili vašemu zgledu, zato imate tedaj priložnost, da jim privzgojite pravilen odnos do narave. Ni vam potrebno na dolgo in široko razlagati, zakaj se potrebuje kompostni kup, temveč boste dovolj postorili že s tem, ko vas bodo videli pri njegovi pripravi. Ravno na vrtu lahko otroke neprisiljeno in spontano z zgledom naučite osnov ekologije.

Vrtnarjenje je torej za otroke vseh starosti dragocena izkušnja, ki jih bo obogatila na številnih življenjskih področjih. Zagotovo vam bodo tudi v odraslosti hvaležni, če jim jo boste omogočili.

Za otroški vrt se priporoča rastline, ki hitro rastejo, torej fižol, jagode, sončnice ali solata (Otrok naj ima na vrtu svoj kotic, 2022).

2. METODE

Pri pridobivanju novega znanja so uporabljali metode poslušanja, ki so nas vodile po korakih do nekaterih novih spoznanj rasti rastlin. Prav tako smo se posluževali metode eksperimentiranja. Ko smo sejali semena, nismo vedeli ali bodo naša semena vzknila ali ne. Glavna metoda, ki smo pa jo uporabljali pri vsem delu na vrtu in pri setvi v igralnici, je bila metoda igre.

3. REZULTATI

Pri setvi semen solate, kolerabe, bazilike, buč in kumaric smo ugotovili, da so najhitreje vzknila semena kolerabe, sledila so semena bazilike in nato bučke ter kumarice. Otroci so vsakodnevno pozorno opazovali in šteli dneve, ki so bili potrebni za vzkltitev semen. Ugotovili smo, da sta pri kaljenju semen pomembni tudi voda in temperatura v prostoru. Za primerjavo smo dali dva lončka s semeni na teraso. Semena so na prostem potrebovala za kaljenje en teden več časa.

ŠT DNI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ZELENJAVA															
KOLERABA	■	■	■												
BAZILIKA	■	■	■	■	■										
BUČKE	■	■	■	■	■	■	■	■							
KUMARICE	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■					
BUČKA -zunaj	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	
KOLERABA- zunaj	■	■	■	■	■	■	■								

4. RAZPRAVA

Z otroki smo v dejavnosti zelo uživali. Otroci so ugotovili, da iz semen zraste majhna sadika, ki jo posadimo na urejeno gredico in nato zraste rastlina, ki jo lahko pojemo. Otroci so z velikim zanimanjem sodelovali pri urejanju gredice in spoznavali orodja, ki jih uporabljamo pri delu na vrtu. Spoznali so različna zelišča in rastline, ki jih sadimo ali sejemo na vrt. Ob tem smo si ogledali tudi dobre in slabe sosede na vrtu in se pogovorili, da vsega ne sadimo skupaj na eno gredo. Pri samem sajenju so otroci spoznali, kaj potrebujemo in kako poteka postopek sajenja. Ko smo končali s sajenjem, je bila njihova naloga skrb za sadike in zalivanje. Dogovorili smo se, da skupaj skrbimo za gredico, jo urejamo, zalivamo. Na koncu bomo tudi pobirali pridelek, ki nam ga bo gospa kuharica pripravila.

Slika 1: Jagode, ki smo jih posadili že rodijo.

Slika 2: Urejanje gredice.

Slika 3: Urejanje gredice.

Slika 4: Sajenje semen.

5. ZAKLJUČEK

Pri otrocih sem videla veliko zanimanja za novo pridobljeno znanje. Zaradi pridobljenega znanja v vrtcu so otroci doma uredili svoje gredice, kar je bil tudi eden od namenov našega

projekta. Otroci so z največjim veseljem pripovedovali, kako skrbijo za svoje gredice, kaj vse delajo in kaj jim uspeva.

Pri nas je dejansko pridobljeno znanje zaokrožilo od vzgojiteljic do otrok in posledično do staršev. Starši se na ta račun pošalijo, da bodo letos vsi jedli več zelenjave, ker imajo doma pridne vrtnarje.

Zagotovo pa vem, da bomo drugo leto zopet ponovili to pridobljeno izkustveno znanje, ki je veliko bolj učinkovito, kot če bi se samo pogovarjali o vzgoji rastlin.

6. LITERATURA

Otrok naj ima na vrtu svoj kotic, 2022. Dostopno na:

https://www.bibaleze.si/moj_otrok/otrok-naj-ima-na-vrtu-svoj-koticek.html?fbclid=IwAR2758xh1OdYI56NWe6Aof9NBzD8D6GmQqA8_Un3vza_9vwkELc82QHIXEY [19.5.2022].

Zelenjavni vrt za otroke vseh starosti, 2018. Dostopno na: https://blog.posadi.si/otroci-vseh-starosti-na-zelenjavnem-vrtu/?fbclid=IwAR323e0j1T6V8_-CgjhOGbIZBbGM47EATKIHDBmzsZim81KRfZbzRuERzp8

[20.5.2022].

Gozd in drevesa – del nas

Alenka Dolanc

Vrtec Miškolin

alenka.dolanc@guest.arnes.si

Namen nabora dejavnosti, ki jih bom predstavila, je prikaz spodbujanja otrok pri opazovanju in raziskovanju naše bližnje okolice, gozda in dreves okoli nas. Otroci so s pomočjo vodenja opazovali, kaj se dogaja z našo bližnjo okolico skozi celotno šolsko leto. Z otroki smo opazovali drevo v različnih letnih časih in se seznanili z njegovim ciklom. Z opazovalno-raziskovalno dejavnostjo smo z otroki veliko časa preživeli v bližnjem gozdu, kjer so otroci, tako vodeno, kot tudi prosto, raziskovali okolico. Namen dejavnosti je bil, da bi otroci čim več časa preživeli na svežem zraku, aktivno raziskovali in tako kaj novega izvedeli ter se pri vsem tem dobro počutili. Otroci so z deljenjem svojih prijetnih doživetij v gozdu in na prostem svoje navdušenje prenesli tudi na svoje starše.

Ključne besede: otroci, drevesa, opazovanje, raziskovanje, igra.

Abstract

The purpose of the selected activities I will present is to show the encouragement of children to observe and explore our immediate surroundings, the forest and the trees around us. With the help of guidance, the children observed what was happening to our immediate surroundings throughout the whole school year. We observed the tree with the children at different times of the year and got acquainted with its cycle. With the observation and research activity, we spent a lot of time with the children in the nearby forest, where the children, both guided and free, explored the surroundings. The purpose of activities was for the children to spend as much time as possible in the fresh air, to actively explore and thus learn something new, and to feel good. The children passed on their enthusiasm to their parents by sharing their pleasant experiences in the forest and outdoors.

Key words: children, trees, observation, exploring, game.

1. UVOD

V skupino, kjer smo izvajali dejavnosti, je vključenih 18 otrok, starih 2–4 leta. Meseca novembra je bilo naše glavno področje dejavnosti narava. Večji poudarek smo dali na opazovanje okolice okrog nas in se osredotočili na drevesa. Cilji, ki smo si jih zadali, so bili, da otroci preko različnih čutil zaznavajo posamezne dele dreves ter se seznanijo s posameznimi deli dreves in usvojijo nove pojme, kot so krošnja, iglavec, listavec, plod ...

Pomembno je, da otrokom omogočamo ustrezne pogoje, ki otroku omogočajo raziskovanje, manipulacijo z materialom, saj takšni pogoji razvijajo otrokovo ustvarjalnost. Zavedati se je

potrebno, da je v predšolskem obdobju otrok osrednja njihova dejavnost igra (Jaušovec, 1987). Skozi dejavnosti smo načrtovali tudi veliko časa, ki smo ga uporabili za samostojno igro v gozdu.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti sta prevladovali metoda raziskovanja in metoda igre. Z otroki smo preživeli veliko časa v gozdu, da so ozavestili, da se v naravi dobro počutijo ter aktivno začeli raziskovati ter se igrati.

3. REZULTATI

Vse skupaj se je začelo z opazovanjem okolice na daljših sprehodih. Na sprehodih skozi gozd smo opazili tudi odvržene smeti, zato smo otroke večkrat vprašali, kam sodijo smeti. Otroci so nas ob naslednjih sprehodih na smeti na tleh večkrat tudi sami opozorili, povedali so, da smeti na tleh niso lepe in da smeti ne mečemo na tla, ampak v koše za smeti. Otroke smo spodbujali, da so prisluhnili naravi, poslušali, kaj vse slišijo ter se zazrli v nebo.

Dejavnosti smo povezali tudi s preostalimi področji. Predvsem smo želeli, da se otroci z igro in preko lastne aktivnosti seznanjajo z novimi stvarmi. Preko različnih ovir v gibalnem poligonu so se otroci ustavljali na posameznih mestih, kjer so bili razstavljeni posamezni deli dreves, jih tipali in poimenovali. Tesna povezava je bila tudi s področjem matematike. Vejice smo urejali po dolžini ter iz njih gradili prave konstrukcije. Vejice s listi/z iglicami smo razvrščali v drevesni diagram.

Opazovanje, igra in raziskovanje

Otroke smo na sprehodih spodbujali z vprašanji ter jih tako vodili in spodbujali k razmišljanju, hkrati pa izhajali iz njih, saj smo na podlagi njihovih odgovorov in vprašanj snovali prihajajoče aktivnosti. Opazovali smo, kaj imajo drevesa na vejah, poimenovali smo drevesa, ugotavljali, katero drevo je višje in primerjali krošnje iglavcev in listavcev. Prebrali smo tudi pravljico Nečimrno drevo, ki nas je spremljala skozi celo šolsko oz. koledarsko leto. Pravljica namreč predstavlja zgodbo o spremembah mladega drevesa skozi letne čase.

Velikokrat smo se v gozdu igrali, našli smo namreč posekan del gozda, kjer je ostalo veliko palic, štorov in drugih, za igro otrok, zelo zanimivih stvari. Otroci so našli štor, ki so ga uporabili

za najrazličnejše stvari; uporabili so ga kot konjička, ga jahali, na njem vozili avto ter se urili v gibalnih spretnostih.

Na računalniku smo si ogledali poučno risanko Gosenica Tinka v gozdu, v kateri smo izvedeli kar nekaj novih stvari. Med drugim smo izvedeli tudi, da se drevesa, ki imajo iglice, imenujejo iglavci, tisti, ki imajo liste, pa listavci.

Tako smo naslednje dni na sprehodih in v gozdu iskali iglavce in listavce. Skozi zimo pa smo kmalu potrdili naše novo znanje, da so listavci svoje liste odvrgli, medtem ko jih iglavci še vedno imajo. V spomladanskem času so otroci opazovali, kako so iz vej začeli poganjati listi, kmalu pa smo se na sprehodih začeli ukvarjati tudi s sencami. Opazovali smo, kdaj vidimo svojo senco ter videli, kako velike sence nam delajo drevesa. Da otrokom ni bilo vroče, so se igrali v senci in se seznanili še z eno dobro lastnostjo dreves.

Tipanje

Otroci so se preizkusili tudi s čutno vrečko. V vrečki iz blaga smo pripravili različne stvari v povezavi z drevesi (vejico z iglicami, list, kostanj, želod, žir ...), otroci pa so s tipanjem skušali ugotoviti, kaj tipajo, kaj je v vrečki.

Ustvarjanje

Po tem, ko smo veliko časa preživeli v gozdu, se seznanili s posameznimi deli drevesa in jih pretipali, smo izdelali tudi skupno drevo, ki je krasilo našo igralnico. Najprej smo ga pobarvali, nato pa nanj na ustrezna mesta nalepili njegove dele, ki smo jih nabrali v gozdu. Na deblo so otroci nalepili lubje, na krošnjo pa veje, liste in plodove. Našli smo tudi nekaj korenin, ki so jih otroci prav tako nalepili.

Otroci so izdelali tudi vsak svoje drevo ter se preizkusili v finomotoričnih spretnostih. Odslužene kartonske škatle smo razrezali na manjše kose, na posamezen kos je vsak otrok narisal svoje drevo, ga polepil z listki iz stare vate, ter liste pobarvali s pomočjo kapalk.

4. RAZPRAVA

Otrokom smo sproti načrtovane dejavnosti prilagajali njihovim zmožnostim, saj je v skupini kar nekaj mlajših otrok, ki še niso bili stari 3 leta. Prav tako smo se trudili, da smo izhajali iz njihovih interesov. Otroci so se v gozdu počutili prijetno, razvili so spoštljiv odnos do narave, ter se obnašali odgovorno. Drevesa so vzljubili, občudovali njihovo mogočnost ter se jih radi dotikali. Spoznali so, da nas drevesa obdajajo, so za naše življenje pomembni in predstavljajo del nas.

5. ZAKLJUČEK

Naš namen je bil, da bi vsi skupaj več časa namenili opazovanju naše bližnje okolice in aktivno preživljali prosti čas v naravi. Otroci so bili vedno zelo veseli, ko smo jim povedali, da bomo dopoldne preživeli v gozdu ter ga raziskovali. V gozdu smo našli veliko stvari, ki so otroke razveselili pri igri. Zelo radi so skakali s štorov, hodili po podrtem deblu ter gradili iz vej. Otroci so usvojili nove pojme, ki so jim bili do takrat neznani. Ozavestili so tudi pomen varovanja naše narave in skrbi za čistočo.

6. LITERATURA

Jaušovec, N. (1987). Spodbujanje otrokove ustvarjalnosti. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Bahovec, D. E. in ostali (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.

Costa, Nicoletta (2007). Nečimrno drevo. Ljubljana: Lepa beseda.

Projekt Ekobranje za ekoživljenje

Alenka Nerad Rožej

Vrtec Ravne na Koroškem, enota Solzice

alenka.nerad-rozej@guest.arnes.si

Skrb za okolje in varovanje narave je področje, ki se dotika tudi otrok, ki še obiskujejo vrtec. V času, ko smo zelo potrošniško usmerjeni, se je pomembno zavedati škodljivosti posledic naših dejanj, predvsem zaradi uporabe nepotrebne embalaže, ki se dolgo časa ali pa sploh ne razgradi.

V prvi vrsti se moramo osredotočiti na varovanje naravnega okolja in iskati poti, kako bi skozi lastno aktivnost lahko pripomogli k bolj zdravemu okolju. Zato je prav, da že otroci spoznajo zakaj in kako varovati naravo, kako ohraniti čisto vodo v kateri je izobilje življenja.

Vsi skupaj se moramo iz materialnega sveta usmeriti nazaj k vrednotam, k naravi.

Ključne besede: okolje, otroci, voda, vrednote

Abstract

Care for the environment and protection of nature is a field that also concerns children in kindergarten. In times when we are very consumer – oriented it is important to acknowledge the consequences of our actions, especially the use of unnecessary packaging which takes a long time to decompose or does not decompose at all.

First, we should focus on protecting natural habitat and search for ways to help achieve healthier environment through our own activities. That is why it is important that children realise why and how to protect nature, how to keep the water, which is abundant with life, clean.

We need to switch ways from the material world back to our high values, back to nature.

Key words: environment, children, water, values

1. UVOD

V naši skupini je knjiga vsakodnevna spremljevalka, zato smo se z veseljem odločili, da sodelujemo v projektu EKOBRANJE ZA EKOŽIVLJENJE. Sprva nismo vedeli, koliko lepega nam bo to prineslo.

S priporočilnim seznamom smo se skupaj podali do Pionirske knjižnice Leopolda Suhodolčana v KOK na Ravnah in si izbrali knjigo, ki nas je najbolj pritegnila. To je bila knjiga FLUPI IN VODA, katere avtor je Wilfried Vandaele. In naša raziskovanje se je začelo.

2. CILJI

Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju narave.

Otrok spozna s čim vse onesnažujemo okolje.

Otrok odkriva in spoznava lastnosti vode.

3. METODE

Uporabljene so bile naslednje metode:

pripovedovanja,

pogovora,

opazovanja,

raziskovanja,

lastne aktivnosti.

4. RAZPRAVA

Zgodba o Flupiju, nenavadni živalci, ki je zaradi onesnažene vode hudo zbolel in ni veliko manjkalo, da bi umrl, se nas je močno dotaknila. Ob njegovem iskrenem vprašanju zakaj ljudje ne storijo kaj, da bi ostale vode čiste, smo se zamislili in pričeli z raziskovati.

Najprej smo se veliko pogovarjali in prišli do spoznanja, da je največji povzročitelj onesnaženosti voda prav človek. Potem smo si iz odpadnih materialov naredili lutko Flupija, ki

Slika 1: Igra ob potoku

je bil naš spremljevalec pri vse dejavnosti. Pogosto smo obiskovali potoček, ki teče na obrobju našega mesta, se ob njem igrali in spoznavali lastnosti vode. V vseh vremenskih razmerah smo opazovali reko Mežo in ugotavljali kako se glede na vreme spreminja njena barva, tok, nabrežina... Ko smo v njej videli plavati ribe smo bili navdušeni. Da reka Meža vedno ni bila v ponos, da je bila umazana in v njej ni bilo

življenja, smo prebrali v starih lokalnih časopisih(Koroški fužinar). Potem so se v občini odločili, da bodo zgradili čistilno napravo, ki je bila pomembna pridobitev za kraj in okolico. Poskrbeli so za čiščenje odpadne vode in za čistejšo Mežo, lepše okolje in boljše življenje prebivalcev. Šli smo si ogledat čistilno napravo. Zaposleni nam je na kratko predstavil njeno delovanje in fante so naprave še posebej pritegnile. Izvedeli smo, da je voda vedno bolj onesnažena, njeno čiščenje pa je dolgotrajen postopek, ki ji le težko povrne prvotno čistost. Veliko onesnaženost voda povzročajo tudi nepremišljene dejavnosti ljudi: onesnažen zrak, razlitje nafte, odlaganje odpadkov...

Slika 2: Ogled čistilne naprave

V vrtcu smo si izdelali plakat. Ta je predstavljal reko, bogato z življenjem, v kateri je srečno živel Flupi. Potem smo to vodo onesnažili (umazali) z mnogimi odpadki (z embalažo od čokolade, zamaški, s plastenkami...). Te smo z ježki pritrdili na podlago. Čez nekaj dni smo sklenili, da iz škatel in škatlic izdelamo še čistilno napravo, s katero bomo očistili vodo naše reke.

Slika 3: Izdelava plakata in čistilne naprave

Slika 4: Zalivanje vrta z deževnico

V igralnici smo si tudi uredili akvarij z zlatimi ribicami, za katere vzorno skrbimo, jih hranimo, jim redno menjavamo vodo, čistimo filter in jih radi opazujemo. So nam v veliko veselje.

Voda nam je zelo blizu. Z njo smo v vsakdanjem stiku ne le doma, ampak tudi vrtcu, saj si umivamo roke, potrebujemo jo pri likovnih dejavnosti, jo pijemo...

Slika 5: Skrb za naše ribice

5. REZULTATI

Leto je bilo pestro, veliko se je dogajalo, a kljub vsemu smo realizirali vse cilje, ki smo si jih zastavili. Otroci so z medsebojno komunikacijo in kritičnim razmišljanjem prišli do spoznanj o lastnostih vode. Še posebej so bile zanimive izkušnje z vodo v naravi, najbolj zagotovo igra ob potoku. Otroci so začeli bolj pozorno opazovati naravo okoli sebe in spontano zanjo skrbeti. Z dejavnostmi, ki smo jih v okviru projekta izvajali, so otroci pridobili novo znanje in zavedanje, da je voda vir življenja.

6. ZAKLJUČEK

Otroci so preko najinega zgleda ponotranjili skrb za vodo in za okolje. Začeli so zapirati pipo, natančneje ločujejo odpadke, z veseljem pomagajo pri čiščenju okolice vrtca. Vse to počnejo odgovorno in z veseljem.

Uredili smo si svoj vrtiček z zelišči, s solato, fižolom in nekaj cveticami, za zalivanje zbiramo deževnico, nič več ne odmetavamo odpadkov. Opozarjamo naše starše in vrstnike iz drugih skupin, da se obnašajo odgovorno in skrbijo, da bo narava ostala čista.

Verjamem, da bodo te vsebine, ki smo jih skrbno obdelali, pustile na otrocih pečat, ki ga bodo nosili s seboj skozi življenje.

7. LITERATURA

Bahovec E.D., I(2011). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo,

Koroški fužinar(26.01.1968), letnik 18, številka 1

Kaj se skriva v dežni kapljici?

Alenka Šiška

Vrtec Mavrica Trebnje

alenka.siska@vrtec-trebnje.si

Da je raziskovalno delo v naravoslovnih dejavnostih uspešno, morajo biti uresničeni določeni pogoji. Zagotovljeni morajo biti material, didaktični pripomočki, spodbudno učno okolje, poznavanje otrokovih individualnih značilnosti, otrokovo predznanje, da raziskuje od znanega k neznanemu, da ima čas in da ima možnost sam priti do svojih spoznanj ter se s tem aktivno uči. Naloga odraslega ob tem je, da je vzgled, da ima pozitiven ter odgovoren odnos do narave, da organizira primerno oziroma spodbudno učno okolje, da spodbuja otroka pri njegovih dejanjih in njegovih razmišljanjih, mu postavlja odprta vprašanja, ga opazuje, interpretira njegova dejanja ter načrtuje izkušnje.

V nadaljevanju je predstavljeno raziskovanje otrok kaj se skriva v dežni kapljici.

Ključne besede: otrok, naravoslovne dejavnosti, raziskovanje

Abstarct:

Certain conditions must be met in order for research work to be successful in natural science activities. Material for these activities must be provided, didactic aids, stimulating learning environment, knowledge of the child's individual characteristics, the child's prior knowledge to explore from the known to the unknown, to have time and to have opportunity to come to their own knowledge and thus actively learn. An adult must set an example of a positive and responsible attitude towards nature, to organize an appropriate or stimulating learning environment, to encourage the child in his actions and his thoughts, ask open question, observe him, interpret his actions and plan his experience. In this article I will present exploring children od what is hidden in a single rain drop.

Key words: child, natural science activites, research

1. UVOD

Kako vemo, kdaj je primeren čas, da se otrokom ponudi naravoslovne dejavnosti in zakaj? Za otroke ima naravoslovje velik pomen že v zgodnjem otroštvu, saj jim pomeni spoznavanje in odkrivanje sveta. Sprva to počnejo s tipanjem, poslušanjem, okušanjem, opazovanjem in vohanjem predmetov, nato pa o svojih zaznavanjih začnejo spraševati.

Predšolski otroci že zgodaj izražajo željo po raziskovanju narave, saj jih ta neposredno vsakodnevno obkroža in ker še nimajo veliko predhodnih izkušenj in s tem razvitih predstav, tudi najbolj motivira.

V vrtcu se naravoslovne dejavnosti organizira že v najmlajši starostni skupini in na ta način nadgrajuje znanje in izkušnje, ki jih otrok že ima.

2. METODE

Pri raziskovanju smo uporabili različne metode: pogovor, opazovanje, podajanje predlogov, preizkušanje, pripovedovanje, lastna aktivnost otrok.

3. RAZPRAVA

Za predstavljeno raziskovalno vprašanje smo se odločili na pobudo otroka, ki je med bivanjem na prostem lovil dežne kapljice, jih okušal, tipal, lovil, k meni pa je prišel z vprašanjem, kaj se skriva v dežni kapljici. Ker se mi je vprašanje zdelo zanimivo, sem se odločila, da o tem povprašam otroke in na ta način preverim njihovo predznanje.

Odgovori na vprašanje, kaj se skriva v dežni kapljici, so bili različni:

- snežinke,
- led,
- led in snežinke,
- voda,
- sneg,
- oblaki.

Odgovore smo zabeležili, da smo kasneje lahko potrdili ali ovrgli našete hipoteze.

Na vprašanje, kako bi ugotovili, kaj se skriva v dežni kapljici, so bile ideje otrok naslednje:

- da gremo ven na dež, pa bomo ugotovili,
- da kapljico ujamemo na roko in jo pogledamo,
- da kapljico ujamemo v lonček in pogledamo, kaj se skriva notri.

Za merilo pri opazovanju smo uporabili večkratno ponovitev opazovanja, izjave otrok ter preverjanje hipotez z opazovanjem v naravi s čutili in v raziskovalnem kotičku z mikroskopom.

Tako smo se na predlog otrok v deževnem vremenu odpravili ven raziskovati dežne kapljice. Opazovali so jih s čutili (vid, tip), ko so jih lovili v dlani in v lončke ter ugotavljali, kaj se skriva v njih. Ugotovili so, da se v kapljicah:

- skriva voda,
- skrivajo mehurčki,
- skrivajo kapljice.

Kapljice, ki so jih ujeli v lončke, smo odnesli v vrtec. Za opazovanje sem otrokom ponudila mikroskop. Z njim so se otroci srečali prvič in ker so imeli težave sem jim pri uporabi le tega morala pomagati z navodili in različnimi nasveti in na vprašanje, kaj so opazili v dežni kapljici, so mi imeli veliko povedati:

- videl sem krogec,
- videl sem krog, notri pa majhne krogec,
- notri se skrivajo pikice,
- videla sem črne palčke,
- videla sem samo vejice,
- videla sem črne palčke,
- v njej se skrivajo rjave palčke,
- videl sem rdeče palčke,
- videla sem kamne,
- tam se skriva takšno črno,
- v kapljici se skrivajo palčke in kamenčki,
- se skrivajo smeti.

Po končani dejavnosti smo skupaj preverili, če so zgoraj našteje hipoteze pravilne. Otroci so ugotovili, da ne držijo. Ugotovili so tudi, da se v naravi nahajajo stvari, ki se jih s prostim očesom ne vidi in za to potrebujemo pripomoček – mikroskop. Le ta nam stvar poveča, da si jo lahko поблиže ogledamo. Ker so se z njim srečali prvič, jih je zelo zanimal in vsi so ga želeli preizkusiti. Predlagali pa so tudi že veliko idej, kaj bi z njim vse lahko raziskovali.

Slika 1: Raziskovanje s pomočjo mikroskopa

4. ZAKLJUČEK

Pozitiven in naklonjen odnos do narave se začne gojiti že v zgodnjem otroštvu, s pogostimi pozitivnimi izkušnjami v stiku z njo, k se otrok čim več igra v naravnem okolju, ko ima stik z rastlinami in živalmi in za njih tudi skrbi. To je najučinkovitejši način, da otroku približamo naravo. Če teh izkušenj ne dobi, lahko razvije strahove in predsodke do narave.

Dandanes otroci veliko časa preživijo v zaprtih prostorih in naravo spoznavajo preko fotografij, posnetkov, prebiranjem literature. Tako pridobijo veliko podatkov a jih ne znajo povezati z resničnim življenjem, ker nimajo konkretnih izkušenj. Naloga staršev in strokovnih delavcev je otrokom neposredno približati naravo.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce. (2001). Založba Obzorja.

Prišla je pomlad

Ana Bukovec

Vrtec Krkine lučke pri OŠ Vavta vas

ana.bukovec@guest.arnes.si

Namen projekta *Ekobranje za ekoživljenje* je bil otrokom skozi različna literarna dela približati naravo in njeno spreminjanje skozi letne čase. Projekt smo povezali še z drugimi področji kurikula, kot so gibanje, umetnost in narava. Otroci so skozi projekt razvijali odnos do knjig (gledanje knjig in ravnanje z njimi), širili besedni zaklad (usvajanje novih pojmov in poimenovanje vidnega) in spoznavali naravo (opazovanje skozi spreminjanje, raziskovanje z lupami, spoznavanje travniških rastlin – predvsem trobentice in zvončka, spoznavanje travniških živali – metulj, pikapolonica, polž, deževnik, pajek in čebela). S pomočjo slikanic in krajših zgodb smo najprej spoznali žival, jih poimenovali in nato tudi opazovali v naravi.

Ključne besede: otrok, knjiga, narava, opazovanje, spoznavanje.

Abstract

The purpose of Eco-harvest for Eco-living project was to bring children closer to nature through the seasons through various literary works. We connected the project with other areas of the Curriculum, such as movement, art and nature. Through the project children developed an attitude towards books (looking at books and handling them), expanded vocabulary (learning new concepts and naming what they saw) and learned about nature (observation through change, research with magnifying glasses, learning about meadow plants – especially trumpets and bells, learning meadow animals – butterfly, ladybug, snail, earthworm, spider and bee). With the help of picture books and short stories, we first got to know animal, named it and then observed it in nature.

Key words: children, book, nature, observation, learning.

1. UVOD

V letošnjem šolskem letu smo se odločili, da se bomo pridružili projektu *Ekobranje za ekoživljenje*, saj smo želeli, da se že najmlajši otroci naučijo kako ravnati s knjigami. Namen projekta je bil tudi, da otroci skozi zgodbe in s pomočjo slikanic spoznavajo naravo, hkrati pa širijo besedni zaklad, poimenujejo stvari, ki jih vidijo in se pogovarjajo z vzgojiteljico o videnem in slišnem. Želeli smo, da otroci ob knjigah doživljajo ugodje veselje in zabavo ter pridobivajo pozitiven odnos do literature, spoznavajo besedo, knjigo kot vir informacij in odkrivajo in spoznavajo živo naravo. Hkrati pa smo želeli, da razvijajo tudi spoštljiv odnos do narave.

Zgodnje uvajanje naravoslovja pozitivno vpliva na otrokov celostni razvoj, vendar je pomembno, da se spoznavanje prilagodi otrokovi starosti. Pomembno je, da spoznavanje

prilagodimo. Otroku moramo pri spoznavanju tako dati dovolj časa in mu omogočiti prave okoliščine z ustreznimi sredstvi. Če bo otrok pri tem razvijal pozitivne občutke, bo to tudi kasneje vodilo v odgovoren odnos do narave (Cigale, 2014).

2. METODE

Predšolskega otroka oblikujemo na vseh področjih, izjemno pomemben pa je tudi zgled. Vzgojiteljici v skupini sva se trudili, da sva bili otrokom zgled na vseh področjih projekta. Uporabili smo metodo opazovanja (v slikanici *Moja velika slikanica živali* smo opazovali in iskali živali ter jih poimenovali, opazovali smo naravo, travnik, drevesa ...), metodo branja (branje slikanice *Metuljček, metuljček*), metodo poslušanja (na sprehodu smo se ustavili in prisluhnili naravi okoli nas – reka, šelestenje listja, žvrgolenje ptic ...), metodo lastne aktivnosti (otroci so sami raziskovali travnik in opazovali, prav tako so sami opazovali cvetlice na travniku)...

3. REZULTATI

Skozi izvajanje projekta smo dosegli, da so otroci začeli lepo ravnati s knjigami. Vsi otroci v skupini so se naučili ravnanja s knjigo, kar je pomembna iztočnica in popotnica za naprej, da bodo še naprej razvijali spoštljiv odnos. Prav tako vsi otroci bolj pogosto posegajo po knjigah in jih prinesejo vzgojiteljicam, da jih skupaj pogledamo.

Otroci ob poslušanju zgodb in ogledovanju slikanic uživajo in iz njih črpajo nove informacije.

4. RAZPRAVA

Celo leto so imeli otroci na razpolago knjige – kartonke s trdimi platnicami, po katerih so pogosto posegali. Vendar so jih na začetku, kljub našim spodbudam za gledanje, samo grizli in trgali. Za njih je bil zelo velik izziv, da bi si samo ogledovali slike. Tako smo na začetku samo sedeli in opazovali slike, kjer smo vzgojiteljice poimenovali predmete na slikah, otroci pa so kazali. Nekateri so znali že posnemati določene predmete (npr. avto – brrrrm). Ko je uvajalno obdobje – ki je bilo kar dolgo – minilo, smo jim brali knjige pred počitkom. Postopoma smo začeli z branjem krajših zgodb med dejavnostmi. V mesecu marcu in aprilu smo začeli s sklopom »Pozdravljena pomlad«. Temu sklopu smo namenili mesec dni časa, da smo počasi raziskovali in spoznavali spreminjanje narave. Najprej smo skupaj pogledali slikanico *Metuljček, metuljček*, kjer smo spoznali kar nekaj novih živali. Živali smo poimenovali in o njih zapeli pesmi (ki smo jih usvojili že prej). Večkrat smo to slikanico skupaj pregledali. Če je vreme dopuščalo, smo vsakodnevno odšli na sprehod ob reki, kjer smo opazovali in poslušali naravo. Pozorni smo bili, če smo kje opazili kakšno žival, ki smo jo spoznali. Slikanico smo večkrat pregledovali in poimenovali živali. Tako so otroci usvajali nove pojme in spoznavali nove živali. Prav tako smo otrokom ponudile *Moja velika slikanica živali*, kjer so otroci iskali živali, ki jih poznajo. Največkrat smo iskali živali na travniku in v gozdu. Včasih so otroci sami poimenovali živali, ki so jih našli, včasih pa smo vzgojiteljice poimenovali žival, ki smo jih opazile, otroci pa so jih poiskali in pokazali. Ko pa smo odšli ven na igrišče, kjer imamo veliko travnate površine, so otroci opazovali rastline, nabirali rožice za vzgojiteljice in prepevali pesmi. Odšli pa smo tudi

na travnik, kjer smo otrokom ponudili povečevalna stekla skozi katera so opazovali travnik in iskali živali.

Na sprehodu smo opazili trobentico, ki je otrokom padla v oči. Tako smo začeli še s spoznavanjem rastlin. Zaradi slabega vremena, smo v vrtec prinesli pravo trobentico v lončku, ki so jo otroci pozorno opazovali. Skupaj smo spoznali pesem Trarara trobentica trobi. Sami pa smo poskusili tudi pihati v cvet trobentice in pri tem piskati. Izdelali smo travnik s trobenticami in zvončki – otroci so pobarvali list z zeleno (travnik) in na koncu so nanj prilepili zvončke in trobentice (bel in rumen zmečkan krep papir). Tudi pri teh dejavnostih smo pogosto posegli po knjigi *Moja velika slikanica živali*, saj ima poleg živali tudi ilustracije rastlin značilnih za določeno okolje.

Ob prisotnosti vzgojiteljic so imeli otroci na voljo obe slikanici.

5. ZAKLJUČEK

Namen tega projekta je bil, da otrokom približamo knjige, jih naučimo pravilnega ravnanja z njimi in jih uporabimo za različne vire informacij, da otrokom na zanimiv način predstavimo nove pojme. Cilje, ki smo si jih zadali, smo skozi različne dejavnosti dosegli, vendar jih bomo dosegali še naprej. Otroci sedaj primerno ravnajo s knjigami, jih gledajo, jih ne grizejo niti ne trgajo več. Po njih vsakodnevno posegajo, včasih tudi večkrat dnevno.

Otroci so zelo dojemljivi in razumni. Potrebujejo le priložnost in doslednost. S tem nam je vsem skupaj uspelo, da so otroci začeli razvijati spoštljiv odnos do knjig in skupaj se bomo trudili, da ga bodo razvijali še naprej.

6. LITERATURA

Bahovec, E., idr. (2014). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Cigale, A. (2014). *Začetno naravoslovje za najmlajše – kako približati naravne objekte in materiale otrokom, starim od 1 do 2 let*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Voda – naš vsakdan

Ana Fajdiga

Vrtec Sežana

ana.fajdiga97@gmail.com

Voda je vir življenja. Spremlja nas na vsakem koraku in brez nje ne moremo preživeti. Obdaja nas v različnih agregatnih stanjih, kar nam omogoča, da jo lahko uporabljamo za različne namene. Da bi otroci lahko odkrili njeno prisotnost, lastnosti in druge pomembne funkcije, morajo imeti na voljo dovolj časa, predvsem pa jim moramo odrasli dajati možnosti za raziskovanje. Z vključenostjo v EKO projekt smo otrokom predstavili in približali pomen vode ter jih pripeljali do spoznanja, da je voda dragocen vir, ki ga je potrebno ohranjati in je ključna za naše preživetje. Otroci so spoznali, da si življenja brez vode ne moremo predstavljati ter, da jo vsakodnevno uporabljamo za različne namene in dejavnosti. Vodo dojemamo kot nekaj vsakdanjega, z njo opravljamo pomembne funkcije, ob enem pa nam omogoča tudi zabavo.

Ključne besede: voda, pomen vode, raziskovanje, vodni viri.

Abstract

Water can be found all around us and it is necessary to sustain life. We cannot survive without it. It surrounds us in various states, thus enabling us to use it in various ways. For children to be able to discover its presence and properties, they require a sufficient amount of time, but most of all they require us adults to provide them with opportunities to explore. By participating in the EKO project, the children were taught that water is a precious resource. It needs to be preserved as it is vital for our survival. They realized that life as we know it cannot exist without water, which is used in various everyday activities. Although normally we do not perceive water as something important, it is necessary in certain tasks, even for entertainment.

Keywords: water, the meaning of water, exploration, water sources

1. UVOD

Predšolsko obdobje otrokom omogoča visoko stopnjo dojemljivosti, zato je pomembno, da jim že pri osnovnih življenjskih virih omogočimo možnosti za odkrivanje, raziskovanje, preizkušanje, aktivno in izkustveno učenje z vsemi čutili (Horvat in Magajna, 1989). Voda je naravna dobrina, ki nam omogoča veliko možnosti za raziskovanje. Tudi v našem oddelku smo se odločili, da jo bomo podrobneje raziskali.

Spraševali smo se: »Kaj sploh je voda? Od kod jo dobimo? Zakaj jo potrebujemo? Kje nas obkroža? Čemu nam služi?«

Odgovore na ta in mnoga druga vprašanja smo odkrivali preko slikanic, posnetkov, poizvedovanja v domačem okolju, raziskovanja različnih agregatnih stanj, iskanja vodnih virov v okolici, predvsem pa preko preizkušanja, opazovanja, igre in čutil.

2. METODE

Pri spoznavanju pomena vode smo uporabljali različne metode dela, kot so: opazovanje, preizkušanje, eksperimentiranje, razvrščanje, pogovor, razlaga, lastna aktivnost ter igra.

3. RAZPRAVA

Ob začetku projekta smo otrokom zastavili štiri vprašanja, na katera so odgovarjali le iz svojih dosedanjih izkušenj, preko lastnega znanja in brez kakršnekoli pomoči. Ta vprašanja so bila: »Na kaj pomisliš ob besedi voda? Zakaj potrebujemo vodo? Od kod dobimo vodo? Kaj pomeni varčevati z vodo?« Vse odgovore otrok smo zapisali na plakate in jih razobesili na oglasno desko. Nato je sledilo raziskovanje in spoznavanje vode preko različnih dejavnosti, aktivnosti, s pomočjo različnih pripomočkov in novih izkušenj. Otrokom smo ponudili otroško literaturo. Knjige, slikanice in otroške revije so otroci večkrat listali, opazovali ilustracije, se o njih pogovarjali in pridobivali novo znanje. Preko slikanic smo spoznali kje vse se lahko nahaja voda ter prišli do spoznanja, da je za vodo potrebno vsakodnevno skrbeti.

Otrokom smo postavili izziv z nalogo iskanja vode po vrtcu. Opazovali so kje vse se pojavi voda in zakaj jo uporabljamo. Tako so ugotovili, da v stranišču priteče voda iz pipe in kotlička, ter da jo uporabljamo za umivanje, splakovanje in čiščenje. Obiskali smo kuhinjo in kletne prostore, kjer smo si ogledali cevi v katerih se nahaja voda. Pojavnost in uporabnost vode so otroci opazovali tudi doma ter nam o tem poročali v naslednjih dneh.

Za lažje razumevanje in boljšo predstavo smo uporabili različne plakate, ob katerih so otroci navezali pogovor na plavanje v morju. Zaznali smo, da otroci potrebujejo konkretne primere, ki jim bodo olajšali razumevanje zakaj potonemo, če ne znamo plavati. Tako smo se odločili, da bomo z otroki izvedli poskus *plava/potone* in predmete razvrstili v drevesni diagram.

V obdobju izvedbe projekta smo imeli možnost opazovati dežne kaplje. Deževne dni smo v notranjih prostorih izkoristili za reševanje ugank o vodi ter za spoznavanje nove gibalne igre *Dežuje*, z veseljem pa smo dneve izkoristili tudi za sprehod z dežniki, kar je bilo pravo doživetje.

Ker je voda v tekočem stanju najpogosteje uporabljena, je bila prav ta oblika otrokom najbolj poznana. Nihče od otrok ni omenil ledu, snega ali pare, zato smo se odločili, da bomo opazovali kako voda spreminja agregatna stanja. Tako smo vodo natočili v vrečke za led, vanje dodali jedilno barvo in vrečke postavili v zmrzovalnik. Naslednji dan, smo opazovali kaj se je z vodo zgodilo, led pa tudi potipali, okusili ter opazovali kako se topi in pušča barvne sledi.

Izvedli smo poskus z ledom, pri čemer smo en kozarec z ledenimi kockami postavili na polico v igralnici, drugi kozarec z ledom pa na zunanjo okensko polico ter opazovali kaj se bo led prej stopil. Podoben poskus smo izvedli z mokrimi krpami ter opazovali katera krpa bo prej suha. Otrokova predvidevanja smo zapisali na list papirja, kasneje pa si pogledali katera predvidevanja so bila pravilna in katera napačna.

S pripravo čaja smo opazovali kaj se zgodi, ko voda vre ter opazovali vodno paro. Iz vroče vode smo si pripravili čaj ter si izmenjali mnenja o tem, kaj še lahko skuhamo v vodi.

Poleg vseh navedenih dejavnosti smo si za zaključek pripravili še zabavno igro z baloni, na katere smo nalepili fotografije različnih vodnih športov. Na izžrebanem balonu smo pogledali fotografijo in preko gibanja uprizorili izbrani šport.

4. ZAKLJUČEK

Z izvedenimi aktivnostmi smo otrokom razširili znanje o vodi. Spoznali smo nove načine uporabe ter povečali zavedanje o tem, da je voda ključnega pomena za preživetje. Otroci so pokazali spoznanje, da voda ni nekaj samoumevnega, ampak je z njo potrebno skrbno ravnati, jo varčevati. Izvedeli so, da nas lahko voda greje ali pa se z njo ohladimo, si pripravimo hrano, čistimo, se umijemo, z njo ohranjamo zdravje ...

Učenje z opazovanjem in preizkušanjem je otrokom omogočilo pridobivanje novega znanja in doživljanja naravnih virov kot nekaj najpomembnejšega za življenje. Vsak otrok je pridobil neko novo izkušnjo in zavedamo se, da zgodnje učenje pripomore k odgovornemu ravnanju in skrbi naravnih virov tudi v odrasli dobi.

5. LITERATURA

Bahovec Dolar, E. idr. (2011). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Horvat, L. in Magajna, L. (1989). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: DZS.

Marjanovič Umek, L. (ur.) (2001). *Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.

V gozdu

Andreja Škulj

JVIZ OŠ Dobrepolje, vrtec Ringajara

volek.andreja@gmail.com

Gozd nudi otrokom odprto in naravno učno okolje za igro, nove izzive in raziskovanje. Naravni materiali, ki jih najdemo v gozdu, ponujajo najrazličnejše dražljaje, ki pripomorejo k spodbudnemu in vsestranskemu razvoju otrok.

Obisk gozda je del doživljajske pedagogike in nam omogoča, da gozd začutimo, ga vidimo, poslušamo, tipamo, vonjamo in tudi okušamo ter ga tako lahko doživimo z vsemi svojimi čutili. Pomembno je, da otrokom že v predšolskem obdobju ponujamo in omogočamo možnost tesnega stika z naravo, gozdom, da otroci gozd doživijo z različnimi čutili ter ga tako spoznajo v vsej svoji veličini. Gozd nas napolni z notranjo energijo ter blagodejno deluje na naše psihofizično delovanje. Z bivanjem v gozdu spodbujamo kritično mišljenje, ustvarjalnost, raziskovanje, radovednost, samozavest, samodisciplino, pozitivno samopodobo, empatijo, pogum, čudenje, spontanost, iznajdljivost, vzdržljivost in občutek za lepoto. Zmanjšuje jezo, stres in duševno utrujenost ter krepi pozitivno razpoloženje, duševno zdravje in dobro počutje. Pomembno je, da otrokom z raziskovalnim delom in igro v gozdu skušamo ponuditi čim več možnosti in priložnosti za razvoj in učenje ter spodbujati razvoj otrok na vseh razvojnih področjih.

Ključne besede: otroci, gozd, igra in raziskovanje.

Abstract

The forest is of great importance for children because it provides an open and natural learning environment for playing, new challenges and exploration. Natural materials that are found in the forest stimulate children and influence integrated development of a child. Visiting forest is a part of descriptive pedagogy. Visitors can feel the forest, use the eyes to see it, use the ears to listen to the sounds, use the fingers to touch it, and use the tongue to taste it. We can experience the forest with all the senses. It is important to help preschool children to experience a close contact with nature, especially forest. Children can feel the nature by the effects of senses in the forest and they can understand it by all means. The forest can fill us with energy and it can affect our psychophysical abilities. There are a lot of benefits of living in the forest such as critical thinking, creativity, exploration, curiosity, self-confidence, self-discipline, positive self-image, empathy, courage, wonder, spontaneity, inventiveness, persistence and the feeling of beauty. The forest can also control anger, reduce stress and emotional exhaustion but on the other hand it can improve positive mood, emotional health and encourage positive emotions. It is important to give children as many opportunities as possible to a lot of different possibilities for growing and learning through different research work and game and thus encourage a growth mindset in children in all areas of their development.

Key words: children, forest, game, exploration

1 UVOD

Aktivnosti otrok v gozdu dajejo videz igre, a hitro lahko ugotovimo, da ne gre le za igro, temveč tudi za učenje. Vsak list, vsaka veja ali vsak kamenček, ki ga otrok najde v gozdu, je pomemben ne samo za gozd, ampak tudi za otrokov zdrav intelektualni, čustveni in socialni razvoj (Györek, 2012). Gozd ne le prebuja čute, temveč na otroke ter odrasle deluje pomirjujoče in sproščujoče.

Györek (2014) pravi, da je učenje v naravi neprecenljivo, saj otroku tako omogočimo, da se sam uči, sam občuti in doživlja naravo. Znanje, ki ga otrok dobi z lastno aktivnostjo, je trajno. Pri izvajanju projekta smo skušali z igro, raziskovanjem in učenjem in s prepletanjem različnih vzgojnih področij kar najbolje vplivati na celostni razvoj otrok. Skušali smo razvijati spoštljiv odnos do narave in živih bitij. Naš cilj je bil ugotoviti, kako in na kakšen način bodo otroci spoznavali gozd in ga raziskovali ter svoje znanje medpodročno povezovali.

2 METODE

Otroci so bili ves čas raziskovalnega dela aktivni udeleženci, ustvarjalci in moderatorji vzgojno-izobraževalnega procesa. Pri izvajanju projekta so otroci sodelovali z različnimi metodami in oblikami dela; te smo prilagajali starosti otrok in zastavljenim vzgojno-izobraževalnim ciljem. Pri vseh izvedbenih fazah smo izvajali različne tehnike aktivnega učenja, vzgojne vsebine pa so se ves čas prepletale in dopolnjevale.

K opazovalnim, raziskovalnim in ustvarjalnim aktivnostim otrok smo vključevali poimenovanje, razvrščanje, urejanje, štetje, merjenje, načrtovanje, izdelovanje ter prikazovanje rezultatov oz. ponovno uporabo. Ves čas smo izhajali iz potreb, želja in zmožnosti otrok. V čim večji možni meri smo jih vključevali v vse faze izvajanja projekta: načrtovanje, izvedba, zaključek in evalvacija.

Oblike dela so bile individualne, skupinske in skupne.

3 REZULTATI

S projektom raziskovanja in igre v gozdu smo skušali otrokom privzgojiti pozitiven odnos do narave in živih bitij. Z načrtovanimi in nenačrtovanimi dejavnostmi smo otrokom ponujali veliko možnosti za lastno raziskovanje gozda, iskanje rešitev, povezav, medsebojno sodelovanje in opazovanje. Igra z naravnimi materiali je otrokom ponujala nešteto možnosti za raziskovanje, ustvarjanje in učenje v naravi. Gozd nam je postal druga igralnica in prostor, kjer so otroci samostojno raziskovali, iskali rešitve, kompromise, nove poti in možnosti za igro. Otroci so v gozdu samostojno vodili potek igre, igro stopnjevali in se tako nezavedno učili. Z vsakodnevnim bivanjem v gozdu in ob njem smo spoznavali življenje živali in rastlin, opazovali spremembe v različnih letnih časih, izvajali eksperimente in poizkuse, ugotavljali medsebojne povezave in se učili drug od drugega. V bližnjem gozdičku za vrtcem smo si uredili »gozdni kotiček«, kjer smo risali z blatom, izdelali gozdno sliko, nabirali smrekove vršičke, šteli drevesa, storže, kamne in

vejice ter jih razvrščali in urejali. Hodili smo po hlodu, se igrali gibalne igre s palicami, tekali med drevesi ter opazovali in poslušali dogajanje v naravi. S pomočjo pravljice *Po čem diši gozd? Pravljiica o dobrepoljskem škratu Storžku* (Jasmina Mersel Šušteršič) smo spoznavali in razvijali pozitiven odnos do narave ter skrbi zanj. Kot škratek Storžek, ki nastopa v omenjeni pravljici, so otroci ob branju pravljice v gozdu tudi sami začeli občudovati naravo, zanjo skrbeti in jo imeti radi. Velik poudarek smo namenili spoznavanju in upoštevanju gozdnega bontona, ki je za življenje vseh prebivalcev gozda izrednega pomena. Z lastnimi aktivnostmi so otroci k sodelovanju vabili tudi starše, jih vabili v gozd in jim pripovedovali svoje izkušnje, pridobljene v gozdu.

Raziskovalno in ustvarjalno delo otrok v gozdu se je prepletalo, dopolnjevalo in nadgrajevalo. Otroci so bili za igro v gozdu ves čas močno notranje motivirani. S prepletanjem različnih kurikularnih področij in vsebin so pridobivali nova znanja, spretnosti, izkušnje, z igro so se nezavedno učili ter krepili in razvijali pozitivne vrednote, samozavest in pozitivno samopodobo.

Menim, da so otroci s širokim naborom načrtovanih in nenačrtovanih dejavnosti razvili pozitiven odnos do gozda, kjer so se počutili sproščeno in umirjeno. Z igro in raziskovanjem so pridobivali dragocene izkušnje o sobivanju z gozdom ter skrbi zanj. Gozd nas je vse napolnil z veliko energije, dobre volje ter nepozabnimi izkušnjami in doživetji.

Slika 1: Likovno ustvarjanje z blatom v gozdu

Slika 2: Raziskovanje življenja v gozdu

Slika 3: Spontana igra otrok v gozdu

4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Gozd je kraj, ki je primeren za vse ljudi, ne glede na njihov značaj, temperament, navade, znanja in izkušnje. Za otroke je prostor nabiranja življenjskih modrosti in kraj za učenje z igro in raziskovanjem. Pristne in realne izkušnje, ki jih otroci dobijo v gozdu, spodbudno vplivajo na celostni razvoj otrok. S prepletanjem različnih kurikularnih vsebin otroke z igro in raziskovanjem učimo sobivanja z naravo, gozdom in razvijamo pozitiven odnos do okolja, v katerem živimo.

5 LITERATURA

Györek, N. (2012). Povabilo v gozd srečnih otrok. Evalvacijsko poročilo s priporočili za pedagoške delavce. Kamnik: Samozaložba.

Györek, N. (2014). Otroci potrebujemo gozd (gozdna popotnica). Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

Marjanovič Umek, L. in dr. (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Mersel Šušteršič, J. (2021). Po čem diši gozd?: Pravljica o dobrepoljskem škratku Storžku. Javni sklad za kulturne dejavnosti: OI Ivančna Gorica

Peljemo se, peljemo

Anita Kirbiš

OŠ Starše, vrtec Pikapolonica Marjeta

anita.kirbis@guest.arnes.si

Otroci so vključeni v promet že takoj po rojstvu, ko se peljejo domov iz porodnišnice. Takrat še v varnem zavetju staršev, vendar hitro zrastejo in so aktivni udeleženci v prometu. Zato smo tudi mi v vrtcu, v skupini otrok od 1 do 3, aktivno raziskovali promet in se o njem veliko naučili. Predvsem pa to, da se tudi peš pride zelo daleč.

Ključne besede: promet, prometni znaki, prevozna sredstva, čisto okolje, prvo starostno obdobje.

Abstract

Children are included in traffic immediately after birth, when they are driven home from maternity hospitals. At that time, they were still in the safe shelter of their parents, but they grew up quickly and were thus active participants in traffic. That is why we in the kindergarten, in the group of children aged from 1 to 3, were actively researching traffic and have learned a lot about it. Mostly, that you can get very far on foot.

Key words: traffic, traffic signs, means of transport, clean environment, first age group.

1. UVOD

Otroci so najbolj ranljiva skupina v prometu, zato jih želimo s prometno vzgojo in konceptom varne mobilnosti opolnomočiti za varno sodelovanje v prometu. Varna mobilnost je del prometne vzgoje, s katero želimo spodbujati in krepiti veščine za kulturo vedenja v prometu, odnos do okolja, zdrav način življenja ter ekonomičnost vseh udeležencev v prometu. Prometna vzgoja je v vzgoji in izobraževanju zasnovana kot medpredmetno področje. Izvaja se na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja od vrtca do izobraževanja odraslih ter je temeljna naloga vseh strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju ([Prometna vzgoja in varna mobilnost | GOV.SI](#)).

Tudi v Kurikulumu za vrtce (1999) so zastavljeni cilji za področje prometne vzgoje. Prometna vzgoja spada v področje družbe. Glavni cilj je, da se otrok seznanja z varnim vedenjem in se nauči živeti in ravnati varno v različnih okoljih: doma, v prometu,...

Čeprav so v svet prometa vključeni tudi otroci, je bil ustvarjen za odrasle, zato se otroci v veliki meri ne znajdejo v njem. Soočeni so z nevarnostmi v prometu, s prometnim jezikom ter pravili

vedenja. Odrasli smo s svojim vedenjem in ravnanjem otroku vzor. Otroci nas posnemajo in se od nas učijo. Tako si pridobivajo izkušnje, znanje in razvijajo sposobnosti, spretnosti in navade (Glogovec, 1996).

Z prometno vzgojo je potrebno pričeti čim bolj zgodaj, najprej doma, saj so starši skupaj z otroki vsakodnevni udeleženci v prometu, nato v vrtcu. Tukaj gre za izmenjavo informacij in dogovarjanje o zastavljenih ciljih. Vrtec naj bi prevzel bolj pripravljalne naloge in naloge za spodbujanje razvoja, starši pa prevzamejo vadbo nalog v resničnem prometu (Glogovec, 1996).

Z otroki prometne vsebine najlažje spoznavamo, utrjujemo preko iger, z igrami vlog ter opazovanjem prometa v bližnji okolici. Z otroki ustvarjamo določene situacije in se učimo pravilo ukrepati (Lazović, 2007).

Promet nam po eni strani služi, po drugi pa škoduje, zelo pomembno je, da ozaveščamo starše in otroke o pomenu hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prometa na njihovo zdravje in vsakdanje življenje. Pritiski prometa na okolje so z leti vse večji, povečane koncentracije toplogrednih plinov, hrup, infrastruktura negativno vpliva tudi na ekosisteme, onesnažen zrak pa na ljudi, rastline in živali (Trajnostna mobilnost: priročnik za vzgojitelje v vrtcih, 2019).

2. CILJI IN METODE

Cilji, ki smo si jih zastavili in jih realizirali:

- otrok se postopno seznanja s širšo družbo in okolico,
- otrok se seznanja s pravili ob vključevanju v promet,
- otrok se seznanja z varnim vedenjem in se nauči ravnati varno v prometu,
- otrok se seznani z različnimi vrstami prometa,
- otrok spozna različna prometna sredstva,
- otrok se seznani s prometnimi znaki v okolici in njihovim pomenom,
- otrok si pridobiva spretnost pri vožnji s poganjalci,
- ozaveščanje otrok in staršev o pomenu izbire okolju prijaznejšega načina prevoza.

Metode, ki smo jih uporabili pri delu:

- igre, opazovanja, raziskovanja, pogovora, razlage, pojasnjevanja, ustvarjanja, lastne aktivnosti.

3. REZULTATI

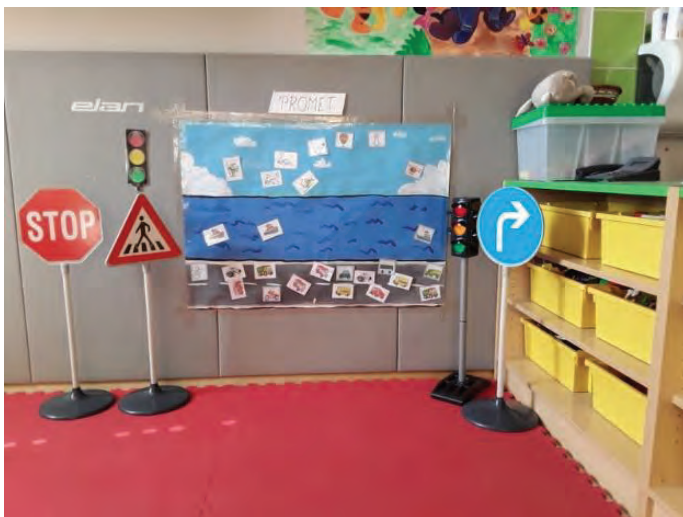
Pri zasnovi projekta Peljemo se, peljemo smo izhajali iz interesa otrok do igre z avtomobili, tovornjaki, traktorji, vlaki. Smo prvo starostno obdobje, skupina otrok v starosti od 1 do 3 let.

Projekt je trajal tri tedne. Otrokom je bilo zelo zanimivo, saj smo večina stvari počeli v povezavi z gibanjem, preizkusili stvari na konkretni ravni ter jih začinili z dogodki iz vsakdanjega življenja. Združili smo vsa področja dejavnosti, zraven gibanja in družbe tudi jezik, umetnost, matematiko, naravo.

Začeli smo s sprehodom po okolici našega vrtca, kjer smo opazovali prevozna sredstva in jih poimenovali. Otroci, ki še ne govorijo, so sodelovali z neverbalno komunikacijo ter pokazali s prstkom, navdušenjem ali z gibom telesa. Pogovarjali smo se tudi s čim se pripeljejo v vrtec, kje sedijo, kdo vozi,...

V naslednjih dneh smo spoznavali vrste prometa, kaj vse smo videli in kje kaj vozi. Izdelali smo si didaktično igro Peljemo se, peljemo, kjer so otroci različna prevozna sredstva lepili glede na vrsto prometa. Didaktična igra je bila narejena za večkratno uporabo, saj so otroci prevozna sredstva na plakat pripenjali z ježki. Plakat smo obesili na pano v igralnici in otroci so se velikokrat na dan vrnili k njemu in odlepili vsa prevozna sredstva ter jih naredili nazaj. Ob tem so jih poimenovali in se zraven pogovarjali. Če so mlajši otroci kaj nalepili narobe, so večji takoj odhiteli in popravili ter jim to tudi povedali. Ugotavljali smo tudi, s katerimi prevoznimi sredstvi se največkrat peljemo in s katerimi bi bilo bolj priporočljivo.

Razvrščali smo različne barve vozil, vozili po barvnih cestah v različne barve garaž. Torej, otrok si je izbral modri avto ter ga po modri cesti peljal do modre garaže. Ceste so bile ravne, vijugaste ali cik-cak. Nato smo bili avtomobili mi in smo imeli v rokah »volan«, barvni obroč ter avtomobil po cesti zapeljali v ustrezno barvo garaže. Otrokom so takšne igre zelo všeč, še boljše pa je, da jih lahko dopolnjuješ in nadgrajuješ sproti glede na usvojeno znanje in gibalno spretnost posameznega otroka.

Spoznali smo tudi znake, ki smo jih srečali v naši okolici. To so znak stop, prehod za pešce, obvezna smer, znake smo poimenovali in spoznali njihov pomen. Spoznali smo tudi semafor. Čeprav ga v naši bližnji okolici ni, so ga otroci ob pogovoru omenili. Vse to smo si na cestnem poligonu, v večnamenskem prostoru, tudi postavili in se s poganjalci vozili ob upoštevanju vseh pravil v prometu. Prišlo je tudi do prometne nesreče, kjer je reševalni avto prihitel po ponesrečenca, ga odpeljal v bolnišnico in tudi pozdravil. Otroci so zelo uživali in so se dnevno vključevali v to igro. Eni so bili pešci, drugi vozniki, nekateri kolesarji, vsi so pa morali upoštevati prometna pravila. Ob neupoštevanju so se otroci lahko igrali le na igrišču.

Naučili smo se tudi deklamacijo Semafor, ki je bila otrokom zelo všeč, plesno točko Avto, pesmico Rdeči avto, utrjevali barve, si izmišljali igre, kjer smo utrjevali znake, pravila,...

Pogovarjali smo se tudi o onesnaževanju našega okolja in skupaj z zgodbico iz Cvetkove gmajnice spoznali, da lahko na izlet gremo tudi s kolesom, peš, z avtobusom ali vlakom. Tako smo si tudi mi naredili izlet ter peš odšli na travnik, kjer smo imeli v čistem okolju, daleč od cest in izpušnih plinov, piknik.

4. RAZPRAVA

Veliko avtorjev poudarja, da moramo biti starši in vzgojitelji otroku vzor, da ga moramo spodbujati in pravilno usmerjati na njegovi poti. Mi, v vrtcu, smo se zelo trudili biti dober vzor otrokom. Seznanjali smo jih z nevarnostmi v prometu, jim posredovali čim več znanja ter jih prav tako usmerjali k dejstvu, da smo mi tisti, ki lahko za naš planet z majhnimi spremembami največ naredimo. Vem pa, da bi morali, kar bomo tudi v prihodnje, malo bolj usmerjati starše in njihovo mišljenje. Prav bi bilo, da bi z roko v roki vzgajali otroka, ki bo znal in želel ceniti našo naravo in jo varovati.

5. ZAKLJUČEK

Otroke smo zasuli z veliko informacijami, ki pa smo jih spoznavali postopoma in jih vmes z igro tudi utrdili. Otroci so veliko bolj pozorni na stvari v prometu, sedaj takoj opazijo prometni znak, slišijo letalo, vidijo avtomobil, poimenujejo prevozna sredstva. Z veseljem povedo, kako so prišli v vrtec, peš ali s kolesom. Kar pomeni, da se že na nek način ozaveščajo, da s tem naredijo nekaj dobrega za naš planet. Čeprav so to njihovi prvi koraki v svetu prometa, naj bodo pozitivni, saj kot vemo iz majhnega raste veliko.

6. LITERATURA

Bahovec, E., Bregar G., Čas M., Domicelj M., Hribar N., Japelj B., Jontes B.,...Vrščaj D. (1999). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Republika Slovenija. GOV.SI. pridobljeno dne 15.5.2022 iz [Prometna vzgoja in varna mobilnost | GOV.SI](#)

Glogovec, V. Z. (1996). Prometna vzgoja otroka, Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu RS, Ljubljana

Lazovič, D. (2007). Pazi promet!: priročnik za vzgojitelje in učitelje. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije.

Trajnostna mobilnost: priročnik za vzgojitelje v vrtcih (2019). Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo.

Izdelava papirja v vrtcu

Barbara Majc, Vrtec Murska Sobota

barbara.majc@gmail.com

Zgodnje naravoslovje je eden izmed ključnih elementov spodbujanja kritičnega mišljenja pri predšolskih otrocih. Uvajanje otrok v svet ekologije je tisto, ki pri otroku spodbuja različne vidike njegovega razvoja in mišljenja. V sklopu projekta Odpadkom dajemo novo življenje je bila v oddelku 3–5 let izvedena dejavnost izdelave papirja. Z namenom ozavestiti otroke, da je predelava odpadkov pomembna in da omogoča ponovno uporabo, je bila dejavnost tista, ki je omogočila doseganje teh vidikov. Otrok kot aktiven udeleženec samega procesa je bil tisti, ki se je ob tem učil, razmišljal, načrtoval, sklepal, vrednotil, predvideval ipd.

Ključne besede: odpadki, ponovna uporaba, reciklaža, papir

Abstract

Early science is one of the key elements in promoting critical thinking in preschool children. Introducing children to the world of ecology is what encourages various aspects of a child's development and thinking. As part of the project We give new life to waste, the paper production activity was carried out in the department for 3-5 years. In order to make children aware of the importance of waste recovery and its reusability, it was activity that made these aspects possible. The child as an active participant in the process itself was the one who learned, thought, planned, concluded, evaluated, anticipated etc.

Key words: waste, reuse, recycling, paper

1. UVOD

Da bi otroci dobili predstavo o tem, kako lahko ponovno uporabimo star časopisni papir, smo se lotili zanimivega projekta. Iz zbranega časopisnega papirja smo izdelali čisto nov papir, pri tem pa postali pravi mali raziskovalci.

Kurikulum za vrtce (2012) povezuje raziskovanje kot odpiranje vrat do vedno novih zanimivih problemov. Dejavnosti s področja narave so namreč tiste, v okviru katerih razvijamo otrokove sposobnosti za aktivno vključevanje v fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega načina življenja in navad. Pri tem je pomembno pridobivanje številnih novih izkušenj, preko katerih otrok razvija naravoslovne pojme in naravoslovno mišljenje ter sklepanje.

Otrokovo aktivno raziskovanje odpira vrata do vedno novih problemov, ki predstavljajo za otroke nov izziv in motivacijo.

Ni le igra tista, ki motivira in spodbuja otroke za učenje osnov spoznavanja okolja. Le to nam omogočajo tudi druge metode dela, kot so govorjenje, poslušanje, gledanje, zbiranje, ročno delo, delo z odraslimi ipd. (Elschenbroich 2000).

Kot pravi star kitajski pregovor: »Povej mi in bom pozabil. Pokaži mi in si bom zapomnil. Dovolj mi, da naredim sam in bom razumel.« Ravno izkušnja je namreč tista, ob kateri se otrok uči.

2. METODOLOGIJA

Med samim procesom izdelave novega papirja smo uporabili številne metode dela, ki so nam omogočale doseganje zastavljenih ciljev:

- metoda uporabe AV sredstev je bila ključna metoda, ki je otrokom olajšala razumevanje samega postopka izdelave papirja;
- metoda pogovora in razlage sta omogočili dodatno pojasnjevanje postopkov in dilem;
- metoda iskanja rešitev je otroke spodbujala k razmišljanju, sklepanju, predvidevanju in drugim oblikam aktivnega raziskovanja;
- metoda izdelave akcijskega načrta je omogočila pregled nad samim procesom dela in tako otrokom omogočila sledenje procesu in poznavanje zaporedij postopka;
- z metodo praktičnega dela so otroci preizkušali svoje spretnosti in sposobnosti, hkrati pa so bili aktivno vpeti v postopek izdelave papirja;
- metodi sklepanja in vrednotenja sta spodbujali kritično mišljenje pri otrocih, povezovanje znanj in izkušenj in hkrati predvidevanje dogodkov;
- metoda evalvacije je zaokrožila celoten proces in tako nekako ocenila celoten postopek izdelave papirja. Glede na to, da otroci pri tej starosti še ne znajo ubesediti vseh svojih interpretacij, je bila sama evalvacija na stopnji razumevanja predšolskega otroka. Tudi Elschenbroich (2012) govori o tem, da jezik za razumevanje sprva ni tako pomemben, temveč so bolj pomembna otrokova čustva in zanimanje za naravoslovne dejavnosti.

3. REZULTATI

Cilj izdelave papirja je bil v prvi vrsti usmerjen v ozaveščanje otrok o preprečevanju nastanka odpadkov in o njihovi ponovni uporabi. Slednji je bil uspešno realiziran.

Iz zbranega papirja smo sami izdelali nov papir. Otroci so tako preko lastne aktivne vključenosti, torej preko izkustvenega učenja, spoznavali postopek izdelave papirja in ob končnem rezultatu dobili potrditev, da je ponovna uporaba papirja dejansko izvedljiva.

Preko dejavnosti so otroci spoznavali naravno okolje in se hkrati usmerjali v aktivno delovanje za njegovo ohranitev (Kurikulum 2012).

Slika 1: Natrgan papir, namočen z vodo mešalnika

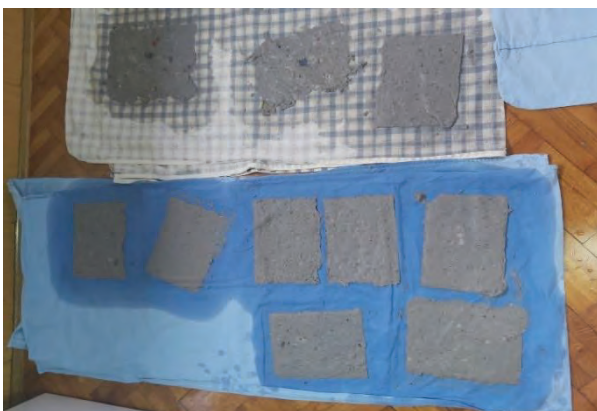
Slika 2: Priprava pulpe s pomočjo paličnega mešalnika

Slika 3: Tipanje kot senzorna izkušnja

Slika 4: Lovljenje pulpe s pomočjo sita

Slika 5: Sušenje papirja

4. DISKUSIJA

Prva naloga otrok je bila prinašanje časopisnega papirja v vrtec, s čimer smo začeli našo aktivnost. Ko smo imeli zbranega dovolj papirja, smo se začeli pogovarjati, kako bi iz njega izdelali nov papir. Ideje otrok so bile zelo zanimive in raznolike, vendar niso dosegle svojega namena, saj je bilo razmišljanje otrok omejeno zaradi njihovih izkušenj in slabega predznanja.

Preko ogleda posnetka izdelave papirja, ki je bil prilagojen otrokovemu predznanju in razumevanju, so otroci začeli razmišljati o samem postopku. S pomočjo pogovora je bilo ugotovljeno, da so šele ob ogledu posnetka dobili predstavbo o tem, kako dejansko poteka izdelava papirja. Praktična predstavitev dejavnosti je bila torej bistvena za razumevanje samega postopka in za nadaljnje delo.

Da bi delo potekalo organizirano, smo izdelali akcijski načrt, ki smo ga opremili s slikovnim gradivom in ga prilagodili razumevanju otrok. Veliko čustev in zaznavanja občutkov so otroci izrazili, ko so imeli možnost z rokami potipati, začutiti in raziskovati nastalo pulpo. Nov izziv je bilo razmišljanje o tem, kako bi nastalo pulpo ujeli in jo oblikovali v papir. Ob metodi viharjenja možganov so otroci razmišljali zelo praktično in tako ob podpori vprašanj odprtega tipa prišli do končne rešitve.

S pomočjo sita smo pulpo ujeli na mrežo, nastali izdelek pa dali sušiti. Pri tem se je ponovno pokazalo, na kako zanimiv način razmišljajo otroci. Slednji so bili namreč prepričani, da bomo s sitom dejansko ujeli papir, saj je bilo njihovo pričakovanje večje od logičnega razmišljanja. Med sušenjem so otroci opazovali zunanje vidne spremembe, ki so se dogajale med samim postopkom sušenja papirja. Sprememba barve, oblike in konsistence so bile ključne, ki so jih zaznali pri opazovanju. Navdušenje nad izdelanim papirjem je bilo veliko, še večje pa, ko smo slednjega uporabili pri izdelavi voščilnic ob dnevu žena.

5. ZAKLJUČEK

Ob razvijanju naravoslovnih pojmov, dojetanju in povezovanju dogodkov, sklepanju, reševanju problemov, različnih metodah in oblikah dela smo v prvi vrsti razvijali naravoslovno mišljenje, ki je bistveno za otrokovo dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje. »Ti procesi pri otroku potekajo nezavedno, vendar so hkrati osnovne znanstvene metode v naravoslovju.« (Kurikulum za vrtce 2012, str. 55).

Pri dejavnosti so otroci pokazali neizmerno željo po učenju, ki ga je podkrepilo aktivno delo in raziskovanje.

Krepitev zanimanja otrok za okolje in naravoslovne dejavnosti je namreč izhodišče za pridobitev pozitivnega odnosa do narave. Preko izvedene dejavnosti smo tako spoznali postopek izdelave papirja, s tem pa spodbudili tudi razmišljanje otrok o teži bremena, ki ga s seboj prinašajo odpadki.

Izkušnja eksperimentiranja je namreč pomembnejša od poznavanja dejstev. In prihodnost se uči v vrtcu (Elschenbroich, 2012).

6. LITERATURA

Bahovec, E., idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

Elschenbroich, D. (2012). Izkušveni svet predšolskega otroka. Ljubljana: Filargo.

Znanje o gozdovih – povezani z gozdom

Brigita Gomboc

OŠ Sveti Jurij

brigita.gomboc@ossvj.si

Namen projekta *Znanje o gozdovih* je bil učence ozavestiti, da je gozd naravna dobrina in ga je potrebno ceniti in varovati za prihodnje generacije. Gozdovi so »pljuča« našega planeta, hkrati pa dobrina, ki omogoča tudi zaslužek. Gozd kot življenjski prostor rastlin in živali je naravna učilnica. Učencem ponuja nešteto priložnosti za izkušensko in sodelovalno učenje ter eksperimentalno in raziskovalno dejavnost.

Z učenci 1. in 3. razredov smo v neposrednem okolju spoznavali vrste dreves, gozdne plodove, jih razvrščali po različnih kriterijih, opazovali živali in spremembe v gozdu skozi letne čase, primerjali drevesa, lubje dreves, obliko in velikost listov posameznih dreves in drevesa poimenovali. Razvijali smo sposobnost natančnega opazovanja in primerjanja ter z različnimi čutili zaznavali posamezne značilnosti dreves in gozda kot celote ter se navajali na preživljanje prostega časa v gozdu z upoštevanjem pravil gozdnega bontona.

Ključne besede: gozd, gozdna drevesa, plodovi, živali, gozdni bonton.

Abstract

The aim of the project Learning About Forests was to make students aware that forests are a natural asset and should be valued and protected for future generations. Forests are the "lungs" of our planet, but they are also a commodity that provides a source of income. As a habitat for plants and animals, the forest is nature's classroom. It offers students countless opportunities for experiential and collaborative learning, experimenting and research.

With pupils from 1st to 3rd class we observed the environment, we learnt about tree species, forest fruits, sorted them according to different criteria, observed animals and changes in the forest through the seasons, compared trees, tree bark, the shape and size of leaves of individual trees and named the trees. We developed our ability to observe and compare closely, to perceive the individual characteristics of trees and the whole forest using our different senses, and to get used to spending our free time in the forest, following the rules of forest etiquette.

Key words: forest, forest trees, fruits, animals, forest etiquette

1. UVOD

Učitelji in vzgojitelji pri delu z učenci pogosto ugotavljamo, da učenci premalo časa preživijo na prostem, v naravi in da naravna okolja slabo poznajo. Sodoben način življenja postavlja v

ospredje digitalne tehnologije in čedalje manj je otrok, ki bi prosti čas preživel bodisi na igrišču, v gozdu, na travniku ali v katerem drugem naravnem okolju.

Pri svojem delu sem opazila, da učenci slabo poznajo gozd, gozdna drevesa in gozdne plodove in da se v gozd odpravijo zelo redko. Zastavila sem si naslednje cilje:

- ozaveščati otroke o pomenu gozdov, njihovi vlogi ter pomenu varovanja tega ekosistema z odgovornim odnosom do narave;
- spodbujati otroke, da doživljajo in opazujejo naravo z vsemi čutili;
- navajati učence na uživanje v naravnem okolju in izkoriščanje danosti gozdov.

2. METODE

2. 1. Gozd in biotska pestrost

»Vpliv gozdov je velik na bližnjo in daljno okolico. Na strmih bregovih gozdovi preprečujejo nastanek plazov, ob rekah preprečujejo vodi odnašanje zemlje, zadržujejo padavinsko vodo, da nižje ob rekah ne prihaja do poplav in v obdobjih suše poskrbijo za večjo vlažnost zraka. Gozdovi vplivajo na kakovost zraka, ki ga dihamo.

Poleg kakovostnejšega zraka zagotavljajo tudi vir zaslužka. Lastniki gozdov prodajajo les, občasni nabiralci pa nabirajo različne gozdne sadeže, ki jih prodajo ali pa si z njimi popestrijo vsakodnevno prehrano. Gozd je tudi okolje za rekreacijo. V primestnih gozdovih številni tečejo, telovadijo in se drugače rekreirajo. Tudi sprehod ali pohod skozi bolj oddaljene gozdove je priljubljena aktivnost številnih.« (<https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda>, 23. 04. 2022)

Vsi ti razlogi so me motivirali, da s skupino učencev 1. in 3. razredov poglobim njihovo znanje o gozdu, gozdnih drevesih, gozdnih plodovih ter živalih. Prav tako pa, da jim gozd približam kot ekosistem, ki ima ogromen vpliv na življenje celotne družbe.

V ta namen sem učencem na začetku projekta *Znanje o gozdovih* ponudila anketo, s katero sem želela ugotoviti njihovo predznanje tega področja. Uporabila sem različne metode in oblike dela: sodelovalno učenje, projektno učno delo, opazovanje, pogovor, delov dvojicah in manjših skupinah.

Opravili smo več sprehodov v gozd. Vsak sprehod je bil ciljno naravnan.

1. Poimenovanje dreves in opazovanje listov ter debla
Učenci so v dvojicah opazovali liste dreves, deblo in lubje dreves ter s pomočjo opazovalnega lista vpisovali svoje ugotovitve. Poudarek smo namenili natančnemu opazovanju listov. Učenci so odkrili, da so nekateri listi podolgovati in ozki, drugi široki, nekateri gladki, drugi hrapavi, nekateri z nazobčanim listnim robom, drugi z gladkim.
2. Poimenovanje gozdnih plodov

Delo je potekalo po skupinah. Učenci so nabrali različne gozdne plodove. Po vrnitvi v učilnice so preko sodelovalnega učenja s pomočjo slikovnega gradiva razvrstili gozdne plodove na užitne, neužitne in strupene.

3. Ustvarjanje z naravnimi materiali

Delo je potekalo v razredu. Učenci so v dvojicah, individualno ali v manjši skupini oblikovali izdelek iz naravnih gozdnih materialov. Ponujene so jim bile različne možnosti, sami pa so se odločali, ali bodo delali v skupini, individualno ali v dvojicah. Poudarek je bil na sodelovanju in razvijanju kreativnosti. Nastale so grafike, ploske slike, kipi živali iz naravnih materialov ...

4. Aktivno preživljanje prostega časa v naravi

Ure športa smo namenili elementarnim igram v gozdu, tekalnim igram in premagovanju poligona v naravnem okolju. Vsak učenec si je izbral drevo, ki je bilo »njegov«, drevo, ob katerem se je ob koncu aktivnosti umiril in se sprostil.

5. Koristi gozda

Učenci so s pomočjo že zbranih opazovalnih listov in praktičnih nalog oblikovali povzetke, v katerih so zbrali vse koristi, ki jih gozd ponuja človeku.

6. Dan z lovcem

Na obisk smo povabili lovca. Učenci so se predhodno pripravili na njegov obisk in v dvojicah pripravili vprašanja, na katera jim je z veseljem odgovoril.

7. Gozd skozi zgodbe, pesmice in izštevance

Najprej smo zbrali, nato pa brali pesmice, zgodbe in izštevance, ki govorijo o gozdnih živalih in njihovih bivališčih, na umetnostni, literarno-estetski način, brali pa tudi enciklopedije, kjer smo širili splošno razgledanost in znanje o gozdovih.

3. REZULTATI

Na podlagi ankete sem pri učencih največ primanjkljaja opazila pri poznavanju posameznih gozdnih dreves in njihovih plodov. Pokazalo se je, da površno opazujejo liste in drevesa, ki so si podobna, jih slabo ločijo in se premalo zavedajo vseh koristi, ki jih ta ekosistem ponuja človeku.

4. RAZPRAVA

Ugotovili smo, da je znanje o gozdovih pomanjkljivo in ga bo potrebno izboljšati. Zato smo se vključili v projekt *Znanje o gozdovih*, ki ga je razpisala Ekošola.

Izvedli smo različne dejavnosti.

- Učne ure v gozdu v različnih letnih časih

- Naravoslovni dan Gozd
- Ustvarjanje z gozdnimi naravnimi materiali, tj. listi in plodovi

- Poslušanje zgodbic, pesmic, ugank in izštevank o gozdu, gozdnih živalih in plodovih z upoštevanjem gozdnega bontona v neposrednem naravnem okolju

- Obisk lovca in spoznavanje njegove vloge pri varovanju gozda in gozdnih živali
- Reševanje ankete Kaj veš o gozdu?

Po izteku vseh dejavnosti smo ugotovili, da je nastalo veliko zbirk. Učencem je bil najbolj všeč pouk v naravi, na prostem. Bilo je veliko izkušnjskega učenja, ki ga je v času epidemije covid-19 kronično primanjkovalo. Učenci so liste, lubje dreves in plodove zaznavali z vsemi čutili. Liste so tipali, opazovali, vohali. Podobno tudi plodove in vse, kar so v naravnem okolju zaznali. Ugotavljam, da so postali boljši opazovalci, bolj občutljivi in dovzetni za naravo in naravne spremembe. Menim, da nobeno spletno okolje, četudi tehnično zelo dovršeno, ne more nadomestiti tega, kar zaznavamo neposredno z vsemi našimi čutili.

5. ZAKLJUČEK

Ob koncu dejavnosti so učenci še enkrat izpolnjevali anketo Kaj veš o gozdu?

Na podlagi ankete se je pokazalo, da so učenci ob koncu projekta pravilno prepoznali in poimenovali več gozdnih dreves in plodov, se večkrat odpravili v gozd s starši, se bolj zavedali vseh koristi, ki jih gozd ponuja živim bitjem, ter kritično presojali škodljiva ravnanja človeka s posegi v gozd in ostala naravna okolja. Boljše je bilo tudi zavedanje učencev, da lahko s svojim ravnanjem vplivajo na varovanje gozdov in drugih naravnih okolij. Lahko torej rečemo, da je povezanost otrok z gozdom in naravo boljša, kot pred začetkom projekta.

6. LITERATURA

<https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda> (23. 04. 2022)

<https://www.youtube.com/watch?v=BKsmsw2-dhE> (23. 04. 2022)

Darinka Kozinc: Gozdni palček Smetko, Ljubljana: Alba 2000, 2017.

Z Zemeljkom raziskujem tla, rastline in živali

Brigita Ostrožnik

Vrtec pri osnovni šoli Dušana Muniha Most na Soči

brigita.ostroznik@guest.arnes.si

Glavno vodilo pri načrtovanju in izpeljavi vseh aktivnosti iz področja narave je otrokom privzgojiti naklonjen, spoštljiv ter odgovoren odnos do planeta na katerem živimo.

Tako odrasli kot tudi najmlajši moramo namreč ozavestiti dejstvo, da smo odvisni od narave ter, da lahko le v sožitju oziroma z roko v roki dosežemo, da bo Zemlja ostala čista, raznolika in polna življenja. Nebi si namreč želeli, da bi zaradi naše malomarnosti in brezbričnosti dosegli izumiranje določenih živalskih in rastlinskih vrst.

Zavedati se moramo tudi dejstva, kako pomembno nalogo imamo pri tem vzgojitelji, ki smo vzor najmlajšim v vseh pogledih. To je odlična priložnost, da otrokom preko različnih dejavnosti približamo svet narave v vsej njeni lepoti.

Da bi dosegli željeno, smo v vrtcu Most na Soči veliko časa posvetili prav spoznavanju rastlin in živali. Projekt je potekal po vertikali, vse od najmlajših pa do predšolskih otrok, dejavnosti pa so bile primerne razvojni stopnji. Dosegli smo visoko motiviranost in vključenost. Zanimanje otrok je bilo res izjemno.

Ključne besede: narava, travnik, gozd, živali, rastline

Abstract

The main guideline in planning and carrying out all activities in the field of nature is to teach children to have a friendly, respectful and responsible attitude towards our planet. All of us, adults and the youngest, must be aware of the fact that we depend on nature and that only in coexistence or hand in hand we can achieve that the Earth will remain clean, diverse and full of life. We do not want that our negligence and indifference would lead to the extinction of certain animal or plant species.

We need to be aware of the importance of kindergarten teachers, who are role model for the youngest in all aspects. It is a great opportunity to introduce children the world of nature in all its beauty through a various activity. In order to achieve the desired aims, in kindergarten Most na Soči we spent a lot of time learning about plants and animals.

The project was implemented vertically, from the youngest to preschool children, and the activities were appropriate to their development stages. We achieved very high motivation and involvement. The children showed a great interest.

Key words: Keywords: nature, meadow, forest, animals, plants

1. UVOD

»V naravi lahko uresničujemo celo vrsto ciljev, ki se v igralnici in notranjih prostorih uresničujejo veliko manj uspešno ali pa jih sploh ne moremo. Bivanje v naravi je ena redkih vzgojno izobraževalnih oblik, pri kateri se precej enakovredno prepletajo spoznavne, gibalne, čustvene, socialne, moralne in estetske razsežnosti vzgoje.« (Kristan, str. 34- 35). Prav zato smo veliko časa posvetili usmerjenim in neusmerjenim dejavnostim zunaj. Cilji, ki smo jih želeli doseči so bil naslednji:

Globalni cilj:

- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju.

Cilji:

- otroke spodbujamo in usmerjamo njihovo pozornost k opazovanju živali in rastlin skozi vse letne čase ter vsa vremenska obdobja, da si pridobivajo raznovrstne izkušnje o nenehnem spreminjanju narave;
- pri otrocih razvijamo njihovo radovednost do narave;
- otroci spoznavajo, da je neživi svet in vsa živa bitja s človekom vred v medsebojni povezavi;
- otroci se učijo pozornega opazovanja in prepoznavanja živali;
- otroci se seznanijo z življenjskim prostorom živali, njihovo prehrano, ter osnovnimi značilnostmi in koristmi;
- otroci razvijajo spoštljiv odnos do narave in vseh njenih živih bitij;
- otroci prepoznavajo pomen varovanja okolja na katerega lahko vplivajo tudi oni sami in, ki pomembno vpliva tudi na življenje živali in rastlin (recikliranje, kompostiranje, varčevanje z vodo);
- otroci v stiku z naravo razvijajo vsa čutila.

2. METODE

Aktivnosti v sklopu glavnega eko projekta Z Zemeljkom raziskujem tla, rastline in živali so potekale tekom celega šolskega leta. Raziskovali smo ožjo in širšo okolico vrtca (travnik gozd, jezero). Metode, ki smo se jih pri izvajanju dejavnosti posluževali so bile igra, opazovanje, pogovor, poslušanje, opisovanje, spoznavanje z lastno aktivnostjo, čutno zaznavanje ter raziskovanje. Vloga odraslega je bila skrbno načrtovanje dejavnosti, motiviranje, omogočanje opazovalno-raziskovalnih aktivnosti, spodbujanje k sodelovanju, spremljanje otrok, beleženje in dajanje povratnih informacij.

Materiali, ki smo jih uporabljali so bili lupe, posodice za opazovanje živali, lopatke, kanglice, delovni listi, obroči z lepilno folijo, naravni materiali, odpadne škatlice in tulci, odpadni papir, odpadna kems embalaža, čopiči, tempera barve, akvarel voščenke, ipd.

3. REZULTATI

Z izbranimi dejavnostmi so otroci pridobili novo znanje in zavedanje, kako lepa in raznolika je narava, ter kako pomembno je, da jo ohranimo čisto. Z navdušenjem so pristopili do vseh dejavnosti. Najbolj jih je pritegnilo iskanje in opazovanje malih talnih živali v zemlji, na travniku in v gozdu ter nabiranje naravnega materiala. Prav zato je velik delež aktivnosti potekal v naravi, kjer so otroci iz prve roke spoznavali svet živali in rastlin. Tudi po zaključku izvajanja projekta so sami velikokrat izrazili željo po raziskovanju zunaj igralnice, s čimer smo dosegli naš namen in sicer najmlajšim približati lepoto, ki nas obdaja.

4. DISKUSIJA

Raziskovanje se je začelo z obiskom lutke Zemeljkota, ki nas je popeljal v svoj svet. Prisluhnilo smo različnim pravljicam, pesmim, deklamacijam, posnetkom iz narave, idp. Vse aktivnosti, ki so potekale v prostorih vrtca so se prepletale tudi z konkretnim obiskom travnika, gozda in jezera. Tam smo se zadrževali v vseh letnih časih, saj smo tako čar spreminjanja narave še bolj doživeli. Spoznavali smo življenjski prostor živali, njihovo prehrano ter njihove osnovne značilnosti in koristi. Živali in rastline smo opazovali, prepoznavali, jih poimenovali in s tem krepili našo radovednost do odkrivanja narave. Spoznavali smo, da je neživi svet in vsa živa bitja s človekom vred v medsebojni povezavi. Prav tako smo spoznali pomen varovanja okolja, na katerega lahko vplivajo tudi sami, zato smo s skupnimi močmi očistili okolico vrtca.

V nadaljevanju so zapisane aktivnosti, ki smo jih tekom leta izvajali. Obiskal nas je Zemeljko, slednjega pa smo iz odpadnih materialov tudi izdelali. Mesečno smo sodelovali pri naravoslovnem krožku. Nabirali smo različne cvetlice in trave in v vrtec odnesli naravne materiale, preko katerih smo izvajali senzorične aktivnosti, v naravi pa smo si pripravili čutno pot. Prepoznavali smo zvoke iz narave, poslušali pravljice o travniških in gozdnih živalih ter rastlinah, si pripravili regratov med ter likovno ustvarjali travniške rastline in živali.

V zimskem času smo poskrbeli za ptice. Izdelali smo jim krmilnice ter ptičje pogače, nekatere smo namestili pred vrtec, druge pa odnesli v naše domove. Najbolj smo uživali v raziskovanju zimske idile ter opazovanju živalskih sledi v snegu. Igrali smo se v snegu in hodili po zamrznjeni pokrajini, po doživljanju pa ustvarjali zimski gozd.

Spomladi smo večino časa preživeli zunaj. Obiskali smo tudi čebelnjak in si izdelali daljnogleda z motivom čebel. Spoznavali smo pripomočke za opazovanje živali (lupa, terarij) in se jih naučili uporabljati. Tipali smo drevesna debla in opazovali njihovo strukturo. Mamicam smo v lončke posadili znanilce pomladi in jih tako razveselili ob materinskem dnevu. Ogledali smo si film o življenju na travniku in si iz odpadne embalaže izdelali didaktično igrabo Ulovi čmrlja. Osvojili smo pesmi o travniku, gozdu in živalih v njem, ter si izdelali prstne lutke z motivi živali, vzgojiteljice pa smo pripravile predstavo. Veliko smo listali po otroških enciklopedijah in se o naravi pogovarjali. Spoznali smo žabo in njen razvoj, si ogledali prikaz izobrazbe gosenice v metulja, slednjega pa smo si izdelali tudi iz odpadnega papirja. Opazovali smo brstenje in cvetenje cvetočih dreves. Izdelali smo lonček iz kems embalaže in vanje posadili sončnice. Sodelovali smo pri poskusu razgrajanja vrečke, jabolka in papirja. Z željo po ozaveščanju drugih smo izdelali plakat s sloganom »Želimo drugačen svet«. Na šoli smo obiskali biološko učilnico, kjer nam je učiteljica predstavila okoliške živali. Izdelali smo si svoj herbarij, ter se igrali namizno igro Spomin na tematiko travniških živali in rastlin.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so usvojili mnoga znanja, razvili spoštovanje do narave in tudi sami izkusili, kako smo vsi v ekosistemu povezani med seboj, ter kako bistvenega pomena je ohranjanje naravnega okolja. Veseli nas dejstvo, da so otroci naravo vzljubili do te mere, da velikokrat sami pokažejo interes po obisku travnika ali gozdička. Spoznali so namreč, da je to kraj, kjer vedno lahko odkriješ kaj novega in zanimivega.

6. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih, Ljubljana: Ministrstvo za šolo in šport.

Katalinič, D., Kuder A., Kutnjak G, Vrhovec U. (2021). Zemeljko o tleh, rastlinah, živalih in človeku. Društvo DOVES – FEE Slovenija.

Kristan, S. (1998). Šola v naravi. Radovljica: Didakta.

Zemeljko in talne živali

Damjana Erjavec

Vrtec Beltinci, enota »Sonček« Dokležovje

dam.erjavec@gmail.com

Prispevek opisuje predstavitev projekta Zemeljko in talne živali, skozi katerega so otroci oddelka 1- 4 let spoznavali in raziskovali živali tal na travniku, igrišču vrtca in v gozdu. S pravljичnim junakom Zemeljkom so skozi otroško igro, opazovanjem, raziskovanjem, spodbudo in izkustvenim učenjem spoznavali talne živali od jeseni do pomladi. Pri spoznavanju talnih živali so vpletali vsa področja dejavnosti, ki so zapisana v Kurikulumu za vrtce. Ob tem so se učili spoštljivega in odgovornega odnosa do narave in vseh živih bitij, ki nas obdajajo. Otroci so ob raziskovanju tal razvijali mišljenje, doživljali naravo in naravne situacije, kar je vplivalo na njihovo rast samoiniciativnosti in samozavesti.

Ključne besede: naravna tla, otroško igrišče, talne živali, pravljичni junak Zemeljko.

Abstract

The article describes the presentation of the project Zemeljko and soil animals, through which the children of the department of 1-4 years got to know and explore the animals of the soil on the meadow, kindergarten playground and in the forest. Through children's play, observation, research, encouragement and experiential learning, they got to know ground animals from autumn to spring through the fairy-tale hero Zemeljko. All areas of activity listed in the Kindergarten Curriculum were involved in getting to know soil animals. In doing so, they learned a respectful and responsible attitude towards nature and all living beings that surround us. While exploring the soil, the children developed thinking, experienced nature and natural situations, which influenced their growth of self-initiative and self-confidence.

Key words: natural soil, children's playground, ground animals, fairytale hero Zemeljko.

1. UVOD

Tla so otrokom že v zgodnjem otroštvu zanimivo raziskovalno okolje in prostor zaradi pestre rastlinske in živalske združbe oziroma njihove pestrosti, ki se izraža po pestrosti barv, oblik, velikosti, vonju rastlin in številnih živali, ki jih pritegnejo glede na njihov način premikanja, velikosti, oblike, barve, prehranjevanja in oglašanja. Že v zgodnjem otroštvu otroke privablja živi svet tal. Prav ta svet jim je najbolj dostopen. Zanima jih, kako deluje ta svet in v zvezi s tem številna vprašanja. Pri tem gre za prvinske oblike odkrivanja, spoznavanja, razumevanja življenjskih dogajanj v tleh in na tleh. Ker gre za zgodnje spoznavanje raznovrstnih živali ter za ugotavljanje katere vrste živali živijo na opazovalnem območju, lahko govorimo o elementarnem ali temeljnem vzgojnem ekološkem raziskovanju (Katalinič, 2017).

Pravljичni lik Zemeljko izpostavlja potrebna ekološka vprašanja, kako ponujamo raziskovalne vsebine, situacije, probleme na katere otroci sami ali skupaj z nami iščejo odgovore. Lik

Zemeljko želi pri posamezniku vzpodbuditi čut iz pravljice. Ta čut ima marsikaj opraviti v realnem življenju in sicer tako, da moramo ravnati s čutom, odgovornostjo do sebe, drugih in okolja (Katalinič, 2021).

Igrišče vrtca je prva naravoslovna igralnica na prostem. Otroci jo najprej preizkušajo in spoznavajo ob prvih samostojnih korakih, nato skozi naravne oblike gibanj in skozi preprosto otroško igro začnejo z opazovanjem in raziskovanjem.

V mesecu septembru, smo spoznali prvo naravoslovno igralnico na prostem to je otroško igrišče. Ob brskanju po tleh je eden od otrok opazil deževnika in zraven poklical še ostale otroke, poimenovali so ga črv. Drugi otrok je prepoznal polža, nekaj otrok pa je opazovalo mravlje na deblu lipe. Ob prihodu v igralnico smo se o opazovanih živalih pogovarjali in jih iskali v naravoslovnih priročnikih in enciklopedijah. Skupaj smo se odločili, da bomo raziskovali tla in mogoče spoznali še katero žival. V mesecu oktobru smo na igrišču vrtca našli staro preluknjano žogo in iz nje naredili nov uporabni izdelek, pravljичnega junaka Zemeljka, ki ga je nekaj otrok poimenovalo zemljica. Zemeljko je postal pravljичni junak našega oddelka. Na željo enega od otrok smo ga vzeli na prvi sprehod do bližnjega travnika. Z nami je potoval v nahrbtniku. Na pobudo otrok in strokovnih delavk je tako nastal projekt našega oddelka, ki smo mu dali naslov Zemeljko in talne živali. Skozi projekt smo uresničevali naslednje zastavljene cilje: doživljanje, odkrivanje in spoznavanje žive narave, opazovanje in prepoznavanje talnih živali, opazovanje gibanja živali tal, razvijanje naklonjenega in spoštljivega odnosa do živih bitij.

2. METODE

Pri raziskovanju in spoznavanju talnih živali na otroškem igrišču, na travniku in v gozdu smo uporabljali naslednje metode: opazovanje, raziskovanje, izkustveno učenje, spodbudo in igro. Dejavnosti raziskovanja talnih živali so potekale spontano in načrtno. Raziskovali smo od jeseni do pomladi. Ob tem smo uporabljali naslednje pripomočke: ročne lupe, pincete, opazovalne liste, naravoslovne priročnike in fotoaparati.

3. REZULTATI

V jeseni smo opazovali polže, deževnike in mravlje na igrišču, na travniku in v gozdu. S pomočjo opazovalnega lista, ki je vseboval naslednje elemente: kraj, vreme, letni čas in žival, so otroci lahko sami ugotavljali, da vseh živali nismo videli v sončnem vremenu, da smo deževnike in polže našli po dežju, tudi mravelj je bilo več na vlažnih tleh in v sončnem vremenu. V zimskem času nismo našli nobene živali, tako so otroci sklepali, da se živali skrijejo v tla in tam počakajo na pomlad. Zimski čas smo izkoristili za obisk potujoče knjižnice in pregled spletnih virov ter spoznali katere od opazovanih živali so za ljudi najbolj koristne in zakaj. Da so črvi, kot jih je v začetku poimenovala veliko otrok pravzaprav deževniki in so od opazovanih živali za ljudi najbolj koristni, saj rahljajo in zračijo zemljo. Najbolj zanimivo jim je bilo, kar so že sami ugotovili, da deževniki nimajo rok in nog, prav tako nimajo oči, da se hranijo z odpadlim listjem

in zemljo, ljudem niso nevarni, da z njimi primerno ravnamo, so mehki na otip, premikajo se tako, da krčijo in raztezajo svoje telo, ter da na tleh delajo glistine. Pravljični junak Zemeljko je vsak dan otrokom povedal nekaj novega o opazovanih živalih. Skupaj z Zemeljkom smo se naučili pesmico Janeza Bitenca Mravlja in polž, se gibali v Fit didaktični gibalni igri Deževniki in mravlje, izdelovali opazovane živali iz das mase, likovno upodabljali gibanje mravelj in deževnikov, skupaj z Zemeljkom smo ustvarili svojo avtorsko pravljično, ki ima enak naslov kot naš projekt oddelka Zemeljko in talne živali. Spomladi pa smo se spet lotili raziskovanja tal. Bolj višje so bile temperature več že znanih živali so otroci našli. S pomočjo Zemeljka pa smo našli še neznane živali: to so bile strige, stonoge in pajki. Na travniku smo poslušali črčike, v gozdu pa opazili, da je ob vodi podrtih nekaj dreves. Otroci so sklepali, da so to naredili ljudje, ker so rabili drva. Nekaj dreves je bilo poškodovanih, zato smo se lotili raziskovanja, kdo jih je poškodoval. Skupaj z Zemeljkom smo ugotovili, da so to bili bobri. Ker bobrov nismo videli, smo začeli o njih iskati informacije na spletu. Otroci si niso predstavljali kakšen je bober, najbolj pa jih je zanimalo kako lahko podre veliko drevo ter da živi v vodi ob reki Muri, ki je nedaleč stran od našega vrtca. Po posnetku in fotografijah so ugotovili, da je največji med opazovanimi živalmi, da se na delo odpravi v temi, da ima zelo ostru sekalca, s katerima podre drevo.

Ob koncu našega projekta, ki smo ga zaključili v mesecu maju ugotavljam, da večina otrok prepozna in poimenuje deževnike in mravlje. Da večina otrok ve povedati zakaj so koristni deževniki. Vsi otroci vedo pokazati gibanje obeh živali. Večina otrok prepozna zvok črčika na travniku. Nekaj otrok prepozna in poimenuje strigalico in stonogo. Še vedno pa največ zanimanja in veselja otroci pokažejo, ob opazovanju, polžev, deževnikov in mravelj. Seveda pa so jim tudi pajki postali zanimivi zaradi pajkove mreže, s pomočjo katere si ujamejo hrano.

Slika 1: Izdelovanje Zemeljka

Slika 2: Opazovanje deževnika

Slika 3: Iskanje informacij

Slika 4: Izkustveno učenje

Slika 5: Raziskovanje gozdnih tal s pravljичnim junakom Zemeljkom

4. RAZPRAVA

S pomočjo zbranih rezultatov lahko vidimo, da otroci opazujejo celostno. Pri tem uporabljajo in razvijajo vsa čutila. Vse živali, ki smo jih spoznali so jim bile zanimive. Ene zaradi oblike telesa, velikosti, druge zaradi načina gibanja, velikosti, barve. V projektu so sodelovali otroci prvega in drugega starostnega obdobja, zato je bilo potrebno izbirati vsebine, ki so bile primerne za vse otroke. S pomočjo pravljичnega junaka Zemeljka so dejavnosti postale še pestrejše. Zemeljko je otroke skozi pravljичno vsebino vodil v realno življenje in jih naučil, da morajo ravnati s čutom in odgovornostjo do sebe in okolja v katerem živimo.

5. ZAKLJUČEK

Pravljичni junak Zemeljko se je otrokom tako priljubil, da bo z njimi ostal tudi v naslednjem šolskem letu. Popeljal jih bo na bližnji travnik ob reki Muri. Skupaj z otroki bo opazoval in raziskoval rastlinski svet. Spoštovanje naravnega okolja je proces, ki se začne že pri najmlajših otrocih in je temelj okoljske vzgoje.

6. LITERATURA

- Eich, E. (2020). Vodnik za raziskovalce živali. Založba Narava, Kranj.
- Jennings, T. (2010). Mladi raziskovalec – male živali. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
- Katalinič, D. (2017). Spoznajmo talni živ žav okrog nas. Ekošola.
- Katalinič, D., Kuder A., Kutnjak G., Vrhovec U. (2021). Zemeljko o tleh, rastlinah, živalih in človeku. Ekošola.
- Kayser, R. (1995). V gozdu in na travniku. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport , Ljubljana.

Gibalno-pravljica učna pot kot spodbuda h gibanju v gozdu

Doroteja Škriba
Vrtec Radovljica
teja.skriba@gmail.com

Enota Kropa je del Vrtca Radovljica, ki ima osem enot. Že veliko let se vključujemo v programe Ekošole. Naša enota je obkrožena s strmimi bregovi Jelovice, ki so gosto poraščeni z gozdovi. Otroci zelo radi preživljajo čas v gozdu, radi hodijo na pohode, opazujejo, raziskujejo, poslušajo zgodbe. Kako privabiti še družine in vaščane ter jih spodbuditi k preživljanju prostega časa v gozdu? Utrnila se mi je ideja o popestritvi naše najljubše poti, ki je primerna za mlajše otroke. Po viharjenju idej s sodelavkami in starši smo pripravili načrt. Ob naši priljubljeni pohodni poti smo uredili gibalno-domišljjsko učno pot. Ob njej se prepletajo naloge z različnih področij dejavnosti.

Ključne besede: otrok, gozdna pot, spodbuda, domišljija, raziskovalno-ekološke dejavnosti

Abstract

The Kropa unit is part of the Radovljica kindergarten, which consists of eight units. We have been participating in Eco-Schools programme for many years. Our unit is surrounded by the steep, densely forested slopes of Jelovica. Children love spending time in the forest, hiking, observing, exploring, and listening to stories. But how to attract entire families and locals, and encourage them to spend their free time in the forest? I had the idea of making our favourite trail, which is also suitable for younger children, more interesting. After some brainstorming with my colleagues and children's parents, we came up with a plan. We created a recreation and imaginative educational trail that runs along our favourite hiking trail. The trail features intertwining tasks of different activity types.

Key words: child, forest path, stimulation, imagination, research and ecological activities

1. UVOD

V naši enoti že več let spodbujamo k preživljanju časa v naravi in gozdovih, ki nas obkrožajo. Otroci se vsakodnevno srečujejo s pestrostjo naše naravne okolice.

»V gozdu otroci ne postanejo samo aktivni in udeleženi raziskovalci gozda, temveč tudi lastnih dejanj in občutkov. Gozd. Kot nenehno spreminjajoč se prostor otroka vseskozi izziva in ga obenem uči odgovornosti do sebe in drugih, kar mu je v današnjem času v precejšnji meri onemogočeno. Je idealen vzgojno-učni prostor, ki spodbuja razvoj otrok na več področjih«

(Györek, Natalija., 2016. Kdor ima rad gozd, ima rad življenje. Priročnik za učenje in igro v gozdu, stran 15).

Tudi sama sem krajanka Kroke. Imela sem srečo, da sem odraščala v času, v katerem smo se otroci cele popoldneve igrali, plezali, se gibali, učili drug od drugega in raziskovali. Nabirali smo gozdne plodove, se krepčali z malinami in borovnicami. Družili smo se večinoma na prostem, gozd je bil naš drugi dom. V njem smo spoznavali letne čase, spremembe v naravi, male živali, kamnine in potočke. V gozdu smo razvijali tudi domišljijo. Zmajeve luknje pod drevesi so postajale vedno večje, škrti so kopali rudo in nam podirali naša »gozdna bivališča«. In to med obiskom gozda želim približati tudi otrokom moje skupine. Redni obiski gozda pa niso dobri samo za razvoj otrok, temveč tudi za naravo, saj otroci, ki redno obiskujejo naravna okolja, ohranijo pozitiven odnos do narave tudi kot odrasli.

Vpliv narave na otrokov razvoj: (Györek, Natalija., 2016. Kdor ima rad gozd, ima rad življenje. Priročnik za učenje in igro v gozdu)

Ideja o postavitvi gibalno-domišljijske učne poti se mi je utrnila, ko mi je eden od staršev potožil, da otroka težko pripravi k hoji v gozdu. V vrtcu pa je bilo čisto drugače. Otroke najbolj motivira družba vrstnikov, pa tudi zgodbe, opazovanja in pesmi, ki jih otrokom pripovedujem in pojem med potjo.

2. METODE IN MATERIALI

Uporabili smo metodo viharjenje idej, metode sodelovanja in metode učenja. Poleg sodelavk smo k sodelovanju povabili tudi starše, stare starše in otroke ter strokovnjaka iz področja gozdarstva. Otroci so kot primer predlagali napis »Pri Zmajevi luknji«, saj zmaj tudi mora biti. S pomočjo starih staršev smo raziskali ledinska imena za hribčke na vrhu naše poti. Organizirali smo strokovni sprehod z gozdarjem, ki nas je poučil o gozdnem redu in vrstah dreves. Pri izdelavi pripomočkov smo se odločili uporabiti naravne materiale iz lesa, ki v gozdu niso moteči. Na krajevni skupnosti smo se pozanimali o dovoljenjih. Ko je bil načrt poti dokončno izdelan, je stekla akcija priprave materialov in pripomočkov.

3. REZULTATI

Pri izvedbi in izdelavi so sodelovali sodelavci ter otroci in njihovi starši. S sodelavkami smo izdelale škrate iz lesa in smerokaze z napisi. Otroci so na table slikali, me pa smo jih opremile z napisi. Eden od staršev je izdelal lesene klopi in jih namestil na prostoru za počitek. Po poti nas je vodil gozdar, s katerim smo se sprehodili skozi gozd. Po njegovem obisku smo dodali tudi tablo z gozdnim bontonom. Pri postavitvi so pomagale sodelavke in nekaj staršev. Ob otvoritvi poti smo pripravili kratko slovesnost za krajane ter predstavnike društev, vodstva in občine Radovljica. S skupnim pohodom smo ob vodenju strokovnih delavk otvorili našo gibalno-domišljijsko učno Kovačkovo pot (2017). Pot tekom let spreminjamo, jo obnavljamo, ji dodajamo nove postaje, pravljurna bitja, urejamo prostor za počitek in iščemo nove rešitve za izdelavo sredstev.

4. RAZPRAVA

V gozdu se otroci učijo drugače, tako da na naši poti:

- Spoznavajo različne vrste dreves, njihova semena in liste.
- Opazujejo gozd in spremembe v njem v vseh letnih časih. Spoznavajo živali. Opazujejo neživo naravo, kamnine, vodo.
- Spoznavajo, da se živa bitja rodijo (vzkalijo), živijo (rastejo) in umrejo (razgradijo).
- Spoznavajo užitne rastline, nabirajo plodove.
- Oblikujejo pozitiven odnos do okolja in narave. Razvijajo vztrajno hojo in naravne oblike gibanja.
- Se učijo gozdnega bontona in spoštovanja pravil.

SLIKA 1: Katero drevo?

SLIKA 2: Gozdni bonton

- V naravo vključujejo pravljичna bitja in razvijajo domišljijo.
- Spoznavajo svoj kraj in njegovo kulturno dediščino.
- Razvijajo matematično mišljenje in se urijo v štetju.
- Povezujejo pozitiven vpliv narave na naše počutje.
- Spremljajo naravne in okoljske spremembe v gozdu.
- Med potjo poslušajo zvoke.
- S prostim gibanjem v gozdu iščejo gibalne rešitve in urijo koordinacijo telesa.
- Spoznavajo letne čase in povezujejo dogodke v času.
- Opazujejo male živali, rastline, užitne rastline in plodove.
- Se navajajo na pozorno opazovanje.
- Se igrajo v gozdni igralnici, postavljajo domove za škrate, živali.
- Urijo varno, zabavno in vztrajno hojo.

SLIKA 3: Koliko škratov našteješ ob poti?

SLIKA 4: Počitek na cilju

5. ZAKLJUČEK

S pomočjo gibalno-pravljične učne poti smo uspeli spodbuditi otroke k gibanju in raziskovanju gozda, v katerem preizkušajo tudi lastna dejanja in občutke. Povezujejo se z naravnim okoljem in zgradijo odnos do njega. S tem krepijo svojo samozavest in samozavedanje.

S postavitvijo poti smo v gozd privabili širši krog otrok in njihove starše. Postala je priljubljena tudi pri ostalih krajanih naše okolice, obiskujejo pa jo tudi skupine iz drugih vrtcev in šol, mali planinci. Organiziramo razna srečanja s starši, ki jih popeljemo po naši poti. V Planinskem vestniku so objavili članek o naši poti in privabili širši krog mladih pohodnikov, ki radi preživljajo svoj čas v gozdu. Na spletu obstaja opis poti na strani za ideje družinskih izletov:

<https://www.druzinski-izleti.si/regije/gorenjska/kovackova-pot-na-kuglo-kropa.html>

Menim, da smo cilj, ki smo si ga zadali, dosegli. Še več, pot je postala del našega kraja in našega življenja. Živimo in dihamo z našimi naravnimi danostmi in kakovostno preživljamo svoj prosti čas. Kovačkova pot starejše obiskovalce popelje v otroštvo in spomine nanj.

Spodbudila me je tudi k ustvarjanju zgodbe Škratek Kovaček in kroparski zmaj, ki jo v vrtcu uporabljamo kot didaktični pripomoček pri spoznavanju naravne in kulturne dediščine našega kraja – domoznanstva.

6. VIRI

Györek, Natalija., 2016. Kdor ima rad gozd, ima rad življenje. *Priročnik za učenje in igro v gozdu*, 15.

Kurikulum za vrtce. Predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo

Od opazovalca do raziskovalca

Doroteja Ravter Zager
Vrtec Jadvige Golež Maribor
vrtec@vig.si

V večjih mestih postaja preživljanje prostega časa najmlajših otrok v naravnem okolju vrednota, katere je v polnosti deležen le malokateri malček. Starši se z otroki večinoma zadržujejo na umetno zgrajenih igriščih in mestnih parkih. Poleg tega otroci večino dneva preživijo v vrtcu. Iz tega razloga imajo vrtci in vzgojiteljice pri omogočanju bivanja in pridobivanja izkušenj v naravi pomembno vlogo. Namen prispevka je predstaviti postopno uvajanje otrok starih 1 do 2 leti v bližnji gozd in ozavestiti možnost uporabe naravnih virov učenja v bližnjem okolju vrtca.

Ključne besede : otrok, vrtec, raziskovanje, narava, gozd

Abstract

In larger cities, spending the free time of the youngest children in the natural environment is becoming a value that only a few toddlers fully enjoy. Parents spend most of their time with their children on artificially built playgrounds and city parks. In addition, children spend most of the day in kindergarten. For this reason, kindergartens and educators play an important role in enabling living and gaining experience in nature. The purpose of this article is to present the gradual introduction of children aged 1 to 2 years in the nearby forest and to raise awareness of the possibility of using natural learning resources in the immediate environment of kindergarten.

Key words : child, kindergarten, research, nature, forest

1. UVOD

Med temeljne naloge vrtca spada pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke in ustvarjanje pogojev za njihov vsestranski razvoj. V Kurikulumu za vrtce je narava eno izmed področij, v okviru katerega vzgojiteljice razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v fizično in družbeno okolje, ustvarjamo zdravo in varno pridobivanje izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter omogočamo veselje v raziskovanju in odkrivanju (Kurikulum za vrtce 1999). Neposreden stik z naravo bi moral biti običajen del življenja vsakega otroka, saj omogoča nezavedno učenje, ki odločilno vpliva na njegov celostni razvoj (Cornell 2019).

Prve otrokove izkušnje v naravnem okolju pomembno vplivajo na razvoj naklonjenega in odgovornega odnosa do okolja, v katerem živi. Bivanje v naravi pa ponuja ustrezne priložnosti za doživljanje sebe, drugih in življenja na sploh (Katalinič 2010).

Izrednega pomena je pravočasno spodbuditi otrokovo zmožnost za učenje v spodbudnem in varnem okolju (Rajović 2021). Pri tem imajo ključno vlogo zgledi odraslega in neposredne izkušnje doživljanja in raziskovanja že v zelo zgodnjem obdobju razvoja.

V zavedanju koristnosti stika z naravnim okoljem in hkratnem pomanjkanju le tega znotraj sodobnega načina življenja smo iskali dodatne možnosti uresničevanja ciljev Kurikuluma v bližnji okolici vrtca. Otrokom starim 1 do 2 leti smo želeli omogočiti naravno učno okolje in »izziv za opazovalno raziskovalno aktivnost« (Katalinič 2010, str. 5). Najprej smo se seznanjali z neposrednim okoljem našega vrtca. Območje raziskovanja je bilo z vsakim sprehodom večje. Na koncu smo se ustavili v nekoliko oddaljenem Betnavskem gozdu. In šele tam se je začelo pravo doživljanje in raziskovanje naravnega okolja.

2. METODE

Naš cilj je bil doživljanje ugodja v naravnem okolju in omogočanje prvih neposrednih izkušenj v naravi, v gozdu.

Globalni cilji :

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih,
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave (Kurikulum za vrtce, 1999).

Raziskovanje bližnje okolice vrtca se je začelo že v mesecu septembru in bo trajalo celo šolsko leto. Pogostost sprehodov izven vrtca je bilo odvisno od števila prisotnih otrok in spremljevalnega osebja. Zaradi oddaljenosti gozda in značilnosti starostnega obdobja smo uporabljali voziček.

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili metode opazovanja, poslušanja, poimenovanja, spodbujanja, igre, lastne aktivnosti, pogovora in raziskovanja. Izbira metod je bila odvisna od starosti otrok, individualnih sposobnosti posameznega otroka ter vsebine in ciljev, katerim smo sledili pri dejavnostih. Naštete metode so se medsebojno prepletale in dopolnjevale.

Dejavnosti smo dokumentirali s fotografijami.

3. REZULTATI

3.1. Opazovalec

Z vozičkom smo se najprej odpravili na krajše sprehode v neposredni bližini vrtca. Iz udobnega vozička so otroci opazovali dogajanje na ulicah. Z vsakokratnim sprehodom v urbanem naselju smo spoznavali in poimenovali nove stvari. Ustavljali smo se pod jesenskimi drevesi in tipali listje. Uživali smo ob pogledih na barvita grmičevja in duhali cvetlice. Otroci, ki so bili zmožni

hoje, so izmenično tudi hodili. Priložnostno smo se ustavljali na travnatih površinah in urejenih igriščih. Otroci so sestopili iz vozička in z mesta opazovali okolico ali pa se zaigrali z bližnjim naravnim materialom. Dokaj hitro so nam pokazali, da je okolje otrokom domače in da jim samo opazovanje ni več dovolj. Gibanje in raziskovanje okolja jih je pomirjalo. V iskanju možnosti, da dosedanje dejavnosti nadgradimo in otrokom resnično ponudimo bogato učno okolje, smo se opogumili in kljub majhnosti otrok podali v bližnji gozd.

3.2. Prvič v gozd

Novo okolje so otroci ob vstopu v gozd najprej opazovali iz vozička. Na ta način je večina otrok že navezovala stik z naravo s svojimi starši. Med vožnjo do izbranega kraja postanka sva otroke z govorom spodbujali k opazovanju dreves, ptic in poslušanju zvokov. Za nekaj trenutkov smo se ustavili in v tišini prisluhnili dogajanju.

Nekoliko vstran od gozdne poti so otroci sestopili iz vozička. V bližini je ležal velik hlod, ki je služil kot opora in varen pristan tistim otrokom, katerih hoja je bila še nestabilna. Otroci so hlod raziskovali s tipanjem in vrtanjem lukenj s prsti. Hlod so izkoristili kot odlagalno površino, na katero so odlagali naravni material. Gibalno spretnejši otroci so se prepustili sproščeni hoji po suhem listju. Ne daleč vstran so v drevesni štor dajali vse, kar jim je prišlo pod roko. Pobirali so kamenje, nabirali in opazovali so jesensko listje, iskali in upravljali so z različno velikimi paličicami, se dotikali tal in prijemale zemljo. Opazili so tudi veverico, ki se jim je radovedno približala. Bolj pogumni so svoje navdušenje izkazovali z iztegovanjem rok, vriskanjem in očesnim stikom. Drugi so bili v varnem zavetju vzgojiteljičine bližine. Veselje ob srečanju z veverico smo med potjo nazaj v vrtec spodbujali s petjem pesmic o gozdnih živalih.

3.3. Veverica

Čez en teden smo ponovno obiskali gozd in se ustavili na istem kraju. S seboj smo prinesli orehe za veverico. Ob čakanju nanjo so se otroci spontano zaigrali. Skupaj smo opazovali obliko in barvo orehov, jih prelagali in kotalili enega po enega po hlodu. Otroci so bili bolj sproščeni in se pogumneje gibali po gozdni podlagi. Opazili so leseno hišico za hranjenje ptic, pod katero so odkrili prazne orehove lupine. Z najino pomočjo si je vsak otrok hišico ogledal še od blizu. Veverice nismo dočakali, smo pa naravni material iz igralnice prenesli nazaj v naravo in ob tem neizmerno uživali.

3.4. Raziskovalec

Še tretjič smo se v gozdu ustavili na istem kraju. Tokrat je bila skupinska dinamika razgibana. Svoboda v gibanju je otrokom omogočala zaznavanje okolice, prostora, sebe in drugih. S sproščeno hojo, tekom, izmikanjem gozdni podrasti in plezanjem preko hlodov so razvijali

skladnost gibanja, koordinacijo in ravnotežje. Otroci so bili samostojni kreatorji igre in nabiralci naravnega materiala. Posegali so že po večjih palicah in vejah, jih vlekli za seboj in z njimi udarjali po podlagi. Skupaj smo jih preštevali, opazovali njihovo velikost in jih lomili na manjše dele. Otroci so spretneje hodili po manj uhojenih poteh in pogumno raziskovali skrite kotičke med drevesnimi debli in naloženimi vejami.

4. RAZPRAVA

Kurikulum za vrtce nudi strokovno podlago za delo v vrtcu in omogoča pestro in raznovrstno izbiro dejavnosti na vseh področjih predšolske vzgoje. Praktična izpeljava le teh pa je v veliki meri odvisna od neposrednega odzivanja otrok, od organizacije in vpetosti vrtca v okolje ter avtonomne in odgovorne vloge vzgojiteljic (Kurikulum za vrtce 1999). Z bivanjem v gozdu se uresničujejo načela in cilji predšolske vzgoje, kot tudi spoznanja, da otrok razume in dojema svet celostno, da se razvija in uči preko lastne aktivnosti v okolju, v katerem živi, ter v interakciji z vrstniki in odraslimi razvija lastno družbenost in individualnost (Kurikulum za vrtce 1999).

Gozdne dejavnosti vzpodbujajo otroško radovednost, neposredno opazovanje in konkretno izkušnjo, ki so temelji učenja (Seldin 2018). Hkrati pa gozd omogoča prosto gibanje in nujno potrebno neprisiljeno otroško igro.

5. ZAKLJUČEK

Od nas odraslih je odvisna kakovost preživetega časa otrok v vrtcu. Opis dejavnosti naj služi kot pozitivna spodbuda vzgojiteljicam v prvem starostnem obdobju, da kljub majhnosti otrok poiščejo naravne danosti v okolici vrtca in malčkom omogočijo neprecenljive izkušnje, ki pomembno vplivajo na kasnejši razvoj spoštljive in odgovorne osebe.

6. LITERATURA

Cornell, J. (2019). Doživljanje narave: dejavnosti za ozaveščanje o naravi za vse starosti. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Rajović, R. (2021). IQ otroka – skrb staršev. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Seldin, T. (2018). Vzgoja po metodi montessori. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Podnebne spremembe – vremenski pojavi v naši okolici

Dženi Knez

Vrtec La Coccinella Piran / Scuola dell'infanzia La Coccinella Pirano

dzeni.knez@gmail.com

Naš vrtec La Coccinella Piran je tudi v šolskem letu 2021/22 sodeloval pri izvedbi različnih dejavnosti, katere nam je ponudila Ekošola, saj z njimi gradimo in nadgrajujemo poti, na katerih otroci rastejo in ponovno vstopajo v svet narave.. Ena izmed temeljnih nalog današnjega časa je skrb za ohranjanje narave in varstvo okolja. Naš vrtec kot mnogi drugi želi otrokom privzgojiti vrednote dobre okoljske vzgoje, kot so spoznavanje, zavedanje, ozaveščanje, spoštovanje in skrb do varovanja narave, saj se prav v tem obdobju pri otroku oblikujejo kulturne, delovne in socialne navade. V skupini predšolskih otrok Marmotte smo kot glavni sklop izbrali **PODNEBNE SPREMEMBE IN BIOTSKA PESTROST - VREMENSKI POJAVI V NAŠI OKOLICI**. Z izvedbo aktivnosti smo pričeli takoj jeseni in ta je trajala skozi vso šolsko leto. Aktivno smo obravnavali razne teme, ki so povezane s vremenom, podnebnimi spremembami in skrbjo za čisto okolje. Cilji, ki smo zadali v tem projektu so bili, da otroci skozi načrtne in spontane aktivnosti, ki so povezane z vsemi področji kurikula spoznajo vremenske pojave, prednosti in slabosti vpliva vremena na življenje ljudi, živali in rastlin, kar je pa najbolj pomembno, da z lastnim ravnanjem lahko vplivamo na klimatske spremembe.

Ključne besede: raziskovalne naravoslovne dejavnosti, opazovanje, vreme, vremenski pojavi, letni časi, vremenski dnevnik.

Abstract

In the school year 2021/22, our kindergarten La Coccinella Piran also participated in the implementation of various activities offered by the Eco-school, as we use them to build and upgrade the paths on which children grow and re-enter in the world of nature. One of the basic tasks of today is to take care of nature conservation and protect the environment. Our kindergarten, like many others, wants to instil in children the values of good environmental education, such as learning about, awareness, awareness, respect and care for nature protection, because it is during this period that the child develops cultural, work and social habits. In the group of preschool children Marmotte, we chose **CLIMATE CHANGE AND BIODIVERSITY - WEATHER PHENOMENA IN OUR ENVIRONMENT** as the main set. We started with the implementation of activities in the autumn, which lasted throughout the school year. We actively addressed various topics related to weather, climate change and caring for a clean environment. The goals of this project were for children to learn about weather phenomena, advantages and disadvantages of the impact of weather on the lives of people, animals and plants through planned and spontaneous activities related to all areas of the curriculum, but most importantly, we can influence climate change by our own actions.

Key words: research natural activities, observation, weather, weather conditions, weather diary.

1. UVOD

Vrtec La Coccinella se nahaja v obmorskem mestecu Lucija. Obdaja ga nizko poseljena oklica, kjer se pa najde še čudovita narava, zeleni kotički, griči s pogledom na morje, obdelana polja in terase, potok Fazan, morje in nekaj minut hoje stran Sečoveljske soline. Ker živimo v turističnem okolju vsako leto sodelujemo pri čistilnih akcijah, zbiramo, ločujemo in zmanjšujemo odpadke ter izdelujemo iz naravnih in odpadnih materialov. Skozi vso šolsko leto dajemo poudarek bivanju na prostem, tako otroci opazujejo in doživljajo naravo in naravne pojave. Cilji, ki smo si zadali pri uresničevanju projekta so bili: Zgodnje ozaveščanje otrok o podnebnih spremembah, ki so del našega vsakdanjega življenja. Spoznavanje, opazovanje in beleženje različnih vremenskih pojavov. Pridobivanje izkušenj, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja. Kar je pa najbolj pomembno, da z lastnim ravnanjem lahko vplivamo na klimatske spremembe in čistočo okolice. Želja nas vseh je, da pridobljene izkušnje postanejo način življenja.

2. METODE

Zastavljene cilje smo dosegali z izvajanjem raznih aktivnosti, ki so bila medsebojno povezana z vsemi področji dejavnost iz kurikula za vrtnice pri čem smo uporabljali različne metode in oblike dela, ki so se med področno povezovale z upoštevanjem načela sistematičnosti in postopnosti.

Aktivnosti so potekale preko metode kjer smo pri vsem tem dajali v ospredje igro: pogovor, neposredno opazovanje, razlaga, veliko lastne aktivnosti, poizkusi in opazovanje vzrokov in posledic pri poizkusih, risanje, barvanje, striženje, lepljenje, risanje vremenskih pojavov, postopkov eksperimentov, doživetega, prepevanje pesmi, uganke, poslušanje pravljic, branje poučnih knjig in ogled dokumentarnih posnetkov z ekološko tematiko, igra z didaktičnimi igračkami o vremenu in prometu in ločevanju odpadkov, doživljanje narave v različnih vremenski razmerah, vodenje z vprašanji k odgovorom, beleženje vremenskih pojavov.

3. REZULTATI

Z opravljenimi aktivnostmi, ki so se odvijala skozi vso šolsko leto smo spodbudili otrokovo zavedanje za širše okolje in naravo, ki ga obdaja:

- Vzbudili smo zavedanje za opazovanje vremena in ob rednem opazovanju ugotovili, da se vreme dogaja in spreminja vsakodnevno, da se mu moramo prilagajati in iskati rešitve za težave s katerimi se soočamo zaradi raznih ekstremnih vremenskih pojavov, kakšne so značilnosti teh pojavov, kako se obnašamo in katera oblačila in obutev lahko uporabljamo.
- Vzbudili smo zavedanje za pomoč pri ločevanju odpadkov, skrb za čisto okolje. Ob sprehodih v naravi so se otroci začeli zavedati, koliko smeti leži na tleh.

- Otroci so se seznanili s pomenom varčevanja vode in elektrike.
- Ustvarili smo vremenski koledar za tedensko opazovanje , ki je bilo v naši igralnici skozi vso leto, v enem mesecu pa opravili statistiko, katero vreme je prevladovalo. Otroci so vsak konec tedna v petek lahko naredili svojo predpostavko kakšno vreme bo čez soboto in nedeljo ter v ponedeljek prinesli listek z dejanskim vremenom in ga primerjali med seboj.
- Otroci so razumeli pomen dežnika in senčnika in čemu služita
- Okrepili so njihovo znanje preko pesmi, pobarvank, risb in opravljenih eksperimentov.

4. RAZPRAVA

Aktivnosti smo opravljali s skupino predšolskih otrok starosti od 5 do 6 let v vrtcu z italijanskim učnim jezikom La Coccinella Pirano. Da bi otrokom čim bolj približali pomen podnebnih sprememb smo aktivnosti razporedili skozi vso šolsko leto, ta so bila povezana z vsemi področji dejavnosti in obogatili smo jih z raznimi vsebinami in jih obravnavali zelo poglobljeno. Njihovo znanje so podkrepili preko pesmi, deklamacij, ugank, pobarvank, risb in opravljenih eksperimentov. Vsako aktivnost smo podkrepili z pogovorom in otrokovimi konkretnimi argumenti. Skozi leto je nastalo veliko različnih izdelkov in plakatov.

4.1. VREME

- Otroci so spoznali vreme in različna vremenska stanja, njihove značilnosti, kako se lahko pripravimo in zaščitimo pred različnimi vremenskimi pojavi, jih opisovali, si

ogledali dokumentarce o vremenskih pojavih in jih doživljali,

- Opravili so sprehode bodi si pod soncem, kot v oblačnih dneh in tudi po dežju s pelerinami in dežnimi škornji po lužah in potočku,
- Ugotovili so, kako vreme lahko vpliva na nekatere dejavnosti, na življenje ljudi, rastlin in živali, da se vreme skozi letne čase spreminja, da se moramo odrasli vsakodnevno prilagajati vremenu in da s svojim ravnanjem v naravi lahko vplivamo na vremenske spremembe.
- Otroci so razumeli pomen dežnika in senčnika in čemu služita. Opravili smo pogovore in dejansko uporabili rekvizite.

- Opravili smo poizkus, ko smo rožo pustili na soncu brez vode, drugo postavili v senco brez vode, tretjo pustili na soncu z vodo in četrto v senci z vodo. Ob opazovanju in pogovoru smo otrokom približali pomen vode in nevarnost globalnega segrevanja in sončnih žarkov za živa bitja.
- Vadbena ura: opravili smo gibalno igro, kjer so se za vsak vremenski pojav postavili v določeno pozicijo in opravljali določene gibe.

VREMENSKI KOLEDAR

- Ustvarili smo vremenski koledar in vremenske znake za tedensko opazovanje, ki je bilo v naši igralnici skozi vso leto, otroci so vsako jutro zabeležili kakšno vreme je in če se je to tekom vremena spreminjalo so se sami spomnili in šli zamenjati vremensko sliko.
- Opazovali smo animacije vremenskih pojavov na internetu.
- V obdobju enega meseca smo opravili statistiko, katero vreme je prevladovalo. Beležili smo skozi celi mesec kakšno vreme in nato ugotovitve vneli v razpredelnico.
- Otroci so vsak konec tedna v petek lahko naredili svojo predpostavko kakšno vreme bo čez soboto in nedeljo, to so narisali na A3 list, ki je visel na steni ob vremenskem koledarju v razpredelnico s svojim imenom, v ponedeljek pa so prinesli listek z dejanskim vremenom za soboto in nedeljo in ga primerjali med seboj.

4.2. LOČEVANJE ODPADKOV IN SKRBI ZA ČISTOČO OKOLJA

- Ob začetku šolskega leta smo opravili dejavnost, kjer so otroci osvežili znanje o ločevanju odpadkov, v katere zaboje gredo kateri, naredili smo ekološki kotiček z zabojniki in plakat nad kotičkom. Skozi vso šolsko leto smo ločevali odpadke
- Opravili smo pogovore o skrbi za čisto okolje, o škodljivosti divjih odlagališč smeti in zakaj nikoli ne smemo metati odpadke na tla. Ob sprehodih v naravi so otroci opazovali in se začeli zavedati, koliko smeti leži na tleh in obiskali smo eno divje odlagališče v okolici.
- Otroci so si ogledali lutkovno predstavo »Gozdne živali in ne uničuj gozda«.

4.3. VARČEVANJE VODE IN ELEKTRIKE

- Otroci so se seznanili s pomenom varčevanja vode in elektrike, ogledali smo si dokumentarce o kroženju vode o varčni uporabi vode in elektrike ter o alternativnih virih elektrike.
- Obeležili smo svetovni dan vode, 22.marca. Otroci so izvedeli iz kje pridobimo pitno vodo, spoznali cikel vode, opravili poizkus o agregatnih stanjih vode in se pogovarjali kaj vse lahko škodi vodi in jo onesnaži v njenem ciklu. Šli smo na sprehod do potočka, in se pogovarjali o pomenu, da vodo ohranimo čisto , saj služi napajanju živine in zalivanju obdelanih kmetijskih površin.
- Opravili smo pogovor in demonstracijo o varčni rabi vode in re uporabi vode, kot npr.: zbiranje deževnice za napajanje živine in zalivanje rastlin,....
- Obeležili smo svetovni dan zemlje, 22.april. Na veliki rjuhi je bil narisan planet Zemlja, zapeli smo pesem v italijanskem jeziku o ekologiji. Zemlji naredi žalosten obraz in priložili slike o škodljivem ravnanju in kaj onesnažuje zemljo, nato smo zamenjali obraz z veselim obrazom in zamenjali slike z alternativnimi viri elektrike in kako lahko ohranimo čisto zemljo.
- Sodelovali smo tudi v projektu EKOBARANJE ZA EKO ŽIVLJENJE, kjer so se otroci seznanili veliko informacijami.

4.4. PROMET, IZPUŠNI PLINI IN NADOMESTEK Z BOLJ EKOLOŠKIMI PREVOZNIMI SREDSTVI OZ PREMIKANJEM

- Opravili smo pogovor kako izpušni plini onesnažujejo ozračje, kako se je včasih z enim vozilom peljalo več ljudi v današnjih časih pa se vsak vozi s svojim. Pogovarjali smo se o varčni rabi avtomobilov in alternativah, kot so avtobusi, taksi, skupna uporaba avtomobilov, kolesa in pešpoti.
- Opravili smo opazovalno juto, ob cesti za šolo so otroci opazovali promet ter beležili v razpredelnico ali gre mimo več avtomobilov, ali avtobusov, ali koles ali pešcev in analiza grafa.

5. ZAKLJUČEK

Program Ekošola je že nekaj let vodilo našega vrtca La Coccinella Pirano, kjer hvala predlaganim aktivnostim in tematikam načrtujemo v tekočem letu veliko raznolikih dejavnosti, ki so postale način našega življenja. V veselje

nam je, da smo lahko delček projekta in tako lahko vplivamo na ohranjanje naše narave. Pri uresničevanju aktivnosti o podnebnih spremembah so se otroci podučili na prijeten in raznolik način ter znanje prenesli v njihov vsakdan, tako so med sprehodi ali pa na šolskih igriščih opazili smeti, ki ležijo po tleh. Med sprehodi so opazovali koliko avtov se pelje, opazovali izpušne pline in je ali se pelje samo en potnik, kjer bi lahko bilo več in se skupaj peljalo in koliko premalo kolesarjev je v našem mestu. Opazili so če kateri od otrok ni varčeval z vodo med umivanjem rok in so ga ob tem opomnili, opozarjali so vzgojiteljice, če je na hodnikih gorela luč, ko ni bilo nobenega, vestno so ločevali odpadke in spraševali kam sodi kateri odpadek, če niso vedeli. Tako smo ugotovili, da je vzgoja za podnebne spremembe še kako koristna že v predšolskem obdobju, saj se otroci povsem zavedajo dogajanja in posledic ter tako vzbudimo v njih način obnašanja za skrb do našega planeta, na katerem bivamo.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce, (1999), Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport

Krnel, D (1993), Zgodnje učenje naravoslovja

Neal L., (2021), Insieme per il clima, Italia, Editoriale Scienza

Emile B., (2005) L'ecologia, Bergamo, Edizioni Laurus

<http://www.pro-vreme.net/>

Revija za otroke Ciculo in Ciciban, različni letniki, od 2005 dalje, Mladinska knjiga Založba d.d., Ljubljana

Kako varujem vodo? – uspešen projekt timskega sodelovanja

Elma Beganović

Tina Bergant

Vrtec Tržič

elma.beganovic@vrtec-trzic.si

tina.bergant@vrtec-trzic.si

V dveh oddelkih Vrtca Tržič smo izvedli skupni projekt »Kako varujem vodo?«. Sodelovala sta oddelka prve in druge starostne skupine. V prispevku vzgojiteljici želiva prikazati, kako smo dosegli zastavljene cilje z medsebojnim povezovanjem in kako smo organizirali učno okolje, v katerem so se otroci učili drug od drugega in razmišljali, da lahko s svojim delovanjem vplivajo na okolje. Uresničili sva idejo o skupnem projektu z zanimivo načrtovanimi dejavnostmi na temo varovanja okolja.

Ključne besede: okolje, skrb za vodo, medsebojno povezovanje, sodelovanje, varovanje okolja.

Abstract

A joint project "How do We protect water?" was carried out in two departments of the Tržič Kindergarten. In this article, the teachers would like to show, how We achieved our goals by working together, and how We organised a learning environment in which the children learnt from each other, and thought about how they can make some influence on the environment through their actions. We implemented the idea of a joint project with interestingly planned activities on environmental protection.

Keywords: environment, water, water care, children's bonding, peer cooperation, environment care

1. UVOD

Vrtec Tržič je vključen v projekt Ekovrtec, ki je sestavni del prizadevanj Evropske unije za okoljevarstveno izobraževanje in uvaja načrtno in celostno okoljsko vzgojo v vrtce. S projektom Ekovrtec kot način življenja se gradijo vrednote za odgovoren način bivanja na našem planetu. Vzgojiteljici oddelka sva se odločili za vključitev v omenjeni projekt in ob tem naju je nagovorila ideja o povezovanju med oddelkoma. Prepričani sva, da je mogoče doseči napredek na tem področju lažje in hitreje, če stopimo skupaj, saj stremimo k istemu cilju, in sicer k skrbi za okolje. Želiva predstaviti, na kakšen način sva uspešno dosegli aktivno vključenost otrok v proces in medsebojno sodelovanje.

2. METODE IN CILJI PROJEKTA

Uporabljene so bile metode pogovora, razlage, opazovanja, lastne aktivnosti in eksperimentiranja.

PROJEKT KOT SREDSTVO ZA DOSEGANJE CILJEV

- pridobivanje izkušenj, kako lahko otrok sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja;
- spoznavanje, da morajo vsi ljudje v določeni družbi pomagati in sodelovati, da bi lahko ta delovala ter omogočila preživetje, dobro počutje in udobje;
- omogočanje možnosti razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki (Kurikulum 1999).

2.1 Izvedene dejavnosti na temo projekta:

Oblikovanje skupnega plakata

V sklopu našega projekta so nas najprej nagovorili kratki filmi o onesnaževanju okolja. Glavna junaka filmov, Kapljica in Listek, sta otroke spodbudila k razmišljanju, kako lahko prispevamo k ohranjanju čiste vode. Po ogledu sva otroke s pomočjo sličic razdelili v manjše skupine z namenom, da bi se oddelka družila med seboj in preko risbe strnila svoje vtise o filmih. Risbe smo sproti lepili na skupni plakat in diskutirali o narisanem.

Očistili smo gozd

V filmu so otroci spoznali, kako tudi odpadki, ki jih odvržemo v gozdu, na travniku ali na drugih površinah, pripomorejo k onesnaženosti voda. Zato smo naredili načrt, da se lotimo čistilne akcije v gozdu v bližini vrtca in tam pobereмо smeti. Opremljeni z vrečkami in zaščitnimi rokavicami smo odšli v gozd. Vrečke so se hitro polnile in skupnimi močmi smo na koncu, v majhnem gozdu, napolnili veliko črno vrečo. Otroci so spoznali, kako lahko tudi sami prispevajo k čistosti okolja in s tem tudi oni ozaveščajo družbo o pravilnem ravnanju.

Slika 1: Pobiranje smeti v gozdu

Filtrirali smo vodo s pomočjo cedil

Na naših sprehodih smo tekom projekta več pozornosti namenili opazovanju manjših potokov in rek. Opazili smo, da so potoki in reke v urbanih naseljih že napolnjene s smetmi, potoki v predelih, kjer ni več toliko hiš pa so še vedno čisti. Ugotavljali smo, kaj vse je lahko v reki in česa ne sme biti. Otroci so ugotovili, da je umazanija v rekah nevarna tudi za živali, ki bivajo v vodi. Pri preizkusu so nam bila v pomoč cedila, skozi katere smo precejali vodo. Izdelali so jih starejši otroci iz palic in gaz, mlajši pa so sodelovali pri nošenju cedil do obrežja in se ravno tako lotili raziskovanja.

Slika 2: Filtriranje vode v potočku

Izdelali smo čistilno napravo

Skupaj smo naredili tudi maketo čistilne naprave, ki smo jo razstavili na hodniku vrtca. Prikazali smo umazano vodo, polno odpadkov, okrog nje postavili tovarne, za večji kontrast smo dodali žalostno sonce. Nato smo naredili čistilno napravo in na drugi strani čisto, reko polno rib, in veselo sonce. Mlajši otroci so barvali kamenje, reko, starejši so izrezovali, risali in lepili. Razstavljeno čistilno napravo so si ogledali tudi otroci iz ostalih skupin, skupaj s strokovnimi delavci. Organizirali sva učno okolje, v katerem so otroci med seboj sodelovali in se učili drug od drugega.

Otroci razmišljajo:

»Če vržeš v vodo smeti, ribe poginejo.«

»Čistilna naprava očisti vodo.«

»Izrezal sem ribico in jo nalepil v čisto reko, da ne pogine.«

»Rajši imam čisto reko, da lahko zraven narišem sonce, ki se smeji.«

Slika 3: Maketa čistilne naprave

Obiskali smo Čistilno napravo Tržič

Na obisk čistilne naprave so se mlajši otroci peljali z avtobusom, starejši pa so se odpravili peš. Tamkajšnji zaposleni so nam predstavili, kako delujeta čistilna naprava in tovornjak za čiščenje kanalizacije in praznjenje greznic. Izvedeli smo tudi, da je treba vodo čistiti, da v kanalizacijo spadajo samo izločki in toaletni papir, nikakor pa tja ne spadajo ostale stvari, kot so palčke za ušesa, vata, kuhinjski odpadki in podobni neprimerni odpadki, saj ti obremenjujejo delovanje mikroorganizmov. Za otroke je bila najbolj zanimiva oblika ozaveščanja, ki so jo izvedli komunalni delavci, ki so otrokom pokazali, kako deluje tovornjak za čiščenje greznic, saj so jih pritegnile dolge cevi, ki brizgajo vodo. Skupaj s tamkajšnjimi delavci smo se sprehodili skozi vse postopke čiščenja odpadne vode, od zelo blatne vode pa do skoraj čiste vode, ki se potem skozi cevi izlije nazaj v reke. Starejši otroci so se spomnili filma o onesnaževanju, potovanja Kapljice, ki se je s pomočjo čistilne naprave očistila.

Slika 4 : Obisk čistilne naprave

3. REZULTATI

S projektom sva želeli združiti oddelka in ozaveščati o pomembnosti skrbi za okolje. Skozi proces sva ugotovili, da so vsi otroci z zanimanjem sodelovali in se med seboj dopolnjevali. Veliko pozornosti smo namenili opazovanju okolja in ugotovili, da odpadki ne spadajo v gozd. Otroci obeh oddelkov so spoznali, da sta skrb in pozornost, ki ju namenjamo okolju potrebna in pomembna za življenje vseh živih bitij. Z izvajanjem dejavnosti smo ugotavljali, kaj lahko storimo za naše okolje in kako to posledično vpliva na nas. Otrokom sva na različne načine približali pomen ohranjanja okolja. Skupaj z otroki smo izvedli poizkus in spoznali, kaj spada v potok in česa si tam ne želimo. Kasneje smo to tudi slikovno prikazali, da smo lahko ozaveščali ostale oddelke in starše. Velik poudarek smo namenili skrbi za okolje in ozaveščanju širše javnosti o tem. V čistem gozdu so se otroci radi igrali in bili so ponosni, da so ga očistili. Projekt je zelo vplival na starše, saj so jim otroci hiteli razlagati o izvedenih dejavnostih na temo ohranjanja okolja in jih večkrat spomnili, da smo del narave.

4. DISKUSIJA

S skrbno načrtovanimi dejavnostmi, ki sva jih izvajali kot del vzgojnega procesa, sva omogočili otrokom, da so ob vseh aktivnostih pridobili nova znanja in spoznanja o vodi. Skrb za

ohranjanje te pomembne vrednote je ena od najpomembnejših nalog vsakega posameznika in celotne družbe. Otroci so s projektom spoznali pomembnost vode v našem vsakdanjem življenju. Do vode so postali bolj spoštljivi, bolj ozaveščeni in v skladu s svojo starostjo primerno okoljevarstveni. Otroci so bili aktivni v vseh dejavnosti. Najbolj sta jih je navdušili dejavnosti, kjer so s filtriranjem ugotavljali čistost vode in čiščenje gozda (pobiranje odpadkov). V teh dejavnostih so otroci obeh oddelkov najbolj sodelovali med seboj. Po vsaki dejavnosti smo z otroki naredili evalvacijo dela. Pojavljala so se številna vprašanja in ideje za nadaljnje dejavnosti. Tako je projekt nastajal skupaj z otroki in vseskozi smo postavljali razstavo na hodniku vrtca in v igralnicah. S tem smo neposredno k sodelovanju pritegnili tudi starše. V času projekta so se otroci med seboj povezali in razvili medsebojno sodelovanje, kar je bil med drugim najin cilj. Razvili so spoštljiv odnos do narave in spoznali, kako pomemben je lahko vsak posameznik za ohranjanje čistega okolja in posledično čiste vode. Po končanem projektu so otroci na sprehodih še vedno opazili neprimerno odvržene odpadke, čistost vode, komunalna vozila...

5. ZAKLJUČEK

Najpomembneje se nama zdi, da sva dosegli zastavljene cilje, predvsem na socialnem področju. Starejši otroci so pogosto povabili mlajše na skupne dejavnosti, mlajši pa so se učnih nalog veselili in bili izjemno motivirani. Prek projekta so postali bolj ozaveščeni glede odnosa do okolja in bili ponosni, da lahko s svojim vedenjem prispevajo k čistosti vode in okolja. Otroci so bili tako ponosni na svoje izdelke, da smo jih razstavili ob vhodu vrtca. Opazili so, da so izdelki tudi mimoidočim vzbudili veliko zanimanja. Ker so veliko spraševali, kaj smo razstavili, smo zraven priložili tudi opis dejavnosti in fotografije in tako širili dobro prakso med ljudi. Ideja izdelave čistilne naprave je bila najbolj izstopajoča, saj so bili otroci pripravljene sodelovati in z idejami presenetili tudi naju. Najin namen je bil otrokom dati dovolj časa za razmišljanje in raziskovanje. Želeli sva, da sproščeno pripovedujejo o svojih zamislih in znanju, ki so ga pridobili tekom projektne dela. Pri skupnem sodelovanju je bilo zaznati večjo povezanost med vsemi udeleženci in vzdušje je bilo ves čas prijetno in sproščeno. Otroci so se imeli možnost bolj spoznati med seboj, ker se sicer nimajo možnosti v tolikšni meri, saj prihaja do interakcij med oddelki v večini le na igrišču vrtca, pri spontani igri. Strokovni delavki sva zaznali, da bi bilo lahko skupno sodelovanje izhodišče in motivacija za nadaljnje raziskovanje.

6. VIR IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
https://www.youtube.com/results?search_query=kapljica+in+listek+raziskujeta

Barve našega vrta

Helena Krnc

Vrtec Mavrica Trebnje

helena.krnc@vrtec-trebnje.si

Vsakodnevno smo se sprehajali med polji, vrtovi in opazovali, kaj vse nam prinaša pisana jesen. Koliko različne zelenjave in koliko čudovitih barv smo lahko videli. Vse to smo prinesli tudi v igralnico in stvari porabili za igro in različne dejavnosti.

V prispevku želim predstaviti primer dobre prakse na temo vrtnarjenja v povezavi z likovno umetnostjo. Zelenjavo, rastline in snovi iz narave lahko porabimo tudi drugače. Otroci so pri pripravi in rezanju zelenjave dobili čudovito idejo. Ker je zelenjava pri rezanju puščala barvne sledi, se nam je utrnila čudovita ideja, da bi lahko iz sestavin iz narave pridobili barve, s katerimi bi ustvarjali. Sledila je razprava in ugotavljanje če je to mogoče in kako bi to naredili.

Ključne besede: predšolski otroci, vrt, aktivno učenje, igra, likovna umetnost.

Abstract

Every day we walked among the fields, gardens and observed what colorful autumn brings us. How many different vegetables and how many wonderful colors we could see. We also brought these things in our playroom and use them for various activities. In this article, I would like to present an example of good practice on the topic of gardening in connection with fine arts. Vegetables, plants and substances from nature can be used in other ways. The kids got a wonderful idea when preparing and cutting vegetables. As the vegetables left colorful marks when cut, we came up with the wonderful idea that we could obtain colors from ingredients from nature to create. This was followed by a discussion and finding out if this is possible and how to do it.

Key words: preschool children, garden, active learning, play, fine arts.

1. UVOD

Zgodnje učenje naravoslovja se prične v predšolskem obdobju, v katerem se začne otrok spoznavati z naravo, ki ga obkroža. Da se poučevanje naravoslovja prične tako zgodaj, nam pojasnjuje Krnel (v Braun, Diehl in Diemer, 2011, str. 8); »Naravoslovje je del poti, po kateri skušamo svet osmisliti premišljeno in sistematično, odgovore na vprašanja pa iščemo v naravi sami. To počnejo tudi otroci, pri tem pa jih vodi spontana radovednost. Pri igri z različnimi snovmi in pri opazovanju pojavov, se razvija prvo naivno naravoslovje. Pogosto so te prve naravoslovne zamisli precej drugačne od pravih naravoslovnih razlag«.

Stik z naravo je pomemben za celosten razvoj otroka, dejavnosti na vrtu pa otroka odlično povežejo z naravo in njenim življenjskim ciklom. Bolj ko bo otrok poznal naravo, bolj jo bo tudi znal spoštovati. Vrt je krasna priložnost, da otrok razvija svoja čutila in odkriva raznolike vonjave, barve in okuse rastlin, ki rastejo na vrtu.

Naravoslovje predstavlja tudi otrokovo prvo srečanje z znanostjo in metodami, kar odločilno vpliva na njegov poznejši odnos do znanstvenega dela. Veliko zaslugo imajo pri tem starši in pedagoški delavci, ne smemo pa pozabiti na otrokove lastne aktivnosti, ki se izražajo v igri z zemljo in mivko, opazovanju metuljev, mravelj, v iskanju kamenčkov. Njihove aktivnosti pa spodbujajo razvijanje mišljenja, sklepanja in reševanja problemov. Otroke lahko seznanimo z naravo tudi preko igre z dejavnostmi, ki so jim zanimive (Katalinič, 2010).

Naravoslovje pa lahko povežemo tudi z ostalimi področji kurikula, tudi umetnostjo. Iz narave lahko pridobimo čudovite barve, ki jih lahko uporabimo v različne namene, tudi slikanje in risanje.

2. CILJI IN METODE

Pri delu so bile uporabljane metode pogovora, poslušanja, igre, razlage, praktičnega dela, lastne aktivnosti, raziskovanja in demonstracije. Da bi otrok doživel in spoznal okolje, ga mora znati zaznavati z vsemi svojimi čutili. Znati ga mora opazovati, poimenovati, opisati, primerjati in ugotavljati skupne in različne značilnosti.

Cilj: Otrok doživlja, odkriva in spoznava živo in neživo naravo, pri tem pa spoznava kako nastanejo naravne barve ter z njimi eksperimentira in ustvarja (Kurikulum za vrtce, 1999).

3. RAZPRAVA

Bližal se je čas pomladi. Bolj ko se je narava prebujala, več smo se zadrževali na prostem in opazovali bližnje vrtičke ter ljudi, ki so delali na njih. Nastala je pobuda, da tudi sami naredimo vrtiček in zasadimo osnovno zelenjavo.

Z izvajanjem projekta smo pričeli v spomladanskem času, ko smo pripravili vrt in zasadili rastline, pa vse do oktobra, ko smo te rastline v celoti pobrali. Otroci so ves ta čas sodelovali pri urejanju vrta, okopavanju in puljenju plevela, zalivanju ter skrbi za rastline.

IZVEDBA PROJEKTA:

Počasi smo zaključevali z našim vrtnarjenjem, poletje se je poslavljalo in jesen je začela kazati vso svojo lepoto. Postregla nam je z neverjetno paleto barvnih odtenkov rumene, rdeče, oranžne in rjave barve. Ste se kdaj spraševali, kakšnega okusa ali vonja bi bila zelena, rumena, rdeča ali rjava barva? Vse to smo želeli spoznati in raziskati.

Slika 1: Slikanje z barvo iz korenja.

Z otroki smo se pogovarjali iz katerih rastlin našega vrta in na kakšen način bi lahko pridobili barve za ustvarjanje. K sodelovanju smo povabili tudi starše. Otroci so tudi od doma prinašali zelenjavo in zelišča, ki smo jih nato predelali.

Otroci so zelenjavo rezali, ribali, mešali, trli v terilniku, tako da je iz njih priteknel sok, s katerim so nato risali, slikali in barvali.

Slika 2: Slikanje z rdečo peso.

3: Ribanje korenja za pripravo oranžne barve.

Ustvarili smo čudovite barvne odtenke:

RUMENA: kurkuma

ORANŽNA: rdeče korenje

ZELENA: blitva in peteršilj

RDEČA: rdeča pesa in rdeče zelje

RJAVA: zemlja in kavna usedlina

ČRNA: oglje

Da pa smo bili še bolj naravni, smo odšli v bližnji gozd in na polje, kjer smo nabrali stvari za izdelavo čopičev. Naredili smo jih iz vejic iglavcev in koruznih laskov in ličkanja.

Ko smo na sprehodu hodili po blatnih lužah smo ugotovili, da lahko rjavo barvo dobimo, če zmešamo vodo in zemljo.

Nastali so prekrasni izdelki otrok, ki smo jih razstavili v skupnem prostoru, da so si jih lahko ogledali še ostali obiskovalci našega vrtca.

Slika 4: likovna razstava

Slika 5: drevo pobarvano z zemljo

4. ZAKLJUČEK

Otroci se preko lastne izkušnje največ naučijo. Aktivno so sodelovali pri raziskovanju, ugotavljanju, eksperimentiranju in ustvarjanju.

Otroci so z dejavnostmi spoznali kako čudovita je naša narava, kakšno barvno paleto nam ponuja, samo če jo znamo opazovati in občudovati. Spoznali so, da naravne barve niso tako intenzivne kot umetne, sintetične barve, ki jih imajo vsak dan na razpolago za ustvarjanje. Naravne barve imajo tudi specifičen vonj in po nekaj dnevih začnejo smrdeti ali pa celo spremenijo svojo barvo.

Pri vseh dejavnostih so neizmerno uživali in se zabavali samo da so lahko »packali«.

5. LITERATURA

- Braun, C., Dichl, U. in Diemer, M; prevod Travnik, Vode, M.(2011). *Knjiga za male raziskovalce*. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Katalinič, D. (2010). *Prvi naravoslovni koraki*. Odranci: Mizarstvo Antolin, d.o.o
- Kurikulum za vrtce.(1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Prleška domača »kuhja«

Helena Pajek

Vrtec Navihanček pri Osnovni šoli Središče ob Dravi

helena.habjanic@gmail.com

Otrok kot socialno bitje potrebuje ob sebi soljudi. Eni izmed teh so stari starši, s katerimi otrok vzpostavi poseben odnos že zelo zgodaj. Takrat je tudi čas za obujanje ali ohranjanje tradicije, ki v nas vzbudi najgloblja čustva, povezana z domom, družino, obudijo se dogodki iz preteklosti, priključijo se vonj najljubših jedi babičine kuhinje. Naše babice so nekoč pripravljale tradicionalne lokalne jedi, pridelane iz sestavin domačega vrta, sadovnjaka ali njive. Hrana je bila primerna kot malica za delo na poljih.

Zakladnico znanja in izkušenj smo želeli prenesti na otroke. Otroci so v tem zgodnjem predšolskem obdobju občutljivi za razvijanje okusov in dovzetni za pokušanje različnih jedi. Hkrati je to najbolj primerno obdobje za začetek ali nadaljevanje zdravega prehranjevanje otrok.

Babice so otrokom predale svoje recepte za pripravo okusnih, tradicionalnih in lokalnih jedi. V vrtcu smo skozi celo leto pripravljali jedi po teh receptih in raziskovali izvor hrane. Otroci so sodelovali v vseh fazah priprave hrane. Ob koncu projekta smo izdali kuharsko knjigo, ki je obogatila knjižne police družin, hkrati pa je pomemben spomin in prispevek k socialni blaginji otrok in starih staršev.

Ključne besede: otrok, lokalna prehrana, babica, Prlekija

Abstract

As a social being, a child needs closeness of fellow human beings. One of these are grandparents, with whom the child establishes a special relationship very early. Then it is also the time to revive or preserve the tradition that arouses in us the deepest feelings related to home, family, revives events from the past and evokes the smell of our grandmother's favorite dishes.

Our grandmothers used to prepare traditional local dishes made of ingredients from the home garden, orchard or field. The food was suitable as a snack for work in the fields.

We wanted to pass on the treasure trove of knowledge and experience to children. Children in this early preschool period are sensitive to developing tastes and susceptible to tasting different dishes. At the same time, this is the most appropriate time to start or continue healthy eating for children.

Grandmothers handed over their recipes for delicious, traditional and local dishes to the children. In the kindergarten, we prepared dishes according to these recipes throughout the year and researched the origin of food. The children participated in all stages of food preparation. At the end of the project, we published a cookbook that enriched the bookshelves of families, and at the same time the memory and contribution to the social well-being of children and grandparents is important.

Key words: child, local diet, grandmother, Prlekija

1. UVOD

Sobivanje starih staršev in otrok ni več nekaj samoumevnega, kot je bilo nekoč, ko je več generacij živelo skupaj. Dober medsebojni odnos se začne že v zgodnjem obdobju otrokovega življenja. Tak odnos nudi medsebojno druženje, izmenjavo čustev in naklonjenost, diferenciranje pomembnosti, oblikovanje vlog in prenos tako pomembnega znanja in izkušenj.

Otrok že v predšolskem obdobju sodeluje pri izbiri hrane, razvija lasten okus, pojavi se zanimanje za sladko hrano, določeno hrano zavrača. Vzgojno-varstveni zavod ima možnost otroku ponuditi raznolike, zdrave obroke, nauči ga kulture prehranjevanja in ga navadi na zdrave prehranske navade (Radivo, 2011, str. 12). Vzgojitelji dajemo poseben pomen zdravju, zdravemu načinu življenja in zdravje predstavljamo kot vrednoto.

V vrtcu smo ob upoštevanju integralnega dela starih staršev v življenju otrok in pomena zdrave prehrane spoznavali tradicionalne prehranjevalne navade naših starih staršev in jih vnašali v prehrano otrok.

Prlekija je že od nekdanj vinorodno in kmetijsko področje. Malica naših starih staršev je bila sestavljena iz doma pridelanih sestavin, iz njih pripravljenih jedi in prilagojena letnemu času in delu.

Združitev tradicije in stremenja k zdravemu načinu življenja sta nas popeljala do spoznavanja tradicionalne prleške kuhinje naših babic, ki vključuje lokalno pridelano hrano.

Otroci so prinesli recepte svojih babic in skupaj smo pripravili različne jedi. Otroci so ustvarjalno in aktivno sodelovali ves čas pripravljanja hrane. Gavin pravi, da naj otroci prevzamejo navade, ki so koristne za zdrav način življenja, saj (ob razumnem in domiselnem prizadevanju z nekaj načrtovanja) postanejo naravni del njihovega vsakdana. Zato bomo vsi deležni bogate nagrade – zdrav, zadovoljen in dejaven otrok, ki bo z zdravimi prehranjevalnimi navadami odraščal v samostojno osebnost, ki zna poskrbeti za svoje zdravje in uravnotežen življenjski slog (Gavin in sodelavci, 2007, str. 12).

2. METODE IN CILJI

V procesu spoznavanja lokalne prehrane naših babic smo se posluževali različnih metod in oblik dela, s katerimi smo želeli doseči čim večjo aktivnost eno- in dvoletnih otrok. Najpogosteje smo posegali po metodah aktivnega učenja, opazovanja, igre, pkušanja, raziskovanja, pogovora in metodi pridobivanja spoznanj o lastni dejavnosti.

CILJI

Skozi delo smo bili osredotočeni na cilje, da otroci razvijejo spoštljiv odnos do hrane, da spoznajo lokalno pridelano hrano naših babic, da pridobijo veščine in sposobnosti pri pripravi hrane ter spoznajo pot hrane, pomen in načine doma pridelane raznolike prehrane.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

V našem vrtcu se zavedamo, da je učenje uspešnejše, če otrok sam raziskuje, če je vpet v proces dela od začetka do konca in je miselno in čustveno aktiviran.

Otrokom smo pripravili tradicionalni prleški zajtrk, na katerem je otroke obiskala kmetica in jih povabila na prleški zajtrk, kot so ga imeli naše babice in dedki na kmetiji. V »korpeci« (košari) je kmetica prinesla domače jedi, ki so nekoč pomenile težko pričakovan čas malice med delom. Otroci so poskusili koruzni in rženi kruh z »zoblom« (zaseko), meso iz tunke in kumarice.

V našem okolju je bilo nekoč veliko kmetij, na katerih so prevladovale krave, ki so družinam na kmetiji omogočale prodajo in uživanje mleka. Odločili smo se spoznati pot mleka od krave do kozarca. Obiskali smo kmetijo in spoznali kravo skozi vsa področja kurikula. Spoznali smo tudi, kaj vse lahko naredimo iz mleka (izdelali smo si aktivni plakat).

Slika 1: Otroci spoznavajo, kako pridemo do mleka.

Slika 2: Pogovor ob plakatu – kako pridemo do mleka in kaj lahko naredimo iz njega.

Babice naših otrok smo prosili, da nam zaupajo recepte za jedi, značilne za naše okolje. Otroci so sodelovali pri pregledu recepta, merjenju sestavin, mešanju, valjanju, gnetenju. Spekli smo si zlivanko, maslene piškote, rogljičke, jabolčne zavitke, žemljino pogačo – žemeljščak, rulado, krofe, medenjake, palačinke in jabolčno pogačo. Omenjene jedi so sestavljale našo popoldansko malico.

Slika 3: Preberemo recept, pregledamo sestavine in si razdelimo delo.

Slika 4: Otroka oblikujeta piškote.

Pripravili smo knjižico receptov naših babic, ki vsebujejo recepturo in slikovni prikaz dela otrok. Zakladnico znanj, izkušenj naših babic in pridobljenih veščin in znanj naših otrok smo podarili otrokom in njihovim babicam.

Otrok je bil v proces dela vpet od začetka do konca, aktiviran je bil miselno in čustveno. Dejavnost je bila ciljno usmerjena in načrtovana, s težiščem na aktivni udeležbi otrok, ki je ena najpomembnejših značilnosti dobrega pedagoškega pristopa, kot trdi Katalinič s sodelavci (2007). Ob vseh dejavnostih smo upoštevali interes otrok in njihove sposobnosti, kar je pogoj za njihovo motiviranje in vključitev v nalogo. Posebni poudarek smo dali na pomen izkustvenega učenja, pri čemer otroci zastavljeni cilj skušajo doseči z vključevanjem čim večjega števila svojih čutil (vida, tipa, vonja, okusa), da bi tako povečali učinkovitost izkušnje.

4. ZAKLJUČEK

V današnjem hitrem tempu življenja včasih pozabimo na vrednote, ki so v našem življenju resnično pomembne. Skrb za zdravo življenje, socialni stik s tretjo generacijo in rast na temeljih tradicije so bile tiste, ki so nas vodile po poti do cilja. Na tej poti smo vključili še aktivno učenje, raznolike vsebine in prepletena področja kurikula.

Otroci so skozi projekt spoznavali način življenja svojih starih staršev skozi delo in prehrano. Spoznavali so tradicionalne jedi našega okolja, pripravo le-teh ter izvor jedi. Živila v trgovini izgubijo svojo samoumevnost, če jih pridobimo s svojim delom.

Prehranjevalne navade se začnejo oblikovati v predšolskem obdobju, in to v veliki meri s posnemanjem vzorcev odraslih. Vložen trud v pripravo obroka dodatno pripomore k okušanju jedi. Skozi projekt se je

pokazal pomen sodelovanja med otrokovo družino in vrtcem. Njihova naklonjenost sodelovanju v projektu je bila zelo pomembna.

Mali kuharji so imeli možnost medsebojnega sodelovanja, raziskovanja, preizkušanja, pridobili so izkušnjo sodelovanja družine in vrtca, pozitiven odnos do okolja in samega sebe. S svojim zgledom in skupno akcijo se lahko trudimo za boljši vsakdan, v katerem bosta zdravje in medgeneracijsko sožitje dobila posebno mesto v našem življenju.

5. LITERATURA

D. Bahovec, et al (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

E. Dolar Bahovec, B. Golobič (2004). Šola in vrtec skozi ogledalo, priročnik za vrtce, šole in starše. Ljubljana: DZS.

M. Gavin in sodelavci (2007). Otrok v formi: praktični vodnik za vzgojo zdravih otrok – od rojstva do najstniških let. Ljubljana: Mladinska knjiga.

A. Grum (1983). Slovenske narodne jedi. Ljubljana: Založba centralnega zavoda za napredek gospodinjstva.

D. Katalinič, L. Tratnjek, B. Anželj (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

M. Merljak, M. Koman (2008). Zdravje je naša odločitev. Ljubljana: Prešernova družba.

A. Papotnik, D. Katalinič, S. Fošnarič (2005). To zmoremo že sedaj. Maribor: Izotech založba.

M. Radivo (2011). Prehrana in dietetika. 2. Del. Kranj: Konzorcij šolskih centrov.

Voda – vir življenja

Irena Malovrh

OŠ Jurija Vege, VVE Vojke Napokoj

irena.malovrh@vrtec-moravce.si

Voda je v različnih pojavnih oblikah vse okoli nas, od našega prvega dne življenja pa vse do konca. Otrok spoznava vodo z vsemi svojimi čutili, v različnih agregatnih stanjih in pojavnih oblikah. Spozna pomen vode za živo in neživo naravo. Z vodo se srečujemo ves čas, tako v igralnici kot tudi izven nje. Voda v različnih pojavnih oblikah pri otroku spodbuja ustvarjalnost, nudi različne možnosti raziskovanja, odkrivanja lastnosti, pridobivanja novih izkušenj in spoznanj.

Ključne besede: voda, otrok, igra, narava.

Abstract

Water is all around us in various forms, from our first day of life all the way to the end. Children learn about water and its states of matter and forms with all their senses. They discover the importance of water for living and non-living nature. They encounter water everywhere, both inside and outside the playroom. Water in various forms encourages creativity in children, offers many opportunities for research and discoveries of properties, and allows children to gain new experiences and knowledge.

Keywords: water, child, play, nature.

1. UVOD

Namen našega raziskovanja je bil spoznati različne pojavnne oblike vode ter njen pomen za človeka, živali in rastline. Metode dela so bile igra, lastna aktivnost, opazovanje v igralnici in naravi, pogovor, postavljanje vprašanj, ogled različnih virov. Pri tem sta se prepletali predvsem področji naravoslovja in matematike.

Globalni cilji:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.
- Seznanjanje z matematiko v vsakdanjem življenju.
- Doživljanje matematike kot prijetne izkušnje.

Cilji, ki smo si jih zastavili pri svojem delu:

- Otrok spoznava različne pojavnne oblike vode.
- Otrok zaznava vodo z vsemi svojimi čutili.
- Otrok spozna pomen vode za rastline in živali.
- Otrok ugotovi, da uporablja vodo tudi pri ustvarjanju.

- Otrok prepozna pomen vode za zdravje.

2. METODE in MATERIALI

Glavna dejavnost otroka je igra, glavna spodbuda pa radovednost. V igralnici in v naravi je 18 otrok starosti 3 do 4 leta vodo spoznavali preko igre, opazovanja, lastne aktivnosti in več čutnega zaznavanja.

Ker se naš vrtec nahaja sredi neokrnjene narave, imamo v bližnji okolici ogromno možnosti za opazovanje in spoznavanje vode.

2.1. Različne pojavne oblike vode:

- Oblake: njihovo obliko, barvo in velikost ter njihovo premikanje zaradi vetra.
- Sledove letal na nebu, ki so se počasi razblinili.
- Roso na travi in listih v zgodnjih jutrih.
- Slano na travi v jutrih hladnih jesenskih dni.
- Meglo v ozračju in vlago v izdihanem zraku.
- Dežne kaplje, nabiranje dežja po lužah in skakanje po njih.
- Mavrico, ki jo opazimo, če po dežju posije sonce.
- Tekočo vodo pod mlinskim kolesom, ki ga vrti različno hitro, odvisno od vodostaja, in pri tem ustvarja različne ritme.
- Sneg – različne oblike posameznih snežink, ki so se talile na koži; iz večjih količin smo naredili snežaka, bunker in se kepali.
- Led na poljih, na katerem so se otroci drsali in prenašali kose ledu s kupa na kup.
- Paro, ki smo jo opazovali nad posodo z vročo vodo in lovili v vrč ter s pihanjem v ogledalo, ki se je orosilo.

2.2. Spoznavanje z vsemi čutili:

- Vodo smo opazovali (tekoča – čista voda iz pipe ter umazana iz luže, rosa). Opazovali in beležili smo tudi vreme v tabelo – mesečni koledar, smo vsak dan nalepili risbo, ki ponazarja vreme tistega dne (sonce, oblak, dežne kaplje, snežinke, veter ...). Primerjali smo število deževnih dni po mesecih.
- Okušali (pitno vodo, čaj, sok).
- Otipali (različna agregatna stanja). Led in sneg sta bila zelo hladna, tekoča voda pa mrzla ali topla.
- Vonjali. Voda je bila brez vonja.
- Poslušali šumenje vode v potoku, škropotanje dežja, naletavanje snega ...

2.3. Pomen vode za rastline in živali:

- Sejali smo božično žito, sadili fižol, kamilice in ognjič. Semena so vzkli, sadike so rasle, če smo jih zalili, in venele, če jih nismo.
- Vodo so potrebovali tudi polž, pikapolonica in mravlje, ki smo jih opazovali v posodah.
- Žabji mrest in paglavci se razvijajo v vodi.

2.4. Uporaba vode pri ustvarjanju:

- Barvali smo z vodenimi in tempera barvami.
- Pretakali vodo v različne posode.
- Opazovali razlivanje vode na različno vpojnih površinah.
- Pripomočke smo očistili z vodo.

2.5. Pomen vode pri skrbi za zdravje:

- Svojo žejo smo gasili z vodo in njenimi raztopinami (čaj, sok).
- Tudi za umivanje potrebujemo vodo.

3. REZULTATI

Otroci so skupaj z nama s sodelavko zavzeto sodelovali in si nabirali novo znanje in izkušnje.

Agregatna stanja: voda se pojavlja v različnih agregatnih stanjih (oblak, megla, dež, luža, potok in jezero, led ter sneg so iz iste snovi).

Tudi rastline in živali, prav tako tudi mi, za življenje potrebujemo vodo.

Vodo potrebujemo tudi pri ustvarjanju: za raztapljanje barv, nanašanje barv, umivanje pripomočkov in površin.

Vodo potrebujemo za pitje; čaj ter sok pripravimo z vodo.

Umazane roke/obraz/telo umijemo z vodo.

Vodo začutimo z vsemi čutili: vidimo, okusimo, otipamo, vonjamo in slišimo.

4. RAZPRAVA

Otroci so preko celega leta spoznavali vodo v različnih pojavnih oblikah ter njen pomen za življenje živih bitij kot tudi pomen za neživo naravo. Preko igre, opazovanja, lastne aktivnosti in zaznavanja preko vseh čutil so prišli do novih spoznanj ter novega znanja. Oglledali smo si tudi slike in slikanice o vodi ter se pogovarjali. Otroci so postavljali različna vprašanja, na katera so skušali odgovoriti kar sami. Vprašanja so bila odprta (možnih več odgovorov) in produktivna (zahtevajo dejavnost). Nekateri primeri: Kako? Zakaj? Ali vidiš? Ali si opazil? Kako daleč? Kako pogosto? Kaj se zgodi, če? ...

Ob opazovanju venačih rastlin so spoznali, da brez vode ni življenja. Svojo žejo so potešili z vodo, sokom ali čajem, za pripravo zadnjih dveh prav tako potrebujemo vodo. Opazovali so vreme in svoje ugotovitve zabeležili v koledarju. Preko stolpičnega diagrama so izvedeli, v katerih mesecih je bilo največ deževnih dni. Tudi za ustvarjanje potrebujemo vodo, za raztapljanje barv in čiščenje pripomočkov. Voda je pomembna tudi za vzdrževanje čistoče. Najpogosteje so si v vrtcu umivali roke ter obraz, preko obiska medicinske sestre so se poučili tudi o pomenu vsakodnevnega umivanja zob.

Otroci so sedaj bolj pozorni, usvojili so nove besede in se med seboj opozarjajo na različne pojave vode v naravi ter igralnici.

5. ZAKLJUČEK

Voda je v različnih pojavnih oblikah ves čas okoli nas in nas spremlja vse življenje. Otroci so zaznavali vodo z vsemi svojimi čutili. Za njih je bilo novo spoznanje, da so deževne kaplje, snežinke in led tudi voda. Spoznali so, da je voda za življenje rastlin ter živali nujno potrebna. Z njo skrbimo tudi za svoje zdravje, predvsem z rednim pitjem in umivanjem. Usvojili so nove besede ter nova spoznanja. Pri večmesečnem spremljanju vremena so ugotavljali število deževnih dni po posameznih mesecih. Otroci so sedaj bolj pozorni, usvojili so nove besede in se med seboj opozarjajo na različne pojave vode v naravi in igralnici.

Svoja spoznanja bodo nadgradili preko poletja pri različnih igrah z vodo in počitnicami ob vodi. Z opazovanjem, pogovorom, lastno dejavnostjo in igro postopno razvijamo otrokove sposobnosti za vključevanje v fizično ter družbeno okolje, ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja ter navad. S tem se postopno razvijajo naravoslovni pojmi, naravoslovno mišljenje, reševanje problemov in iskanja pomena. Pri tem se je pokazalo, da so otroci v zgodnjem otroštvu miselno, govorno in socialno bolj kompetentni kot to določajo razvojni mejniki zrelosti, izpeljani iz biologističnih teorij.

6. LITERATURA

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. (2011). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo
Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Hrana, kot je bila nekoč

Jana Podlogar

Vrtci Brezovica

jana.podlogar@gmail.com

Skrb za naravo in ohranjanje kulturne dediščine sta bili v tem šolskem letu naši glavni nalogi. V enoti smo sodelovale vse skupine, eno obdobje intenzivno tudi kuharice, hišnik, starši in stari starši. Naš namen je bil skupaj iskati jedi, s katerimi so se prehranjevali naši predniki, hkrati pa spoznavati postopke priprave hrane. V skupinah je nastalo veliko zanimivih idej za jedi, ki so bile med drugim tudi okusne, predvsem pa preproste za pripravo, saj se v našem času vsem zelo mudi in velikokrat posegamo po hitrih in manj zdravih obrokih. Ob tem je nastala tudi izvirna kuharska knjiga, ki je vsem v ponos in predvsem korak k zdravi pripravi hrane.

Ključne besede: narava, kulturna dediščina, priprava jedi, kuharska knjiga

Abstract

Our tasks in this school year were environmental care and cultural heritage preservation. We joined forces to find out what dishes our ancestors used to prepare and how they prepared them. Everybody was a part of this project – all groups from our kinder garden unit, cooks, janitor, and children's parents and grandparents. Groups have discovered plenty of interesting, tasty, and easy to make dishes, which are perfect for preparing at home, primarily due to everyday hurry, which often leads to quick to make but unhealthy food choices. The result of our efforts was a new Cookbook, which we are all proud of and is a step toward healthy food preparation.

Key words: nature, cultural heritage, dish preparation, Cookbook

1. UVOD

Namen našega dela v šolskem letu 2021/2022 je bil spoznati kulturno dediščino in jo v povezavi s področji kurikulumata predstaviti otrokom naših vrtcev. Skozi različne dejavnosti smo odkrivali in raziskovali za nas nove stvari, jedi in stare običaje. Na začetku smo brskali po različnih knjigah, revijah in spletu, a smo kmalu ugotovili, da o starih jedeh, običajih in predmetih zelo veliko vedo tudi naši starši, dedki in babice. Zato smo v projekt povabili tudi njih.

1.1. Cilji

Otrokom smo prikazali različne dejavnosti in pri tem upoštevali cilje iz naslednjih področij:

Narava:

- »Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih (Kurikulum za vrtce, 1991, str. 56).«
- »Otrok spozna, da na njegovo zdravje vpliva okolje in on sam.
- Otrok spozna različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.
- Otrok spozna, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja (Kurikulum za vrtce, 1991, str. 57).«

Družba:

- Otrok se seznanja z načinom življenja in jedmi svojih dedkov in babic.

Jezik:

- Otrok ob lutkovni predstavi in pravljici doživlja ugodje, veselje ter pridobiva pozitiven odnos do knjige.

2. METODE

Uporabili smo naslednje metode dela:

- metoda igre,
- lastne aktivnosti,
- pogovora,
- razlage,
- demonstracije,
- opazovanja,
- spodbujanja,
- raziskovanja,
- iskanja.

3. REZULTATI

Raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zastavili:

Kaj vse lahko naredimo iz domačega sadja?

Seveda smo kar hitro ugotovili, da vsi poznamo marmelado. V eni izmed skupin so si tako pripravili hruškovo marmelado. Sadje so najprej oprali, okušali, narezali in nato skuhali marmelado. Mlajši otroci so naredili čežano in kompot. Vse skupine smo skuhale grozdni čaj. V dveh skupinah pa smo si dodobra pogledali, kako iz jabolk nastanejo krhlji. Komaj smo čakali,

da smo jih lahko poizkusili. Še tisti otroci, ki niso najbolj navdušeni nad sadjem, so ga tokrat poizkusili in pojedli.

Slika 1: kuhanje kompota

Kaj potrebujemo za peko kruha?

Spoznali smo pšenično seme in s tem začeli našo pripravo na peko kruha. Seme smo posejali in opazovali njegovo rast. Iz moke, soli, kvasa in vode smo zamesili testo, ki je vzhajalo v vrtcu. Ob odhodu domov pa si je vsak otrok vzhajani hlebček nesel domov in ga spekel skupaj s starši. Dobili smo lepe fotografije in marsikoga navdušili za peko.

Kako skuhamo žgance?

Čas korone nam je malo otežil stvari. Iz zdravstveno-higienskih vidikov se žal nismo mogli dogovoriti, da bi si lahko postopek kuhanja žgancev ogledali v kuhinji. A to nas ni ustavilo. Vzgojiteljica je ves postopek priprave, sestavine in pripomočke posnela oziroma fotografirala. Nato smo si v naši skupini skupaj ogledali posnetek. Vzgojiteljica je v vrtec prinesla tudi pripomočke (keramično posodo, lesene žlice itd.), s pomočjo katerih so si otroci lahko zamišljali, da kuhajo žgance. V tistem tednu smo se dogovorili, da nam kuharice vsak dan pripravijo jedi, kot so bile nekoč. Naslednji dan, po ogledu posnetka, smo za kosilo jedli žgance. Še kako dobro so otroci vedeli, da so to žganci, in da jih včasih niso jedli s takimi žlicami, kot jih imamo danes, ampak z lesenimi žlicami.

Slika 2: »Kuhanje« žgancev

Kdo je napravil Vidku srajčico?

V najstarejši skupini otrok so ob Vidkovi zgodbi ugotavljali, kako so otroci živeli nekoč. Spoznali so, da so bili otroci včasih bos, da je imel vsak le eno srajčico, da so vsi jedli iz ene sklede in to celo z lesenimi žlicami. Da bi si lažje predstavljali, kako je bilo v času naših dedkov in babic, so si ogledali tudi videoposnetek *Bilo je nekoč*. Poleg tega so opazovali stare predmete in ugotavljali, kako so jih uporabljali. Igrali so se stare igre in skakali ristanc ter si za posladek pripravili suhe krljice iz jabolk. Na ta način so naše izročilo, ki se je predvsem navezovalo na hrano, prenašali na mladi rod.

In kaj smo še pripravili?

V eni skupini so otroci poizkusili tradicionalni makedonski zajtrk: ajvar z belim sirom.

V drugi skupini pa so iz koruznega zdroba skuhali polento.

4. RAZPRAVA

Ob pomoči babic in dedkov smo v skupinah dobili recepte za stare slovenske jedi. V naše vrtce prihajajo tudi otroci drugih narodnosti, ki so prav tako prispevali k delu s svojimi tradicionalnimi recepti. Nekateri starši so izdelali recepte v slikah. Ker so bili starši in stari starši zelo odzivni in sodelovalni, smo zbrane recepte oblikovali in nastala je kuharska knjiga *Vrtcev Brezovica z naslovom Bog žegnaj*.

5. ZAKLJUČEK

Projekt je dobil veliko razsežnost, saj smo bili vanj vključeni vsi (otroci, vzgojitelji, starši ter tudi dedki in babice). Ponosno lahko rečemo, da je vsak izmed nas prispeval svoj delček, da je na koncu nastal lep mozaik. Iz vseh receptov, pripomočkov, starih predmetov in kuharskih knjig (od staršev in tudi nas, vzgojiteljic) je nastala lepa razstava, ki smo si jo lahko ogledali po traktih našega vrtca. Pri tem smo upoštevali vsa priporočila in zahteve zdravstveno-higienskega režima.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

Zelenjavni »vrtiček« v visoki gredi

Janja Gotovnik Gobec

Zasebni zavod vrtec Želvica Maribor

janja@zelvica.com

V letošnjem šolskem letu prvič sodelujemo s programom Ekošola in tako smo se v okviru projekta »Šolska vrtilnica« odločili, da na našem dvorišču postavimo visoko gredo. Skupaj z otroki smo ugotavljali, kakšen vrt bi uredili, zelenjavni, zeliščni ... Na koncu smo se odločili za zelenjavni vrt. Uporabili smo semena, ki nam jih podarila Semenarna Ljubljana, nekaj sadik pa smo vzgajali celo sami. V projektu sta sodelovali obe starostni skupini našega vrtca, kombinirana skupina in 2. starostna skupina. Želeli smo, da tudi najmlajši pridobijo zgodnje izkušnje s pridelavo zelenjave. Pri vseh otrocih pa želimo spodbujati odgovoren odnos do hrane in naše narave, ter širjenje in poglobljanje znanj o naravi.

Ključne besede: visoka greda, zelenjava, sadike, semena

Abstract

This school year we are cooperating with "Ekošola" for the first time and as part of the project "Šolska vrtilnica", we decided to set up a raised bed in our yard. Together with the children, we discussed what kind of garden we would build, a vegetable one, a herbal one... Finally, we decided on a vegetable garden. We used seeds that were donated to us by Semenarna Ljubljana, and we even grew some seedlings ourselves. Both age groups of our kindergarten, the combined group and also the 2nd age group, participated in the project. We wanted even the youngest children to gain early experience in growing vegetables. We want to promote a responsible attitude towards food and our nature in all children, as well as spread and deepen their knowledge about nature.

Key words: raised beds, vegetables, seedlings, seeds

1. UVOD

Že v jesenskem času smo si z otroki ogledali različne pridelke, ki so jih pridelali njihovi starši, stari starši in vzgojiteljice. Otroci so večino pridelkov že poznali, niso pa bili seznanjeni z pridelovanjem pridelkov ali kako zelenjava, ki jo pojemo, nastane.

Za razvoj predšolskega otroka ima stik z naravo velik pomen. Da lahko otrok razvije odgovoren odnos do narave, so potrebne pozitivne izkušnje z bivanjem v naravi, ki predstavljajo temelj učinkovite okoljske vzgoje (Kos, 2014). Avtorica navaja, da se o pozitivnih učinkih in pomembnostih tega stika veliko ve in govori, vendar kljub temu življenje današnjih otrok zaradi pretirane organiziranosti, kulture strahu in moči tehnologije, ki otroke priklepajo k sedenju v zaprtih prostorih, postaja vse bolj odtujeno od naravnega okolja (Kos, 2014). Vzgojiteljice smo bile za ta projekt še toliko bolj motivirane, saj želimo otrokom omogočiti tudi

izkušnjsko učenje. Raziskave, ki jih v svojem delu navaja avtorica Marjanca Kos (2014) so pokazale, da otroci, ki sodelujejo pri vrtnarjenju, v svojem prehranjevanju pogosteje posegajo po sveži zelenjavi in sadju, ter bolje poznajo koristi uživanja sveže rastlinske hrane. Ker so otroci pridobili te izkušnje že v otroštvu, to prenašajo tudi na kasnejša življenjska obdobja, poleg tega pa vrtnarjenje spodbuja otroke k večji telesni aktivnosti in izboljšuje splošno počutje.

Pred samim začetkom izvajanja projekta smo želeli ugotoviti, kakšne so izkušnje otrok z vrtnarjenjem. Ali imajo njihovi starši oziroma stari starši doma vrt, so že bili kdaj na vrtu, kaj delajo na vrtu ...? Odgovori so bili zelo različni. Velika večina otrok še nikoli ni bila na vrtu, vedeli pa so, da jih imajo njihovi stari starši oziroma starši.

V času izvajanja projekta smo želeli ugotoviti, ali otroci sploh vedo, kako se hrana prideluje in kaj vse potrebujemo za pridelavo. V ta namen smo si postavili raziskovalno vprašanje, kako se bo znanje otrok po izvedenem projektu in dejavnostih spremenilo.

2. METODOLOGIJA in MATERIALI

Uporabili smo naslednje metode dela:

- pogovor,
- opazovanje,
- razlaga,
- lastne dejavnosti,
- demonstracija.

Uporabljeni materiali: zemlja, semena, veje, listje, vrtno orodje, zalivalka.

Podatke smo zbirali z intervjuji otrok na začetku projekta. Sledile so različne dejavnosti skozi celotno šolsko leto med katerimi smo otroke opazovali in spremljali. Vključenih je bilo 43 otrok 2. starostnega obdobja 4–6 let in kombinirane skupine, otrok starih 1–4 leta. Z intervjuji smo nadaljevali tudi ob koncu projekta.

3. REZULTATI

Z otroki smo izbrali semena zelenjave, ki smo jo posejali. Otroci so izbrali semena kumare, solate in korenčka. To je zelenjava, ki jo imamo pogosto na jedilniku. Imeli pa smo tudi sadiko čajota buče, ki nam je lepo uspevala v igralnici, nato pa smo jo presadili v naš mali zelenjavni vrtiček. Otroci so postavljali različna vprašanja, kako bo iz takšnih majhnih semen kaj zrastle. Vzgojiteljice smo se potrudile, da smo jim to nadvse dobro obrazložile in pokazale.

Ker je bilo zunaj že precej toplo, smo uredili visoko gredo. Hišnik je gredo postavil na sončno stran vrtca, ki jo otroci lahko vidijo skozi okno igralnice. V gredo smo položili različne veje in listje. Nato smo nasuli zemljo, otroci pa so jo z različnim vrtnim orodjem razrahljali in

poravnali. Naredili smo vrste, v katere smo posejali semena. Otroci so izdelali table na katere so narisali zelenjavo. Z njimi smo označili gredo, da smo vedeli, kje raste katera zelenjava.

Otroci vsak dan z veseljem opazujejo vrtniček skozi okno, pokazali pa so ga tudi staršem. Ugotovili so, da za rast semena potrebujejo sonce, toploto in vodo. Ko je bilo vroče, in je bila zemlja suha, so takoj vedeli, da je treba vrt zaliti. Ugotovili so, da pridelava zelenjave zahteva veliko časa in da je vloženega veliko truda. Kadarkoli je na jedilniku zelenjava, se spomnijo, da imajo na vrtu svojo in so neučakani, da zraste. Naš vrt smo uredili in na njem populili plevel. Sedaj ga vsak dan z veseljem opazujemo.

4. RAZPRAVA

Z opazovanjem in spremljanjem otrok smo ugotovili, da pred izvedbo projekta niso bili dovolj seznanjeni s pridelavo in poznavanjem zelenjave. Niso imeli predstave, da iz semena zrastejo korenček, solata in kumare. Pri ogledovanju semen so poznali osnovno zelenjavo, ko pa smo vrečko s semeni odprli, so z začudenjem opazovali, kako lahko iz takšnih malih semen zraste velika zelenjava. Ugotovili smo, da je vrtnarjenje za otroke izvrsten izkoristek prostega časa. Spremenil se je tudi njihov odnos do same zelenjave. Postali bolj skrbni do zelenjave, kljub temu da samega pridelka še nismo pobrali. Kadar imamo na jedilniku zelenjavo, so se otroci začeli opozarjati med seboj, da naj jo poskusijo. Spoznali so sestavne dele zelenjave, kaj potrebuje za rast in kako zanjo skrbimo.

5. ZAKLJUČEK

Z izvedbo projekta smo vzgojiteljice zelo zadovoljne, saj smo dosegle zastavljene cilje, prav tako pa so otroci opazovali, raziskovali, eksperimentirali in, kar je najpomembnejše, se zabavali. Obenem pa so tudi pridobili veliko novih izkušenj in znanja. Vrt je okolje, kjer otroci pridobijo znanje, ki ga bodo lahko uporabili tudi pozneje v življenju.

6. LITERATURA

- Kos, M. (2014). Vrt v vrtcu – prostor rasti. Maribor: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno: <http://www.solskiekovrt.si/wp-content/uploads/2014/12/Vrt-v-vrtcu-Marjanca-Kos.pdf>

Čemaž – vpliv okolja na zdravje otrok

Janja Jaušovec

Osnovna šola in vrtec Apače

janja.jau@gmail.com

Vrtec Apače obkroža krasna narava, ki vključuje polja, travnike, gozd in reko Muro. Strokovni delavci veliko časa z otroki preživimo zunaj, v okolici neokrnjene narave, ki nam nudi veliko izzivov, raziskovanja in možnosti za igro. Ob svojem delu ugotavljamo, da se otroci premalo gibajo v naravi ter da so njihove prehranjevalne navade velikokrat nezdrave, kar vpliva na njihovo počutje in zdravje. Zato se strokovni delavci vsakodnevno odločimo za dejavnosti, v katere je vključena narava; gibanje in raziskovanje na prostem ter hrana, ki jo lahko sami najdemo v naravi.

V sklopu projekta »Hrana ni za tjavendan« smo se odločili, da bolje spoznamo rastlino čemaž, ki ima veliko pozitivnih učinkov na naše zdravje. Rastlino smo z različnimi metodami bolje spoznali in se o njej učili. V sklopu vsega pa smo veliko časa preživeli v naravi.

Ključne besede: čemaž, narava, gozd, rastline, zdravje

Abstract

Apače kindergarten is surrounded by beautiful nature, which includes fields, meadows, forest and Mura river. Our kindergarten teachers spend most of our time with children outside, surrounded with unspoiled nature, which offers us many challenges, research options and opportunities to play. In our years of working with children, we are noticing, that they do not get enough exercise in nature and often consume a lot of unhealthy foods, which has an affect on their health and general well-being. Our kindergarten teachers on a daily basis provide different activities in nature such as exercises, research and nutrition, which we can find in nature.

As part of the project: "Food is not for waste away" we decided to get to know the wild garlic plant better, which has many positive effects on our health. We got to know the plant and learned about it through various methods. As part of everything, we also spent a lot of our time in nature.

Key words: wild garlic plant, nature, woods, plants, health

1 UVOD

Zdravo življenjsko okolje je omejena naravna dobrina, ki zelo pomembno vpliva na naše zdravje in počutje. Otroci, kot prihodnost naše družbe, potrebujejo zdravo in varno okolje, v katerem živijo, saj je to ključno za njihov zdrav razvoj. Znano je, da so otroci za škodljive učinke

okolja še posebej občutljivi, saj se njihov organizem še razvija. Nekatere posledice pa so lahko vidne šele v odrasli dobi (Strategija Republike Slovenije za zdravje otrok in mladostnikov v povezavi z okoljem 2012–2020). Ker se sami še ne znajo ustrezno zaščititi in prepoznati nevarnosti, smo tukaj mi, da nevarnosti preprečimo in se trudimo, da jim omogočamo razvoj in življenje v čistem, varnem in zdravem okolju. Pomembno je, da otrokom zagotavljamo, da v polnosti razvijajo svoje potenciale kot posamezniki in dejavni člani družbe.

Narava nam ponuja možnost različnih dejavnosti, zato otroke poskušamo navajati na čim več bivanja zunaj, v naravnem okolju, ki nas obdaja. Poudarek dajemo opazovanju in raziskovanju narave v vseh letnih časih. Imamo veliko možnosti, da jo raziskujemo na različnih področjih (gibanje, opazovanje, okušanje, tipanje ...). Strokovni delavci se trudimo, da v naše delo vpeljemo čim več naravoslovnih vsebin, prav tako pa poskušamo v naše jedilnike vključiti čim bolj raznovrstno in lokalno prehrano.

Naš vrtec se nahaja v okolju z neokrnjeno naravo, ki vključuje travnike, gozdove, polja in reko Muro. Otroci imajo tako možnost nenehnega stika z naravo, hkrati pa jo lahko neprestano preučujejo in spoznavajo. V sklopu projekta »Hrana ni za tjavendan« smo se odločili, da bolj spoznamo rastlino čemaž, ki ima veliko pozitivnih učinkov na naše zdravje. Otroke smo želeli naučiti, da nam narava ponuja različne dobrine, s katerimi si lahko tudi postrežemo in pripravimo veliko okusnih dobrot.

2 METODE

Uporabili smo metode pogovora, raziskovanja, opazovanja, praktičnega dela in lastne aktivnosti. Največji poudarek je bil na metodi praktičnega dela. Poskrbeli smo za varnost. Izbrali ustrezna sredstva za varno delo. Zajeli smo vsa področja dejavnosti, ki jih zajema Kurikulum za vrtce in v vseh učnih oblikah: individualno, v dvojicah, v manjših in večjih skupinah.

Naš cilj je bil, da otroci čim več časa preživijo v naravi, se gibajo na prostem, krepijo svoje zdravje in da jih spodbujamo k raziskovanju, igri ter odkrivanju naravnih danosti.

Cilji:

- otrok spoznava, kaj za življenje potrebuje sam in kaj druga živa bitja; spoznava, kako ohranjati in krepiti zdravje;
- otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi vplivajo na naravo ter kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja;
- otrok spoznava delovni proces.

3 REZULTATI

V mesecu, ko čemaž že kuka iz zemlje, smo se v oddelku najprej pogovorili o tem, kaj že vemo. Naredili smo plakat (slika 1), na katerega smo zapisovali odgovore otrok, kaj že vedo o čemažu.

Slika 1: Izdelava plakata o čemažu

Slika 2: Nabiranje čemaža v gozdu

Več o čemažu smo najprej spoznali s pomočjo IKT tehnike z video posnetki. Ugotovili smo, da raste od marca do konca maja, da ima vonj po česnu. Ko so listi že večji in rumeni, niso več užitni. Paziti moramo, da ga ne zamenjamo z drugo rastlino, ki se imenuje šmarnica.

Naslednji dan smo se primerno obuti odpravili v gozd (slika 2), kjer smo si rastlino podrobneje ogledali. Otroci so jo opazovali, tipali in vohali, poimenovali so posamezne dele rastline in jo primerjali z drugimi rastlinami, ki rastejo v gozdu. Čemaž smo tudi potegnili iz zemlje, tako da so otroci videli tudi podzemne dele rastline.

Ko smo se vrnili v vrtec, smo se s kuharjem dogovorili, kdaj bomo naredili čemažev namaz, da nam priskrbi sestavine, ki so za to potrebne. V vrtcu smo si čemaževe liste še posebej ogledali, jih opisali, narisali in otroci so preizkušali, če puščajo sledi.

Čez nekaj dni smo se spet odpravili v gozd, kjer smo čemaž tudi nabrali. Otroci so ga v vrtcu oprali (slika 3), ga zmleli in pripravili namaz za zajtrk. Ugotovili so, da je zelo okusen. Preostanek čemaža smo odnesli v kuhinjo, kjer ga je kuhar pripravil za zamrzovanje (slika 4).

Slika 3: Čiščenje čemaža

Slika 4: Pripravljeni čemaž za zamrzovanje

Naslednji projekt, ki smo se ga lotili, je bila čemaževa juha. Zjutraj smo se odpravili v gozd in v kanglico nabrali veliko čemaža. Spet smo ga oprali in ga odnesli v kuhinjo, kjer so otroci s kuharjevo pomočjo pripravljali juho. Zaradi varnosti otrok sta bila v kuhinji prisotna dva otroka, ki smo ju tudi večkrat zamenjali. Juho, ki so jo otroci pomagali narediti, so si odnesli v oddelek, kjer so jo tudi pojedli (slika 5). Ker smo nabrali veliko čemaža, je kuhar tudi za ostale otroke v vrtcu pripravil čemažev juho. V naslednjih dneh smo čemaž poskušali v različnih jedeh (v omakah, na solati...).

4 RAZPRAVA

Otroci so tekom projekta ugotavljali, kako čemaž vpliva na naše zdravje, za kaj je koristen in kakšna je njegova uporaba. Do rezultatov smo prišli s pomočjo aktivne udeležbe pri opazovanju, raziskovanju in praktičnem delu. Prav tako so veliko časa preživljali v neokrnjeni naravi. Naš čas zunaj smo namenili igri, gibanju in čim bolj raznolikim dejavnostim.

Za čemaž, so otroci ugotovili, da raste med marcem in majem, da ima značilen vonj po česnu. Skupaj z otroci smo prišli tudi do ugotovitev, da ko so listi že večji in rumeni, niso več užitni. Prav tako moramo paziti, da ga ne zamenjamo z drugo rastlino, ki se imenuje šmarnica.

Ob zaključku projekta smo z otroki naredili skupno evalvacijo. Spet smo izdelali plakat (slika 6), na katerega smo zapisovali, kaj smo se naučili o čemažu. Vsak otrok je povedal svoje ugotovitve. Povedali so, da raste v gozdu, da ima vonj po česnu, da ga ne smemo zamenjati s šmarnico, da raste iz korenin, ki so v zemlji, da lahko iz njega naredimo namaze, juhe, omake in da ga uporabljamo za zdravilne namene.

Slika 5: Pokušanje čemaževe juhe

Slika 6: Priprava plakata

5 ZAKLJUČEK

V sklopu projekta »Hrana ni za tjavendan«, smo se z otroci vrtca Apače posvetili rastlini čemaž. Otroci in strokovni delavci vrtca smo ugotovili kako je rastlina čemaž uporabna. Ugotovili smo, da je rastlina v prvi vrsti zelo zdravilna, saj jo lahko uporabljamo za celjenje ran in si z njo pomagamo pri različnih boleznih. Zelo je pa uporabna tudi v prehrani, kar smo z otroci preverili. Naredili smo čemažev namaz in čemaževo juho. Otroci so se s projektom naučili, da nam narava nudi veliko različnih možnosti, s katerimi ohranjamo naše zdravje. Prav tako smo poskrbeli, da so otroci veliko časa preživeli v naravi in se tako posvetili gibanju. Posledično smo

s tem vplivali na boljše počutje in zdravje. Otroci so se posvečali tudi raziskovanju in razgibavanju njihovih možganskih celic. Lahko rečemo, da smo s projektom dosegli zastavljene cilje, ki so vključevali spoznavanje narave in okolja, delovnega procesa ter kako krepiti in ohranjati naše zdravje.

6 LITERATURA

1. Bahovec in sod. (1999). Kurikulum za vrtce: Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Vlada Republike Slovenije. Strategija Republike Slovenije za zdravje otrok in mladostnikov v povezavi z okoljem 2012–2020 (2011). Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/Preventiva-in-skrb-za-zdravje/okolje-in-zdravje/strategija_zdravje_otrok_-2011-do-2020.pdf
3. Youtube. Čemaž (divji česen) primerjava s podobnimi strupenimi rastlinami (2018). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=LzeRUauimDQ>.
4. Youtube. Čemaž(2021). Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=UqwwHfn9TD4>.

Vreme in vremenski pojavi

Jasmina Safošnik

Vrtec Rače pri OŠ Rače

jasmina.ogrizek@gmail.com

Skozi vse dejavnosti smo realizirali cilj, kako otrokom v prvem starostnem obdobju pokazati izkustveno učenje o spoznavanju vremena in njegove pomembnosti. Veliko zaposlitvenih dejavnosti je izhajalo iz otrok, pri tem sva jih spodbujali k iskanju rešitev in možnosti za boljše spoznavanje podnebnih sprememb.

Ključne besede: vreme, vremenski pojavi, opazovanje vremena, igra

Abstract

Throughout all activities, we realized the goal of how to show children in the first age group experiential learning about the weather and its importance. Many idea for activities came from children, and we encouraged them to find solutions and opportunities to learn more about climate change.

Key words: weather, weather phenomena, weather observation, game

1. UVOD

Ker imamo možnost opazovanja veliko živali kot so razne ptice, krave, mačke in kokoši smo lahko skozi okno v slabem vremenu opazovali, kako so živali prilagojene na vremenske spremembe. Pri tem so otroci ugotovili, da kokoši čez mrzlo, hladno vreme ne opazimo zunaj. Tako smo se lahko pogovarjali, zakaj kokoši morajo biti v kokošnjaku. Prav tako krave. Veliko smo jih lahko opazovali na pašniku, ki je zraven vrtca. Otroci so pripovedovali, da imajo dlako, da jih v mrzlem vremenu ne zebe, in da nam dajo mleko. Na vrtčevski terasi imamo ptičjo hišico, kjer lahko ptice opazujemo v vseh letnih časih. Otroci čez zimski čas pridno skrbijo, da nastavljam lojne pogače in nasujemo zrnje. Pri tem jih seznanjamo, na ptice glede na selitev.

»Starši in vzgojitelji morajo poiskati ustrezen način in pomembne interakcije z otrokom. Prav narava je lahko prava pot v tem skupnem spoznavanju naravnih zakonitosti, ki bo otroka in nas ves čas prijetno vznemirjala in razveseljevala. Naša naloga je, da skupaj z otrokom poskušamo izzivati občutke zadovoljstva ob zaznavanju pestrosti in raznolikosti neživega in živega dela narave, in to predvsem ob iskanju vzročnih zvez med že znanimi posebnostmi in pojavi, ki jih predšolski otrok ob pravilnih postopkih lahko dojema, »odkriva« in pri tem uživa.« (Katalinič, 2010, str. 7).

2. METODE DE LA

V veliki meri smo uporabili metodo opazovanja, kajti vreme se nenehno spreminja. Posegli smo tudi po metodi pripovedovanja, opisovanja vremena in vremenskih pojavov. Zvočno smo prisluhnili pojavom v naravi in si jih poskušali predstavljati. Pri metodah smo poskušali aktivno vključevanje vseh otrok.

3. REZULTATI

V igralnici smo pripravili veliko dejavnosti na to temo. Otroci so se seznanili z vsemi vremenskimi pojavi v slikovni obliki, ter tudi preko AV sredstev. Vsak otrok si je izdelal svojo vremensko uro, ter tako sam dnevno postavljaj kazalce glede na vreme zunaj. Imeli smo možnost prisluhniti zvoku vremenskih pojavov. Otroci so zelo dobri slušatelji in so pravilno ugotavljali.

Slika 1. Izdelava svoje vremenske ure

Slika 2. Vremenska ura na panoju v igralnici

Slika 3. Risanje vremenskih simbolov

V tem šolskem letu smo tudi lahko izkoristili igro na snegu, in spoznavanju zimskih radosti. Otroke zelo zanima sneženje, zakaj se snežinka stopi v roki, da je mrzla in bela.

Slika 4. Igra otrok na snegu

Skupaj smo izdelali didaktično igro spomin. Otroci so po dvojicah narisali vremenske simbole, ki smo jih nato uporabili za igro. Z velikim zanimanjem so pristopili k izdelovanju, in potem k samem igranju. Didaktična igra jim je bila na voljo v stalnem kotičku, kamor so otroci zelo velikokrat zahajali.

Slika 5. Igra spomin

Igre v dežju so otroke naredile zelo vesele, kajti skakanje po lužah v škornjih je nekaj nepozabnega. Izdelali smo tudi diagram tedenskega beleženja vremena, ter se tako pogovarjali, kakšno je bilo povprečje. Otroci sami so prišli do rezultata, da je bilo največkrat oblačno. Manjkalo seveda ni pravljič. Prebirali smo po različnih zbirkah, najbolj zanimive pa so jim bile zbirke Pravljičica v vsakem vremenu.

Slika 6. V škornjih za lažje skakanje po lužah

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Otroci so med samimi zaposlitvami spoznali vreme in vremske pojave in si jih tudi utrnili v spomin. To je bil tudi namen, da otroci osvojijo v kolikšni meri je vreme pomembno za nas, živali in naravo samo. Skozi vse zaposlitve, želiva otroke spodbuditi, da je potrebno paziti na naravo, kajti le to nam daje možnost zdravega, čistega načina življenja. Otroci so prišli do spoznanja, kako pomembno je, da sami pridejo do rešitve problema. Pridobili so veliko novih izkušenj in znanj. Vloga odraslih v vrtcu je, da otrokom omogočimo čim več odraščanja in raziskovanja v naravi.

5. LITERATURA

- DVD Zajček Bine - vreme, Založba ZKP, TV Slovenija Otroški in mladinski program,
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.
- Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin, d. o. o.

»Branje s pomenom ekološke osveščeniosti«

Jasna Sotler

Vrtec Pedenjped Novo mesto

Jasna.sotler@pedenjpednm.si

“Dobro zgodbo razume vsak in nič ne moti, če jo slišimo spet in spet.
Kajti vsakič, ko jo nekdo pove ali prebere, naglas ali samemu sebi,
se zgodba rodi na novo.” (Jostein Gaarder)

Strokovni delavci v vrtcu smo z različnimi didaktičnimi pristopi otroke spodbujali k ustvarjalnosti v izražanju, spremljanju kulturnih dejavnosti in aktivnemu vključevanju vanje. Ker nam bralna kultura veliko pomeni, smo z »branjem« začeli že v začetku šolskega leta in s tem seznanjali otroke in starše z uporabno vrednostjo branja, bralne kulture in bralne pismenosti za posameznika ter družbo kot celoto. Otroci so v vrtec prinašali knjige z »eko vsebinami«, nekaj smo si jih izposodili tudi iz knjižnice. Z največjim veseljem so čakali, da smo se vsi zbrali v bralnem kotičku in prebrali novo knjigo ter se o njej pogovorili pa seveda tudi kaj poustvarili. Na tak način smo otrokom približali pozitiven odnos do knjig, branja literature, ravnanja s knjigo, kreativnega mišljenja, pozornega poslušanja ter seznanjanje z ekološko tematiko, ki so jo s pomočjo zgodbe poosebili. Zdaj za to skrbijo in so še bolj pozorni na »življenje okoli sebe«...ali kot pravi že naslov projekta »Eko branje za eko življenje« .

Ključne besede: Knjiga; ekologija, bralna kultura, besedni zaklad, kreativno mišljenje.

Abstract

Kindergarten teachers encouraged children to be creative in expressing themselves, monitoring cultural activities and actively participating with various didactic approaches. Since we perceive reading culture as very important, we started with "reading" at the beginning of the school year and thus acquainted children and parents with its value and with the value of reading culture and reading literacy for the individual as well as the society as a whole. The children brought books with "eco content" to the kindergarten and we also borrowed some from the library. They were waiting for us all to gather in the reading corner, read the new book and talk about it with the greatest joy. This was also followed by a post-reading activity. Thus, we encouraged a positive attitude towards books in children, reading literature, handling books, creative thinking, listening attentively and getting acquainted with ecological topics, which they personified with the help of the story and now care and pay even more attention to "life around them" or as the title of the project itself suggests "Eco Reading for Eco Living

Key words: a book; ecology, reading culture, vocabulary, creative thinking

1. UVOD

V Vrtcu Pedenjped Novo mesto smo se v šolskem letu 2021/2022 vključili v projekt Ekošola kot način življenja vsi oddelki v vseh enotah. Ekovrtec je sestavni del programa EKOŠOLA. Z namenom razvijanja vrednot, odnosa do narave, okolja in vsega kar nas obdaja. Živimo v času, kjer velik del komunikacije poteka preko informacijsko – komunikacijske tehnologije. Manj je prebiranja literature, iskanja informacij v knjižnicah, pisanja pisem na roko in ravno zato je potrebno in pomembno ter hkrati tudi nujno ozaveščati mlajše bralce o ohranjanju odnosa do knjig. Tudi v naši skupini smo bralno kulturo vpeljali že na začetku leta in skozi le-to smo krepili ustvarjalno mišljenje na tematiko ekologije v sklopu EKOŠOLE. Tako smo otroke spodbujali in jih motivirali, da so po poslušanju in ogledu knjig razmišljali v smeri ekološkega ravnanja. Hkrati pa smo z razstavami naših izdelkov po prebrani literature ozaveščali starše, otroke, druge obiskovalce in otroke drugih skupin o pomenu ekološke miselnosti.

Zadali smo si cilje, ki smo jih uresničevali preko dejavnosti, ki so se medsebojno prepletale.

Pri tem smo si začrtali dva globalna cilja iz ((Kurikulum za vrtce, 1999):

“Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in otrokom nuditi možnosti aktivnega sodelovanja” (področje narave).

“Razvijanje jezika z vidika moralno – etične dimenzije” (področje jezika).

Ter operativne cilje, vezane na ekološke vsebine:

- spodbujanje otrok k pozitivnemu odnosu do knjige in branja,
- spodbujanje otrok k mišljenju – ekološka miselnost,
- spodbujanje otrok za izvajanje aktivnosti z ekološkimi vsebinami z različnih področij,
- spodbujanje otrok k ustvarjalnosti (risbe, slike, zgodbe, plakati...),
- spodbujanje in razvijanje pozitivnega odnosa do okolja,
- spodbujanje in ozaveščanje širše javnosti (starši, obiskovalci vrtca, otroci...).

2. METODE

Metode, ki smo jih uporabili pri raziskovanju oziroma podkrepitvi ekološke miselnosti, pa so bile: branje knjig, slikopisi, opazovanje, demonstracija, pogovor, opisovanje, ogledovanje, opazovanje umetniško ustvarjanje (risanje, slikanje, striženje, lepljenje, modeliranje...), igra,

izdelava plakata, ustvajanje izdelkov za v eko-kotiček. Vse metode dela smo uporabili v povezavi z vsemi področji iz kurikula.

3. REZULTATI

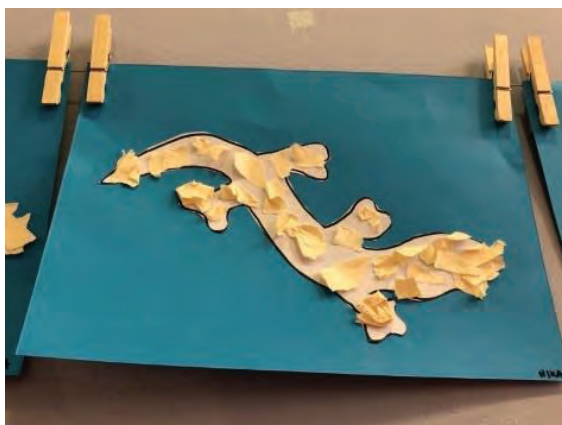
Projekt smo začeli izvajati meseca septembra in ga izvajali do meseca maja. Knjige – zgodbe z ustrezno tematiko smo priskrbele strokovne delavke v skupini ali pa so jih prinesli v vrtec otroci od doma. Z največjim veseljem so čakali, da smo se vsi zbrali v bralnem kotičku in prebrali kakšno novo knjigo ter se o njej pogovorili pa seveda tudi kaj poustvarili. Na tak način smo otrokom približali pozitiven odnos do knjig, branja literature, ravnanja s knjigo, kreativno mišljenje, pozorno poslušanje ter seznanjanje z ekološko tematiko, ki so jo s pomočjo zgodbe poosebili. Zdaj skrbijo in so pozorni še bolj na »življenje okoli sebe«...ali kot pravi že naslov projekta »Eko branje za eko življenje«. Otroci so pridobili veliko novega znanja in bogatejši besedni zaklad. Knjige so se jih dotaknile in so se o njih še večkrat pogovarjali. Na njihove želje smo knjige tudi večkrat prebrali. V času izvajanja eko projekta smo prebrali skupaj 38 knjig z ekološko vsebino, kar je veliko več od predvidene številke za opravljanje projekta. Projekt smo si zamislili nekoliko drugače v okviru spodbujanja celoletne bralne pismenosti. Knjige smo prebirali enkrat tedensko oziroma ko nam je to dopuščal čas in predvidene aktivnosti. Pri samem izvajanju projekta smo uporabili različne metode, s katerimi smo sledili ciljem "Ekobranja za Ekoživljenje". Aktivnosti so temeljile na ozaveščanju otrok, staršev ter širše populacije.

Prebrana literatura:

Tanja Novak: Ježek Snežek in požar	Sam McBratney: A veš, koliko te imam rad	Lucia Emiliani: Sonce potrebuje pomoč	Anja Štefan: Sto ugank
Svetlana Makarovič: Sapramiška	Max Velthuis: Zaljubljeni žabec	Jasna Šebjanič Pupis: Nana, človeška ribica	Anja Štefan: Lešniki, lešniki
Tanja Novak: Ježek Snežek in 112	Marcus Pfister: Mavrična ribica	Alenka Klopčič: Bober Kasti in žabica Silva	Pavla Hanačkova: Pelji me domov: Vode sveta
Svetlana Makarovič: Veveriček posebne sorte	Lucia Emiliani: Sivi volk na pikniku	Anja Štefan: Lonček na pike	Saša Benulič: Spet zeleno
Julia Donaldson: Bi se gnetli na tej metli	Julia Donaldson: Zverjašček	Luca Tortolini: Najlepši vrt	Anja Štefan: Bobek in barčica
Julia Donaldson: Polž n potepu na kitovem repu	Julia Donaldson: Zverjasec	Tanja Novak: Ježek Snežek in poplava	Dane Zajc: Leteča hišica
F. Levstik: Kdo je napravil Vidku srajčico	Julia Donaldson: Zgodbe iz želodjega gozda	Pavla Hanačkova: Pelji me domov: Gozdovi sveta	Anja Štefan: Iščemo hišico
Anja Štefan: Melje melje mlinček	Eric Carle: Zelo lačna gosonica	Andrej Rozman Roza: Čofli	Lucia Emiliani: Izgubljeno jajce

Bralna kultura z eko vsebinami v vsakem vremenu – tudi zunaj; s pomočjo gledališča “Kamišibaj”, izdelava plakata na temo “ZEMLJE” – ekološko ozaveščanje.

Ustvarjanje iz različnih odpadnih materialov po prebrani literaturi.

Razstavljanje in ozaveščanje obiskovalcev v okviru "eko kotička"

4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

V Eko projektu smo sodelovali prvič in verjamem, da ne zadnjič. Stvari so bile otrokom zanimive in poučne. Veliko so si zapomnili in tudi doma so svoje domače »podučili«, kako pravilno ravnamo, da ohranjamo naš planet »ZEMLJO«. Zelo dobro je bilo sodelovanje tako otrok kot staršev. Zelo pozitivno je, da je veliko knjig na dano tematiko, ki nagovarjajo otroke – poslušalce k ključnemu sporočilu celotnega projekta eko -šole: spoštovanje narave, ohranjanje le- te in skrb za ohranjanje našega planeta Zemlje za nas, naše potomstvo in omogočanje dostojnega življenja. Vsebine so se z lahkoto približane otrokom na način, da so jih razumeli in jih ponotranjili. Naloga nas odraslih pa je, da s svojim zgledom postavljamo ogledalo in tako nagovarjamo otroke.

7. LITERATURA

- Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Demšar, A., Japelj Pavešič, B., Krnel, D., Saksida, I., Štihec, J., Marjanovič Umek, Kovač, M., Videmšek, m., Denac, O., Kroflič, R., in Kranjc, S., 2001. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- Fošnarič, S. in Katalinič (2012). Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja. Maribor. Pedagoška fakulteta.

Polna skleda stročjega fižola

Karlina Gašperin

Vrtec Radovljica

karlina.gasperin@gmail.com

Na začetku šolskega leta je otroke na vrtčevskem igrišču pričakala greda, bogato obrojena s stročjim fižolom. Otroci so zelene stroke potrgali, jih narezali in odnesli v kuhinjo. Kuhane in le rahlo osoljene so nato še isti dan pojedli pri kosilu. Dejavnost trganja in rezanja je pritegnila vse otroke, žal pa so bili nad okušanjem fižola navdušeni le redki. Ob tej izkušnji so si vzgojitelji zadali nalogo otrokom omogočiti, da sami doživijo in spoznajo rast nizkega fižola, da ga v okolju, ki jih vsakodnevno obkroža, opazujejo, spoznavajo in negujejo, da se z naloženo odgovornostjo še bolj povežejo z rastlinami in da se v njih spodbudi veselje do uživanja plodov z lastne gredice.

Ključne besede: naravoslovne dejavnosti, čudenje, veselje, odgovornost.

Abstract

At the start of the school year, children found a flourishing green bean bed in the kindergarten playground. They harvested green bean shells, cut them and took them to the kitchen. Cooked and slightly salted, the green beans were served with lunch that same day. The act of harvesting and cutting the beans seemed interesting to all the children, yet only some children found the beans tasteful. With this experience in mind, kindergarten teachers decided to allow the children to see for themselves how green beans grow, to observe, learn about and care for the beans in their everyday surroundings, to connect even more closely with plants assuming this responsibility and to make them enjoy consuming fruits from their own bed.

Keywords: science activities, wonderment, enjoyment, responsibility.

1. UVOD

Naše vrtčevsko igrišče je varen in prijeten prostor za igro. Osrednjo zelenico obdajajo visoka drevesa in pod njihovimi krošnjami stojijo igrala, peskovnik in gugalnice. Na sončnem delu so visoke grede, ki so v poletnem času brez oskrbe in so jesenski pridelki redki. Zato nas je toliko bolj razveselila greda nizkega fižola, ki je bogato obrodil. Otroci so z veliko vnemo natrgali in narezali polno skledo stročjega fižola ter ga odnesli v kuhinjo. Veselje se je razblinilo, ko je bil le-ta na njihovih krožnikih.

Ta izkušnja nas je vzgojitelje spodbudila k iskanju načinov, kako otrokom priljubiti stročji fižol kot okusen in zdrav obrok. V okviru projekta zgodnje naravoslovje smo vrtnarjenje v visoki gredi nadgradili s pomočjo literature in s setvijo v igralnici ter tako поблиžje spoznavali rast sadik.

»Opazovanje v naravoslovju je načrtna in usmerjena dejavnost. Novi podatki, ki jih zberemo z opazovanjem, širijo naše vedenje o snoveh, bitjih in pojavih. Opazovanje ni le uporaba vida, z njim dobimo le del podatkov, pogosto je treba uporabiti še druga čutila.« (Krnel, 2010, str. 163)

Kurikul za vrtce temelji na spoznanju, da otrok dojema in razume svet celostno, se uči na neposredni aktivnosti s predmeti ter na pridobivanju konkretnih izkušenj z ljudmi in stvarmi, na razmisleku o

dejavnostih in na oblikovanju predstav, kar temelji na osnovi prvih generalizacij. Vodi ga notranja motivacija in reševanje konkretnih težav. Zato je pomembno, da v predšolskem obdobju gradimo na otrokovih zmožnostih, mu omogočimo nova doživetja, izkušnje in spoznanja na način aktivnega učenja, izražanja in doživljanja.

Izhajajoč iz teh načel našega dela sem otrokom želela približati pridelavo hrane na našem vrtu in jih z lastnim zgledom naučiti spoštovati zemljo.

Pri otrokovem odkrivanju sveta je vloga vzgojitelja zelo pomembna, saj, kot navaja avtor Katalinič (2010, str. 5), otrok potrebuje sogovornika in spodbujevalca otrokovih aktivnosti. Pomembna naloga vzgojiteljev je spodbujanje otroške radovednosti, ki je potrebna za akcijski odnos do okolja, da se otroku približa čudoviti svet narave in se mu omogoči prve naravoslovne korake, s katerimi pridobi nova občutja in spoznanja.

»Občutja in spoznanja so za otroka v vzgojnem smislu pomembne vzgojne prvine, do katerih morajo imeti starši in vzgojitelji žlahten in ustvarjalen odnos. Izpostaviti je treba nekaj najpomembnejših dejstev o razumevanju pojma občutenje in spoznanje.

Občutje se zaznamuje ali čuti kot ugodno ali neugodno psihično stanje kot posledica celotnega čustvenega doživljanja – čudenja. Naloga staršev in vzgojiteljev je, da otroku pomagajo občutja ubesediti.

Spoznavanje naravnega okolja v predšolskem obdobju naj poteka v čim prijetnejšem ozračju z namenom privzgajanja naravnega življenjskega ritma v sožitju z naravo. Čas privzgajanja naravnega življenjskega ritma začne teči v predšolskem obdobju in teče z nadgradnjo vse življenje.« (Katalinič, 2007, str. 8, v Katalinič, 2010, str. 6)

2. METODE

Pri izvajanju smo uporabljali različne metode dela, in sicer metode lastne aktivnosti, opazovanja, zaznavanja, občutenja, pogovora in časovnega traka.

- Plastične lončke smo napolnili z zemljo in vanje posadili semena, jih zalili in prenesli v igralnico z namenom bližjega opazovanja.
- Zastavili smo si raziskovalno vprašanje: »Kaj bo najprej zraslo iz fižola?« in predvidevanja zapisali na plakat.
- Seme, posejano v visok prozorni lonček, smo vsakodnevno opazovali. Eden izmed otrok je opaženo narisal in prilepil na časovni trak, kar je bilo vodilo odgovora na naše raziskovalno vprašanje.
- Sejančke smo vsakodnevno opazovali in tipali ter svoja občutja ubesedili v pogovoru.

3. REZULTATI

Po dejavnostih, ki so se odvijale zgodaj spomladi, sem ugotovila, da so otroci razvili spoštljiv odnos do rastlin in zemlje. Pogosto so se čudili rasti mladih sadik, jih zalivali, nežno tipali, z zanimanjem opazovali in svoja zaznavanja delili s prijatelji.

4. RAZPRAVA

Naš raziskovalni projekt se je pravzaprav začel ob koncu vrtnarskega leta. Prve dni septembra, ko smo ponovno odkrivali vrtčevsko igrišče, nas je pričakala greda, polna nizkega fižola. Otroci so z veliko vnemo natrgali in narezali zvrhano skledo strokov ter jih odnesli v kuhinjo. Veselje se je razblinilo, ko je bil le-ta na njihovih krožnikih. Ta izkušnja je nas vzgojitelje spodbudila k iskanju načinov, kako otrokom priljubiti stročji fižol kot okusen in zdrav obrok.

Slika 1: »Nabrali smo polno skledo!«

V strokovni literaturi za otroke smo si ogledali vrtno orodje, postopke vzgoje sadik in oskrbo ter se odločili, da poizkusimo tudi sami.

Pri sosedu na občinskem učnem vrtu smo dobili velik kozarec s semeni, ki so jih pridelali otroci pod mentorstvom Aleša Jezerška. Semena smo najprej razvrstili po barvah, jih prešteli in dobljene skupine med seboj primerjali. Čez noč smo jih namočili v vodo. Otroci so zjutraj začudeno opazili, da so fižolčki večji; popili so vso vodo in niso bili več trdi, temveč gladki. Nekaj smo jih dali v lonec, druge pa posejali v lončke. Tako so otroci skozi lastno aktivnost povezali pomen posameznega semena s hrano in vzgojo rastline. Fižol iz lonca so kuharice skuhale in nam ga ponudile pri kosilu.

Slika 2: »Tri semena v lonec ...«

Slika 3: »... tri v lonček z zemljo.«

V visok prozoren lonček smo posadili eno seme, ki smo ga vsakodnevno opazovali. Iskali smo odgovor na naše raziskovalno vprašanje: »Kaj bo najprej zraslo iz fižola?« Vzgojitelji smo pripravili nalepke z risbo zemlje v lončku. Izbrani otrok je narisal fižol in risbo prilepil na časovni trak. Spoznali smo, da je vzgoja rastlin iz semen prijeten način učenja potrpežljivosti. Peti dan je iz semena zraslo nekaj belega. Otroci niso bili prepričani, kaj je to, vsi pa so si izrastek podrobno ogledovali. Čudili so se, da je bele barve. Spominjalo jih je na žuželke. Sklenili smo, da jutri ponovno pogledamo. Naslednje dni so bele nitke rasle navzdol in vstran, naposled je iz zemlje pokukal zelen fižol z listki. Nato so listki zrasli na stebelu, ki je raslo višje in višje.

Ko je imela sadika dobro razvite dele, je napočil čas, da preverimo svoja predvidevanja. Prebrali smo vse misli, jih potrdili ali ovrgli. Pravilno so predvidevali trije otroci, brez dvoma pa so ob izvedenem poskusu vsi otroci spoznali, da so iz semena najprej pogledale koreninice, šele kasneje steblo z listi.

Slika 4: »Tako nariši, ta majhen listek.«

Slika 5: »Zrasel je velik.«

Skrb za posejana semena so prevzeli otroci. Prve dni so nestrpno pričakovali spremembe, lončke zalivali in opazovali, kako skozi spodnje luknjice odteka voda. Ko so iz zemlje pogledali prvi brstiči s kličnima listoma, so hiteli preveriti, čigav je ta fižol. Naslednje dni so sadike primerjali med seboj in jih še izdatneje zalivali. Sadike so pogosto tipali in zgodilo se je, da se je en pecelj odlomil. Tako so spoznali, da so sadike krhke in jih lahko le nežno tipamo. V večini lončkov fižolčki niso zrasli, seme je namreč zgnilo. Uspeli pa smo pridelati 9 sadik, ki smo jih sredi maja presadili v visoko gredo. Tam so že rasle sadike ognjiča, ki je lani cvetel na delu te grede.

5. ZAKLJUČEK

Skozi lastno aktivnost so otroci spoznali, da seme lahko pojemo ali pa ga posadimo in iz njega zraste rastlina. Z radovednostjo so opazovali rast fižola. Zemljo in nežno rastlino so občutili s svojimi rokami in se čudili spremembam. Spoznali so, da iz semena najprej zrastejo bele koreninice. Sprva le ena, majhna, ki nato raste, in nato jih zraste še veliko. Z dejavnostmi smo otrokom vzbudili zanimanje za vrtnarjenje, ali bo to pripomoglo k zadanemu cilju priljubiti otrokom strožji fižol kot okusen in zdrav obrok, pa bomo izvedeli jeseni.

6. LITERATURA

Katalinič, D., 2010. Prvi naravoslovni koraki. Mizarstvo Antolin d.o.o.

Krnel, D., 2010. Narava. V L. Marjanovič Umek, ur. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja, 157–175.

Kurikulum za vrtce, 1999. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ptičkov vrtiček

Katarina Preksavec

Vrtec Črnuče

katarina.preksavec@guest.arnes.si

Rastline so širok pojem. Narava ponuja veliko vprašanj, s katerimi lahko z otroki raziskujemo mnogo stvari. Otroci opazujejo naravo okoli sebe in živijo z njo. Največ znanja odnesejo od dejavnosti, kjer sodelujejo od čistega začetka in skoraj sami najdejo odgovore na vsa vprašanja. Začne se s pogovorom in vprašanji, nadaljuje pa s pripravo pripomočkov, raziskovanjem narave in zaključno analizo, kaj vse smo ugotovili. To raziskovanje je razburljivo in jim odpira vrata do novih spoznanj ter izkušenj. Rastline so odvisne tudi od nežive narave – sončne svetlobe, zraka, tal in vode.

Ključne besede: rastline, semena, sajenje, raziskovanje

Abstract

Plants are a wide concept. Nature provides a lot of questions, with which children research different things. Children overlook nature around them and live with her. The maximum knowledge they can achieve is with activities where they collaborate from the start and find almost alone the answers to all the questions. It starts with a conversation and questions, continues with the preparation of accessories, exploring the nature and finishes with the final analysis. This research is exciting and opens the doors to new personal experiences. Plants depend also on inanimate nature – sunlight, air, ground, and water.

Keywords: plants, seeds, bedding, research

1. UVOD

Naša skupina se imenuje Ptički. Otroci so stari štiri leta. V skupini je veliko otrok, ki imajo radi solato in drugo zelenjavo ob kosilu. Zato smo se lansko šolsko leto odločili, da si bomo nekaj zelenjave posadili sami, če bo le uspela. Tako midve s sodelavko kot tudi otroci nismo veliko vedeli o sajenju, le osnovne stvari. Pripravili smo si cvetlična korita, zemljo, kupili semena in začeli saditi. Zemljo smo skupaj dali v lonce, naredili luknjice, dali noter semena, pokrili z zemljo in redno zalivali. Lonce smo postavili na teraso, zato da bi rastline dobile veliko svetlobe. Posadili smo papriko, kumare, češnjev paradižnik in korenje. Na moje presenečenje so nam naše rastline začele dobro uspevati. Čez poletne mesece nam je zraslo veliko kumar, češnjevega paradižnika, malo paprik in nič korenja. Čeprav smo uživali v pripravljenih solatah, se nam je začelo porajati veliko vprašanj – kaj vse potrebuje za rast, zakaj korenju ni uspelo, zakaj so se nekateri listi posušili, koliko vode je ravno dovolj in podobno. Zato smo se odločili, da stvari bolje raziščemo in letos ponovimo vajo v večjem obsegu. Nekaj zelenjave smo si pustili, saj smo njihova semena posušili in se s tem že pripravili na naslednje šolsko leto.

Rastline za svojo rast potrebujejo:

Zemljo: Pred sajenjem prekopljemo zemljo, da semena lažje vzkalijo, saj je prst tako zračnejša in voda bolje prenika vanjo. Pomembno je tudi, da redno odstranjujemo plevel, saj odžira hrano preostalim rastlinam. Če je plevel previsok, zelenjava ne dobi toliko sončne svetlobe, kot je potrebuje. (Time Life Books, 1997)

Vodo: Tudi voda je za rastline zelo pomembna. Če je ne dobijo dovolj, ovenijo in odmrejo. Rastline črpajo vodo iz zemlje s koreninami, zato zelenjavo zalivamo po zemlji in ne le po listih in zelenjavi. Lončki, v katere sadimo, morajo imeti na dnu luknje za odtekanje vode. Če bi se je preveč nabralo v lončku, bi korenine zgnile in rastlina bi odmrla. (Van Saan, 2011)

Svetlobo: Nekatere rastline imajo rade sončno lego, spet druge bolj senčno. Rastline pa ne bi zrasle, če bi jih postavil v popolno temo. Imeti morajo dovolj svetlobe. Nekatere rastline se ponoči zaprejo, vendar ne spijo. To je le refleksen odziv na temo ali padec temperature. (Proctor, 2006)

Zrak: Rastline tudi dihajo. Na njihovih listih in steblih so drobne, očem nevidne odprtine – to so listne reže. Skoznje rastlina »diha«. Z zrakom, ki ga dihajo, dobimo kisik. Brez njega ne bi mogli živeti. Kisik sproščajo zelene rastline, zato so za nas tako zelo pomembne. Če ne bi bilo rastlin, ne bi bilo živali in ljudi. (Time Life Books, 1997)

1.1 Namen

Namen projekta je:

- da otroci podrobno spoznajo določene rastline;
- da razvijajo pozitivna čustva do žive narave;
- da otroci dobijo občutek za samopridelavo;
- da so otroci vključeni v projekt od priprave do rezultata.

1.2 Globalni cilji

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti in povezanosti.
- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.
- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

1.3 Cilji

- Otrok sam raziskuje in išče podatke v knjižnici.
- Otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo.
- Otrok podrobno spozna vrtničkanje in določeno zelenjavo ter sadje.
- Otrok odkriva, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo in v okolje nekaj oddajajo.

2. METODE

- Metoda raziskovanja. Otrok sam razižče, kaj vse potrebuje za sajenje in kakšne pogoje potrebujejo rastline za rast.
- Metoda razgovora (pogovora). Otrok skupaj z odraslim naredi načrt, kako bo projekt potekal. Pred tem se skupaj pogovorimo o preostalih dejavnikih, ki so potrebni za uspešno rast rastlin (voda, zemlja, zrak, svetloba in podobno).
- Metoda praktičnega dela. Otrok sam posadi sadike in semena. Nato redno zaliva.
- Metoda opazovanja. Otrok opazuje rastline, kako hitro rastejo. Nekatere hitreje, druge kasneje.

3. REZULTATI

Letošnji projekt smo začeli kot nadgradnjo lanskega sajenja. Ker so si otroci zastavili veliko vprašanj, na katera je bilo treba odgovoriti, preden smo se lotili sajenja, smo se najprej odpravili v knjižnico, kjer smo pobrskali po knjigah o sajenju, naravi in rastlinah. Knjige smo si sposodili in jih odnesli v vrtec ter podrobno pregledali. Najprej smo ugotavljali, kaj vse rastlina potrebuje za rast. Hitro smo ugotovili, da so za to potrebni zrak, zemlja, svetloba in voda. Poglobili smo se tudi v to, zakaj je potrebno, da ima rastlina vse te pogoje, da lahko raste. Naredili smo plakat kot načrt, kamor smo slikovno zapisali, kaj vse potrebujemo za sajenje (zemljo, manjše lončke z luknjicami na dnu, cvetlična korita, semena, lopatke in vodo). Lotili smo se sajenja. Otroci so hitro ugotovili, da imamo veliko semen in premalo lončkov. Prav tako smo imeli semena korenja, ki nam lansko leto v teh malih lončkih ni uspel, prav tako semena solate ne uspevajo v manjših lončkih. Otroci so na podlagi izkušenj od doma prišli na idejo, da bi lahko imeli vrt ali visoke grede. Ideja nam je bila zelo všeč, zato smo se z vodstvom dogovorili, da nam priskrbijo dve visoki gredi, vendar v višini otrok, da lahko sami obdelujejo svoj vrtiček. Medtem ko smo čakali, da v manjših lončkih kaj zraste, smo dobili visoke grede. Hišnik nam jih je sestavil. Z otroki smo spet preko knjig naredili načrt, kaj vse potrebujemo za visoke grede. Obrezali smo našo živo mejo, ki je bila že zelo zaraščena. Nabrali smo vse odvečno listje, ki smo ga imeli na igrišču. Vse skupaj smo dali v visoke grede, nato pa so otroci dali noter še zemljo. Naredili smo tudi načrt, kje bo kaj posejano, na podlagi tega, koliko svetlobe potrebuje kakšna zelenjava in katere lahko sadimo skupaj in katere ne. Ko so v manjših lončkih zrasli že prvi močni listi, smo jih presadili v naše grede. Zdaj jih pridno zalivamo, saj so dnevi že vroči. Vsak dan opazimo, kako hitro vse raste.

4. RAZPRAVA

V igralnici smo si naredili naravoslovni kotiček, v katerem imamo knjige, ki smo jih uporabili za svoje načrtovanje. Tam si otroci lahko pogledajo tudi naše načrte za sajenje in opomnike, kdaj naj zalivajo svojo zelenjavo in sadje ter pulijo plevel. V okolici smo si pogledali tudi vrtove bližnjih hiš, ki se jih vidi s pločnika. Opazili so, da je vsak vrtilček malo drugačen. Komaj že čakajo, da si bodo tudi letos lahko sami pridelali zelenjavo in iz nje naredili solato. Nekateri starši poročajo, da so otroci dobili tako motivacijo, da sedaj sadijo tudi doma.

Ko bodo vrtna opravila končana, moramo spet narediti načrt, kako pripraviti zemljo, da bo čez zimo počivala in se pripravila na naslednjo pomlad.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so uživali v načrtovanju, iskanju informacij in celotni delovni akciji. O tem smo se veliko pogovarjali. Velikokrat so bile tema pogovora tudi druge rastline. Imeli so toliko vprašanj, da včasih še sama nisem znala odgovoriti nanje, in smo skupaj raziskovali ter iskali odgovore. Bolj smo se poglobili v zelenjavo, na koncu pa smo se odločili, da posadimo tudi jagode, da se bomo še malce sladkali. Ker smo že dobili sadike jagod, so nam kar hitro začele zoreti in lahko vsak dan kakšno pojedemo. Ugotovila sem, da so otroci veliko bolj motivirani, če je tema nekaj, kar jim je vsaj malo že poznano, še posebej ko gre za določeno hrano, ki jo vidijo skoraj vsak dan. Potem pa tematiko nadgradimo z njihovimi vprašanji in raziskovanjem odgovorov.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

Proctor, A. (2006). Povej mi kaj o rastlinah. Murska Sobota: Pomurska založba.

Time Life Books. (1997). Cvetlice in drevesa. Murska Sobota: Pomurska založba.

Van Saan, A. (2011). Moja velika knjiga o vrtnarjenju. Tržič: Učila International, založba, d.o.o.

Wilkes, A. (1993). Moja prva velika knjiga o naravi. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

Gosenica je lezla

Katja Pašič

Otroški vrtec Metlika

katja.pasic@vrtec-metlika.si

Narava je zakladnica znanja. Na dlani ponuja skozi celo leto in vse letne čase ogromno možnosti za raziskovanje. Z odkrivanjem in raziskovanjem naravoslovja v predšolskem obdobju otroci oblikujejo spoštljiv, lep odnos do narave in vseh živih bitij v njej. Ta občutek nosijo s seboj celo življenje. Namen izvajanja dejavnosti je, da v sklopu spoznavanja travniških živali otroci spoznajo tudi gosenico. Hkrati so otroci pridobili veliko izkušenj ter spoznanj na to temo ter razvili odgovoren odnos do narave in vsega, kar biva v njej.

Ključne besede: otrok, narava, naravoslovje, raziskovanje.

Abstract

Nature is a treasure trove of knowledge. It offers us many opportunities for exploration throughout all four seasons of the year. By discovering and exploring nature in preschool education, the children form a respectful and beautiful relationship with nature and all living things in it. And that feeling we carry with us throughout our lives. The main aim of this activity was to learn about meadow animals and specifically to provide a context for learning about caterpillar. At the same time, the children gained a lot of experience and developed a responsible attitude towards nature and everything that lives in it.

Key words: child, nature, natural science, exploration.

1. UVOD

GOSENICA JE LEZLA
POČASI NA DREVO,
POMIGALA NA DOLGO, POMIGALA KRATKO.
PRIMIGALA JE K MENI,
V LONČEK SEM JO DAL,
NIKAR MI NE POBEGNI, ZAŽUGAL SEM, DEJAL.
KO V LONČEK SEM POGLEDAL,
JE NOTRI NI BILO,
PRED OKNOM PA JE LETAL METULJČEK PRELEPO.

Oddelek, v katerem smo izvajali dejavnosti, spada v 1. starostno skupino, in sicer od 1 do 2 let. Čeprav so otroci po starosti najmlajši v vrtcu, so zelo raziskovalne narave. Cilj je, da raziskovanje pri njih še vzpodbudimo, zato jim ponujamo čim več takšnih dejavnosti.

Pri izvajanju dejavnosti smo stremeli k zastavljenim ciljem:

- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave,

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

Zgodnje naravoslovje v Kurikulumu za vrtce spada na področje »narava«, ki se povezuje s področji matematike, gibanja, družbe, umetnosti in jezika. Otrok preko teh pridobiva izkušnje z naravoslovnimi vsebinami, postopno razvija naravoslovno mišljenje, spretnosti, znanje. Ti procesi v otroku potekajo nezavedno in predstavljajo temelje za razvoj znanstvenih metod. (Kurikulum za vrtce, 1999)

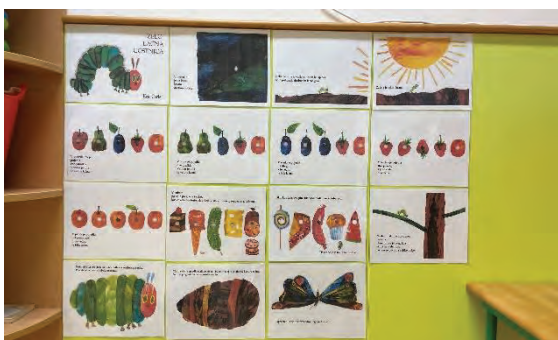
Ko otrok začne spoznavati živo naravo, je pomembno, da smo pozorni, da stremimo k doseganju dveh ciljev. Prvi cilj je, da si otrok ustvari realne predstave o živih bitjih. Drugi cilj je, da si oblikuje ustrezen odnos do živih bitij in narave. Pri doseganju teh dveh ciljev pa je najbolj pomembna prav neposredna izkušnja. (Vrščaj, 2000.)

2. METODE

V procesu izvajanja dejavnosti smo uporabili metode pogovora, poslušanja, opazovanja, pripovedovanja, opisovanja, igre in lastne aktivnosti.

3. REZULTATI

Z otroki v oddelku smo redno odhajali na opazovalne sprehode tekom prve polovice leta. Še posebej v spomladanskih mesecih smo raziskovali veliko živali, ki so smo jih našli na opazovalnih sprehodih. Nekega lepega sončnega dne smo se odpravili na sprehod z mini avtobusi. Na našem opazovalnem sprehodu smo opazili gosenico. Otroci so pokazali zanimanje in rodila se je ideja za izvajanje dejavnosti. Gosenico smo si iz narave sposodili za namen raziskovanja in opazovanja. V igralnici smo ji pripravili približek naravnemu okolju in jo nekaj dni podrobno opazovali. Nato smo jo spustili v okolje, kjer smo jo našli. Natisnili smo velike fotografije gosenice od blizu in jih polepili po igralnici, da so imeli otroci na vsakem koraku možnost opazovanja gosenice. Na to temo pa smo prebrali tudi zgodbo Erica Carla – Zelo lačna gosenica. Slikanica je bogata z ilustracijami, prav tako pa je veliko izhodišče za vsa kurikularna področja. Po prebrani zgodbi smo opazovali, zaznavali in spoznavali gibanje, prehranjevanje gosenice in jo gibalno posnemali na tleh naše igralnice. S pomočjo kartonastega metulja smo otroke motivirali za seznanjanje z novo pesmijo Metuljček Cekinček. Otroke smo popeljali v svet štetja – do pet. Skupaj smo iz odpadnega blaga izdelali didaktični pripomoček – gosenico, ob kateri smo se veliko pogovarjali, jo uporabljali kot motivacijsko sredstvo za pogovor in razlago. Ob njej smo se tudi seznanjali z novo pesmijo Gosenica je lezla.

Slika 1: Eric Carle - Zelo lačna gosenica

Slika 2: Kartonska lutka- motivacijsko sredstvo

Slika 3: Opazovalni sprehod

Slika 4: Gosenica

4. RAZPRAVA

Pri izvajanju dejavnosti smo izhajali iz otrok, zato je bil odziv otrok pozitiven. Otroci so z veseljem opazovali gosenico. Pri zgodbi so veliko sodelovali še posebej pri štetju sadežev, ki jih je gosenica pojedla določen dan. Veliko smo naravo opazovali zunaj na opazovalnih sprehodih, kar je otroke pomirjalo in jim širilo obzorja. Ker otroci še po večini niso shodili, smo jih vozili z mini avtobusi. Otrokom smo skozi dejavnosti približali gosenico. Tudi strah, ki se je pri nekaterih otrocih pojavil na začetku, je izginil. Otroci so pridobili izkušnje z gosenico od blizu. Naučili so se spoštljivega odnosa do živali in narave same. Tisto žival, ki jo najdemo v naravi, jo tam tudi vrnemo.

5. ZAKLJUČEK

Dobro je spodbujati in navajati že najmlajše otroke na spoštljiv odnos do narave in živali. Tako se bodo v prihodnosti kot odrasli radi vračali v naravo, jo opazovali in imeli posebno povezanost z njo. Narava je naša »mama«, ki skrbi za nas vse, zato je lepo, da se tudi mi potrudimo skrbeti zanjo.

6. LITERATURA

Carl E. Zelo lačna gosenica. (2014). Ljubljana: Mladinska knjiga

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministerstvo za šolstvo in šport.

M. Voglar. Metuljček Cekinček, v: Majhna sem bila, Ljubljana 2014.

Posnetek <https://www.youtube.com/watch?v=LWOb8k0kbXY> - Razvojni krog metulja

Vrščaj, D. (2000). Najpomembnejša je neposredna izkušnja. Šolski razgledi, 51 (16), 13.

Zemeljkov talni živžav- Le kaj se tukaj skriva?

Katja Stegne

Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica, enota Poljčane

katja.stegne@guest.arnes.si

Okolje ima velik vpliv na razvoj otrok, saj jim daje prostor, v katerem se lahko prosto gibljejo. Naravno okolje otrokom ponuja bogastvo čutnih izkušenj, različnih materialov in stvari. Naravno okolje spodbuja celosten razvoj otroka in s tem omogoča napredek na vseh razvojnih področjih. Otrok se v predšolskem obdobju hitro razvija in je zelo radoveden. V tem obdobju namreč potrebuje nova spoznanja, pridobljena po aktivni poti.

Neposredna izkušnja na prostem je zanimiva motivacija za igro in učenje. Otroška radovednost, raziskovanje in ustvarjalnost so odlični razlogi za izpeljavo aktivnosti v naravnem okolju. Travnik, gozd ali igrišče so odlični učitelji, hkrati pa se preko bivanja na prostem otroci miselno in čustveno aktivirajo. Tako se tudi gibajo na svežem zraku, obenem pa bolje spoznajo naravo in se naučijo živeti po naravnih zakonitostih. Otrok potrebuje spodbujajoče in raznoliko okolje za igro in učenje, zato ima veliko prednost ravno naravno okolje. V prispevku je predstavljeno aktivno preživljanje časa v naravi, raziskovanje zemlje in kaj se skriva v njej.

Ključne besede: zemlja, igra in učenje v naravi, aktivno učenje, narava

Abstract

The environment has a great impact on children's development. It gives them a space in which they can move freely. The natural environment offers children a wealth of sensory experiences, a variety of materials and things. The natural environment promotes the holistic development of the child, enabling progress in all areas of development. The child develops rapidly in the preschool period and is very curious.

A direct outdoor experience is an interesting motivation to play and learn. Children's curiosity, research and creativity are sufficient reasons for carrying out activities in the natural environment. A meadow, a forest or a playground are a great teacher. But at the same time, children are mentally and emotionally activated through being outdoors. They also get healthy exercise in the fresh air. They get to know nature better and learn to live according to natural laws. The child needs a stimulating and diverse environment for play and learning, so the natural environment has a great advantage.

The article presents active spending time in nature, exploring the soil and what is hidden in it.

Key words: soil, play and learning in nature, active learning, nature

1. UVOD

Vse, kar vidimo in čutimo, je narava. Ravno zaradi tega menimo, da je prav predšolsko obdobje tisto, kjer je pomembno, da otroka seznanimo z naravoslovnimi vsebinami. Na prvem mestu je seveda naš zgled, s katerim otroku kažemo odnos do narave. Zato je dobro, da otroka seznanjamo tako z živo kot tudi z neživo naravo. Za otroka v predšolskem obdobju je značilno, da začne naravo zaznavati z vsemi čutili, preko katerih spoznava naravne procese in pojave. Ravno zaradi tega je pomembno dati otroku možnost, da naravo doživi sam. Narava kot taka nas že sama po sebi spodbuja in navdihuje. V predšolskem obdobju imajo naravoslovne teme dve pomembni vlogi. Kot prvo, izhajajo neposredno iz otrokovega okolja, ki ga lahko raziskuje otrok sam, neobremenjeno in vedno motivirano. Kot drugo pa naravoslovne teme otroku omogočajo, da najprej dojema stvari na konkretni, kasneje pa še na abstraktni ravni. To ni pomembno le za otrokovo naravoslovno razgledanost, temveč za celosten razvoj otrokove osebnosti (Novak idr., 2003).

Vzgojiteljice v svoje delo vključujemo elemente Reggio Emilia, ki temeljijo na povezovanju in sodelovanju. Sodelovali smo z drugimi oddelki in izvajali dejavnosti. Na ta način otroke spodbujamo k aktivnemu in prijetnemu druženju v naravnem okolju.

Otrok se o naravi največ nauči preko igre ter lastnih izkušenj. Namen projekta je otrokom približati naravo ter živa bitja, ki bivajo okoli nas. Otroke smo spodbujali k opazovanju in raziskovanju narave ter jih opazovali pri aktivnem raziskovanju tal in njihovih ugotovitvah, kaj se skriva v zemlji. Tekom projekta smo sledili naslednjim ciljem, katere smo postopoma uresničevali: izvajanje naravoslovnih dejavnosti v okolju, v katerem bodo otroci preko aktivnega učenja doživljali ter spoznavali živo in neživo naravo v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih, razvijanje uporabe čutil, razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave ter spodbujanje različnih pristopov k odkrivanju narave.

2. METODE

V skupini je 14 otrok starih od 2 do 3 leta. Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode, ki so se med seboj prepletale in dopolnjevale. Uporabili smo metode: pogovora, opazovanja, opisovanja, igre, poslušanja, razvrščanja, raziskovanja, demonstracije, poimenovanja, lastne aktivnosti, praktičnega dela, aktivnega učenja, raziskovanja, sodelovalnega učenja, fotografiranja in čutnega zaznavanja.

3. REZULTATI

Vsebine in dejavnosti, ki smo jih izvedli: raziskovanje zemlje, razvrščanje materiala (kamenčki, vejice), spoznavanje živali (deževnik, mravlja), slikanje z zemljo, spoznavanje lastnosti zemlje (mešanje z vodo), priprava zemlje za sajenje semen, opazovanje in tipanje rastlin na travniku, nabiranje regratovih cvetov, risanje z regratovimi cvetovi in opazovanje sledi, nabiranje regratovih cvetov in priprava sirupa.

Otroci so spoznavali, odkrivali in primerjali talne živali, do njih razvijali pozitivna čustva, pridobivali izkušnje z živimi bitji ter veselje do raziskovanja in odkrivanja. Iskali, opazovali ter primerjali so material, ki se skriva v zemlji. Informacije o živalih in rastlinah smo iskali v revijah in knjigah. Peli smo pesmi o živalih, se gibali ob besedilu, seznanjali s prostorskimi odnosi na/pod, se naučili bibarijo Pojdimo na vrt, poslušali pravljice (Krtek in pomlad, Hopka in regrat ter druge). Pripravili smo plakat s fotografijami živali in rastlin, ki smo jih spoznali. Dejavnosti smo fotografirali in zapisovali komentarje otrok. V času izvajanja projekta so otroci spoznali, kako lahko kvalitetno preživijo čas v naravi. Prav to jim ponuja neskončno izzivov za raziskovanje, kaj se skriva v zemlji. Prav tako so se seznanili z nekaterimi rastlinami in da lahko iz njih naredimo sirup. Ugotovili so, da lahko slikajo z naravnimi barvami (zemlja, regratov cvet).

4. RAZPRAVA

Otroci v naravi ne želijo le gledati, ampak tudi tipati, prijemat, kopati, vonjati in okušati. Želijo raziskovati in preizkušati. (povz. po Kos in Gregorič, 2011). Bivanje v naravi otrokom predstavlja aktivno izvajanje naravoslovnih in drugih vsebin, s katerimi doživljajo in spoznavajo naravo v različnih letnih časih. Ostrijo se otrokova čutila, ob tem pa besedno, likovno, glasbeno in plesno podoživlja odnos do narave. Skupaj smo razvijali spoštljiv in odgovoren odnos do živih bitij. Preden smo se podali na raziskovanje in kaj se tukaj skriva, smo se pogovorili in predvidevali, kaj vse bomo v zemlji našli. Večina otrok je omenilo živali, nekaj otrok se je spomnilo na rastline. Deček je omenil, da so v zemlji kamenčki in školjke. Drugi del raziskovanja je predstavljal bližnji travnik. Na travniku smo opazovali letenje metuljev, poslušali oglašanje ptic, nabirali regratove cvetove. Fotografirali smo rastline in živa bitja, ki smo jih videli (regrat, pikapolonico, metulja). Živali, ki smo jih našli (deževnik, mravlje, stonoge) smo dali v opazovalni lonček in si ogledali njihovo zgradbo, barvo in obliko.

Razvijali smo spoštljiv in odgovoren odnos do žive narave ter jo doživljali in spoznavali v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih. Vsebine so se med seboj ves čas prepletale in dopolnjevale, zajemale so vsa področja dejavnosti Kurikuluma za vrtce (1999), in sicer jezik, družbo, matematiko, gibanje, naravo in umetnost. Otroci so se igrali z zemljo, jo raziskovali ter polnili posodice. Z navdušenjem so hodili po različnih površinah (čutna pot) ter se igrali z ne konstruiranim materialom.

Slika 1: Le kaj se tukaj skriva

Slika 2: Raziskovanje zemlje

Slika 3: Nabiranje regratovih cvetov

Slika 4: Priprava regratovega sirupa

Slika 5: Slikanje z zemljo

Slika 6: Mešanje zemlje in vode

Slika 7: Hej, deževnik

5. ZAKLJUČEK

Raziskovanje zemlje na igrišču vrtca in na travniku je bilo zanimivo in poučno. Živali, ki smo jih opazili na igrišču, smo podoživljali tudi preko gibanja. Zelo pomembno je, da že pri najmlajših otrocih spodbujamo čut in odnos človeka do narave ter živali. Po vsakem obisku travnika so povedali, da jim je bilo všeč, da je tako tiho in da bi še šli, da so lahko tekali. Otroci so po naravi radovedni raziskovalci. Že v najzgodnejših letih jim moramo omogočiti, da na podlagi svojih zanimanj in sposobnosti začnejo odkrivati, doživljati in spoznavati naravo, okolje, v katerem živijo. Ob tem razvijajo tudi svoje miselne sposobnosti ter se osebno razvijajo. Razvijajo svoje sposobnosti za vključevanje v okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad (Kurikulum, 2009). Na travnik smo se večkrat vračali. Vsakič smo opazili in spoznali kaj novega. Otroci so z zanimanjem raziskovali zemljo in bili navdušeni, kaj vse se v njej skriva.

6. LITERATURA

Krnel, D. (1993). Zgodnje učenje naravoslovja. Ljubljana: DZS.

Katalinič, D. (2017). Spoznavajmo talni živ žav okrog nas. Ljubljana

Bajželj, M. (2016). Travniske živali. Mladinska knjiga.

Grginič, M. idr. (2001). Travniki kliče. Založba Izolit d.o.o.

Kos, M., in Gregorič, A. (2011). Naravno okolje- prostor za igro in učenje v slovenskih vrtcih, Letnik 2, št. 1,6-14

Novak, T., Ambrožič- Dolinšek, J., Bradač, Z., Cajnkar- Kac, M., Majer, J., Mencinger- Vračko, B., Petek, D., Pirš, P. (2003). Začetno naravoslovje z metodiko. Maribor. Pedagoška fakulteta Maribor.

Lovka. M. (2011). Kaj neki tu cveti. Založba Abram.

Seliškar. A., Wraber. T. (1996). Travniske rastline na slovenskem. Prešernova družba

Strniša, G. (1987). Lučka regrat. Mladinska knjiga.

Tarman, D. (2001). Živžav sredi trav. DZS.

Vrt sredi mesta

Katja Švigelj Perović

Vrtec Ledina

katiasvigelj@gmail.com

Otrokom smo želeli približati vrtnarjenje in jih navdušiti za pridelavo lastne zelenjave. Ker se naš vrtec nahaja v mestnem središču, v urbanem okolju, je toliko bolj pomembno, da otrokom predstavimo pomen trajnostne oskrbe. Skozi dejavnosti so otroci spoznavali, da lahko tudi na majhnem prostoru pridelamo zelenjavo. Spoznavali so osnove vrtnarjenja in pridobivali nova znanja in spretnosti z gojitvijo različne zelenjave v visokih gredah. Tako smo jim predstavili vrednost lastno pridelane zelenjave ter pomena zdravega in raznolikega prehranjevanja za zdravje. S spremljanjem procesa razvoja in rasti rastline so otroci pridobili tudi izkušnjo rasti; kako iz semena in sadike zraste zelenjava za uživanje.

Ključne besede: zelenjava, pridelava, samooskrba, rast

Abstract

We wanted to introduce the children gardening and inspire them to grow their own vegetables. Since our kindergarten is situated in the city centre, in the urban area, it is even more important to introduce the importance of sustainable supply to children. Through various activities children learned that even in a small space vegetables can be grown. They learned the basics of gardening and gained new knowledge and skills by growing various vegetables in raised garden beds. In such way, we introduced them to the value of home-grown vegetables and the importance of a healthy and varied diet for health. By monitoring the process of plant development and growth, the children also gained growth experience; how vegetables to eat grow only from a seed and seedlings.

Key words: vegetables, production, self-sufficiency, growth

1. UVOD

Čeprav se naš vrtec nahaja v mestnem središču, sem želela, da otrokom z različnimi dejavnostmi prikažemo, da si lahko na majhnem koščku zemlje pridelamo svojo zelenjavo. Ozavestiti sem jih želela, da za popestritev jedilnika in nekaj sezonsko pridelane zelenjave ne potrebujemo velikega vrta, temveč je lahko dovolj že korito na balkonu ali visoka greda na terasi ali igrišču. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je v letu 2020 zelenjavo na svojem vrtu za lastno porabo pridelovalo skoraj 60% gospodinjstev v Sloveniji, zato je pomembno, da tudi v bodoče, po svojih zmožnostih, strmimo k pridelavi lastne zelenjave in s tem pripomoremo k boljši samooskrbi, saj jo uvozimo več kot pridelamo sami (Vir: SURS). Še posebej v današnjem času, ko je v porastu zavedanje za lokalno pridelano hrano toliko večje

in ker je pomembno v obroke vključiti čim več sveže pridelanih vrtnin, je prav, da izkoristimo prazen prostor na okenskih policah, terasah in balkonih ter si pridelamo vsaj nekaj lastnih zelišč ali zelenjave.

Cilji:

- Otrok spozna zdrav načina življenja.
- Otrok spozna delovni proces in razvija primeren odnos do dela.
- Otrok pridobiva nova znanja in spretnosti.
- Otrok se navaja na skrb za žive rastline.
- Otrok spozna osnove vrtnarjenja.

2. METODE

Uporabljene so bile različne metode: pogovora, opazovanja, demonstracije, igre, lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA

Čeprav se naš vrtec nahaja v mestnem središču, smo kljub temu pogosto v stiku z naravo. Obiskujemo parke in bližnji gozd, kjer otroci uživajo v bivanju v naravi. Večkrat se sprehodimo čez tržnico in postojimo pred stojnicami s sezonskimi pridelki okoliških kmetij. Želela sem, da tudi v vrtcu pridelamo svojo zelenjavo, ob tem pa bi otroci spremljali rast in razvoj rastline od semena in sadike ter spoznali proces pridelave zelenjave.

V vrtcu nimamo velikega vrta niti večjega prostora za vrtnarjenje, imamo pa nekaj visokih gred, ki nam omogočajo, da se otroci preko izkustvenega učenja srečajo z osnovami vrtnarjenja, pridobijo nova znanja in spretnosti ter sodelujejo pri delovnem procesu.

V visoke grede smo spomladi posejali semena različnih vrtnin. Pred setvijo so otroci le te opazovali in ugotovili, da so različnih velikosti in oblik. Po sadike različnih vrtnin smo se odpravili na tržnico, kjer smo se po pogovoru s prodajalcem povrtnin odločili, kaj bomo posadili. Otroci so pri delovnem procesu spoznavali kaj potrebujejo rastline za rast, opazovali so različne sadike in njihove koreninice ter vlogo le teh. Vsakodnevno so hodili h gredicam in se razveselili prvih listov, ki so vzkli iz semen in pokukali iz zemlje, opazovali so tudi rast in razvoj sadik. Za gredice so skrbeli z rahljanjem zemlje, pletjem, v vročih sušnih dneh so rastline zalivali.

Prva zelenjava, ki je uspela na našem vrtu, je bila solata in večina otrok jo je z veseljem poskusila. Pridobili so izkušnjo kako hitro lahko pride zelenjava iz vrta na krožnik, s tem pa se v njej ohranijo hranilne vrednosti, saj ni dolge dobavne verige. Ostale vrtnine, ki smo jih

posejali in posadili, še niso dokončno razvile svojih plodov za uživanje. Nanje bomo morali še počakati. V pričakovanju pridelka, plodov, pa se bomo še naprej učili skrbeti za rastline in zagotavljali ustrezne pogoje za rast.

Slika 1: Nakup sadik na tržnici

Slika 2: Opazovanje sadike in koreninskega sistema

Slika 3: Sajenje sadik v visoke grede

Slika 4: Setev semen

Slika 5: Skrb za rastline

4. ZAKLJUČEK

Stopnja samooskrbe z zelenjavo je v Sloveniji še vedno nizka, zato smo z gojenjem zelenjave v visokih gredah otroke ozaveščali, da jo lahko, po svojih zmožnostih, vsakdo pridelava. Z gojitvijo zelenjave na lastnih gredicah so otroci spoznavali osnove vrtnarjenja, delovni proces, različno zelenjavo in pridobivali navade zdravega in raznolikega prehranjevanja. Spremljali so proces razvoja in rasti rastlin skozi daljše časovno obdobje. Z obiskom mestne tržnice in občasnim nakupom raznolike zelenjave so se otroci seznanjali o pomenu uživanja sezonske, raznolike in lokalno pridelane hrane, s tem pa smo pustili tudi pozitiven pečat na okolje in pripomogli k skrbi za lastno zdravje.

5. LITERATURA

- Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.
- SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2022. Samooskrba s hrano in uvoz hrane v Slovenijo. URL: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10236> (povzeto 29. 5. 2022)
- Cekin.si, 2022. Nekoč smo bili že samooskrbni, danes pridelamo premalo hrane. URL: <https://cekin.si/koristno/samooskrba-s-hrano-v-sloveniji.html> (povzeto 29. 5. 2022)

Zelenjavni vlak

Katja Žabkar

Vrtec Črnuče, enota Ostržek

katja.zabkar@gmail.com

Sodelovanje v programu Ekošola je v Vrtcu Črnuče že stalnica kot tudi naravoslovne teme in razvijanje ekološke zavesti skozi aktivno sodelovanje in ustvarjanje otrokovih izkušenj. S sledenjem otrokovih potreb, zanimanjem in vprašanjem smo načrtovali pedagoško delo in v spomladanskem času prišli do priprave zelenjavnega vlaka. Skozi leto so nas naravoslovne teme vodile od zavedanja sebe, skrbi za svoje telo, o pomenu gibanja in zdrave prehrane, do tem opazovanja in spoznavanja žive in nežive narave, opazovanja spreminjanja okolja skozi letne čase ter do pogovora o življenjskem ciklu. Dejavnost priprave zelenjavnega vlaka je otrokom omogočila aktivno igro in raziskovanje. Seznanili so se z rastlinami, ciklom rasti in potrebnimi pogoji za rast. Ob enem pa so otroci razvijali spoštovanje do narave, do hrane in do dela potrebnega, da si hrano pridelamo sami.

Ključne besede: aktivno sodelovanje, zelenjavni vrt, cikel rasti

Abstract

Participation in the Ekošola is already a constant in the Črnuče Kindergarten, as well as natural science topics and awareness of developing ecological awareness through child's active participation and creating of experiences. Following the children's needs, interests and questions we planned pedagogical work and in the spring time we set up the vegetable train. The vegetable garden is the conclusion of natural science activities throughout the year, from self-awareness, caring for your body through exercise and healthy eating, to observing and learning about animate and inanimate nature, observing environmental change through the seasons and talking about life cycle. Activity of preparing vegetable train has offered children active play and explore. They got acquainted with plants, cycle of growth and the necessary living conditions. As well the children have developed respect for nature, for the food and work needed to produce food for ourselves.

Key words: active participation, vegetable garden, cycle of growth

1. UVOD

Trenutno družbeno dogajanje nas poziva k akciji, okoljske teme so vse bolj aktualne in nujne za preživetje družbe v prihodnosti. Ozaveščanje pa se začne že v predšolskem obdobju. Otrok le ob aktivnem raziskovanju v naravi odkriva naravne zakonitosti, pridobiva izkušnje z živo in neživo naravo ter se seznanja z naravoslovnimi pojmi. Preko izkušenj gradi svojo osebnost in postopoma usvaja temeljne pojme kot so čas, prostor, rast, naravni pogoji, minljivost živih bitij ipd. Pri organiziranju dejavnosti smo upoštevali, da je otrokova osnovna dejavnost igra, da se otrok razvija preko gibanja in senzorične občutljivosti ter nove informacije sprejema z aktivnim sodelovanjem. Otroci so izkušnjo vrtnarjenja povezali z domačim okoljem ter bili pozorni na vrtove in gredice v bližnji okolici. Pri projektu so bili otroci vir idej in akterji realizacije, vzgojitelj

pa organizator sredstev, časa in prostora. V projekt smo vključili tudi starše otrok, ki so s svojim sodelovanjem postali udeleženci, aktivni poslušalci ter sogovorniki otrokom. Namen prispevka je otrokom približati življenje rastlin, potrebne pogoje za rast in način pridelave hrane.

2. METODE

Projekt zelenjavnega vlaka smo izvajali v spomladanskem času šolskega leta 2021/22. V skupino je vključenih 19 otrok starih 3-4 leta.

Otroci so se s temo rasti, življenjskega cikla, in samimi naravoslovnimi dejavnostmi seznanjali preko senzornega zaznavanja, igre, raziskovanja, opazovanja, eksperimenta, pogovora, risanja, merjenja.

Zelenjavni vlak smo postavili na igrišči vrtca. Nekatere dejavnosti kot so kalitev fižola, merjenje rasti fižola in kalitev semen v kozarcu pa smo izvajali v igralnici.

3. REZULTATI

Projekt zelenjavni vlakec je dosegel svoj namen: otroci so se igrali, aktivno sodelovali in raziskovali in odkrivali nova spoznanja v naravi. Če povzamemo kurikularne cilje s področja narave, so otroci ob dejavnosti zelenjavni vlak: razvili naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do rastlin, dela in hrane; raziskali kakšne pogoje rastline potrebujejo za rast; ter se seznanili z življenjskim ciklom živih bitij in ciklom rasti rastline – z rastjo od semena do rastline.

4. RAZPRAVA

Pomlad nam razkrije marsikatero skrivnost. Narava se prebudi, drevesa brste, iz želoda vzklije drevo, iz gosenice nastane metulj, ptice zvalijo jajca ter ribe drstijo. V skupini otrok starih 3 do 4 leta smo raziskovali življenjski krog.

Najprej so nas zanimale žabe. V Črnušnici smo videli mrest in ob tem se je pojavilo polno vprašanj: kaj je to, zakaj, kako in kaj se s tem zgodi. V vrtcu smo si ogledali posnetek življenjskega kroga žabe, spoznali smo se s paglavčki ter ugotovili, da se iz paglavca razvije žaba. Vsebino smo razširili s slikovnim gradivom, s pravljico in pesmico tri majhne zelene žabice.

Ugotovili smo, da je z rastjo povezan tudi konec. Spomnili smo se spomladanske pravljice Mali zvonček, ob kateri smo ugotovili, da cvetlice brez hrane, vode in svetlobe ne preživijo. V naravi za vsa živa bitja velja cikel rojstva, rasti in minljivosti.

Da bi otroci sami prišli do spoznanj, izkušnje klitja rastline in potrebnih veščin, smo se odločili posaditi fižol. Otroci so z lopatkami polnili ločke z zrahljano zemljo iz krtin. Fižol so potisnili v zemljo, klili smo ga tudi na vati in v temi. Ugotavljali smo kaj rastlina potrebuje za rast in spoznali, da fižol vzklije tudi na vati, da fižol ne zraste brez vode in brez svetlobe. Pri dejavnosti so otroci sodelovali v parih za kar je bila potrebna potrpežljivost, medsebojna komunikacija in sodelovanje. Čeprav je v tem starostnem obdobju otrokom težko deliti, so pri sajenju fižola uživali. Skupaj so rastline opazovali, merili njihovo rast ter skrbeli in se dogovarjali, da so jih pravočasno zalili.

Dejavnost je bila otrokom zanimiva, obenem pa nam je odprla obzorje vprašanj: ali so semena različnih rastlin enaka, kako sadimo, kako raste rastlina, kdaj lahko zaužijemo njen plod ipd.

Z otroki smo naredili načrt in staršem predstavili idejo. Starši so se hitro odzvali in ponudili sodelovanje. Prinesli so lesene zaboje, zemljo semena in sadike. Gredice smo naredili tako, da smo zaboje najprej pobarvali ter jih zložili v vlak. Notranjost smo obložili s pvc vrečko, na dno zaboja položili palice in suho listje ter nanесли zemlje. Otroci so v vrtec prinašali semena: korenja, stoletne čebule, redkvic, špargljev, pora, paradižnika. Ogledali smo si slike rastlin in njihovih semen. Ugotavljali smo, da imajo različne rastline različna semena, različnih velikosti barv in oblik. Semena smo posejali v zemljo, semena paradižnikov smo kalili v manjših lončkih

z zemljo ter na papirju da so otroci kalitev lahko opazovali. Naše rastline so pokukale iz zemlje, nekatere smo presadili in nekatere sadike, ki so jih prinesli otroci, sadili v gredice.

Zelenjavni vlak opazujejo otroci iz celega vrtca. Rast rastlin je dovolj hitra, da otroci opazijo spremembe, obenem pa je potrebna pozornost in ustrezni pogoji za rast. Projekt je otrokom vzbudil zanimanje do zemlje, rastlin, sejanja, sajenja ter zelenjave. Pozorni so postali do vrtov doma ali v bližnji okolici. Na sprehodih otroci opazijo zelenjavne vrtničke in prepoznajo nekatere rastline.

5. ZAKLJUČEK

Vrtniček od otrok zahteva odgovornost, rastline ne rastejo brez vode, dežja pa ni dovolj, da bi rastline rastle brez skrbi človeka. Otroci so pri pripravi zelenjavnega vlaka aktivno sodelovali, zato so tudi zelo motivirani za dejavnosti, ki jih vrtniček zahteva. Voda je vedno zanimiva za igro v našem primeru pa nujna za rast naših rastlin, tako z zalivanjem nimamo težav. Otroci ob našem zelenjavnem vlaku krepijo medsebojno sodelovanje in pomoč. Nošenje vode je za manjše otroke težje, samo zalivanje pa zahteva spretnost, kar od otrok zahteva dogovor in sodelovanje. Naše gredice bodo še naprej potrebovale skrb malih raziskovalcev, nagrada pa bo sladkanje s zelenjavnimi plodovi.

6. LITERATURA

Bahovec, E., idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Katalinič, D., Tratnjek, L., Borut A. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo

Gozdna igralnica

Klaudija Hozjan

OŠ Turnišče, VVE pri OŠ Turnišče

klaudija.rautar@gmail.com

Šolsko leto smo začeli tako, da smo izhajali iz področja 'narave', ki nam je vsem blizu in v kateri se vsi dobro počutimo. Ker so otroci, ki so bili vključeni v projekt (1–2 let), premajhni, do gozda nismo uspeli priti, ker je predač, smo pa zato sodelovali s starši, ki so nam pomagali realizirati zastavljene dejavnosti. Otroci so spoznavali gozd, gozdna tla in naravni material. Po dogovoru so naravni material prinesli v vrtec, kjer smo ga uporabili za ustvarjanje in igro. Dejavnosti v sklopu projekta so bile drugačne, pestre, raznolike, inovativne, zanimive in hkrati poučne, saj je bil otrok vseskozi aktiven.

Ključne besede: gozd, naravni material, lastna aktivnost.

Abstract

We started the school year with the area of “nature”, which is close to all of us and which we all feel good at. Since the children involved in the project (1-2 years) are too small, we were not able to reach the forest, as it is too far; however, with the help of parents we managed to accomplish the pre-set activities. The children got to know the forest, forest soil and natural materials. By arrangement, they brought natural materials to the kindergarten, where we used it to broaden creativity and to play with it. The activities within the project were special, different, diverse, innovative, interesting and at the same time educational, as the children were constantly active.

Key words: forest, natural material, own activity

1. UVOD

Gozdovi so naravna dobrina, ki jo moramo ceniti in varovati za prihodnje rodove. So 'pljuča našega planeta', zato imajo izjemen vpliv na naša življenja. Imajo pomembno vlogo v naravnih procesih, drevesa so pomemben vir surovin, na katerih temelji več gospodarskih dejavnosti, gozd nam daje plodove in je prostor za sproščanje. Otrokom lahko gozd predstavimo na nešteto načinov, prvi korak pa je, da jih čim bolj pogosto odpeljemo v gozd, da se učijo na osnovi spoznavanja, raziskovanja, opazovanja in lastnih izkušenj (<https://ekosola.si/pf/znanje-za-gozdove-3-2>).

Namen tematskega sklopa 'Gozdna igralnica' je, da otroci spoznajo naravni material, ki ga najdemo v gozdu, se sprehodijo do bližnjega gozda, kjer se ustvarjalno igrajo, prisluhnejo raznovrstnim zvokom v gozdu – poslušajo čudovite zvoke narave. Skratka, da otroke spodbudimo k aktivnemu preživljanju prostega časa v naravi in k ustvarjanju z naravnim materialom.

2. METODE

V izvedbo smo vključili 13 otrok starih 1–2 let.

Poslužili smo se več različnih metod, ki so se med seboj dopolnjevale in prepletale:

- Metoda lastne aktivnosti: skozi celoten projekt sva se trudili, da so bili otroci vsekoli aktivno vključeni v izvedbo dejavnosti.
- Metoda opazovanja: opazovali smo naravni material iz gozda ter ogled posnetkov iz gozda.
- Metoda raziskovanja: skupaj s starši so otroci raziskovali gozdna tla.
- Metoda razlage: ob konkretnem naravnem materialu sva jim podali razlago.
- Metoda igre: igra z naravnim materialom v igralnici.
- Metoda ustvarjanja: ustvarjanje z naravnim materialom.

Vloga odraslega je bila organizacija in priprava materiala za izvedbo dejavnosti, načrtovanje dejavnosti in spodbujanje otrok k izvedbi dejavnosti.

Dejavnosti smo izvajali individualno, v parih, po skupinah ali skupno. Način dela smo prilagajali na dejavnosti.

3. REZULTATI

Naravni material je otroke spodbujal k igri. Sami sva ga že na začetku nekaj prinesli in ponudili otrokom, veliko so nama ga pozneje prinesli še otroci. Sprva smo imeli na voljo mah, vejice, lubje, nato smo material dodajali. Tako smo na koncu poleg prej naštetega imeli še divji kostanj, želod, storže, liste in iglice iglavcev. Postopoma smo spoznavali naravni material, se o njem pogovarjali in ga tipali ter se tako senzomotorično seznanjali z njim.

V celotnem tematskem sklopu je prevladovala igra in bila zastavljena kot prioriteta. V igri z naravnim materialom so otroci razvijali domišljijo in opazili sva, da so med igro začeli iskati socialne interakcije. Igra je bila umirjena, ustvarjalna, zanimiva in drugačna.

Slika 1: Kotiček z naravnima materialom – senzorni kotiček

Ustvarili smo si kotiček z naravnim materialom, ki smo ga imeli na voljo ves čas tematskega sklopa. Pri ustvarjanju so pomagali in sodelovali otroci. Na trši zelen papir smo zalepili naravni material in papir opremili s poimenovanjem določenega materiala. Ko se je izdelek posušil, smo ustvarili kotiček z naravnim materialom, v katerega so se čez dan otroci spontano zatekali in se igrali. V kotičku so imeli predvsem možnost tipati posamezni naravni material. Kotiček je bil veskozi trajanja projekta zanimiv, v njem so se otroci zadrževali sicer krajši čas, vendar večkrat dnevno. Ob njem smo se veliko pogovarjali in si tako širili besedišče.

Slika 2: Naravni material iz gozda

Iz nabranega materiala smo pripravili senzorično škatlo, s katero so se imeli prav tako možnost igrati čez dan. Otroke sva pri škatli spodbujali h klasificiranju in razvrščanju. Dejavnosti, ki so bile vodene ob senzorni škatli, so potekale individualno ali v parih. S pomočjo nabranega materiala smo šteli do pet in prirejali naravni material npr. en kostanj in en želod. Urili smo fino motoriko, ki je nekaterim otrokom šla že odlično od rok. Otroci so z večjo žlico prelagali želode in želodove kapice iz škatle v pripravljeno posodo. Sami pa so ob škatli ustvarili prav posebno domišljjsko igro.

Slika 3: Škatla z naravnim materialom – senzorna škatla

Do gozda nismo uspeli priti, smo pa se sprehodili do šolskega igrišča, kjer je zasajenih nekaj dreves, med njimi tudi hrast, in smo tudi sami nabrali nekaj želodov. Vsakodnevno pa smo otrokom omogočili gibanje na svežem zraku na igrišču vrtca.

Z naravnim materialom smo ustvarjali tudi likovno. Igrali smo se z vejicami, ki smo poskusili zlomiti in prilepiti na papir, barvali in odtiskovali smo liste. Okrasili smo storže in si jih pripravili za decembrsko dekoracijo.

Na spletu smo poiskali starosti otrok primerne in zanimive posnetke o gozdu in naravnem materialu, ki ga najdemo v gozdu, ter si jih ogledali. Poslušali smo tudi veliko glasbe in ogromno prepevali.

Otroci za celosten razvoj potrebuje igro in gibanje – zaželeno je, da se v čim večji meri odvija v naravi. Z naravnim materialom pa spodbujamo domišljjsko igro in redno lastno aktivnost otroka.

4. RAZPRAVA

Naravni material, ki smo ga prinesli iz gozda, je otroke spodbudil k ustvarjalni igri. Za večino otrok je bila to nova izkušnja. Sprva smo postopoma spoznavali določen material tako, da sem ga otrokom najprej predstavila, nato pa so si ga ogledali in ga potipali. Ker gre za skupino mlajših otrok, nam ni uspelo priti do gozda, zato smo vključili starše, ki so nam z veseljem pomagali. Večkrat so šli namenoma z otrokom v gozd, da so nam kaj nabrali in prinesli. Sprehod do gozda so fotografirali in po želji prinesli fotografijo v vrtec. Iz naravnega materiala smo ustvarili jesensko senzorno škatlo, ki je bila med izvedbo projekta ves čas aktualna. Otroci so zelo radi posegali po naravnem materialu, ki je bil čez dan na voljo za ustvarjalno in domišljjsko igro, ter ustvarjali z njim.

5. ZAKLJUČEK

Otroci v naravi neverjetno uživajo in se sprostijo. Čeprav nam v mesecu oktobru še ni uspelo skupaj priti do gozda, smo to vsekakor izpeljali med letom. V družbi staršev pa so sicer otroci šli v gozd že oktobra. S prinesenim naravnim materialom so razvijali domišljjsko igro, hkrati pa spoznavali gozd. Vseskozi smo jih spodbujali k lastni aktivnosti in s tem so osvojili tudi nova znanja. Ponujene dejavnosti z naravnim materialom so otroke spodbudile k večji vztrajnosti in izvedbi izbrane dejavnosti.

Odzivi otrok ob dejavnostih so bili pozitivni, zato smo, ko se nam je le pokazala priložnost med letom šli do bližnjega gozda in otrokom omogočili sproščeno igro v naravi.

6. LITERATURA

- <https://ekosola.si/pf/znanje-za-gozdove-3-2>, povzeto dne 15. 5. 2022.
- Kurikulum za vrtce, ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 1999.

Talni živ žav

Klaudija Hozjan

OŠ Turnišče, VVE pri pri OŠ Turnišče

klaudija.rautar@gmail.com

Otrokom smo z opazovalnimi in raziskovalnimi dejavnostmi zagotovili možnost raziskovanja v naravi in spoznavanje raznovrstnih talnih živali. Nekateri otroci so se določenih živali bali, kar pa smo z vzgledom in preko pozitivne izkušnje poskusili vsaj omiliti ali celo poskrbeti, da bi se strahu povsem znebili. Večina dejavnosti se je opravljala zunaj na igrišču ali v bližnji okolici vrtca, s tem smo otroke še dodatno spodbudili k vztrajnosti pri izvedbi dejavnosti. Za dejavnosti smo uporabljali posode z lupo in povečevalna stekla. Otroci pa so skupaj s starši z veseljem iskali in opazovali živali, ki prebivajo na tleh, tudi v domačem okolju. Pridobili smo si konkretne izkušnje z živimi bitji in se dodobra seznanili z njihovim okoljem, najpomembneje pa je bilo, da smo tako mali kot veliki uživali v raziskovanju in odkrivanju narave.

Ključne besede: narava, otrok, talne živali, raziskovanje, lupa.

Abstract

In our kindergarten group, we carried out activities related to observation and research, at which my colleague and I provided children with the opportunity to explore the nature – in the surroundings of our kindergarten. We were guiding children through the activities, yet at the same time allowing them to explore and encouraging them in their own activity. Many activities were carried out outside, outdoor. We provided them with a "new" experience, that is, for them individually explore the nature. We used magnifying glasses, thereby the children became acquainted with and got the opportunity to use devices for observing animals on the ground. Along with the selected activities, we tried to experience nature with all our senses. Through appropriate activities and our own activity, my colleague and I, we encouraged the children to have a positive and favourable attitude towards nature and living beings.

Key words: nature, child, animals on the ground, own activity

1. UVOD

Namen projekta Talni živ žav je, da otroci s pomočjo ciljno vodenega opazovanja živali in tal, spoznajo živali in njihovo okolje v bližnji okolici vrtca (Fornaš - Katalinič, 2012).

Otroci obožujejo naravo, pri bivanju na prostem so sproščeni, veseli, nasmejani in umirjeni, zato smo se projekta 'Talni živ žav' še prav posebej veselo lotili. Med uživanjem v naravi in raziskovanjem smo ob naravoslovnih doživetjih tudi tkali prijateljske vezi in odražali večjo sposobnost empatije. Dejavnosti so nam omogočile 'nova in sveža' doživetja, raziskovanje ter spoznavanje pripomočkov za opazovanje talnih živali. S primernimi dejavnosti in z lastno aktivnostjo smo otroke spodbujali k pozitivnemu odnosu do narave in naklonjenosti do živih bitij. Otroci so podrobneje spoznavali izbrane talne živali in njihov habitat.

2. METODE

V izvedbo projekta smo vključili 13 otrok, starih od 1–2 let.

Pri izvedbi projekta smo uporabljali raznovrstne metode, ki so bile prilagojene na dejavnosti: metoda lastne aktivnosti (skozi dejavnosti smo jih vodili tako, da so morali aktivno sodelovati), metoda igre (veliko smo se igrali v naravi iz z naravnim materialom), metoda opazovanja (opazovanje živali in narave), metoda ustvarjanja (likovno ustvarjanje, slikanje na temo živali in narave, ples ob glasbi, prepevanje otroških pesmic na temo talnih živali), metoda doživljanja, metoda razlage in metoda poslušanja.

Pri dejavnostih so bile uporabljene vse oblike dela: skupna, skupinska, individualna in delo v dvojicah. Dejavnosti so bile kratkotrajne, oziroma izvedba prilagojene glede na starost otrok.

3. REZULTATI

Na vrteškem igrišču in v bližnji okolici smo iskali in odkrivali raznorazne talne živali, spoznavali njihovo življenjsko okolje, kako se prehranjujejo ... Začeli smo z mravljami. Opazovali smo jih z lupami. Nekaj mravlji smo ulovili in jih dali v ustrezno posodo ter jih podrobneje opazovali v igralnici. Pa navdihu, ki smo ga dobili po opazovanju mravelj, so nastali tudi spomladanski likovni izdelki z mravljami. Prepevali in poslušali smo pesem *Bila je huda mravljica* ter ob njej rajali. Otroci so večkrat spontano v igri na prostem iskali mravlje in jih opazovali.

Slika 1: Opazovanje mravlje z lupo

Slika2: Likovni izdelek na temo mravlje

Na igrišču smo v naši eko gredici našli veliko gosenico. Že zunaj smo si jo dobro pogledali, nato pa smo jo dali v ustrezno posodo in jo odnesli v igralnico. Vsak dan smo jo navdušeno opazovali in ji zamenjali list trave, ki smo ga pokapali z vodo. Otrokom je bila gosenica izjemno zanimiva.

Ker smo morali za našo gosenico vsak dan pridno skrbeti, so otroci s tem razvijali tudi odgovornost in skrb za živo bitje. Gosenico smo tudi likovno ponazorili, in sicer z odtiskovanjem z baloni. Izbrali smo žive barve, tako da je bila gosenica res pisana. Igrali smo se bibarijo *Gosenica*. Ker so jo izjemno radi poslušali, je nekaterim že uspelo gibalno posnemanje. Brali smo knjigo *Zelo lačna gosenica*, avtorice E. Carle, in se o njej pogovarjali. S knjigo smo utrjevali števila, barve in dneve v tednu. Z baloni smo prirejali števila do 5.

Slika 2: Gosenica

Slika 3: Deževnik

Z vozičkom smo se ob lepem vremenu večkrat odpravili v gozd, kjer smo se igrali z naravnim materialom, poslušali ptičje petje in iskali polže ter prazne polžje hišice, ki smo jih nato uporabili pri likovni dejavnosti. Skupaj smo poiskali material za pomladno senzorično škatlo, ki je bila v igralnici čez dan na voljo za igro. Zanimanje za igro z njo je bilo veliko.

Na deževen dan smo v škatli v igralnico prinesli deževnike. Otroci so jih z zanimanjem opazovali, le eden se jih je bal. Od škatle z deževniki se je umaknil. Poskusila sem ga vsaj toliko motivirati, da bi si jih ogledal od daleč, vendar ni želel. Drugi otroci so bili navdušeni. Ko smo videli, da otroci nimajo več koncentracije za opazovanje smo skupaj odšli na teraso in deževnike izpustili nazaj v njihovo naravno okolje. Eden otrok jim je v slovo pomahal. Deževnike smo podoživljali in po navdihu tudi likovno ustvarjali.

4. RAZPRAVA

Otroci so v dejavnostih uživali, kar se je odražalo v njihovi zagnanosti pri raziskovanju in opazovanju, pri vključitvi k dejavnostim in vztrajnosti, hkrati pa ob podoživljanju talnega raziskovanja ob fotografijah v igralnici in poročanju staršev. Kar nekaj staršev nam je podalo povratno informacijo, da so bili otroci tudi doma pozornejši na talne živali in njihovo naravno okolje. Predvsem pa so uživali v naravi in v bivanju na prostem, kar je velik pokazatelj uspešno izvedenih dejavnosti.

5. ZAKLJUČEK

Narava je okolje in prostor, ki navdihuje in spodbuja otroke, vzgojitelje ter razvoj in odnos do narave in okolja (Fornaš - Katalinič, 2012). S projektom smo razvijali spoštljiv odnos otrok do narave in živali.

Otroci so med izvedbo dejavnosti v sklopu tematskega sklopa *Talni živ žav* neverjetno uživali. Spremenili so čustven odnos do živali ter do njih pokazali večjo skrb in zanimanje. Spoznali so naravno okolje talnih živali in določene talne živali. Ob dejavnostih so pridobili novo znanje in nove izkušnje. Vseskozi so bili aktivni in postavljeni pred nove izzive. Vključevali smo čutila in dejavnosti prepletli z vsemi področji kurikula.

6. LITERATURA

- Fošnarič, S. in Katalinič, D.(2012). Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja.
- <https://www.bukla.si/knjigarna/naravoslovje/biologija/clovek-zival-zdrava-naveza.html> pridobljeno dne 7. 5. 2022.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Malčki se igrajo z vodo

Klavdija Šibila

OŠ Dušana Flisa Hoče, vrtec Sonček Rogoza

klavdija.sibila@gmail.com

V okviru eko-projekta »Voda«, smo se z malčki iz vrtca Sonček Rogoza, podali v enostavno raziskovanje vode. V projektu so sodelovali otroci, stari 1-2 leti, željni igre in raziskovanja. Voda je tisti material, ki je otrokom te starosti vedno zanimiva, priljubljena. Že ob prvih samostojnih korakih so najraje zavili k umivalniku in tam spuščali vodo ter z rokami čofotali po njej. Otroci so preko enostavnih poizkusov spoznali vodo v njenih pojavnih oblikah. Vodo so spremljali v vseh letnih časih, jo pili, se z njo umivali in igrali.

Ključne besede: voda, malčki, pojavne oblike vode, igra

Abstract

As part of the eco-project »Water«, we headed out with the toddlers from kindergarten Sonček Rogoza, to explore water in an enjoyable way. The project involved toddlers, aged 1-2 years, who are eager to play and explore. Water is a material, which is always interesting and popular for children of this age group. Even with their first independent steps, the toddlers already enjoyed going to the sink, turning the water on from the tap and splashing the water with their hands. Through simple experiments, the toddlers learned about water and its different states. They observed the water in all seasons, drank it, washed with it and played with it.

Key words: water, toddlers, states of water, game

1. UVOD

»Vsak nov prizor, okus, vonj in zvok predstavljajo priložnost za odkrivanje novega.« (Armstrong, 1999, str. 6). Otrok je raziskovalec sveta okrog sebe. Da uresničimo otrokovo željo po raziskovanju v naravi, ne potrebujemo posebnih priprav, potrebujemo okolje, ki nas obdaja-igrišče, travnik, lužo... Katalinič poudarja »To so mesta, kjer nastajajo prvi raziskovalni koraki, ki bodo močno vplivali na otrokov odnos do drugih, sebe in narave.« (Katalinič, 2010, str. 5). Čim mlajši, kot so otroci, pomembnejše so konkretnejše dejavnosti, skozi katere, se preko igre učijo. V obdobju malčka je otroku vznemirljivo vse, kar spodbuja njegove čute, privlačijo ga opravila, ki jih lahko naredi sam. Med naravnimi materiali je voda tista, ki je malčkom posebej zanimiva. V raziskovanje vode smo se podali z malčki, starimi od enega do dveh let. Večina otrok v tej skupini je že dopolnila dve leti. Otrokom te starosti je vse novo, zanimivo in voda jim je zelo priljubljena »igrača«. Z njo bi se igrali v nedogled: jo prelivali, po njej čofotali, mokre prste nosili v usta, umivali dojenčke. Ker pazimo, da vode med umivanjem

ne porabimo preveč, smo roke umili, zaprli pipo, obrisali roke in odšli iz umivalnice. Čez dan smo si večkrat privoščili požirek vode iz pipe, saj je bila voda najboljša za potešit žejo.

Namen raziskovanja v eko-projektu »Voda«, so bili enostavnejši poskusi z vodo - igra z vodo, kjer smo jo spoznavali v različnih pojavnih oblikah. Otroci so vodo, v različnih agregatnih stanjih, spoznali tudi preko čutnega zaznavanja (tekočina, sneg, led). Otroke smo spodbujale k aktivni igri, k raziskovanju, k poimenovanju. Vloga vzgojitelja pri načrtovanju dejavnosti z vodo je: načrtovanje ustreznih vsebin (glede na starost otrok), priprava materiala, vodenje otrok, spodbujanje, navajanje otrok na spoštljiv odnos do narave, otrokom daje možnost lastne udeležbe.

V sklopu projekta smo si zastavili naslednje cilje:

- Otrok razvija naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do vode.
- Navajanje otrok na vsakodnevno pitje vode.
- Skrb za varčevanje z vodo.
- Otrok preko igre odkriva in spoznava vodo v različnih pojavnih oblikah.
- Otrok preko igre in dejavnosti z vodo odkriva in spoznava lastnosti vode.

2. METODE

Pri našem projektu smo uporabili naslednje didaktične metode:

- Opazovanja,
- igre,
- raziskovanja,
- pridobivanja spoznanj z lastno dejavnostjo,
- gibanja,
- pogovora,
- poslušanja,
- razlage,
- poimenovanja,
- demonstracije.

3. REZULTATI

Cilje, ki smo si jih zastavili, smo v tem šolskem letu, skozi različne dejavnosti, realizirali. Otrokom smo omogočili, da so preko aktivne igre odkrivali in spoznavali vodo v različnih pojavnih oblikah. Z nekaterimi oblikami so se najmlajši otroci srečali prvič: prvi sneg, tipanje

prvih ledenih kock, prve kapljice dežja na licih. Skozi celo leto so otroci pili vodo, sprva iz svojih stekleničk, kasneje iz lončkov. Voda je postala naša vsakodnevna pijača ob žeji.

Pri vseh ponujenih dejavnostih so bili otroci vedno zelo aktivni, zmeraj pa smo želeli zagotoviti varno in spodbudno učno okolje, v katerem so pridobivali nova spoznanja.

4. DISKUSIJA

Vodo v različnih agregatnih stanjih smo opazovali in spremljali v vseh letnih časih. Izvajali smo veliko dejavnosti, skozi katere so se otroci seznanjali z njo. Vsi umivalniki v našem vrtcu so opremljeni s slikovnim gradivom, ki nas nenehno opozarjajo na varčevanje z vodo. Kadarkoli smo umivali roke, smo se medsebojno opozarjali na zapiranje vode.

Igra z vodo: pretakanje, prelivanje, zalivanje

Jeseni, ko so bili še topli dnevi, smo si na teraso igralnice prinesli zaboje polne vode. Sezuli smo copate in se bosih nog prepustili igri z vodo. Vodo so najprej občutili in raziskovali z rokami, šele nato smo jim ponudili lončke, zajemalke, posodice, mlinčke, plastične žlice. Prelivali so jo iz lončka v lonček, jo zajemali z zajemalkami in polnili vedra. Z zajemalkami so zajemali igrače, ki so bile v posodi in jih prenašali po terasi. Nekaj vode je steklo po bosih nogah, ampak otroci so še močnejše čofotali z rokami, opazovali so svoje mokre noge in sledi na tleh terase. Kadar smo si vodni kotiček prinesli v igralnico, smo tla vedno zaščitili z brisačami. Otroci so z vodo umivali dojenčke in jo prelivali iz posode v posodo. Z ostalo vodo po končani igri pa smo zalili rože, travo, drevesa. S tem smo otroke navajale, da vode ne zlijemo stran, ampak z njo zalijemo rastline, ki vodo nujno potrebujejo za rast.

Slika 1: Igra z vodo na terasi

Slika 2: Voda za zalivanje

Prvi sneg, sprehod v dežju, luža

Tudi to zimo je bila narava skromna s snegom, a vseeno ga je nasula dovolj, da so otroci lahko opazovali ples snežink, ki so padale na tla. Snežinke so lovili v svoje roke, sneg prijemali in opazovali stopinje po sveže zapadlem snegu, s prsti risali po njem. Veselje ob prvem snegu je bilo nepopisno in nekateri otroci so se res prvič srečali z njim. Na deževen pomladni dan smo odprli vrata terase in prisluhnili zvoku. Slišale so se dežne kaplje, ki so padale po strehi in otroci so jih poimenovali dež. Veliko smo se gibali na prostem tudi ob deževnih dneh. Obuli smo gumijaste škornje, oblekli jakne, odprli dežnike in se odpravili na igrišče. Otroci so uživali v rahlem padanju dežja. Pogumno so umaknili dežnike ter pustili, da jim je dež zmočil lica. Opazovali smo kapljice, našli lužo, pa kateri smo veselo skakljali. Ugotovili smo, da je voda v luži umazana, da je ne smemo piti ter da je luža nastala, ker je padal dež.

Slika 3: Prvi sneg

Slika 4: Sprehod v dežju

Slika 5: Raziskovanje luže

Ledene kocke, topla voda in barvni led

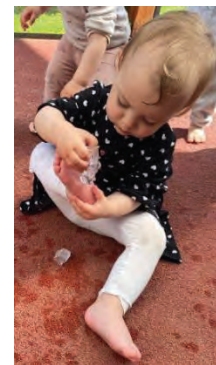
V silikonske posode za led smo natočili vodo in barvno vodo, ki smo jo obarvali z jedilnimi barvami ter jih skupaj odnesli do zamrzovalnika. Ko smo ga odprli, so otroci, potipali z rokami in ugotovili, da je »uš«. Počakali smo do naslednjega dne, ko smo posode vzeli iz zamrzovalnika in led brez barve vsuli v plastično posodo. Otroci so se ledu dotikali in hitro umikali roke, ker jih je zeblo. Govorili so, da je »uš« ter opazovali led, kako iz njega teče voda, če ga držijo v toplih rokah. Na krožnik smo položili led in ga nastavili na tople sončne žarke. Otroci so se med tem z njim v posodi igrali, ga presipavali v majhne posodice, pobirali z žlicami. Ko jim je padel na tla, so na nanj z bosimi nogami poskušali stopiti. Ugotovili so, da imajo mokre noge, da drsi in je hladen (»uš«). Ko se je kar nekaj ledu v posodi že stalilo in prav tako tudi na krožniku, smo ugotovili, da je led postal voda. V drugo plastično posodo smo nalili toplo vodo in jo ponudili otrokom. Otroci so vodo prijemali z rokami in roke umikali iz nje. Ko smo jih vprašali, kakšna je voda, so povedali, da je topla (»ajs«). Tako so spoznali tudi lastnost toplo/hladno. Led so prenašali iz posode z ledom v posodo s toplo vodo. Z rokami so lovili kocke ledu in vodo tako dolgo mešali, da se je v vodi stalil. Z barvnim ledom smo naslikali ledene slike in puščal je čudovite sledi. Palčke od sladoleda so služile za ročaj, da so otroci lahko led prijeli in z njim slikali po površini, med tem, ko se je počasi talil.

Slika 6: Igra z ledom in toplo vodo

Slika 7: Ledene slike

Slika 8: Občutim led

Kljub majhni starosti otrok v tej skupini so otroci osvojili nove pojme in se seznanili z vodo v različnih pojavnih oblikah. Prišli so do prvih naravoslovnih ugotovitev in spoznanj, ki jih bodo naslednja leta še nadgrajevali.

Opaziti je bilo, da so bili otroci pri vseh dejavnostih zelo aktivni in vedoželjni.

5. ZAKLJUČEK

Malčki, stari 1-2 leti, so bili ustrezno motivirani za vse dejavnosti, ki smo jih pripravili z vodo. Preko igre so se v igralnici in v naravi o njej veliko naučili. Pridobili so si spoznanja o različnih pojavnih oblikah vode in jih znajo tudi poimenovati (voda, led, sneg). Cilje, ki smo si jih zastavili, smo skozi dejavnosti tudi realizirali.

Otroci vodo iz pipe vsakodnevno pijejo, se z njo igrajo, umivajo in pri tem pazijo, da jo med umivanjem rok zapirajo. In prav tukaj je opaziti največji napredek. Vode ne puščajo kar teči, ampak se med seboj opozarjajo in skrbno zapirajo pipe.

Otroke moramo vse od prvih korakov naprej učiti, kako skrbeti za naravo in kako varčevati z vodo. V vročih poletnih dneh bomo preko igre nadaljevali z raziskovanjem vode. Zmeraj pa bomo ob koncu igre ostanek vode uporabili za zalivanje rastlin na igrišču vrtca in s tem pripomogli k ohranitvi narave.

6. LITERATURA

- Armstrong, T. (1999). Prebudite genija v svojem otroku. Tržič: Učila, založba d. o. o.
- Beaumont, E. (2007). Varujmo okolje. Ljubljana: Oka otroška knjiga.
- Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

Odvržena plastenka v naravi ogroža živali

Ksenija Povše

Vrtec Anice Černejeve Celje

pompe.ksenija@gmail.com

V prispevku so predstavljene dejavnosti v skupini 3-4 let starih otrok, skozi katere otroci spoznavajo posledice nepravilnega ravnanja z odpadki za živalski svet. Izhodišče jim je predstavljala zgodba, kjer se odvija napeta pripoved o tem, kako se dva ježka ujameta v odvrženo plastenko, ki postane zanj človeška past sredi gozda. S sprehodi v naravo in opazovanjem odpadkov so zgodbo prezrcarili v naravno okolje, kjer so opazovali posledice, ki jih ljudje povzročamo s svojim nepremišljenim ravnanjem. Poskrbeli so za čistejši gozd in varnejše živali, nekaj odpadkov odložili v ekološki otok, nekaj pa prinesli s seboj v igralnico. Opazovali so jih šest tednov in v tem času spremljali zanimiv proces razkroja bioloških odpadkov ter nespremenjene plastike. Opažanja so vsakodnevno opisovali, primerjali ter nadgrajevali s pomočjo različnih informativnih ekoloških knjig, vse naštetu pa jih pripeljalo do zanimivih ugotovitev.

Ključne besede: plastika, živali, recikliranje, razkroj odpadkov

Abstract

The article presents activities in a group of 3-4 year old children, through which they learn about the consequences of improper waste management for the animal world. Their starting point was a story about how two hedgehogs, who get caught in a discarded bottle, which becomes for them a human trap in the middle of the forest. By walking through nature and observing waste, children mirrored the story into a natural environment, where they observed the consequences, which humans cause with their reckless behaviour. They took care of a cleaner forest and safety of the animals, dumped some waste on an ecological island and brought some with them to the playroom. The children observed the waste for six weeks and during that time saw an interesting process of decomposition of biological waste and unaltered plastics. Their observations were described, compared and upgraded on a daily basis with the help of various ecological books. All of the above led them to interesting findings.

Key words: plastics, animals, recycling, waste decomposition

1. UVOD

Že v vrtcih moramo s pravljicami, pesmicami in praktičnimi nalogami otrokom predstaviti, da smo ljudje povzročitelji odpadkov. Otroke moramo naučiti, da je treba odpadke za seboj pospraviti tako, kot pospravijo igrače ali svojo sobo. (Fefer, 2007).

Inskipp (2006) navaja tri možnosti za gospodarsko ravnanje z odpadki: zmanjšanje, ponovno uporabo in recikliranje. Opisuje, da je eden izmed načinov, kako zmanjšati odpadke ta, da kupimo le tisto, kar res potrebujemo in da imajo te stvari dolgo življenjsko dobo, kar pomeni posledično manjšo količino odpadkov in varčevanje z naravnimi viri. Pri ponovni uporabi navaja iznajdljivost, kako določen odpadek uporabimo za nekaj drugega, namesto, da ga zavržemo. Pri recikliranju omenja, da bi se moral vsakdo potruditi reciklirati in s tem ponovno uporabljati stvari.

Z namenom ozaveščanja otrok o pomenu pravilnega ravnanja z odpadki sem si zastavila naslednje cilje:

- otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja,
- otrok razvija predstavo o nastajanju odpadkov ter pomenu in možnostih predelave,
- otrok odkriva in spoznava, kako predmeti spreminjajo lastnosti.

Slika 1: Pripovedovanje zgodbe ob kamišibaju

2. METODE

Pri dejavnostih je sodelovalo 15 otrok naše skupine v starosti 3-4 let. Pri izvedbi aktivnosti sem uporabila različne metode dela, od pripovedovanja, pogovora, poslušanja, demonstracije, opazovanja, primerjanja, opisovanja, ugotavljanja, lastne aktivnosti in igre. Dejavnosti so se izvajale vzporedno ob dveh mesečnih sklopih in ostalih aktivnostih v trajanju šestih tednov.

3. REZULTATI

3.1 Spoznavanje pravljice »O ježku, ki se je ujel v človeško past«

Ob poslušanju lastne avtorske zgodbe »O ježku, ki se je ujel v človeško past« so otroci spoznavali posledice našega napačnega ravnanja z odpadki, katere zadajamo gozdnim živalim. Zgodba se odvija v naravi, kjer ježka odkrijeta zavrženo plastenko z ostankom sladke vsebine, v katero eden izmed ježkov pogumno zleze, a se za tem vanjo ujame. Napeta zgodba se s pomočjo drugega ježka sicer konča srečno, vendar zelo poučno. Skozi zgodbo ugotovimo, da ljudje s tovrstnim ravnanjem, ko v naravi puščamo odpadke, zelo škodujemo živalskemu svetu.

Zgodbo sem otrokom približala z različnimi pristopi: ob pripovedovanju z ilustracijami in gledališčem kamišibaj, z gibalno uprizoritvijo, s pomočjo ročnih lutk ter z uporabo aplikativ v kotičku, ob katerih so otroci zgodbo samostojno pripovedovali in izkazali močan interes. Prepoznala sem njihovo sočutje do živali in jezo ob nepravilnem ravnanju z odpadki.

3.2 Sprehodi v naravo in čiščenje gozda

V bližini našega vrtca se nahaja mestni gozd s travnikom, kar nam je ponujalo odlično nadaljevanje dejavnosti. Kar nekajkrat smo se odpravili na krajši izlet in izhodiščno pravljico prezrcarili v naravo. Otroci so iskali odpadke, teh pa žal ni manjkalo. Ko smo našli plastenko, so otroci takoj pomislili na ježke. S seboj smo prinesli rokavice in vrečko ter vsakokrat počistili del gozda in travnika. Naravo smo fotografirali pred in po čiščenju ter jo kasneje primerjali, opisovali ugotovitve ter pozitivne posledice za okolje ob čisti naravi in obratno.

Slika 2: Opazovanje odpadkov v gozdu

3.3 Opazovanje odpadkov v igralnici

Nekaj odpadkov smo prinesli v igralnico in jih 6 tednov opazovali, tipali ter opisovali spremembe. Tako smo spoznali njihove lastnosti in teksturo. Največ pozornosti je pritegnil bananin olupek, ki je vidno spreminjal barvo in hkrati velikost. Podobno jim je bil zanimiv tudi jabolčni ogrizek. Opisali so spoznanje, da biološki odpadki »izginejo« oz. se razgradijo, plastika pa ostane nespremenjena ali po njihovem opisu »skoz ista«.

Lastnosti odpadkov smo primerjali in iskali tudi v informativnih knjigah, najljubši sta jim bili knjigi z naslovom »Planet, v plastiko ujet« ter »Planet, v življenje odet«, oboje avtorsko delo pisatelja Neala Laytona. Vsebine so podoživljali tudi z bogato izbiro slikanic z ekološkimi vsebinami.

Slika 3: Opazovanje odpadkov v igralnici

3.4 Didaktične igre za ločevanje odpadkov

Vsebine ločevanja odpadkov smo utrjevali na različne načine. V igralnico sva prinesli odpadke in jih razporedili po igralnici. Na sredo sva postavili eko koše, ki so sicer ves čas v igralnici in katere skupaj z otroki redno odnašamo do ekološkega otoka. Najprej sva demonstrirali igro »Eko frajerji smo – saj ločujemo«, nato pa je vsak izmed otrok pravilno razporedil več odpadkov. S tipanjem so poskušali ugotoviti material ter ga nato ustrezno ločili v pravilen koš.

Izdelali sva še didaktično igro s slikovnim materialom in dvema posodicama, ki sta predstavljali koš za papir in plastiko. Otroci so ločevali sličice glede na vsebino v rumeno in rdečo/zeleno posodico. Igro smo poimenovali »Ločujem – okolje varujem«

Slika 4: Didaktična igra »Ločujem – okolje varujem«

3.5 Ponovna uporaba odpadka - platenke

V tematskem sklopu je bil velik poudarek na recikliranju odpadne embalaže, saj sva jim želeli predstaviti njeno uporabnost pri igri in ustvarjanju. Izdelali smo si »čarobne platenke«, ki smo jih napolnili z vodo in različnimi odpadnimi predmeti. Uporabljamo jih med razgibavanjem in sprostitvenimi igrami, med seboj pa jih primerjamo tudi po teži in velikosti. Kot likovni izdelek smo uporabili platenko za odtiskovanje pomladnih cvetov.

Slika 5: Odtiskovanje s platenko

4. RAZPRAVA

Z zgodbo o odvrženi platenki kot človeški pasti za živalski svet sva se otrok močno dotaknili. Na sprehodih odslej spontano opazijo odvržene smeti in samoiniciativno

pokažejo voljo, da bi okolico počistili, odpadke pa odvrkli v primerne ekološke zabojnike. Podobno povratno informacijo sem prejela tudi od nekaterih staršev. Spoznali so različne vrste odpadkov, njihov potek razkroja, možnosti predelave ter ponovno uporabnost. S pomočjo različnih zgodb so spoznali, kako lahko s pravilnim ločevanjem plastenka postane nalivno pero ali nasprotno, nevarna past za živalski svet.

5. ZAKLJUČEK

V zaključku bi želela poudariti pomen ekoloških tem, načrtovanih v vsakem mesečnem sklopu vzgojiteljic. Te naj bodo obarvane raznoliko, vključno z medpodročnimi povezavami, njihov cilj pa sistematično vnašanje ekoloških veščin v življenjski stil otrok in družin.

Zavedam se, da je za večje spremembe v njihovem domačem okolju velikokrat vpliv, ki ga imamo vzgojitelji na tem področju, žal premajhen. In ravno zato je ozaveščenost staršev, kot otrokovega najpomembnejšega vzora pri oblikovanju domačih navad na tem področju, še kako pomembna.

6. LITERATURA

Fefer, J. (2007). *Kam z odpadki*. Vrhnika: FIF – okoljevarstveno svetovanje

Inksipp, C. (2006). *Opadki in recikliranje*. Ljubljana: Grlica

Revija Zmajček, letnik 27, april 2021

Bahovec, E., idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport

Z manj odpadki v lepši jutri

Lea Krajnc Lešnik

OŠ Dušana Flisa Hoče, Vrtec Hoče

lea.lesnik@gmail.com

V skupini Metuljčkov, v katero so vključeni otroci, stari 3,5 do 5 let, smo izvedli projekt **Ločujem, naravo varujem**. Projekt je bil zastavljen tako, da je vključeval vsa področja kurikulumuma. Namen projekta je bil ozavestiti otroke o pomenu ločevanja odpadkov, ustreznega odlaganja, ponovne uporabe določenih odpadkov, skrbi za okolje in zmanjševanje količine odpadkov. Namen projekta je bil, da otroci doživijo izkušnjo z različnimi čutili in preko vseh področij kurikulumuma. S praktično raziskovalno dejavnostjo je bila otrokom omogočena dejavnosti v igralnici, bližnji okolici in gozdu. Otroke se je spodbudilo, da so o odpadkih razmišljali in spoznali, kako nujno potrebno je poskrbeti za našo Zemljo.

Ključne besede: odpadki, ločevanje, izdelki iz odpadkov

Abstract

In the group Butterflies, which includes children aged 3.5 to 5, we carried out the project »I separate and protect the nature«. The project was designed to include all areas of the curriculum. The aim of the project was to make children aware of the importance of waste separation, proper disposal, reuse of certain waste, care for the environment and reducing the amount of waste. Goal of the project was for children to experience different senses and across all areas of the curriculum. Through practical research activities, children were provided with activities in the playroom, the surrounding area and the forest. The children were encouraged to think about waste and realize how urgent it is to take care of the Earth.

Key words: waste, separation, waste products

1. UVOD

Skupaj z otroki smo si zadali cilj, da bi znali prepoznati odpadke in jih razvrščati v prave zabojnike. Pozabili pa nismo tudi na elektronske odpadke, saj se količina le-teh zelo povečuje, pogosto pa tudi niso pravilno odloženi. Hkrati se mi je zdelo zelo pomembno, da se z otroki pogovarjamo tudi o zmanjševanju količine odpadkov in o načinih, kako bi lahko to dosegli. Ugotavljali pa smo tudi, kako bi lahko nekatere odpadke ponovno uporabili in jim dali tako novo življenje. Prizadevala sem si, da sem v dejavnosti, ki sem jih načrtovala, vključila vsa področja kurikulumuma.

2. METODE

Uporabila sem metode pogovora, razlage, vodenja, praktične demonstracije, razvrščanja, petja z vzgojiteljico, opazovanja, raziskovanja, lastne aktivnosti in igre

3. RAZPRAVA

Starše sem na uvodnem roditeljskem sestanku seznanila s projektom, njegovim namenom in izvedbi dejavnosti ter pridobila njihovo podporo. Z njihovo pomočjo smo zbirali odpadne CD ploščke, tulce in reklame. Pred izvedbo dejavnosti sem si zastavila sledeče cilje:

- razvijanje spoštljivega odnosa do okolja, v katerem živimo in narave
- spoznavanje, kako ravnamo z odpadki ter kako pravilno ločujemo
- razvijanje zavedanja o skrbi za okolje
- spoznavanje pomena ponovne uporabe odpadkov in njihove predelave.
- utrjevanje barv in razvijanje sposobnosti razvrščanja
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja, v povezavi z gibanjem v naravi
- razvijanje umetniške predstavljalivosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem
- razvijanje sposobnosti miselnega in čustvenega sodelovanja v literarnem svetu

Z otroki smo se pogovorili, kaj se zgodi z embalažo, v kateri kupimo izdelke za vsakdanjo rabo. Pravljica Ples v zabojniku avtorice Helene Koncut Kraljič nas je pri našem razmišljanju podprla. V pravljico je vključena tudi pesmica, ki sem jo nadomestila s pesmicami, ki smo jih z otroki spoznali v tem šolskem letu. Tako smo znane pesmice tudi utrjevali. Skozi pogovor po branju pravljice smo z otroke prišli do spoznanj, kako pomembno je pravilno ločevanje odpadkov in njihovo odlaganje v prave zabojnike. Otroke sem vprašala, čemu je potrebno ločevanje odpadkov in dobila zanimive odgovore:

»Zaradi živali, da se ne zastrupijo.«

»Zemlja bo umrla«

»Živali bi umrle zaradi smeti«

»Zaradi rastlin, ker ne morejo rasti.«

»Da voda ni umazana«

»Če kurimo smeti, zrak smrdi« »

»Ker plastika ne razpade«

Z otroki smo se odpravili na sprehod, kjer smo poiskali zabojnike na ekološkem otoku. Opazovali smo, kakšne barve so zabojniki, kakšne barve so njihovi pokrovi in katere smeti spadajo v posamezen zabojnik. Poiskali smo tudi zabojnik za odpadno elektroniko in ugotovili, da bi radio Glasko iz pravljice spadal v ta zabojnik. Na sprehodu ob in v gozdu pa smo ugotovili, da je okolica precej onesnažena z odvrženimi smetmi in dogovorili smo se, da bomo izvedli čistilno akcijo.

Opremili smo se z rokavicami in vrečami za smeti. Odpravili smo se v bližnji gozd, kjer preživimo veliko časa in pobrali smeti ter jih odvrgli v ustrezen zabojnik. Otroci so ugotavljali, kako je narava zaradi smeti onesnažena in obljubili, da je z odmetavanjem smeti ne bodo onesnaževali.

Ogledali smo si tudi poučne risanke o ravnanju z odpadki in odpadno embalažo na portalu Trajnostna energija

V igralnici so otroci iz starih revij izrezali različne izdelke in ugotavljali, v kateri zabojnik sodijo ostanki in embalaža, v kateri izdelke kupimo. Sličice smo razdelili na pet kupčkov, v vsakem so bile zastopane vse vrste odpadkov. Iz šelehamra smo izrezali zabojnike različnih barv. Otrokom sem pripravila verižice z barvnimi krogi, ki so ponazarjali barvo zabojnika, torej rumeno, rdečo, zeleno, rjavo in modro. Na vsako izmed miz sem prilepila barvni krog in otroci so se morali sami razvrstiti k ustrezni mizi glede na barvo kroga na

verižici. Vsaka skupina otrok je iskala ustrezne odpadke in jih prilepila na ustrezen zabojnik. Na koncu smo še skupaj razvrstili sličice, ki so ostale na kupčkih. Tako smo utrjevali barve in sposobnosti razvrščanja.

Z otroki smo tudi ugotavljali, katere odpadke bi se dalo ponovno uporabiti in iz njih izdelati kaj koristnega. Tako smo izvedli štiri delavnice. Dve smo povezali s prihajajočimi velikonočnimi prazniki.

1. Izdelovanje piščančka iz starega CD ploščka

Ker smo v preteklosti množično uporabljali CD ploščke, jih imamo še vedno veliko shranjenih v raznih zbirkah. Mnogi izmed njih pa ne delujejo več. Ploščke vse šolsko leto pridno zbiramo. Tokrat smo iz njih izdelali piščančke, ki so popestrili domačo velikonočno dekoracijo. Otroci so izrezali pripravljene šablone in jih nalepili na odpadni CD plošček. Narisali so še oči in z lepilnim trakom prilepili palčko.

2. Izdelovanje zajčka kot podstavka za velikonočno jajčko iz odpadnega tulca

Otroke sem že na začetku šolskega leta vzpodbudila, da so doma zbirali in prinašali v vrtec odpadne tulce kuhinjskih brisač. Tulce sem razrezala. Otroci so jih pobarvali, izrezali ušesa, tačke in nosek ter jih prilepili na pobarvan tulec. V odprtino na vrhu smo postavili pobarvano jajčko iz stiroporja.

3. Sajenje semen v odpadni tetrapak

V vrtcu imajo otroci za malico tudi sadni sok iz tetrapaka in skupaj smo razmišljali, za kaj bi jih lahko uporabili, da ne končajo kar v smeteh. Domislili smo se, da nam lahko služijo kot lončki za sadike. Otroci so odpadne terapeke napolnili z zemljo in vanjo posadili semena bučk. Na tetrapake smo prilepili njihove znake, da so lahko otroci dnevno skrbeli vsak za svoj lonček in opazovali, kako so semena rastle. Ko je rastlina pognala in bila dovolj čvrsta, pa so jih otroci odnesli domov in jih posadili na domači vrt.

4. Slikanje na temo žalostne ribice

Z otroki smo obiskali bližnji potok. Sprehodili smo se ob njem in žal ugotovili, da je v njem tudi precej odpadkov. Ob povratku v igralnico smo se pogovorili, kako se mora počutiti ribica, ki živi med vsemi temi odpadki. Dogovorili smo se, da se bodo otroci s starši udeležili krajevne čistilne akcije, ki je bila organizirana v naslednjih dneh. Otroci so ribico, ki živi v potoku, onesnaženem z odpadki, tudi likovno poustvarili.

Risalne liste so pobarvali s svetlo modro barvo. Naslikali so potočno dno, ki smo si ga ogledali v enciklopediji. Iz predhodno pobarvanih risalnih listov so izrezali ribico in jo prilepili na risalni list. Dodatno so prilepili sličice z odpadno embalažo.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so preko dejavnosti, ki smo jih izvajali v okviru projekta, povečali svojo osveščenost o pomenu ločevanja, recikliranja in ponovne uporabe odpadkov, kar se je kazalo v skrbnejšem ravnanju z odpadki, natančnem ločevanju in razmišljanju, kaj bi lahko izdelali iz odpadne embalaže oz., kako bi jo lahko ponovno uporabili. Preko obveščanja staršev o poteku projekta in prenašanju novih znanj in zavedanj otrok tudi domov, pa upam, da smo nekoliko pripomogli tudi k utrjevanju osveščenosti cele družine. Tako lahko upamo, da bodo otroci vrednote čistega okolja in pravilnega ravnanja z odpadki, ponesli s seboj tudi v čas odraščanja in odraslosti. Vse pa nas čaka še veliko dela na področju zmanjševanja embalaže in odpadkov.

5. LITERATURA

Kokalj T., Kraljič H., Kokalj A., (2009). En korak do čistega okolja. Ljubljana: Morfem

Koncut Kraljič Helena. (2008). Ples v zabojniku. Ljubljana Morfem

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport

<http://www.trainostnaenergija.si/Trainostna-energija/Informirajte-se/Video/Risanke>

Eko projekt v Vrtcu Kidričevo

Lilijana Rumež

OŠ Kidričevo, PE Vrtec Kidričevo

lilijana.rumez@gmail.com

Vedno pogosteje se pogovarjamo o onesnaženju našega planeta Zemlja. Na vsakem koraku slišimo, kako izginjajo živalske in rastlinske vrste ali se njihovo število zmanjšuje. Zavedamo se, da je naš obstoj odvisen od drugih živih bitij. V Vrtcu Kidričevo že vrsto let otroke osveščamo o ohranjanju narave in skrbi za živa bitja v njej. V naš, vrtčevski program, je tako med drugimi vključen tudi Eko projekt, ki ga imenujemo Ekošola in vrtec. Da bi to učenje približali našim malčkom, smo si umislili maskoti Čistka in Smetka in preko njiju otroke motivirali za delo. Projekt bogati čustveni razvoj otrok do narave. Uči jih spoštovati drugačnost in ceniti materialne dobrine. Znanje, ki ga pridobijo, je uporabno v vsakdanjem življenju. Program Ekovrtec temelji na odgovornem odnosu do okolja, ne le posredovanju in pridobivanju znanja, ampak dejavnem spreminjanju kulture obnašanja in ravnanja.

Ključne besede: planet Zemlja, onesnaženje, ozaveščanje otrok, maskoti Čistko in Smetko.

Abstract

We are talking more and more about the pollution of our planet Earth. At every turn, we hear how species are disappearing or declining. We are aware that our existence depends on other living beings. For many years, the Kidričevo Kindergarten has been raising children's awareness about nature conservation and caring for the living things in it. Our kindergarten program includes, among other things, an ECO-project, which we call Eco-School and Kindergarten. In order to bring this learning closer to our little ones, we have come up with the mascots (Čistko) Clean-up and (Smetko) Garbage and motivate the children to work through them. The project enriches children's emotional development towards nature. It teaches them to respect difference and to appreciate material goods. The knowledge they acquire is useful in everyday life. The Eco-kindergarten program is based on a responsible attitude towards the environment, not only transmitting and acquiring knowledge, but actively changing the culture of behavior and conduct.

Key words: planet Earth, pollution, raising children's awareness, mascots (Čistko) Clean-up and (Smetko) Garbage.

GLAVNI CILJ slovenskega programa Ekošola in vrtcev je vzgoja otroka, da skrb za okolje in naravo postane del njihovega življenja.

CILJI:

- dograjevati naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do narave;
- nadaljevati dosledno ločevanje odpadkov;
- veliko ustvarjati iz naravnih in odpadnih materialov;
- bivati in se gibati na prostem, raziskovati in spoznati naravo v naši okolici;
- sejati in saditi ter skrbeti za razvoj rastlin od semena do pridelka;
- sodelovati v čistilnih akcijah urejanja okolja;
- nadaljevati z akcijami zbiranja starega papirja, zamaškov, plastenk ...
- posvetiti pozornost tednu zdrave prehrane, tednu zmanjševanja odpadkov, dnevu zemlje;
- še naprej varčevati z vodo in električno energijo.

METODE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA:

- igra,
- metoda opazovanja,
- metoda razgovora,
- metoda pripovedovanja,
- metoda praktičnega dela,
- metoda lastne aktivnosti.

Projekt zajema vsa področja Kurikula za vrtce in poteka skozi vse šolsko leto.

1. UVOD

V našem vrtcu, ki je 11-oddelčen, delo načrtujemo preko aktivov vzgojiteljic in pomočnic vzgojiteljic. Sestajamo se 4-krat letno (po potrebi tudi večkrat) in se dogovorimo o poteku dejavnosti, ki sledijo. Koordinatorji projektov naredijo načrt in razdelijo naloge za izvedbo letih. Nekateri projekti so enoletni, glede na trajanje, drugi pa že kar trajnostni, kot je naš Eko projekt, ki traja že več let, saj menimo, da je najpomembnejši za naše zdravje in obstoj človeštva. Ravno v vrtcu lahko na tem področju veliko naredimo in preko otrok vplivamo, z dobrimi zgledi in dejanji, tudi na starše otrok.

Dejavnosti so v tem projektu razdeljene na več področij: skrb za varčevanje z elektriko, vodo, ločevanje odpadkov, uporaba naše biohrane (ki raste na našem biovrtu), ohranjanje čistega ozračja (dan brez avtomobila). Poudarek je na dejavnostih, ki ozaveščajo otroke o pravilnem ločevanju in shranjevanju odpadkov.

2. DEJAVNOSTI

2.1. Maskoti Čistko in Smetko

S projektom Ekošola in vrtec smo pričeli že na začetku šolskega leta. Otroke smo preko nalepk nad stikali in vodnimi armaturami seznanjali z varčno uporabo elektrike in vode. Glavna naloga pa je otroke navajati na pravilno ločevanje odpadkov. V ta namen imamo v igralnicah barvne koše za smeti in otroke nenehno opozarjamo nanje. Da bi otroke boljše motivirali za to dejavnost, smo si, že pred leti, umislili maskoti, ki smo ju poimenovali Čistko (ta, ki čisti) in Smetko (ta, ki je nemaren in mu čistoča ne gre od rok). V kostuma likov se oblečeta vzgojiteljici. Njuna naloga je otroke motivirati in osveščati o pomenu čistega okolja za naše zdravje. Maskoti obiščeta vse skupine v vrtcu, se z otroki pogovarjata in vse prisotne vabita na čistilno akcijo, ki običajno poteka v naslednjih dneh. Razdelita material, kot so vrečke za smeti in rokavice. Ta dogodek organiziramo v mesecu aprilu, ko ima naš planet Zemlja rojstni dan (22. april). Otroci sprejmejo maskoti z navdušenjem, se z njima pogovarjajo, pojejo in tudi zaplešejo.

Slika št. 1 Srečanje z maskotama Čistkom in Smetkom

2.2. Moja prva slikanica

Po teh dejavnostih so, z različnimi tehnikami in uporabo materialov, glede na starost otrok, otroci v vseh oddelkih likovno izražali svoja doživetja. V skupini otrok starih od 5 do 6 let smo se domislili, da bi na to temo ustvarili tudi slikanico, ki bo otroke razveseljevala še vrsto let. Otroci so bili navdušeni in visoko motivirani za sodelovanje pri nastajanju besedila za slikanico z naslovom Čisti Smetko. Otroci so slikanico tudi ilustrirali in s pomočjo projekta Z domišljijo na potep (Smar-team) smo dobili svojo slikanico, na katero smo izredno ponosni.

Slika št. 2 Naša slikanica, ki smo jo ustvarili v skupini Veverice (starost otrok 5–6let)

2.3. Čistilna akcija

Čistko in Smetko sta otroke spodbudila in motivirala za dejavnost, ki je sledila. Čistilna akcija je potekala v okolici našega vrtca in v gozdu za vrtcem, kjer se veliko igramo. Nadelo smo si rokavice in odšli na teren. Vsaka skupina je od koordinatorja projekta dobila navodila, kateri del naj počistijo. Otroci so bili navdušeni. Smeti smo sortirali in zbirali v vrečah. Otroci so odpadke odlagali v vreče in ob tem med seboj komunicirali o tem, kakšni so odpadki, v katero vrečo sodijo. Vsi pa so bili mnenja, da so »packi« tisti, ki so smeti odvrgli v naravo. Vreče smo nato odnesli do zabojnikov, ki so postavljeni za vrtcem, in vreče odvrgli vanje. Za nagrado smo dobili sadje in sok, ki so nam ga pripravili v kuhinji.

Slika št. 3 Čistimo okolico vrtca

Slika št. 4 Odpadke smo tudi sortirali v ustrezne zabojnike

3. REZULTATI

Dejavnosti v okviru eko projekta sem izbirala z namenom, da bi otroci pridobili nova znanje in zavedanje o skrbi za čisto in zdravo okolje. Spoznali so pomen zbiranja, sortiranja in reciklaže odpadkov in se vzgajali za vrednote kot so delovne navade, vztrajnost, potrpežljivost in pozitiven odnos do narave in lastnega zdravja. Predvsem pa so bili otroci ponosni na našo prvo slikanico, ki smo jo ustvarili in so jo lahko predstavili svojim prijateljem,. Navdušeno so tudi ugotovili, da smo okolico vrtca očistili. Ob tem pa so se sami zgražali nad smetmi, ki so jih »packi« odvrgli kar v naravo. Da smo to dosegli, sta

nam pomagali maskoti Čistko in Smetko, ki sta otrokom zelo nazorno predstavili problematiko in rešitev le-te.

4. RAZPRAVA

S celoletnim projektom smo otroke želeli seznaniti z novimi znanji o pereči problematiki, ki pesti naš planet in o kateri je sicer veliko govora, a malo storjenega. Na osnovi odziva otrok in ob evalvaciji teme v jutranjih krogih ugotavljam, da so bili naši cilji doseženi. Otroci so namreč o smeteh razpravljali med seboj in prenašali pozitiven odnos do narave tudi na starše.

5. ZAKLJUČEK

V vseh dejavnostih tega projekta so otroci neizmerno uživali in se ob tem veliko naučili. Ob koncu vsake dejavnosti smo skupaj z otroki delo evalvirali. Otroci so sami pripovedovali, kako so se o problemih pogovarjali s starši. Tudi povratne informacije od staršev so bile zelo vzpodbudne.

Nastali pa so tudi lepi izdelki, ki smo jih razstavili na hodniku vrtca, da so si jih lahko ogledali še starši.

Prav tako smo svoje delo evalvirali na aktivu vzgojiteljic in se dogovorili, da bo Eko projekt naš vsakoletni projekt, saj bomo le tako otroke ozavestili, da je čisto okolje ključnega pomena za naše zdravje.

6. LITERATURA

Bahovec, E., Jontes, B., Kastelic, L., Vonta, T., 1999. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Krnel, D. idr., 2001. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja. Skupina Veveričke, OŠ Borisa Kidriča Kidričevo, PE Vrtec Kidričevo (mentorica Lilijana Rumež), 2015. Čisti Smetko. Bevke: Smar-team.

Gozd – prostor za vsak dan

Maja Kozlovič

Vrtec Pedenjped

maja.kozlovic@vrtec-pedenjped.si

Gozd je poln skrivnosti, je igralnica in hkrati učilnica na prostem, ki nam nudi veliko koristi. Otroci preživljajo čas na svežem zraku, zato pozitivne učinke zaznamo na področju zdravja, motoričnih sposobnostih, senzornih zaznavah in opazovanju. Bivanje v gozdu sprošča; to je prostor, kjer se rodijo nove ideje; gozd je kotiček za raziskovanje in sklepanje prijateljstva. V vrtcu Pedenjped z otroki zelo radi zahajamo v gozd. Gozd je naš drugi dom. Odločili smo se, da v njem poskušamo obeležiti veliko pomembnih datumov. Otroci si hitro zapomnijo kakšen pomemben dan ali teden, ki je danes, jutri. Veseli so, če poseben in pomemben dan obeležimo na drugačen način. Razveselijo se, da ta dan preživimo v gozdu. Otroci pri dejavnostih v gozdu radi sodelujejo ter dobivajo nove in zanimivejše ideje. Zato lahko vsak dan zaidemo v gozd in iz njega odidemo za spoznanje bogatejši.

Ključne besede: gozd, otroci, igralnica, dejavnosti.

Abstract

Forest is full of secrets, it's a playground as well as an outdoor classroom, that offers a lot of benefits. Children spend time in the fresh air, so the positive effects can be detected in the health area, motor skills, sensory perceptions and observation. Staying in the woods is calming; it is a place, where new ideas are born; woods are place for exploring and making new friends. In the Pedenjped kindergarten we love to go to the woods with children. Forest is our second home. We decided, that we are going to mark many important dates in the woods. Children are fast to memorise if the day is important. They are happy if the special day is celebrated differently. They look forward to spend the day in the woods. Children like to participate in activities in the forest and get new and more interesting ideas. Therefore, we can go to the forest every day and come out of it a little richer.

Key words: forest, children, playground, activities.

1. UVOD

Gozd je odprto, naravno učno okolje, v katerem že najmlajšim začnemo privzgjati odgovoren odnos do narave. Otroci med dejavnostmi v gozdu vedno sodelujejo in si med seboj pomagajo ter razvijajo dobre medosebne odnose. V vrtcu želimo, da otroci čimveč časa preživijo na prostem, v naši skupini predvsem v gozdu. Naš namen je, da v gozdu izvajamo načrtovane dejavnosti, ki otroke spodbudijo k ustvarjanju. Zadali smo si cilj, da v letošnjem letu

poskušamo pomembne datume obeležiti v gozdu. Otroke tako spodbujamo, da je gozd prostor, kjer lahko izvajamo marsikaj in kamor lahko zaidemo prav vsak dan.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili naslednje metode:

- aktivno sodelovanje,
- usmerjanje,
- vodenje,
- demonstracije in improvizacije,
- raziskovanje ter odkrivanje.

3. REZULTATI

V gozdu lahko pustimo domišljiji svojo pot in prav zato smo pomembne datume, dneve in tedne vsaj delno obeležili v gozdu.

Teden mobilnosti smo začeli s sprehodom v gozd. Prisluhnili smo naravi in drevesom, jih objeli in jim zapeli. V gozdu smo nabrali najrazličnejši material in na igrišču izdelali prav posebno kolo. V tednu otoka smo si v gozdu pripravili zanimiv poligon. Otroci so premagovali ovire in se zabavali vsak na svoj način.

Slika 1: Kolo iz naravnega materiala

V gozdu smo obeležili svetovni dan miru. Skupaj smo zapeli pesem o drevesih, se razdelili v skupine in izdelali gozdne mandale. Svetovni dan zdravja smo obeležili z daljšim pohod skozi gozd do vasi Gaberje. V gozdu smo z zaprtimi očmi poslušali zvoke iz narava. Opazili in ogledali smo si čebelnjak, mlinček in vodnjak.

Slika 2: Gozdna mandala

Slika 3: Ogljed čebelnjaka

Dečki so na dan žena poskrbeli za deklice in za praznik mučenikov smo vloge obrnili. Otroci so tako poskrbeli drug za drugega. Dečki so deklicam v gozdu pripravili šopek pomladnih rožic. Deklice pa so dečkom pripravile gozdni »zaklad« ali jih preprosto objele.

Svetovni dan vode smo obeležili ob potoku, ki teče zraven gozda. Pogovarjali smo se kako pomembna je voda, kako pomembno je, da imamo pitno vodo, in tudi da je zelo pomembno, da je dovolj vode v potokih in rekah. Ladjice smo ustvarili iz naravnega materiala. Določili smo mesto spusta in previdno v potok položili ladjice. Ladjice smo ob robu potoka spremljali do koder smo lahko.

Slika 4: Spust ladjic

Gozd je za vse nas zelo pomemben in to zelo dobro vedo tudi naši otroci. Na svetovni dan gozdov smo odšli v gozd. Na našem gozdnem prostoru smo zapeli pesem o drevesih, si poiskali drevo, ga objeli in mu v tišini prisluhnili. Otroci so povedali, da so jim drevesa veliko povedala: »živijo«, »danes je lep sončen dan«, »ne pohodite rožic«, »pomlad je tu«, »zapeli ste lepo pesmico« Otroci so dobili nalogo, da sestavijo hiško po navodilih slikopisa. Bili so zelo izvirni in ustvarjalni.

Slika 5: Gozdna hiška

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

V gozdu nam je vedno lepo in v njem prejemamo pozitivne občutke. Gozd nas vedno znova napolni z novo veselo energijo, nas povezuje in umirja. Ugotavljamo, da otroci iz naše skupine zelo radi preživljajo čas v gozdu. Pogosto nas že zjutraj sprašujejo, če bomo tekom dneva odšli v gozd ali na sprehod, ter se razveselijo našega pozitivnega odgovora. Otroci so bili v gozdu sproščeni, navdahnjeni z novimi idejami, željni raziskovanja, krepili so medsebojno pomoč in sodelovanje, bili sočutni in pozorni, sklepli prijateljstva in se veselili vsakega trenutka v njem. Še naprej bomo zahajali v naš prelep gozd in v njem spoznavali nove lepote, znanja, pozitivne učinke in sprostitvev.

»V GOZDU NE RASTEJO SAMO DREVESA, AMPAK MI VSI.«

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Priročnik za učenje in igro v gozdu. (2016) Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije.

Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Spoznavanje naravoslovnih postopkov z izvedbo poskusov

Maja Skaza

Vrtec Velenje

vrtiljak@vrtec-velenje.si

Pomemben del zgodnjega naravoslovja je seznanjanje predšolskih otrok z osnovnimi naravoslovnimi postopki. Postopke, kot so opazovanje, razvrščanje, merjenje, primerjanje ipd., otroci pridobivajo z aktivno udeležbo pri naravoslovnih aktivnostih. Izvedba preprostih naravoslovnih poskusov je zelo primerna za ta namen, saj so to dejavnosti, ki otroke pritegnejo brez dodatne motivacije, ob pričakovanju in zaznavanju sprememb dlje časa pritegnejo njihovo pozornost in so tudi ponovljivi, s čimer otroci utrjujejo znanje in pridobljene spretnosti. Ob izvajanju poskusov se otroci učijo tudi skrbeti za lastno varnost in varnost drugih. Naravoslovni procesi, ki se odvijajo med izvedbo poskusov, so pogosto težje razumljivi za predšolske otroke. Razlage procesov je potrebno poenostaviti in v ospredje postaviti sam potek poskusa, otroke seznaniti s pripomočki in snovmi, ki se pri poskusu uporabljajo in jih spodbuditi k zaznavanju in ubesedovanju sprememb.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, poskusi, naravoslovni postopki

Abstract

An important part of early science is to acquaint preschool children with basic science procedures. Procedures such as observation, classification, measurement, comparison, etc. are acquired by children through active participation in science activities. Conducting simple science experiments is very suitable for this purpose, as these kind of activities attracts children without additional motivation, attract their attention for a long time when anticipating and perceiving changes, and are also repeatable, thus consolidating children's knowledge and acquired skills. While conducting experiments, children also learn to take care of their own safety and the safety of others. The natural science processes that take place during experiments are often too difficult for preschool children to understand. Interpretations of the processes need to be simplified and the course of the experiment itself should be brought to the fore, children should be acquainted with the tools and substances used in the experiment and they should be encouraged to perceive and articulate changes.

Key words: early science, experiments, science procedures

1. UVOD

Osnova zgodnjega naravoslovja je preverjanje zamisli, pri tem je pomembno poznavanje osnovnih naravoslovnih postopkov (opazovanje, razvrščanje, merjenje, ...). Otroci si razumevanje naravnih pojavov oblikujejo ob aktivnem preverjanju lastnih idej, idej drugih

otrok ter odraslih. Skozi naravoslovne dejavnosti se pri otrocih oblikujejo miselne operacije in temeljni pojmi, ob tem si gradijo predstave o svetu. Vsako dejavnost s snovmi še ne moremo označiti kot naravoslovno, saj je učenje naravoslovja zavestna dejavnost, ki vsebuje specifične postopke za odkrivanje in potrjevanje zamisli. (Krncl, 2001)

Otroke pri vključevanju v naravoslovne dejavnost motivira prirojena radovednost. Z vključevanjem naravoslovnih vsebin v predšolskem obdobju pri otrocih gradimo temelje za nadaljnje učenje naravoslovja. Pri tem je sama dejavnost enako pomembna kot njen končni cilj, npr. spoznavanje snovi, saj v procesu otroci spoznavajo tudi naravoslovne postopke. Otroci ob izvedbi dejavnosti napovedujejo, načrtujejo, izvajajo poskuse in poročajo o njihovih rezultatih. Pri tem jih lahko usmerjamo, ne smemo pa jim sugerirati odgovorov. Spoznanja, do katerih bodo otroci prišli s pomočjo lastne aktivnosti, so vredna več kot preneseno znanje. (Hvala, Krncl, 2005)

2. METODE DE LA

Pri izvedbi naravoslovnih poskusov sem v uvodnem delu uporabila metodo demonstracije. Otroke sem spodbujala k opazovanju, opisovanju in napovedovanju, postavljala sem jim odprta vprašanja. V drugem delu je bila v ospredju metoda lastne aktivnosti. Otroke smo pri individualnem delu spodbujali k opisovanju sprememb, ob tem se je razvila tudi spontana komunikacija z vrstniki.

3. IZVEDBA POSKUSOV

Poskuse sem izvedla v osmih skupinah otrok starih od štiri do šest let. Na vprašanje, kaj je to »poskus«, so otroci že sami odgovorili, da »bomo nekaj poskušali, preizkušali«. Uvodni del je potekal frontalno, saj sem na ta način lahko podala osnovne informacije vsem otrokom hkrati. Pogovorili smo se o skrbi za lastno varnost in varnost drugih pri izvedbi poskusov. Še posebej sem poudarila pravilo, da ničesar ne dajemo v usta, razen v primeru, če bi izvajali poskus, kjer bi bilo okušanje snovi v navodilu.

3.1. Demonstracija

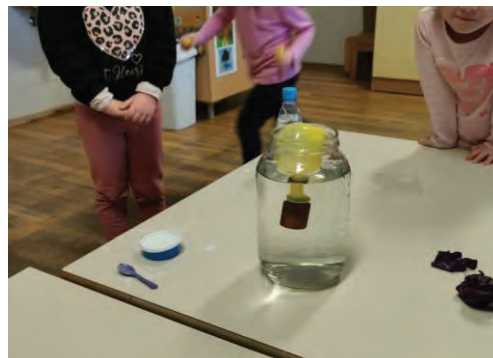
Napuhovanje balona

Otrokom sem povedala, da bom napihnila balon, brez da bi pihnila vanj. Pokazala sem jim pripomočke, ki smo jih skupaj poimenovali (balon, steklenica, lijak). Sode bikarbone večina otrok ni poznala, od blizu so si jo pogledali, lahko so jo potipali, pogovorili smo se o njeni uporabnosti v gospodinjstvu, večkrat smo jo poimenovali. Pri alkoholnem kisu je večina otrok menila, da je v platenki voda. Spodbudila sem jih, naj ga povonjajo, ob tem so hitro ugotovili, da ni voda, nekaj posameznikov je poimenovalo kis. Zanimiva je bila tudi asociacija otroka, ki ni znal poimenoovati kisa in je odgovoril »solata«. Otroci pojma »prozorno« še niso poznali.

Menili so, da je kis bele barve, ko pa smo ga primerjali z barvo sode bikarbone, so ugotovili, da ni bel. Tudi pojem »prozorno« sem zato večkrat ponovila. Ogledali smo si okna, očala, steklenico in skupaj ugotovili, da lahko vidimo skozi stvari, ki so prozorne. V steklenico sem nalila kis, v balon pa sem dala malo sode bikarbone in ga previdno nameстила na vrat steklenice. Za sodo in kis sem uporabila različna lijaka in otroke opozorila na to, da so tudi na pripomočkih lahko ostanki snovi, zato jih moramo zamenjati ali očistiti, da bo poskus uspel. Otroci so zelo pozorno opazovali, ko sem počasi dvignila balon, da se je soda bikarbona stresla v kis. Ob sproščanju plinov ob reakciji so bili zelo presenečeni, ko se je balon res napihnil. Posameznike je skrbelo, da bo balon počil. Povedala sem, da se lahko zgodi, da balon odnese s steklenice in da moramo zato upoštevati varnostno razdaljo. Prisluhnili smo šumenju ob reakciji. Pogovorili smo se o tem, da so plini tudi v zraku, ki je okoli nas.

Potapljač

Uporabila sem podobne pripomočke kot pri prvem poskusu. Otroke sem spodbudila, da jih sami poimenujejo. Utrjevali smo tudi pojem »prozorno«. V stekleničko od zdravil sem dala frnikole. Otrokom sem povedala, da je njihov namen obtežitev stekleničke in da bi lahko uporabili tudi druge manjše predmete. V stekleničko sem dosula sodo bikarbono, nanjo previdno nameстила balon in otroke vprašala, kaj se bo zgodilo, če jo vržem v večjo posodo z vodo. Posamezniki so odgovorili, da se bo balon napihnil. Vsi otroci so bili presenečeni, ker se je steklenička potopila na dno. Vprašala sem jih, kaj smo uporabili pri prejšnjem poskusu, pri tem pa ne. Hitro so se spomnili, da smo »pozabili« dodati kis. Stekleničko sem vzela iz vode in v balon dodala kis. Tokrat se je kmalu po potopitvi kis v balonu zmešal s sodo, balon se je napihnil in steklenička je priplavala na vrh vode.

Skrivajoče igračke

Za ta poskus sem uporabila predhodno namočene prozorne hidrogelne kroglice. V steklen kozarec sem položila igračko iz skupine, v kateri sem izvajala poskuse in nato dosula kroglice. Otrokom sem pokazala kozarec in jih spodbudila, naj ugotovijo, kaj se skriva v njem. Otroci so ugotovili samo posamezne barve skrivajočega predmeta. Počasi sem dolila vodo, s pomočjo katere se je zbistrila slika igračke. Otroci so menili, da so se kroglice raztopile v vodi, zato smo poskus večkrat ponovili. Lahko so tudi potipali kroglice v vodi. Ugotovili smo, da so kroglice prozorne, tako kot voda in se zaradi tega »skrijejo« v vodi.

3.2. Samostojno delo

Predhodno sem pripravila tri koticke s pripomočki za izvedbo poskusov. Otroke smo razdelili na tri skupine, pri vsaki skupini je bila prisotna odrasla oseba. V enem delu igralnice smo imeli razstavljenе poskuse, ki smo jih izvedli v uvodnem delu. Otroci so se lahko vračali k njim in jih opazovali. Prehod med tremi koticke je potekal spontano – ko je otrok zaključil s posamezno dejavnostjo, se je lahko vključil v naslednjo.

Cvetoče rože

Otroci so s pomočjo šablon izdelali papirnate cvetove. Cvetne liste so prepognili na sredino in cvetove previdno položili na gladino vode, nato so opazovali, kako so se cvetovi razprli. Pri tej dejavnosti so urili finomotoriko (obrisovanje, rezanje, zgibanje), cvet so morali previdno položiti na površino, da se ni potopil. Opazovali so, kaj se zgodi, ko se papir napoji z vodo.

Potujoča mavrica

Predhodno sem na tridelne zložene brisačke na oba konca zarisala obris mavrice. Na sredino brisačke so otroci z alkoholnim flomastrom zapisali svoje ime. Nato so s flomastri pobarvali mavrico in brisačko položili v kozarčka z vodo na način, da sta bila oba pobarvana konca brisačke namočena v vodo. Opazovali so, kako so se barve raztopile v vodi in potovale po brisački, dokler se niso združile v mavrico. Podpisi, ki so bili narejeni z alkoholnim flomastrom, se niso spremenili.

Skrivajoče sličice

Otroci so na manjše lističe narisali sebe. Lističe smo dali v prozorne vrečice in jih dobro zalepili. Na vrečice smo odrasle osebe z alkoholnimi flomastri dorisale obris otrokovih risb. Ko so otroci risbice potopili v kozarec z vodo, so se njihove risbice na papirju »skrile«, prikazal pa se je samo obris z vrečice.

4. RAZPRAVA IN REZULTATI

Cilj izvedbe poskusov v predšolskem obdobju ni razumevanje kemijskih reakcij ali kompleksnejših fizikalnih pojavov. Otroci so preko izvedenih dejavnosti pridobivali naravoslovne kompetence kot so opazovanje, zaznavanje sprememb, opisovanje, primerjanje, napovedovanje. Urili so se v natančnosti, spoznavali so pripomočke za izvedbo poskusov, ugotavljali, da imajo vse snovi svoje lastnosti in da se le te lahko tudi spreminjajo. Učili so se skrbeti za lastno varnost in varnost drugih.

Pri izbiri poskusov sem se osredotočila na dostopnost materialov, varnost, dovolj zaznavne spremembe v procesu poskusa, da jih otroci lahko zaznajo s prostim očesom. Pojme, ki so bili za otroke novi, sem večkrat ponovila in s tem širila njihov besedni zaklad. Sproti sem preverjala razumevanje otrok in jih spodbujala z odprtimi vprašanji. Pri izvedbi je prišlo tudi do spontanih »napak«, ki so bile izhodišča za nova spoznanja. Posamezni otroci so se na papirnate brisačke podpisali z navadnimi flomastri, ob stiku z vodo so se njihovi podpisi zbrisali. Pri poskusu s

potapljačem sem napačno ocenila količino vode v posodi in ko sem z roko segla vanjo, da sem pobrala stekleničko, je zaradi sile vzgona prišlo do polivanja. Otrokom sem razložila, da je moja roka izrinila vodo iz posode.

Ker sem poskuse izvedla v različnih skupinah, ki jih po izvedbi nisem spremljala, nimam podatkov o dolgoročnih rezultatih. Otroci so med samo izvedbo usvojili pojem prozorno, večina je prvič prišla v stik s sodo bikarbono (poimenovanje le te jim je tudi po večkratni ponovitvi delalo težave), večina otrok je poznala uporabo lijaka, vendar ga pred izvedbo dejavnosti niso znali poimenovati. Spoznali so, da je za uspešno izvedbo poskusa potrebno slediti navodilom (posamezniki so vmes preizkušali tudi svoje zamisli, kot npr. potapljanje zgubanih cvetov v vodo, o rezultatih smo se sproti pogovarjali). Posamezne poskuse sem izvedla v mesecu decembru v času nujnega varstva (prisotno manjše število otrok, mešane skupine). Pri ponovitvi poskusov v spomladanskem času so posamezniki, ki so že predhodno videli poskuse, izstopali pri pravilnih odgovorih (poimenovanje, napovedovanje), kar kaže na dobro zapomnitev.

Kljub temu, da je sama dejavnost pri izvedbi poskusov v predšolskem obdobju pomembnejša od rezultata poskusov, pa moramo biti previdni, da razlag poskusov ne poenostavimo preveč ali da ne podajamo napačnih razlag. Vsak poskus moramo predhodno preizkusiti in si po potrebi pridobiti dodatno znanje o procesih, ki potekajo vmes, da bomo nato znali vsebine na primeren način predstaviti otrokom.

5. ZAKLJUČEK

Že med izvedbo poskusov sem opazila, da so to dejavnosti, ki pritegnejo vse otroke, saj so ves čas izvedbe, ki je trajal med uro ter uro in pol, aktivno sodelovali. V posameznih skupinah sem na željo otrok izvedla še dodatne poskuse, ob srečanjih v vrtcu so mi samostojno pripovedovali, kaj se je dogajalo z njihovimi poskusi in me spraševali, če bom še prišla na obisk k njim. Glede na to, da v vrtcu pogostokrat opažamo, da imajo otroci težave s pozornostjo, so me ob izvedbi teh dejavnosti pozitivno presenetili in me hkrati spodbudili, da podobne vsebine še večkrat izvedem v različnih skupinah. Spretnosti in znanja, ki jih otroci pridobivajo ob samostojni izvedbi naravoslovnih poskusov, jim bodo v pomoč pri usvajanju nadaljnjega znanja in jih spodbujale k intenzivnejšemu opazovanju okolja.

6. LITERATURA

Hvala, B. in Krnel, D., 2005. *Zakaj? Zakaj? Zakaj?: Raziskovalne igre s snovmi v vrtcu*. Ljubljana: Modrijan.

Krnel, D., 2001. Narava. V: Marjanovič Umek, L. ur. *Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulumu za vrtce*. Maribor: Obzorja. Poglavlje 7.

Gozdna doživetja

Maja Štraus

Vrtec Jadvige Golež Maribor

vrtec@vig.si

Namen projekta Gozdna doživetja je otrokom omogočiti spoznavanje gozda v obdobju štirih letnih časov, predstaviti gozd kot spodbudno učno okolje, kjer otrok na osnovi opazovanja, raziskovanja in izkustvenega učenja pridobiva nova znanja in doživlja gozd kot bogato in zanimivo naravno okolje. Področje strokovnega članka zajema gozdna doživetja, ki so jih deležni otroci drugega starostnega obdobja na osnovi usmerjenih in spontanih dejavnosti v gozdu. S spoštljivim odnosom do okolja, s pozitivnim lastnim zgledom, otrokom približamo in privzgojimo naklonjenost do narave.

V organizacijski enoti vrtca Ob gozdu obiskujemo gozd vsak teden, saj se nahaja v neposredni bližini. Otroci se veselijo sprehodov v gozd, medvrstniške igre na gozdni jasi, igre z naravnimi materiali, doživljajo naravo z vsemi svojimi čutili in podoživljajo svoja gozdna doživetja v sproščenem vzdušju.

Ključne besede: gozd, otrok, opazovanje, naravoslovne dejavnosti.

Abstract

The purpose of the Forest Experiences project is to enable children to get to know the forest during the four seasons, to present the forest as a stimulating learning environment where children gain new knowledge and experience the forest as a rich and interesting natural environment.

The field of the professional article covers forest experiences that children of the second age group experience on the basis of directed and spontaneous activities in the forest. With a respectful attitude towards the environment, with a positive example of our own, we bring children closer and cultivate affection for nature.

In the organizational unit of the kindergarten Ob gozdu we visit the forest every week, as it is located in the immediate vicinity. Children look forward to walks in the woods, peer-to-peer games in the forest clearings, games with natural materials, experience nature with all their senses and relive their forest experiences in a relaxed atmosphere.

Key words: forest, child, observation, natural sciences.

1. UVOD

V sto tisoč gozdovih gozdov nista enaka dva lista. In nobeno potovanje po isti poti ni enako.

~ Paulo Coelho

Narava je v vsej svoji raznolikosti in nenehnem spreminjanju otrokom vedno zanimiva. Otroci dojemajo gozd kot čarobno, naravno okolje, ki jih ob vsakem obisku vedno znova navdušuje.

Otrok spoznava živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spoznava in spoštuje živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za njihove življenjske pogoje. Spoznava naravno okolje in se usmerja v aktivno delovanje za njegovo ohranitev (Bahovec idr., 1999, str.37).

Otrokom je potrebno predstaviti naravo kot vrednoto, jim omogočiti sproščeno in varno, raziskovalno igro v gozdu. Vzgojitelji z lastnim zgledom pomembno vplivamo na prve pozitivne izkušnje otrok med spoznavanjem novega okolja. Naša naloga je, da v vseh letnih časih načrtujemo in izbiramo kvalitetne dejavnosti primerne starosti, razumevanju otrok, jih prilagajamo glede na pobude, interese in dinamiko skupine, ter posameznikov - otrokom pa nudimo pogosto bivanje v gozdu, kot del pomembne izpeljave v prakso.

Fotografija 1:
Kam se je skrila veeverica?

Fotografija 2:
Naravne oblike gibanja

Fotografija 3:
Rekreacija v gozdu

Fotografija 4:
Raziskovalna medvrstniška igra

2. METODE

Doživljajska gozdna igralnica

Cilj projekta je omogočiti otrokom spoznavanje gozda v obdobju štirih letnih časov, predstaviti gozd kot spodbudno učno okolje, ki omogoča izkustveno učenje in daje nešteto možnosti za opazovanje, razmišljanje, gibanje, igro in sprostitev.

Globalni cilji:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih;
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

Čez celo leto smo dokumentirali spontane in načrtovane dejavnosti, ki so jih bili deležni otroci ob obisku gozda. Zapisovali smo izjave otrok, fotografirali, oblikovali razstavo likovnih izdelkov otrok in izvajali dejavnosti povezane z opazovanjem vremena, spoznavanjem in prepoznavanjem rastlin in živali. V gozdu so otroci prisluhnili pesmici, pravljici pod drevesno krošnjo, bili deležni igre z naravnimi materiali in izvajali naravne oblike gibanj.

3. REZULTATI

Otroci radi obiskujejo gozd, prepoznavajo in poimenujejo različne rastline, ter živali, ki jih najpogosteje srečamo med bivanjem v gozdu. Pogostokrat obišejo gozd tudi v spremstvu staršev, o čemer radi pripovedujejo.

4. RAZPRAVA

Otroci se veselijo igre v gozdu, med sprehodi opozarjajo na vidne spremembe v naravi, spoštljivo in nežno pristopajo k opazovanju gozdnih rastlin in živali. V zimskem času prinašajo od doma krmo za ptice in veverice. Iz gozda radi odnesejo kakšen kamen, storž, vejico ali list. Likovne upodobitve gozdnih doživetij pripovedujejo o tem, da je za otroke gozd pomemben prostor, kjer se počutijo domače in prijetno.

5. ZAKLJUČEK

Že sam sprehod v gozd je sproščujoč in vpliva na vesplošno dobro počutje posameznika. Otroci potrebujejo stik z gozdom, saj jim omogoča nepozabne spomine in doživetja v objemu narave. Prav zato je igralnica na gozdni jasi nenadomestljiva kot naravni prostor, ki zagotavlja spodbudno učno okolje in neusahljiv vir bogate biotske raznolikosti. Gozdna doživetja so izjemnega pomena za otrokovo izkustveno in medvrstniško učenje.

6. LITERATURA

Bahovec, E. D. in Cvetko, I. (1999). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ministrstvo za šolstvo in šport. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Prispevamo k manjši onesnaženosti okolice, spoznamo gozd...

Maja Zakelšek Skuhala
OŠ Franca Lešnika Vuka – vrtec Slivnica
maja.zakelsek1@gmail.com

V današnjem času starši zaradi različnih razlogov otroke vse bolj pogosto vozijo v vrtec z avtomobilom in otroci vse manj prihajajo v vrtec peš ali s kolesom. Zaradi naraščajočega prometa so pešci, predvsem otroci, v prometu vedno bolj ogroženi – tako s fizičnega vidika kot z vidika onesnaženosti zraka. Otrokom je zaradi vožnje z avtomobilom odvzeta pravica do svobodnega gibanja in povečuje se njihova odvisnost od staršev, ki jim otežuje tudi učenje samostojnosti. Poleg tega se otroci zaradi vožnje z avtomobilom težje privajajo na sodelovanje v prometu. Otrokom je potrebno »vrniti ulice« in jim dati možnost, da odkrivajo bližnje okolje. Omogočiti jim moramo, da čim bolje spoznajo svojo okolico in v njej naberejo čim več izkušenj. V mislih imamo, da z vsako odločitvijo, kjer vožnjo z avtomobilom zamenjamo z bolj trajnostnim načinom premikanja, prispevamo k manjšemu številu avtomobilov na cesti in s tem k večji varnosti otrok v prometu ter manjši onesnaženosti zraka.

Ključne besede: onesnaževanje, okolica, gozd, trajnostna mobilnost

Abstract

Nowadays, for various reasons, parents increasingly take their children to kindergarten by car and therefore less and less children go to kindergarten on foot or by bicycle. Due to traffic increase, pedestrians, particularly children, are at high-risk in traffic – both physically as well as affected by air pollution. As a result of car rides, children are deprived of their right to move freely and the dependency on their parents is increasing, which obstructs their ability to develop independence. In addition, due to car rides, children find it difficult to get accustomed to traffic and engage in it. Children should be given back “their streets” and an opportunity to discover their surroundings. We should enable them to get to know their environment well and gain experience as much as possible. Keep in mind that with every decision to replace a car ride with a more sustainable mean of transport, we contribute to a smaller number of cars in traffic and thus to better road safety of children and less air pollution.

Key words: pollution, surroundings, forest, sustainable mobility

1. UVOD

V naši in bližnji okolici vrtca smo opazovali promet, prometne znake, uporabo varnostnega pasu voznikov in sopotnikov, šteli pešce, kolesarje, avtomobile... Ker smo vključeni v projekt Pasavček, smo izvedli tudi dvotedensko spremljanje pripetosti otrok v avtu (tistih, ki so se

pripeljali z avtom) in spremljanje tistih, ki pa so pravilno upoštevali prometne predpise kot pešci ali kolesarji in so prispevali k bolj čistemu okolju.

Odpravili smo se tudi do zbirališča odpadkov Saubermacher v Slivnici, kjer smeti odlagajo v posebne zabojnike (ločujejo odpadke). Medtem ko smo hodili po pločniku ob prometni cesti, smo si zraven prometa ogledovali okolico (drevesa, travnike, hiše, gozdove, prometne znake...). Prebrali smo zgodbico *Beli zajček* in se nato pogovarjali, kaj se je zgodilo, zakaj, kako...

Zgodba o belih zajčkih:

V gozdičku blizu majhne vasice je živela družina belih zajčkov: mama, oče in trije mladički. Njihovi kožuščki so bili beli kot sneg. Nekega dne so se vaščani odločili, da bodo skozi gozd, v katerem so živeli beli zajčki, zgradili široko cesto. Ta naj bi vaščane kar se da hitro pripeljala v mesto. Cesta je bila kmalu zgrajena in vsi vaščani so si kupili nove avtomobile. Vsak dan so se po cesti skozi gozdiček peljali v mesto po nakupih, v službo, na obisk k prijateljem ali pa zgolj zato, da so se lahko bahali s svojimi novimi avtomobili. Zrak ob novi cesti je bil črn in umazan od izpuhov. Gozdne živali z novo cesto niso bile zadovoljne ...

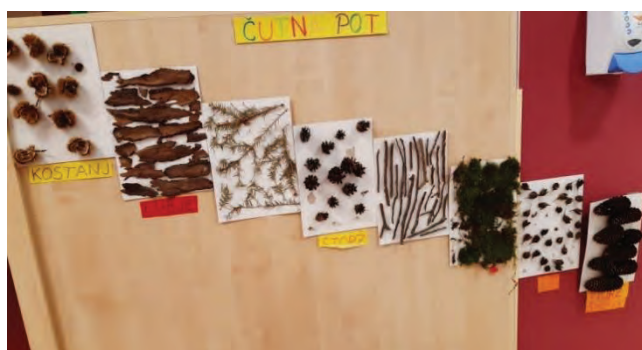
Po razgovoru z otroki, kaj se je zgodilo v zgodbici, smo vzgojiteljice otrokom razložile igro *Beli zajček*. Ker smo vključeni v projekt *Beli zajček*, smo starše seznanili z izvajanjem projekta. Vsakemu otroku sva z vzgojiteljico izrezali svojega zajčka, ki so ga otroci polepili z belimi krogi vsakič, ko so v vrtec prišli na okoljuprijazen način (s kolesom, peš, s poganjalčki, vozički, avtobusom itd.). Zajčki so že komaj čakali, da jim očistimo njihov kožušček. Le z našo pomočjo bodo zajčki zopet lahko postali beli. Tako smo otroke in starše ozaveščali, kako pomembno je čisto okolje in kako pomembno je gibanje za naše telo - brez uporabe avtomobila. Ker smo kot

vrtec vključeni v več projektov, so se naše dejavnosti in projekti prepletali. Vse projekte smo sproti objavljali na spletni strani našega vrtca, oglasnih deskahin v Utrinkih.

Naš Eko projekt smo tudi prepletli z naravo («TetkaJesen»). Spoznali smo naravo v gozdu, kaj vse najdemo, nabirali gozdneplodove, listje, vejiceitd.

ter naredili čutno pot iz naravnega materiala. Ker smo vključeni v projekt Zdrav vrtec, smo veliko hodili na sprehode, imeli športne igre, se veliko gibalni in zdravo jedli ter pili veliko vode.

2. CILJI

Globalni cilji:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih;
- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok.

Cilji:

- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, plezanje, plazenje itn.);
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi;
- spoznavanje osnovnih varnostnih ukrepov, ki so potrebni pri izvajanju gibalnih dejavnosti, ter ozaveščanje skrbi za lastno varnost in varnost drugih;
- otrok spoznava, da na njegovo zdravje vpliva okolje in on sam;
- otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo;
- otrok spoznava, da vsi, odrasli in otroci, pripadajo družbi in so pomembni.

3. METODE

Pri izvedbi projekta smo se posluževali metod:

- opazovanja,
- pogovora,
- demonstracije,
- lastne vključenosti: razvrščanje plodov, listov, vejic ...,
- igre: štetje, različne spontane dejavnosti, različne igre ...,
- opisovanja,
- pripovedovanja,
- razlage,
- pohvale.

4. REZULTATI

Cilji, ki smo si jih zadali na začetku leta, so bili doseženi. Ker živimo na vasi in nas obkrožajo travniki, gozdovi in promet (ceste, prometni znaki, prevozna sredstva), je tema otrokom zelo blizu. Otroci so poznali že nekaj prevoznih sredstev s katerimi lahko pridemo v vrtec. Zato smo se odločili, da bomo naredili teden trajnostne mobilnosti, saj se večina otrok pripelje v vrtec z avtomobilom. Starše in otroke smo obvestili in jih ozavestili, kako pomembno je, da ne onesnažujemo okolja z avtomobili, da obstaja še kakšno drugo prevozno sredstvo ter da lahko do vrtca pridemo tudi peš, in s tem prispevamo k našemu zdravju, da se bomo bolje počutili. Nekaj staršev je upoštevalo nasvete, ki smo jih svetovali. Tisti starši, ki se jim je zelo mudilo v službo, so ta nasvet upoštevali v popoldanskem času, ko so prišli po otroka v vrtec. To so storili tako, da so se domov odpravili s kakšnim drugim prevoznim sredstvom (kolo, skiro, avtobus) ali peš. Vsak otrok si je svojega zajčka očistil z belim krogcem, če je tisti dan prišel ali odšel iz vrtca na kakšendrug način kot pa z avtomobilom. Konec tedna smo skupaj pogledali kateri zajček je najbolj očiščen in otroci so ga ponosno odnesli domov. Trajnostno mobilnost smo povezali tudi z naravo, družbo, umetnostjo in gibanjem, ter zajeli še druge projekte v katere smo vključeni.

Otrokom sem zastavila vprašanje, kaj poganja avtomobile. Odgovorili so bencin in elekrika. Ogledali smo si fotografije. Na fotografijah so bile podobe avtomobilov, izpušnih plinov, onesnaženega zraka in podobe, ko se otroci vozijo s kolesi, skiroji, ko hodijo peš ... Ob fotografijah smo se tudi pogovarjali o vplivu onesnaženega zraka na naše zdravje in počutje in na druga živa bitja in naravo. Otroke sem vprašala kdo najbolj onesnažuje zrak. Odgovorov je bilo več: »Našo okolico vrtca najbolj onesnažujemo z avtomobili, traktorji, letali, skuterji na bencin.« Nato sem jih vprašala, kaj pa bi vi naredili, da bi bil zrak bolj čist. Nekateri otroci so rekli, da se bodo vozili s skirojem, s kolesom, rolerji ali hodili peš, da ne bo tako umazan zrak.

Ko smo odšli na sprehod v bližnji gozd, smo ugotovili, da je tam zrak najbolj čist, saj ni nobenih avtomobilov, ki bi povzročali hrup in onesnaževali gozd.

5. RAZPRAVA

Aktivnosti in vse projekte, v katere je vključen vrtec, smo predstavili na prvem roditeljskem sestanku s starši. Vključeni smo v več projektov (Pasavček, Ekovrtec, Zdrav vrtec, Beli zajček, Varno s soncem...), ker se področja dejavnosti prepletajo, sem združila in zajela tudi projekt Ekovrtca. Pri trajnostni mobilnosti sem zaznala, da so nekateri starši upoštevali priporočila, ki smo jim dali in prišli v vrtec na način bolj prijaznemu okolju, kot avtomobil. Nekaj staršev pa se še je vseeno pripeljalo z avtomobilom v vrtec. Poudarila bi, da je naš vrtec v predmestju, zato se večina staršev pripelje z avtomobilom, ker gredo v službo proti mestu. Tukaj vidim problematiko in upam, da jo bomo v prihodnje kako rešili.

6. ZAKLJUČEK

Mislím, da smo veliko pripomogli k boljši ozaveščenosti tako, da smo otrokom predstavili pravljico o belih zajčkih in povedali, da smo mi del narave inlahkoprispevamo k temu, da bonaše okolje in zdravje boljše, če bomo več hodilipeš ali s prevoznimi sredstvi, ki niso škodljiva naši naravi. Z lastnim zgledom otroke navajamo na obzirno ravnanje z naravo. Otroci so trajnostno mobilnost in vso raziskovanje bližnje okolice doživeli zelo pozitivno z vsemi čutili in uživali.

7. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo
- Marjanovič Umek, Ljubica. (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Založba Obzorja

Eksperimentiranje v vrtcu

Marija Mizori – Grobin
Vrtec Zagorje ob Savi, Enota Smrkci
marjana.grobin13@gmail.com

Narava je področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja pa tudi navad. Namen eksperimentiranja v vrtcu je bil, da ustvarimo čarovnijo, prebudimo radovednost in razvijamo naravoslovno razmišljanje. Poskusi otroke pritegnejo in v njih prebudijo interes. Z njimi smo ugotavljali lastnosti snovi in predmetov ter otroke spodbujali, da so pri opazovanju uporabljali vsa mogoča čutila. Ko so dobili v roke materiale, da so sami poskušali in ustvarjali, so razvijali tudi sistematičnost in doslednost. Ob tem je treba otrokom nuditi možnosti in spodbude, da sprašujejo o tem, kar vidijo, in se učijo iskati odgovore, tako da opazujejo, raziskujejo, eksperimentirajo, opisujejo, razlagajo. Zavedati pa se je treba, da majhni otroci prevzemajo odnos odraslih do narave in raziskovanja, zato je pomembno, da smo jim pri tem v pozitiven zgled.

Ključne besede: eksperimentiranje, lastnosti snovi in predmetov, opazovanje

Abstract

Nature is an area in which we develop children's abilities to actively engage with the environment and create healthy and safe living environments and habits. The purpose of experimenting in kindergarten was to create magic, to awaken curiosity and develop scientific thinking. Experiments draw children's attention and awaken their interests. We experimented with different substances and objects, finding out their properties and encouraged them to use all their senses. When they were given the materials to try and create on their own, they also developed systematicity and consistency. During that children should be given opportunities and encouragement to question what they see and to learn how to find answers by observing, exploring, experimenting, describing and explaining. However we need to keep in mind that little children see and copy the attitude towards nature and exploring from adults, so we need to set a positive example for them.

Key words: experimentation, properties of substances and objects, observation.

1 UVOD

Otrok v vrtcu in zunaj njega aktivno raziskuje pojave, ki ga zanimajo. To raziskovanje je zabavno in razburljivo ter odpira vrata do vedno novih zanimivih problemov. Snovi in telesa izpostavi različnim kemijskim in mehanskim procesom, da spozna, kako se spreminjajo (Kurikulum za vrtce, 1999).

Otrok se razvija s spremembami v svojem mišljenju, te pa so posledica njihove aktivne vključenosti in aktivne predelave informacij, ki jih otroci prejmejo iz okolice (Batistič Zorec, 2010).

Zato morajo imeti otroci na voljo raznolike aktivnosti, v katerih lahko aktivno sodelujejo, saj s tem širijo svoje kognitivne in socialne sposobnosti. Ravno narava in naravoslovni pojavi predstavljajo otroku možnosti za samostojno raziskovanje (Kurikulum za vrtce, 1999). Eksperimentiranje je že vrsto let zelo pomembna metoda pri mojem delu s predšolskimi otroki. Vodstvo vrtca mi je bilo pri tem v veliko pomoč z nakupom velikih znanstvenih kompletov, pripomočkov in strokovne literature. Vedno pa izhajam tudi iz interesa in pobud otrok.

V nadaljevanju vam bom predstavila eksperimente, ki smo jih izvedli v oddelku. To so bili eksperimenti z vodo: Kako umijemo vodo, Ujemanje vode, Voda poka – koruza poskakuje ter eksperimenta Kristali kuhinjske soli in Učenost v vrečkah.

1.1 Cilji, ki smo si jih zastavili:

- Otrok odkriva in spoznava lastnosti snovi in predmetov.
- Odkriva in spoznava jih v različnih pojavnih oblikah, spoznava pa tudi izhlapevanje vode.
- Spoznava delovni proces in razvija primeren odnos do dela in organizacijske sposobnosti.
- Pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo ter kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

2 METODE IN MATERIALI

Pri našem delu smo uporabili metode: pogovor, razlaga, opazovanje, raziskovanje, eksperimentiranje, lastna aktivnost, igra.

2.1 Kako umijemo vodo

Eksperiment smo izvajali v zimskem času, zato smo stalili umazan sneg in s tem dobili umazano vodo. S cedilom za čaj smo precedili vodo v steklen kozarec. Na cedilo smo položili gosto platneno krpo in spet precedili vodo v čist kozarec. Na krpo v cedilu smo nasuli dobro opran pesek. Najboljši pomočnik pesku je oprano lesno oglje.

2.2 Ujemanje vode

Otrokom smo pred poskusom zastavili vprašanja, kakšna snov je voda, katere oblike je voda, po končanem poskusu pa vprašanje, zakaj večji del vode odteče z dlani. V večjo plastično posodo smo nalili vodo in vanjo potisnili obe roki. Z dlanmi smo poskušali v pest ujeti vodo.

2.3 Voda poka – koruza poskakuje

Po pogovoru o tem, v katerih oblikah v naravi najdemo vodo (tekoča, led, para), smo odšli v kuhinjo vrtca in si ogledali, kako se kadi iz lonca, v katerem se je kuhal krompir. Nad loncem smo držali suh kozarec in videli, kako se je orosil. Ko smo orošen kozarec postavili v zmrzovalnik, je voda na stenah kozarca zmrznila v led. Kaj še lahko poka? Pripravili smo navadna zrna koruze in koruzo pokovko. V zrnih koruze je zaprta voda, in da bi jo spravili ven, smo ugotovili, da moramo koruzo segrevati. Na vroč štedilnik smo postavili ponev in v en konec ponve položili nekaj zrn navadne koruze, na drugi konec pa zrna koruze pokovke. Kaj se je dogajalo? Po tehtanju zrn prej in po praženju smo ugotovili, da skozi kožico koruze voda uhaja, zato je bila pokovka težja. Seveda smo si ob tem poskusu privoščili tudi malo zabave: na vroče olje smo dodali koruzo pokovko in na njem je pokala ter veselo poskakovala. Za nagrado smo z napihnjeno pokovko napolnili svoje trebuščke.

2.4 Kristali kuhinjske soli

Plastične kozarce smo do polovice napolnili z vodo, nato pa vanje vsipali in mešali tri velike žlice soli. Nato smo na lesene paličice privezali daljši sukanec (15 cm) in ga potopili v kozarce, paličice pa poveznili čez kozarce. Kozarce smo postavili na okensko polico in jih pustili mirovati deset dni. Po tem času smo potegnili paličice s sukancem iz kozarcev in otrokom sem zastavila vprašanje, kaj vidijo na sukancu. Morali so poimenovati snov, ki se je oprijela sukanca.

2.5 Učenost v vrečkah

Pripravili smo po tri enako velike plastične in papirnate vrečke. Obesili smo jih na bližnje drevo in vanje z lončki vsipali pesek. Šteli smo lončke peska, da bi ugotovili, koliko lončkov zdrži plastična in koliko papirnata vrečka. Poskus smo ponovili z vodo; v vrečke smo jo vlivali z zajemalko. Šteli smo, koliko zajemalk prenese papirnata vrečka, preden se strga, in koliko plastična. Zadnji dve vrečki smo položili na kup peska na zelo vroče mesto in ju pustili, da se sončita. Čez pol ure smo ju poskušali bolj raztegniti. Kaj se je zgodilo? Ostanke vrečk smo zakopali v zemljo in jih odšli čez en mesec pogledat. Kaj se je z njimi zgodilo? Je papirnata vrečka razpadla? Seveda je zmagala plastična vrečka. Razložimo otrokom, zakaj so plastične vrečke velika nadloga za naše okolje.

3 REZULTATI

3.1 Kako umijemo vodo

Kje dobimo umazano vodo? Otroci so ugotavljali, da jo lahko zajamemo v umazani reki, mlakuži, veliki luži ali pa kot v našem primeru, ko smo stalili umazan sneg. Ugotovitve po izvedenem eksperimentu so bile, da se voda bolje prečisti, če na krpo nasujemo pesek različne debeline: na dnu cedila najbolj drobnega, potem srednje velikosti, na vrhu pa debelejšega.

3.2 Ujemanje vode

Odgovori otrok na zastavljena vprašanja so bili, da je voda prozorna snov, bele barve, mehka, topla; njena oblika pa je pravokotna (ker je bila posoda pravokotne oblike) ali da je brez oblike. Večji del vode nam odteče z dlani.

3.3 Voda poka – koruza poskakuje

Rezultat segrevanja zrn koruze je bila nastala para in tako smo spoznali novo agregatno stanje vode.

3.4 Kristali kuhinjske soli

Odgovori otrok na vprašanja, kaj se je prijelo na sukanec in kaj vidijo, so bili enoglasni: kristalčke. Nekaterim otrokom so nastali večji; drugim manjši.

3.5 Učenost v vrečkah

Otroci so večinoma pravilno predvidevali, da se bo papirnata vrečka s peskom hitreje strgala oz. uničila. Prav tako so pravilno predvidevali, da se bo papirnata vrečka z vodo strgala, ko bo mokra. Plastično vrečko smo na soncu lahko raztegnili. Papir se razgradi, plastika ne.

4 RAZPRAVA

Pri prvem eksperimentu je treba postopek večkrat ponoviti. Skupaj smo ugotovili, da tako prečiščena voda vseeno ni pitna voda.

Pri eksperimentu ujemanja vode smo spoznali, da nam večina vode odteče z dlani, ker so med našimi prsti luknje in da je treba dlani bolj stisniti v pest.

Pri tretjem eksperimentu smo ugotovili, zakaj koruza ob segrevanju poka:

- v zrnih koruze je zaprta voda in s segrevanjem skozi kožico koruze ta voda uhaja kot para;
- ko je olje, na katero vržemo koruzo pokovko, zelo vroče, nastane veliko vodne pare v zrnju in koruza zato počni.

Pri eksperimentu kristali kuhinjske soli smo ugotovili, da dolgotrajnejše in intenzivnejše mešanje soli v kozarcu povzroči, da se več soli raztopi in oprime sukanca; tako nastane večji kristal.

Pri zadnjem eksperimentu smo spoznali, da plastika postane na soncu mehkejša, zato se je dalo vrečko raztegniti; papirnata vrečka se je po mesecu dni začela razkrajati, plastična pa je

ostala cela, kar nam pove, da se plastika v naravi ne razgradi in da je za varstvo naše narave treba omejiti plastično embalažo.

5 ZAKLJUČEK

Vsa spoznanja in ugotovitve nas niso povsem zadovoljili, so pa odprli vrata novemu raziskovanju, igri in novi čarovniji. Učenje z delom je metoda, s katero lahko vzgojitelji naravoslovje približamo otrokom na veliko zanimivejši način. Teorije in dejstva hitro utonejo v pozabo; spoznanja, ki so jih dosegli s svojim trudom, pa bodo otroci z veseljem odnesli s seboj v svet.

6 LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kroflič, R. idr. (2008). *Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorje.

Batistič Zorec, M. (2010). *Participacija otrok v slovenskih vrtcih z vidika stališč in izkušenj vzgojiteljev*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Ferbar, J. (1989). *Veselje z znanostjo*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Kornhauser Frazer, A. (1987). *Pamet je boljša kot žamet 2. Voda – čudežna tekočina*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Kornhauser Frazer, A. (1988). *Pamet je boljša kot žamet 6. Pametna kuharica*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Raziskujemo tla v okolici našega vrta

Marija Rudolf

Vrtec Sonček, Sv. Jurij ob Ščavnici

marija.rudolf@gmail.com

Otroci so neločljivo povezani z naravo, zemljo in živimi bitji, ki živijo v njej. V nasprotju z odraslimi v okolici opazijo veliko več stvari in so zelo radovedni. Raziskovanje tal in njenih prebivalcev otrokom omogoča neposreden stik z naravo, ki jo doživljajo z vsemi čutili. Z lastno aktivnostjo pa pridobivajo nova znanja, spoznanja, izkušnje in vedenja, ki so pomembni za trajnostni razvoj, pozitiven pogled na svet in vse, kar nas obdaja ter bogati. Otroke smo spodbujali, da so sami raziskovali talne živali in naravo okrog sebe, ter da so spoznali, da temu svetu pripadajo tudi sami. Preko igre so se preizkušali v prvih poteh raziskovanja in spoznavali talne živali, si bogatili pojmovni svet in naravoslovno opismenjevanje (povečevalno steklo, mikroskop ...). Zadovoljni smo, da je bilo v ospredju aktivno raziskovanje otrok kot ena izmed možnih in najbolj učinkovitih metod dela.

Ključne besede: opazovanje, raziskovanje, narava, talne živali.

Abstract

Children are inseparably linked to nature – to the earth and the living beings. In contrast to adults, they notice many more things in the environment and are very curious. Exploring the soil and its inhabitants allows children to have direct contact with nature. This way children experience soil with all their senses. Through their own activities, children gain new knowledge, insights, experiences and behaviours that are important for sustainable development, a positive view of the world and everything that surrounds and enriches us. We have encouraged the children to explore the soil animals themselves and the nature around them to perceive that they also belong to this world. Through the game, they explored and got to know soil animals, enrich the conceptual world and natural science literacy (magnifying glass, microscope...). We are satisfied with the fact that the children did the active research, which is one of the most effective methods of work.

Key words: observation, research, nature, ground/soil animals.

1. UVOD

Tla so otrokom že v zgodnjem otroštvu zanimivo raziskovalno okolje in prostor zaradi pestre rastlinske in živalske združbe oziroma njihove pestrosti, ki se izraža po raznolikosti barv, oblik, velikosti, vonju rastlin in številnih živalih, ki jih pritegnejo glede na način premikanja, velikosti, oblike, barve, prehranjevanja, oglašanja ... Torej že v zgodnjem otroštvu otroke privablja živi svet tal. Prav ta svet jim je tudi najbolj dostopen. Zanima jih, kako deluje ta svet in v zvezi s tem se pojavljajo številna vprašanja zakaj, zakaj ...? (Katalinič, 2017).

Namen projekta je bilo spoznavanje talnega dogajanja v naši neposredni bližini. Naš vrtec se nahaja v čudovitem podeželskem okolju, kjer je možnosti za opazovanje veliko. V neposredni bližini vrtca se nahajajo travniki, sadovnjaki, gozd, potok Naravno okolje skušamo zato čim bolj izkoristiti in ga približati otrokom, saj na ta način skupaj odkrivamo živo in neživo naravo

okrog nas. Otroci so ob raziskovanju poleg spoznavanja talnih živali ponotranjili tudi primeren odnos do živali in varen način raziskovanja.

Cilji

Naš glavni cilj je bil, da otroci čim več časa aktivno preživijo v naravi, hkrati pa podrobneje spoznajo različne ekosisteme.

V skladu z namenom smo si zadali naslednje cilje:

- doživljanje in spoznavanje žive narave v njeni raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju;
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do živih bitij;
- otrok doživlja, odkriva in spoznava živo naravo (spoznava značilnosti živalskega sveta);
- otrok opazuje in prepozna talne živali, ki živijo v naši okolici;
- otrok opazuje gibanje živali na tleh (opazuje značilnosti živali);
- otrok spoznava značilnosti določenih živali, njihovo zgradbo, koristnost za okolje, njihov bivalni prostor;
- odkriva in spoznava, da je življenje živih bitij odvisno od drugih bitij in od nežive narave;
- spoznava, da se živali razmnožujejo, živijo in umrejo, spoznava življenjski cikel posameznih živali;
- ozaveščanje otrok, da so talne živali (deževniki, mravlje, stonoge, kobilice, murni, hrošči, pikapolonice, žabe, polži) pomemben del narave, ki jo moramo ohranjati in skrbeti zanjo po svojih najboljših močeh in v skladu z zakoni narave.

2. METODE DE LA

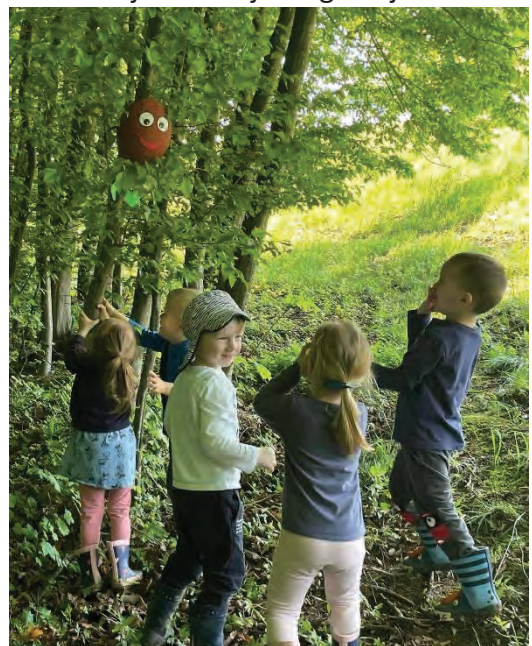
Otroci so pri izvajanju projekta sodelovali z različnimi metodami in oblikami dela. Te smo prilagajali starosti otrok in zastavljenim vzgojno-izobraževalnim ciljem. K opazovalno raziskovalnim aktivnostim otrok smo vključevali poimenovanje, razvrščanje, merjenje, urejanje, štetje, načrtovanje, poslušanje in prikazovanje rezultatov. Ves čas smo izhajali iz potreb, želja in zmožnosti otrok. Velik poudarek je bil namenjen učenju z gibanjem in pridobivanjem novih izkušenj. Pri našem delu so bile v ospredju metode: pogovora, opazovanja, poslušanja, raziskovanja, lastne aktivnosti in igre.

Otroci so aktivno sodelovali pri vseh fazah izvajanja projekta. Oblike dela so bile individualne, skupinske, skupne in frontalne.

3. REZULTATI in RAZPRAVA

S projektom smo želeli ugotoviti ali se bosta ob raziskovanju in opazovanju različnih talnih živali spremenila odnos otrok do naravnega okolja in želja po igri v naravnem okolju. Spraševali smo se, kakšen vpliv imajo na otroke praktične izkušnje, ki jih pridobijo v procesu aktivnega učenja v naravnem okolju.

Tako smo se podali v raziskovanje talnih živali, ob pomoči izdelane lutke 'Zemeljko'. Le-ta nas je spremljal pri vseh aktivnostih in dejavnostih.

Lutka 'Zemeljko' nas opazuje

Veliko časa smo preživali kot raziskovalci na terenu, saj smo se z različnimi pripomočki (povečevalna stekla, lupe ...) odpravili v naravno okolje (na travnik, polja, sadovnjak ...). Polni pričakovanja smo brskali po tleh in rili po zemlji.

Raziskovalci na terenu

Ugotovili smo, da je naravno okolje polno življenja. Spoznali smo polža, deževnika, rdečega škrata, kobilico, črička, pikapolonico, žabo, mravljo ... Slednje smo poiskali v knjigah in o njih vedno kaj zanimivega prebrali. Ogledali smo si krajše poučne filme, ki prikazujejo živali, njihovo zgradbo in razvoj.

Tudi preko poljudnoznanstvenih slikanic smo spoznali žuželke, ki živijo v/na tleh in izdelali plakat. Najdene rastline in živali smo poiskali na slikovnem gradivu ter se jih tako naučili prepoznati in poimenovati.

Živali so se otroci večkrat dotikali, jih držali v roki, posamezne pa smo si prinesli v igralnico, v preprost terarij. Prosto in s pomočjo povečeval smo natančneje ugotavljali, kakšno telo imajo, koliko nog, tipalk ...

Za njih smo skrbeli, jih hranili, na koncu pa jih spustili nazaj na svobodo, v njihovo naravno okolje. S tem pa pokazali spoštljiv odnos do živih bitij.

Otroci so podrobneje spoznali žabo, ki smo jo prinesli v skupino. Preučili smo njen razvojni krog. Krastačo smo si tudi pobliže ogledali, jo poimenovali Minka, ter jo na koncu izpustili v naravno okolje.

Svoje raziskovalne rezultate smo pretopili v likovne dejavnosti: risali in slikali smo travniške rastline, si izdelali žuželke iz odpadne embalaže ter si ustvarili cvetoči rastlinski herbarij.

4. ZAKLJUČEK

Ugotovili smo, da je naravno okolje polno življenja. Otroci so z zanimanjem in radovednostjo odkrivali svet narave, ter ob tem neizmerno uživali. Postali so aktivni raziskovalci v naravnem okolju (bližnji okolici), širili so si obzorje, besedni zaklad, uporabljali naravoslovno besedišče, pridobili nova spoznanja, postali so bolj pozorni in čuteči do narave ter talnih živali. Sodelovali so pri skrbi za talne živali v naravoslovnem kotičku in s tem razvijali odgovoren odnos do vseh živih bitij in narave. Še enkrat poudarjamo, kako veseli smo, da je bilo v ospredju aktivno raziskovanje otrok kot ena izmed možnih in najbolj učinkovitih metod dela.

Glede na to, da so otroci spoznali kar nekaj različnih živali in rastlin, so si preko tematskega sklopa privzgjajali odnos do živih bitij, se učili skrbeti za njih in spoznavali njihovo bivalno okolje. Otrokom smo tudi predstavili, da živali v njihovem naravnem okolju ne strašimo, mučimo ali celo namerno ubijamo.

Naši cilji so bili tako v celoti doseženi. Otroci so se naučili opazovati svet okrog sebe – živo naravo. Širili so si besedni zaklad z novimi besedami, spodbujali smo radovednost in raziskovalni duh pri otrocih.

5. LITERATURA

- Bahovec, E., Jontes, B., idr., 1999. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Burne, D., 2017. Raziskovalec žuželk. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Katalinič, D., 2017. Spoznajmo talni živ žav okrog nas. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Katalinič, D. idr., 2021. Zemeljko o tleh, rastlinah, živalih in človeku. DOVES - FEE Slovenija.

Zelo lačna gosenica

Marijana Jančič

Vrtec Pobrežje Maribor

marijanca.jancic@gmail.com

Projekt smo začeli, ko so otroci na igrišču opazili gosenico. V sklopu projekta Zemeljko, smo se odločili za temo Živali. Izhajali smo iz otrok, ki so jo želeli bliže spoznati. Ogljedali smo si posnetek gibanja gosenice in kasneje ob poslušanju zgodbe Zelo lačna gosenica začeli pogovor. Pri otrocih smo želeli spodbuditi zanimanje za naravo in živali s poudarkom na opazovanju in spoznavanju. Preko različnih dejavnosti smo otrokom vzbudili zanimanje, da so postavljali vprašanja, raziskovali in opazovali na igrišču in v igralnici.

Kadar odrasli raziskujejo, postavljajo vprašanja, želijo izvedeti kaj novega, z otroki delijo svoje občutke, se odzivajo na njihova razpoloženja in interese ter s tem svoj polet prenašajo tudi na otroke. Pri teh aktivnostih se otrok uči strategij raziskovanja.

Ključne besede: Zemeljko, gosenica, narava, opazovanje, raziskovanje

Abstract

We started the project when the children noticed a caterpillar on the playground. As a part of the project » Eartman« we decided for the topic of animals. We proceeded from the children which wanted to get to know her better. We watched a snap of the caterpillar's movement and later we started a conversation while listening to the story » A very hungry caterpillar«. We wanted to stimulate children's interest in nature and animals with an emphasis on observation and cognition. With various activities we excited children's interest in asking questions, researching and observing in the playground and in the playroom.

When adults research they ask questions, want to learn something new, share their feelings with children, respond to their moods and interests and thus pass their enthusiasm on to children. Through these activities children learn, research strategies.

Key words: » Eartman«, a caterpillar, nature, observation, research

1. UVOD

Živali so del našega življenja in dejstvo je, da nekatere pri ljudeh vzbujajo pozitiven odziv, druge pa povzročajo nelagodje in strah, ki sta velikokrat plod nepoznavanja in pomanjkanja izkušenj. Odrasli z zgledom prenašamo občutke na otroke.

Otrok spoznava naravno okolje in pridobiva izkušnje z živimi bitji s svojimi čutili. Rad raziskuje, odkriva ter ga zanimajo njihovi življenjski pogoji. Spoznava naravno okolje in se usmerja za

aktivno delovanje za njegovo ohranitev. Namen projekta je bil, da otroci odkrivajo in spoznajo spremembe v življenju živega bitja gosenice.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode:

- metoda opazovanja
- metoda pogovora
- metoda poslušanja
- metoda pripevanja
- metoda praktičnega izražanja
- metoda z avdiovizualnimi sredstvi

3. REZULTATI

Na igrišču vrtca smo raziskovali tla, ko so otroci opazili premikajočo gosenico. Bili so radovedni, kakšna žival je to, zato smo opazovali, kako se premika, kakšne barve je.

Nekateri otroci so bili bolj pustolovski in so se gosenice tudi dotaknili, drugi pa so jo raje le opazovali. Vprašala sem jih, ali vedo kakšna je glede na barvo in velikost. Večina ni vedela. V igralnici sem na steno obesila fotografije različnih gosenic. Otroci so pokazali zanimanje za gosenico, zato sem jim prebrala zgodbo *Zelo lačna gosenica*. Zgodba je otroke še bolj pritegnila. Z zanimanjem so začeli postavljati veliko vprašanj o gosenici. Ker smo izvajali projekt Zemeljko, sem se odločila, da v okviru tega bolje spoznamo prav gosenico.

S pomočjo projektorja smo si ogledali, kje živi gosenica, zakaj je pomembna, s čim se prehranjuje. Otrokom je bila zanimiva zaradi dolžine in različnih barv.

V slikanici smo spoznali potek razvoja gosenice preko fotografij. Slikanica je barvita in je otroke še bolj pritegnila. S prsti so se ustavljali ob ilustracijah, obnavljali vsebino ter videno tudi ubesedili. Spoznali smo pesem *Gosenica je lezla* in jo gibalno uprizorili. Ob razvojnem krogu gosenice, so otroci pripovedovali, kaj vidijo na njem. Prav tako so ga lahko tipali (jajčeca, gosenica, buba, metulj). Pripravila sem jim odpadni material (zamaške), iz katerih so samostojno, z lepljenjem na odpadni papir, ustvarjali svoje gosenice. Z odtiskovanjem rok smo sestavili drevo, na risalni list so s plutovinastimi zamaški odtiskovali gosenico. Metulja so odtisnili s simetričnim odtiskovanjem. Večina otrok je odtisnila več metuljev, ker jim je bila dejavnost tako zanimiva. Iz odpadnega kartona sem izdelala gosenico, ki nam je služila za igro. Skozi luknje telesa gosenice, so otroci z razdalje metali žoge. V različnih slikanicah in enciklopedijah smo iskali gosenico in metulja. Pri igri s kockami so se otroci domislili in iz kock sestavili zelo dolgo gosenico.

4. DISKUSIJA

Namen našega dela in raziskovanja je bil, da otroci odkrivajo in spoznavajo živa bitja, v našem primeru je bila to gosenica, in njihovo življenjsko okolje.

Cilj projekta je bil, da otroci razvijejo spoštljiv in odgovoren odnos do žive narave. Otroci so odkrili in spoznali, da je življenje živih bitij pomembno. Navajali so se na pozorno opazovanje in poslušanje. Spoznali so različne vrste metuljev. Barvita krila metuljev so nas navdihnili, da smo se seznanili z različnimi tehnikami odtiskovanja. Tako so se seznanili z osnovami tiskanja z najrazličnejših vidikov, kar je tudi pomembno za kakovostno delo pri grafiki.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so ob novem raziskovanju in spoznavanju vidno uživali. Spoznali so zanimivosti o gosenici, ki je do sedaj še niso poznali. S pomočjo igre in različnih dejavnosti so spoznali življenjski krog in ga znali opisati.

6. LITERATURA

- Bahovec, E., Jontes, B., idr., (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Krnel, D. idr. (2001). Otrok v vrtcu. Maribor: Obzorja.
- Zupančič, T., Duh, M., Tacol, T. (2001). Likovno - ustvarjalni razvoj otrok v predšolskem obdobju. Ljubljana: Debora

Slika 1: Metanje žog skozi luknje »gosenice«

Slika 2: Sestava gosenice iz kock

Slika 3: Gosenica iz odpadnih zamaškov

Slika 4: Simetrični odtis metulja

Sadimo in se veselimo

Marjanca Remžgar

Zasebni vrtec Kobacaj

marjanca.remzgar@kobacaj.si

Otroci radi opazujejo, spoznavajo in raziskujejo naravo. Strokovni delavci vrtca, se zato trudimo, da jim to v kar se da največji meri omogočimo že v zgodnjem otroštvu, da bi se zavedali pomena narave. S tem namenom sodelujemo v projektih in izvajamo dejavnosti, ki tako mišljenje spodbujajo. Vrt je okolje, kjer otroci lahko opazujejo, spoznavajo in doživljajo živo naravo, pri tem pa so še ustvarjalni. V okviru projekta smo z otroci skozi vse letne čase skrbeli za vrt. Namen je bil pridobivanje temeljnih znanj in izkustev o pripravi vrta in usvajanje spretnosti za uspešno rast vrtnin.

Ključne besede: otroci, vrt, narava

Abstract

Children love to observe, get to know and explore nature. Practitioners therefore want to enable them to do this as much as possible from an early age, in order to be aware of the importance of nature. With this purpose, we participate in projects and carry out activities that encourage such thinking. The garden is an environment where children can observe, get to know and experience wildlife, while still being creative. As part of the project, we took care of the garden with the children throughout the seasons. The purpose was to gain basic knowledge and experience in garden preparation and the acquisition of skills for successful vegetable growth.

Key words: children, garden, nature

1. UVOD

Narava je res čudovita in nam nudi neizmerno veliko možnosti za učenje in sprostitev. Naša želja je bila otrokom prve starostne skupine predstaviti vrt oziroma, kaj vse nam vrt lahko ponudi. Kako pridemo do sadja in zelenjave, ki jo potem lahko pojemo med malicami in zajtrki. In tudi, kako vrt izgleda v različnih letnih časih. Da pozimi počiva, spomladi ga urejamo, poleti uživamo sadeže našega dela, jeseni pa ga pripravljamo na počitek. Ob tem nam je bilo najbolj pomembno, kako privabiti celo skupino k vrtnim dejavnostim in ob tem upoštevati različna otrokova zanimanja in potrebe. Pripravili smo različne dejavnosti s katerimi smo pokrivali različna področja kurikuluma in s tem spodbujali različna otrokova čutila. Da bi otroci kasneje v življenju naravo znali ohranjati, jo morajo v času otroštva doumeti in razumeti. In s tem lahko začnemo že v predšolskem obdobju. Na tem mestu so vrtovi v vrtcu za nekatere mogoče prva,

za vse pa nedvomno koristna priložnost za nabiranje novih znanj, navad in tudi spretnosti. Ravno izkušensko učenje, torej učenje s pomočjo izkušenj, je najbolj dolgotrajno pridobljeno znanje.

2. CILJI

- Doživljanje in spoznavanje narave v njenem stalnem spreminjanju.
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive narave.
- Otrok pridobiva izkušnje kako lahko sam vpliva na naravo.

3. METODE

Pri dejavnostih smo izbrali različne metode dela.

- Opazovanje.
- Pogovor.
- Razlaga.
- Lastna aktivnost.
- Opisovanje.
- Čutno zaznavanje.
- Demonstracija.

4. REZULTATI

Otrok je že po svoji naravi radoveden. To lastnost smo uporabili med načrtovanjem dejavnosti in se kolikor je bilo mogoče, veliko posvetili raziskovanju, preizkušanju in opazovanju. Pri načrtovanju naravoslovnih dejavnosti smo se trudili ustvarjati atraktivno in prijetno vzdušje in s tem otrokom pokazali, da je narava, v našem primeru vrt, ne le prostor kjer najdemo hrano, temveč tudi prostor raziskovanja in sprostitev.

5. NAŠ VRT

Z otroki smo si ogledali nekaj slikanic o vrtu. V njih smo našli različne vrste sadja in zelenjave, ker smo prva starostna skupina (1-2 leti), smo jih kar nekaj še skupaj poimenovali. Ko smo spoznali kaj na vrtu raste, smo se spoznali še z orodjem, ki ga potrebujemo za urejanje vrta.

Nato smo se odpravili na raziskovanje. Jeseni smo na vrtčevskem igrišču poiskali naš vrtniček. Najprej samo vrt opazovali in se pogovorili o tem, da vrt zdaj počiva. Na pomlad smo se lotili urejanja. V vrtni lopi smo poiskali pravo orodje (grabljice, lopatke, zalivalke) in vrt smo prekopal in tako zrahljali zemljo. Pospravili smo ves plevel in ga primerno odvrgli na kompostnik. Vrt je bil pripravljen. Manjkale so nam samo še sadike.

Sadike smo najprej spoznali kar v igralnici. Vse smo pretipali, povonjali, zelišča smo celo preizkusili in skratka prebudili smo vso našo sensoriko. Ko smo zaključili našo čutno zaznavanje smo se s sadikami odpravili na vrt. Tam smo z orodjem izkopal luknjice, kamor smo posadili naše sadike. Sadike smo pridno zalivali in vsakič opazovali, kaj se z sadikami dogaja, ali so kaj zrasle, že imajo plodove.

Med čakanjem na naše pridelke smo se lotili še malo ustvarjanja v igralnici. Prijeli smo za valje in pom pom kroglice in prikazali, kako izgleda vrt spomladi. Ko je vse še zeleno in še ni vidno nobenih plodov ter pridelkov.

Ob pridnem zalivanju in vztrajnem čakanju na pridelke, smo le dobili sadove našega dela. Zrasle so nam paprike, paradižniki, korenje, redkvice, kumare in jagode. Naš trud se je poplačal. Pridelke smo pridno in z veseljem obirali in jih še z večjim veseljem pojedli.

S tem smo otrokom naravo približali, saj so v njej še bolj uživali. Otroci so se zelo vživeli med urejanjem našega vrtnička, pri uživanju naših pridelkov in hkratnemu ustvarjanju v igralnici.

6. DISKUSIJA

Posledica našega radovednega raziskovanja je, da so otroci izkusili pestre čutne zaznave. Najprej smo iskali informacije, kaj nam sploh zraste na vrtu. Otroci so v vrtec prinašali razne slikanice, katere smo pregledovali in se učili o raznih pridelkih. Urili smo našo čutno zaznavo ob spoznavanju sadik. Te smo vonjali, tipali nekatere smo celo poizkusili jesti. Vrt smo tudi sami uredili, zrahljali smo zemljo, da smo vanjo lahko kasneje posadili sadike. Na temo vrta smo tudi ustvarjali v igralnici. Z valjem in pomp pomi, smo uprizorili kakšen je vrt spomladi, ko je vse zeleno.

Človek je s svojim odnosom do narave kriv za spremembe, ki se dogajajo. Z lastnim zgledom in s spoštljivim odnosom do narave, pa pri otrocih spodbudimo odnos in čut do narave. To pa

najlažje storimo tako, da otrokom bogastvo narave kar se približamo. Omogočamo jim da sami pridejo do spoznanja kako pridemo do zdrave hrane. Otroci se najhitreje učijo z aktivnim izkušenjskim učenjem, to pomeni, da jih v samo delo vključujemo, tako dobijo izkušnje, ki nam dajejo znanje.

7. VIRI

- Wilkes A. (1995): Moja prva velika knjiga o naravi (prevod Jože Plešej), Založba Mladinska knjiga.
- Krnel, D. (1993): Zgodnje učenje naravoslovja. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Katalinič D. (1992): Od semena do rastlin, Zavod RS za šolstvo in šport.
- Katalinič D., Tratnjek L., Anželj B. (2007): Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu, Zavod RS za šolstvo in šport.

Žabe v vrtcu

Marta Grom

Vrtec Vrhovci, Enota Rožnik, Ljubljana

grom.marta@gmail.com

V okviru tematskega sklopa Prelep živalski svet, ki nas spremlja skozi vse šolsko leto, smo z otroki skupine starosti 2-4 let spoznavali naravo ter živali v njej. Spomladi smo spoznavali tudi žabe. Očka enega od otrok nam je prinesel nekaj mresta in paglavcev. Previdno smo jih preselili v akvarij ter ga položili na okensko polico, kjer je bil viden vsem otrokom. Tako smo preko izkustvenega učenja spoznavali razvojni cikel žabe od jajčeca do paglavcev in malih žabic. Vsak dan smo jih opazovali, skrbeli zanje in jih hranili vse dokler niso zrasli v male žabice. Vrnili smo jih v mlako, kjer zdaj zagotovo veselo plavajo.

Ključne besede: otroci, dvoživke, izkustveno učenje, opazovanje, žabe

Abstract

Throughout the school year the group of children, aged between 2 and 4 years, got to know the nature and animals as part of the thematic set Beautiful Animal World. In the early spring we also made acquaintances with the frogs as the father of one of the children brought us some spawning and tadpoles. We carefully moved them to the aquarium and placed it on the window sill where it was visible to all the children. Later on, through experiential learning, the group gained knowledge about developmental cycle of frogs, from eggs to tadpoles and small frogs. We observed them every day, cared for them and fed them until they grew into little frogs. As they have grown enough, we took them back to the puddle, where they are now certainly swimming happily.

Key words: children, amphibians, experimental learning, observation, frog

1. UVOD

»Otrok spoznava živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spoznava in spoštuje živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za njihove življenjske pogoje. Spoznava naravno okolje in se usmerja v aktivno delovanje za njegovo ohranitev. Razvija sposobnosti dojetanja in povezovanja dogodkov v prostoru in času. Spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je stik z njo običajen del njegovega življenja. Podobo okolja vključuje v vsakdanje življenje in skrbi za stvari v svojem okolju. Ima rad ter neguje rastline in živali v svojem okolju, se veseli srečanja z njimi ter je do njih obziren.« (Bahovec, et al, 1999, str. 56)

V naši skupini smo vse šolsko leto v okviru tematskega sklopa Prelep živalski svet z otroki spoznavali živali - od gozdnih, domačih, ptic, živali v mlaki, vse do živali na travniku. Toda kaj je lepšega kot to, da lahko del narave prinesemo tudi v igralnico? Tako smo v naši igralnici pripravili akvarij z mrestom, paglavci in žabicami. Otroci so jih opazovali, jih hranili, pomagali pri čiščenju akvarija in prinašali deževnico, s katero smo ga napolnili. Žabe smo

spoznavali z vsebinami iz različnih področij dejavnosti ter z njimi sledili naslednjim ciljem Kurikuluma za vrtce:

- otrok odkriva, spozna in primerja živo naravo,
- otrok spozna, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje,
- otrok spozna, da se živa bitja razmnožujejo, živijo in umrejo,
- otrok razvije predstavo o zaporedju dogodkov,
- otrok oblikuje odgovoren in spoštljiv odnos do narave in živih bitij.

2. METODE

Uporabljali smo metode igre, pogovora, opazovanja, pripovedovanja, razlage, lastne dejavnosti in raziskovanja.

3. REZULTATI

Otroci so ob opazovanju spoznali:

- razvojni cikel žabic od jajčec do odraslih žab,
- kako se paglavci in žabice gibljejo in katere dele telesa ob tem uporabljajo,
- kaj potrebujejo za rast in razvoj,
- v kakšnem okolju živijo, kako se nanj prilagajajo in zakaj se imenujejo dvoživke.

Otroci so se vsakodnevno navajali na skrb za živa bitja, hranjenje ter oblikovanje življenjskega prostora zanje ter spoznali, da vsa živa bitja za razvoj potrebujejo veliko časa, da se rodijo, živijo in umrejo.

4. RAZPRAVA

Ko smo z otroci začeli pogovor o žabah, nam je očka enega od otrok prinesel nekaj mresta s črnimi jajčeci in 4 razvite paglavce. Povedal nam je, da je jajčeca v mlako odložila žaba imenovana sekulja, ki je v Sloveniji najbolj pogosta žaba. Paglavce in mrest smo previdno preselili v mali akvarij, v katerega smo natočili deževnico iz vrtčevskega zbiralnika vode. Akvarij smo položili na okensko polico. Otroci so ves čas opazovali, kako paglavci plavajo s pomočjo repa in se skrivajo pred nami. Hranili smo jih s prekuhano solato. Prav zanimivo je bilo gledati, kako jo paglavci grizljajo.

Po nekaj dneh so se okrogla črna jajčeca v mrestu preoblikovala in postala podolgovata. Kmalu je iz mresta izplavalo sedem malih paglavcev. Le-ti so bili veliko manjši od prvih

paglavcev. Po dveh dneh sta dva paglavca izginila. Ko smo prebrali, da veliki paglavci lahko pojejo male, smo se odločili, da jih ločimo. Večje paglavce smo preselili v večji akvaterarij, v katerega smo položili več kamnov in močvirsko zelenje iz mlake. Manjši paglavci so ostali v malem akvariju. Vsak teden smo jim menjali vodo. Ker je bilo v igralnici toplo, so se paglavci zelo hitro razvijali in rasli. Večji paglavci so dobili zadnje noge in imeli nakazane tudi prednje. Opazili smo, da plavajo na površje in zajemajo zrak. V specializirani trgovini smo kupili hrano za žabe, s katero so otroci vsak dan hranili naše paglavce. Kmalu smo opazili, da so jim zrasle tudi prednje noge, kmalu za tem so se že vzpenjali na kamen. Preoblikoval se jim je tudi rep, ki je postajal vse krajši. Otroci so bili navdušeni, ko so opazovali žabe, kako posedajo na kamnu in plezajo po steni akvaterarija.

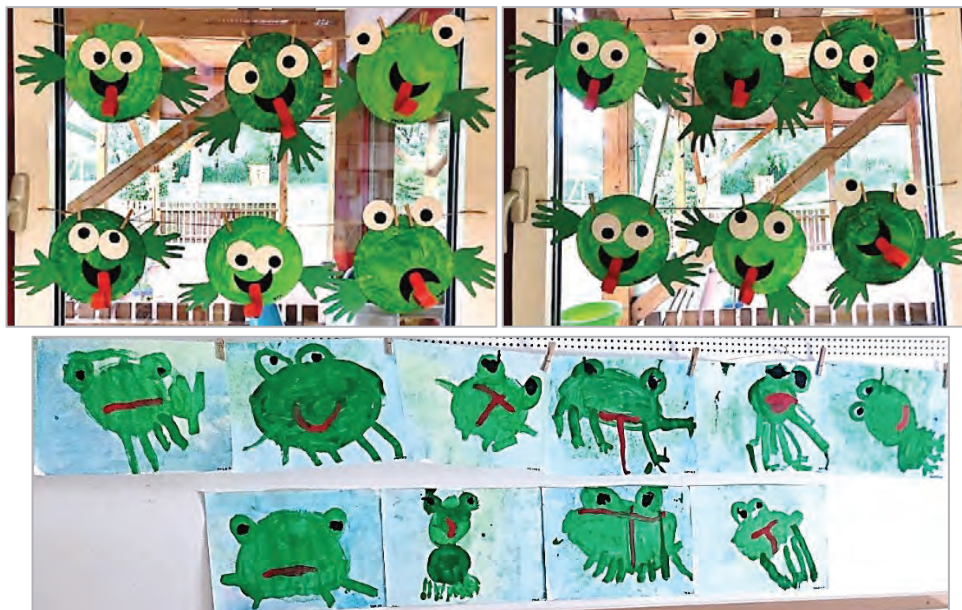
Tudi mlajši in manjši paglavci so se razvijali. Otroci so jih opazovali, primerjali in iskali razlike med njimi. Na ogled naših paglavcev in žabic so prihajali tudi otroci ostalih skupin.

Ko je bilo zunaj dovolj toplo, smo akvaterarij in akvarij preselili na senčni del terase. Žabice so se zelo rade skrivale v zelenju. Tako se je zgodilo, da je ena žabica ušla, ko smo dvignili pokrov, da bi jih nahranili. Lovili smo jo, a je odskakljala na travnik in je nismo več našli. Žabice smo kmalu skupaj z otroki preselili v mlako, njihovo naravno okolje. Manjše pa smo še za nekaj časa preselili v akvaterarij in jih naprej opazovali. Žal je eden od paglavcev, ki se je počasneje razvijal od drugih, poginil. Ko so se tudi ti paglavci konca razvili v žabice,

smo tudi te odnesli v mlako. Preden smo jih spustili, smo jim zapeli pesmice o žabah in jim pomahali v slovo.

O žabah smo se pogovarjali tudi ob plakatih in poučnih knjigah. Ob tem smo spoznali zgradbo njihovega telesa, funkcije, hrano, razmnoževanje in pojem dvoživke. Temo smo popestrili tudi z vsebinami iz drugih področij dejavnosti. Pogovarjali smo se z lutko žabico ter odgovarjali na njena vprašanja povezana z razvojem in življenjem žab. Prebirali smo pravljice o žabah in se naučili deklamacijo Žabja šola. Izvajali smo govorne igrice za razvoj govornih organov in pravilno izgovorjavo in uporabo glasu R. Iz papirnatih krožnikov smo izdelali žabe z raztegljivim jezikom, jih naslikali ter s slikami okrasili igralnico.

Peli smo pesmi o žabah, pripravili Žabje gibalne urice, postavili žabji poligon ter se igrali gibalno igro Žabe in štoklja. Pripravili smo tudi Zeleni dan. Na ta dan smo starše povabili, da otrokom oblečejo vsaj en del oblačila, na katerem je zelena barva.

Tako je bilo v naši igralnici res vse zeleno. S pomočnico vzgojiteljice sva obesili zeleno zaveso, pripravili zelene blazine ter igrače izključno zelene barve. Igrali smo se igro Zelena žaba potuje, rajali ob igri Ena majhna žabica, peli pesmi in prebirali pravljice o žabah. Imeli smo tudi malico s sadjem in zelenjavo zelene barve in pili vodo z limeto.

Ko smo s temo Žabe zaključili, sva otrokom pripravile lutkovno predstavo - improvizacijo z naslovom Žabica išče svojo mlako.

5. ZAKLJUČEK

Z opazovanjem in aktivnim spremljanjem razvoja žabic so otroci preko izkustvenega učenja spoznali razvojni cikel žab, sledili razvoju in rasti žabic od jajčec dalje, odkrivali spremembe, napredek, čistili akvarij ter hranili paglavce in žabice. Spoznali so, kakšno hrano in okolje potrebujejo paglavci ter žabe za rast in razvoj. Pomagali so pri oblikovanju življenjskega prostora žabic ter njihovi selitvi iz akvarija v akvaterarij in na koncu v mlako. Pri tem so oblikovali spoštljiv in odgovoren odnos do živali in okolja nasploh.

6. LITERATURA

Bahovec, E., Jontes, B., Kastelic, L., Vonta, T. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Krnel, D. idr. (2001). *Otrok v vrtcu*. Maribor: Obzorja.

Snedden, R. (1995). *Kaj je dvoživka?*. Ljubljana DZS

Esenko, I. (2014). *Kako živijo dvoživke?* Ljubljana, Okaši.

Zpevak, J. (1998). *Dvoživke in plazilci*. Maribor, Obzorja.

Greenaway, T. (1993). *življenje v močvirju*. Ljubljana, DZS

Igrivo v svet narave

Marta Rogelj Lipoglavšek
Vrtec Mavrica Trebnje
marta.lipoglavsek@vrtec-trebnje.si

Narava nam s svojo pestrostjo in z raznolikostjo predstavlja neponovljivo učno okolje, ki ga otroci lahko zaznavajo z vsemi čutili. Temeljno naravoslovno pismenost je potrebno izvajati že v otrokovem predšolskem obdobju in je zelo pomembno, da mu omogočimo čim več tovrstnih izkušenj, raziskovalnih spodbud, vedoželjnosti, osnov samooskrbe in jih kar se da dobro pripravimo na življenje v prihodnje. Pri predšolskem otroku izkustveno učenje obrodi najboljše sadove pri sprejemanju novih vsebin. Otrok je po naravi delaven in želi početi nekaj, kar se mu zdi smiselno, učinkovito in koristno zanj in za družbo. Prav pri vseh teh vsebinah pa se otroci odgovorno in veliko naučijo tako od odraslega kot tudi od svojih vrstnikov. Ravno otrokova ustrezna prva raziskovalna doživetja gradijo dobre osnove nadaljnega življenja.

Ključne besede: narava, samooskrba, odgovornost, raziskovanje.

Abstract

With its diversity and variety, nature represents a unique learning environment that children can know with all their senses. Basic science literacy must be implemented in the child's preschool period and it is very important to provide him with as much research, research incentives, curiosity, the basics of self-care and to prepare them well for later life. For a preschool child, experiential learning gives the best results in accepting new content. A child is by nature hard working and wants to do something that he finds meaningful, effective and beneficial for him and society. It is with all these contents that children learn responsibly and a lot from both adults and their peers. It is the child's first research experiences that build a good foundation for further life.

Key words: nature, self-sufficiency, responsibility, research.

1. UVOD

Dandanes je ob načinu življenja še kako pomembno, da se znamo v naravi sprostiti, kaj dobrega naučiti in hkrati veliko doživeti. Vzgojitelji imamo ta privilegij, da z lastnim zgledom in dejavnostmi vplivamo na pozitivne izkušnje in oblikovanje odnosa do narave. V kolikor igralnico prestavimo v naravo, dobimo bogato učno okolje, ki kar samo ponuja polno spodbud in zanimivosti. Naš namen je bil otrokom omogočiti prvo izkustveno naravoslovno raziskovanje, jih spodbuditi k ustvarjalni igri z naravnim nestrukturiranim materialom, omogočiti izkušnje sejanja, sajenja, presajanja in vzgoje rastlin, ter jih spodbuditi pri opazovanju naravoslovnih sprememb.

2. METODE

V procesu izvajanja aktivnosti smo se posluževali različnih metod in oblik dela. Otroke sva povabili in motivirali z različnimi metodami: metode lastne aktivnosti, igre, opazovanja, aktivnega učenja, pogovora, razgovora, demonstracije, praktičnega dela in čutnega zaznavanja.

3. REZULTATI

Z otroki smo poslušali zgodbe o naravi in si ogledovali slikanice ter si širili naravoslovni besedni zaklad. Preko oddelčne oglasne deske smo otrokom pripravili naravoslovne slikopise, ki so jih spodbujali k razumevanju smiselnega zaporedja dogodkov v naravi in naravnih procesih rastlin ter živali. Med bivanjem na prostem smo v večje cvetlične lonce presadili sadike solate in peteršilja. Otroci so jih opazovali, sodelovali v pogovoru o rasti in uspešnih pogojih za rast rastlin, z veseljem so jih seveda tudi zalivali, vonjali, tipali in tudi obtrgali, saj jih je bilo potrebno poskusiti pri jedeh. Preostalo zemljo smo se odločili uporabiti še za sejanje malih drobnih rož, ki so zelo hvaležne rasti, saj ne potrebujejo posebne nege, ker jih lahko presadimo celo v skalnjake. Omenjene cvetlice smo vzgajali v vrtcu, nato pa so jih otroci odnesli še domov, da so jih skupaj s starši lahko presadili v okolico doma. Pomembno se nam zdi, da se naravoslovnih dejavnosti zavedajo in sodelujejo tudi starši, saj je nato tudi otrokovo dožemanje aktivnosti učinkovitejše. Ob dejavnostih z zemljo smo uvideli, da otroci zelo uživajo v igri z nestrukturiranim materialom, tako so se zelo radi igrali tudi z mivko in dodajanjem vode v mivko in zemljo. Tipna sensorika jih sprošča in podaljšuje koncentracijo. Nastalo blato, oziroma zemljo z vodo smo uporabili tudi za slikanje motivov iz narave.

Med bivanjem na prostem smo uporabljali tudi naravoslovno-raziskovalne škatle. S pripomočki kot so povečevalna stekla, pincete in opazovalne posodice so se otroci rokovali prvič. Tako smo vložili kar nekaj truda, da smo se jih navadili čim bolj ustrezno držati, približati, opazovati oziroma uporabljati. Bolj so bili otroci veščji v tem, bolj jih je živa narava zanimala. S pomočjo slikopisov iz naravoslovnih škatel smo v naravi tudi ustvarjali in se igrali z naravnim nestrukturiranim materialom, poslušali in poskušali poimenovati naravne zvoke, iskali različne cvetlice, trave in živali. Zelo zabavno, a hkrati sproščujoče pa je tudi ležanje na travi. Med sprehajanjem po travnikih smo opazovali pestrost in urejenost vrtnih gredic, različno veliko zelenjavo, različne vonje zelišč in plodove rastlin.

4. DISKUSIJA

V ospredje smo postavili odnos do narave in čas, ki ga preživimo v naravi. Ugotovili smo, da so otrokom naravoslovne aktivnosti zelo dobrodošle, saj so tudi sami notranje motivirani. Čim več aktivnosti smo poskušali izvesti v naravi sami, torej v pristnem naravnem okolju. Spodbudno in mirno naravoslovno okolje otrokom prinaša pozitivne in prijetne izkušnje ter spretnosti. Kljub temu, da smo najmlajši smo že zelo pozorno skrbeli za rast rastlin, se zaigrali z naravnim nestrukturiranim materialom, izvajali enostavnejše naravoslovne izzive. Narava nam torej daje nešteto možnosti za celostni razvoj otroka. Človek je pomemben del narave in bližnjega okolja, zato je pomembno, da se vsaka stvar začne že pri nas samih, že pri najmlajših.

5. ZAKLJUČEK

Skozi različne aktivnosti smo krepili otrokova znanja z vseh področij kurikuluma, zelo poglobljeno pa spoznavali in odrivali živo naravo, razvijali odgovoren odnos do narave ter pridobivali izkušnje zdravih navad. Med praktičnim prepletanjem različnih področij kurikula so otroci spoznavali raznovrstne pristope k spoznavanju in odkrivanju narave. Pomembno je bilo tudi njihovo učenje za življenje, uporabnost osvojenih znanj. Otroci so med projektom imeli možnost medsebojnega sodelovanja, razmišljanja, raziskovanja, medvrstniškega učenja in nadgrajevanja svojih spretnosti in znanja. Spoznali smo, da narava uči, bogati in nudi obilo dobrega, če zanjo skrbimo, jo negujemo, varujemo in spoštujemo. Otroški uspeh se je odražal v njihovem veselju, navdušenju in v želji po ponovitvah. Za naprej vemo, da imamo še veliko naravoslovnega za spoznati in nadgraditi, saj smo stari komaj leto in pol – tako nas čaka še veliko pustolovščin v naravi.

6. LITERATURA

- Graimes, N. (2005). Prava hrana za otroške možgane. Izola: Meander.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Pari, I. (2016). Povej mi več o hrani. Jezero Morfemplus.
- Ucman, R. (2011). Mali ekološki vrtnar. Domžale: Založba Kozmos.

Cvetlična greda za rojstni dan

Mateja Kovačec

OŠ Lenart – enota vrtec

kovacec.mateja85@gmail.com

Priprave na praznovanje dneva Zemlje so nam dale prav posebno izhodišče za nove aktivnosti v oddelku. Z njimi smo popestrili naše bivanje na igrišču. Nastal je »projekt«, ki je omogočil aktivno vključenost in sodelovanje otrok na vseh nivojih.

Ključne besede: otrok, aktivno učenje, rože, vrt, greda.

Abstract

Preparations for the Earth Day celebration have given us a very special starting point for new activities in our kindergarten class. With them, we enriched our stay on the playground. The result is the "project" that enabled active involvement and cooperation of children at all levels.

Key words: a child, active learning, flowers, garden, garden.

1. UVOD

Aktivno učenje v zadnjih letih pridobiva vedno večji pomen v vrtcih, strokovni delavci se vedno bolj zavedamo, da se otrok najbolj uči, kadar je tudi sam aktiven. »Načelo aktivnega učenja izhaja iz spoznanj kognitivnih psiholoških teorij Vigotskega, Montessorijeve in Piageta, ki poudarjajo, da otrok sam gradi svoje razumevanje in znanje. Bruner v eni izmed svojih raziskav trdi, da je učenje najuspešnejše, če je otrok aktiven, soudeležen, sodeluje pri ustvarjanju skupnih ciljev in ima možnost graditi smisel učenja, namesto da zgolj usvaja znanje. Tudi Kurikulum za vrtce zagovarja način aktivnega učenja, kjer je načelo aktivnega učenja opisano kot zagotavljanje za učenje spodbudnega okolja, ki omogoča izhajanje tako iz vzgojiteljevega načrtovanega in nenačrtovanega usmerjanja kakor tudi iz otrokovih lastnih pobud.« (Cotič in Plazar, 2014).

Aktivno učenje tako tudi zame pomeni prvo izhodišče in načelo za vso moje delo. Pri starosti otrok 3–4 leta, ki jih imam v skupini, je takšen način dela že mogoče izvajati brez pretiranih prilagoditev.

2. METODE

Skozi celoten proces raziskovanja in z njim povezanimi dejavnosti so bile v ospredju naslednje metode: raziskovanje, aktivno učenje, igra, pogovor, opazovanje, razvrščanje, lastna aktivnost, ustvarjanje, praktično delo.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

Uvod oz. izhodišče za vse nadaljnje aktivnosti je bil pogovor o zemlji, ki smo ga izvedli pred dnevom Zemlje. Namen pogovora je bil, da skupaj z otroki pripravimo načrt, na kakšen način bi ta poseben dan obeležili. Da bi otrokom približala pojem planet Zemlja, sem jim prinesla globus. Vprašam jih kaj je to? Odgovori otrok: "Svet.", "Taka velika krogla.", "Zemlja.", "Kot luna izgleda.", "Nekaj je narisano in napisano".

Sledi pogovor o tem, da globus predstavlja naš planet, otroci pa povedo, kaj je na njem narisano. Pogovorimo se, da je to le model in da je Zemlja sicer veliko večja. Otrokom povem, da bo čez nekaj dni Zemlja praznovala svoj dan, tako kot praznujemo različne praznike in rojstne dneve. Ker je to poseben dan, je prav, da ga praznujemo in nekako tudi mi poskrbimo, da bo ta dan za naš planet drugačen, polepšan. Otroci takoj predlagajo, da kupimo bombone, sestavljanke, igrače ipd. Eden od dečkov takoj nasprotuje temu in pove: »Zemlja ne govori, nima rok in ust.« Nadaljujejo z ugotavljanjem, kaj pa bi Zemlji bilo všeč. Deklica ugotavlja: »Zemlja ima rada nebo.« Druga deklica predlaga: »Da bi ji rožico posadili.« Otrokom je ideja všeč in dogovorimo se, da bo roža ena od naših daril Zemlji. V naslednjih dneh ob listanju knjig z ekološkimi vsebinami in različnih didaktičnih igrar otroci spoznavajo, katera so tista dejanja, ki negativno vplivajo na naš planet ter tista, ki planet ohranjajo. Dan pred dnevom Zemlje smo se odpravili na tržnico, kjer so otroci izbrali rožo za zasaditev.

Slika 1: Obisk tržnice.

Slika 2: Sajenje sadik.

Ob ogledu stojnic z različnimi sadikami se tako odpre nova razprava, povezana z našo vrtno gredo, ki jo imamo na igrišču in kamor smo že posejali korenček in redkev. Otroci predlagajo, da posadimo kaj novega in tako kupimo še nekaj novih sadik. Želja otrok po novih sadikah na vrtni gredi nam je dala nove dejavnosti na igrišču, kjer so jih otroci vsakodnevno preverjali in skrbeli zanje. Nekaj otrok je med pogovorom dejalo, da imajo tudi doma svoj vrt in da pomagajo babicam ter mamam pri skrbi zanj ipd. Nekaj sadik so prinesli še od doma. S tem smo imeli dodatno delo in motivacija za delo na vrtu je rasla. Opazovali so rast, zalivali zelenjavo in najbolj uživali, ko so obirali prve pridelke – redkev, ki smo jo dodali k solati pri kosilu.

Na dan Zemlje smo posadili rumeno rožo, ker je ta barva tudi barva naše igralnice. Odločili smo se, da jo posadimo v lonček in postavimo na okensko polico. S tem so imeli otroci možnost rožo opazovati ves dan. Vsak dan so preverili, ali jo je treba zaliti. Čez nekaj dni se je pojavilo vprašanje, zakaj nimamo rože v igralnici. Skupaj smo ugotovili, da imajo tudi rože rade svež zrak, tiste, ki jih damo v vazo, pa hitro ovenijo in tako odmrejo. Začeli so ugotavljati, kakšne rože bi lahko imeli v igralnici. Ob pogovoru o ločevanju odpadkov in recikliranju so predhodno ugotovili, da lahko odpadke uporabimo tudi za izdelavo česa novega. To znanje smo uporabili za iskanje ideje za rože. Po pregledu različnih odpadnih materialov v igralnici smo se odločili, da bodo na mizah v igralnici vaze z rožami iz zamaškov in slamic. Ob vsem raziskovanju so rože v različnih oblikah postale del vsakdana (risanje rož, sestavljanje iz različnih drobnih materialov, opazovanje rož na igrišču ipd.). Med igro s trakovi iz odpadnih majic so povsem naključno prišli do ideje, da jo lahko naredijo tudi iz trakov. Deček je zvil trak v polžka. Želel je, da ostane zvit, zato smo ga prilepili na papir. Ena od deklic je takoj rekla, da je to roža in predlagala, da dodamo še steblo. Tako je otroška ideja postala izhodišče za izdelavo slik rož iz blaga na odpadnem barvnem usnju.

Istočasno so tudi v sosednji igralnici, kjer so otroci iste starosti, raziskovali idejo o izdelavi grede z rožami iz kamnov. Naši otroci te ideje še niso poznali. Ker si igrišče delimo in na njem vsakodnevno bivamo, sva se z vzgojiteljico odločili, da po dolgem času, ko se nismo družili, spet obudimo druženje in sodelovanje med skupinama. Otroke sem nato motivirala, da razmislijo, kakšne rože bi še lahko naredili in kakšen material bi uporabili, da bi rože lahko bile zunaj. Otroci so predlagali travo, veje in listje. Začeli smo ugotavljati, ali so ti materiali sploh primerni. Otroci so povedali: »Posušilo se bo.«, »Veter bo odpihnil.«, »Tako grdo rjavo bo potem.« Nato smo se vsi strinjali, da ti materiali niso primerni in zato smo nove ideje iskali še naprej. Postavili smo si nekaj osnovnih lastnosti teh materialov, da jih ne odnese veter, da kljub vremenskim vplivom ohranijo obliko. Ena od deklic je takoj predlagala: »Kamni so težki, ne odnese jih veter.« Sledilo je vprašanje: »Ali lahko iz kamnov naredimo rože?« Mnenja otrok so bila deljena, zato smo se odločili, da preizkusimo. Otrokom sem prinesla škatlo s kamni in jih spodbudila, da naredijo rožo. Nastale so različne rože (takšne s samo enim kamnom, ki je predstavljal cvet; kamenje položeno v kroge; cvetove iz kamna na sredini in kamenje za cvetne liste okoli). Tako smo potrdili hipotezo tistih, ki so odgovorili, da iz kamnov lahko naredimo rože. Na tej točki sem s svojim predlogom nekoliko spremenila svoj način dela in jim sama podala rešitev, kakšna naj bo greda, saj so otroci v sosednji igralnici že imeli izoblikovano idejo, kako bo greda izgledala. Pokazala sem jim njihovo idejo in jih v nadaljevanju spodbudila, da skupaj naredimo načrt, kako bi takšno gredo lahko naredili. Začel se je pogovor:

»Kamni niso rdeči.« je rekel deček.

Vprašam jih: »Kako pa bi lahko dobili kamne različnih barv?«

Deček odgovori: »Da jih pobarvamo.«

Vprašam: »S čim bi jih pobarvali?«

Deček: »Z barvicami.«

Deklica: »Ne s tistimi barvami, ko imamo čopiče.«

Otroci se strinjajo, da jih lahko pobarvamo s čopičem in barvo. Kamne so imeli otroci v sosednji igralnici že zbrane in tako smo imeli naslednjih nekaj dni na igrišču delo. Vse dni, ko je vreme dopuščalo, smo si na igrišču pripravili kotiček, kjer so otroci barvali kamne. Nekateri kamni so bili umazani od zemlje, zato so otroci predlagali, da jih najprej umijemo. Kamne smo vsak dan odlagali na podlago in jih puščali na igrišču. Ko se je nekaj kamnov že nabralo, so otroci začeli raziskovati, kako bodo rože izgledale in jih polagali na travo. Postopno smo v delo vključili tudi hišnika, ki je vse svoje aktivnosti, povezane z gredo, izvajal pred oz. z otroki. Otroci so tako sodelovali pri izdelavi okvirja iz lesa, polnili gredo z okrasnimi kamenčki in na koncu sestavili rože iz kamnov, ki so jih predhodno pobarvali.

Slika 3: Barvanje kamnov .

Slika 4 : Polnjenje grede.

Slika 5 : Cvetlična greda.

4. ZAKLJUČEK

Večina dejavnosti, opisanih v članku, je nastala iz interesov otrok. Moj prvotni načrt je bil le poiskati idejo, kako praznovati dan Zemlje. Vseeno sem se glede na motivacijo otrok odločila, da sledim njihovim interesom in razvijam njihove ideje. Vse skupaj smo združili z izvajanjem EKO projekta, ki je bil ta čas v teku.

5. LITERATURA

Cotič, N. in Plazar, J. (2014): *Aktivno učenje v naravi za predšolske otroke: medpredmetno povezovanje naravoslovja in matematike*. Didakta, XXIV (172), 2-5.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS šolstvo.

Ko so oblačila premajhna

Mateja Kovačec

OŠ Lenart – enota vrtec

kovacec.mateja85@gmail.com

Modni trendi se v današnjem času zelo hitro spreminjajo, kar se odraža tudi v veliki količini odpadnih oblačil. Še posebej pri otrocih, ki so v predšolskem obdobju v fazi hitre rasti, se tako v razmeroma kratkem času, pri vsakem posamezniku nabere velika količina oblačil, ki jih ne potrebuje več. Ker gre za tematiko, ki je del vsakdana vsakega otroka, in ker pri svojem delu vedno strdim k temu, da so otroci aktivni udeleženci v vseh fazah vzgojnega procesa, smo se lotili raziskovanja in si zastavili preprosto raziskovalno vprašanje: *»Kaj se zgodi z našimi oblačili, ko so nam premajhna?«*. Želela sem, da otroci z lastnim raziskovanjem pridejo do spoznanja, da med odpadki pristane preveč oblačil in da sami poiščejo rešitve, kako lahko tudi oni to količino zmanjšajo.

Ključne besede: otrok, raziskovanje, recikliranje, ponovna uporaba.

Abstract

Fashion trends are changing very fast nowadays and that is reflected in the large amount of clothing waste. In the preschool period children are in the phase of rapid growth and in a relatively short time their parents accumulate a large amount of clothing that soon no longer are needed. This is a topic that is a part of every child's everyday life and I always try to ensure that children are active participants in all phases of the educational process. That's why we all started researching and asked a simple research question: "What happens to our clothes when they are too small for us?" I wanted the children to realize through their own research that too much clothing lands among the waste and I wanted them to find solutions on their own: What can they do to reduce the amount of clothing waste?

Key words: child, research, recycling, reuse.

1. UVOD

V skupini otrok starih od 3 do 4 leta smo se v letošnjem šolskem letu priključili projektu *Ne zavrzi oblek, ohrani planet!* Namen in cilji projekta so zelo aktualni in primerni za obravnavo tudi za mlajše otroke. Vsebina se mi je zdela še posebej primerna zato, ker imajo otroci s to tematiko veliko izkušen in smo se tako lahko lotili dela z lastnim raziskovanjem.

»Raziskovalni pristop igra torej tudi pri uvajanju zgodnjega naravoslovja veliko vlogo. Otrok je postavljen v vlogo raziskovalca, ki v didaktični situaciji raziskuje ter išče odgovore na problemska vprašanja, ki so sestavni del njegovega življenja. Tak raziskovalni pristop uresničuje pomembne vzgojno-izobraževalne cilje, razvija intelektualne sposobnosti, znanstveno mišljenje in spodbuja iznajdljivost v problemskih situacijah.« (Petek, 2012, str. 104)

Prav otroci so tisti, ki se zaradi svojega razvoja in rasti zelo pogosto srečajo z oblačili, ki zanje niso več primerna. Pa naj gre za oblačila, ki so že odslužena ali pa takšna, ki so še povsem uporabna. Oblačila pogosto menjavajo in imajo že nekaj izkušenj, kaj s temi oblačili lahko naredimo. Preko tega izhodišča smo z otroki ugotavljali in raziskovali, kaj vse se s temi oblačili dogaja.

Cilji:

- Otrok spozna in se navaja na odgovorno ravnanje z rabljenimi oblačili.
- Otrok spozna pojma recikliranje in ponovna uporaba.
- Otrok aktivno sodeluje pri zmanjševanju količine zavrženih rabljenih oblačil.

2. METODE

Skozi celoten proces raziskovanja in z njim povezanimi dejavnosti so bile v ospredju predvsem naslednje metode: raziskovanje, aktivno učenje, igra, pogovor, opazovanje, razvrščanje, lastna aktivnost, ustvarjanje, praktično delo.

3. REZULTATI IN DISKUSIJA

Kot uvod in motivacijo otrok za nadaljnjo raziskovanje sem otrokom v jutranjem krogu zastavila preprosto vprašanje: *»Kaj se zgodi z oblačili, ki so vam premajhna?«*. Otroci so potrebovali nekaj trenutkov za premislek in sledila je nevihta odgovorov:

»Če so mi premajhna, jih damo nazaj poštarju.«

»Ne oblečemo jih.«

Ostali odgovori so bili podobni navedenima.

Hitro sem ugotovila, da bodo otroci potrebovali nekaj dodatnih pojasnil, da bomo prišli do željene tematike. Tako sem jih usmerjala z vprašanji, kjer so razmišljali, kaj je s tistimi oblačili, ki so še v omari, pa so jim premajhna in kaj se je zgodilo s tistimi, ki so jih nosili, ko so bili dojenčki. Nekaj otrok je odgovorilo:

»Damo jih v predal, tam spodaj pod omaro.«

»V kanto jih da mama.«

»Dam jih Juretu.«

»Deja obleče tisto, kar meni ni več prav.«

Kar nekaj otrok ni poznalo odgovora. Dogovorili smo se, da se o tem pogovorijo s starši. Naslednji dan smo odgovore razdelili v naslednji skupini:

- Oblačila damo nekemu drugemu (bratec/sestrica, sorodnikom, prijateljem ...).
- Oblačila zavržemo.

Ker so otroci ob pripovedovanju fantka, da mama odvrže oblačila v »kanto«, sami načeli tematiko ločevanja odpadkov, smo se najprej posvetili tej temi. Poiskali smo primeren zabojnik za oblačila, si ga ogledali in se poučili o tem, kaj vanj sodi. Ob spoznavanju pomena ločevanja odpadkov, smo spoznali tudi pojem recikliranje, ki je bil otrokom poznan predvsem v povezavi z drugimi odpadki (recikliramo papir, plastenke, steklo). S tem smo prišli do spoznanja, da lahko recikliramo tudi oblačila. Otroci so nato predlagali, da lahko strgana

oblačila zakrpamo ali naredimo iz njih druga oblačila (iz dolgih hlač kratke, iz majice kapo ipd.). Otroci konkretnih izkušenj s predelavo oblačil niso imeli, zato smo si pomagali z uporabo interneta in poiskali različne ideje, kaj vse se da narediti iz odsluženih oblačil. Večina najdenega je bila tako ali drugače povezana s šivanjem in postopki, ki so bili za izvedbo naših otrok prezahtevni. Vseeno pa smo našli izdelek, ki je bil ob pomoči odraslega primeren za izdelavo – tkanje trakov iz bombažnih majic.

V naslednji fazi smo se lotili zbiranja oblačil, ki smo jih glede na naše raziskovanje razdelili na oblačila za ponovno uporabo in oblačila za predelavo. Iz majic, ki so bile namenjene predelavi, smo izrezali trakove, ki smo jih uporabili za tkanje na pripravljeni statvi. Izdelane obeske smo podarili mamam ob materinskem dnevu. Otroci so bili prisotni pri celotnem postopku izdelave. Spontano so set začeli igrati s trakovi, ki sva jih s sodelavko rezali. Med igro so tako nastajali različni motivi. Eden od dečkov je svoj trak zvil v polžka, kar je bilo vseh ostalim otrokom. V želji, da se polžek ne podre, smo ga prilepili na list papirja. Otroci so predlagali, da bi to lahko bila roža. Iz trakov, ki so nam ostali, smo tako čisto spontano ustvarili zanimive 3D slike (trakove smo pritrdili na odpadne ostanke barvnega usnja).

Slika 1: Darila za mame.

Slika 2: 3D slike.

V škatli oblačil za predelavo se je nabralo veliko jeans oblačil, želeli smo, da se tudi ta koristno uporabi. K sodelovanju smo povabili dedka ene od deklic. Otroci so ob raziskovanju, kaj izdelati iz odsluženih oblačil, že predhodno ugotovili, da lahko iz njih kaj novega sešije dedek, ki je krojač. Predlagal je, da ustvarimo nekaj uporabnega. Tako nam je sešil piknik odejo, ki nam bo služila za igro v naravi. Pri ustvarjanju le-te je sodelovala celotna dekličina družina. Dedek nas je obiskal v vrtcu, kjer je otroke seznanil s celotnim postopkom predelave oblačil ter nam pokazal različne krojaške pripomočke.

Z zbiranjem oblačil smo pričeli še v času koronskih omejitev, zato smo zbiranje oblačil za ponovno uporabo omejili na zbiranje otroških oblačil. Zbrana oblačila smo najprej ponudili po

igralnicah, kjer se bodo uporabila kot rezervna oblačila za preoblačenje otrok. Preostanek pa smo odnesli dobrodelni organizaciji.

Slika 3: Obisk dedka.

Slika 4: Zbiranje oblačil.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so bili skozi ves proces izvajanja projekta zelo motivirani. S primernimi metodami in načinom dela, ki sva jih s sodelavko izbirali, sva jim tako omogočili, da so z lastno aktivnostjo in svojim predznanjem prihajali do novih spoznan. S tem so prišli do zaključka, da lahko kljub svojim rosnim letom vplivajo na to, da se količina oblačil, ki končajo med odpadki, precej zmanjša.

5. LITERATURA

Petek, D. (2012). Zgodnje učenje in poučevanje naravoslovja z raziskovalnim pristopom. *Revija za elementarno izobraževanje*, 5 (4), 101–114.

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida, I. (2001). *Otrok v vrtcu*. Maribor: Obzorja.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS šolstvo.

Igra z odpadnim materialom

Mateja Škrobar

Vrtec Murska Sobota, enota Gozdiček

tejab25mail.com

Z odpadki se srečujemo dnevno. Odpadki so bili in bodo še naprej največji problem družbe in posameznika. Vsak izmed nas zavrže ogromno različnega odpadnega materiala, naj bo to embalaža, papir, obleke, revije ali časopis. Vzgoja o ravnanju z odpadki se začne v zgodnjem otroštvu, zato je pomembno, da tudi v vrtcu otrokom pokažemo, kako naj ravnajo z odpadki. V skupini smo se odločili, da damo odpadnim materialom novo priložnost in jih hkrati uporabimo za igro. Tako so otroci in starši v vrtec prinašali različne materiale: tulce, pokrovčke, lončke, odsluženje majice, torbice. Skušali smo čim manj materiala zavreči in hkrati čim več uporabiti za igro. Tako smo vsi skupaj prispevali k varovanju in ohranjanju okolja.

Ključne besede: odpadni material, igra, okolje, ponovna uporaba.

Abstract

We encounter waste on a daily basis. Waste has been and will continue to be the biggest problem of society and the individual. Each of us throws away a huge variety of waste material, be it packaging, paper, clothes, magazines or a newspaper. Education on waste management begins in early childhood, so it is important to show children in kindergarten how to handle waste. In the group, we decided to give the waste materials a new chance and use them for the game at the same time. Thus, children and parents brought various materials to the kindergarten: tubes, lids, pots, T-shirts, handbags. We tried to throw away as little material as possible and at the same time use as much as possible for the game. In this way, we all contributed to protecting and preserving the environment.

Key words: waste material, game, environment, reuse.

1. UVOD

Vsako leto se količina odpadkov, ki jih ljudje ustvarimo dodatno poveča. Ker se zavedamo problema odpadkov, sva se s sodelavko v oddelku odločili, da otroke že v ravnem otroštvu navajamo na odgovorno ravnanje z odpadki. Zato smo v oddelku 1-2 let, letošnjo šolsko leto namenili večjo pozornost spoznavanju, raziskovanju, eksperimentiranju ter navajanju na odgovorno ravnanje z odpadnim materialom in njihovi ponovni uporabi.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode: pogovora, raziskovanja, razlaganja, opazovanja, pojasnjevanja, eksperimentiranja, lastne aktivnosti in igre.

3. REZULTATI

Cilje, ki smo si jih zadali v okviru projekta smo realizirali. Otroci so usvojili določena nova znanja in zavedanje, da lahko tudi sami prispevajo k varovanju in ohranjanju našega okolja. Skozi projekt smo spoznavali, raziskovali in eksperimentirali z različnimi odpadnimi materiali. Predvsem pa so otroci pridobili spoznanje, da lahko odpadni material postane nova uporabna igrača.

4. RAZPRAVA

Danes imajo otroci na voljo nešteto igrač in materialov, a najboljše igrače so lahko najbolj enostavni materiali, ki jih najdemo v vsakdanjem življenju – nestrukturirani material. Škatle različnih velikosti in oblik so nas dnevno motivirale za igro. Škatle so tipali, prenašali, splezali na njih, se v njih skrivali. Ugotovili smo, da je lahko škatla odprta, zaprta. V zaprti škatli je temno, tesno, da se nekateri v njih ne počutijo dobro. Največ veselja so nam prinesle velike škatle. Le te so zlagali eno na drugo, jih podirali in ponovno zlagali. Otroci so se dnevno posluževali škatel in se z njimi samostojno igrali. Vzporedno s tem so otroci s škatlami dnevno oblikovali igralnico po svoje, jo pregrajevali, delili na dva dela. Skozi igro so se seznanjali z osnovnimi prostorskimi pojmi.

Ko smo videli, da je zanimanje za igro s škatlami upadlo smo iz njih izdelali hiško v kateri se dnevno igramo in se zelo zabavamo. V hiško so si prinašali različni odpadni material (zamaške, lončke, tulce, torbice) se z njimi igrali. Zelo so nas zaposlili tulci. Igra z njimi je bila zelo zabavna, predvsem, ko so ugotovili, da lahko tulce zlagajo eden na drugega, tu so pokazali veliko mero vztrajnosti, kajti tulci so se nam vedno znova podirali. Iz kartona smo izdelali novoletno dekoracijo za igralnico in jelko. Časopisni papir so prenašali po igralnici, ga mečkali, trgali, najmlajši so ga raziskovali z vnašanjem v usta. Naredili smo si žogice iz časopisnega papirja in se z njimi dnevno razgibavali. Odslužene majčke smo razrezali in nastale so krpice za igro v kuhinjskem kotičku, brisanje prahu, igro z dojenčki. Ob igri z njimi smo spoznavali osnovne barve, velikost, vzorce. Ob pomoči staršev smo premajhna oblačila ponovno uporabili ter iz njih naredili blazinice za sedenje v jutranjem krogu, ki jih dnevno uporabljamo.

Iz naravnega materiala smo naredili senzorno tablo. Iz odpadnih škatel smo izrezali kose v obliki kvadrata na katerega smo nato lepili naravni material, ki smo ga predhodno spoznali (vejice, želod, kostanj, lubje, oreh). Prvič ko so zagledali senzorno tablo so z zanimanjem pristopili. Senzorna tabla je bila na dosegu otrok, da so jo lahko kadarkoli potipali, gledali. Spoznali so kaj je gladko, hrapavo, majhno, večje.

Iz odpadnih plastenk so nastale senzorne plastenke, s katerimi se zelo radi igramo, opazujemo kako se v njih plavajo različni materiali. Veliko časa smo namenili ozaveščanju o čim manjši porabi vode ter zmanjševanju in ločevanju odpadkov. Seznanjali smo se z različnimi možnostmi varčevanja z energijo (ugašanje luči, ko je ne potrebujemo, prezračevanje igralnice,...). Iz odpadne jogurtove embalaže smo si naredili ropotulje, katere smo napolnili z naravnim materialom, ki smo ga predhodno nabirali na vrtčevskem igrišču.

Na dan Zemlje smo pogovorili o tem, kako sami in drugi vplivamo na naravo, jo varujemo in ohranjamo okolje v katerem živimo. Iz odpadnega materiala smo naredili vazo in rožico. Uporabili smo jogurtove lončke in škatle od jajc.

5. ZAKLJUČEK

V času izvajanja projekta smo prišli do spoznanja, da so otroci željni po raziskovanju in odkrivanju novega. Zato smo jim k obstoječim materialom, dodajali še druge naravne in nenaravne materiale, ki so spodbujali otroke k raziskovanju, ugotavljanju in primerjanju. Vsa ta nova znanja in izkušnje bodo otrokom v pomoč pri nadaljnjih naravoslovnih korakih. Vse nam je prišlo prav, tako za igro kot za pridobivanje različnih veščin. Ves odpadni material smo ponovno uporabili in tako prispevali delček k ohranjanju in varovanju našega okolja. Otroci so spoznali, da so odpadki od doma uporabni v vrtcu za igro in ustvarjanje. Skozi projekt sem spoznala, kako pomembno je otroke pri igri opazovati, saj nam veliko pove o otrokovem razvoju, ker je otrok med igro spontan, neobremenjen.

6. LITERATURA

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Otrok v vrtcu (priručnik h kurikulu za vrtce). (2001). Maribor: Obzorja.

Skrbim zase in za svoje zdravje

Mihaela Jelenc
Vrtec Lipa Štore
mihelajelenc@gmail.com

Zdravje je naša največja vrednota in ena izmed temeljnih človekovih pravic. To dejstvo se je v zadnjih dveh letih epidemije samo še dodatno potrdilo. Prav zaradi tega je zelo pomembno, da začnemo otroke že zelo zgodaj vzgajati, kako pomembno je skrbeti za svoje zdravje in dobro počutje. S projektnim delom smo skušali vplivati na vedenje, navade in znanja otrok o telesu in zdravju, ki je v današnjem času neprecenljiva vrednota ter tako pri otrocih vzpodbuditi zavedanje, da lahko na svoje zdravje vpliva posameznik sam in okolje, v katerem živi.

Ključne besede: otrok, narava, gibanje, zdravje, zdrava prehrana

Abstract

Health is our greatest value and one of the basic human rights. In the last two years of pandemic this fact has been additionally confirmed. That is why it is so important that from an early age we start teaching children about the importance of taking care of our health and our well-being. Using project work we have tried to influence children's habits, behaviour and knowledge of human body and health which is nowadays a priceless value. That way children would increase the awareness of their health being influenced by themselves and by the environment that they live in.

Key words: child, nature, recreation, health, healthy nutrition

1. UVOD

V prispevku je prikazanih del aktivnosti, kako prehrana in zdrav življenjski slog vplivata na rast in razvoj otrok. Cilj je bil, da otroci spoznajo, da jim uživanje različne hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohranjati zdravje (Kurikulum 1999).

Aktivnosti so potekale skozi celo leto, v mesecu maju pa smo jih združili v zanimiv in pester teden, ki smo ga poimenovali Mini olimpijada.

2. METODE

Pri delu smo uporabili različne metode dela, ki so se med seboj povezovale. Uporabili smo metodo igre skozi aktivno učenje, metodo raziskovanja, metodo opazovanja in metodo pogovora.

3. REZULTATI

Otroci so skozi različne delavnosti, ki so potekale od jeseni do pomladi preizkušali, raziskovali, napovedovali, sklepali, reševali probleme ... da so dobili odgovore na vprašanja: Kako skrbim za svoje zdravje? Kako ostanem zdrav? Zakaj naj zdravo jem? Kako skrbim za dobro počutje v vrtcu?

Ob koncu smo prišli do ugotovitve, da smo sami tisti, ki največ naredimo za svoje zdravje in dobro počutje.

4. RAZPRAVA

Prehrambena piramida na zelo enostaven in slikovit način prikazuje osnovne informacije o različnih skupinah živil. Veliko leseno piramido smo napolnili z najrazličnejšimi živili. Spoznavali smo različne skupine živil, jih poimenovali, klasificirali ter sličice iskali in izrezovali iz različnih revij. Otroci so spoznali, da so skupine živil razdeljene po nadstropjih in da velikost površine predstavlja delež priporočljivega dnevnega vnosa.

1.slika: PREHRAMBENA PIRAMIDA

2.slika: OBISK KUCHARICE

Ker smo želeli izvedeti še več novih informacij, smo v skupino povabili kuharico. Kuharica Katja nam je predstavila znana in manj znana živila, ob okušanju smo poimenovali okuse in se poskusili spomniti na kaj vse nas okus spominja. Sami smo si pripravili zdrava nabodala in okusne sadno-zelenjavne napitke.

Temo smo zaključili s Tradicionalnim slovenskim zajtrkom na katerega smo povabili tudi župana in ravnateljico. Nekaj časa smo posvetili tudi spoznavanju pomena čebel, ter se naučili pesmico Leti, moja čebel'ca, ki smo jo objavili tudi na youtube kanalu, v sklopu projekta Tradicionalni slovenski zajtrk.

3. slika: TRADICIONALNI ZAJTRK

4. slika: ZAJTRK Z ŽUPANOM

Poleg uravnotežene prehrane pa smo poskrbeli za vsakodnevno gibanje tako v notranjih prostorih kot tudi zunaj. Skozi celo leto smo izvajali nogometni vrtec, vadbene ure, gibalne odmore in gibalne minutke. Obiskovali smo smučarski tečaj in izvedli tridnevno bivanje v naravi. Ob koncu leta smo združili različne športne prvine v Mini olimpijado. Na Mini olimpijadi so se otroci preizkusili v igrah z žogo. Z žogo smo izvajali različne spretnosti z rokami in nogami. Igrali smo pravi nogomet in košarko. Obiskal nas je trener hokeja, nam predstavil opremo in nas spodbudil k preizkušnji ciljanja s palico. Na travnatih površinah igrišča smo imeli zabavne igre. Vlekli smo vrv, prenašali smo vodo v različnih posodah, ciljali smo žogice in skozi tarče, ter skakali z balonom med nogami. V vrtec so otroci pripeljali svoja kolesa in čelade. Spoznali smo pravila varne vožnje in svoje spretnosti in znanja preizkusili na poligonu na katerem smo vijugali med ovirami.

5. slika: DAN KOLESARJENJA

6. slika: ZAKLJUČEK MINI OLIMPIJADE

Za dobro počutje smo poskrbeli z obiskom Eko-kmetije pri Starem mlinu. Uživali smo v čudoviti naravi, obnovljenem Starem mlinu, sprehodu med dišečimi zeliščnimi vrtovi in ob hranjenju živali. Nahranili smo dušo in telo.

8. slika: OBNOVLJENI STARI MLIN

9. slika: HRANJENJE ŽIVALI

5. ZAKLJUČEK

V predšolskem obdobju lahko veliko naredimo za otrokov celostni razvoj in mu privzgojimo vsakodnevno potrebo po gibanju za kasnejša življenjska obdobja. Otroci so pokazali veliko zanimanja za ponujene aktivnosti in motivacija je od zunanje počasi prehajala v notranjo. Vsakodnevno so pokazali potrebo po gibanju, ki smo jo tudi na različne načine zadovoljili. Želimo si, da bodo tudi v prihodnjem letu ob vstopu v šolo aktivno nadaljevali s skrbjo, tako za telesno kot tudi duševno zdravje.

6. LITERATURA

Kroflič, R. idr. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja, 2001

»Čebele, naše prijateljice« – kreiranje spodbudnega učnega okolja

Mihelca Vajda

Vrtec pri OŠ Ivanjковci

mihelca.vajda@os-ivanjkovci.si

Namen projekta je, da otroci spoznajo pomen čebel za življenje vseh nas. Brez čebel in ostalih opraševalcev ne bi bilo tako pestre in zdrave hrane ter lepih pisanih travnikov. Kadar govorimo o opraševanju, največkrat pomislimo na čebelo. Cilj raziskave je bil otrokom omogočiti neposreden stik z naravo in čebelami, tako da so imeli otroci možnost učenja in zaznavanja z vsemi čutili. Pri raziskovanju so nas vodili sledeči cilji: doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnosti; otrok odkriva in spoznava živa bitja ter njihova okolja; otrok pridobiva spoštljiv in naklonjen odnos do narave (Kurikulum, 1999).

Ključne besede: čebela, opraševanje, narava, raziskovanje, aktivne učne metode.

Abstract

The aim of the project was to help children learn about the importance of bees for the life of all people. Without bees and other pollinators, our food would not be as diverse and healthy and our meadows as beautiful and colourful. When we talk about pollination, we instantly think of bees. Our goal was to enable children to come into direct contact with nature and bees, allowing them to learn about and perceive their surroundings through all their senses. When exploring, we had the following goals in mind: to experience and learn about living and non-living nature in its diversity, interconnectedness, constant change and aesthetic dimensions. Children were also given the opportunity to explore and learn about living beings and their habitats as well as develop a respectful and favourable attitude towards nature (Curriculum, 1999).

Key words: bee, pollination, nature, exploring, active learning methods.

1. UVOD

V predšolskem obdobju prevladuje spontano učenje; otroci se učijo predvsem preko igre in drugih, tudi praktičnih dejavnosti in rutin, ki v vrtcu večinoma potekajo v raznolikih socialnih interakcijah z vrstniki in odraslimi. Učijo se s pomočjo opazovanja, posnemanja, preizkušanja (manipuliranja s stvarmi in materiali) in reševanja problemov, komentiranja dejavnosti, spraševanja in poslušanja drugih, reševanja medsebojnih konfliktov in dogovarjanja.

»Vse se začne s spoznavanjem okolja. Kako otrok srka okolje? Izključno s pomočjo lastnosti, za katere vemo, da jih ima. Gre za intenzivno in specializirano občutljivost, ki omogoča, da otroku stvari iz okolice vzbudijo toliko zanimanja in navdušenja, da postanejo del njegovega bivanja. Otroku srka te občutke – ne s svojim umom, ampak z vsem svojim bitjem.« (M. Montessori, 2006, str. 33)

2. METODE

V projektu smo uporabili naslednje metode:

- metodo igre,
- metodo raziskovanja,
- metodo pogovora,
- lastno aktivnost,
- metodo poslušanja,
- metodo pripovedovanja.

3. REZULTATI

3.1 Aktivno učenje v kotičkih

S projektom smo začeli že jeseni, ko smo obeležili tradicionalni slovenski zajtrk. Že takrat se je pokazalo veliko zanimanje za čebele.

Igralnica v našem vrtcu je oblikovana po kotičkih, ki zagotavljajo razvoju primerne učne priložnosti za slehernega otroka. Kotički ponujajo priložnost za razvijanje lastnih sposobnosti, raziskovanje, ustvarjanje, ponujajo možnost za izbiro in odločitev, priložnost za reševanje problemov in podpirajo aktivno učenje v majhnih skupinah. Za aktivno učenje otrok izkorišča vse prostore v vrtcu, igrišče in bližnjo okolico (travnike, gozdove). Otrokom omogoča izražanje na način, ki ga otroci v določeni starosti razumejo in obvladajo.

Kotički dajejo otrokom možnost izbire in učenje na lastnih izkušnjah.

3.2 Čebelarski kotiček

Slika 1: Spoznavanje čebeljih izdelkov in pripomočkov

Postavitev dobro definiranih interesnih koticikov omogoča razvijanje otrokove samoiniciativnosti, avtonomnosti in socialne kompetentnosti. Ker so koticiki dostopni vsak dan, otroci vedo, kateri materiali so na voljo in kje jih lahko najdejo.

Slika 2: Opazovanje slik o čebelah, urejanje zaporedja življenjskega cikla čebel in pogovor ob slikah

Pomen kotičkov – centrov dejavnosti: spodbujajo večjo prožnost v časovni in prostorski organizaciji vsakdanjega življenja v vrtcu, omogočajo aktivnosti v manjših skupinah, omogočajo prepletanje dejavnosti tekom celega dne, s tem pa tudi boljše možnosti za učenje, uresničujejo otrokove pravice do izbire in drugačnosti, spodbujajo sporazumevanje in medsebojno sodelovanje ter hkrati je tretji vzgojitelj v skupini.

Organizacija dejavnosti po kotičkih nedvomno zahteva temeljit premislek in dobro pripravo. Tako smo se tudi lotili kotička "ČEBELARSKI KOTIČEK". Čebelam smo namenili več pozornosti, ker smo jih v naravi veliko opazili in smo zaznali velik interes otrok, da bi jih radi bolje spoznali. Še večje zanimanje otrok za čebele se je pokazalo znotraj tematskega sklopa »Spomladansko raziskovanje narave«.

Slika 3: Opazovanje čebel na travniku

Naš cilj je bil, da smo ugotovili predznanje otrok o čebelah in predelavi medu.

Naslednja dejavnost je bila ogled dokumentarnega filma o kranjski sivki. Po ogledu filma smo se skupaj pogovorili o vsebini. V uvodu smo spoznali, kdo sestavlja čebeljo družino. Otroci so se seznanili s pojmi, kot so čebela, matica in trot. Otroci so bili skozi celoten projekt motivirani za tematiko, dajali so lastne pobude in ideje za izvedbo dejavnosti.

V skupini smo si pogledali tudi čebelarke pripomočke, ki jih čebelarji uporabljajo pri svojem delu. Otroci so si pogledali čebelarjevo delovno obleko in nekaj pripomočkov.

Skozi projekt smo se seznanili s pridelavo in predelavo medu in kako lahko sami pomagamo našim čebelicam pri ohranjanju njihovega življenjskega okolja.

4. RAZPRAVA

Otroci so se z navdušenjem podali v svet raziskovanja čebelic ter vseh dejavnosti, povezanih z njimi. Spoznali so kdo sestavlja čebeljo družino, zakaj so čebele pomembne za nas planet ter kako jih ohraniti. Skozi dejavnosti so pridobili nova znanja ter zavedanja, da lahko s svojimi dejanji

pripomorejo k ohranitvi okolja in našega planeta.

»Povej mi in bom pozabil, pokaži mi in se bom spomnil, vključi me in bom razumel.« (kitajski pregovor)

5. ZAKLJUČEK

V času projekta smo spoznali čebele in njihov način življenja ter kakšen pomen imajo za človeka. Prebrali smo veliko knjig, slikanic o čebelah, čebele smo izdelovali iz odpadnega materiala, reševali didaktične liste, prepevali pesmi o čebelah in plesno uprizorili čebelji ples.

Za naše čebelice bomo poskrbeli tako, da bodo imele čisto okolje, da jim bomo zasadili medovite rastline in da jim bomo pomagali pri preživetju.

Slika 4: Likovno ustvarjanje cvetočega travnika z žuželkami

6. LITERATURA

Bahovec idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kranjska sivka. <https://www.youtube.com/watch?v=bgyTYmFD3v8>, pridobljeno s svetovnega spleta, dne 2.5.2022.

Montessori, M. (2006). Srkajoči um. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.

Pot mleka od krave do kozarca

Milena Gobec

Vrtec Rogaška Slatina,

milency@gmail.com

V okviru programa Ekošola smo si zaradi interesa otrok v letošnjem šolskem letu izbrali projekt Mlekastično! Izberem domače. Prispevek predstavlja dejavnosti, ki so potekale v skupini otrok, starih od 2 do 3 leta. Otroci so se preko igre seznanjali s potjo mleka od krave do kozarca. Z raziskovanjem in lastno aktivnostjo so pridobili neposredne izkušnje ter se vključevali v procese izdelovanja mlečnih izdelkov. Tekom teme so si otroci širili tudi besedni zaklad, se mnogo naučili ter spoznali nove stvari. Nova spoznanja so že sproti povezovali s svojimi preteklimi izkušnjami.

Ključne besede: mlekastično, zgodnje naravoslovje, mleko, mlečni izdelki

Abstract

As part of the Eco-School, we chose the Milky Way "Mlekastično" project this school year due to the interest of children. I choose homemade. The paper presents the activities that took place in a group of children age 2 to 3 years. Through the game, the children learned about the path of milk from a cow to a glass. Through research and their own activity, they gained direct experience and became involved in the processes of making dairy products. During the theme, the children also expanded their vocabulary. The children learned a lot and learned new things. They have already linked new insights to their experiences.

Key words: milky way »mlekastično«, early science, milk, dairy products

1. UVOD

V drugi polovici aprila in maja smo v skupini otrok, starih 2–3 leta, izvedli dejavnosti v okviru projekta Mlekastično! Izberem domače. Za ta projekt smo se odločili, saj so otroci precej omenjali traktorje in živali na kmetiji.

Skozi projekt smo raziskovali in ugotavljali pot mleka od kmetije do kozarca. Postavljali smo si naslednja vprašanja:

- Kako pridobivamo mleko?
- Kako je poskrbljeno za krave mlekarice?
- Kaj so mlečni izdelki? Katere poznamo?
- Kakšne so embalaže za mleko in mlečne izdelke?
- Kakšen je transport mleka?
- Kakšni so načini izdelave mlečnih izdelkov in skladiščenje mleka?

ZGODNJE NARAVOSLOVJE

Zgodnje naravoslovje predstavlja temelj nadaljnjemu naravoslovju v šoli, katerega cilj je naravoslovno pismeni posameznik, ki prepozna temeljne pojme in je sposoben reševati probleme ter odkrivati naravo na logičen in znanstven način. Za to je treba razviti določene

spretnosti in sposobnosti, ki jih poimenujemo naravoslovni postopki. Zgodnje naravoslovje zajema preprostejše naravoslovne postopke (npr. razvrščanje, urejanje, beleženje) in tudi postavljanje novih vprašanj, na katera otroci znajo oz. so sposobni odgovoriti. Tako je naravoslovje aktivna, poučna in zabavna dejavnost, skozi katero se otroci učijo strategij mišljenja in raziskovanja (Krnjel, 2012).

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo se posluževali različnih metod, s katerimi smo sledili zadanemu cilju. Temeljile so na aktivnosti otrok. Uporabljali smo metodo opazovanja, pogovora, opisovanja, poslušanja, primerjanja, raziskovanja in metodo igre.

3. REZULTATI

Skozi projekt Mlekastično! Izberem domače so otroci prihajali do različnih ugotovitev. Najprej smo se seznanili z živalmi na kmetiji na splošno: izvajali smo različne gibalne naloge, reševali zvočne uganke, sestavljali sestavljanke, iskali pare glede na mamo in mladička...

Slika 1: Iskanje parov živali na kmetiji

Slika 2: Igra na kmetiji

Igrali smo se prstno igro Tukaj je kmetija, ki sem jo v zg. priredili po prstni igri Tukaj je panj.

Tukaj je kmetija,	Desno roko iztegneš predse,
a kje so vse krave/pujsi/koze/zajci?	leva rok se ji pridruži.
Skrile so se,	Desno roko skriješ za hrbet,
vse stran so odšle.	levo roko skriješ za hrbet.
Preštejmo do 5	Roki sta za hrbtom.
pa pridejo spet.	Roki sta še vedno za hrbtom.
1, 2, 3, 4, 5, muuuuu (beeee, hov hov ...)	Štejemo prste na roki (na 5 se oglašamo kot živali, ki so se skrile).

Ko so otroci osvojili poimenovanja domačih živali, smo se podrobneje posvetili kravi. Otroci so se seznanili z njo preko različnih aplikatov, didaktičnih iger, posnetkov, poučnih vsebin, plastičnih figur ... Nismo si je ogledali v živo, saj v bližini vrtca ni nobene kmetije. So pa nekateri otroci omenjali, da imajo krave doma ali pa jih imajo njihovi bližnji.

Izdelali smo si maketo krave, na kateri so se otroci preizkusili v molzenju. Pripovedovali so, da iz pravega vimena z molzenjem pride mleko in da teliček pije kravje mleko. Deček, ki ima doma bratca dojenčka, je pitje telička povezal z bratcem: »Moj blatec tudi ziza pli mamici.«

Slika 3: »Molzenje krave«

V nadaljevanju smo raziskovali mleko. Otroci so ga okušali in njegov okus opisali kot: »okusno, dobro, mam lada, belo, fino ...«. Iz mleka smo naredili mlečne izdelke in pripravili mlečno tržnico. Naredili smo smetano, zeliščno maslo, sadno-mlečni napitek in to poizkušali.

Slika 4: Okušanje namaza

Slika 5: Okušanje smetane

Izdelali smo si lutkovni kotiček Vrtec pri veseli kravi, ki smo ga opremili z lutkami na palici ter kaširanimi živalmi.

Naučili smo se pesmi Krava (Z. Majhen), Na kmetiji je lepo in Z avtobusom k teti (J. Bitenc). Ogledali smo si strokovne vsebine s spletne strani Eko šole. Skladno s temo projekta smo bili tudi ustvarjalni z različnimi likovnimi tehnikami in materiali: risanje z barvicami, flomastri, slikanje s tempera barvami, prstnimi barvami, gobicami, širokimi čopiči, gnetenje/modeliranje, odtiskovanje ...

Ogledali smo si kamišibaj predstavo o Kravici Berti, ki nam jo je predstavila vzgojiteljica iz sosednje igralnice.

Izpolnjevali smo opazovalni dnevnik Mlekastično, v katerega smo beležili naša spoznanja, ugotovitve, lepili fotografije ter reševali naloge. Ob zadnjem pregledu dnevnika so otroci komentirali:

- »Krava je to. Pa to je tudi krava. Pika ji je ime. To je bela Pika. Je bila mamica. Travo je, pa vodo pije. Mleko ima, takole delamo (z rokami pokaže gibe molzenja). Tam doma v hladilniku dobim js mleko, pa js pijem. Jogurt, sladoled, pa smetano smo delali, pa je vse to mleko.«
- »Kava je to (krava). Je travo, pa pije vodo. Meko pomolzemo, super je meko (mleko). Sladoled je iz meka, pa hana (sladoled je iz mleka, pa hrana). Super je meko.«

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Otroci imajo prirojeno željo po raziskovanju. Naloga nas, vzgojiteljev, je, da jim to raziskovanje omogočimo ter jim ponudimo različne materiale in aktivnosti. Zagotoviti jim moramo dovolj različnih priložnosti in časa, da lahko z lastnim preizkušanjem z vsemi čutili začutijo lastnosti narave in živih bitij. Možnost jim moramo dati, da sprašujejo in iščejo odgovore s pomočjo raziskovanja, eksperimentiranja in opisovanja. Otroke vodimo v situacije, v katerih lahko sami najdejo in rešujejo probleme ter poskrbimo za pripomočke in informativno literaturo za samostojno raziskovanje otrok (Kurikulum za vrtce, 1999).

Otroci so se seznanili s potjo mleka od kmetije do kozarca ter z različnimi mlečnimi izdelki. Skupne ugotovitve smo sproti beležili v opazovalni dnevnik Mlekastično, ki jim je bil na doseg rok in so si ga lahko tudi sami ogledovali. Le-tega smo ob zaključku projekta dali v vpogled tudi staršem. Pri izvajanju projekta so imeli otroci pester izbor dejavnosti in aktivnosti.

Projekt jih je zelo pritegnil, kar je bilo opaziti vsakodnevno z njihovim sodelovanjem in aktivnostjo pri danih dejavnostih. Ko smo pri zajtrku pili mlečne napitke, so sami začeli omenjati, da je to iz »mleka od krave«. Opazila sem, da so bili sedaj bolj pripravljeni poskusiti napitek kot pred projektom. Skozi refleksijo je bilo zaznati, da so otroci prišli do novih spoznanj, razširili so si besedni zaklad. Najbolj jim je bila zanimiva beseda krava mlekarica.

5. VIRI IN LITERATURA

- Krnel, D. (2012). Uvoc. V D. Krnel, A. Gostinčar Blagotinšek, S. Kostanjevec (Ur.), *Naravoslovje v Reggio projektih* (str. 7-10). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in port: Zavod RS za šolstvo.

Kako živim, kaj slišim?

Milena Jerman
Vrtec Šentvid, Enota Mišmaš
milena.jerman@gmail.com

Poslušanje in spoznavanje zvoka kot enega najpomembnejših elementov v naravi se začeta s prvim dnevom otrokovega vstopa v vrtec. Otrok se najprej seznanja z glasovi vzgojiteljic, vrstnikov in bližnje okolice, soočiti se mora s precej drugačnim načinom komuniciranja, kot ga je bil vajen doma. V vrtcu se otroci dnevno soočajo z ušesom prijaznimi in neprijaznimi zvoki. Sprejeti hrup iz okolice in se z njim spoprijeti je za otroke zahteven proces, ki na vsakem posamezniku pusti poseben pečat. Z raziskovanjem slušnega področja sem želela otrokom približati besedi zvok in hrup. Ozavestiti sem želela, kako stresno lahko vpliva hrup na otroka in na njegovo občutljivo slušno območje. Z opazovalno-raziskovalnimi dejavnostmi, ki so se nanašale na vsa kurikularna področja in s poudarkom na aktivni vlogi otroka, smo razvijali odnos do komunikacije. V procesnem raziskovanju naravoslovja je zvok postal osnovno sredstvo in nujen vir sporočanja med otroki in odraslimi. Z različnimi pristopi in dejavnostmi se je za otroke v vrtcu začelo popolnoma novo obdobje razumevanja kontroliranega komuniciranja, ki je pomagalo pri dožemanju in spoznavanju pravzaprav precej abstraktnega koncepta uporabe zvoka v naravi.

Ključne besede: Raziskovanje zvokov iz narave, potovanje ali širjenje zvoka, aktivnost otroka.

Abstract

Listening to and learning about sound as one of the most important elements in nature begins on the first day of a child's entry into kindergarten. First, the child gets acquainted with the voice of educators, peers and the surrounding area, the child also has to face a very different way of communicating than he was used to at home. The children in the kindergarten are daily confronted with friendly and unfriendly sounds that are pleasing to the ear, and for the second time they experience unpleasant screaming, crying or making noise with toys. Accepting noise from the surroundings and dealing with it is a demanding process for children and leaves a unique mark on each individual. By exploring the auditory field, I wanted to introduce children to the words sound and noise. I wanted to raise awareness of how stressful noise can affect a child and their sensitive hearing area. We developed an attitude towards communication through observational and research activities related to all curricular areas, with an emphasis on the active role of the child. This supports the individual, allows him to be healthy, vital, to feel good, to be fulfilled. In the process of natural science research, sound has become a basic means and a necessary source of communication between children and adults. With different approaches and activities, a completely new period for children in kindergarten began to

understand the aspect of controlled communication, which helped them to perceive and get to know the rather abstract concept of the use of sound in nature.

Key words: sound research, expanding or sound circulation, child activity.

1. UVOD

Prekomerna obremenitev otrok in odraslih s hrupom posledično zmanjša slušno razumljivost pri medsebojnem sporazumevanju, ustvari občutek nelagodja in zmanjša koncentracijo. Različne študije dokazujejo, da se težave z izpostavljenostjo visokim ravnem hrupa pojavljajo že pri predšolskih otrocih, ki so na eni strani vir hrupa, na drugi pa jih lahko uvrščamo med najbolj ogrožene skupine. Naravoslovje v predšolskem obdobju spada v kurikularno področje narave, ki vključuje otrokovo naravno okolje, v katerem se kažejo najzgodnejši raziskovalni vzgibi.

»Osnovni načeli raziskovanja sta radovednost in vztrajnost,« ki ju osmislimo tako, da otrok v čim večji meri sam raziskuje in pridobiva lastne izkušnje (Kamenšek, 2014, str. 8).

Z raziskovanjem smo želeli potrditi spoznanje, da je v vrtcih pomembno vzpostaviti prijaznejše sobivanje, predvsem v zaprtem prostoru. Pomen zvoka je enak odzivu otroka.

2. METODE

Osrednji metodi med procesom raziskovanja zvoka sta bili metoda poslušanja in pogovora, s katerima smo poskušali spodbuditi otrokov miselni proces in aktivno sodelovanje. Metoda raziskovanja nas je spremljala in bogatila naše delo.

2. 1. Metodi poslušanja in pogovora sta se najbolj izkazali s postavljanjem odprtih vprašanj. Vprašanja, ki so vodila k raziskovanju, akcijska vprašanja in vprašanja za usmerjeno poslušanje so vzbudila zanimanje za reševanje problema in spodbujala miselne procese.

2. 2. Metoda pripovedovanja je bila v ospredju, ko je otrok sam pripovedoval in osmisлил svoja spoznanja, ko je z izdelavo slikovnega gradiva sam opisal dejavnosti z zvokom in posledice poslušanja zvoka.

2. 3. Metoda opazovanja je že od nekdaj pomemben člen naravoslovja. Odražala se je v otrokovem zanimanju za vrstnike ali za vsebine raziskovanja. Z empatičnim pristopom so otroci pridobili pozornost vrstnikov, prijateljev ali odraslih.

2. 4. Lastna aktivnost otrok se je povezovala z vsemi drugimi metodami.

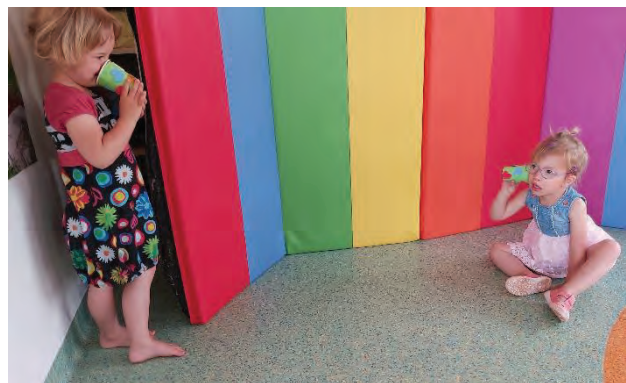
2. 5. Raziskovanje narave kot okolja, s katerim vplivamo na otroka, je bilo osrednja metoda in hkrati cilj našega dela.

2.6. Eksperimentiranje je bilo nepogrešljiv element naravoslovnega raziskovanja, ki je zahtevalo tudi otrokovo usmerjeno pozornost, željo po sodelovanju in vztrajnosti. Zavedanje o samostojnem upravljanju zvoka in eksperimentiranju z njim je pri otrocih vzbudilo zadovoljstvo.

3. REZULTATI

Naše dejavnosti so se začele z otroškimi vprašanji, ki so privedla do pomembnih rezultatov, na primer o tem, ali rastline slišijo in kam potuje zvok. Z opazovanjem potovanja zvoka smo ugotovili, kdaj se zvok ustavi in kam ga zapremo. Raziskovalni problem smo reševali na pobudo otrok, ki so povedali, kaj želijo videti, slišati in kaj novega spoznati.

Otroci so sami odkrivali, da je oddaljen zvok manj moteč od tistega, ki nastaja blizu ušesa. Spoznavali so potovanje zvoka po telefonu, narejenem iz lončka in vrvice. S plesnim dialogom brez besed smo ugotovili, kako zvok vpliva na naše počutje. Pri petju smo upoštevali dinamiko in opazili razliko v interpretaciji. Sedeli smo v krogu, se prijeli za roke in pošiljali stisk roke naprej po krogu. Odzivi otrok so pripeljali do pomembnih rešitev za zmanjšanje hrupa v zaprtem prostoru. Otroci so bili navdušeni nad potrditvijo lastnega predvidevanja. Želja otrok po igranju na male instrumente je bila spodbuda za igrico z glasbili, obešenimi na vrvico, pod katero so s plazenjem in umikanjem oviram poskusili priti do cilja, ne da bi sprožili zvok. Med dejavnostjo so se otroci veliko smejali in se medsebojno ozaveščali. Skupaj smo prišli do spoznanja, kakšen zvok je primeren za prijazno sobivanje.

Slika 1: Zvok na vrvici

Slika 2: Igranje na male instrumente

Slika 4: Plazenje pod zvočno oviro in med njo

Slika 3: Plakat z drevesnim diagramom

4. RAZPRAVA

Naravoslovno raziskovanje smo začeli s poslušanjem zvoka. Pri tem smo v zaprtem prostoru poskušali vključiti vsa čustva in čutila. Poslušali smo posnetke zvoka vžiga avtomobila, piščalk, tleskanja z jezikom, šumenja vode, ploskanja, zabijanja žebnja, zvok ključev in kričanje otrok med igro. Naslednji raziskovalni korak je bil eksperiment poslušanja zvokov v naravi. Na sprehodu smo poslušali ptičje petje, kosilnico, motor, tovornjak, lajež psa, zvok helikopterja, sireno na gasilskem avtu. Spraševali smo se, od kod prihaja zvok in ali ga slišimo tudi, če smo za hribom. Opazovali smo naravne predmete v gozdu, jih nabirali, shranjevali v škatlice, nato pa jih med tresenjem poslušali in jih urejali po glasnosti. Ob poslušanju dežnih kapljic so otroci spraševali, zakaj jih slišimo. Po vrnitvi v vrtec smo si ogledali prispevek o nastanku zvoka in se spraševali, zakaj glasbene vilice v vodi ustvarijo kroge. Ugotovili smo tudi, kako z dotikom zadušimo zvok činel in bobna. Opazovali smo tresenje zvočnika, poslušali, kako daleč slišimo ropotanje po hišni cevi. S kartončki s slikami so sporočali, kateri zvoki so jim všeč in kaj bi lahko sami ukrenili v zvezi z glasnostjo v skupini. Povedali so, da so nekatere glasne igrače neprijetne in da lahko pri nakupu glasnih igrač soodločajo. Pri opazovanju sta bila pomembna tako posameznik kot skupina, v kateri smo sobivali. Do ugotovitev smo prišli s pomočjo slikovnega gradiva v knjigah in video posnetka. Izdelali smo skupinski plakat z nalepkami. Omenili smo vse izvajalce zvoka, ki so potrebni, nepotrebni, moteči in prijetni. Najraje pa smo se igrali igrico Poslušaj in pokaži, kaj slišiš.

5. ZAKLJUČEK

Raziskovanje z zvokom je ena tistih naravoslovnih dejavnosti, ki otroke vedno znova navdušuje in jih spodbuja k novemu ter poglobljenemu razmišljanju in raziskovanju. Proces ozaveščanja zvoka predstavlja osvoboditev posameznika, ki lahko izbira.

Za ozaveščanje otrok o hrupu smo morali izvajati neusmerjene in usmerjene dejavnosti. Z načrtovanjem, izvedbo in evalvacijo tematskega sklopa smo želeli ugotoviti, katere didaktične igre in didaktične dejavnosti so primerne za spontano zmanjševanje stresnih učinkov hrupa.

Otroci so s pomočjo izvedenih dejavnosti ozavestili problematiko hrupa. Spoznali so, da lahko sami prispevajo k zmanjšanju hrupa v skupini. Zmanjšano splošno raven hrupa v skupini in manjšo glasnost otrok je bilo posledično opaziti tako med vodenimi dejavnostmi in prosto igro kot med uživanjem obrokov. Dosegli smo aktivno sodelovanje otrok v celotnem procesu spoznavanja določene vsebine, čeprav se je to sprva zdelo nekoliko abstraktno in težje predstavljivo.

Pri vsaki dejavnosti smo si prizadevali za to, da je za njo »ostala sled raziskovanja, ki je lahko plakat, sodelovanje, razstava, izkušnja,« ki otrokom (in tudi odraslim) omogoča priložnost za ponoven pregled, predvsem pa podoživljanje raziskovalnega dela (Krnel, 2016, str. 9).

Naloga odraslih je, da spoštujemo in ohranjamo primerno komunikacijo, zato si v prihodnje želimo nadgraditi opremljenost igralnic v vrtcu, morda z digitalno uro, ki bi kazala glasnost ali s stenskiimi protihrupnimi paneli.

6. LITERATURA

Kamenšek, A. (2014). Naravoslovni hokus pokus: zbirka naravoslovnih poskusov za mlade raziskovalce. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

Krnel, D. (2016). Začetno naravoslovje – kemija. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kacjan Žgajnar Katarina, Fink Rok, Oder Martina, Kukec Andreja, Bilban Marjan. Hrup v vrtcih in izpostavljenost pri predšolskih otrocih: Zavod za varstvo pri delu, Ljubljana.

Zveza potrošnikov Slovenije (2009). Lahko igrača poškoduje otrokov sluh?

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

<https://youtu.be/y7VgosbqBqE>: Prepoznav zvoke iz okolice.

Bodimo trajnostno naravnani in ustvarjalni – dajmo odpadkom novo življenje

Miša Pintarič

Vrtec Vrhovci, enota Tehnološki park

misa.pintaric@gmail.com

Namen igre z odpadki – nestrukturiranim materialom – je spodbujanje otrok k trajnostnemu razmišljanju in spodbujanje ustvarjalnosti. S svojim zgledom in ponujanjem različnega materiala otrok razvija kreativnost, inovativnost, njegova igra postaja bolj ustvarjalna. V igro vnese več sodelovanja in se tako manj prepira. Naloga vzgojitelja je, da otroka spodbuja pri njegovi ustvarjalnosti, predvsem tako, da mu ponudi prostor in materiale za to.

Ključne besede: otrok, zgodnje otroštvo, nestrukturiran material, trajnostno razmišljanje, ustvarjalnost.

Abstract

The main object of play with waste materials in an unstructured way is to encourage children to develop more sustainable thinking and the creativity. By offering various waste materials and by setting a good example to our toddlers we enable them to develop innovative and creative play in an early childhood. Furthermore, this kind of an activity fosters cooperation and reduces conflicts among children. The mission of an educator is to prepare materials and an appropriate environment for the play and to encourage children to find and show their own creativity.

Key words: child, early childhood, unstructured materials, sustainable thinking, creativity.

1. UVOD

Dandanes živimo v potrošniški družbi in izdelki so nam lažje dostopni kot nekoč. Kupimo, zavržemo in spet kupimo. Včasih so imeli do stvari drugačen odnos, saj niso bile tako dosegljive. Če smo ljudje spremenili odnos do stvari, to ne pomeni, da zavržene stvari niso več uporabne. Morda niso uporabne za tisto, za kar so bile uporabne v prvotnem pomenu, so pa za kaj drugega. Z malo domišljije in iznajdljivosti jim lahko vdahnemo novo življenje. Temu rečemo recikliranje. S tem varčujemo pri porabi energije, prispevamo k ohranjanju narave, zmanjšujemo število odlagališč in tako zmanjšujemo emisijo toplogrednih plinov (Lep-planet, 2022). Vse to ustvarja pomembno okolje za spodbujanje otrokove ustvarjalnosti. Kot je znano, je prav v predšolskem obdobju otrok na višku s svojo domišljijo. Diakidoy in Kanari (1999: 226) pravita, da je ena izmed najpomembnejših vzgojiteljevih nalog prav spodbujanje ustvarjalnosti otrok. Vzgojitelj otrokom predstavlja tudi vzor oz. identifikacijski model,

zato je pričakovati, da ustvarjalen, širok, fleksibilen in iznajdljiv vzgojitelj prenaša te lastnosti tudi na otroke (Kroflič 2001: 20–21).

Pri izvedbi dejavnosti sem si zadala dva cilja. Prvi cilj je bil vzbuditi pri otrocih trajnostno razmišljanje. Svetovna komisija za okolje in razvoj (WCED) trajnostni razvoj opredeljuje kot razvoj, ki zadovoljuje trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrožal zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij (Siq, 2022).

Drugi cilj je bil spodbujanje ustvarjalnosti. Gre za vzgajanje z zgledom in omogočanje spodbudnega okolja, v katerem bodo otroci lahko ustvarjalni.

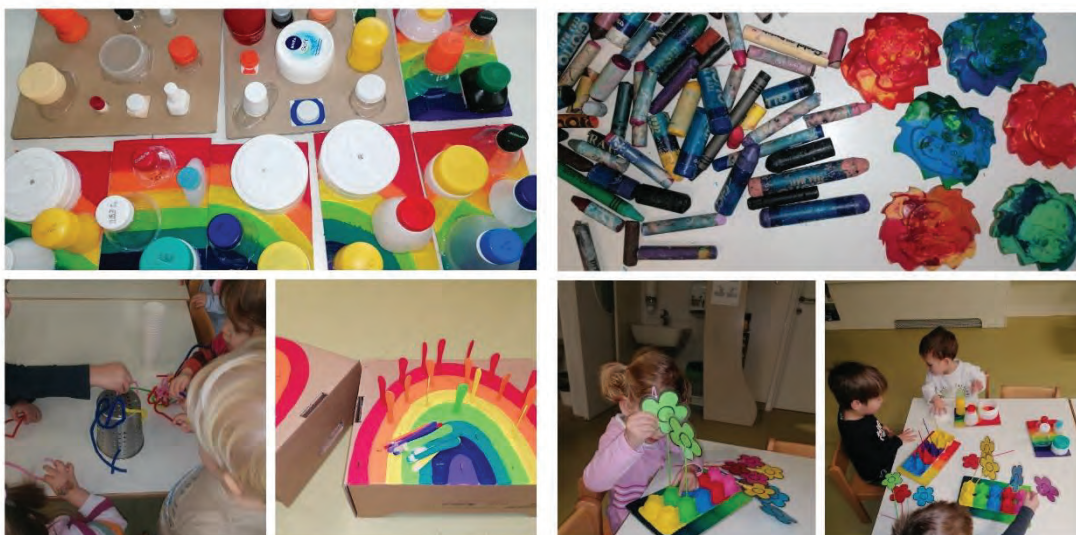
2. METODE

Delala sem z otroki starostne skupine 2 – 3 leta, ki jih vodim že drugo leto. Metode, kii sem jih pri izvedbi dejavnosti uporabljala, so bile različne. Med seboj so se prepletale in dopolnjevale. Poleg temeljne metode igre skozi aktivno učenje sem uporabila še metodo opazovanja, preizkušanja, pogovora in raziskovanja.

3. REZULTATI

Moje delo je bilo skrbno načrtovano, in sicer na način, da nikoli nisem vedela, kakšen bo rezultat. Otrokom sem ponudila različne materiale. Trudila sem se, da so imeli otroci na razpolago čim več različnega odpadnega materiala (razne tulce, različno embalažo, star časopisni papir, stare koledarje, škatle, blago, kose lesa, lesene palčke od sladolednih lučk...).

Tudi sama sem jim iz tega materiala pripravljala različne didaktične igre. Vse to je nastajalo pred njihovimi očmi v času njihove proste igre. Spontano so opazovali moje delo. Lahko so videli, iz česa nastajajo igre, kaj nastaja pred njihovimi očmi in kako nastaja. Ob opazovanju so postavljali vprašanja ali pa podali svoje izkušnje. Tako sem jim iz majhnih koščkov voščenk naredila nove, večje, z novo obliko, različne vstavljanke, igre za prirejanje ipd..

Vsaka tema, ki smo jo obravnavali, nas je tudi likovno navdahnila. Otrokom sem ponudila različen material in tako so nastajali malo drugačni izdelki, v njih je bilo prisotne več domišljije. Izdelali smo travnik poln rožic za mamice. Na zeleno so ga pobarvali s stopali, nanj odtisnili cvetlice s pomočjo tulcev in plastenk ter nanj nalepili izrezane rože iz starih koledarjev. Okna igralnice smo okrasili z mavrico iz različnih materialov (papir, časopisni papir, barve, stari koledarji, škatle za jajca). Iz paličic od sladolednih lučk smo naredili snežinke.

Cel mesec so imeli v času proste igre na razpolago različne nestrukturirane materiale, ki sem jim menjala. V tem obdobju so bile vse ostale igrače pospravljene in jih niso imeli na razpolago za igro. Ponudila sem jim blago, kose lesa, škatle, polnila, ki jih uporabljajo pri transportu paketov, tulce, odslužene teniške žogice, različno embalažo, ostanke volne, gumbe, lončke.

4. RAZPRAVA

Obdobje brez kupljenih igrač se je vedno pokazalo kot pozitivno. Vsekakor pa morajo otroci imeti na razpolago materiale, s katerim se igrajo. Igra z nestrukturiranimi materiali je izredno domiselna in povezovalna. Zanimivo je videti, kaj vse lahko postane škatla za piškote (telefon, torbica, računalnik, kuhalnik, posoda ipd.). V času igre so bili otroci ustvarjalni, imeli so lastne ideje, ki so jih dopolnjevali, med njimi pa je bilo opaziti veliko več sodelovanja. Skozi igro so krepili odnose z vrstniki, tudi komunikacija med njimi je bila večja. Igra je bila spontana. Bilo je veliko manj prepiranja kot sicer in več sodelovanja. Ponujal se je prostor in čas za moje opazovanje. Otroci so se pokazali v drugačni luči kot ponavadi, lahko sem videla njihove potenciale, kako med seboj sodelujejo, se poslušajo in si zaupajo. Hkrati pa sem videla v njih tudi nekaj sebe. Kot vedno se je tudi tokrat pokazalo, da je zgled ključnega pomena. Otroci nam sledijo in v njihovi igri sem lahko opazila moj pozitiven in varovalen odnos do narave. Tako kot vidijo mene, da iz odsluženega materiala izdelam nekaj novega, tudi sami razmišljajo o tem, kako bi lahko kakšno stvar še uporabili, kako bi jo predelali, dodelali.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so naša prihodnost in treba jim je privzgojiti občutek do narave, jih vzpodbujati k trajnostnemu razmišljanju, pri tem pa jim dati zgled, materiale, prostor in jih miselno ne omejevati. Ko se v otroku dogajajo miselni procesi in ko išče rešitve, se ne prepira, ampak išče sodelovanje.

6. LITERATURA

Diakidoy, N. I. A., Kanari, E. (1999): Student teachers' beliefs about creativity. *British Educational Research Journal* XXV/2. 225–243.

Kroflič, R. (2001): Temeljne predpostavke, načela in cilji Kurikula za vrtce. Marjanovič

Umek, L. (ur.): *Otrok v vrtcu: Priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja

<https://www.lep-planet.si/o-recikliranju/zakaj-je-recikliranje-pomembno/>, 16.5.2022

[https://www.siq.si/nase-dejavnosti/certificiranje-](https://www.siq.si/nase-dejavnosti/certificiranje-organizacij/predstavitev/trajnostni_razvoj)

[organizacij/predstavitev/trajnostni_razvoj](https://www.siq.si/nase-dejavnosti/certificiranje-organizacij/predstavitev/trajnostni_razvoj), 16.5.2022

Zakaj nam krava daje mleko?

Mojca Lorenčič

Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica

mojca.loren@gmail.com

Otroci v naši skupini imajo zelo radi živali, saj ima vsak kakšno doma. Zato jih znajo oponašati, poimenovati, zapeti pesem in jih posnemati z gibanjem. Ker so nad njimi tako navdušeni, smo se v začetku leta odločili, da spoznamo domače živali in njihovo življenje. Otrokom sva s sodelavko Tino živali predstavili na različne načine: s pomočjo knjig, enciklopedij, posnetkov na računalniku, ogledali smo si kdo nam daje mleko, spoznali živalske družine, oglašanje živali, kmečka opravila in stroje. Otroke je navdihnila zgodba - ZAKAJ NAM KRAVA DAJE MLEKO? (E. Garavaglia), katero smo si izposodili v bližnji knjižnici. Skozi zgodbo smo spoznali kravo, telička, prehranjevanje, kmeta, vime, mleko - mlečne izdelke. V tem letu smo se pridružili eko projektu – MLEKASTIČNO in v njem raziskovali in ugotavljali pot mleka od kmetije do kozarca.

Cilji projekta:

- Spoznavanje mlečne poti.
- Preprečevanje zavržene hrane.
- Pomen mleka, mlečnih izdelkov in njihov vpliv na naše zdravje.

Ključne besede: domače živali, projekt, krava, mleko

Abstract

The children in our group really love animals, as everyone has at least one at home. Therefore, they know how to imitate them, name them, sing a song about them and imitate them with movement. Because they are so excited about them, we decided at the beginning of the year to get to know more about domestic animals and their lives. My colleague Tina and I introduced the children to animals in different ways: with the help of books, encyclopedias, computer recordings, we looked at who gives us milk, got to know animal families, animal sounds, farm chores and machines. The children were inspired by the story – ZAKAJ NAM KRAVA DAJE MLEKO? (E. Garavaglia), which we borrowed from a nearby library. Throughout the story, we got to know about the cow, calf, their diet, farmer, udder, milk - dairy products, etc. . This year we joined the eco project - MLEKASTIČNO and so we researched and determined the path of milk from farm to the glass.

Project goals:

- Getting to know the path of milk.
- Prevention of food waste.
- The importance of milk, dairy products and their impact on our health.

Key words: domestic animals, project, cow, milk

1. UVOD

Vsi vemo, da imajo otroci lastno mišljenje vendar zasijejo, ko se lahko prepustijo svoji domišljiji, eksperimentiranju, odkrivanju. Presenečeni smo lahko, ko vidimo njihovo ustvarjanje v akciji, ko se njihove finomotorične sposobnosti izostrijo (mešanje /gnetenje testa za maslene piškote, stepanje sladke smetane, rezanje mehkega sadja in zelenjave za mlečni napitek). Takšne dejavnosti vključujejo tudi matematiko, jezik, sensoriko in naravoslovje.

Večjo pozornost smo v naši skupini usmerili na dejavnosti o kravi Berti, jo podrobneje spoznali in se osredotočili na mleko kot produkt, ki je zelo pomemben za naše zdravje.

Pri delu smo si zastavili naslednje cilje:

- Otroci ob bivanju v naravi aktivno izvajajo naravoslovne in druge dejavnosti s katerimi spoznavajo, rastline, živali, ki so pomembne za našo okolico.
- Razvijanje odgovornega odnosa do narave in privzganje znanja za varovanje okolja.
- Uživanje v naravi, zdravi prehrani, sproščanje in zagotavljanje dovolj gibanja v naravi.

2. METODE

Pogovora, pripovedovanja, poslušanja, lastne aktivnosti, praktičnega dela, igre, opazovanja, raziskovanja, demonstracije, eksperimentiranja in aktivnega učenja.

3. RAZPRAVA

Naš vrtec je v neposredni bližini knjižnice. Večkrat gremo v knjižnico, kjer nas pričaka prijazna knjižničarka Mojca. Velikokrat nam prisluhne in pripravi različne slikanice primerne starosti otrok, katere odnesemo v naš oddelek. Tokrat smo jo prosili, da nam pomaga poiskati knjige o domačih živalih, kravah in hrani.

V knjižnem kotičku je otrokom pripravila knjige o kravici Liski, Katki in še mnoge druge z naravoslovnimi vsebinami. Preko računalnika v knjižnici smo si lahko ogledali zgodbo o kravici Berti in njenem mleku.

Polni novih informacij, spoznanj in vtisov smo začeli ustvarjati kravo Berto. Izdelali smo »reciklirano« kravo Berto iz kartonskih škatel in plastenk. S čopičem je vsak otrok nanjo še naslikal črno liso. Ko smo jo ustvarili smo jo razstavili pred vrati naše igralnice. Otroci so imeli možnost kravo tudi pomolst.

V mehkem kotičku so se otroci igrali z različnimi živalmi, spoznavali so jih tudi preko prstnih lutk. Med sprehodi v naši okolici smo videli različne živali in ob srečanju z njimi smo jim zapeli pesmice, ki smo se jih naučili.

Otrok spoznava: Kaj sploh je mleko? Katere mlečne izdelke poznamo? Kako so narejeni? Zakaj imajo	- Vzgojiteljici sva izdelali didaktično igro - sestavljanje delov v celoto (sadje, živali na kmetiji, pridelki...).
--	---

mleko in mlečni izdelki v naši prehrani tako pomembno vlogo? Zbiranje receptov in kuhanje.

Otrok se seznanja z zdravim načinom življenja.

Povečati zavedanje o odgovornem ravnanju s hrano.

Otrok spoznava različna vozila (vozilo za odvoz embalaže).

- Otrok je spoznal - **mlečno pot** (od pridobivanja mleka do izdelave končnega izdelka), bivalni prostor domačih živali in delo kmeta.
- Okušali so različne vrste mlečnih izdelkov in spoznali pomen le - teh za naše zdravje.
- Prepoznavali so mlečne izdelke v reklamnih revijah.
- Naredili maslene piškote s pomočjo naših kuharjev.

Obeležitev dneva:

- SVETOVNI DAN MLEKA (1. 6. 2022)
Skupni plakat smo izobesili na oglasno desko.

3.1 Cilji za starše:

- Seznanjanje staršev s projektom, vsebino in cilji.
- Obveščanje staršev o dogajanju v skupini (oglasna deska – tematski sklop).
- Osveščanje staršev o doslednosti pri uporabi živil in skrbi, da hrana ni odpadek.
- Aktivno sodelovanje staršev .

V naše vsakodnevne dejavnosti sva vzgojiteljici vpletli več projektov, ki so se med seboj prepletali in pri tem so otroci in njihovi starši imeli možnost aktivnega sodelovanja. Dejavnosti so bile raznolike in primerne starostni skupini otrok (2 do 3 let). Otrokom so omogočale aktivno sodelovanje, raziskovanje in naučili so se novih stvari. Prebirali smo različne slikanice in kratke zgodbe, ter se seznanili z novimi deklamacijami in pesmimi, ki so se navezovale na omenjene teme. Preko različnih fotografij iz knjig, revij in računalnika smo spoznali vse, kar nas je zanimalo o hrani in živalih. Možnost smo imeli videti od blizu prevozno sredstvo komunalnih odpadkov. Sestavljali in igrali smo se z različnimi novimi **didaktičnimi igračami** (vrtiček, molžnja krave,

sestavljanke živali). Na sprehodih v bližnji okolici vrtca smo opazovali vrtove, živali in ljudi. V različne dejavnosti sva vzgojiteljici aktivno vključili tudi starše (prinašanje različnih knjig in slik iz revij). Vsaki družini sva dodelili eno sestavino, ki jim je ostala pri obroku. Z njo so naredili novo jed – reciklirano (npr. ostanki naribanega sira, maslenih piškotov...). Starši so nama preko e-pošte poslali recikliran recept in fotografijo nove jedi.

4. ZAKLJUČEK

Navdihovanje in učenje najmlajših otrok o tem, zakaj in kako biti prijazen do živali ni potrebno biti zapleteno. Vsakodnevne dejavnosti, čeprav preproste so lahko dovolj močne, da otrokom pomagajo do poglobljenega razumevanja le-teh. Ker sem tudi sama velika ljubiteljica živali, skušam to ljubezen vnesti tudi pri delu z otroki v moji skupini.

Mnogi majhni otroci imajo radi živali že od zgodnjega življenja, ker se lahko od njih veliko naučijo, saj stik z njimi dejansko pomaga pri razvoju otrokovih socialnih veščin. Najpomembneje pa je, da interakcija z živalmi pomaga pri otroku spodbuditi zanimanje zanje in jih lahko pripelje do nadaljnjega raziskovanja in učenja o različnih vrstah.

Otroci so v veliki meri navdušeni nad živalmi in jih popolnoma pritegne njihova toplina. Pravzaprav se otroci učijo in razvijajo nepredstavljuje načine, ko komunicirajo z živalmi. Živali otrokom ne zagotavljajo le tolažbe in spodbude, ampak tudi pomagajo pri čustvenem razvoju in počutju.

Kot večina ekoloških dejavnosti, ki jih počnemo z otroki je njihovo sodelovanje najboljši način za učenje. Že preprost sprehod okoli našega vrtca je eden najboljših načinov za izobraževanje otrok o okolju. Pogovorimo se lahko o rastlinah in živalih, ki jih vidimo na poti. Poberemo smeti na katere lahko naletimo in jim razložimo zakaj je pomembno, da poskrbimo, da pridejo v pravi koš. Spodbudimo jih tudi, da se dotaknejo rastlin, začutijo teksturo drevesnega debla, opazujejo živali, poslušajo petje ptic in brenčanje čebel.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.

<https://ekosola.si/projekti-2021-2022/>

Zvezdice vrtnarijo

Mojca Primc

Vrtec Vrhovci, enota Brdo

mojca.majer90@gmail.com

Zeleno igrišče našega vrtca, ki je obdano z veliko drevesi in vrtom, otrokom ponuja vsakodnevno opazovanje učnega okolja, ki se skozi letne čase spreminja. Urejanje vrta oziroma visokih gred pomaga otrokom, da se povežejo z naravo, njihovim okoljem in kar je najpomembnejše, virom svoje hrane. Vrt je prostor, kjer se otroci naučijo novih znanj, utrdijo svojo samozavest, se zabavajo, se naučijo skrbeti za rastline in gradijo spoštovanje do svojega okolja ter izboljšajo svoje zdravje. Hkrati pa se naučijo praktičnih vrtnarskih veščin, ki jih spremljajo celo življenje.

Ključne besede: vrt, visoke grede, zdrava hrana, učno okolje

Abstract

The green court of our kindergarten is surrounded by many trees. It serves as an everyday learning environment that is changing throughout the year. Organizing our garden helps kids to connect with nature and their environment. That's very important because it also means connecting with their source of food. A Garden is a space where kids obtain new learnings, work on their self-esteem, have fun, learn how to take care of plants, start to admire their surroundings, and improve their overall health. They can learn some gardening skills that they can apply throughout their lives.

Key words: garden, high beams, healthy foods, learning environment

1. UVOD

Odnos z naravo ima pomembno vlogo pri oblikovanju otrokove osebnosti, saj otrok tako razvije zavest o svojem mestu v širši celoti (Hermann, 2017). Odrasli so z informaciji o pozitivnih izkušnjah z naravo zelo ozaveščeni, a so zaradi pretirano organiziranega življenja in moči tehnologije, ki otroke priklepajo k sedenju v zaprtih prostorih, postaja vse bolj odtujeno od naravnega okolja. Priložnosti, s katerimi se otroci srečajo v vrtcu, jim ponujajo možnost za raziskovanje, opazovanje, odkrivanje, eksperimentiranje v naravi, ter tako omogočijo, da lahko pridobijo izkušnje že v zgodnjem otroštvu.

Delo z zemljo človeka osrečuje, mu zagotavlja občutek izpolnjenosti in osebno zadovoljstvo (Esenko, 2014).

Namen projekta v našem vrtcu je, da otroci preko dejavnosti pridobijo naravoslovne znanje, spretnosti in odnos do urejanja in skrbi za rastline na vrtu že v predšolskem obdobju.

Cilje, ki smo si jih zadali so: otroci spremljajo razvoj rastline od semena do plodov in spoznavajo svojo vlogo pri uspevanju vrtnega ekosistema ter spodbujajo odgovoren odnos do narave in hrane.

2. METODE

V projekt so bili vključeni otroci skupine Zvezdice starosti dve do štiri let. Dejavnosti so pričele potekati v spomladanskem času. Njihovo ustvarjalnost in raziskovanje smo spodbujali z:

- besednimi metodami - ustne razlage: pojasnjevanje, opisovanje, pripovedovanje, podajanje navodil za delo,
- metodo pogovora – izmenjava mnenj, vprašanj, odgovor med otroki in odrasli o dani tematiki,
- demonstracijsko metodo –preko risanja,
- praktičnim delom – prinašanje semen, sajenje semen, priprava vrta in negovanje rastlin,
- z opazovanjem – otroci so imeli vsakodnevni vpogled v cikel rasti zelenjave na vrtu.

3. REZULTATI

Pri načrtovanju sajenja semen na vrtu, so bili otroci zelo aktivni in domiselni. Tekom projekta so si izmenjali zamisli, ideje, med seboj sodelovali in se dopolnjevali. V času vrtnarjenja so širili besedišče, se seznanili z različnimi opravili na vrtu in vrtnim orodjem, ter podrobneje spoznali določene vrste zelenjave, bili navdušeni nad pobiranjem in možnostjo priprave in okušanja le-te. Vsebino smo povezali tudi z internim projektom vrta »Z žlico po Sloveniji«.

4. DISKUSIJA

V naši enoti skrbimo za tri visoke grede. V jesenskem času smo v dve visoki gredi posadili motovilec, ter ga spomladi pobrali, v eni pa so zasajene jagode, s kateri se sladkamo skozi leto. V spomladanskem času smo z otroci pričeli urejati visoke grede. Za začetek smo spoznavali kaj so rastline, zakaj so pomembne, kako se hranijo, kako iz semen zrastejo sadike in katere živali so na vrtu. Nato smo se lotili vrtnarjenja. Gredo smo očistili plevela in prezračili prst. Zasadili smo semena zelenjave (buče, kumare, solata, korenje, rukolo) in pričeli s skrbjo. Vsako jutro smo opravili pregled, gredo zalili in čakali kaj bo pokukalo z zemlje. Na vrtu smo opazili tudi živali in raziskali, katere so koristne in škodljive za naš vrt. Našli smo gosenice, polže, deževnike in vrane. Za zaščito naših rastlin smo postavili mrežo in izdelali strašilo, ki jo odganjalo vrane, ki so poskušale priti do zelenjave.

Med urejanjem vrta smo se rokovali z vrtnim orodjem, s katerim smo pleli in redčili rastline. Ugotovili smo, da nekaj rastlin potrebuje oporo. Na pomoč smo poklicali hišnika, ki nam je v zemljo zapičil kole, ki so podpirale paradižnik in papriko. Tekom vrtnarjenja smo spremljali vremenske pojave in seznanjali kako ukrepamo, da obdržimo našo zelenjavo (suša - zalivanje, slana - pokrijemo s kopreno).

Otroci so vsakodnevno opazovali rast zelenjave z vrta in nečakano čakali, ko bodo lahko povonjali, tipali in okusili zelenjavo, ki so jo zasadili. Prva izmed zelenjave, ki so jo otroci poskusili je bila rukola. Vsi otroci so jo navdušeno dali v usta, a veliko jo je izpljunilo in izmenjali različne občutke. Bolj všeč jim je bila solata, ki so jo že predhodno pojedli brez začimb.

Ker pa ni zrastle še vsa zelenjava, bomo v prihajajočih dneh poskusili še ostale pridelke in z njih pripravili raznolike jedi (solato, juho,...).

5. ZAKLJUČEK

Otroci so preko dejavnosti v projektu oblikovali pozitiven odnos do rastlin in pridobili stik z vrtom v mestnem okolju. Spoznali so, koliko truda je treba vložiti, da dobijo hrano in ob tem razvijali spoštljivi odnos do nje. Ob tem, ko otroci sami pridelajo hrano, lažje sprejmejo novo vrsto hrane in jo okušajo. Nenazadnje pa so koristno preživljali čas v zdravem okolju ter pridobivali nova znanja, veščine in navade, ki ostanejo za vse življenje.

Ker imamo premalo gredic v vrtcu, si v prihodnje želimo, da bomo dobili in postavili še kakšno visoko gredo, ki bo zagotovila, da bo dovolj zelenjave za vse otroke v enoti in nam omogočila veliko aktivnosti z namenom, da se seznanjamo že v predšolskem obdobju z urejanjem in skrbjo za vrt.

6. LITERATURA

Esenko I., Esenko M. (2014): Vrt. Ljubljana: Okaši.

Hermann E. (2017). 100 dejavnosti za spodbujanje razvoja pri malčkih po metodi Montessori. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport

Ponovna uporaba odpadnega materiala

Monika Celar

Vrtec Tržič

monika.celar@vrtec-trzic.si

Odpadki so del našega vsakdana in se z njimi srečujemo na vsakem koraku. Pomembno je, da že v predšolskem obdobju otroke seznanimo z ekološko vzgojo in s trajnostnim vidikom. Pomembna je predvsem ponovna uporaba odpadkov, saj s tem prihranimo denar, smo ekološki do okolja in ustvarjalni v izdelovanju novih izdelkov. Otrokom je največkrat bolj zanimiva doma narejena igrača, pri kateri so soustvarjali, kot pa kupljena igrača, ki nima didaktične funkcije. V prispevku so predstavljene ideje, kako lahko ponovno uporabimo odpadke in z njimi naredimo nove didaktične igrače za otroke stare 1–2 leti.

Ključne besede: odpadki, ponovna uporaba, predšolski otroci, didaktična igrača

Abstract

Waste is part of our live and we encounter it at every turn. It is important to acquaint children with ecological education and the sustainable aspect already in the pre-school period. Waste reuse is especially important, as it saves money, we are environmentally friendly and creative in making new products. Children are often more interested in a home-made toy in which they co-created than in a purchased toy that does not have a didactic function. The article presents ideas on how we can reuse waste and make new didactic toys for children aged 1-2.

Key words: waste, reuse, preschool children, didactic toy

1. UVOD

Z ekološko vzgojo je potrebno začeti že pri najmlajših, saj bodo le tako pridobili določena znanja in izkušnje za skrben odnos do okolja. Kot vzgojitelji v vrtcu moramo slediti kurikulumu za vrtce, ki opredeljuje tudi področje narave. To področje vključuje tudi naravno okolje in se aktivno usmerja v njihovo ohranitev. Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja (Kurikulum za vrtce, 1999).

Pri delu z otroki v prvem starostnem obdobju velikokrat posežemo po nestrukturiranem materialu, saj ta omogoča otrokom aktivno raziskovanje in igro. Otrokom sem pripravila kotichek z odpadnim materialom. Otroci so zelo radi raziskovali škatle, tulce in plastenke, zato sem se odločila, da otroke povabim k recikliranju in k ponovni uporabi nekaterih odpadkov. Dejavnosti sem izvedla v okviru projekta Kaj lahko naredimo z odpadnim materialom, v skupini

otrok starih 1–2 leti. Najpomembnejši cilj je bil, da otrok pridobi izkušnje z različnimi predmeti, snovmi ter njihovimi lastnostmi.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili različne metode dela: igra, raziskovanje, aktivno učenje, poslušanje, pogovor, uporaba čutil.

3. REZULTATI

Pri dejavnostih smo z otroki naredili naslednje didaktične igrače:

- Kotiček za umirjanje (kartonska škatla z nalepkami).

Slika 1: Kotiček za umirjanje

- Plastenke z različnim materialom (odpadne plastenke mehčalca, različen naraven in odpaden material).

Slika 2: Plastenke z različnim materialom

- Čutna odpirala (zapirala vlažilnih robčkov, različen material, lesena deska).

Slika 3: Zaščitna zapirala vlažilnih robčkov

Slika 4: Tipna zaznava

4. RAZPRAVA

Nestrukturiran material je med mlajšimi otroki zelo primeren material za igro, saj spodbuja aktivno učenje pri otrocih. Otroci različen material raziskujejo, tipajo, opazujejo, vonjajo, grizejo in na druge načine preizkušajo njihove lastnosti. Otroci so imeli na voljo različno odpadno papirnato embalažo, karton, škatle, plastično embalažo, zamaške, platenke, blago različnih velikosti, naravni material (bombažna vata, orehove lupine, les).

Iz odpadnega materiala smo skupaj z otroki ustvarili nove igrače, po katerih zelo radi posegajo in se z njimi igrajo. Iz velike kartonske škatle in odsluženih nalepk, ki se zbirajo po trgovinah, smo naredili kotiček za umirjanje. Otroci so imeli na razpolago različne nalepke, ki so jih nalepili na škatlo. Pri izdelovanju so potrebovali pomoč odraslega, saj jih je bilo potrebno odlepiti. Pri lepljenju so najprej opazovali nalepko, saj niso vedeli, kako naj jo nalepijo, saj se jim je lepila na prste. Kar nekaj motorike so morali uporabiti, da so ugotovili, kako se nalepko nalepi. Končen izdelek smo zaščitili z odpadno folijo in ga dali otrokom v uporabo. V kotičku se radi zadržujejo, saj splezajo vanj in se umirijo.

Kot vzgojiteljica zbiram različne stvari, ki jih potem uporabim pri delu z otroki. Tudi tokrat sem že v naprej shranjevala platenke izpraznjenih detergentov in zaščitna zapirala pri vlažilnih robčkih, ki jih uporabljamo v vrtcu in doma, pri negi otrok in služijo namenu, da se vlažilni robčki ne izsušijo.

Otroci so se najprej igrali s platenkami, nato pa sem jih povabila k dejavnostim, da nekaj platenk napolnimo z različnim materialom. Dejavnosti so potekale dalj časa, saj sem otrokom

poleg plastenk dala možnost raziskovanja materiala, ki smo ga potem dali v plastenko. Otroci so imeli na voljo les, bombažno vato, orehove lupine, zamaške, plastične manjše odpadke. Ko so napolnili plastenke, so največkrat preizkušali zvok materiala, ki je bil v plastenki. Prenašali so jih tudi po igralnici in jih kotalili po tleh.

Zaščitna zapirala vlažilnih robčkov so otroci imeli na voljo za raziskovanje, pozneje pa smo naredili novo funkcionalno igračo. Zapirala sem nalepila na odslužen les in noter zalepila različen material (plastično vrečko, karton, usnje, plastične mehurčke). Otroci s to igračo utrjujejo fino motoriko, saj morajo odpreti zapiralo, in razvijajo tipne zaznave prek različnega materiala.

5. ZAKLJUČEK

Projekt, Kaj lahko naredimo z odpadnim materialom, smo izvajali približno en mesec. Otroci so v tem času pridobili nove izkušnje z različnim materialom. Različen odpaden material so najprej raziskovali, se z njim spoznavali z vsemi čutili in ga pozneje uporabili za izdelavo nove didaktične igrače. Vloga vzgojitelja je bila pri tem zelo pomembna, saj so potrebovali spodbudno okolje, ki jih je usmerjal v ekološko vzgojo. Odpadki so del našega življenja in moramo jih znati ponovno uporabiti in jih ponovno vključiti v naše življenje vsaj za nekaj časa.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Vremenski pojavi

Nina Bevec Jevnikar

Vrtec Mavrica Trebnje

nina.jevnikar@vrtec-trebnje.si

Tako odrasli kot otroci smo bitja narave. Že v našem najzgodnejšem obdobju v odraščanju lahko čutimo močno povezanost z njo. Majhni otroci se lahko ure in ure prosto igrajo v gozdu, na travniku in zunaj pred hišo. Iščejo najmanjše kamne, listje in ostali naravni material. Sčasoma ta hiter življenjski tempo in življenje v mestu v določenem delu otroke oddalji od življenja v naravi. Otroci so po naravi raziskovalci in ni velika težava jim pomagati najti stik z naravo. Naša naloga je, da jim preko igrivih aktivnosti omogočimo stik z naravo in raziskovanjem naravnih materialov. Namen projekta je bil spoznavanje vremenskih pojavov in vpliv vremena na otroke preko različnih aktivnosti.

Ključne besede: narava, naravni pojavi, vreme, predšolski otrok

Abstract

Both adults and children are beings of nature. Already in our earliest period in growing up we can feel a strong connection with it. Young children can play freely for hours in the woods, on a meadow or simply outside in front of the house. Looking for the smallest stones, leaves and other natural materials. Eventually, our fast pace of life and life in the city in a certain way takes children away from life in the nature. Children are researchers by nature and it is not a big problem to help them find contact with nature. Our task is to enable them to get in touch with nature and explore natural materials through playful activities. The purpose of the project was to know the weather phenomena and the effects on children through various activities.

Key words: nature, natural phenomena, weather, preschool child

1. UVOD

Otroci zelo radi opazujejo vremenske pojave. Še toliko bolj, če jih lahko predstavimo in opazujemo ob eksperimentiranju. zato je pomembno, da otroke že v vrtcu vključujemo v eksperimentalno delo. Otrokom in odraslim, ki hodijo v naravo koristi opazovanje vremena, spoznavanje različnih procesov in pojavov. V veliko korist je vsem nam vsestransko poznavanje narave. Naše življenje, sploh življenje prednikov je bilo, je odvisno od vremena, torej kaj bomo jedli, oblekli, kje se bomo igrali (Vodan, 2021) ...

Otroške razlage so močne odvisne od pojavov, ki jih otroci opazujejo. Pojave, ki so otrokom bližji, dovolj pregledni in enostavni, lahko pravilno razložijo že triletniki. Težje pa je s kompleksnejšimi naravnimi pojavi, tudi na primer vremenskimi. Tu se otroške razlage razvijejo v »otroške teorije« na predzvočni stopnji. Za začetno stopnjo razvijanja razlag je značilna linearna vzročnost. Vzroki in posledice si sledijo linearno, v verigi. Značilnost takih otroških

razmišljanj je prednostna smer, ki jo otroci vidijo pri obrnljivih pojavih. V obdobju, v katerem otrok upošteva vzročnost objektov, so razlage empirične in temeljijo na konkretni značilnosti pojava. Kasneje so razlage vse bolj logične in upoštevajo tudi abstraktna vzročna načela (Krnjel, 1993).

Namen projekta je bil opazovanje vremena, poimenovanje le tega in ozavestiti vpliv vremena na nas in našo naravo.

2. METODE

Izbira metode pri doseganju cilja v predšolskem obdobju je ključnega pomena. Le to je potrebno prilagajati starosti in razvojni stopnji otrok. V višji starostni skupini, kjer smo obravnavali Podnebne spremembe sem najprej uporabila metodi pogovora in pripovedovanja. Nadaljevala sem z metodami raziskovanja in praktičnega dela.

3. REZULTATI

Projekt podnebne spremembe sem izvajala v starostni skupini 5-6 let skozi celo šolsko leto. Vsakodnevno smo vreme opazovali in se o njem pogovarjali. V januarju smo cel mesec podrobno posvetili opazovanju in raziskovanju vremena in vremenskih pojavih. V tem mesecu sem otrokom tudi pripravila tabelo – vremenski koledar. Poimenovanja vremenskih pojavov smo razjasnili že predhodno, ko smo vsak dan poimenovali vreme. Vsakodnevno smo skupaj opazovali vreme in svoja opažanja skupaj zabeležili na vremenski koledar. Skupaj smo še določili simbole za sončno, oblačno, deževno, delno oblačno, snežno, megleno vreme. Konec meseca smo analizirali vreme celega meseca. Pripravila se jim stolpični diagram kamor so vpisovali rezultate analize. Spodaj so otroci narisali vremenske simbole, nato smo prešteli posamezne vremenske pojave po dnevih in pobarvali okenca v tabeli. Pri tem smo primerjali katerega vremena je bilo največ in katerega najmanj.

Otroci so pri tej matematični dejavnosti aktivno sodelovali in uporabljali vremenske in matematične izraze.

Otrokom sem postavila na začetku vprašanje kaj bi si želeli izvedeti o vremenu. Najpogostejši odgovor/vprašanje je bil, kako nastane dež. Ogledali smo si video posnetek na youtube.com o nastanku dežja in kroženju vode. Da bi se znanje o kroženju vode bolj utrdilo sem prikazala izhlapevanje vode z grelnikom vode in plastično folijo. Vodo sem zavrela in opaziti je bilo oblak pare, kapljice vode so se ustavile na foliji in tam zadržale, ko jih je bilo dovolj so padle na tla in kapljale v obliki dežja. V drugem poskusu smo zmočili krpo s toplo vodo in jo dali na teraso pred vrtcem, ko je bila temperatura ozračja pod ničlo. Zelo hitro je začela voda iz krpe izparevati in videla se je meglica vodnih kapljic, ki so se dvigovale v nebo. S tema dvema konkretnima poskusoma sem otrokom prikazala kroženje vode iz tal. Po teh dveh poskusih smo naredili velik barvni plakat, na katerega smo narisali gore, hribe, morje, reke in puščice, ki vodijo kapljico vode v krogu ter tako ponazarjajo kroženje vode. Dodatno utrditev znanja tega pojava so opravili z dramatizacijo. Znano je, da se otroci s kinestetičnim učenjem največ

naučijo oziroma si najboljše zapomnijo. Tako smo z dramatizacijo prikazali kroženje vode. Otroci so se razdelili po skupinah in si določili vloge: sonce, kapljica vode, jezero/reke/morje. Otroci, katerih vloga je bila eno izmed povodij so ležali na tleh. Priskakljala je kapljica vode, ki je pravkar padla iz neba in se ulegla k jezerom/rekam/morjem. Posijalo je sonce in kapljica vode je izhlapela na nebo. Tam so jo čakale še druge kapljice, ki so se združile skupaj v oblak. Ko je bilo dovolj kapljic v oblaku so kapljice druga za drugo popadale na zemljo.

Pri vprašanju kako nastane sneg smo si zopet ogledali videoposnetek in k vsemu znanju, ki smo ga že pridobili dodali še to, da sneg nastane takrat, ko je dovolj hladno.

Dodatno izhlapevanje vode smo dokazali tudi s kozarčki napolnjenimi z vodo. V igralnici smo imeli postavljene kozarčke v katere smo napolnili vodo. Na dva dni smo s flomastrom začrtali črtice. Vode je v kozarčkih zmanjkovalo in posledično smo narisali več črtic.

V našem kraju je zelo pogosta megla, ki se je kar nekajkrat znašla zabeležena na vremenskem koledarju. Otrokom sem pripravila zdrobljen led, ki sem ga močno posula s soljo, otrokom sem podala navodilo naj preko slamice pihajo v led in opazujejo kaj se bo zgodilo. Med pihanjem so opazili meglico, ki se je dvigala nad ledom in navdušeno so povedali, da je to megla.

4. RAZPRAVA

Odrasli smo otrokom zgled in kot vemo se največ učenja zgodi na nezavednem nivoju. Otroci od nas prevzamejo odnos do narave in raziskovanja. Otroci preživijo večji del dneva v vrtcu in tako je vloga vzgojiteljev izrednega pomena pri vzpostavljanju stika z naravo in spoznavanjem vremenskih pojavov.

Otroci so tekom projekta postali veliko bolj čuječi. Na sprehodih sem opazila njihovo večje zaznavanje naravnih pojavov mimogrede kot je npr. opazovanje gibanja oblakov. Prav tako so vsi otroci znali in še vedno znajo poimenovati vse vremenske pojave in razložiti kako kroži vodna kapljica in nastane dež. Znanje pridobljeno v igralnici ob vseh teh poskusih so otroci samodejno prenesli v naravo in ob opazovanju luž prišli do ugotovitev: »Poglej, luža! Ko bo sonček sijal, bo voda iz luže izhlapela in postala bo suha.« Drugi otrok je dodal: »Ja, in potem se bodo kapljice na nebu združile in nastal bo oblak in ko bo dovolj težek bo voda padla nazaj na tla v novo lužo.

5. ZAKLJUČEK

Vreme je eden od pomembnih dejavnikov vedenja v življenju, ki vpliva tudi na vedenja in čustva vseh živih bitij v vsakdanjem življenju. Sami pri sebi lahko opazimo spremembe razpoloženja ob menjavi vremena. Vzgojitelji lahko to opazimo v primeru celotne skupine. Nižje temperature in slabo vreme izzovejo negativna čustva in vedenja. Sonce in tople temperature pa nas popeljejo k bolj pozitivnemu razpoloženju. Prav tako se pozna tudi naša in otrokova gibalna aktivnost. Ob sončnem vremenu so otroci veliko bolj aktivni zunaj na zraku kot ob slabem vremenu. Izvajanje projekta je bilo v veliko veselje meni kot vzgojiteljici in otrokom, ki so spoznavali vremenske pojave tudi na malce drugačen način.

6. VIRI IN LITERATURA

- Smole, E. (2020). Otroške predstave o vremenskih pojavih. Diplomsko naloga. Ljubljana: PEF
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- <https://ekosola.si/wp-content/uploads/2018/11/PodnebneSpremembe-cip-fin.pdf>

Malčki palčki raziskujejo travnik

Nina Kotnik

Vrtec Mavrica Vojnik

nina.kotnik@guest.arnes.si

Igra in raziskovanje sta otrokovi primarni dejavnosti. Otrok se ob igri sprosti, doživlja veselje in ugodje, si pridobiva različna znanja, spretnosti in veščine, ki jih smelo uporablja v nadaljnjem življenju. Predstavila bom, kako smo izvedli nekatere dejavnosti za spoznavanje in raziskovanje naravnega okolja – travnik, v oddelku 1. starostnega obdobja.

Ključne besede: 1. starostno obdobje, raziskovanje, travnik, igre na travniku

Abstract: Play and exploration are children's primary activities. The child relaxes while playing, experiences joy and pleasure, acquires various knowledge, skills and abilities, which he boldly uses in later life. I will present how we carried out some activities connected with learning about the natural environment and its exploring – a meadow in the 1st age group.

Key words: 1st age group, meadow, exploring, games on the meadow

1. UVOD

Učenje o naravi v naravnem okolju je posebno doživetje za vse otroke, tudi za najmlajše, otroke v starostnem obdobju 1–2 leti, ki so komaj dobro začeli hoditi. Ob premagovanju ovir s prvimi koraki se jim odpirajo novi svetovi, nešteto možnosti in priložnosti za iskanje, opazovanje, raziskovanje novega. Z raziskovanjem naravnega okolja, z raziskovanjem novega, otroci postajajo aktivni soudeleženci v vzgojno-izobraževalnem procesu, hkrati pa si pridobijo dragocene izkušnje, spretnosti, znanja in vedenja o nečem, kar je zanje še do nedavnega predstavljalo nekaj abstraktnega, in jih bodo kasneje zagotovo še lahko uporabili. Otroci v oddelku so pokazali veliko zanimanje za opazovanje in posledično iskanje žuželk, ki so občasno priletele na odprto teraso, kjer smo preživeli veliko časa, hkrati pa so pogosto posegali po kartonkah, knjigah o naravi in živalih, slikovnih aplikacijah travniških živali, ki sem jim jih ponudila v knjižnem kotičku. Ob razmišljanju, kako bi lahko to njihovo radovednost, zanimanje, motivacijo, čudenje vsemu, navdušenje in izražanje neizmerne veselja ob tem, in v zavedanju pomembne vloge odraslega, podkrepila, nadgradila sem otroke odpeljala na travnik, ki nam je, kot naravno okolje, najbližje in najdosegljivejše, z namenom, da otrokom ponudim neposredne izkušnje v naravi in da le to doživijo z vsemi čutili, kar je pri otrocih prvega starostnega obdobja izjemnega pomena. Otroci so bili ves čas bivanja na travniku v

vlogi aktivnih raziskovalcev različnih najdenih živali, trav in travniškega cvetja, ki so jih dodatno motivirali in v njih zbudili željo po vnovičnem obisku travnika.

2. METODE

Pri izvajanju načrtovanega so bile uporabljene naslednje metode: metoda igre, pogovora, razlage, opazovanja, raziskovanja, demonstracije in prikazovanja, lastne aktivnosti, vodenja, od vodenja k improvizaciji.

3. RAZPRAVA IN REZULTATI

Področje narave je v Kurikulu za vrtce opredeljeno kot posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju (Kurikulum za vrtce, 2009). Katalinič (2010, str. 9) pravi, da lahko naravoslovje opredelimo kot raziskovanje živega in neživega sveta v naravi. Poudarja tudi, da glede na to, da gre pri zgodnjem naravoslovju, naravoslovju v predšolskem obdobju, za otrokova prva doživetja v naravi, da je zelo pomembno, kakšni so otrokovi stiki z naravo, ker le-ti v največji meri pogojujejo in določajo nadaljnji odnos otroka do narave. (Novak idr., 2003, str. 9) pravi, da naravoslovje temelji na znanstveno potrjenih spoznanj o naravi. Meni, da otrok v najzgodnejšem obdobju spozna svoje okolje le s čutili, s tem pa prepozna okoliške predmete in zazna nekatere pojave. »Pouk naravoslovja pomeni za otroka prvo vodeno spoznavanje narave – sveta, ki ga obkroža. Ob tem začne sistematično spoznavati in usvajati pojme in razumevati nekatere naravne pojave in procese. Seznanja se z nekaterimi naravoslovnimi postopki. Nauči se oblikovati stališča, temelječa na kritičnosti in objektivnosti, ki sta značilni sestavini znanstvenega raziskovanja« (Novak idr., 2003, str. 10). Pri načrtovanju naravoslovnih dejavnosti raziskovanja različnih naravnih okolij v predšolskem obdobju sledimo naslednjim ciljem:

Globalni cilji

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave,
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.

Operativni cilj

- Otrok odkriva, spozna in primerja živo in neživo naravo.

3.1. Prvi koraki do travnika

Travnik kot naravni ekosistem sem izbrala, ker je dejansko v neposredni bližini vrtca in kamor se lahko, brez večjih težav, odpravimo kadarkoli. Pred samim prvim sprehodom na travnik,

sem ob poznavanju razvojnih značilnosti otrok in posebnosti, zmožnosti vsakega posameznika, najprej pripravila načrt kako (dejavnosti, metode dela) in s kakšnim namenom (cilji) želim otrokom ponuditi v raziskovanje naravno okolje – travnik. Ob snovanju akcijskega načrta sem se spraševala, ali je entuziazem otrok dovolj ali želim kaj več. Hkrati se mi je porajalo tudi vprašanje, kako bomo prišli do travnika, glede na to, da se dva otroka od štirinajstih zgolj plazita, trije pa so ne suvereni pri samostojni hoji. Poleg tega, da sem želela otrokom ponuditi pristen stik z naravo, konkretne (neposredne) izkušnje, nekaj otipljivega in posebna doživetja, me je zanimalo tudi:

- Kakšni bodo odzivi otrok? Se bodo počutili varno?
- Bodo tudi tako navdušeni kot na odprti terasi?
- Kakšna čustva bodo izražali?
- Ali bo imel kateri izmed otrok ob stiku s travami, drobnimi živalmi stisko, bo koga strah?
- Kako bom reševala to situacijo in kako bo to vplivalo na ostale otroke?
- Kakšne bodo medsebojne interakcije?
- Jih bo potrebno samo voditi, spodbujati ali se bodo samostojno podali v raziskovanje?
- Kakšna bo koncentracija pri igri? Kako dolgo bodo vztrajali?

3.1. Sodelovanje s starši

Z namero po raziskovanju travnika sem predhodno seznanila tudi starše otrok, ki so bili nad planom izvedbe navdušeni. Starši so prisluhnili ideji in povabilu, da nam pomagajo v tem segmentu, da otroke oblečejo v čim preprostejša oblačila, v katerih se bodo otroci počutili sproščeno in udobno, da jih ne bodo ovirala pri gibanju in raziskovanju. Pomagali so nam pri prinašanju slikovnih aplikacij, ki smo jih obesili po stenah v igralnici in so bile vedno na dosegu otrokovih oči, da so jih lahko ogledovali, prepoznavali živali na fotografijah, se čustveno odzivali na videno ali pa so si jih ogledovali pri mizah.

3.2. Raziskovanje travnika – primer dobre prakse

Začetno dilemo, kako bomo sploh prišli do bližnjega travnika, smo reševali tako, da smo na sprehod povabili najstarejše otroke, ki so z veseljem popeljali najmlajše ali pa so nam pomagali dijaki/ študentje, ki so ravno v tem času v naši enoti opravljali obvezno prakso. Namen našega prvega obiska travnika je bila prosta igra in raziskovanje terena. Hkrati sem dobila ob tem možnost, da pridobim odgovore na vprašanja, ki so se mi porajala pri začetnem načrtovanju aktivnosti. Pri vsakem naslednjem obisku smo na travnik odnesli različne pripomočke, igralna sredstva, ki so otroke dodatno motivirali za igro in pridobivanje novih izkušenj, spretnosti, znanj.

3.3. Nekatere dejavnosti na prostem

☆ *Iskanje in opazovanje drobnih živali – Kdo sem?*

Slikovne aplikacije travniških živali smo odnesli s seboj na travnik. Le te so otroke dodatno motivirale, da so na površini travnika in rastlin iskali in prepoznavali žival videne na fotografijah, jih opazovali v neposredni bližini, primerjali med videnim na fotografiji in v živo, jih tipali, skupaj smo jih poimenovali, preštevali nožice, poimenovali značilnosti (npr. pikapolonica in črne pike). Otroci so imeli možnost opazovati živali tudi preko »opazovalnih lončkov« in lup, kar je nekatere prestrašilo, večini pa je bilo všeč.

✧ *Doživljanje travnika preko vseh čutil*

Otroci so imeli ves čas bivanja na travniku priložnost, da so opazovali, tipali različne trave, zemljo, krtine, travniške cvetlice, drobne živali, jih poduhali in prisluhnili zvokom iz narave. Vsaka novost jih je dodatno motivirala k vnovičnemu raziskovanju. Pogosto nam je travnik služil kot čutna pot, po kateri so se otroci na lastno pobudo sprehajali bos in ob tem neizmerno uživali. Sami so opazili, kje nekaj »pika« (»strnišče« travnika, suha trava, kamenčki idr.), kje pa je prijetno in mehko (zemlja, krtine, gosto posejane zaplate trave idr.) in se na to opozarjali sami.

✧ *Kdo živi v tej luknjici?*

Po rednih dnevnih obiskih travnika so otroci postali še dovetnejši za opazovanje travniškega dna. Starejši so kmalu našli luknje v zemlji. Zanimalo jih je, kdo neki živi v teh luknjah. Na pobudi odraslega so v najdene luknje povrtali s travnatimi stebli ali drevesnimi vejicami, ki so jih našli v bližini in opazovali, kdo se bo prikazal. V večini primerov so bili to murni, mravlje in različni hrošči.

✧ *Raziskovalna igra na travniku z igralnimi sredstvi (pripomočki)*

Otroci so vsakodnevno, z vrtnim orodjem za najmlajše, kopali, iskali deževnike, hrošče, mravlje, jim delali domove, grabili krtine, namišljeno listje, z zemljo (blatom) pekli »potičke«, jih okraševali s cvetjem, travo, uživali pri igri in packanjem z vodo in blatom, se preskušali pri vožnji samokolnice polne zemlje, se igrali z avtomobili, tovornjaki prekucniki idr.

Poleg zgoraj naštetih dejavnosti smo se na travniku naučili tudi novih pesmic, izštevank, deklamacij in izvajali različne gibalne in rajalne igre, ki so jih otroci že poznali. Pogosto sem otrokom na travniku prebirala krajše zgodbe, občasno pa smo izvedli sprostivne minutke ob spremljavi instrumentalne glasbe. Ob tem sem izkoristila tudi priložnosti za opazovanje in spoznavanje neba, vremena in vremenskih pojavov, opazovanje in raziskovanje bližnjega sadnega drevja, goveda na paši. Izvajanje nekaterih načrtovanih dejavnosti smo prenesli v notranje prostore predvsem v dneh, ki so nam zaradi neugodnih vremenskih razmer onemogočale sproščeno bivanje na prostem. Te dejavnosti so bile npr.:

- likovna ustvarjanja (slikanje s prstnimi barvami, debelimi čopiči),
- vsakodnevno prepevanje-utrjevanje znanih pesmic, bibarij,
- poslušanje pesmic preko zgoščenk, poslušanje kratkih instrumentalnih insertov/gibalno vživljanje v vlogo določene živali, ponazarjanje gibanja živali z lastnim telesom,
- izdelava preprostih prstnih lutk in animacija z izdelanimi lutkami, animacija z mehкими igračkami – travniške živali in lutkami (čebela, kobilica, pikapolonica),
- prelistavanje slikanic, kartonk na temo travnik in poslušanje otrokom primernih vsebin.

4. ZAKLJUČEK

Že sama sprememba okolja je bila dovolj dobra motivacija, da so bili otroci pri raziskovanju spontani, neobremenjeni, samostojni, sproščeni, niso potrebovali veliko dodatnih spodbud. Po vsakodnevem mesečnem obiskovanju travnika ugotavljam, da so otroci pridobili veliko novega, nove izkušnje, izzive, možnosti in priložnosti za opazovanje, raziskovanje, vonjanje, tipanje, tudi okušanje. Ugotavljam, da so bile začetne dileme, ki so se mi porajale ob samem snovanju dejavnosti brez pomena, saj so me otroci presenetili v tem segmentu, da je večina ob raziskovanju travnika neizmerno uživala, začetni strah, predvsem zaradi prostora, je bil za krajši čas prisoten zgolj pri najmlajših posameznikih, ki pa so se hitro privadili in sproščeno nadaljevali z aktivnostmi. Travnik, kot motivacija je pripomogel tudi k temu, da se je koncentracija za delo podaljšala, glede na to, da je sicer le-ta kratkotrajna. Otroci so se za dalj časa zaigrali na travniku, iskali izzive, možnosti za igro, rokovali s sredstvi za igro, se učili odgovornega postopanja v naravnem okolju (v smislu, da živali ne poškodujejo, so nežni ipd.). Pri posameznikih sem opazila povečano mero vztrajnosti in nenehnega samostojnega iskanja lastnih rešitev nastalih izzivov bodisi gibalnih bodisi v povezavi z raziskovanjem. Otroci so bili ves čas v medsebojni interakciji. Starejši posamezniki so v svojo igro vabili mlajše, jim pomagali pri iskanju zadanega, jim nudili drobne živali v opazovanje, jih usmerjali, opominjali na odnos do. Tisti, ki so bili govorno spretnejši, so poimenovali videno, tipano, svoja doživljanja. Ves čas našega spoznavanja naravnega okolja, smo imeli podporo s strani staršev. Starši so več prostega časa kakovostno preživeli s svojimi otroki na prostem – na travniku. O svojih doživetjih na »domačih« pohodih na travnik so redno poročali o izkušnjah in odzivih otrok (kaj se je dogajalo). Starši so dali pobudo, da zaključek vrtčevskega leta obeležimo na bližnjem travniku ob spremljavi različnih gibalnih nalog, kar smo realizirali. Z načrtovanjem in izvajanjem dejavnosti za raziskovanje različnih naravnih okolij bom nadaljevala v prihodnjih letih. In še misel, ki me bo vodila pri načrtovanju naravoslovnih dejavnosti: »Da bi ustvaril družbo, ki resnično ljubi in spoštuje naravni svet, moramo njenim državljanom ponuditi doživetja v naravi, ki ti spremenijo svet.« (Joseph B. Cornell)

5. LITERATURA IN VIRI

1. Cornell, J. (2019). *Doživljanje narave*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
2. Katalinič, D.(2010). *Prvi naravoslovni koraki*. Odranci: Mizarstvo Antolin.
3. *Kurikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.
4. Novak, T., Ambrožič – Dolinšek, J., Bradač, Z., Cajnkar -Kac, M., Majer, J., Menciger – Vrečko B. idr.(2003). Maribor: Pedagoška fakulteta.

Evropski teden zmanjševanja odpadkov

Nina Mak Lopan, dipl. vzg.
JVIZ OŠ Vransko-Tabor, OE Vrtec Tabor
ninika.mak@gmail.com

Evropski teden zmanjševanja odpadkov smo tudi v našem vrtcu izkoristili za ozaveščanje otrok o problematiki kopičenja in nepravilnega odlaganja odpadkov. Otrokom smo na zanimiv, zabaven in poučen način prikazali ločevanje odpadkov ter jih ozavestili o pomembnosti le tega v vsakdanjem življenju. Z otroki smo obiskali in si ogledali ekološki otok v bližini vrtca ter se pogovorili o uporabnosti zabojnikov za ločevanje. Vse te naravoslovne teme smo povezali z vsemi področji kurikuluma. Zavedamo se, da je naš vzgled ob pravilni uporabi dobra vzpodbuda za pomen okoljske vzgoje in razvijanje temeljnih vrednot. Le tako bodo otroci ločevanje osvojili in uporabili v praksi. Pustili smo jim lastno razmišljanje, domišljijo in kreativno izražanje.

Če bomo otrokom dober vzgled, lahko od njih pričakujemo pozitivne rezultate. Le verjeti moramo, da bomo z majhnimi koraki prišli do velikih ciljev.

Ključne besede: odpadki, ločevanje odpadkov, raziskovanje

Abstract

We used the European Week for Waste Reduction in our kindergarden to raise children's awareness of the problem of waste accumulation and improper disposal. We showed children the separation of waste in an interesting, fun and educational way and made them aware of the importance of it in everyday life. We visited the ecological island near the kindergarden with the children and talked about the usefulness of separation containers. We have linked all these science topics to all areas of the curriculum. We are aware of our example, when used correctly, is a good incentive for the importance of environmental education and the development of fundamental values. Only in this way will children conquer separation and put it into practice. We left them to their own thinking, imagination and creative expression.

If we set a good example for children, we can expect positive results from them. We just have to believe that we will reach big goals in small steps.

Keywords: waste, waste separation, research

1. UVOD

Vsako leto odvržemo toliko smeti, da bi lahko napolnili konvoj tovornjakov, štiriindvajsetkrat daljši od obsega Zemlje. Odpadki so vse kar vržemo stran. Vse, kar počnemo, ustvarja neko vrsto odpadkov. To je del življenja. Poskrbeti pa moramo, da ne ustvarjamo več odpadkov, kakor je nujno potrebno.

Velik oz. največji problem so smeti iz plastike. Plastika je neverjetna snov. Je trda, vodoodporna in neuničljiva. Zelo težko se jo znebimo. Veliko vrst plastike se ne da reciklirati Vse za enkratno uporabo - plastični kozarci, škatle za pripravljeno hrano, žlice, slamice – številne predmete izdelujemo zato, da jih vržemo v smeti? Ali se kdaj vprašamo, kje pa ti predmeti za enkratno uporabo pristanejo? Z odlaganjem nastajajo velikanski kupi smeti, ki privabljajo podgane, te pa prenašajo bolezni. Poleg tega tam nastajajo plini, ki segrevajo Zemljo, in tekočine, ki onesnažujejo vodo. Vsi ti odpadki pa nemalo težav povzročajo živalim po vsem svetu. Tako hišne kot divje živali se lahko zapletejo v plastične odpadke ali pa jih pomotoma pojedo. V največji nevarnosti so morske živali (French, 2019, str. 6 in 7).

Pa si res želimo takšen Svet? Svet v katerem živimo?

2. METODE DELA

Pri seznanjanju o odpadkih, smo pri svojem delu uporabili metodo pogovora, raziskovanja, opazovanja in demonstriranja. Otroci so kreativno razmišljali, se vključevali v ustvarjalno igro, predvsem pa so bili aktivni udeleženci pri delu.

3. REZULTATI

Vsi oddelki v vrtcu so se, vsak po svoje, lotili tematike ločevanja in zmanjševanja odpadkov. Pri najmlajših so se naloge lotili čisto na začetku, izdelali so koš za ločevanje. Rokovali, spoznavali in razvrščali so različne odpadke.

Slika 1. : Spoznavanje in razvrščanje različnih odpadkov.

Oddelek 3-4 let so se spraševali o odpadnih robčkih in brisačah. Pripravili so plakat in ga izobesili pri biološkem otoku, kjer so uporabnike seznanjali, da je to biološki odpad.

Slika 2.: Ozaveščanje o pravilnem ločevanju papirnatih robčkov.

Otroci najstarejšega oddelka pa so bili policisti za odpadke. V zabojnikih so pregledovali, kdo je vsiljivec med smetmi. Hkrati pa so svoja sporočila v steklenički izobesili po ekoloških otokih.

Slika 3.: Poišči vsiljivca – raziskovanje po ekoloških otokih.

Slika 4.: Sporočilo v steklenički.

Slika 5.: Sporočilo v steklenički na ekološkem otoku

Otroci so se seznanili o pomenu ločevanja, zmanjševanja odpadkov. Ob podpori odraslih, sedaj to znanje sami širijo naprej.

4. RAZPRAVA

Projekt Evropski teden zmanjševanja odpadkov je v vrtcu potekal zadnji teden v novembru. Pri delu in raziskovanju odpadkov so sodelovale vse starostne skupine. Mlajši so se lotili osnovnega spoznavanja, rokovanja, manipuliranja in razvrščanja različnih odpadkov. Starejši otroci pa so se naloge lotili bolj poglobljeno. Pripravili so si koše za ločeno zbiranje odpadkov. Opazili so, da je najbolj poln koš s papirnatimi brisačami in uporabljenimi robčki. Spoznali in naučili so se, da je to biološki odpadek. Na to so opozorili tudi uporabnike biološkega zabojnika, saj so nanj izobesili pripravljen plakat. Otroci najstarejšega oddelka pa so skozi kreativno razmišljanje ustvarili sporočila v steklenički, ki so ji razobesili po ekoloških otokih v okolici vrtca. Obešena sporočila so uporabnike opominjala o pomembnosti ločevanja odpadkov. Pregledovali so zabojnike in se lotili iskanja vsiljivca npr.: v zabojniku za steklo, v zabojniku za plastiko, za papir... Ves teden je bil namenjen raziskovanju, razmišljanju, ustvarjalnemu procesu ter sodelovanju otrok med seboj. Strokovni delavci pa smo otrokom pri tem pomagali in jih usmerjali.

5. ZAKLJUČEK

Pomembno je, da se otroci že v vrtcu seznanijo o problematiki velike količine odpadkov. Kako in na kakšen način pa jim bomo vse to predstavili, približali, pa je odvisno od nas samih. V vrtcu vsakodnevno razmišljamo, kako bi se lotili rokovanja z odpadki. In v Evropskem tednu zmanjševanja odpadkov smo se lotili reševanja tega globalnega problema. Cel vrtec je zagrizel v »kislo jabolko« in lotili smo se dela. Vsaka starostna skupina je razmišljala, kako bi prispevala k ozaveščanju ločevanja odpadkov v vrtcu in okolici vrtca. Na vsakem koraku smo pustili delček razmišljanja in s tem smo zagotovo pripomogli k večji ozaveščenosti vseh krajanov in občanov. Zavedamo se, da en teden ozaveščanja ni dovolj, da rešimo težavo. Zato vsakodnevno spodbujamo otroke o pravilnem ločevanju odpadkov in hkrati zmanjševanju nastajanja odpadkov (od uporabe samo ene brisače pri brisanju rok, do čim manj zavržene hrane pri obrokih – kar pa je seveda že druga tema). Otroci so bili aktivni udeleženci v različnih dejavnostih, ki smo jih izvajali preko celega tedna. Ločevali smo in bomo še naprej. Delo je potekalo na nivoju vrtca. V pripravo in izvedbo pa so bili vključeni vsi otroci.

6. VIRI

1. French, J. (2020). Planet brez odpadkov. Mladinska knjiga Založba, d. d. , Ljubljana.
2. Marjanovič Umek, L. (2001). Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulumu za vrtce. Maribor. Obzorja.
3. McKay, K. in Bonnin, J. (2010). Postani ekofaca! Založba Rokus Klett, d. o. o.
4. Kurikulim za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Naravno okolje skozi oči otrok

Nina Strmljan

Vrtec Zagorje ob Savi, Enota Smrkci

nina.strmljan@guest.arnes.si

V letošnjem letu sem s projektom Naravno okolje skozi oči otrok želela dobiti vpogled v otrokovo zaznavanje okolja. Pri prebivanju na prostem sem ponudila uporabo fotoaparata in jih usmerila k fotografiranju narave v vsej svoji raznolikosti. Z ogledom fotografij smo ugotovili, da so predšolski otroci dobri opazovalci ter da jim naravno okolje omogoča veliko čutnih in miselnih spodbud.

Poleg namena vplivati na razvoj opazovalnih spretnosti otrok sem želela, da z opazovanjem in s prebivanjem na prostem otroci do narave razvijejo spoštljiv in naklonjen odnos.

Ključne besede: otrok, okolje, opazovanje, fotoaparat

Abstract

This year, with the project The Natural Environment through the Eyes of Children, I intended to gain insight into the child's perception of the environment.

I offered the children to use the camera while staying outdoors and motivated them to photograph nature in all its diversity. By looking at the photos, I came to the conclusion that preschool children are good observers and that the natural environment provides them with many sensory and mental stimuli.

In addition to the purpose of influencing the development of children's observation skills, I wanted children to develop a respectful as well as sympathetic attitude towards nature by observing and staying outdoors.

Key words: child, natural environment, observation, camera

1 UVOD

Otroke iz našega vrtca obdaja raznoliko naravno okolje. V bližini imamo gozd, travnike, potok in reko Savo, kar s pridom uporabljamo za opazovanje, raziskovanje in za igro.

Spontana nagnjenja otrok po odkrivanju in spoznavanju zadovoljimo z razširitvijo otroškega okolja in ga naredimo še bolj različnega (Otrok v vrtcu, 2008). Otroci so dobri opazovalci in na sprehodih mi pogosto pokažejo tisto, kar pritegne njihovo pozornost. S tem, ko sem otrokom pri prebivanju na prostem ponudila fotoaparat, sem dobila vpogled v svet, kot ga vidijo in doživljajo otroci.

Najboljši naĉin za okoljsko vzgojo je prav gotovo ta, da otrokom pomagamo, da vzljubijo naravo. Otroci, ki so v stalnem pozitivnem stiku z naravo, ki smejo aktivno raziskovati in s tem spoznavati naravo, bodo naravo vzljubili in se jo nauĉili spoštovati. Ko bodo do narave razvili spoštljiv odnos, bodo zanjo Źeleli tudi skrbeti in jo ohranjati, kar pa je cilj okoljske vzgoje (Wilson, 2008).

2 NAMEN

Namen projekta je bil vpogled v otrokovo zaznavanje okolja, razvijanje opazovalnih spretnosti ter spoštljivega in odgovornega odnosa do narave.

3 CILJI

Sledila sem naslednjim ciljem:

- doŹivljanje in spoznavanje narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in v estetskih razseŹnosti;
- razvijanje izraŹanja in komuniciranja z umetnostjo;
- spoznavanje vloge narave in ĉistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi (Kurikulum za vrtce, 1999).

4 METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili razliĉne metode dela: posluŹanje, opisovanje, opazovanje, lastne aktivnosti, igro in pogovor.

5 REZULTATI

- 5.1 Nekateri otroci niso bili veŹĉi uporabe fotoaparata, zato je nastalo precej neuporabnih fotografij. V drugi polovici leta smo fotoaparat nadomestili s prenosnim telefonom, katerega uporaba je otrokom bolj poznana.
- 5.2 Otroci so bili nad fotografiranjem navduŹeni, zato so pogosto sami predlagali, da naj ga vzamemo s seboj.
- 5.3 Otroci so ugotovili, da je Źivali teŹko fotografirati, ker se premikajo. Zanimalo jih je, kako naj se pribliŹajo metulju, ne da bo odletel. S potrpeŹljivostjo in z vajo je nekaterim tudi uspelo, na kar so bili zelo ponosni.
- 5.4 Posnete fotografije smo si ogledali takoj po nastanku. Oglede fotografij sem podkrepila s pogovorom in z Źeljo, da otroci ĉim bolj opiŹejo, kaj so fotografirali in zakaj jim je fotografirani motiv iz narave vseĉ. Pri tem smo spoznali, da je narava zelo raznolika in lepa, vendar ĉlovek v njej puŹĉa preveĉ svojih sledi.

6 RAZPRAVA

Naravno okolje v bližini našega vrtca je naravni podaljšek igralnice, v katerem načrtujemo in izvajamo dejavnosti z vseh področji kurikulumuma (jezik, gibanje, družba, narava, matematika in umetnost). Z otroki smo v letošnjem letu veliko časa preživeli na prostem, najpogosteje v gozdu in na travniku. Med igro v naravi sem otrokom večkrat ponudila fotoaparata in jim motivirala, da fotografirajo naravo. S tem sem spodbudila doživljanje narave z usmerjanjem povečane pozornosti opazovanja.

7 ZAKLJUČEK

Otrok spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave, tako da je stik z njo običajen del njegovega življenja (Kurikulum za vrtce, 1999).

Z ogledom nastalih fotografij sem ugotovila, da so otroci dobri opazovalci narave; potrebujejo le dovolj našega zaupanja, časa ter prostora za igro in raziskovanje.

Noben človek ne more biti dober učitelj, če ne čuti tople naklonjenosti do svojih učencev in pristne želje, da bi jim posredoval, kar sam ceni.

(Bertrand Russell)

8 LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kroflič, R. idr. (2008). *Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorje.

Wilson, R. (2008). *Nature and young children. Encouraging creative play and learning in natural environments*. Great Britain: MPG Books.

Z gibanjem v gozdu do zdravega življenjskega sloga

Nuša Erjavec

Vrtec Mavrica Trebnje

nusa.erjavec@vrtec-trebnje.si

V predšolskem obdobju je pomembno, da otroci dobijo dovolj spodbud na gibalnem področju, da se lahko njihov razvoj pomika v pravo smer. Zaradi hitrega tempa življenja starši nekoliko zanemarjajo vsakodnevne gibalne aktivnosti, zato so vrtni pomemben člen pri spodbujanju gibanja pri predšolskih otrocih. Pomembno je, da otrokom že v zgodnjih letih privzgojimo gibalne aktivnosti kot pomembne navade zdravega posameznika. Te dejavnosti jim lahko predstavimo na prijeten in zabaven način, ob katerem doživljajo ugodje. Če te aktivnosti umestimo v gozd, pa dodamo še dodatno vrednost, saj lahko s tem otroke spodbudimo k bivanju v njem tudi v času nadaljnega šolanja in življenja. Če se otroci v vrtcu ob bivanju in gibanju v gozdu dobro počutijo, lahko k temu motivirajo še ostale družinske člane, s tem pa si celotna družina pridobiva navade za zdrav življenjski slog.

Ključne besede: otrok, gibanje, gozd

Abstract

In the pre-school period, it is important that children receive enough stimuli in the motor area so that their development can move in the right direction. Due to the fast pace of life, parents neglect daily physical activities, so kindergartens are an important link in promoting movement in preschool children. It is important to teach children physical activities from an early age as important habits of a healthy individual. We can present these activities to them in a pleasant and fun way that makes them feel comfortable. If we place these activities in the forest, we add additional value, as this can encourage children to stay in it even during their further schooling and life. If the children in the kindergarten feel good while staying and moving in the forest, they can motivate other family members to do so, and the whole family acquires habits for a healthy lifestyle.

Key words: child, movement, forest

1. UVOD

Kurikulum za vrtce opredeljuje potrebi po gibanju in igri kot primarni otrokovi potrebi. Zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe, je pogojeno z gibanjem telesa. Otrok z obvladovanjem svojega telesa, sčasoma začneja čutiti veselje, varnost, ugodje, se dobro počuti in si pridobi samozaupanje in samozavest. Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih življenja in poteka od preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. Naloga vrtca je, da otrokom vsakodnevno omogoči in jih spodbuja, da z različnimi

dejavnostmi v prostoru in na prostem spoznajo in razvijejo gibalne sposobnosti ter usvojijo nekatere gibalne koncepte oziroma sheme (Kurikulum za vrtce, 2007).

Videmšek, Strah, in Stančević (2001) poudarjajo, da družina najodločneje poseže v otrokov razvoj in oblikuje njegovo osebnost. Posreduje mu moralne, intelektualne, socialne, družbene in druge vrednote ter ga razvija v socialno, čustveno in intelektualno bitje. Šport ohranja in krepi otrokovo zdravje, razvija njegove sposobnosti in omogoča lažje vključevanje in prilagajanje v družbeno in naravno okolje, zato je pomembno, da starši že v predšolskem obdobju navajajo otroke na redno športno delovanje. V raziskavi so ugotovili, da v družinah kjer gojijo športno aktivnost, so pri otrocih opaznejše sposobnosti kot so vztrajnost, discipliniranost, natančnost, zaupanje vase, strpnost, potrpežljivost, zdrava tekmovalnost in spoznanje, da se je potrebno potruditi, če hočemo doseči cilj.

S športom prispevamo k ohranjanju in krepitvi otrokovega zdravja, še posebno, če izvajamo športne aktivnosti v naravi. Gibanje v naravi budi ljubezen, pristen, kulturnen in spoštljiv odnos do narave in njene okolice (Jambrešič, 2003).

V današnjem svetu je veliko staršev preobremenjenih z obveznostmi in pomen vsakodnevnega gibanja zanemarjajo. Vloga vrtcev je v teh situacijah izrednega pomena, saj lahko ta del vsaj delno nadomestijo vzgojitelji. Izvrstna priložnost za to, so obisk gozda in gibanja v njem. Otroci se lahko tam urijo v hoji po neravnih površinah, premagujejo naravne ovire, izvajajo vadbene ure, jogo za otroke in se umirijo s poslušanjem naravnih zvokov gozda.

Otroci v okviru gibanja v vrtcu spoznajo pomen gibanja kot pomembnem element kakovosti življenja, oziroma zdravega življenjskega sloga. S tem se že v zgodnjem otroštvu seznanjajo z lastno skrbjo za zdravje. V vrtcu pa jim lahko približamo še gibanje v gozdu, kar lahko še dodatno pripomore k bolj zdravemu načinu življenja.

2. METODE

Metode, ki smo jih pri raziskovanju uporabili so: pogovor, opazovanje, eksperimentiranje, lastna aktivnost otrok.

3. REZULTATI

Z otroki smo večkrat zahajali v gozd in pot do tam je bila kar dolga. Opazila sem, da je bilo nekaj otrok že kar naveličanih hoje do gozda in s tem se je povečevalo tudi nezanimanje za bivanje v gozdu. Razmišljala sem s čim bi jih lahko dodatno motivirala, da bi bila želja po bivanju v gozdu večja. Pri izvajanju dejavnosti je ključnega pomena, da se otroci pri tem dobro počutijo in z veseljem sodelujejo. Dobro počutje otrok pa je najlažje spodbuditi z igro. Tako sem se tudi sama odločila, da jim pripravim v gozdu različne gibalne dejavnosti ob katerih so se igrali in zabavali. Po nekaj obiskih je bilo opaziti, da niso bili več naveličani hoje, že v naprej so nestrpno pričakovali obisk gozda, ker so vedeli, da se bodo tam igrali in se dobro počutili.

Sami so spraševali kdaj bomo zopet odšli v gozd in tudi sami predlagali aktivnosti, ki so jim bile všeč.

4. DISKUSIJA

V sklopu projekta Gozdna igralnica so otroci veliko časa preživeli v gozdu, kjer so si poiskali svoj kotiček, imenovan gozdna igralnica. Poleg vseh kurikularnih področji smo veliko dejavnosti izvedli prav iz področja gibanja. Gozd je že sam po sebi otroke pritegnil k gibanju, saj je v njem nešteto možnosti za raziskovanje in igro. Otroci so se urili v hoji po neravnih površinah, si pridobivali moč z nošenjem različnega naravnega materiala, reševali različne gibalne probleme pri premagovanju ovir ... Pri svojem delu sem v gozd prenesla tudi različne elementarne igre, poligone, gibalne minutke, štafetne igre in ostale gibalne dejavnosti. Ob teh dejavnostih so se otroci zabavali in z veseljem sodelovali. Samoiniciativno so dajali pobudo po obiskovanju gozda in igri v njem. Že v naprej so nestrpno pričakovali dan v tednu, ko smo obiskali našo gozdno igralnico. Želeli so si gibanja po gozdu, ustvarjalne igre z naravnim materialom in reševanja gibalnih problemov pri hoji po neravnem terenu. Otroci so imeli možnost načrtovanja dejavnosti v gozdu in največkrat so izbrali dejavnost, ki je bila povezana z gibalnim področjem. Tudi starši so pripovedovali, da si otroci želijo obiskovati gozd v popoldanskem času. Otroci so starše seznanjali z dejavnostmi, ki smo jih izvajali v vrtcu in na ta način tudi njih navajali na pomen zdravega življenja z obiskovanjem in gibanjem v gozdu.

Slika 1: Joga za otroke v gozdu

Slika 2: Premagovanje naravnih ovir

Slika 3: Gibanje v gozdu z baloni

5. ZAKLJUČEK

Otroci so ob vsakokratnem obisku v gozdu bolj uživali. Sprva ni bilo velike motivacije za njegov obisk, potem pa je ta motivacija vedno bolj naraščala. Otroci so spraševali kdaj bomo zopet odšli v gozd. Tudi starši so pripovedovali, da si otroci želijo obiskovati gozd tudi v popoldanskem času. Starše so prosili, naj se z njimi igrajo igre, katere smo se igrali v vrtcu. Ti rezultati nam povedo, da vrtec s svojim zgledom lahko posredno vpliva na oblikovanje zdravega življenjskega sloga otrok in njihovih družin.

6. LITERATURA

Bahovec, E. in drugi (2007). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: MŠŠ, Zavod RS

Jambrešič, M. (2003). Analiza športnega programa ABC za otroke od drugega do devetega leta starosti. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M., Strah, N., Stančevič, B. (2001). Igrajmo se skupaj. Ljubljana: Fakulteta za šport. Inštitut za šport

Kako poskrbeti za dobro počutje najmlajših

Nuša Petrič

Javni zavod Vrtec Zreče

petric.nusa@gmail.com

Lektor: Staša Fijavž

Skrb za zdrav življenjski slog in dobro počutje otrok v vrtcu je za nas vzgojitelje najpomembnejša. Srečni, nasmejani in vedoželjni otroci so v spodbudnem učnem okolju, ki jim omogoča razvoj spretnosti in sposobnosti na vseh razvojnih področjih. Na področju narave vzgojitelji izbiramo vsebine, s katerimi razvijamo otrokove sposobnosti ter ustvarjamo temelje za zdrave in varne življenjske navade. Med te cilje sodi tudi spoznavanje različne prehrane ter pridobivanje navad zdravega in raznolikega prehranjevanja. Zdrava prehrana z veliko gibanja je osnova za dobro počutje otrok ter vir energije za zdrav in optimalen razvoj na vseh področjih. Naloga vzgojiteljev v vrtcih je, da otrokom v predšolskem obdobju privzgojimo pozitivne navade in skrb za zdrav življenjski slog. Ta temelji na uravnoteženi prehrani, telesni dejavnosti, skrbi za higieno, počitku in spanju. Zdravje je vrednota, zato je pomembno, da otroci že zgodaj usvojijo dobre navade.

Ključne besede: otrok, zdravje, počutje, navade, razvoj

Abstract

Concern for a healthy life style and well-being of preschool children is the most important thing for a preschool teacher. Happy, laughing and inquisitive children are in a stimulating learning environment that enables them to develop skills and talents in all areas of development. In respect of nature, preschool teachers select contents that best develop children's skills, thus laying foundations for healthy and safe living habits. Such goals also include learning about various food and gaining healthy and diverse eating habits. A healthy diet with lots of physical exercise is the basis for children's well-being and a source of energy for healthy and optimal development in all areas. Preschool teachers are tasked to instil positive habits and concern for a healthy life style into preschool children. That is based on a balanced diet, physical activity, concern for hygiene, rest and sleep. Health is a value, which is why it is vital that children gain good habits early.

Key words: child, health, well-being, habits, development

1. UVOD

Namen projekta je izboljšati prehranjevalne navade otrok. V skupini so bili otroci, stari od enega do treh let. Strokovni delavki sva iskali rešitve, kako otroke prepričati in pripraviti, da poskusijo kaj novega, neznanega. Za sadno malico so najraje jedli jabolka in grozdje, pri kosilu pa so se izogibali zelenjavnim prilogam. Ker v našem vrtcu sledimo smernicam zdravega prehranjevanja, v kuhinji sami pripravljajo različne namaze – lečni, bučni, čičerikin, piščančji iz fileja, sončnični, tunin, skušin, čokoladni, česnov in namaz z drobnjakom. Za nas vzgojiteljice je bil velik izziv otroke pripraviti na

nove, za nekatere še neznane jedi. Za najmlajše otroke je izkustveno učenje najpomembnejše, zato je bil poudarek na vključenosti otrok v vse dejavnosti. Bilo je ogromno poskušanja, spodbujanja, igre in zabave. Najmlajši se namreč največ naučijo skozi igro in doživljanje.

Okolje zaznavamo s čutili in to čutno zaznavanje se gradi v zgodnjem otroštvu s prvimi izkušnjami in občutki, ki se vtisnejo globoko v nas. Otroci raziskujejo svet okoli sebe s tipanjem, prijemanjem vohanjem in okušanjem. Katalinič (2010) poudarja, da predšolski otrok hrepeni po zadoščanju čutnih zaznav, kot so vid, tip, voh, okus in sluh.

Hkrati je za dobro počutje in optimalen razvoj otroka pomembna tudi telesna aktivnost. Naš namen je bil vključevati gibalne dejavnosti v otrokov vsakdan ne glede na vremenske okoliščine.

Jeseni smo uredili Fit igrišče z različnimi gibalnimi nalogami, kjer so usvajali naravne oblike gibanja – hoja v več smeri, tek, plezanje, plazenje. Ob evropskem tednu mobilnosti smo se vozili s kolesi, skiroji in poganjalci. Naš prvi pohod je bil do zreškega jezera. Decembra smo se razveselili prvega snega in nekaj dni uživali v zimskih radostih. Poudariti moram, da smo v času epidemije precej dejavnosti izvedli zunaj, na svežem zraku.

Slika 1: Fit poligon

CILJI:

- Spoznavanje različne zelenjave in pridelkov iz domačih vrtov.
- Otrok spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.
- Sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanj v igralnici in na prostem.
- Spodbujanje gibalnih dejavnosti otrok in doživljanje ugodja v gibanju.

2. METODE

Vključevali smo različne metode: metoda demonstracije in opazovanje, metoda razgovora, metoda dela z besedilom, lastna aktivnost otrok, igra skozi izkustveno učenje.

3. REZULTATI

3.1 Dejavnosti, povezane s prehrano

- Priprava zelenjavne juhe iz domačih povrtnin
- Sadne in zelenjavne malice na različne načine

V vrtcu imamo pestro izbiro sadja in zelenjave za malico, vendar sva v svoji skupini ugotavljali, da otroci ne želijo okušati različnega sadja ali zelenjave. Velika večina otrok je bila zadovoljna le z jabolki. Tudi zajtrki v vrtcu so obogateni z domačimi namazi z zelišči, oreščki ali polnozrnatim kruhom, česar otroci niso vajeni. Veliko pozornosti sva namenili motivaciji pri okušanju raznolike hrane. Z aktivnostmi smo pričeli jeseni, in sicer s spoznavanjem lokalnih pridelkov. Ob svetovnem dnevu hrane smo si pripravili okusno zelenjavno juho iz domačih povrtnin, ki so jih otroci prinesli iz svojih domačih vrtov. Prijemanje, tipanje, vohanje plodov ter seveda sodelovanje pri lupljenju in rezanju zelenjave za juho je prav vse otroke v skupini motiviralo, da so juho za kosilo tudi pojedli.

Slika 2: Priprava zelenjavne juhe z lokalnimi pridelki

Slika 3: Zelenjavna juha, ki smo jo pripravili

Spomladi, ko so epidemiološki ukrepi dopuščali obiske v igralnici, smo povabili kuharja iz naše kuhinje, ki nam je predstavil, kako v kuhinji pripravljajo jajčni namaz. Kasneje se je še večkrat oglasil in spodbujal otroke, naj poskusijo tudi ostale domače namaze.

Jedilniki so obogateni tudi z zelenjavnimi malicami. Več kot polovica otrok v skupini ni želela okušati paprike, paradižnika, korenčka ali kumaric. Pripravili sva zanimive pisane krožnike ali okusne napitke. Po nekaj tednih so se nekateri izmed njih le opogumili in poskusili le majhne koščke. Jeseni je bila izbira sadja največja, saj je bilo precej lokalnih pridelkov. Otroci niso bili vajeni okusa kakija in sliv.

Slika 4: Izdelava sadnih napitkov

Poudariti moram, da smo naravoslovne vsebine prepletali tudi z ostalimi področji kurikula. Za dodatno motivacijo smo vključevali zanimive slikanice in leksikone.

Kljub trudu in spodbudam pri okušanju raznolike hrane še vedno nekaj otrok ne želi niti poskusiti ničesar neznanega. Vedno imamo na razpolago več vrst sadja in zelenjave ter upoštevamo otrokovo možnost izbire.

Slika 5: Sadni krožniki

3.2 Dejavnosti s področja gibanja

- FIT gibalne minutke med dejavnostmi.
- Vadbeni poligoni z različnimi gibalnimi izzivi.
- Aktivni sprehodi in premagovanje ovir po različnih naravnih površinah v naravi: klančine, korenine, pesek, kamene.

Izvajali smo dejavnosti projekta Fit4kid in sicer v igralnici, na igrišču in v telovadnici. To so jutranje fit minutke, fit didaktične gibalne igre, fit aktivne metode, joga za dobro jutro in joga z žuželkami. Veliko

travnato igrišče s peskovnikom in igrali pod prijetnimi krošnjami dreves nudi otrokom prvega starostnega obdobja dovolj gibalnih izzivov za razvijanje spretnosti v vseh naravnih oblikah gibanja. Najpomembnejše je, da so otroci čim več na svežem zraku in naravni svetlobi v vseh letnih časih.

Slika 5: Zimske radosti

4. RAZPRAVA

Projektne aktivnosti smo izvedli s prepletom vseh področij kurikula ter vključevali različne metode dela in sredstva za motivacijo. Pri določenih dejavnostih so bili otroci nadvse notranje motivirani, zato smo jih na njihovo željo tudi ponovili. Opaziti je bilo tudi precej individualnih razlik glede na zmožnosti sodelovanja otrok v dejavnostih. Poudariti je treba, da so bili v aktivnosti vključeni otroci prvega starostnega obdobja, stari od enega do treh let. Zagotovo so vsi otroci v skupini pridobili precej novih doživetij, izkušenj in spoznanj.

Več kot polovica otrok ni vajena takšnih obrokov, zato je prav, da z privzganjanjem zdravih navad začnemo zgodaj.

5. ZAKLJUČEK

V projektu sva bili zelo motivirani tudi obe strokovni delavki, kar so občutili tudi otroci. Za najmlajše je izkustveno učenje najpomembnejše, zato je bil poudarek na vključenosti otrok v vse dejavnosti. Otroci so najsrečnejši, ko lahko vsak predmet, ki ga vidijo tudi primejo, otipajo in povohajo. To so doživetja, ki se jim vtisnejo v spomin, in morda jih bodo kdaj čez leta pobrskali iz svojega spomina. Zato jim moramo v vrtcu omogočiti, da naravoslovne vsebine doživijo celostno in pogosto. Prav odrasli smo tisti, ki na najmlajše prenašamo pomembna sporočila, vrednote in navade, ki jih otroci tudi ponotranjijo.

6. LITERATURA

Bahovec D., Eva., Bregar G., Ksenija, Čas, Metka, Domicelj, Marjeta idr. (2004): *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Katalinič, D. (2010) *Prvi naravoslovni koraki*. Odranci: Mizarstvo Antolin d.o.o.

Kroflič, R., Marjanovič Umnik L., Videmšek M. in dr. (2008) *Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce*, ur. Ljubica Marjanovič Umek. Maribor: Obzorja.

Vrtiček na terasi

Patricija Steklačič

VVZ Kekec Grosuplje

patricija.steklacic@guest.arnes.si

Odraščanje je obdobje intenzivnega fiziološkega, psihosocialnega in kognitivnega razvoja posameznika, zato v našem vrtcu damo velik poudarek na zdravo prehrano, ki je za predšolske otroke zelo pomembna. V našem oddelku otrok starih 1-2 leti smo se odločili, da si bomo skupaj uredili svoj majhen vrt na terasi in opazovali njegovo rast ter zanj ustrezno skrbeli. Otroci so raziskovali zemljo, se seznanili z osnovo vrtnarjenja in opazovanju rasti pridelane zelenjave. Za pomoč smo prosili tudi starše, ki so nam z veseljem pomagali, tako da so nam prinesli semena in sadike. Otroci so preko igre in različnih aktivnosti spoznavali svet narave ter samooskrbe. Skupaj smo se naučili sodelovanja, stopali po poti odgovornosti za skrb rastlin ter naš trud vsakodnevno opazovali na naši terasi.

Ključne besede: prvo starostno obdobje, vrt, predšolski otrok, plastenke, zemlja

Abstract

Growing up is a period of intense physiological, psychosocial and cognitive development of each individual, for that reason we care about providing healthy food for our children in our kindergarten. Healthy food is very important in early childhood, because. In our class of children from 1 to 2 years old we decided to make our own little garden on terrace, where we will observe his growth and take care of him. Children explored the soil, learned basics of gardening and observed growth of harvested vegetables. In our project we also asked parents for their help. They loved to help us and brought us seeds and seedlings. Through play and various activities, the children learned about the world of nature and self-care. Together we learned how to work together, we followed the path of responsibility for plant care and observed our efforts on our terrace on a daily basis.

Key words: First age period, garden, preeschool children, plastic bottles, soil

1. UVOD

Pomembno se mi zdi, da že majhnim otrokom prikažemo pot samooskrbe, da jih navdušimo pri sodelovanju na vrtu in opazovanju, kako iz semena zraste rastlina. Okoljska vzgoja in vrtnarjenje v vrtcu omogoča otrokom vsakodnevni stik z naravo, razumevanje sprememb v naravi (npr. iz semena raste rastlina), razvijanje odgovornosti in skrb. Otroci lahko najdejo zadovoljstvo v delu. Predvsem je pomembno, da otrokom za igro ponudimo nestrukturiran material kot je zemlja in s tem spodbujamo razvoj različnih čutov, doživljanja in ustvarjalne igre. Ko otrok doživlja takšne izkušnje, se uči postopno vzpostavljati odnos do vsega in vseh v svojem okolju, medsebojne povezanosti in soodvisnosti. Tako se otrok postopno, ob konkretnih dejavnostih razvija na kognitivnem, emocionalnem, socialnem in

psihomotoričnem področju (J. Lepičnik Vodopivec, 2006). Veliko otrok nima možnosti do vrtnarjenja zaradi različnih lokacij, bivalnih prostorov in drugih razlogov, zato smo jim želeli to približati v vrtcu. Postavilo se nam je vprašanje, kje bi postavili svoj vrt, da bi zanj najlažje skrbeli, glede na našo starostno skupino. Naš namen je bil, da se otroci povežejo z naravo, skrbijo za vrtniček in prevzamejo odgovornost za skrb.

Pri celotnem projektu sem sledila globalnemu cilju: Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave. (Kurikulum za vrtce, 1999).

Tekom aktivnosti sem sledila tudi drugim operativnim ciljem:

- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.
- Otrok spoznava delovni proces in razvija primeren odnos do dela.
- Otrok razvija pozitiven in odgovoren odnos do žive narave.
- Otrok se igra z nestrukturiranim naravnim materialom.
- Otrok skrbi za vrtniček in aktivno sodeluje pri urejanju.

V aktivnostih so sodelovali otroci stari 1-2 leti, zato so bile dejavnosti, cilji in metode prilagojene njim. Otroci so aktivno sodelovali po svojih zmožnostih in sposobnostih.

2. METODE

Pri samih aktivnostih sem uporabila različne metode ko so: metoda igre, lastne aktivnosti, opazovanja, demonstracije, sodelovanje. Uporabila sem tudi različne oblike dela, te so bile: skupinska, skupna in individualna.

3. REZULTATI

Otroci so pokazali velik interes pri igri z zemljo, zato je bilo le-tega veliko. Vrt smo si zastavili kar na naši terasi igralnice, v plastenkah ter kems embalaži. Skupaj smo se dogovorili, da si na terasi ustvarimo in uredimo majhen vrt različnih zelišč, zelenjave ter cvetic, ki jih lahko prenesemo tudi na vrtove v vrtcu in doma. Imeli so možnost videti, kako iz rabljenih plastenk preprosto izdelamo uporabne stvari. Otroci so imeli možnost opazovanja in spoznavanja, kako iz semena zraste rastlina. Prevzemali so odgovornost za skrb in vzgojo rastlin ter skupno sodelovanje. Za svoj trud so bili na koncu poplačani s pridelki, kar jim je bilo v velik ponos.

4. RAZPRAVA

V skupini smo si ogledali veliko literature primerne starosti otrok in različne kartonke z izbrano vsebino. Prepevali smo pesmi in se naučili novo bibarijo "Miška in krt". Odpravili smo se na sprehod v okolici vrtca, kjer smo opazovali bližnje vrtove in delo na vrtu. Otroci so imeli, zunaj na travnatem igrišču, na voljo veliko pripomočkov za prosto igro, vozili so travo in zemljo s samokolnico, grabili ter se igrali z lopatkami.

Tudi v igralnici so imeli možnost igre z zemljo, zato smo ustrezno zaščitili tla in jim ponudili naraven material ter različne pripomočke za kopanje, presipavanje, prelaganje, polnjenje. Otroci so se z zemljo veliko igrali, tipali, vonjali, jo raziskovali, opazovali, polnili in praznili posode in embalažo, se urili v fini motoriki, z zemljo risali ter se s tem čim bolj približali naravi. Svoja doživljanja igre smo izrazili tudi z risanjem na papir.

Slika 1 in slika 2: Igra ter raziskovanje zemlje z različnimi pripomočki.

Za pripravo našega vrta smo najprej pripravili potrebne pripomočke. Ker smo eko vrtec, smo temu primerno uporabili eko materiale, in sicer prazne plastenke od radenske in kems embalažo od sokov. Plastenko smo položili v vodoraven položaj, iz nje izrezali večji kvadrat in že je bila uporabna za delo. Ker je bilo to delo bolj zahtevno, sva plastenke pripravili vzgojiteljici. Ob straneh sva plastenko preluknjali in povezali z vrvico.

Vsak otrok je napolnil svoj lonček ali plastenko z zemljo. Za delo so imeli na voljo različne pripomočke, lopatke in majhne žlice. Posejali so različna semena, ki so jih predhodno prinesli od doma (drobnjak, kamilice, peteršilj, cvetlice, fižol,...). Otroci so se pri tem urili v fini motoriki, ker so semena pobirali in polagali s prsti. Pri zbiranju semen smo za pomoč prosili starše, ki so se pozitivno odzvali.

Slika 3: Vstavljanje fižolovih semen v lonček.

Plastenke smo obesili na ograjo naše terase, lončke pa postavili poleg, tako da smo jih vsakodnevno opazovali. Skupaj smo skrbeli za rastline, jih zalivali z zalivalko, odstranjevali suhe dele rastlin in vsakodnevno opazovali rast rastlin. Otroci so vonjali liste, trgali cvetove kamilic in z veseljem poskusili tudi drobnjak iz našega vrta. Pri drugih rastlinah pa smo le opazovali njihovo rast, spremembe in za njih skrbeli.

Slika 4: Skrb za vrtniček na terasi.

Slika 5: Zalivanje in negovanje zelišč.

Obiskale so nas tudi različne živali, ki smo jih z veseljem opazovali. Predvsem delavne so bile čebele. Otroci so z navdušenjem sodelovali, predvsem pa so bili ponosni na naše pridelke in njihovo zmožnost sodelovanja.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so bili navdušeni pri igri z zemljo, kar se je pokazalo pri njihovi dolgotrajni motivaciji. Uživali so pri sajenju, zalivanju, opazovanju pridelka in bili skozi celoten proces aktivno vključeni. Otrokom je šlo polnjenje lončkov z zemljo zelo dobro, polaganje semen v lonček, pa je bil izziv za njihove majhne prstke. V nekaterih lončkih je bilo zelo gosto nasajeno, vendar se nismo prav nič obremenjevali. Pri zalivanju so se želeli vsi preizkusiti. Nekateri so bili še malo nespretni pri polivanju vode, vendar se bomo z vsakodnevnim zalivanjem tudi v tem izboljšali. Otroci so imeli možnost okušanja drobnjaka, odzivi otrok so bili različni. Prvič smo si naredili svoj vrt na terasi in poslužili se ga bomo tudi v prihodnje, le da bomo posadili več sadik, katerih plodove bomo lahko okušali (npr. jagode, peteršilj, paradižnik, češnjevica,...). Otroci potrebujejo vrt, da kopljejo z rokami po zemlji in na sproščujoč način odkrivajo skrivnosti narave. Pri negovanju našega vrta smo se razgibali na svežem zraku in si nabrali energije za nove podvige.

6. LITERATURA

J. Lepičnik-Vodopivec, *Okoljska vzgoja v vrtcu* (2006). Ljubljana: AWTS.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

M. Dobnikar, *Zeliščni vrt v vrtcu*, diplomska naloga (2011). Ljubljana.

M. Likar, *Otroci in vrt* (2009). Ljubljana: Razvedrilo, d. d.

Raziskujemo naravo in vpliv človeka na okolje

Petra Brvar

Vrtec Zelena jama

petra.brvar@guest.arnes.si

S projektom Z Zemeljkom raziskujem tla, rastline in živali smo otrokom omogočili dejavnosti s poudarkom na pridobivanju izkušenj v naravi. Želeli smo jim približati uporabo različnih pristopov za raziskovanje narave in jih ozavestiti, kako človek ravna z okoljem, v katerem prebiva. Z dejavnostmi smo pri otrocih, starih 3–4 let, spodbudili naravoslovno mišljenje, opazovanje, raziskovanje in primerjanje. Približali smo jim okoljska problemska vprašanja, primerna njihovi starosti in razumevanju.

Ključne besede: ozaveščanje otrok, odnos do narave, raziskovanje

Abstract

With the project "Exploring soil, plants and animals with Captain Earth", children were given the opportunity to take part in activities that focused on gaining experience in nature. We wanted to introduce them to different approaches to exploring nature and to make them aware of how humans treat their environment. The activities encouraged children aged 3-4 years to think, observe, explore and compare. We introduced them to environmental issues appropriate to their age and level of understanding.

Key words: raising children's awareness, attitudes towards nature, studying nature

1 UVOD

»Majhne otroke svet narave neustavljivo privlači, nenasitno so radovedni in sposobni čuditi se že najmanjšim podrobnostim. Z občudovanjem bodo strmeli v pikapolonico, ki leze po stebli, ali počepnili in si ogledali disciplinirano vojsko mravelj, ki nosijo koščke listov v mravljišče. Če otroci raziskujejo okolje že od zgodnjih let, postanejo vedoželjni odrasli, ki se z veseljem učijo o svetu. Jutrišnji varuhi Zemlje bodo lahko ljubili in razumeli svet narave, samo če ga bodo že zdaj raziskovali, v njem uživali in spoznali, da smo od njega odvisni« (Danks, 2007, str. 12).

2 CILJI

- Otroci se z vsebino projekta učijo odgovornosti do okolja, v katerem živijo.
- Otroci z raziskovanjem spoznavajo medsebojno odvisnost in povezanost narave s človekom.
- Otroci z raziskovanjem razvijajo naravoslovno mišljenje.
- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.

3 METODE

- Metoda opazovanja

- Metoda pogovora
- Metoda aktivnega učenja
- Metoda razlage
- Metoda razvrščanja oziroma primerjanja
- Metoda igre

4 REZULTATI

Na začetku projekta sem najprej preverila predznanje otrok; to je bilo šibko. Projekt sem pri izvajanju razdelila na tri vsebinske sklope (tla, rastline, živali). Ko sem po končanem projektu ponovno preverila znanje, je bilo opaziti, da so pridobili veliko novih informacij, ki so jih tudi znali uporabiti in povezati med seboj. Tla niso bila več samo tla; otroci so intenzivno pripovedovali, kaj vse se skriva v tleh, zakaj moramo ljudje skrbeti, da ostanejo tla rodovitna. Vsak dan so znova in znova povezovali pridobljeno znanje s trenutno dejavnostjo.

Ko smo se igrali na igrišču, so se med seboj pogovarjali, da vrtčevsko igrišče ne bo imelo nobene sence v poletnem času več, če drevesa ne bodo rastle. Poleti ne bodo mogli več bos hoditi po mehki travi. Tudi ptice, ki tako prijetno pojejo na drevesih, bodo izginile. Ko je ob nalivu dežja pihal veter, so ob pogledu na premikajoča se drevesa pripomnili, da še dobro, da rastejo iz tal, da imajo globoke korenine in da jih veter tako ne more izpuliti.

Otroci vedo, da v trgovini ne bodo mogli kupiti solate, korenja, jagod in drugih dobrin, če bodo tla »zastrupljena« in ne bo nič rastle. Zavedajo se, da škropljenje vpliva na pitno vodo. Z onesnaženim zrakom se otroci srečujejo vsak dan; opazijo dimnike, iz katerih se vali gost siv dim, smrdljiv dim iz avtomobilov ...

Največje zanimanje otrok je bilo opaziti pri raziskovanju rastlin oziroma gozda. Fascinirani so bili, da si rastline same zmorejo narediti hrano (fotosinteza). Zdaj vedo, da so rastline naša »pljuča«, ki neutrudno proizvajajo kisik. Pri iskanju in opazovanju živali na igrišču ter zelenjavno-zeliščnem vrtu so spoznali, da pod našimi nogami, mogoče ob bližnjem grmu ali pa pri solati, nekdo domuje. Le opazimo ga ne, ker peš hitimo na drug konec. Pri projektu so bili otroci res pravi raziskovalci, saj so se srečali z različnimi metodami raziskovanja narave. Pri rokovanju s povečevalno lupo se jim je kar naenkrat odprl čisto nov svet. Primerjanje živali je bila zahtevna naloga, saj so morali žival natančno opazovati, jo prepoznati, poimenovati. Med izvajanjem projekta so otroci prepoznali slaba ravnanja ljudi v njihovi neposredni bližini; drug drugega so na to opozarjali, se o tem veliko pogovarjali. Pred projektom se otroci niso spraševali o morebitnih spremembah v njihovem okolju, za katere smo odgovorni ljudje, vsaj ne o tistih slabih, saj jih niti niso opazili niti niso vedeli, kako velik preobrat se zgodi v naravi in kako hude so lahko posledice le ene napačne odločitve.

5 RAZPRAVA

Zemeljko je pravljčni lik, ki je otroke spremljal med celotnim projektom. Otroke sem v uvodu presenetila s pismom, v katerem jim je Zemljko zaupal, kako ljudje slabo ravnaajo z naravo. V razmislak jim je pustil nekaj odprtih vprašanj glede tal. Otroci niso vedeli, čemu vse so tla koristna, zato smo se veliko pogovarjali o njihovih domnevah. Prepričani so bili, da škodujemo naravi le z odpadki, avtomobili, druga škodljiva ravnanja ljudi pa so jim bila tuja ... Za raziskovanje tal oziroma prsti smo odšli na obrobje bližnjega gozda. S seboj smo odnesli lopatke in kanglice. Ob prihodu v vrtec smo vsebino previdno stresli v različne zaboje. Otrokom sem za raziskovanje ponudila še povečevalne lupe, nad katerimi so bili navdušeni. Ker z njimi večinoma še niso rokovali, so otroci najprej preizkušali, kaj vidijo, oziroma ugotavljali, kaj se zgodi, če lupo približajo ali oddaljijo v knjigah, otroških revijah. Ugotovili so, da se plasti prsti razlikujejo.

Nabiranje prsti

Raziskovanje

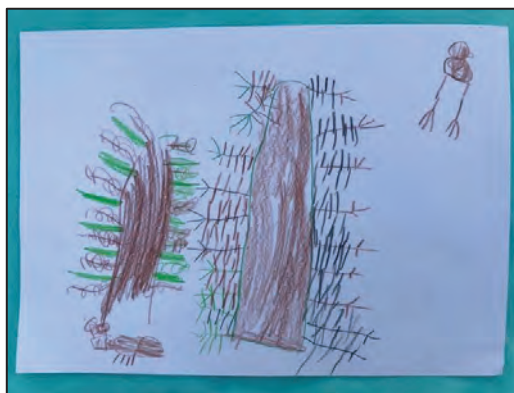

Poslušanje ptic

Projekt smo nadaljevali z rastlinami oziroma drevesi. Tudi tukaj smo skupaj ugotavljali, ali bi se kaj spremenilo za ljudi, če na Zemlji kar naenkrat ne bi bilo več rastlin. Nihče ni vedel, da nam dajejo še kako potreben kisik. Ker niso imeli predstave, kako rastlina odda kisik, smo naredili poskus. Prav tako smo naredili poskus, kako črpa vodo. Otrokom sta bila poskusa zelo všeč, saj so lahko sami delno izvedli dejavnost.

»Našla sem pajka.«

Tema risbe: Moj gozd, Teo J. (4 leta)

»Nekaj leze po deblu!«

Pogovarjali smo se, zakaj gozdovi izginjajo in kakšne bodo posledice. V bližnji park smo se odpravili poslušat petje ptic. Ko smo prišli v vrtec, smo jih poslušali še pod borovčki na našem igrišču, na katerem imajo stalni »pevski« kotiček. Primerjali smo petje ptic – katere ptice smo slišali v parku, katere na našem igrišču. Narisali smo tudi gozd, v katerem smo nabirali prst.

V tretjem delu smo iskali in opazovali živali, ki imajo življenjski prostor v tleh. Prostor za iskanje je bil najprej vrtiček, na katerem imamo posajena zelišča in zelenjavo ter manjša sadna drevesa. Pozneje smo se preselili še na vrtčevsko igrišče in manjši hribček, na katerem raste visoka trava. To je bilo idealno prebivališče oziroma skrivališče za veliko majhnih živali. Seveda so otroci radovedno ogledovali tudi debela dreves, saj so bila polna pajkovih mrež, mravljič, raznih hroščkov, kratka polna življenja. Otroci so opazili veliko živali, tudi takih, ki jih ni bilo v preglednici za zapisovanje. Na koncu večtedenskega zapisovanja smo živali še risali. Pri kvizu smo se razdelili v dve skupini. Obe sta bili uspešni, na koncu pa so vsi otroci prejeli Zemeljkovo diplomo.

6 ZAKLJUČEK

Pri projektu so otroci uživali, saj so jim bile raznolike dejavnosti zelo zanimive. Ker so bile te vezane bolj ali manj na prebivanje na prostem, so zelo radi sodelovali, saj so se ves čas gibali. S tem projektom smo dokazali, da je narava najboljša »učilnica«. Dejavnosti so bile načrtovane z veliko opazovanja, zato so zdaj otroci veliko pozornejši na okolico, vzamejo si več časa za opazovanje narave, ji prisluhnejo. Vsakodnevno se v vrtcu trudijo za boljše sobivanje z naravo, veliko sprašujejo, zakaj ne moremo spremeniti tega ali onega, na primer zakaj ne bi kar prenehali prodajati plastičnih vrečk, saj bomo imeli še papirnat. Zakaj ljudje tega ne spremenijo? Preprosta rešitev, a kaj, ko naši najmlajši ne vedo, da žal ne gre tako zlahka. Otrokom se pojavlja veliko vprašanj, na kak način bi lahko ljudje spremenili odnos do okolja. Pridobili smo tudi povratne informacije staršev, da otroci doma veliko razlagajo, opisujejo o rastlinah in živalih, ki so jih opazovali pri projektu. Glede na predznanje in pridobljeno znanje po končanem projektu lahko trdim, da se otroci niso zavedali, da smo odvisni od okolja, okolje pa od nas samih.

7 LITERATURA

Danks, F. (2007). *Igrišča narave*. Ljubljana: Didakta.

Zakaj v gozd? Povezovanje naravoslovja z elementi pomoči z umetnostjo v predšolskem obdobju

Petra Čančer

Vrtec Najdihojca pri OŠ dr. Jožeta Toporišiča Dobova

petra.cancer@gmail.com

V šolskem letu 2021/2022 smo v okviru Erasmus+ platforme pričeli z izvajanjem naravoslovnega projekta Gozdna dogodivščina. Namen projekta je z inovativnimi pristopi iz umetnostne terapije ustvariti spodbudno, varno ter sproščeno učno okolje, v katerem posameznik raziskuje, se uči in ustvarja. Zastavljeni cilji so bili aktivno preživeti več časa v naravi, spoznavanje gozda kot bivanjskega ekosistema za rastline in živali ter povezovanje naravoslovja s humanističnimi pristopi umetnostne terapije za zmanjšanje agresivnega vedenja in premagovanje neprijetnih čustev. Pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti smo posebno pozornost namenili integrativnemu in medpredmetnemu povezovanju naravoslovja z umetnostjo, jezikom in gibanjem.

Ključne besede: predšolski otrok, gozdna pedagogika, umetnostna terapija, ustvarjalnost, čuječnost

Abstract

In school year 2021/2022, we started the science project Forest Adventures within the Erasmus + platform. The purpose of the project is to create a stimulating, safe and relaxed learning for preschool children in which an individual explores, learns and creates. We combined elements of forest pedagogy with innovative approaches of art therapy. The goals of the project were to spend more time in nature, to get to know the forest as a living ecosystem for plants and animals, and to connect science with humanistic approaches to reduce aggressive behaviour and unpleasant emotions. In planning and implementing activities, we paid special attention to the integrative and interdisciplinary connection of science with art, language and movement.

Key words: preschool child, forest pedagogy, art therapy, creativity, mindfulness

1. UVOD

Projekt Gozdne dogodivščine izvajamo v skupini Metuljčki, v katero so vključeni otroci drugega starostnega obdobja, stari od štiri do pet let. Skupina ima svojo specifiko, saj so vanjo vključeni predvsem dečki (v skupini je 12 dečkov in 7 deklic). Posebnost skupine so bili v preteklosti tudi pogosti izbruhi neprijetnih čustev in vedenjski odkloni, kot so nemir, jeza, agresivno vedenje. Razlogi in vzroki za pojav teh odklonov so številčni in kompleksni.

Zaradi čustvenih stisk in neprimerne vedenja se je v skupini pojavila težnja po drugačnem vzgojnem pristopu, po drugačnem delu. Ker sama ob zaključku magistrskega študija raziskujem področje pomoči z umetnostjo, sem se odločila v delo skupine vključiti elemente in metode iz omenjenega področja. V svetu je ta oblika individualne in skupinske podpore znana pod terminom umetnostna terapija oz. art terapija, ki vključuje pomoč z likovno, glasbeno, plesno in/ali dramsko umetnostjo. Umetnostna terapija, kakor tudi likovna terapija kot specifično področje, temelji na nebesednem izražanju notranjega doživljanja in usklajevanju posameznikovega notranjega sveta z zunanjo realnostjo in življenjskimi izkušnjami. Pri umetnostni terapiji, v primerjavi s klasično terapijo, sporočilno vrednost besede zamenja gib, poteza čopiča, izbrana barva ali zvok glasbila. Njene osnovne naloge so skozi ustvarjalni proces najti notranjo moč za doseganje pozitivnih sprememb in razvijanje zdrave samopodobe. Z zaupanjem v lastne sile tako otrok izboljša samonadzor in uspešneje obvladuje čustvovanje, vedênje, delovanje in mišljenje. Skozi proces ustvarjanja se tudi sprošča, kar pripomore k temu, da občuti manj tesnobe. Namen umetnostne terapije torej ni učenje spretnosti ali ustvarjanje lepih, všečnih izdelkov, temveč podpora otroku, da izrazi in ozavesti svoje občutke, čustva, razmišljanja ter se tako uči avtonomnosti in odgovornosti. (Kariž 2010)

V okviru implementacije elementov umetnostne terapije smo v skupini že jeseni pričeli z

izvajanjem vaj čuječnosti. Te so temeljile na praksi in vajah Gestalt terapije in relevantne literature. Izpostavila bi knjigo Eline Snel *Sedeti pri miru kot žaba: vaje čuječnosti za otroke (in njihove starše)*. Iz omenjene knjige smo najpogosteje izvajali vajo vodene meditacije *Sedeti pri miru kot žaba*, s katero urimo prisotnost v trenutku, tukaj in zdaj ter vaje *Kaj vidiš?*, *Kaj slišiš?*, *Kaj čutiš?*, *Kaj vonjaš?* za urjenje senzornih zaznav. (Snel, 2019)

Slika 1: Izvajanje vaj iz čuječnosti – Kaj vidiš? Kaj slišiš?

V skupini smo se tudi srečevali z velikim primanjkljajem na področju gibalne spretnosti otrok. Če so se še pred desetletjem otroci popoldne družili na igriščih ali pomagali staršem pri opravilih, danes vse več otrok prosti čas preživi pred zasloni (televizijskimi, računalniškimi, pred telefonom). Pretirana uporaba zaslonov in posledično pomanjkanje gibanja vodi v prenasičenost z medijskimi vsebinami, zasvojenost s spletnimi vsebinami, upad gibalnih sposobnosti, odstopanja v govorno-jezikovnem razvoju, motnje pozornosti, prekomerno telesno težo, nerazvitost socialnih veščin (NIJZ). Prav zato smo v skupini izvedli predstavljeni projekt, ki elemente gozdne pedagogike povezuje z metodami

umetnostne terapije. Gozdna pedagogika obstaja kot alternativa klasičnemu vzgojno-izobraževalnemu sistemu in otroku nudi veliko svobode in priložnosti za njegov psiho-fizični razvoj. »Gozd je prostor, kjer delamo v sožitju z naravo gozda in naravo otrok. Vse bolj tudi spoznavamo, da učenje v naravi skriva v sebi nekaj več – našim otrokom ne omogoča samo doživljanja narave, ampak tudi pozitivno doživljanje samih sebe in svojih prijateljev. Otroci v gozdu ne krepijo samo znanja s področja narave, matematike, slovenščine, ampak vsak otrok na najboljši možni način razvija svoje individualne sposobnosti, cel razred se razvija kot skupina in krepí se socialna mreža. Nemir, nepozornost, občutek utesnjenosti, stres, tekmovalnost, pomanjkanje samozavesti, ki jih pri naših otrocih opažajo pedagoški delavci, se v naravi umaknejo ustvarjalnemu navdihu in sodelovanju« (Györek 2022). Predšolski otrok v gozdu krepí svoj odnos z in do narave, hkrati gradi tudi odnos s samim seboj in skupino. Gozd mu ponuja varen, prijeten prostor, kjer vladata mir, spokojnost in povezanost. Skozi naravoslovne vsebine v gozdu otrok spoznava načela ekologije in trajnostnega razvoja. Predvsem pa gozd predstavlja igralnico na prostem, kjer se skozi raziskovanje in igro uči in razvija.

Cilji projekta v tem šolskem letu so bili :

- kontinuirano in sistematično izvajanje dejavnosti v naravi (v gozdu smo od septembra do konca junija dejavnosti izvajali enkrat do dvakrat tedensko v vsakem vremenu, z izjemo zimskih mesecev, ko smo nekaj dejavnosti izvedli v igralnici),
- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih (Kurikulum, 1999),
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave (Kurikulum, 1999),
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave (Kurikulum, 1999),
- spodbujanje kreativnosti in uporabe naravnih materialov,
- medsebojna komunikacija, sodelovanje in povezovanje otrok,
- umirjenost otrok in boljše obvladovanje čustev.

2. METODE

Dejavnosti sva s sodelavko načrtovali po načelu razvojno-procesnega pristopa. V ospredje sva postavili aktivno in izkustveno učenje, cilj tega ni bil končni izdelek ampak sam učni proces, izveden v varnem in za otroka spodbudnem okolju. Vzgojno-izobraževalni proces je temeljil na lastni aktivnosti otrok (postavljanje bivaka, nabiranje in razvrščanje gozdnih plodov in rastlin, gozdna trim steza, oblikovanje gline, vaje čuječnost), raziskovanju (listanje in prebiranje knjig o gozdu, ogled videa o izdelavi gozdnega bivaka ...), opazovanju (rastlin in živali v gozdu, poslušanju, vonjanju, tipanju), demonstraciji (vaj čuječnosti in joge, ki smo jih izvedli v gozdu), pogovoru (z lovцем o živalih v gozdu, s šolsko knjižničarko

o knjigi Urške Krempl Zgodbe iz zelenega gozda), umetniškem ustvarjanju (načrti za bivak, izdelovanje mandal iz gozdnih plodov in listov, oblikovanje gline v okviru dejavnosti usmerjanje agresije v nestrukturiran material, igranje na paličice in kamenčke, gozdni ples), sodelovanju (otrok med sabo, s šolskim hišnikom pri postavitvi bivaka, s šolsko knjižničarko in lovcem lovske družine Dobova). Pomemben del projekta so predstavljali intervjui z otroki, evalviranje in dokumentiranje dela skupine. Dejavnosti sem fotografirala in snemala, ob koncu šolskega leta s sodelavko pripravljava izdajo knjižice Gozdna dogodivščina Metuljčkov, ki bo zajemala kratke zapise in fotografije dogodkov.

Slika 2 :Usmerjanje agresije v glino po Gestalt metodi

Slika 3: Gozd-debilo-poligon

Slika 4: »Lovimo ribe«

Slika 5: Naravoslovne škatle

3. REZULTATI IN DISKUSIJA

Ob skorajšnjem koncu šolskega leta so vidni rezultati, ki jih lahko povežemo z izvedenim projektom. Otroci so bolj umirjeni (umirijo se zelo hitro, v nekaj minutah, pri vajah čuječnosti vztrajajo dlje časa), lažje in bolje obvladujejo neprijetna čustva, kot je npr. jeza. Tako se v skupini pojavlja manj agresivnega vedenja. Otroci so pri igri bolj samostojni in kreativni, v igro večkrat vključujejo nestrukturiran material, kot so palice, kamni, listi, rastline. Opazila sem tudi napredek na področju govora. Uporabljajo bogatejši besedni zaklad, bolj natančno znajo opisati svoja čustva in čutne zaznave. Kot skupina so se povezali in med seboj sodelujejo, si pomagajo. Predvsem pa je opaziti napredek na področju gibanja. Vsi otroci v skupini so pridobili na spretnosti, motoričnih sposobnostih in vztrajnosti.

Seveda so vsi otroci, ki so vključeni v projekt, na enem ali več področjih napredovali. Odprto ostaja vprašanje, v kolikšni meri je ta napredek rezultat izvajanih dejavnosti. Otroci so zdaj tudi starejši, že razvojno pogojeno zmorejo več in bolje.

4. ZAKLJUČEK

Gozd za otroka predstavlja spodbudno okolje, v katerem se ta lahko svobodno giblje, raziskuje in tako pridobiva izkušnjo samostojnosti. Prav tako predstavlja prostor pridobivanja življenjsko pomembnih spoznanj, kjer se otrok umiri, uri svoja čutila in senzorne zaznave. Med rednim bivanjem v gozdu so otroci razvili spoštljiv odnos do narave in sočloveka ter se še bolj povezali kot skupina.

5. LITERATURA

- Györek, N. (2022). *Gozdni vrtec: Mreža gozdnih vrtcev in šol Slovenije*. Pridobljeno 15. 3. 2022, <http://www.gozdnivrtec.si/sl/>.
- Kariž, B. (2010). *Likovna terapija za otroke*. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- *Korikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- NIJZ. pridobljeno 28. 5. 2022, <https://www.nijz.si/sl/smernice-za-uporabo-zaslonov-pri-otrocih-in-mladostnikih>.
- Snel, E. (2019). *Sedeti pri miru kot žaba: vaje čuječnosti za otroke (in njihove starše)*. Celje: Zavod Gala planet.

Planet, v plastiko ujet

Petra Iljaž Ripak
OŠ Kidričevo – PE Vrtec
iljazpetra@gmail.com

Odpadna plastika predstavlja velik delež odpadkov, ki jih producira človeštvo. Namen projekta »Planet, v plastiko ujet« je bil otrokom predstaviti uporabo plastičnih predmetov kot sredstvo za igro in jih ozavestiti o problemu nahajanja plastike v naravnem okolju. Spoznanje o tem, kako lahko prispevajo k čistejšemu okolju, v katerem živimo, je zagotovo odgovorno ravnanje z odpadki, ki je eden ključnih dejavnikov varovanja in ohranjanja okolja. Plastični predmeti, odvrženi v naravi, zaradi stabilnosti predstavljajo grožnjo naravnemu okolju, saj vsebujejo ftalate, ki predstavljajo nevarnost za zdravje ljudi. Že v predšolskem obdobju lahko pripomoremo k ozaveščanju problema plastičnih odpadkov za naš planet in zavedanju odnosa do naravnega okolja.

Ključne besede: planet, odpadna plastika, uporabnost, naravno okolje

Abstract

Waste plastics represent a large proportion of the waste produced by mankind. The purpose of the project "Planet, trapped in plastic" was to introduce children to the use of plastic objects as a means of play and make them aware of the problem of finding plastic in the natural environment. Understanding how they can contribute to a cleaner environment in which we live is certainly responsible waste management, which is one of the key factors in protecting and preserving the environment. Plastic objects discarded in nature pose a threat to the natural environment due to their stability, as they contain phthalates, which pose a danger to human health. Already in the preschool period, we can help raise awareness of the problem of plastic waste for our planet and awareness of the attitude towards the natural environment

Key words: planet, waste plastics, usability, natural environment

1. UVOD

Onesnaževanje okolja s plastiko se vsako leto povečuje. Odpadki v sodobni družbi predstavljajo vedno večji problem, zato se je potrebno truditi, da se otrokom preko igre predstavi pomembnost ohranjanja narave in posledično nas samih. Pri vzgojno-izobraževalnem delu smo z otroki spoznavali in razvijali naklonjen, odgovoren ter spoštljiv odnos do narave in okolja. Vsaka dejavnost, ki smo jo izvajali, je spodbujala otroke, da so z lastno aktivnostjo in s kritičnim mišljenjem reševali probleme, ki so bili pred njimi. Z izvajanjem različnih dejavnosti so otroci preko igre in aktivnih metod učenja pridobivali nove informacije, znanja, veščine.

Otrokom sem odpadno plastiko ponudila za raziskovanje, manipuliranje, ustvarjanje in izdelovanje. S svojo domišljijo in spretnostjo so rastli skupaj v sožitju z naravo. S poučno vsebino slikanice Planet, v plastiko ujet so otroci spoznali, da veliki kosi plastike in plastične vrečke pogosto zaidejo v prebavila živali. Nekatere jih zaužijejo namenoma, saj jih zamenjajo za plen, druge pa jih zaužijejo po pomoti, saj je plen blizu plastičnega materiala ali pa je vanj celo zapleten. To povzroča poškodbe prebavil in številne živali zaradi zaužite plastike poginejo. Glavni vzroki poginov so zastrupitve s ftalati, ki se v največji meri sproščajo iz mikroplastike. Ta je še posebej nevarna, saj prehaja v prehranjevalno verigo, s tem pa tudi v naše telo.

»Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Otrok spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je stik z njo običajen del njegovega življenja. Podobo okolja vključuje v vsakdanje življenje in skrbi za stvari v svojem okolju.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 55, 56)

2. METODE

Pri izvedbi različnih dejavnosti so bile uporabljene metode, ki so temeljile predvsem na aktivnostih otrok: metoda opazovanja, pogovora in razgovora, raziskovanja, lastne aktivnosti, aktivnega učenja in igre. Vzgojne vsebine so se prepletale in dopolnjevale.

3. REZULTATI

Ob opazovanju globusa (planet Zemlja) je potekal pogovor o onesnaževanju okolja, o različnih odpadkih, o skrbi za naravo in o nevarnosti plastike za živa bitja. Slikanici Potovanje male plastične vrečke in Benko Plastenka sta otroke popeljali v svet odpadne plastike ter jih na igriv način seznanili s problemom, ki se tiče vseh nas. Dogovorili smo se, da če bodo v naravi opazili platenko ali kakšen drugi kos plastike, jo bodo pobrali in odvrkli v primeren zabojnik. Ne smemo pa pozabiti, da se velike spremembe začnejo z majhnimi stvarmi. Tako da lahko v trgovino s seboj prinesemo vrečko iz blaga ter s tem okolju naredimo veliko dobrega. Ob dnevu Zemlje smo poskrbeli, da je platenka postala cvetlični lonček, ki je krasil našo igralnico. Igra z odpadno plastiko pa nas je spodbudila k ustvarjanju in nastal je prelep travnik različnih rož iz plastičnega materiala. Z ozaveščanjem problematike onesnaženosti različnih voda so se otroci poigrali s slamicami in zamaški, ki so jih odstranjevali iz vedra napolnjenega z vodo.

Planet, v plastiko ujet

Poimenovanje odpadnih plastičnih predmetov:
zamaški, slamice, vrečke

Ustvarjanje rož iz odpadne plastike

Saditev rastlin v odpadno plastično embalažo.

Igra spretnosti:
»očistimo vodo«

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Za ohranjanje narave in našega planeta Zemlja je vsekakor zelo pomemben odnos vsakega posameznika. Živimo v družbi, ki se dnevno srečuje z velikimi količinami odpadkov, zato je prav, da začnemo že zelo zgodaj ozaveščati otroke o pravilnem ravnanju z odpadki. Zgodnje učenje pri otrocih je upanje za boljši jutri in zato jih že v najzgodnejših letih seznanjamo z naravoslovnimi vsebinami. Le tako bodo zrasli v odgovorne posameznike, ki bodo razumeli lasten vpliv na okolje in bodo veliko prispevali k ohranitvi našega lepega planeta.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

WIKIPEDIJA - <https://sl.wikipedia.org/wiki/Plastika>

Tjaša KVAS. Blog o akvaristiki, naravnih okoljih in živalih – <https://www.alfa-in-betta.com/443632725>

Eko otroci črenšovskega vrtca v utripu življenja nekoč

Petra Sobočan

OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, enota Vrtec Črenšovci

petra.sobocan@gmail.com

Tradicija, ki zajema prenos dela, obnašanja, prepričanja, verovanja, običajev na mlajše rodove, je za vse nas izrednega pomena. Tako smo se tudi vzgojiteljice črenšovskega vrtca odločile, da v sklopu *Projekta Ekošola*, skozi tematski sklop *Prehrana nekoč in kakšna je danes v povezavi z zdravim življenjskim slogom in ljudskimi običaji*, približamo vrtčevskim otrokom navade in običaje, kamor spadajo tudi tradicionalne prekmurske jedi naših babic in dedkov. Želele smo jim približati življenje nekoč, ljudske običaje, prehrano ... V ta namen smo izvedle različne eko dejavnosti, in sicer igrali smo se s semeni, *pajali kruj*, pekli *perece*, pulili smo repo na vrtu in njivi, jedli *bujta* repo, plesali folkloro... Sodelovali smo tudi s starši in starimi starši vrtčevskih otrok. Otroci so se ob vseh dejavnostih zelo zabavali, saj so spoznavali kulturno dediščino na izkustveni ravni.

Ključne besede: eko-dejavnosti, življenje nekoč, ljudski običaji, prehrana nekoč, tradicija

Abstract

The tradition, which transfers customs, beliefs, work, and behaviors on the younger generation, is of utmost importance for all of us. For that reason, the caregivers of our kindergarten decided to create a project "Traditional and modern nutrition in connection with a healthy lifestyle and folk customs", through which preschool children learned about our old customs and habits, including local traditional food. Through various eco-friendly activities, we played with seeds, toasted bread, bake pastry called "pereci", worked on the field, ate traditional stew "bujta repa" and learned folk dances. Parents and grandparents of the children also cooperated in the activities. The children learned about our cultural inheritance through experiences and had much fun throughout the process.

Key words: eco-friendly activities, life in the past, folk customs, traditional food, tradition

1. UVOD

TISTI ČASI

Kama su udišli tisti časi,
gda v muale hiže eden k drüugumi puviesi smu hudili,
gda ud sakše hiže pu večerujaj se je pesen čüula.

Kama su udišli tisti časi,
gda moški s kusauf su kusijli, deca puvrejsla delala,
ženske s srpami pšenicu f snope viezale pa f petke skludale.

Kama su udišli tisti časi,
gda snopje s kravami na kaulaj smu z dúgimi lestvicami dumau vuzili,
snopje na gümlu v vrste gornit skluadali. (Hren, 2021, str. 69)

Kulturna dediščina niso le neme ostaline preteklosti. So veliko več. Če namreč zmoremo podedovanemu odstreti tančice prahu in prisluhni zgodbam, ki jih dediščina pripoveduje, ta postane živa ter lahko začutimo njeno materialno in duhovno sporočilo. Ostaline preteklosti postanejo naš skupni, kolektivni spomin, ki ustvarja družbo, v kateri živimo. Če pa na podedovano pozabimo, postane družba kot človek, ki ne pozna svoje družine. Osamljen, tavajoč po brezpotju in brezbrizju misli kot človek brez spominov (Kulturoplov, 2021, str. 46).

V mesecu novembru šolskega leta 2021/2022 smo se na ravni celotnega Vrtca Črenšovci, ki zajema sedem oddelkov, v sklopu mednarodnega programa Ekošola, pri katerem na različne načine aktivno sodelujemo že vrsto let, lotili tematskega sklopa z naslovom *Prehrana nekoč in kakšna je danes v povezavi z zdravim življenjskim slogom in ljudskimi običaji*. Strokovne delavke vrtca smo za naše vrtčevske otroke pripravile dvotedenske dejavnosti na dano temo, kjer smo vsi, tako otroci kot strokovne delavke, aktivno sodelovali. K sodelovanju smo povabili tudi starše, stare starše otrok in širše okolje, ki pa so se vabilu in sodelovanju pozitivno odzvali.

1.2. Cilji, ki smo si jih zastavili:

- Oblikovanje osnove za dojetje zgodovinskih sprememb; spoznavanje, da se ljudje, družba in kultura v času spreminjajo.
- Otrok spoznava, da morajo vsi ljudje v določeni družbi pomagati in sodelovati, da bi lahko ta delovala ter omogočila preživetje, dobro počutje ter ugodje.
- Otrok spoznava, da vsi, odrasli in otroci, pripadajo družbi in so pomembni.
- Otrok dojema trajanje časa in pridobiva izkušnje o hitrosti spreminjanja in zgodovinskih spremembah (Kurikulum, 1999, str. 50).
- Spoznavanje in ohranjanje tradicije.
- Otrok se seznanja z varnim in zdravim načinom življenja ter zdravo prehrano.

2. METODE

Pri raznovrstnih dejavnostih so bile uporabljene različne metode, in sicer metoda poslušanja, pogovora, razlage, igre, opazovanja, pripovedovanja, dela, čutnega zaznavanja, spodbujanja, metoda lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA IN REZULTATI

Kulturna dediščina in seznanjanje naših otrok s tradicijo, z življenjem ljudi nekoč v naših krajih je izrednega pomena. Tako smo strokovne delavke črenšovskega vrtca bogato načrtovale eko dejavnosti, da bi vrtčevski otroci res začutili »utrip« življenja nekoč.

Vsako dan smo se zbrali v skupnem vrtčevskem prostoru, kjer sta nas pričakali Micka in Trezika, nekdanji prekmurski kmečki gospodinji, ki sta nam skozi humoristično gledališko igro pred začetkom posameznih dejavnosti na prisrčen in zabaven način prikazali, kako je bilo nekoč v starih časih, kako so ljudje živeli, se pogovarjali, kakšne skrbi so imeli in kaj jih je razveseljevalo. Tako sta nam dali dodatno motivacijo za opravljanje pestrih vsakodnevnih nalog.

Otroci črenšovskega vrtca se zelo radi igrajo, igra je namreč primarna potreba vseh otrok. Vendar pa se v vrtcu igrajo s sodobnimi didaktičnimi igračkami, tokrat pa so imeli možnost igre in ustvarjanja s semeni (fižol, koruza, bučno seme). Otroci so semena preštevali, razvrščali, zlagali, oblikovali različne vzorce, ustvarjali po svoje. Nekaterim pa je bilo zanimivo že samo to, da so semena tipali. Ob koncu dejavnosti so nastale prave otroške umetnije. Med samo dejavnostjo smo otrokom vzgojiteljice pripovedovale o časih, ko so bile njihove babice in dedki še mladi, kako so se ob raznih družinskih kmečkih opravilih družili, si pripovedovali razne pripovedke in ob delu in igri peli številne ljudske pesmi.

Tudi v knjigi *Inda smu se pa f Črenšufcaj tak špilali* je zapisano, kako so se otroci znali zabavati ob različnih igrah v vseh letnih časih.

Veliko iger je potekalo zunaj, na prostem, igro pa so otroci vključevali tudi v vsakdanja kmečka opravila, ki so jih na ta način dojemali bolj kot zabavo, sprostitev, torej igro (npr. ob lüpanju semen) (Inda ... 2013, str. 3).

Slika 1: Igra s semeni (Vir slike 1 in slike 2 je Arhiv črenšovskega vrtca)

Slika 2: Folklor Micka in Trezika

Z otroki smo se igrali številne igre, ki so se jih tudi nekoč igrali. Igrali smo se s kostanji, orehi, koruznimi storži, iz njih sestavljali gradove in stolpe, gradili šotore iz posušenih koruznih stebel, si iz njih izdelali razna skrivališča. Rajali smo stare rajalne igre. Našo tradicijo smo spoznavali tudi preko folklorne, ki je v našem vrtcu že vsakoletna bogatitvena dejavnost za predšolske otroke. Otroke smo preko tradicionalne glasbe in plesa popeljali v svet starih ljudskih plesov. Nekoč je ples predstavljal smisel povezovanja in druženja, zabave ljudi. Najprej so si jih otroci ogledali v živo, zaplesali sta dve strokovni delavki folkloristki, nato pa smo strokovne delavke otroke po skupinah naučile nekatere ljudske plesne, ki smo jih zaplesali v dvojicah ali v skupini.

Pri tem projektu so sodelovali tudi starši in stari starši naših vrtčevskih otrok. Otroci so od doma prinašali različne starinske predmete, predvsem tiste, ki so jih nekoč uporabljali v kuhinji ali pri domačih/kmečkih opravilih: starine, stare fotografije, stare recepte naših babic, prababic. Te smo zbrali in razstavili, tako smo si sami v vrtcu naredili svoj muzej starinskih predmetov. Muzej smo si ogledali vsi otroci in vse strokovne delavke. Ob ogledu muzeja smo

prebirali zanimive recepte, ugotavljali imena in namen uporabe posameznega predmeta. Preko video posnetka in fotografij smo si ogledali Romski muzej iz Kamencev, saj naš vrtec obiskujejo tudi romski otroci.

Otroci drugega starostnega obdobja so likovno ustvarjali, preizkusili so se v umetnosti slikanja tihožitja starinskih predmetov. Pri dejavnosti *Repa* so otroci drugega starostnega obdobja na vrtu in njivi pulili repo. Tako so spoznavali opravila na njivi in vrtu. Otroci so repo pulili, jo čistili, naribali in jo dali kisat. Poskusili so jo tudi surovo, za kosilo pa jih je na mizi čakala značilna prekmurska bujta repa. Preko senčnih lutk in gledališča *kamišibaj* pa so spoznali tudi pravljico *Repa velikanka*.

Slika 3: Puljenje repe na njivi (Vir slike 3 in slike 4 je Arhiv črenšovskega vrtca) Slika 4: »Pajanje kruja«

Pripravili smo si tudi pravi piknik na vrtčevskem dvorišču z zelo priljubljeno, značilno prekmursko jedjo, in sicer s *pajanim krujom*. *Pajani kruj* je bila nekoč posebej priljubljena jed pri delu v gozdu ob ognju, pa tudi ob dolgih zimskih večerih so si ga ljudje pripravili na starinskem štedilniku – *šparati*. Otroci so si z velikim navdušenjem *spajali kruj*, ga podrgnili s česnom in namazali z zaseko, po domače *zabilun*, na koncu pa ga z užitek pojedli.

S pripravo testenin je podobno kot pri mesnih jedeh pomembna gospodarska moč družine; hiša, ki ne pridela mnogo pšenice, redko premore testenine, ker hrani belo moko za močnate jedi ob delu in praznikih. Zato pripravljajo testenine v glavnem le ob večjem delu. Testenine pripravljajo na dva načina, in sicer jih dajo v juho in kot samostojno jed (Novak, 1947, str. 65).

Tudi z našimi otroki smo se pogovarjali o starih jedeh, ki so bile najbolj značilne in največkrat pripravljene v naših krajih, poudarili smo, da so si ljudje nekoč večino jedi pridelali in pripravili sami. Zelo pogosto so si nekoč ljudje pripravljali domače rezance, zato smo si jih tudi mi, vsi otroci iz vseh sedmih skupin, tako prvega kot drugega starostnega obdobja. Aktivno so sodelovali v vseh fazah – od priprave sestavin, gnetenja testa, do oblikovanja, opravljanja s pripomočkom za izdelavo rezancev in sušenja. Na drugi dan so otroci dobili za malico mlečne rezance, kot je bilo to v navadi nekoč. Pripravili smo si tudi zelo značilno kvašeno jed *perece*, ki jih je spekla šolska kuhinja in na koncu so jih otroci pojedli. Seveda so bili zelo okusni.

Slika 5: Gnetenje testa za perece (Vir slike 5 je Arhiv črenšovskega vrtca)

Zadnji dan smo obeležili zelo slovesno in tradicionalno v našem vrtcu, imeli smo tradicionalni slovenski zajtrk. Z otroki smo se pogovarjali o pomenu čebel za človeka in okolje, ogledali smo si različne posnetke o slovenskih čebelah, čebelarstvu, likovno ustvarjali, peli pesmi o čebelah in se ob koncu posladkali s slastnim medenim zajtrkom.

4. ZAKLJUČEK

Bogastvo, ki nam ga zapušča naša bogata prekmurska kulinarčna, delavska, umetniška dediščina, se utrne pod kožo vsakemu prekmurskemu preprostemu človeku in ravno to je bil naš skupni cilj, da otroci in tudi me strokovne delavke doživimo in začutimo utrip življenja nekoč, da se tako igramo, da si sami pripravimo in jemo domače kmečke prekmurske jedi, da plešemo, pojemo in se veselimo, kot so se veselili življenja naši predniki. Vse cilje, ki smo si jih strokovne delavke v bogatem sklopu projekta Ekošole kot načina življenja, zadale, smo uresničile v celoti, otrokom pa smo s pestrimi dejavostmi in njihovo aktivno udeležbo popestrile vrtčevski vsakdan in jih poučile o ljudskih običajih, kulinariki in domači obrti. Otroci so si pridobili nova znanja, nove izkušnje, nova doživetja. Vse to nas je pripeljalo do spoznanja, kako zelo vpliva na vse nas tradicija in da je ključnega pomena in naloga nas vseh, da jo prenašamo na inovativne načine na mlade generacije, naše otroke, ki bodo potem te izkušnje in znanja nesli naprej.

5. LITERATURA

Bucik, N. Idr. (2021). Kulturoplov. Prelet kulturno-umetnostne ponudbe za vrtce in šole. Cankarjev dom, kulturni in kongresni center Ljubljana, 2021.

Hren, M. (2021). Moja herbija. Spumijni in pripujevsti ud in da ... Moja zapuščina. Spomini in zgodbe preteklosti ... Črenšovci: Kulturno-turistično društvo, 2021.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Novak, V. (1947). Ljudska prehrana v Prekmurju. Etnografska študija. Tiskala mariborska tiskarna v Mariboru, 1947.

Sever, A. ind. (2013). In da smu se pa f Črensufcaj tak špilali ...: Predstavitev iger in igrač nekoč v Črenšovcih in okolici. Digitalni tisk d. o. o., Murska Sobota, 2013

Naš planet ni smet

Renata Šimic

OŠ Stopiče - Vrtec Stopiče

renata.simic@guest.arnes.si

Narava je največji učitelj. Spoštovanje le te privzgapamo že v vrtcu, saj pomanjkanje stika z naravo in s tem pomanjkljivo znanje o njej vodita k temu, da otrok narave ne razume, mu je zanjo vseeno, jo lahko celo uničuje in se ne zaveda njenih pozitivnih lastnosti. Ena izmed vsebin povezana z naravo je tudi ekologija. Navajanje otrok na ločeno zbiranje in odgovorno ravnanje z odpadki je pomemben vzgojno-izobraževalni cilj in temelj za odgovorno prevzemanje skrbi za naš planet. Z aktivnim vključevanjem otrok in pozitivnim odnosom do okolja skušamo spodbujati predvsem preprečevanje nastajanja odpadkov in ponovno uporabo le-teh. Z različnimi aktivnostmi prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

Ključne besede: ekološki otrok, odpadki, recikliranje, ohranjanje narave, ekološka zavest.

Abstract

Nature is the greatest teacher. Respect for this is already encouraged in kindergarten, because the lack of contact with nature and lack of knowledge about it leads to the fact that the child does not understand nature, does not care, can even destroy it and is not aware of its positive qualities. One of the contents related to nature is also ecology. Getting children involved in responsible waste management is an important educational goal and the foundation for responsible care for our planet. By actively involving children in positive attitudes towards the environment, we try to promote the prevention of waste generation and its reuse. Through exceptional activity, it contributes to the protection and preservation of the natural environment.

Key words: ecological child, waste, recycling, nature conservation, ecological awareness.

1. UVOD

Cilj naše naloge je, da otroke ozaveščamo kako vplivati na naravo in kako lahko dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja. Z otroki smo preko dejavnosti raziskovali, kako zmanjšati količino odpadkov, kako ločevati odpadke in jih ponovno uporabiti. Odgovore na zastavljena vprašanja smo iskali z raziskovanjem bližnjega okolja. Ugotovili smo, da je onesnaženost okolja odvisna od posameznika. Na ozaveščenost otrok pa imajo velik vpliv starši in bližnje okolje.

2. METODE

Preko metode raziskovanja zaprtega tipa smo otroke spodbudili k razmišljanju zastavljenega cilja. *Metode raziskovanja so:* opredelitev problema, izražanje »domnev«, iskanje informacij ter njihovo dokumentiranje in urejanje, rešitve oz. odgovori na vprašanja ter uporaba novih spoznanj.

Ves čas smo izhajali iz potreb, želja in zmožnosti otrok. Veliko časa in pozornosti smo namenili razmišljanju otrok ter jih spodbujali h kreativnosti ter ekološkemu pogledu na svet. Otroci so aktivno sodelovali v vseh fazah projekta. Oblike dela so bile skupne, skupinske in individualne.

3. REZULTATI

Da bi otroci lažje začutili naravo, njeno lepoto, njeno pomembnost, se z njo povezali do te mere, da bi jo spoštovali in ne nazadnje ljubili, jih peljimo v gozd, na travnik, domače dvorišče, ob potok ... V naravi naj preživijo veliko časa in se preko nje učijo, saj je narava največji učitelj. Otroci, ki sami pridejo do spoznanj na podlagi svojih izkušenj bodo naučeno lažje in hitreje osvojili in si naučeno tudi zapomnili. Poskrbimo, da otrok spozna in spoštuje vsa živa bitja okoli sebe, zanima naj se za njihove življenjske pogoje. Spoznava naj naravno okolje in aktivno sodeluje pri ohranjanju le tega.

Ugotovili smo, da se otroci pogosto bolj zavedajo težav, povezanih z odpadki, kakor odrasli. Z izvajanjem načrtovanih in nenačrtovanih dejavnosti smo tako skušali vplivati na širši krog ljudi ter jih spodbujali k preprečevanju nastajanja odpadkov, razvrščanju in ponovni uporabi le teh. Preko različnih vzgojnih vsebin smo otroke ozavestili kaj odpadki sploh so. Skupaj smo si ogledali ekološki otok. Iz škatel smo izdelali različne zabojnike in v njih razvrščali odpadke, ki so jih otroci prinesli od doma. Po prebrani literaturi Sivi in Zeleni otok, smo se z otroki pogovarjali kakšno bi bilo življenje na omenjenih otokih. Iz odpadnega materiala smo izdelali lutke. Z njimi smo odigrali predstavo Odpadki so oživele. Po prebrani zgodbi Rožnati avtobus smo iz odpadne embalaže izdelali avtobus. Ogledali smo si zbirališče odpadnega olja. Ozavestili smo otroke, da nikoli ne zlivamo odpadnega olja v straniščne školjke ali v odtoke, saj lahko liter odpadnega olja onesnaži milijon litrov pitne vode. Preko video vsebin smo se naučili kako deluje čistilna naprava, kam gredo odpadki ko jih odvržemo in pomen reciklaže. Vsako leto sodelujemo pri zbiranju odpadnega papirja. Vrsto let v vrtcu poteka humanitarna akcija zbiranja vseh vrst plastičnih zamaškov za dobrodelne namene. Seznanili smo se tudi z zelenimi odpadki, ki nastanejo iz rastlinja ter si ogledali različne kompostnike postavljene ob domovih otrok. Brali smo zgodbe z eko vsebino. Otroci so opravili Eko bralno značko. Posadili smo fižol in ga opazovali pri rasti v različnih pogojih. Opažanja smo beležili v razpredelnico. Otroci so se naučili, da rastline za rast potrebujejo svetlobo, toploto in vodo. Posebno pozornost smo namenili nevarnim odpadkom, o katerih pa smo se veliko pogovarjali in spoznali, zakaj pravzaprav so »nevarni odpadki«. Ogledali smo si Unicefov film o podnebnih razmerah. Raziskovalno in ustvarjalno delo otrok se je prepletalo in dopolnjevalo z različnimi metodami in tehnikami pridobivanja znanja. Otroci so aktivno sodelovali v različnih fazah projekta, in sicer pri samem ozaveščanju, lastni aktivnosti, zbiranju odpadkov, medgeneracijskem sodelovanju. Ves čas smo sledili in izhajali iz potreb in želja otrok, ki so preko vzgojno-izobraževalnih vsebin širili svoja znanja in spoznanja ter se nezavedno učili, kako lahko sami prispevajo k zmanjševanju onesnaževanja in ekološkemu pogledu na svet, ki je v današnjem času še kako pereč problem.

Slika 1. Ustvarjanje po zgodbi Rožnati avtobus

Slika 2. Lepljenje sličic – onesnaževalci planeta

Slika 3. Beleženje zaznav v graf – rast fižola

Slika 4. Opazovaje vode – Onesnaženost potoka

4. RAZPRAVA

Z našim projektom in raziskovanjem smo želeli pri otrocih vzpodbuditi pozitiven odnos do žive in nežive narave. Sami lahko dejavno pripomoremo k ohranjanju zdravega naravnega okolja. Pomembno je, da že v zgodnjem otroštvu iščemo priložnosti, ki bi otroke popeljale do spoštljivega odnosa z naravo. Otroke želimo ozavestiti o trenutnem stanju Zemlje in jih voditi na pravo pot za prihodnost. Saj je to vendar naš planet in še dolgo bo. Z načrtovanim delom, delavnicami in humanitarnimi akcijami vplivamo na primernejše vedenje otrok. Vzgojiteljice si v našem vrtcu prizadevamo, da bi ekologija postala del našega življenja.

5. LITERATURA

Lepičnik-Vodopivec, J.(2006). Okoljska vzgoja v vrtcu. Ljubljana: AWTS, d.o.o.

Žerdin, J. (2012). Dipl. delo. Okoljska ozaveščenost vzgojiteljev. Pedagoška fakulteta UL

Bahovec, E. (1999). Kurikulum za vrtce, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Škerjanec, P. (2011). Dipl. delo. Tradicionalni – sodobni modeli učenja in poučevanja družboslovja. Fakulteta za družbene vede UL.

Javno komunalno podjetje Grosuplje. Kapljica in listek raziskujeta: Kako deluje čistilna naprava in pomen reciklaže. <https://www.youtube.com>

Od travnika do vrtička

Sandra Osolnik

Vrtec Ciciban Ljubljana

sandra.osolnik89@gmail.com

Namen projekta Od travnika do vrtička je, da so otroci z lastno aktivnostjo raziskovali in spoznavali, kako nastane vrt, na katerem lahko pridelamo sadje in zelenjavo. Pri raziskovanju se nismo osredotočili le na končni cilj, temveč smo se posvetili tudi vsem vmesnim fazam. Otroci so pri tem krepili številne spretnosti, predvsem pa so med samim procesom odkrivali in spoznavali različne okoljske teme, ki so jih spodbujale k nadaljnjemu raziskovanju. Spoznali so, koliko truda je potrebnega za vzgajanje rastlin. Pridobivali so delovne navade in oblikovali spoštljiv odnos do narave in ljudi, ki na različne načine skrbijo zanjo.

Ključne besede: otroci, narava, vrt, raziskovanje, zemlja, rastline.

Abstract

The objective of the program From Field to Garden is for children to research by themselves and get familiar with how a garden, in which we grow fruit and vegetables, is created. During the research, we didn't only focus on the end objective, but we also looked at all phases during the whole process. During this time, children improved numerous skills, but most of all they discovered different environmental topics, which empowered further research. Children got familiar with how much effort it takes to grow plants. They gained working habits and learned to respect nature and the people, who take care of it in various ways.

Key words: children, nature, garden, research, soil, plants

1. UVOD

Naš vrtec se nahaja na obrobju mesta Ljubljane, zato večina otrok naše skupine prihaja iz mesta. Večina otrok tako velik del dneva preživi v vrtcu, nato pa imajo še dodatne interesne dejavnosti, ki se po večini izvajajo v zaprtih prostorih. Zato je pomembno, da vzgojitelji čim več aktivnosti načrtujemo in izvajamo na prostem. Otroci so izredno radovedna bitja z neverjetno željo po raziskovanju in spoznavanju novega.

Katalinič (2007) pravi, da je ena prvih učilnic raziskovalnic za potešitev radovednosti otroka naravno okolje. Prvo okolje je bližnje okolje, torej v bližini njegovega doma: vrt, park, travnik, njiva, gozd, soveska, t.i. naravno in grajeno okolje.

Kos (2014) je zapisal, da ne samo gozd, travnik, potok ali močvirje, tudi vrt je lahko prostor, ki otrokom omogoča doživljanje narave v njeni raznovrstnosti in spremenljivosti. V velikih primerih je vrt zaradi oddaljenosti naravnega okolja od vrtca celo lažje dosegljiv in otrokom ponuja neizmerno veliko možnosti za izkustveno učenje. V našem oddelku, v katerega so vključeni pet- do šestletniki, smo se odločili, da prosimo kmeta, lastnika travnika in nekaj vrtičkov v bližini našega vrtca, če lahko košček

travnika tudi sami spremenimo v vrtiček. Po njegovem dovoljenju smo se lotili dela in začeli vrtnariti.

Vrtnarjenje je za otroke priložnost, da razvijejo odgovoren in skrbeč odnos do živega, hkrati pa doživljajo zadovoljstvo s tem, da počnejo nekaj smiselnega in koristnega (Rivkin, 1995, povzeto po Kos, 2014). Ko otroci sami pridelujejo hrano, lažje sprejemajo nove vrste hrane in okušajo neznane okuse. Tudi tisti otroci, ki običajno zavračajo sveže sadje ali zelenjavo, jedo povrtnine, ki jih sami pridelajo na vrtu (Kos, 2014).

Večina otrok se je z vrtnarjenjem srečala prvič. Kot skupini nam ni bil pomemben samo vrt kot končni cilj, temveč vsaka faza posebej.

Naš cilj je bil otrokom privzgojiti spoštljiv odnos do narave in jim z aktivnim učenjem pokazati, koliko truda in energije je potrebne, da sadje in zelenjava zraste in jo lahko pojemo.

Globalni cilji našega projekta so bili

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave in
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave (Kurikulum za vrtce, 1999).

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti so bile uporabljene metode pogovora, pripovedovanja, igre, razlaganja, poslušanja, opazovanja, spraševanja, demonstracije, raziskovanja, lastne aktivnosti ipd.

Zajeta so bila vsa področja, ki jih določa Kurikulum za vrtce.

Vse izvedene dejavnosti so bile prilagojene starostni stopnji otrok, njihovim sposobnostim ter dinamiki skupine in posameznikom.

3. REZULTATI

Otroci so spoznali proces nastanka vrta

Spomladi, ko se je narava začela prebujati, smo se lotili projekta Od travnika do vrtička. Pri prvem koraku smo za pomoč prosili našega hišnika, ki nam je travnik prekopal s frezo, da smo prostor spremenili v vrtiček. Nato se je začelo naše delo. Z vrta smo pobrali vso odvečno travo, kamenje in koreninice. Zemljo smo dobro prekopali. Kamenje smo uporabili za ograditev vrta, travo in koreninice pa smo odvrgli v prostor, ki smo ga namenili kompostu.

Otroci so pri nastajanju vrtička opazovali in spoznavali, kaj vse se skriva pod travnato površino, katere živali najdemo v zemlji ter kakšno vlogo imajo, od česa so koreninice v zemlji itn. Poleg tega so spoznavali različne vrste orodja. Ugotavljali smo, s katerim si pri delu na vrtu najbolj pomagamo in olajšamo delo.

Otroci so spoznali različna semena in sadike

V drugem delu smo vrt ponovno prekopali ter pripravili gredice. Določili smo, kje bomo posadili in posejali cvetlice, sadje in zelenjavo. V vrtcu smo si ogledali semena in sadike. Pogovarjali smo se, katere rastline bodo zrastle iz semen in katere iz sadik. Da bi nam vrt dobro uspeval, smo si ogledali še setveni koledar, po katerem smo se orientirali. Ob spoznavanju semen in sadik, so spoznavali, da je pomemben tudi čas, v katerem v zemljo položimo seme in sadike.

Otroci so z aktivnim sodelovanjem skrbeli za vrtiček in pridelke

V tednih, ki so sledili, smo se dvakrat tedensko odpravili na vrt, opleli plevel in vrt dobro zalili. Opazovali smo rast rastlin, njihove dele, sestavo in kako iz cveta nastane plod. Ko so sadeži in plodovi dozoreli, smo jih uporabili za pripravo različnih jedi ali pa še surove pojedli že med delom na vrtu.

Skozi celoten proces, so otroci osvajali številna znanja in pridobili delovne navade ter oblikovali spoštljivejši odnos do narave.

4. RAZPRAVA

Otroci so doživljali in spoznavali živo in neživo naravo v vsej njeni raznolikosti, ob tem so razvijali spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave. V samem procesu našega dela, so se nam začela zastavljati nova vprašanja: Kdo bo skrbel za vrtiček, ko bodo odšli v šolo? Kako poskrbeti za vrt, ko poberemo pridelke? Kaj se bo zgodilo z rastlinami, če ne bo dovolj dežja ali dovolj toplo? Zakaj nekateri pridelki ne uspejo? ... Z vprašanji so se ponujale nove teme za raziskovanje. Nekaterih tem smo se dotaknili ob opazovanju posledic na našem vrtu, ko se je npr. kakšna rastlina posušila ali pa so

jo pojedle živali. Nekaj odgovorov smo poiskali tudi v knjigah ali na računalniku. Za nekatere pa nam je žal zmanjkalo časa.

Po koncu projekta je večina otrok raje poskušala nove okuse, pojedli so več zelenjave in sadja, predvsem pa so z večjim spoštovanjem ravnali z njimi. V okviru celotnega projekta so usvojili številna nova znanja, največja nagrada pa so bili vsi zadovoljni nasmeški ob pobiranju pridelkov, ko so se zavedali, da je to rezultat njihovega dela in truda.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so se v procesu dela in učenja od travnika do vrta naučili veliko novih stvari. Spoznali so zgradbo tal, opazovali številne živali, ki živijo v zemlji, in spoznavali njihovo vlogo, zgradbo rastlin in pomen njihovih posameznih delov. Otroci so spoznali, koliko truda in časa je potrebnega za vzgajanje rastlin. Pridobivali so delovne navade in oblikovali spoštljiv odnos do narave in ljudi, ki na različne načine skrbijo zanjo. Čeprav so v vrtnarjenju uživali, so se soglasno strinjali, da je sadje in zelenjavo enostavneje kupiti v trgovini. Veliko pohval so namenili kmetom poljedelcem, ki se dnevno ukvarjajo z vzgajanjem sadja in zelenjave ter se spraševali, kako neki jim uspe vse postoriti.

6. LITERATURA

Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007): *Sejemo, sadimo in raziskujemo že vrtcu*. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.

Kos, M. (2014): Vrt v vrtcu – prostor rasti: začetno naravoslovje ob vrtnarjenju = Garden in the kindergarten – a place for growth = early natural science through gardening. V: Duh, Matjaž (ur.), Ambrožič – Dolinšek, Jana. *Sodobni ekološki izzivi v procesu izobraževanja: znanstvena monografija*. Maribor: Pedagoška fakulteta; Rakičan: RIS Dvorec, 2014, str. 49 – 62.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s

<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>, dne 18. 5. 2022.

Mlekastično – pot belega zlata

Sandra Ravš Jakob

Vrtec Murska Sobota

sandra.ravs@gmail.com

V letošnjem šolskem letu so bili otroci, stari 5–6 let, vključeni v projekt »Mlekastično«, ki poteka v okviru Eko šole. Razlog za to je bilo dejstvo, da otroci prevečkrat posegajo po nezdravi in hitro pripravljene hrani, tudi v predšolskem obdobju, ko ima prehrana še posebej velik pomen. Z opazovalno-raziskovalnim učenjem smo otrokom omogočili spoznavanje, kako na slovenskih kmetijah skrbijo za krave mlekarice, s čim se te prehranjujejo, kje bivajo in kakšna je pot mleka od slovenske kmetije do mlečnih izdelkov na naših mizah. Otroci so preko različnih dejavnosti skozi igro, opazovanje in raziskovanje spoznali mleko, mlečne izdelke ter pomembnost mleka in mlečnih izdelkov za rast in razvoj.

Predšolski otroci se večinoma učijo z neposredno izkušnjo. Imajo notranjo željo po raziskovanju in odkrivanju odgovorov na svoja vprašanja. Nova znanja in spoznavanja najlažje in najbolj uspešno pridobijo z lastnim raziskovanjem. Zato smo se pri projektu trudili, da so bili otroci aktivni udeleženci skozi celoten proces

Ključne besede: mleko, krava, otroci, kmetija, mlečni izdelki, pot mleka

Abstract

This school year, children aged 5-6 years, were a part of project 'Mlekastično', which is a part of »Eco school«. The reason behind this is the fact that too often, children reach for unhealthy food that can be prepared quickly, even in preschool period, when food is of special importance. Through observational and exploration-based learning learning, we enabled children to get to know how dairy cows are taken care of on Slovenian farms, what they eat, where they live and what milk's journey looks like from Slovenian farm to dairy products that we put on our tables. Children also had a chance to learn about milk, dairy products and the importance of them for their growth and development through different activities; observing, experimenting and playing.

Preschool children mostly learn through direct experience. They have an inner desire to explore and find answers to their questions. The simplest and most effective way that they can gain new knowledge and discoveries is by exploring things themselves. Because of this, we made an effort to make sure that children were active throughout the whole process.

Key words: milk, cow, children, farm, dairy products, milk's journey

1. UVOD

Pri tem projektu so otroci raziskovali in pri tem pridobivali nove znanja in izkušnje. Veliko predšolskih otrok se z hrano sreča v trgovini, ko je že predelana in spakirana.

V našem kraju imamo veliko turističnih kmetij, ki sodelujejo z vrtci in otrokom približujejo življenje in delo na kmetiji. Kmetije otrokom omogočajo, da se aktivno vključujejo v pridelavo hrane od samega začetka do končnega produkta. S pomočjo teh procesov otroci temeljito spoznajo postopke pridelave hrane in potek kmečkih opravil. Posledično so bolj seznanjeni s samimi prehranskimi produkti, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. S takimi prijemi razbijamo napačne predstave otrok o tem, da krave niso vijolične barve in čokoladno mleko ne priteče iz črne krave.

Skozi projekt so otroci spoznavali vse faze poti slovenskega mleka (od kmeta v mlekarno, do trgovskih polic in v vrtec ali od kmeta direktno v vrtec). Na samem začetku smo z otroci naredili plakat o tem, kaj že znamo o mleku. To nam je bila enkratna iztočnica za samo izvedbo projekta. Obiskali smo tudi kmetijo, ki so jo otroci dojeli z vsemi čutili. Otroci namreč ne želijo samo gledati, temveč tudi otipati, prijemati, vonjati, okušati in prav tako raziskovati in preizkušati. Otroci so pri dejavnostih, ki smo jih izvedle pedagoške delavke, pridobili različna nova spoznanja o kravah ter kasneje o pridobivanju mleka in mlečnih izdelkov.

1.1 Cilji

Pri projektu smo si zastavili naslednje cilje;

- Otrok spozna slovensko, lokalno kmetijo.
- Otrok spoznava krave mlekarice in se pogovarja o tem, kaj potrebujejo za kvalitetno življenje.
- Otrok spozna embalažo in transportne poti; kmetija – mlekarna – trgovina.
- Otrok spozna izvor slovenskega mleka in mlečnih izdelkov ter pot, po kateri mleko potuje.
- Ozaveščanje o pomenu mleka in njegovem vplivu na rast in razvoj otrok.
- Otrok spozna delovni proces in razvija primeren odnos do dela in organizacijske sposobnosti.
- Otrok odkriva, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo in v okolje nekaj oddajajo.

2. METODE

Pri delu so bile uporabljene naslednje metode: metoda pogovora, metoda opazovanja, metoda pojasnjevanja, metoda razgovora in razlage, metoda lastne aktivnosti, metoda

ustvarjanja, metoda pripovedovanja otrok, metoda igre, metoda vključevanja otrok v proces. Med aktivnostmi sva poskrbeli, da so se otroci zabavali in bili vedno aktivni.

3. RAZPRAVA

V jutranjem krogu sem preko pogovora in knjig otrokom predstavila novo temo »Mlekastično«. Otroci so veliko povedali o mleku. Ugotovili smo, da nekateri ne poznajo poti, po kateri pride mleko do njih. V vrtcu smo si ogledali predstavitev slovenskih pridelovalcev, predvsem pridelovalcev mleka, ki se dnevno trudijo, da nas oskrbijo s svežim, hranljivim mlekom in mlečnimi izdelki. Z otroki smo si prav tako ogledali videoposnetek »Zgodbe o kravici Berti in njenem mleku« in prebrali zgodbico »Ima mleko noge«. Kravica Berta nas je spremljala pri dejavnostih celotnega projekta. Izdelali smo si tudi plakat »Kaj že znamo o mleku«. Iz naravnega materiala smo izdelali kmetijo, na katero smo dodali plastične živali in kmetijske stroje. Otroci so se vsakodnevno igrali v kotičku »Kmetija«, v katerem so zelo uživali. V vrtec so prinašali embalažo mleka, iz katere si je vsak otrok naredil svojo kravo. Iz velike škatle smo izdelali model krave mlekarice, primeren za molžo. Kravo smo poimenovali Berta. Nato smo vodo obarvali belo in jo vlili v rokavico, ki je predstavljala vime, da so se otroci lahko preizkusili v molži. Ob tem smo se zabavali in nasmejali. Na kravo Berto so otroci zelo ponosni. Iz vseh izdelkov, ki smo jih ustvarili smo naredili razstavo in povabili prijatelje na ogled.

Slika 1: Izdelki na temo

Slika 2: Naša kmetija

Obiskali smo lokalno kmetijo v bližini vrtca, kjer so otroci od blizu spoznali delo in življenje na kmetiji ter vzpostavili stik z živalmi. Lastnica kmetije nas je prijazno sprejela in nam predstavila hlev in krave, ki bivajo v njem. Ogledali smo si tudi ročno in strojno molžo. Otroci so prišli do zaključka, da je za ročno molžo potrebno veliko moči in vztrajnosti. Na kmetiji nas je lastnica pogostila z domačimi mlečnimi izdelki, in sicer z mlekom, skuto, kislim mlekom, sirotko, smetano in maslom. Otroci so z veseljem in z zanimanjem okušali domače mlečne izdelke. Dan na kmetiji je bil čudovit, tja bi se z velikim veseljem še vrnil.

Slika 3: Obisk kmetije

Slika 4: Hlev s kravami mlekaricami

Slika 5: Obisk kmetije

Otrokom smo za pokušino prinesli mleko različnega izvora in tako ugotavljali, kako se različna mleka razlikujejo med seboj ter prišli do zaključka, da se razlikujejo po barvi, vonju in okusu. Otrokom je bilo najokusnejše domače mleko, ki je bilo bolj sladko in polno. V vrtcu smo si naredili domačo skuto po receptu, ki smo ga dobili na obiskani kmetiji. Ugotovili smo, da je boljša in bolj okusna od skute, ki jo dobimo v trgovini.

Slika 3: Naredili smo si sadno skuto

4. REZULTAT

Po zaključku vseh dejavnosti smo ugotovili, da so otroci sicer imeli splošno predstavo o mleku in mlečnih izdelkih, vendar ta predstava ni bila čisto jasna. Skozi proces aktivnega učenja je večina otrok spoznala od kod pride mleko, kako nastanejo sir, maslo, skuta ter jogurt in kaj so mikroorganizmi. S samo izvedbo projekta smo bili zadovoljni, saj smo dosegli vse zastavljene cilje in še več.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so se aktivno vključevali v načrtovane dejavnosti. Bili so vpleteni v celoten proces raziskovanja in si tako pridobili nova znanja in izkušnje. Naučili so se, od kod prihaja mleko in mlečni izdelki ter kakšna je pot »belega zlata« od hleva do kozarca. Tekom vsake dejavnosti smo ustvarili tudi izdelek in na koncu naredili razstavo ter povabili prijatelje na ogled. Projekt je trajal mesec dni in se je lepo prepletal še z drugimi načrtovanimi dejavnostmi.

Aktivno učenje ima glavno vlogo pri pridobivanju novih znanj v predšolskem obdobju. Zato se otroci niso učili zgolj v igralnicah, ampak so raziskovali v širšem lokalnem okolju, v naravi. Tak pristop je pozitiven ne samo za otroke, pač pa tudi za vzgojitelja in je zato pomembno, da je tovrstnega pristopa v vrtcih čim več.

6. LITERATURA

- Bahovec, E., idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- *Zmote in miti o mleku in mlečnih izdelkih*. (2018). Okusno.je. <https://okusno.je/zdravo/zmote-in-miti-o-mleku-in-mlecnih-izdelkih.html>
- Andraž Tomše. (b. d.) *6 razlogov, zakaj so mleko in mlečni izdelki pomembni za otroke*. Mlekarna Krepko. <https://mlekarna-krepko.si/sl/blog/6-razlogov-zakaj-so-mleko-in-mlecni-izdelki-pomembni-za-otroke/>
- *Mlekastično! Izberem domače*. (27.7.2021) Ekošola. <https://ekosola.si/mlekasticno-izberem-domace-21-22/>
- Benedičič, P. (2015). *Spoznavanje mleka in mlečnih izdelkov v vrtcu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Naše pisane vrtno gredice

Sandra Ravš Jakob
Vrtec Murska Sobota
sandra.ravs@gmail.com

V okviru nacionalnega projekta Ekošola, smo v letošnjem šolskem letu znotraj projekta »Zgodnje naravoslovje« izbrali tematski sklop SEMENA IN VRTOVI – šolska Vrtilnica. V projekt so bili vključeni otroci drugega starostnega obdobja, stari 5–6 let. V vrtcu smo se odločili, da bomo poskrbeli za gredice vrta, ki jih imamo v naši enoti, saj dajemo velik poudarek na pozitivnem odnosu do narave in zdrave prehrane. Tega se je težko naučiti, če ni to otrokom že privzgojeno in če otroci teh spoznanj ne pridobijo z lastno aktivnostjo

Z obdelovanjem smo začeli že zgodaj jeseni, nadaljevali spomladi in še vedno nadaljujemo. Na vrtu smo imeli možnost spremljanja rast zelišč, vrtnin in cvetja od semena do rastlin ali celo do plodu. Pili smo tudi čaj iz naših zelišč. V želji, da otrokom približamo naravo in jim pokažemo pozitivne plati, smo skozi celotno vrtčevsko leto načrtovali dejavnosti, pri katerih bodo otroci največ vključeni v naravo in bo v ospredju izkustveno učenje. Otroci so skozi ves proces aktivno sodelovali, se seznanjali z zelišči, vrtninami in njihovo uporabo in obenem uživali pri urejanju gredic.

Ključne besede: vrt, grede, rastline, zelišča, cvetlice, seme, sadike, sajenje, sejanje, rast

Abstract

This year, as a part of national project Ekošola, specifically within the project »Zgodnje naravoslovje«, we chose the theme SEEDS AND GARDENS. We included children of second age bracket, aged 5–6 years. We decided to take care of our unit's garden, because we like to emphasize the positive attitude towards nature and healthy diet. This is something that's hard to learn later, if we don't impart these values to children at young age and if they are unable to discover these things themselves through their own activity.

We started cultivating plants early in autumn, continued in spring and we are still doing it right now. Our garden gave us an opportunity to watch different herbs, flowers and crops grow from seed to adult plant or even to fruit. We also drank tea made from our herbs. Wishing to make children feel closer to nature and to show them it's positive sides, we planned different activities throughout the school year, which enabled them to be involved with nature and to learn through experimenting. Children were always actively participating in activities, familiarising with herbs, crops and their use, while simultaneously enjoying.

Key words: garden, beams, plants, herbs, flowers, seeds, seedlings, planting, sowing, growth.

1. UVOD

V letošnjem šolskem letu smo si kot vodilni sklop v okviru EKO projekta izbrali eno področje iz Zgodnjega naravoslovja in sicer področje »SEMENA IN VRTOVI«. V okviru projekta smo izvedli celo vrsto aktivnosti, s katerimi smo želeli otroke seznaniti z delom na vrtu ter s skrbjo za vzgojo rastlin. Veliko otrok se še ni srečalo s semenom, ni opazovalo, kako rastline kalijo, kaj potrebujejo za rast in kako rastline negujemo. Naše delo je temeljilo na spoznavanju in doživljanju narave, na spoznavanju semen, sadik ter učnih osnov vrtnarjenja in pri njem potrebnih spretnosti in znanj. S projektom smo začeli že zgodaj jeseni. Otroci so pomagali pri odstranjevanju uvelih plodov, plevelov, pri prekopavanju in gnojenju. V zimskem času so sejali semena cvetlic, zelišč in vrtnin in se učili odgovornega in spoštljivega odnosa. Naredili smo tudi poskus s semeni, kjer so otroci spoznali, da rastline za svojo rast potrebujejo toploto, vodo in svetlobo. Spomladi smo vrt ponovno prekopali, odstranili plevel, ga pognojili ter pripravili za setev in sajenje. Na vrt smo posadili sadike vrtnin, zelišč in cvetlic. Sami smo vzgojili nekaj vrtnin, kot so paradižnik, paprika, s pomočjo hišnika pa smo naredili cvetlično gredo iz palet, v katero smo spomladi posadili pisane rastline. Uredili smo tudi kompostnik, gredice za zelišča in naredili hotel za žuželke.

Spomladi so naše gredice zaradi pridnega dela otrok dobile podobo pravega pisanega vrta. Za malega vrtnarja, ki pričinja vrtnariti, je že majhna greda velik izziv. Proti koncu šolskega leta smo zelo ponosni na naš bogat – pisan vrt, ki ga bomo še naprej urejali in pridno pobirali pridelke ter jih zauživali.

2. CILJI

Globalni cilji;

- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive narave.
- Doživljanje, spoznavanje, pridobivanje novih izkušenj in uživanje v naravoslovju.

Učni cilji;

V sklopu projekta smo si zastavili naslednje cilje:

- Otrok spoznava, kako se skrbi za vrt.
- Otrok se navaja na potrpežljivost, sodelovanje, timsko delo, si pridobiva nova znanja, spretnosti.
- Otrok spoznava semena in prepoznava sadike, ki jih vzgojimo sami.
- Otrok preživi več prostega časa v naravi.
- Otrok odkriva in spoznava, da v okolje nekaj daje in iz njega sprejema.
- Otrok spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega ter raznolikega prehranjevanja.
- Otrok se uči osnov vrtnarjenja, spretnosti ter znanj.

- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.
- Spodbujanje in navajanje otrok na skrb za rastline, opazovanje sprememb v daljšem časovnem obdobju in poimenovanje sprememb.

3. METODE

Uporabljali smo naslednje metode;

- metoda pogovora,
- metoda razlage,
- metoda demonstracije,
- metoda raziskovanja,
- metoda opazovanja,
- metoda lastne aktivnosti,
- metoda igre,
- metoda pojasnjevanja, razgovora in razlage.

4. RAZPRAVA

S projektom smo otrokom želeli približati način vzgoje rastlin in dela na vrtu ter skrb za vrt skozi vse letne čase. Obenem so otroci spoznali kaj rastline potrebujejo za svojo rast in razvoj, ter da lahko, ko zrastejo in dozori, večino plodov takoj uporabimo. Na ta način se otroci učijo pomembnega odnosa do zdrave prehrane, pridobivajo navade zdravega prehranjevanja in pri tem prenašajo znanje tudi do svojih bratcev in sestic. Skozi celo leto so bili otroci v stiku z naravo. Na to temo smo otrokom ponudili različne knjige in slikanice.

Iz paprike in paradižnika smo pozno v jeseni pobrali semena, jih posušili in posadili. Otroci so tako spoznali korake iz česa dobimo seme in kako nastane sadika. Lončke smo postavili na sončno mesto. Obenem smo posejali pisano cvetje in naredili poskus. En lonček s semeni smo dali na svetlobo, drugi lonček pa na temo in skozi potek rasti opazovali, kaj se bo dogajalo. Otroci so tako spoznavali odnos med vzrokom in posledico in z aktivnimi izkušnjami pridobili nova uporabna znanja. Vsak dan smo lončke negovali, zalivali, in opazovali, kdaj bodo pokukale rastline iz zemlje. Tako so otroci spoznali, da rastline potrebujejo vodo, svetlobo in toploto za življenje. Spomladi smo začeli z delom in otroci so morali uporabiti do takrat pridobljeno znanje.

Slika 1: Pobiranje semen iz paprike in paradižnika

Slika 2: Sejanje semen

Skupaj s hišnikom smo naredili kompostnik in cvetlično gred iz palet. Ugotavljali smo, zakaj potrebujemo kompostnik, zakaj je koristen in kako se uporablja pridelan kompost. V celem letu so otroci v kompostnik odnašali organske odpadke, vanj dodajali odpadno listje, veje in pokošeno travo.

Gredice smo najprej prekopali in nanje dodali kompost z našega kompostnika. Ko je bila zunaj primerna temperatura, smo sadike posadili na prosto. Posadili smo tudi sadike zelišč in vrtnin, ki smo jih prinesli od doma.

Slika 3: Priprava zeliščnih gredic

Slika 4: Priprava zemlje za sajenje

Prvi pridelek, ki smo ga zaužili, je bila redkev. Otroci so jo sami izpulili in umili. Nekaterim je bil okus všeč, drugim pa ne. Na našem vrtu so bile poleg redkvice še sadike solate, česen, čebula, korenček, peteršilj, bučka, kumara, cvetača, paprika in paradižnik. Ko je solata že dovolj zrasla, so jo otroci izpulili, otresli zemljo s korenin ter jo odnesli v kuhinjo in jo pri kosilu pojedli s svežim drobnjakom. Pred kosilom smo si na vrtu večkrat odrezali drobnjak in peteršilj za juho in namaz. Ob poskušanju jedi iz našega vrta so bili otroci zelo navdušeni in ponosni na svoje pridelke. Na ostale pridelke bomo morali še nekoliko počakati.

Slika 1: Zeliščni vrt

Slika 2: Rezultat našega dela

V mesecu maju so naša zelišča in zelenjava že lepo zrasli. Otroci so z vsemi čutili spoznavali sveže in posušena zelišča, jih okušali, žvečili, vonjali in tipali. Pripravili smo si sok iz mete, v vročih dneh pa si pripravimo tudi osvežilno pijačo z listi melise, ki ima vonj po limoni in jo dodamo v vodo. Pozneje bomo zelišča posušili in si naredili čaj.

Slika 6: Priprava sirupa iz Melise

Slika 3: Zelenjava in zelišča iz našega vrta

Med vrtnarjenjem smo srečali tudi različne živali in se pogovarjali o tem, katere so koristne in katere škodljive za naš vrt. Pazili smo, da jih otroci niso uničevali. Skupaj z otroci smo se odločili, da žuželkam naredimo hotel za žuželke. Otroci so z dejavnostmi, ki smo jih izvedli, spoznali, da nam narava daje neprecenljive darove, zato jo moramo negovati, ne uničevati.

Slika 4: Hotel za žuželke

5. REZULTAT

Otrokom je bila tema zelo zanimiva, ob njej so pridobili veliko znanja in izkušenj. Ob iskanju informacij iz različnih virov smo se naučili, kako moramo skrbeti za naše gredice. Otroci so poleg zelenjavnega vrta z vsemi čutili prav tako spoznavali zelišča. S pomočjo kuharic si pridno pripravljamo solato iz našega vrta. Pripravili smo si že melisin sok ter posušili liste, ki jih bomo pozneje uporabili za čaj. Na našem zeliščnem vrt se nahajajo tudi druga zelišča, in sicer rožmarin, timijan, drobnjak in meta. Te bomo nabrali, jih dali sušiti in jih uporabili za različne namene. Naš vrt obdaja stena za rože – okrasna korita iz palet, kjer rasejo pisane rože in na katero smo zelo ponosni. Ureditev gredic in zasaditev zelišč ter rož smo dokumentirali s fotografijami. Opazovanje in raziskovanje gredic z aktivno udeležbo otrok je potekalo v vseh letnih časih.

6. ZAKLJUČEK

Zelo pomembno je, da otrokom pomagamo razumeti naravo, ki jih obkroža. Otrok naravo najprej opazuje in jo odkriva. Po opazovanju in raziskovanju pa pride obdobje, ko otrok ugotovi, da so živali in rastline odvisne od nas. Otrok preko dela na vrtu spoznava zakonitosti narave.

Kasneje, ko bo otrok pričel dojemati delovanje naravnega okolja in se naučil predvidevati, kaj se bo zgodilo v prihodnosti, pa je pravi čas, da ga spodbujamo pri odkrivanju vedno novih naravnih procesov in pri poskusih napovedovanja, kaj se bo dogajalo. Takrat bo tudi razumel, da je potreben čas, da čebulica pokuka iz zemlje in bo potrpežljivo čakal, da se bo to zgodilo. V tem obdobju je otrok še posebej dojemljiv za to, kaj rastline potrebujejo za svojo rast in razvoj ter kako vzgojimo nove rastline. Ugotovil bo tudi, da imajo različne rastline različne potrebe po svetlobi in vodi ter da gredo v svojem življenjskem krogu skozi različne faze.

Vrt je krasna priložnost, da otrok razvija svoja čutila in odkriva raznolike vonjave, barve, podlage, strukture, zvoke in okuse rastlin, ki rastejo na vrtu. Še posebej se mi zdi dragoceno to, da lahko otroci, predvsem tisti, ki živijo v mestu, preko vrtnarjenja spoznajo, kako hrana sploh pride na njihov krožnik. Mnogi otroci imajo napačno predstavo o tem in mislijo, da zelenjava raste v trgovinah. Z vzgojo rastlin otrok preko svojih izkušenj vidi, kako iz semena zraste rastlina in s tem spozna, da za svojo rast potrebuje posebno skrb. Ko je rastlina dovolj velika in plod zrel, se ga lahko utrga in iz njega pripravi slastno kosilo. Otroci marsikatero hrano, ki je prej niso marali, z lastnim pridelovanjem vzljubijo.

7. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Van Saan, Anita (2011): Moja velika knjiga o vrtnarjenju, Učila, Tržič.
- Tommes, Susanne in Ross, Thea (2001): Moja prva knjiga o vrtnarjenju, Učila, Tržič.

Razvijanje skrbi za naravne vire s prepoznavanjem materialov in z razvrščanjem odpadkov

Slavica Šavli

Vrtec Črnuče

slavica.savli@guest.arnes.si

Otroci prve starostne skupine so se posvetili razvijanju naravoslovnih kompetenc na tematiko skrbi za ohranjanje čistega okolja in naravnih virov. Otroci so opazovali odrasle in spoznavali različne vrste čiščenja in pospravljanja: od umivanja miz, do pometanja tal, pospravljanja predmetov po dejavnosti v igralnici, obrezovanja vej pred vrtcem, košenja, odvoza smeti s tovornjaki. Spontano so se pospravljanju igrač in čiščenju okolja pridružili tudi sami. Na sprehodih po okolici vrtca so jih pritegnili ekološki otoki z raznobarnimi smetnjaki. Da bi otroci lahko tudi sami razvrščali različne odpadke, so različne materiale najprej senzorno spoznavali, nato so jih poimenovali in opisali. V igralnici so izdelali zabojnike različnih barv in vanje razvrščali papir, embalažo, blago ipd. Postopoma so otroci z lastno aktivnostjo pridobili prva spoznanja o varovanju naravnih virov.

Ključne besede: predšolski otrok, naravni viri, spoznavanje materialov, odpadki, ekološki otok

Abstract

The children of 1–3 years focused on the development of natural science competencies on the topic of caring for the preservation of a clean environment and natural resources. The children observed the adults and learned about different types of cleaning and tidying up: from washing tables, to sweeping the floor, tidying up items after activities in the playroom, pruning branches in front of the kindergarten, mowing, garbage collection by truck. Spontaneously, they joined in tidying up toys and cleaning up the environment. Outside the kindergarten, they were attracted by ecological islands with colorful bins. In order for the children to be able to sort different waste themselves, they first got to know the different materials in a sensory way, then they named and described them. Didactic containers of various colors were made and different waste materials were sorted into them. Gradually, the children gained their first knowledge about environmental protection through their own activities.

Key words: preschool child, natural resources, learning about materials, waste, ecological island

1. UVOD

Redno prebiramo zaskrbljujoče podatke o naraščajočih pritiskih porabe, s katero ljudje pestimo planet. Združeni narodi so podali oceno, da bomo v 20 letih potrebovali 50 % več hrane in 45 % več

energije, medtem ko razpoložljivi viri ostajajo omejeni. Povprečen Evropejec letno porabi 15 ton surovin in ustvari 4,5 tone odpadkov, hkrati skoraj polovica teh odpadkov, namesto da bi zaokrožila v recikliranju in krožnem gospodarstvu, konča na odlagališčih (RS, Ravnanje z odpadki).

Otrokom prve starostne skupine sem želela približati pomembnost skrbi za čisto okolje, za ločevanje odpadkov in jih uvesti v prve korake ohranjanja surovin ter naravnih zmožnosti planeta.

Slika 1: Izdelava didaktičnega sredstva iz odpadnega materiala

Na področju narave smo si zastavili naslednje cilje:

- odgovornega odnosa do okolja,
- spoznavanje materialov in razvrščanja različnih vrst odpadkov,
- spoznavanje, da se odpadni material lahko ponovno uporabi, kar zmanjšuje onesnaževanje okolja in ohranja naravne vire.

Cilje iz področja narave smo povezali z ostalimi področji: z družbo (s poklicem smetar, z razvijanjem tesnega sodelovanja s starši), z gibanjem (s pešačenjem, z vožnjo s poganjalci, skiroji), z matematiko (z barvami, z razvrščanjem odpadkov v ustrezen zabojnik), z jezikom (bogatenjem besedišča), z umetnostjo (z uporabo odpadnega materiala za likovno ustvarjanje, didaktična sredstva in igrače).

2. METODE

V tekočem šolskem letu sem delala s predšolskimi otroki prve starostne skupine. Otroci na začetku drugega šolskega leta v vrtcu že vedo, da po zajtrku pospravimo mizo, po igri igrače, da smeti nosimo v koš, a poglobljanje znanja na to tematiko se pri njih šele razvija. Enoletniki delajo v tej smeri prve korake, triletniki vedo nekaj malega več. Njihove različne zmožnosti so za seboj potegnile prilagajanje vseh aktivnosti, mlajši pa so hitro srkali navdušenje, spretnosti in znanja od starejših vrstnikov. V pridobivanje navad pospravljanja, čiščenja okolice, ločevanja odpadkov in splošne skrbi za okolje so bili otroci vključeni z veliko gibanja, preko igre in preko zgleda strokovnih delavcev, z načinom podajanja znanja torej, ki je učinkovitejši od pasivnega sedenja in sprejemanja razlag.

Uporabljali smo didaktične metode: opazovanja, igre, raziskovanja, demonstracije, pridobivanja spoznanj z lastno aktivnostjo, izkustvenega učenja, gibanja, pogovora, poimenovanja, primerjanja, razvrščanja, poslušanja, praktičnega dela. V aktivnosti skupine so bili povabljeni tudi starši, ki so redno prinašali zanimive odpadne materiale, iz katerih smo ustvarjali likovne izdelke ali jih porabili za didaktična sredstva, kot je bila izdelava zabojnikov, ali jih kot različne materiale razvrščali.

3. REZULTATI

Ob koncu šolskega leta so otroci pomagali pri pospravljanju pri obrokih, ustrezno razvrščali igrače po zabojnikih, urejali igrišče vrtca, prepoznavali odpadne materiale in jih ustrezno razvrščali v smetnjake. Otroci so spoznali, da iz odpadkov lahko nastanejo novi izdelki.

4. DISKUSIJA

4.1 Od opazovanja k lastni aktivnosti

Otroci že prvo leto v vrtcu opazijo, da hranjenju sledi umivanje rok, obraza, včasih tudi preoblačenje, čiščenje miz, pometanje, sami vidijo, da igri, likovnemu ustvarjanju, poskusom sledi pospravljanje. Najprej opazujejo strokovne delavce, sledijo prvi poskusi posnemanja, kmalu pa so aktivnosti čiščenja in pospravljanja v igralnici večji tudi sami. Sami nosijo z mize na voziček prazne skodelice in krožnike, ponosno se umivajo, radi so čisto oblečeni, radi primejo za otroške metle in pometajo naokrog. Skrb za čisto okolje sem z različnimi aktivnostmi prenesla tudi na teraso in igrišče, najprej z zgledom in s poimenovanjem dela: z metlo sem pometala jesensko listje s terase, kamenčke z igrala, pobirala sem odpadle brezine vejice in jih nosila v koš. Otroci so postopoma sledili zgledu in pogosto te aktivnosti izvajali brez moje posebne spodbude. Če niso imeli pri roki majhne metle, so vzeli veliko, če ni bilo nobene na igrišču, so si jo sami prinesli iz lope ali zaprosili zanjo, navdušeno so rokovali z grabljami, s samokolnicami. Vedno so z velikim zanimanjem opazovali pri delu odrasle, kako kosijo travo, obrezujejo grmičje, dolgo so opazovali delavce, ki so splezali visoko na breze, jih z motorno žago obrezovali, nalagali veje na veliko prikolico za odvoz. Pozorni so bili na vse: kako so delavci previdni, na njihovo zaščitno obleko, na orodje, ki so ga uporabljali, na trud, ki so ga odrasli vlagali v čiščenje, na skrb za našo varno oddaljenost.

Slika 2: Shema razvrščanja v igralnici

4.2 Pogovori, opazovanja, razmišljanja

Več otrok iz oddelka je že dobro govorilo, nekateri so na vprašanja odgovarjali, drugi jih že sami postavljali. Okrog vrtca smo srečali vrsto zares velikih ekoloških otokov in tudi smetarskih tovornjakov, ki so se v ozkih medblokovskih ulicah premikali ustrezno previdno, da bi se postavili čim bližje k smetnjakom. Otroci so z zanimanjem opazovali premeščanje smeti v tovornjak in ob odvozu komunalnim delavcem redno mahali v pozdrav. Otroke sem vprašala, zakaj so pokrovi zabojnikov različnih barv. Jeseni je motivacijsko vprašanje zbudilo njihovo naravno radovednost. Odgovora še niso poznali, zato sem jih s tem seznanila in jih opozorila na narisano skico na zabojniku. Pojasnjevala sem jim, da v modrega gre papir, karton, v zelenega steklo, v rjavega vejice, listje, olupki, uvele rože, kar zgornje itd. Opaziti je bilo, da se s tem srečujejo prvič, da jih vse zelo zanima, hkrati pa ne vedo, kaj je steklo, kaj pomeni beseda embalaža. Kot zanalašč je mimoidoči prinesel vrečko steklenic do ekološkega otoka in otroci so imeli priložnost dolgo opazovati metanje steklenic v zabojnik in poslušati zvoke ob padcu in razbitju stekla. Ob drugi priložnosti smo na sprehodu srečali gospoda, ki je nesel pospraviti pokošeno travo. Sledili smo mu, da bi videli, v kateri zabojnik jo bo dal. Gospod nas je opazil, se upočasn timer, saj smo sprva skoraj tekli za njim, nato je dvignil pokrov rjavega zabojnika za biološke odpadke in počasi vanj stresel travo. Otroci so imeli zares velike oči, ker so dojeli, da je pomembno, kam kateri odpadke damo.

4.3 Senzorno doživljanje materialov, izdelava zabojnikov, razvrščanje

»Temeljni naravoslovni postopki, ki jih razvijamo v predšolskem obdobju so opazovanje, razvrščanje in urejanje.« (Dolenc Orbanić, 2022). Z otroki smo se najprej lotili spoznavanja raznovrstnih odpadnih materialov z opazovanjem in s senzornim doživljanjem. Otroci so dobro poznali papir, manj karton, embalažo, steklo, zato sem v igralnico prinesla različne odpadne materiale, tudi blago, les, plenico. Omogočila sem jim, da so materiale senzorno zaznavali, se z njimi poigrali, poslušali zvok ob mečkanju, opazovali njihovo vračanje v prvoto stanje, materiale so povohali, na koncu smo vsakega poimenovali in opisali (trd, mehek za mečkanje, šumi, hrapav, gladek na otip, nima vonja). Pri nekaterih predmetih so otroci najprej poimenovali funkcijski pomen predmeta, npr. vrečka, kozarec, škatla za jajca, zato sem namenoma prinesla vrečko iz papirja in plastično vrečko, stekleni, keramični in plastični kozarec.

Sledila je izdelava zabojnikov za različne odpadke, vsak dan smo pobarvali enega in ga naložili z ustreznimi odpadki. Aktivnosti smo zaključili s pomočjo škrata, ki je, medtem ko so bili v gozdu, po igralnici razmetal naše zabojnike in različne odpadke. Otroci so se s pomočjo odraslega potrudili vse odpadke najprej pospraviti v veliko vrečo, nato pa zunaj razvrstiti v ustrezne in prave smetnjake. Starejši otroci so mlajšim pomagali z navodili in razlagami, strokovni delavki sva odpirali pokrove. Ker smo celo preteklo šolsko leto imeli za prednostno nalogo barve, je več otrok modro embalažo od piškota želelo vreči v zabojnik z modrim pokrovom, rumen papir pa v zabojnik z rumenim pokrovom. Po dodatnem vprašanju, ali gre za papir oziroma plastiko so bili pri takih primerih pozornejši. Za otroke prve starostne skupine je zaradi številnih različnih materialov razvrščanje odpadkov zahtevna aktivnost, ki jo pa otroci z veseljem opravljajo, saj so zelo naravno motivirani, da osvojijo pravila in ustrezno rešijo izziv.

4.4 Pomen razvrščanja odpadnih materialov

Otroci so opazili, da smetarji zabojnike redno praznijo. Na to smo navezali pogovor o uporabnosti odpadkov, saj v tovarni iz embalažnih odpadkov naredijo nove vreče, zavržen papir predelajo v robčke za brisanje nosa, iz bioloških odpadkov nastane kompost. Tudi sami smo več odpadnih materialov (papirja, kartona, pvc polnil, blaga), ki so jih prinesli s starši ponovno uporabili. Prva letos pridobljena znanja o uporabnosti materialov, o varčevanju s surovinami, o recikliranju in o krožnem gospodarstvu bomo nadgrajevali v naslednjih šolskih letih.

5. ZAKLJUČEK

V Vrtcu Črnuče okoljsko vzgojo izvajamo v vseh oddelkih, cilje in aktivnosti prilagajamo starosti oddelka. Ekološko

Slika 3: Razvrščanje odpadkov pri ekološkem otoku

naravnost vrtca strokovni delavci izvajamo tudi s pomočjo staršev, ki redno prinašajo različen odpadni material od doma ali iz svojih delovnih okolij. Iz teh materialov z otroki izdelamo vrsto

dekoracij, ki jih dolgo opazujemo in občudujemo, pa tudi igrač in didaktičnih sredstev, ki jih imamo v uporabi, dokler opravljajo svoj namen. Veliko staršev ponosno pove, da so zadovoljni, ker otroke s ponovno uporabo materialov navajamo na trajnostni način življenja in na poglobljeno skrb za ohranjanje čistega okolja. V oddelkih se aktivnosti na tematiko odpadnih materialov prilagodijo starosti in otroci prve starostne skupine najprej spoznavajo različne materiale, jih v igri senzorno zaznavajo, opazujejo odrasle pri čiščenju in pospravljanju, nato začno še sami odpadke ustrezno razvrščati. Pri pripravljenih dejavnostih so otroci bili zelo radovedni in motivirani, pri spretnostih, pri pridobivanju novih naravoslovnih kompetenc in reševanju izzivov so hitro napredovali, zelo ponosno so se s svojim znanjem tudi pohvalili. Ko sem ob koncu šolskega leta pri otrocih preverjala, kaj gre v zabojnik za biološke odpadke, so eni takoj začeli z razlago, drugi pa so pogledali skico – kar bo odločilno, ko se bodo v drugi občini srečali z drugačnim barvnim označevanjem smetnjakov. Čistilna akcija ni enkratno dejanje spomladi ali jeseni, prisotna je vedno in povsod, zgolj uzavestiti jo moramo s poimenovanjem, z opisovanjem in z ustvarjanjem konkretnih izkušenj. Otroci globok pomen skrbi za okolje in ohranjanje naravnih virov usvajajo z naravno radovednostjo. Medtem ko se zgledujejo po odraslem z lastno aktivnostjo pridobivajo praktične veščine za reševanje problemov, igrajo se, raziskujejo in dobivajo ideje v vedno zahtevnejše zastavljenih izzivih modernega sveta.

6. LITERATURA

- Dolenc Orbanić, Nataša et. al., J.(2022). Narava v izvedbenem Kurikulu vrtca. Ljubljana: Supra, Zavod za izobraževanje.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.
- Republika Slovenija. Ravnanje z odpadki: <https://www.gov.si teme/ravnanje-z-odpadki/>
Dostop: 31. 5. 2022

Nona, kaj ste vi včasih jedli? – s prehrano po stopinjah naših prednikov

Snežana Anđel in Martina Jakus
Vrtec Morje Lucija

snezana.angel9@gmail.com

martina.jakus88@gmail.com

Ker že v otroštvu pričnemo postavljati temelje zdravega načina življenja, bova skozi članek predstavili, kako smo se te tematike lotili v našem vrtcu. Vse dejavnosti se prepletajo z rdečo nitjo LJUDSKO IZROČILO in eko temo »Z LOKALNO PRIDELANO HRANO IN GIBANJEM DO KREPITVE NAŠEGA ZDRAVJA«. Otrokom smo tako preko izkušenj poskušali približati prehrano nekoč in pripravo le-te na način, ki so ga poznali naši predniki. Po nasvetih naših non še danes radi posežemo po različnih rastlinah, da si izboljšamo zdravje in počutje, zaradi česar smo se nabiranja in pridelave zdrave prehrane lotili tudi v vrtčevskem okolju. Pravilna prehrana, hrana zaužita v pravi količini in na pravi način ter kulturne prehranjevalne navade so za otrokovo zdravje znatnega pomena, hkrati pa je zdravje ena temeljnih pravic vsakega posameznika.

Ključne besede: prehranjevalne navade, gibanje, zdrav življenjski slog, ljudsko izročilo,

Abstract

During the childhood we set the foundations for a healthy way of life. Through this article we will present this theme's introduction in our kindergarten.

The main themes of all the activities were »Folk Tradition« and eco theme »Strengthening our Health with Local Food and Exercise.«

We tried to introduce food and its making to children through the experiences of our ancestors. Nowadays we still like to include different herbs to improve our health or welfare based on the advices of our grandmothers.

As health is individual's fundamental right, the healthy diet, the food eaten in appropriate amounts and made in the right way, cultural good eating habits – all these have a great meaning for a child's health. Because of that we began making and collecting healthy food in our kindergarten environment.

Key words: good eating habits, exercises, healthy way of life, folk traditions

1. UVOD

Naravoslovje ima pri načrtovanju dejavnosti velik pomen. V Kurikulumu za vrtce (1999) je področje narave opredeljeno kot posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja oz. navad. Naravoslovje tako nudi otrokom možnosti za učenje in raziskovanje skozi igro ter navajanje in vzgajanje k zdravim življenjskim navadam.

Temelji zdravja in zdravega načina življenja se oblikujejo v otroštvu in imajo dolgoročne posledice za poznejše življenje (Lahe, 2011)..

V našem vrtcu smo se zato odločili, da bomo otrokom poskušali približati prehrano naših prednikov. V skupinah Gumbki in Žabe smo skladno z rdečo nitjo našega vrtca, ki je bila v tem šolskem letu Ljudsko izročilo in eko temo **»Z LOKALNO PRIDELANO HRANO IN GIBANJEM DO KREPITVE NAŠEGA ZDRAVJA«**, skozi celo šolsko leto izvajali dejavnosti, preko katerih so otroci spoznavali življenjske in prehranjevalne navade naših prednikov, jih primerjali z današnjimi, iskali različne načine krepitve zdravja, bodisi s prehrano bodisi počitkom, kot tudi vsakodnevnim gibanjem.

Tako kot ostali narodi tudi mi Slovenci hranimo svojo zakladnico ljudskega izročila, ki se predaja iz roda v rod in se kaže skozi folkloro, pripovedi in jedi, značilne za našo deželo. Zavedamo se, da vse to pomembno sooblikuje zgodovino našega naroda. Prav zato sva s sodelavko želeli seznaniti s temi vsebinami tudi otroke najinih skupin, saj so le-ti del družbenega okolja, v katerem rastejo in živijo. Da pa bi sodelovali z okoljem in nanj vplivali, ga morajo najprej postopno spoznati, vključno s slovenskimi običaji, ki ostajajo del naše kulture kot dokaz nekdanjega načina življenja in kulturne dediščine našega naroda. Slednja ne smeta potoniti v pozabo, ampak ju je potrebno predajati naprej. V ta namen sva želeli združiti vse omenjeno in otrokom na njim razumljiv način te vsebine tudi približati.

Cilji vseh dejavnosti in vsebin, ki smo jih izvajali tekom šolskega leta, so bili:

- predstavitev narave kot učilnice na prostem,
- vključevanje različnih dejavnosti s področja gibanja, zdrave hrane in zdravega življenjskega sloga,
- spodbujanje otrok, da se povežejo z naravo in ponotranjijo zavedanje svojega vpliva delovanja na naravno okolje in soodvisnosti z naravo,
- omogočanje spoznavanja starih običajev, jedi, navad in načina življenja v preteklosti v primerjavi z današnjim.

2. METODE

Za spoznavanje in doseganje ciljev teh raznolikih tematskih vsebin smo uporabili širok spekter pedagoških metod in naravoslovne postopke raziskovanja, kot so: metoda pogovora, razlage, otrokove lastne aktivnosti, raziskovanja, napovedovanja, igre, opazovanja in likovnega ustvarjanja.

Prav tako smo poskušali zajeti različne oblike dela, in sicer: individualna, tandem, skupna in skupinska oblika dela. Na ta način so se otroci medsebojno povezovali in gradili socialne veščine.

3. PO POTEH NAŠIH NONOTOV IN NON

Strokovne delavke v skupini Gumbki smo pripravile zvezek »Podaj naprej - Ljudsko izročilo«, v katerega so otroci skupaj s svojimi starši beležili dejavnosti, ki so jih izvedli. Tako smo v projekt vključili celotno otrokovo družino in »izzvali« njihovo sodelovanje in ustvarjanje. Starši in drugi

družinski člani so postali spodbujevalci in spremljevalci otrokove aktivnosti. Ob tem gre tudi za akcijski odnos, da starši znajo približati čudoviti svet narave. (Katalenič, 2010, str. 5).

Vsakodnevno smo iskali načine, kako otrokom ljudsko izročilo približati, da bi postali še bolj motivirani in se bogatili v odnosu do narave. Gumbki smo podrobno spoznali vsestransko travniško rastlino regrat, za katero nas je navdušil eden od otrok skupine, saj jo je skupaj s svojo nono uporabil na različne načine.

Teme smo se lotili kot pravi raziskovalci. Najprej smo vprašali otroke, kaj o regratu sploh že vedo. Otroci so znali povedati, da je regrat rastlina, rastoča na travnikih, z rumenim cvetom, dolgim pecljem in zelenimi zobčastimi listi. Vedeli so tudi, da se regratov cvet spremeni v regratovo lučko, ki jo lahko razpihaš. V skupini so si tudi ogledali celotno rastlino s koreninskim sistemom in jo nato zasadili na vrtčevski gredici. Kasneje so regrat primerjali z različnimi slikami in zapisi v razni literaturi. Tako so spoznali njegovo uporabnost in zdravilnost. Sledil je postopek priprave različnih regratovih produktov. Na travniku, ki je nekoliko odmaknjen od mestnega vrveža, smo nabrali regratove cvetove. V vrtec so otroci nato prinašali različne recepte prednikov o pripravi regratovega sirupa in regratovega medu. Nabrane regratove cvetove so natrgali in jih namočili čez noč. S pomočjo vrtčevske kuharice smo skuhal med, ga nalili v steklene kozarce, te pa ustrezno označili. Naposled smo pripravili še regratov sirup.

Med recepti smo našli tudi regratovo solato. Odločili smo se, da se spet odpravimo na sprehod in nabereмо regratove liste, iz katerih smo si kasneje naredili slastno regratovo solato z jajci. Po okušanju različnih jedi in preučevanju rastline so otroci povedali: »Regrat je zelo zdravilna rastlina in ima polno vitaminov.« »Ko se naredi regratova lučka, jo lahko pihamo.« »Regrat je malo grenek, in če popijemo dosti čaja, polno lulamo.«

V skrbi za otrokovo zdravje strokovni delavci iščemo različne načine, kako otrokom približati naravo, da postanejo naravoslovno čim bolj pismeni in da se vanjo radi odpravijo; še zlasti pa, da znajo v njej poiskati rastline, ki so jim lahko v pomoč pri ohranjanju in krepitvi zdravja.

V skupini Žabe smo celo leto izvajali projekt Spoznavajmo Slovenijo. Otroci so v domačem okolju skupaj s starši raziskali izbrano slovensko mesto, ga v vrtcu predstavili ter na ta način spoznavali šege in navade slovenskega naroda. Spoznali so tudi različne ljudske jedi, kot so žlikrofi, frika, ajdovi žganci, kranjska klobasa, matevž, štajerska kislja juha itd. Mali raziskovalci so tako ves čas dajali pobude in izbirali jedi, ki smo jih nato v vrtcu tudi pripravili. Najpogosteje omenjena jed so bili ajdovi žganci, zato smo se njihovega raziskovanja lotili v različnih literaturah in prospektih. Ko smo ugotovili, iz česa soin kako se jih pripravi, smo brž zavihali rokave. Otroci so ves čas sodelovali in nastal je slikopis procesa priprave. Naposled smo se lotili še peke kruha po istrsko, iz katerega smo si ob dodani soli in olivnem olju pripravili istrsko dobrodošlico.

Poleg tega smo se kar sami lotili tudi pridelave zdrave hrane. Otroci so se seznanili z različnimi kmečkimi opravili. Ugotovili so, da je danes veliko več mehanizacije kot nekoč. S pomočjo raznolikih predmetov in videoposnetkov so spoznali različne običaje, ki so ljudi povezovali v skupnem delu na polju. V živo smo si ogledali tudi košnjo trave s koso in kosilnico. Otroci so

tako primerjali oba načina in razmišljali o tem, kateri je bolj prijazen do narave. Dogovorili smo se, da bomo našo vrtčevsko gredico obdelali tako, kot so jo nekoč. Gredico smo najprej prekopali, nato jo pognojili s humusom iz kompostnika, ki pa ni bil preveč prijetnega vonja. V zemljo smo zasejali seme radiča, solate, redkvic, korenja, peteršilja in bazilike. Posadili smo tudi paradižnik in nekaj jagod za poslastico. Gredico smo zalili z deževnico in ne z vodo iz pipe. Počakali smo, da je pridelek zrasel, nato pa si pripravili okusno solato iz svežih vrtnin.

4. REZULTATI

Ob zaključku sklopa dejavnosti smo izvedli kviz. Na ta način smo ugotovili, kaj vse so otroci tekom dejavnosti pridobili. So tako pridobili izkušnje o življenju ljudi nekoč in danes in soodvisnosti človeka od narave. Spoznali so, različna orodja in pripomočke so včasih potrebovali za pridelavo in pripravo hrane. Naučili so se različne narečen besede in nove izraze. Spoznali in okušali so različne jedi, ki so jih pripravljale že naše none. S tem so otroci razvili lep in spoštljiv odnos do naše hrane in kulture.

Poleg tega so razvili spoštljivejši odnos do žive in nežive narave. Spoznali so različne zelene koticke, kjer lahko preživimo prosti čas ter poskrbimo za svoje zdravje in dobro počutje. Pridobili so nova vedenja, strategije učenja, izkušnje in pozitiven odnos do narave.

Med izvedbo različnih dejavnosti so osvojili različne socialne in raziskovalne veščine. Veliko so se pogovarjali, se sodelovalno učili, opazovali, oblikovali domneve in mnenja, napovedovali, sklepali, rokovali z različnimi predmeti in napravami, klasificirali, analizirali, pridobivali nova znanja preko različnih materialov in z raziskovanjem, kritično vrednotili in presojali osebno kreativnost v procesu različnih faz izvedbe projekta.

5. ZAKLJUČEK

Otrokom smo skozi različne naravoslovne teme omogočili veliko bivanja v naravi, veliko neprecenljivih možnosti izkustev, doživetij; veliko prilik naravo začutiti in v njej sodelovati tako, da je ta vzbujala spontano zanimanje otrok.

Zavedajoč se resnice, kot pravi Trevor Eissler, je otrokom potrebno omogočiti raziskovanje, navezovanje stikov, ustvarjanje in občutek, da je tudi sam dejaven člen sveta, ki ga obkroža. In da najpomembnejše vzgojno orodje niso visokotehniški učni pripomočki, interaktivne računalniške tablice, iPadi, celo svinčnik ne, marveč njegove spretno, mlade roke. Te je nujno osvoboditi in jim dovoliti, da raziskujejo in z njimi ustvarjajo. Zagotovo nas bodo presenetile.

Vsa znanja, ki so jih otroci pridobili skozi različne vsebine, jim bodo v veliko pomoč pri nadaljnjem odločanju, kako biti zdrav in zdravje ohraniti.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Katalinič Dane. (2010). Odranci: Mizarstvo Antolin.d.o.o.
- Lepičnik Vodopivec Jurka. (2006). Okoljska vzgoja. Ljubljana: AWTS.
- Marie – Helene Place: 100 dejavnosti za odkrivanje sveta po metodi Marie Montessori. Ljubljana: MK, 2012.

Slika št. 1 Pod lupo ogledujeva regrat

Slika št. 2 Pripravljamo regratov sirup

Slika št. 3: Z regratovim medom polnimo steklene kozarce

Slika št. 4: Razstava na temo Regrat

Slika št. 5: Priprava kruha

Slika št. 6: Istrska dobrodošlica

Slika št. 7: Obdelava gredice po starem

Slika številka 8: Priprava ajdovih žgancev

Zmajčkove terme

Sonja Ban

Vrtec Ledina

soncek45@gmail.com

Namen prispevka je prikazati različne primere dobre prakse o široki uporabnosti vode v vsakodnevnem življenju, zdravljenju, turizmu in gospodarstvu.

Voda je naravna, čudežna in nepogrešljiva dobrina in vir življenja na Zemlji. Prevečkrat z njo nerazumno ravnamo in se premalokrat zavedamo njenega pomena. Voda pozitivno vpliva na počutje saj se ob njej v naravi lahko sprostimo, umirimo ter napolnimo z energijo.

Pri otrocih so dejavnosti povezane z vodo prispevale k sprostivni, zanimanju in novim idejam. Ker vodo cenimo in je naše bogastvo, smo jo v sklopu projekta »Voda in zdravilni turizem« povezali s termami, saj je tematika poznana otrokom.

Prispevek opisuje raziskovanje, igro in aktivno udeležbo predšolskih otrok, ki so sodelovali pri različnih dejavnostih v povezavi s spoznavanjem razširjene uporabnosti vode. Otroci so ob tematskih dejavnostih pridobivali pozitiven odnos do okolja ter osveščenost o ohranjanju in varovanju naravnih virov.

Ključne besede: voda, zdravilni turizem, predšolsko obdobje, raziskovanje, spodbudno učno okolje.

Abstract

The purpose of this article is to present various examples of good practice on the widespread use of water in everyday life, treatment, tourism and the economy.

Water is a natural, miraculous and indispensable good and source of life on Earth. Many times we treat it unreasonably and too often we are unaware of its importance. Water has a positive effect on well-being, as it can relax, calm down and recharge us with energy.

Water-related activities for children are contributed to relaxation, interest and new ideas. Because we value water and it is our wealth, we connected it with spas as part of the "Water and Health Tourism" project, the topic is familiar to children.

The paper describes the research, play and active participation of preschool children who participated in various activities related to learning about the widespread use of water. During the thematic activities, the children gained a positive attitude towards the environment and awareness of the preservation and protection of natural resources.

Key words: water, health tourism, preschool period, research, stimulating learning environment.

Pri načrtovanju dejavnosti smo si v ospredje postavili nekaj ciljev, ki smo jih želeli doseči pri otrocih v daljšem časovnem obdobju.

1. UVOD

Pri načrtovanju naravoslovnih dejavnosti za otroke se velikokrat srečamo z vprašanjem, kako otrokom na čim bolj izkustven način približati stik z naravo. V kurikulumu za vrtce (1999, str. 55) je zapisano, da je »narava posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad.« Pri tem pa je »poudarek na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju.«

Voda je poleg gozda največje bogastvo Slovenije, kar nam omogoča, da razvijamo »zdravilni turizem«, ki je povsem nov turistični koncept. Nastal je kot odgovor turistične industrije na krizo zaradi epidemije Covida in se osredotoča na krepitev psihičnega in duševnega zdravja posameznika, ne pa na zdravljenje, s čimer se ukvarja »medicinski turizem«. Potrebo po zdravilnem turizmu turistični strokovnjaki utemeljujejo z epidemijo Covida, ki ni prizadela samo gospodarstva in fizičnega zdravja ljudi, pač pa je negativno vplivala tudi na psihično in duševno zdravje posameznikov.

Dejstvo je, da brez vode ne gre. Rabimo jo vsi, ljudje, živali in rastline. Čeprav je voda vsepovsod prisotna, nam je njena vsestranska uporabnost pogostokrat skrita.

Slovenija ima veliko količino vode, pestre pa so tudi njene oblike: jezera, reke, potoki, brzice, slapovi, morje, izviri, toplice...

Pri izvajanju dejavnosti v okviru projekta smo se osredotočili na zdravilne izvire, terme in toplice. Izvajali smo aktivnosti, ki krepijo naše energetske telo in nam omogočajo stik s seboj. Raziskovali smo dostope do neoporečne pitne vode, ki je v zdravi družbi osnova dobrega počutja. Raziskovali in spoznavali smo kulturne in športne prireditve, ki pozitivno vplivajo ne samo na naše fizično telo, pač pa izboljšujejo tudi naše splošno počutje.

2. CILJI

- Otrok spoznava različne oblike vode in njen ožji/širši pomen uporabe.
- Otrok spoznava aktivnosti, ki izboljšujejo splošno počutje in v njih aktivno sodeluje.
- Otrok spoznava, kako je zgrajena družba in se seznanja z različnimi funkcijami družbenega okolja, s poklici.
- Otrok aktivno sodeluje pri načrtovanju in izvedbi projekta ter pridobiva nove izkušnje.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega in zdravega okolja.

3. METODE

Za načrtovanje različnih dejavnosti smo uporabili metodo aktivnega učenja, otrokom smo omogočili spodbudno učno okolje, priložnosti sodelovanja in upoštevanja njihovih predlogov pri izvedbi tematskih dejavnosti ter pridobivanje izkušenj in novih spoznanj.

Dejavnosti sem načrtovala v skladu s predhodnim interesom in željami otrok, ob tem pa sva jim ponudili različne in inovativne metode dela za doseganje ciljev.

4. REZULTATI

Z izbranimi dejavnostmi v okviru projekta so otroci pridobili novo znanje in zavedanje, da lahko tudi sami prispevajo k zdravemu načinu življenja, varovanju in primernem koriščenju naravnih virov. Z raziskovanjem dostopov do neoporečne pitne vode smo otrokom spodbudili zavedanje in osveščeno skrb za naravne vire. Rezultat je bil, da so otroci vse pogosteje na sprehode nosili prazne plastenke, ki smo si jih napolnili iz pitnikov ali izvirske vode.

Ugotovili so, da se lažje umirijo in sprostito, če vsakodnevno izvajamo »gibalne minutke« v naravnem okolju ob vodi.

5. RAZPRAVA

Zmajček nam je poslal pismo v katerem je predstavil novi projekt. Otroci so se pisma razveselili in skupaj smo ga prebrali. Zmajček nam je v pismu predal nalogo s tematiko vode in raziskovanja term v Sloveniji. Otroci so za temo pokazali veliko navdušenje in zanimanje.

Ob pogovoru smo ugotovili, da otroci terme poznajo, saj so jih vsi vsaj enkrat že obiskali s svojimi družinami.

3.1 Terme

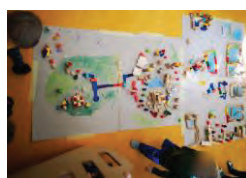
Narisali smo risbe na omenjeno temo po zamišljanju otrok. Ker so otroci terme že obiskali, so o njih povedali različne stvari: »Ljudje gredo bolani v zdravilno vodo in ta jih pozdravi, da gredo lahko domov in jih ne boli več«, »Tam imajo take mehurčke v vodi, ki te masirajo«, »Tam imajo tobogan«, »Tam imajo tako zdravilno vodo in se v njej lahko kopamo in jo pijemo«, »Tam so zdravniki, ki ti pomagajo«, »Imajo tako zdravilno blato«, »Obstajajo take terme za otroke in daš lahko otroka na tobogan, ti greš pa na masažo«... Ugotovila sem, da je naše znanje potrebno malo poglobiti.

3.2 Zgradimo Zmajčkove terme

Začeli smo z raziskovanjem. Ogljedali smo si različne video vsebine o termah, prelistali smo reklamne prospekte, ki so jih prinesli otroci iz družinskih izletov... Raziskovali smo kaj nam nudijo v termah, za kaj so pomembne, predvsem pa smo zbirali ideje kakšne terme si želimo in kako bi

realizirali naše predstave ter zamisli. Izdelali smo načrt in v sklopu projekta zgradili naše "Zmajčkove terme".

Spoznali smo različne poklice, ki pripomorejo k gradnji in nemotenemu delovanju term. Postali smo arhitekti za en dan in po skupinah zgradili »Zmajčkove terme« iz različnih materialov. Pri gradnji smo uporabili lesene konstruktorje, lego kocke, kartonske hišice, blago, karton... Otroci so pri gradnji podajali ideje in zamisli, v skupinah so se dogovarjali o natančnem poteku gradnje.

3.3 Zmajčkov salon zdravja

Igralnico smo opremili z ležalniki, manjšimi mizami, umirjeno glasbo in zatemnili prostor.

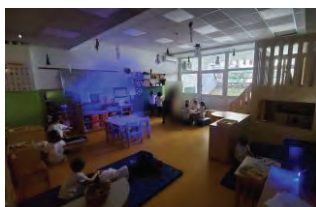
Otroci so aktivno sodelovali pri urejanju manjših mirnih kotičkov, ki so bili namenjeni sproščanju telesa ter doživljanju prijetnih občutkov ob tem.

Otroci so se preizkusili v različnih vlogah kot so obiskovalci, bolniki, wellness svetovalci, masažni terapevti, receptorji, rehabilitacijski zdravniki, fizioterapevti...

Najbolj so se vživeli v vlogo »masažnih terapevtov«, saj so od doma prinesli različne masažne pripomočke, nekaj pa smo jih naredili tudi sami.

Z raziskovanjem smo spoznali nove vrste blata, njihov izvor in sestavo ter uporabo le-teh v zdravilne in negovalne namene. Spoznali smo blato »fango« in »šota«, ki sta blatni oblogi iz naravne glin vulkanskega izvora. Njuna uporaba daje telesu toplotni učinek, s tem se lajšajo bolečine, poleg tega pa se uporablja tudi za obloge pri negovanju kože. Zamisel otrok je bila, da bi pripravili kopeli za roke z glino in termalno-mineralno vodo.

Dejavnost smo izvajali v parih, pri čemer smo menjavali vloge »obiskovalec« in »maser«. Nekateri otroci so se ob tem smejali in zabavali, drugim pa je bilo neprijetno ko so imeli blato na rokah in so ga hitro sprali z rok.

Ob raziskovanju in spoznavanju blagodejnih učinkov pitja in kopanja v izvirskih termalnih in mineralnih vodah, smo se osredotočili tudi na osnovni pomen vode. Otroci so že vedeli, da je le-ta nujno potreben vir preživetja vseh živih bitij zato smo se pogovarjali in raziskovali kje lahko najdemo neoporečno izvirsko in pitno vodo. Ob sprehodih v gozd smo iskali izvirsko pitno vodo

in jo našli na Golovcu, kjer smo si nato tudi napolnili naše plastenke. Otroci so ob tem povedali, da je mrzla kot bi bila v hladilniku. Na sprehodih po mestu smo dodobra spoznali in osvojili lokacije nameščenih pitnikov, ki so nam prišli prav da smo se z njimi odžejali.

3.4 Zmajčkova zdrava kulinarika

Posvetili smo se zdravi prehrani in skupaj vsakodnevno pripravljali malice z sadjem in surovo zelenjavo, katero so otroci prinašali od doma, ta pa je bila ekološko pridelana. Starši so nam pošiljali različne recepte, ki smo jih tudi preizkusili. Najbolj so nam bile vseč zdrave hranilne ploščice iz medu in semen, zato smo jih večkrat pripravili. Pripravljali smo sadne in zelenjavne napitke, za kar pa so otroci pokazali velik interes. Ob dejavnosti »Zmajčkova zdrava kulinarika« smo pripravili pogostitev z suhim sadjem, ki smo ga sami posušili, izvirsko vodo, ki smo jo natočili na Golovcu ter sadni napitki.

6. ZAKLJUČEK

Otroci so z aktivnim sodelovanjem pri načrtovanju in izvedbi projekta pridobivali nove izkušnje in spoznanja o pomenu vode za različne namene. Spoznali in razumeli so, da voda ni le nujni vir za preživetje vseh živih bitij in da je njena uporaba zelo razširjena.

Z izvajanjem različnih tematskih dejavnosti so otroci spoznali neoporečno pitno vodo, primerjali so izvirsko vodo in vodo iz pipe, podrobno so spoznali termalne vode ter njene zdravilne učinke. Prikazali smo primere dobre prakse s katerimi smo otroke ozaveščali o pomembnosti vode, saj je le-ta naše največje bogastvo.

7. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.

Nemec, B. in Krajnc, M. (2011). Razvoj in učenje predšolskega otroka: učbenik za modul Razvoj in učenje predšolskega otroka v programu Predšolska vzgoja. Ljubljana: Grafenauer založba.

Pendl Žalek, M. (2004). Aktivno življenje – zdravo življenje. Maribor: Rotis.

Prazna vreča ne stoji pokonci!

Sonja Flere

Vrtec Mojca, enota Mojca

sonja.flere1@guest.arnes.si

Star pregovor pravi, da »prazna vreča ne stoji pokonci« in so ga pravili tistemu, ki je bil neješč. Brez zaužitja (*zdrave*) hrane telo ne more funkcionirati. Na začetku šolskega leta sva s sodelavko opazili, da so otroci v najini skupini pogosto zavračali zajtrke ali pa kakšen drugi del obroka v dnevu. Zavedam se, da so zdravi vmesni obroki in prigrizki še kako pomembni za otrokovo dobro počutje in zbranost pri dejavnostih. V ta namen je bilo v letošnjem letu izpeljanih nekaj dejavnosti, s katerimi sem želela pri otrocih spodbuditi zavedanje o pomenu zdravega načina prehranjevanja in tako ponotranjiti zdrav življenjski slog.

Ključne besede: zdravo prehranjevanje, zdravje, otroci.

Abstract

An old proverb says, »an empty bag does not stand at the end«. We often says that, who does not eat. Without eating (healthy) food, the body cannot function. At the beginning of the school year, I noticed that the children in our group often refused breakfast or some other part of the day. I know that healthy snack is important for the child's well-being, concentration and activity. Because of that this year we carried out some activities with which I wanted to raise awareness among children about the importance of a healthy food and thus internalize a healthy lifestyle.

Key words: healthy eating, health, children.

1. UVOD

»Zdravje predšolskega otroka je vrednota, za katero se je potrebno potruditi, jo razvijati in negovati. (Lahe, 2011, str. 154) Eden izmed pomembnih dejavnikov zdravja je tudi zdrav zajtrk oz. zdravo prehranjevanje nasploh. Zajtrk je najpomembnejši dnevni obrok. Otroci, ki redno zajtrkujejo, imajo boljše miselne in spominske zmožnosti ter tako lažje sledijo. Menim, da pridobljene prehranske navade, ki se oblikujejo v otroštvu, vplivajo na način prehranjevanja in s tem tudi na zdravje v kasnejšem življenjskem obdobju. Prav zaradi tega je vključevanje zajtrka v zgodnjem otroštvu ključnega pomena, saj je del zdravega prehranjevanja in je pomemben dejavnik zdravega življenjskega sloga.

2. METODE DELA

Uporabljene so bile metode lastne aktivnosti in raziskovanja, metoda igre. *Veliko smo se pogovarjali* ob slikovnem materialu, sličice razvrščali in tako pri otroku razvijali zavest, kaj je zanj zdravo in kaj ne.

Dolgoročni cilj:

- Privzgajati zdrave prehranjevalne navade.
- Otrok ve, kako lahko sam skrbi za ohranitev lastnega zdravja.

Konkretni cilji:

- Prepozna in poimenuje zdrava živila za sestavo zajtrka in si sam sestavi zdrav zajtrk.
- Pozna pomen zdravega zajtrka za dober začetek dneva.

Za doseganje ciljev pa lahko veliko pripomore tudi naš pozitiven zgled, ki je po mojem mnenju ena pomembnejših metod dela v vrtcu, ki pa je del prikritega kurikuluma. Tako sva s sodelavko skozi celo leto otrokom privzgajali pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja pri vsakem obrokom.

Metode prikritega kurikuluma:

- *Risanje simbolov:* »riba za dobrega jedca« na dlani: otrok jo prejme, ko v svojem tempu in kulturno poje obrok, ki si ga izbere sam.
- *Otrokovo samostojno nalaganje hrane:* Samostojno dajanje solate na solatni krožnik.
- *Kdo bo 3., kdo bo 2., kdo bo 1.* Spodbujanje zaužitja še zadnjih kosov zelenjave pri zajtrku ali sadja pri malici.

3. REZULTATI

Po celoletnem ozaveščanju otrok o pomenu zdravega prehranjevanja sva s sodelavko dosegli, da se otroci z veseljem usedejo za mizo pred zajtrkom in komaj čakajo, da bodo postali »polne vreče«. S pomočjo metod prikritega kurikuluma sedaj več otrok posega po zelenjavi in sadju. Na sprehode in izlete z nahrbtniki pa z veseljem prinašajo sadje od doma in komaj čakajo na zdravo malico v naravi.

4. RAZPRAVA

Z otroki starih od 4 do 5 let smo se spraševali, kako bi izgledali, če zjutraj ne bi pojedli zajtrka? Verjetno bi bili kot prazna vreča. V ta namen smo se lotili priprave poskusa.

S striženjem sličic živil iz reklamnih katalogov smo jih sprva prepoznavali in poimenovali, nato smo jih razvrščali na zdrava in nezdrava živila. Zapisovali smo si tudi zajtrke, ki jih imajo otroci doma ter odkrili še kakšnega zdravega. Tako smo v navadni jogurt pričeli dodajati med in pest suhega sadja ter si obrok obogatili in si ga še nekoliko »posladkali«.

Iz sličic živil smo sestavljali zdrave zajtrke in za primerjavo tudi kakšnega manj zdravega. Nato smo sličice živil lepili na manjše žogice, s katerimi smo polnili prazno vrečo. Vrečo smo napolnili z zdravim zajtrkom in videli, da vreča stoji pokonci, medtem ko pri nezdravem zajtrku ni bilo tako. Razlika je bila res očitna.

Sestavljanje zdravega zajtrka

Poskus: Prazna vreča ne stoji pokonci

K zdravemu prehranjevanju in življenjskemu slogu nasploh otroke spodbujava tudi na izletih in daljših sprehodih. Takrat se dogovorimo, da s seboj prinesejo nahrbtnik s plastenko za vodo in en izbrani kos sadja ali zelenjave (jabolko, hruška, korenje ...). Tako se izognemo raznim sladkim ali slanim prigrizkom, ki bi jih otroci prinašali od doma. Otroci svoje sadje ali zelenjavo, ki ga prinesejo od doma, z užitkom pojejo.

Zdrava malica na izletih in pohodih.

Del zdravega prehranjevanja je tudi sodelovanje otrok pri pripravi jedi in napitkov. Z otroki smo že pripravili zdrave napitke, si vodo obogatili z limono in meto (nabrano na vrtčevskem vrtilčku), ter si spekli bezgove palačinke. S sodelavko sva pozorni na to, da otrok lahko sam reže sadje ali zelenjavo, sam pripravi potreben pribor in si uredi prostor ter sam poskrbi za ustrezno higieno rok. Večkrat se je izkazalo, da so otroci hitreje poskusili živilo ali jed, če so pri pripravi tudi sami sodelovali (*npr. otroci sami naberejo zelenjavo ali sadje v vrtilčku, sodelujejo pri pripravi jedi*).

5. ZAKLJUČEK

Zdravje otrok in vseh nas je pomembna vrednota. Že v otroštvu so zdrave prehranjevalne navade pomembne za kasnejši zdrav življenjski slog odraslih. Vse več je hitrega prehranjevanja, vse več je hitrega tempa življenja in vse več ljudi pozabi na prvi obrok dneva (t. j. zajtrk). Star pregovor »prazna vreča ne stoji pokonci« še kako velja. Pri zajtrku imamo več dobrih jedcev, saj drug drugega spodbujajo z besedami, da bojo tudi oni polne vreče. Z metodami prikritega kurikulumu in s prinašanjem zdrave malice v nahrbtnike pa smo dobili tudi več jedcev zelenjave in sadja.

6. VIRI

Lahe, M. (2011). Ohranjanje in krepitev zdravja predšolskih otrok. *Metodički obzori* 12, 6(2), 154.

Kurikulum (2012). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.

Očistimo naš gozd in potok

Suzana Grosek

Vrtec Šentjur

suzana.grosek@vrtec-sentjur.si

Področje ekologije lahko smiselno vključujemo že pri predšolskih otrocih. Z veliko dobre volje, truda, predvsem pa s svojim zgledom lahko že pri majhnih otrocih dosežemo ekološko ozaveščenost. Glavni namen vseh dejavnosti je, da otroci spoznavajo proces ločevanja odpadkov, njihove predelave in pomena za okolico. Ker je zdravje še vedno največja vrednota, moramo spremeniti navade, ki lahko vodijo v nezdrav način življenja. Zdravo življenje in ekologija sta tesno povezana, zato so aktivnosti namenjene tudi poznavanju prednosti ekološko pridelanih živil.

Ključne besede: odpadki, ločevanje, zabojnik, vodni filter

Abstract

The field of ecology can be partially included in the education of preschool children. With a lot of good will, effort, and with our example, we can achieve ecological awareness in young children. The main purpose of all activities is for children to learn about the process of waste separation, recovery and importance for the environment. Because health is still the greatest value, we need to change habits that can lead to an unhealthy lifestyle. Healthy living and ecology are closely linked, so the activities are also aimed at knowing the benefits of organically grown foods.

Key words: waste, sorting, bins, water-filter

1. UVOD

Stik otroka z naravo ter zavedanje njene vrednosti, ranljivosti okolja, spoštovanje, občudovanje ter želja po ohranjanju narave so bila moja vodila pri načrtovanju. Prav tako naj bo to naša dolžnost, da z večjo aktivnostjo na področju naravoslovja v vrtcu in doma otroke naučimo, kako skrbeti za naravo in živeti v sožitju z njo. Kljub poplavi informacij o skrbi za okolje je še vedno veliko ljudi, ki ne znajo, nočejo ali ne zmorejo ločevati odpadkov in poiskati načine za njihovo predelavo.

S sodelavko v skupini sva se odločili, da bova otroke seznanili s pomenom ločevanja odpadkov in njihovo predelavo. Vsako leto izvedemo eko mesec in tako pripravimo dejavnosti za eko projekt – OKOLJSKA VZGOJA, kjer otroke preko igre seznanimo z odpadki, ki so pomemben del našega življenja.

Poskrbimo, da bo naša okolica zelena in čista. Da pa bomo to dosegli, je potrebno spodbujati otroke k zbiranju in pravilnemu ločevanju odpadkov, saj bodo tako svoje izkušnje in

pridobljeno znanje prenašali na starše, svojo družino in ostalo družbeno okolje (Košmrlj, 2010).

Z otroki se lahko o varovanju okolja pogovarjamo, vendar je najpomembnejše, da otroci vse to doživijo s pomočjo dejavnosti, saj si bodo le tako pridobili nove izkušnje in znanje. Pri tem ima pomembno vlogo vzgojitelj, ki načrtuje dejavnosti, pri katerih so otroci aktivni na področju ekologije (izdelava zabojnikov, obisk ekološkega otoka, opazovanje okolice ...).

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti sem uporabila različne metode: igro, opazovanje, pogovor, poslušanje, opisovanje, spoznavanje z lastno aktivnostjo, čutno zaznavanje, raziskovanje.

3. REZULTATI

Z izvedbo dejavnosti o onesnaženem okolju (potok in gozd) so otroci dobili izkušnjo lastnega raziskovanja s tem, ko so pred in po izvedeni dejavnosti kritično razmišljali, v ponujenih aktivnostih aktivno sodelovali in skozi vse dejavnosti medsebojno komunicirali.

Naš cilj je bil ustvariti nekaj novega iz odpadne embalaže, vendar je sam proces otrokom ponujal številne možnosti za usvajanje znanj in spretnosti iz različnih vzgojnih področij. Utrjevali smo znanje o ločevanju odpadkov (plastenke, steklenice, čista embalaža od soka ali mleka, reklame, kartonske škatle različnih velikosti, zamaški ...). Pogovarjali smo se, zakaj je potrebno ločevanje odpadkov in kaj pomeni recikliranje. Otroci so kar nekaj stvari že vedeli o pomenu ločevanja odpadkov. Skupaj smo prišli do ugotovitev, kako pomembno je ločevanje odpadkov za boljši in lepši svet in ugotovili, da lahko nekatere odpadke ponovno predelamo in uporabimo.

4. RAZPRAVA

Kot uvod v temo sem otrokom pripovedovala zgodbo, kako sem se sprehajala ob potoku in po gozdu ter kar naenkrat naletela na divje odlagališče smeti. V vrtec sem prinesla odpadke in onesnaženo vodo iz potoka ter fotografije odlagališča smeti. Otrokom sem predstavila svojo zgodbo ob kateri so bili precej zgroženi. Pričeli so razmišljati in kritizirati ljudi, ki so to storili. Pogovor je potekal o ločevanju odpadkov, kam z odpadki, kako reciklirati in kako prečistiti vodo.

Za lažjo predstavo poteka ločevanja odpadkov sem jim predvajala dve poučni oddaji o ločevanju odpadkov: Zakladi, ki jih najdemo doma ter Kapljica in Listek raziskujeta: Kam gredo odpadki, ko jih odvržemo.

V igralnici smo uredili ekološki otok. Otroci so pobarvali štiri škatle različnih barv. Tako smo imeli v igralnici rumen, rdeč, zelen in rjav "zabojnik".

Pripravila sem koticke, kjer je ena skupina ločevala smeti v zabojnike, ki smo jih predhodno pobarvali in pripravili napise.

Z drugo skupino otrok smo izdelali FILTER ZA VODO. Pri izdelavi so otroci opazovali in se čudili, kako je umazana voda tekla skozi filter in v kozarec pritekla čista voda brez odpadkov in umazanije. Ob tem so komunicirali, se čudili in z velikim zanimanjem sodelovali. Ugotovili so, da onesnaženo vodo lahko prečistimo in znova uporabimo.

V tretjem kotičku smo opazovali material, ki smo ga uporabili za filter. Otroci so poimenovali material, ga primerjali, tipali in spoznavali. Četrta skupina je sestavljala kartonske sestavljanke o odpadkih.

5. ZAKLJUČEK

Ob koncu projekta lahko ugotovim, da so otroci pri dejavnostih aktivno sodelovali. Do svojih spoznanj (kako očistiti vodo in ločevati smeti) so prišli preko igre, lastne aktivnosti, s ponavljanjem in posnemanjem. Bili so komunikativni, vztrajni, radovedni in iznajdljivi. Zadovoljna sem, da so otroci pridobili izkušnje in se seznanili s pomenom odgovornega ravnanja z odpadki. To sem opazila, kadar smo se sprehodili do bližnjega ekološkega otoka in skupaj ugotovili, da ima vsak smetnjak svojo barvo. Opazovali smo kamione, ki so natovarjali smeti in jih odvažali. Spremljali smo, če pravi kamion naloži prave smeti. Naslednje dni smo pogovore o odpadkih in onesnaženi vodi nadaljevali na sprehodih v gozd, kjer nas je pot vodila mimo potoka in smo bili pozorni na smeti, katere smo pobrali in odnesli na ekološki otok ter jih tam razvrstili v določene zabojnike. Pogovarjali smo se tudi o tem, kako bi jih lahko še uporabili ali reciklirali.

Cilj je bil v celoti dosežen, saj so otroci opozarjali na odpadke po tleh, jih opazili v naravi. Največ čudenja in vprašanj so imeli pri vodnem filtru. Ugotovili so, da odpadki na tleh in v vodi škodujejo živalim in ljudem. Menim, da so otroci prevzeli svoj del odgovornosti za ravnanje z odpadki, za bolj urejeno in čisto naravo ter okolje.

Odrasli se zavedajmo, da z dobrim zgledom vplivamo na nadaljnje generacije ljudi. Poskrbimo skupaj, da bodo naši voda, zrak in narava čisti in dostopni vsem živim bitjem.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Košmrlj. M. (2010). Ekologija v predšolskem obdobju. Jezero: Morfem.
- Pridobljeno 2. 12. 2021 iz <https://youtu.be/Rh9XGrbLNic>
- Pridobljeno 2. 12. 2021 iz: <https://youtu.be/Bv40s6y8E2o>

Igralnica v naravi

Suzana Pepel

Osnovna šola Šmarjeta – Vrtec Sonček

suzana.pepel@os-smarjeta.si

Travniki in gozdi se lahko tudi v najzgodnejših letih izkažeta kot idealno vzgojno-učno in spodbudno okolje za razvijanje spretnosti na vseh področjih (narava, jezik, gibanje, matematika, umetnost, družba). Otrokom omogočata optimalen razvoj njihovega znanja, veščin in izkušenj ter jim nudita ustrezne izzive za celostni (fizični, psihosocialni in kognitivni) razvoj. Igrivo bivanje v naravi, daje v ospredje učenje skozi igro in neposredno pridobivanje osnovnih znanj za življenje.

Ključne besede: naravno okolje, predšolski otrok, igra, raziskovanje, učenje.

Abstract

The meadow and the forest turn out to be an ideal educational and learning as well as stimulative environment for developing children's skills at an early age in all areas (nature, language, movement, mathematics, art, society). They enable children optimum development of their knowledge, skills and experience and offer them appropriate challenges for the overall (physical, psychosocial and cognitive) development. Playful stay in nature helps learning through play and indirect acquisition of basic life skills to come to the fore.

Key words: natural environment, preschool child, play, exploration, learning.

1. UVOD

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad (Kurikulum za vrtce, 1999).

Stavek iz kurikula, ki nas postavi pred izziv, ali vse to lahko izvedemo tudi v skupini prvega starostnega obdobja? Lahko, če imamo to srečo, da vrtec leži v okolju, kjer smo obdani s številnimi travniki, gozdom, potokom, ki nam ponujajo številne učne možnosti, raziskovanj in doživetij.

Vsakodnevno se soočamo z odločitvijo, ali bomo dejavnosti izvajali v igralnici med štirimi stenami ali jih bomo prenesli v igralnico pod milim nebom.

Pri odločitvi si lahko pomagamo z dvema vidikoma; kaj vse se nam lahko zgodi (padci, piki, poškodbe, frustracije ob neuspehu, umazana in strgana oblačila, mraz...) oz. kaj prijetnega bomo zunaj v naravi doživeli (smeh, veselje, svobodo, raziskovanje, ustvarjalnost...). S spodbujanjem doživljanja narave preko konkretnih dejavnosti v naravi želimo otrokom omogočiti in pomagati, da razvijejo čut za drugega, naravo in zdravje.

V naravi se otroci dobro počutijo, veliko je smeha, sreče in dobre volje, ogromno je gibanja, pridobivanja senzornih izkušenj, boljše so kognitivne sposobnosti, večja je socialna kohezija, manjša je agresivnost, večja je motivacija za učenje, večja čustvena odzivnost in stabilnost...(Györek 2014, str. 25).

2. METODE

Našo igralnico v naravi smo obiskovali skozi vse leto. Pri dejavnostih smo uporabljali različne metode dela: igre, lastne aktivnosti, raziskovanja, opazovanja, poslušanja, branja, opisovanja, poimenovanja, razvrščanja, razlage.

3. REZULTATI

V mesecih, ko smo izvajali veliko dejavnosti v naravi je bilo opaziti vedno boljšo koncentracijo in zanimanje otrok za svet okrog nas. Otroci so bili pozorni na vsak zvok, ki jih je zmotil na naši poti, na živali, rastline. Pri svojih dveh letih prepoznajo vsaj deset različnih rastlin, ki jih srečamo na travniku in gozdu, prepoznajo sled (odtis) muce in psa. Urili smo se tudi v velikostnih odnosih npr. velik/majhen kamen, kratka/dolga veja, visoko/nizko drevo...

Zanimiva je izjava staršev, ko le ti rečejo »...saj prepozna več rastlin kot jaz, ko greva skupaj na sprehod...«

4. RAZPRAVA

Ob prvem srečanju s starši, na uvodnem roditeljskem sestanku, sem jih seznanila z našim namenom in ciljem, da v čim večji meri izvajamo dejavnosti v naravi. Kljub dvomu v gibalne sposobnosti svojih otrok (starost otrok od leta in pol do dveh let) nekaterih staršev, se je večina strinjala z izzivom.

Kot smo se dogovorili so starši v vrtec dostavili gumijaste škornje in dežne hlačke za naše lažje neovirano raziskovanje.

Naše prve skupne poti so bili predvsem sprehodi ob vrvcici, po varnih poteh okoli vrtca in bližnjih kolovozih. Na ta način so se otroci navadili na hojo v skupini in najšibkejši vzpostavili zaupanje v naju.

Slika 1 in 2: Prvi skupni sprehodi in navajanje na hojo po neravnem terenu.

Jesen nas je velikokrat zvalila na travnik in v gozd, kjer so otroci s svojim čudenjem in raziskovanjem navduševali tako naju s sodelavko kot starše. Njihovo usvajanje novih spretnosti, besed, pesmic, zgodbic v objemu narave je bilo izjemno.

Slika 3, 4 in 5: Čudenje veličini drevesa ter zaznavno, gibalna in simbolna igra.

Ves čas sva dejavnosti v naravi prepletali z drugimi področji dela v vrtcu. Z različnimi spodbudami sva vedno želeli k sodelovanju vključiti vse otroke. Hkrati sva na ta način lahko opazovali vse otroke in spremljali njihovo razvojno stopnjo, karakterje in navade. Glede na vse to sva nadaljnje dejavnosti načrtovali sproti in čim več izhajali iz otrok.

Ob vseh teh dejavnostih sva morali biti posebno pozorni tudi na varnost otrok, saj v tej starosti želijo predmete, ki jih spoznavajo tudi okušati.

Slika 6 in 7: raziskovanje travnika in poslušanje zgodbe na travniku.

Seveda smo se igrali in raziskovali tudi v igralnici saj včasih vreme res ne dopušča vseh izzivov z najmlajšimi v naravi. S tem vedenjem smo iz naših potepanj v igralnico vedno znova prinašali različne materiale, ki smo jih uporabili v takšnih dneh.

Slika 8: igra s snegom v igralnici.

5. ZAKLJUČEK

Dr. Ranko Rajović pravi, da je otroštvo pomembno življenjsko obdobje, kjer otroci telesno zorijo, usvajajo osnovne spretnosti, spoznavajo sebe ter razvijajo strategije za samostojno učenje, nas opozarja, kako pomembna je vloga nas odraslih. Koliko škode lahko otrokom naredimo s svojim neznanjem in oviranjem npr., da jih ne pustimo plezati, skakati, se vrteti in raziskovati. (Juriševič, Rajović, Drgan 2010, str. 3-5)

Moje mnenje je, da je učenje z izkušnjami veliko bolj učinkovito ter doživeto kot učenje med štirimi stenami. Res je, da velikokrat naletimo na različne ovire in bi bilo dosti enostavneje dejavnost izvesti v igralnici, vendar naju zadovoljni obrazi otrok, vedno znova ženejo v naravo.

6. LITERATURA

Györek, N. (2014). Otroci potrebujemo gozd. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko in Vrtec Antona Medveda Kamnik.

Juriševič, M., Rajović, R., Drgan, L., (2010). NTC učenje: Spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

Zelišča so naše prijateljice

Špela Knafelj Borovič

OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas, Vrtec Zala, enota Sovodenj

spelakb@gmail.com

V letošnjem šolskem letu 2021/ 2022 smo se vključili v projekt Šolska VRTilnica. Cilj je bil, da otroci poleg spoznavanja različnih zelišč in njihovih pozitivnih učinkov na zdravje, spoznajo, da je uporaba zelišč lahko veliko širša. Otroci so s pomočjo opazovanja in aktivnega učenja odkrivali zelišča s pomočjo vseh čutil. Otroke sem spodbujala, da razmišljajo širše. Na ta način sem želela vplivati na njihovo ustvarjalnost. Najpomembnejše pa je seveda otroke naučiti odgovornega in spoštljivega odnosa do narave.

Ključne besede: projekt, zelišča, otroci, ustvarjalnost, narava

Abstract

In this school year 2021/2022, we joined the School VRTilnica project. The goal was for children to learn, in addition to learning about different herbs and their positive effects on health, that the use of herbs can be much broader. Through observation and active learning, the children discovered herbs with all their senses. I encouraged the children to think more broadly. In this way, I wanted to influence their creativity. The most important thing, of course, is to teach children a responsible and respectful attitude towards nature.

Key words: project, herbs, children, creativity, nature

1. UVOD

V Kurikulu (1999) je opredeljeno, da je narava posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Vse to nam strokovnim delavcem v vrtcu pomaga, da lažje načrtujemo dejavnosti, jih spremljamo in evalviramo.

Lansko leto smo na enoti Sovodenj končno postavili zeliščni vrt, zato smo se odločili da letos nabor dejavnosti v zvezi z zelišči razširimo. Otroci imajo to srečo, da živijo na podeželju, kjer imajo vsi svoj vrt ali celo njivo. Zelišča v večini precej dobro poznajo in zato so jih dejavnosti v zvezi z zelišči zelo zanimala. Glavni namen je bil, da skupaj z otroci izvedemo aktivnosti, kjer bomo razširili samo uporabnost zelišč. Zadeve smo se lotili korak za korakom.

2. METODE

Med vsemi dejavnostmi, ki smo jih izvedli so se prepletale metode opazovanja, aktivnega učenja, delo z lutko, pogovor, pripovedovanje in demonstracija.

3. REZULTATI

Ker je na našem zeliščnem vrtu prezimil peteršilj smo ga spomladi narezali in odnesli v kuhinjo. Tako nam dnevno juho popestri zdravo zelišče, ki je poleg tega, da je aromatično tudi zelo zdravo in bogato z minerali in vitamini. O vseh naštetih zdravilnih učinkih smo seveda prebrskali po naši bogati knjižni zbirki, ki jo imamo v vrtcu. Zelišča smo uporabili tudi za naš jutranji pozdrav. Vejica peteršilja, ki je potovala od otroka do otroka, je bila namenjena vonjanju, opazovanju, nekateri so ga tudi okušali.

O najbolj pogostih in znanih zeliščih smo poiskali tudi slike in naredili dva velika plakata, ki krasita našo igralnico. Tako so se lahko otroci ob ogledu slik pogovarjali in zastavljali vprašanja, odgovore smo iskali v knjigah ter na internetu. Na podoben način smo spoznali tudi meliso. Meliso smo najprej tipali, vonjali in okušali. Njene vejice smo postavili tudi v vaze, ki so krasile in aromatizirale našo igralnico. Prav tako smo listke melise dali v čajnik. Med tem ko smo čakali na naš aromatični čaj, smo si ogledali projekcijo Mija in njena zeliščna pravljica. Projekcijo sem ustvarila sama s pomočjo otroških risbic. Otroci so jo seveda z zanimanjem spremljali. Ob koncu smo ugotovili, da nam zelišča nudijo neskončen izbor jedi, čajev, namazov in drugih pripravkov, ki se jih lahko poslužujemo.

O melisi smo prebrali marsikaj zanimivega. Predvsem to, da pomirja, da pomaga pri zaprtju in pri virusu Herpes simplex (Galle Toplak, 2008). Med tem časom je bil naš melisin čaj že pripravljen. Čajnik smo odnesli na igrišče, si pognili deko za piknik in uživali v čajanki na prostem. Meliso so otroci na koncu tudi risali z voščenko s pomočjo opazovanja. Na ta način smo poskrbeli za medpodročno povezovanje v vrtcu.

Slika 1: Čajanka na igrišču (melisin čaj)

Naslednje zelišče ki smo ga spoznavali je bil drobnjak. Dejavnost smo povezali z umetnostjo. Obiskal nas je kuhar Mario iz Italije (ročna lutka). Predstavil nam je drobnjak, ki ima veliko vitamina C in ima podobne snovi kot česen (Rode, 2006), nato pa nam je pripravil čudovit namaz. Vsako zelišče in sestavino nam je predstavil in ga dodal v namaz. Tudi za okušanje namaza smo izbrali naravo. Odpravili smo se na jaso ob gozdu, pognili smo deko in uživali v okušanju. Vonj cvetlic in petje ptic so namaz naredili še bolj okusen. Za piko na i je poskrbela še prosta igra otrok v naravi.

Drobnjakov namaz kuharja Maria smo naredili iz naslednjih sestavin: drobnjak, peteršilj, skuta, kislá smetana, mleta paprika, sol, poper, mleta semena lana in sezama ter gorčice.

Slika 2: Zeliščni namaz s pomočjo lutke Mario

V mesecu maju se je narava bohotila v vsej svoji razsežnosti. Ponujala nam je neskončno morje priložnosti za učenje. Vrtec namreč stoji neposredno v naravi. Le streljaj od vrtca imamo gozd, travnike, jase, gozdne poti ... Na sprehodu so otroci opazili tudi materino dušico. Seveda smo jo nabrali, si skuhalo čaj in jo vonjali. Na koncu smo iz posušenih cvetov naredili tudi mini blazinice, ki bodo otrokom služile za pomirjanje prehladnih obolenjih oziroma kašlja.

Slika 3: Nabiranje materine dušice

Ker pa sem želela, da zelišča in njihovo uporabnost razširimo tudi na področje kozmetike, smo se odločili, da v skupino povabimo izkušeno zeliščarko ga. Marijo. Predstavila nam je kako lahko iz zelišč naredimo negovalne kreme. Osnovna zelišča so bila: kamilice, sivka in perila. Zelišča so si otroci ogledali in jih vonjali. Pogovorili smo se o zdravilnih učinkovinah zelišč. Otroci so z veseljem sodelovali, k njihovem znanju pa zagotovo vpliva okolje v katerem živijo in dejstvo, da imajo vsi otroci doma tudi svoj vrt.

Vsako zelišče ima določeno zdravilno učinkovitost. Zato imajo tudi kreme določen namen, odvisno iz katerega zelišča ali mešanice jih pripravimo.

Kamilica in sivka pomirjata, perila pa celi. Zelišča so bila skrbno izbrana, saj smo želeli, da so za otroško kožo nežna.

Ga. Marija nam je predstavila sam postopek izdelave kreme. Iz danih zelišč je treba najprej narediti macerat. To je namok zelišča v maščobo, v tem primeru v olivnem olju. Macerat po določenem času precedimo in ga v posodi zmešamo z olivnim oljem, s kokosovo maščobo ali karitejevim maslom. Dodamo stopljen čebelji vosek in zmes mešamo ter grejemo na primernem ognju. Po želji lahko dodamo tudi eterična olja.

Zmes zlijemo v posode in jih dobro zapremo. Ohlajene uporabljamo za nego celega telesa. Otroci so kremo, ki je že bila pripravljena tudi preizkusili. Vonjali so jo in si jo mazali po roki. Vsak je potem eno malo kremico odnesel tudi domov.

Na koncu smo od ga. Marije dobili v dar tudi sadiko perile. Posadili smo jo na naš zeliščni vrt in komaj čakamo, da zraste.

Slika 3: Obisk zeliščarke ga. Marije – priprava krem

Ga. Marija se v prostem času poleg zelišč ukvarja tudi s poezijo. Posebej za nas je pripravila pesem Teta Pehta. Otroci so pesem na kartončkih odnesli domov, na hrbtno stran pa so s svinčnikom in barvicami narisali kar so doživeli na zeliščni delavnici.

Teta Pehta

Teta Pehta

brihtna buča,
ona zna, ona ve,
da za vsako bolezen ena rožca je!

Bela, rumena,
nežna, pekoča,
užitna, al pa le
za žavbco porabi se!

Teta Pehta,
brihtna buča,
vse zna, vse ve!

Ona iz rožce recnijo nardi!

Naj živi!

(Avtorica: Marija Knafelj)

Opazili smo tudi, da je bezeg v polnem razcvetu. Ponujal nam je ogromno možnosti za uporabo. S pomočjo knjig in otroških idej smo ugotovili, da bezeg lahko naberemo za čaj, lahko naredimo sirup ali šabezo. Bezgove cvetove lahko ocvremo v masi za palačinke, itd.

V knjigi g. Ašiča smo prebrali, da čaj iz bezga blaži katar v dihalih in kašelj, pomaga pri izkašljevanju, zdravi bolno grlo, pomaga pri gripi, astmi, pljučnici, bronhitisu itd. (Ašič, 2007) Odločili smo se, da naredimo šabeso. Odpravili smo se po cvetove, jih namočili v vodo v katero smo dodali sladkor, vinski kis in limone. Počakali smo dva dni in šabesa je bila pripravljena za pitje. Njami, kako je bila okusna in zdrava!

4. RAZPRAVA

Otroci so s pomočjo dejavnosti spoznali zelo veliko zelišč. Mislim, da je bil zelo dobro realiziran cilj, da smo uporabo zelišč razširili. Ugotovili smo, da lahko iz zelišč kuhamo čaje, pripravljamo napitke, služijo nam kot dodatek jedem, iz zelišč lahko pripravimo namaz, naredimo kreme ali pa aromatične balzinice. Najpomembneje pa je, da je bila večina dejavnosti črpana iz idej otrok.

5. ZAKLJUČEK

Narava je neizčrpen vir učenja. Ponuja nam ogromno bogastva. Prav je, da otroke že zgodaj naučimo spoštljivega in odgovornega odnosa do narave. Poleg vsega naštetega otroke s pomočjo narave in zelišč učimo pomena zdravega načina življenja. Zakaj bi posegali po kupljenih prehranskih izdelkih, ko pa imamo tik pred nosom pravo bogstvo.

Le z ustreznim pristopom in krepitevijo raziskovalnega duha pri otrocih, se lahko nadejamo, da bodo tudi naši najmlajši živeli v sožitju z naravo in zanjo ustrezno poskrbeli tudi za nadaljnje rodove.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Ašič, S. (2007). Domača lekarna patra Simona Ašiča. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Rode, J. (2006). Zdravilna zelišča. Kranj: Narava.

Galle Toplak, K. (2008). Zdravilne rastline na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Vremenski pojavi

Špela Poljanšek

Vrtec Sežana – enota Lehte

poljansek.spela@gmail.com

V naši skupini dajemo velik poudarek dejavnostim na prostem. Nekega dne žal nismo mogli ven, ker je deževalo in tako smo začeli opazovati vreme. Pričeli smo z vremensko uro in tabelo, kamor smo kar nekaj časa beležili simbole za vremenske pojave. Tako so otroci spoznali deževno vreme, oblačno, sončno vreme, ker živimo na Krasu velikokrat piha burja in pozimi je zapadel sneg. Zelo radi beremo, zato so bile zgodbe Bor in Bina v dežju, Bor in Bina v vetru in Bor in Bina na soncu, dobra motivacija. Otroke sem želela spodbuditi k temu, da začnejo opazovati vreme in kako vreme vpliva na nas.

Ključne besede: vreme, dež, veter, sonce, simboli za vremenske pojave.

Abstract

In our group we place great emphasis on outdoor activities. Unfortunately, one day we couldn't get out because it was raining and that's how we started watching the weather. We started with a weather clock and a table where we recorded symbols for weather events for quite some time. The children learned about the rainy weather, the cloudy, sunny weather, because we live on the Kras often blowing wind and in winter there is snow. We love to read, so the stories of Bor and Bina in the rain, Bor and Bina in the wind and Bor and Bina in the sun were, good motivation. I wanted to encourage my children to start observing the weather and how the weather affects us.

Keywords: weather, rain, wind, sun, symbols for weather events.

1. UVOD

O vremenu vsakodnevno poslušamo na radiu, televiziji, beremo v časopisu. Redkokdaj pa se vprašamo, kaj je vreme. Vreme je trenutno stanje v ozračju, ki nastane zaradi vremenskih dejavnikov, kot so temperatura, vlaga, zračni tlak in tako dalje.

<https://oddeznaksoncu.splet.arnes.si/splosno/kaj-je-vreme/>

Ker je to kompleksen pojav v ozračju in je to za otroke stare od 2 do 3 let pretežko razumeti, sem otrokom vreme približala s tem, da spoznajo vremenske pojave, kot so dež, veter, sneg, sonce.

Vsi naravni pojavi, ki jih otroci srečujejo vsakodnevno, so odlična motivacija. Ker so kompleksni, jih je potrebno za otrokovo razumevanje dobro poznati in razumeti (Čepič, 2012). V procesu vzgojno-izobraževalnega dela, sem si zastavila naslednja cilja:

- otrok odkriva in spoznava pojave na nebu in vremenske pojave,

- opazovanje sprememb v naravi.

Otroci so pri raziskovanju spoznali simbole za vreme. Marsičesa smo se naučili skozi igro, ki se je razvijala v sončnih dneh ob pihanju prijetnega in manj prijetnega vetra. Igra na snegu je bila za otroke zelo zanimiva, saj redkokdaj doživijo sneg v naših krajih. Tudi v deževnih dneh smo se veliko naučili.

2. METODE

Pri izvajanju pedagoškega dela sem uporabila različne metode dela. Uporabila sem metodo pripovedovanja, razlage, kjer sem govorila in razlagala doživeto, razločno, s primerno jakostjo in hitrostjo govora, in metodo pogovora, razgovora, kjer sem otrokom postavljala odprti tip vprašanja. Vprašanja so bila jasna, kratka, primerna njihovi starosti. Otrokom sem dala dovolj časa za razmislek. Metodo demonstracije in opazovanja sem otrokom pokazala s pomočjo slik, predmetov. Pri metodi igre so bili otroci sproščeni, aktivni in ustvarjalni. Metodo spodbujanja sem uporabila pri motivaciji, med dejavnostmi in pri sami evalvaciji.

3. REZULTATI

3.1 Bor in Bina v dežju

V oddelek otrok, starih od 2 do 3 let, je vključenih 14 otrok. Sklop dejavnosti se je pričel z ugotovitvijo otrok, da ne moremo na igrišče, ker zunaj dežuje. Možnosti za igro na prostem ni bilo, bil pa je pravi dan za pogovor o vremenu. Na prvo vprašanje kaj je vreme, otroci niso znali odgovoriti. Nato so pogledali skozi okno in rekli, da dežuje. Zanimalo nas je, kakšno bo vreme jutri in kaj je vreme. Tako smo najprej izdelali tabelo, kamor smo vsakodnevno beležili vreme in s tem spoznali simbole za vremenske pojave. Izdelali smo vremensko uro, katera nam je pomagala pri beleženju. Prava zabava se je pričela, ko smo starše prosili za dežnike, dežne plašče in škornje, ki so jih otroci prinesli v vrtec. Po nestrpnem pričakovanju je le prišel dan, ko so si otroci naredili dežne plašče, si obuli škornje in vzeli dežnike. Odpravili smo se na sprehod, kjer so otroci najraje in z navdušenjem skakali po lužah. Nato smo prebrali zgodbo Bor in Bina v dežju, na vrstico nizali dežne kaplje, izdelali dežnike s tiskanjem. Zelo jim je bila všeč pesmica Dežek (Janez Bitenc), kjer so tudi zaplesali.

Zdaj na nasek, zdaj na glavo, zdaj na strehe in zemljo.

(pokažete na nos, na glavo, z dlanmi naredite streho nad glavo)

Rajam, plešem kot vrtavka, da nihče ne zna tako.

(vrtite dlani)

Kdo me zdaj še ne pozna? Droben dežek sem z neba.

(pokažete na sebe in s prsti nato ponazarjate padanje kapljic)

Kdo me zdaj še ne pozna? Droben dežek sem z neba.

(pokažete na sebe in s prsti nato ponazarjate padanje kapljic)

3.2 Bor in Bina v vetru

Z vetrom na Krasu nimamo težav in kmalu je zapihala burja. Na teraso smo pritrdili vetrnice in otroci so ugotovili, da se vrtijo, ko zapiha veter. Naučili smo se pesmico Janeza Bitenca Burja piha, ki smo jo uporabili kot izštevanko.

Burja piha čez gore,

dežek pada na polje,

sonce se skoz veje smeje,

veter pa oblake šteje:

en, dva tri, pojdi ven ti!

Prebrali smo zgodbo Bor in Bina v vetru in izdelali zmaje, ki so jih otroci z veseljem spuščali na našem igrišču.

3.3 Bor in Bina na soncu

Otrokom je bila zelo všeč zgodba Bor in Bina na soncu. O soncu smo zbrali veliko informacij. Najpomembnejša je ta, da je sonce bolj škodljivo kot koristno, seveda, če se pred vročimi sončnimi žarki ne zaščitimo. Da so se otroci zaščitili pred soncem, smo izdelali kape s katerimi smo odšli na sprehod. Na igrišču smo naredili šotor, v katerem so se otroci veliko igrali.

4. RAZPRAVA

Otroci so imeli možnosti in spodbude, da sprašujejo o tem, kar vidijo, učili so se iskati odgovore tako, da opazujejo, raziskujejo, eksperimentirajo, opisujejo, razlagajo. Spoznavali so obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je bil stik z njo običajen del njihovega življenja.

Zadana cilja smo skozi dejavnosti realizirali. Sneg imajo otroci najrajši. Tako smo v zimskem času skrbeli za ptice in jim nosili hrano v ptičje hišice. Ugotovili so, da vreme lahko uprizorijo tudi z lastnimi instrumenti: tapkanje s prsti po mizi je pomenilo dež, udarjanje s pestmi je pomenilo točo, drgnjenje dlani po mizi pa veter. Ko je sijalo sonce, so se božali po ličkih, da jim je postalo toplo, kot nas pogrejejo sončni žarki. Te čutne zaznave so še poglobile prijetne izkušnje in vtise ob spoznavanju naravnih pojavov.

Vse izdelke, pesmici, izštevanko itd. smo razstavili na panoju pred našo igralnico, ki so si ga lahko ogledali vsi obiskovalci našega vrtca.

5. ZAKLJUČEK

Vrtec je okolje, ki otrokom nudi prostor za igro, razvedrilo, daje možnosti za učenje, opazovanje narave v vsej svoji lepoti in razsežnosti. Kraj, kjer se da čutiti vpliv vremena in vremenskih sprememb na ljudi, živali in rastline. Otroci so tako postali občutljivi za zaznavanje in opisovanje vremenskih pojavov. Spoznali in usvojili so simbole za vremenske pojave in ugotovili, da se vreme vsakodnevno spreminja. Otroke je sklop o vremenu tako pritegnil, da

vreme še sedaj spremljamo in beležimo v izdelano tabelo. Zelo pomembno je tudi sodelovanje z družinami. Starši so bili zelo odzivni in veseli, da so se otroci veliko naučili.

6. LITERATURA

Dr.Čepič, M. Prikazi vzgoje in izobraževanje 6- 2011-XLII/1-2012 Pedagoška Univerza v Ljubljani.

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Marijke ten Cate. (2006). Bor in Bina v dežju. Tržič: Učila International.

Marijke ten Cate. (2006). Bor in Bina v vetru. Tržič: Učila International.

Marijke ten Cate. (2006). Bor in Bina na soncu. Tržič: Učila International.

Voglar M., Nograšek M. (1982). Majhna sem bila. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

<https://oddezjaksoncu.splet.arnes.si/splosno/kaj-je-vreme/>

Voda za življenje in igro

Tadeja Težak

Vrtec Jožice Flander Maribor

tezaktadeja@gmail.com

Voda je pomemben element za vsa živa bitja. Že rek govori, da brez vode ni življenja. Z vodo se otroci srečujejo vsakodnevno – pri umivanju rok, telesa, pitju vode, vremenskem pojavu – dežju, pri igri z vodo, čofotanju po lužah. V našem vrtcu dajemo velik poudarek pomenu vode za življenje že v prvem starostnem obdobju, saj otroci v tem obdobju zelo radi segajo po vodi. Zato sem tudi v moji skupini otrokom ponudila različne dejavnosti z vodo. Pomembno je, da smo otrokom pri vseh ponujenih temah in vsebinah odrasli dober vzgled.

Ključne besede: voda, igra, predšolsko obdobje, raziskovanje.

Abstract

Water is an important element for all living creatures. The saying goes that there is no life without water. Children encounter water on a daily basis - when washing their hands, their body, when drinking water, daily weather - rain, playing with water, splashing in puddles. In our kindergarten, we place great emphasis on the importance of water for life in the first age group, as children love to reach for water during this period. That is why I also offered various water activities to the children in my group. It is important, however, that we set a good example for children in all the topics and contents offered.

Key words: water, play, preschool period, research.

1. UVOD

Letos sem otrokom v vrtcu Jožice Flander Maribor, v skupini Polžki, kombinirani oddelek 2–4 leta, ponudila temo o vodi. Narava nas sama po sebi motivira in vabi k raziskovanju. Nudi nam veliko dobrega, zanimivega, narava nas bogati. V naravi se srečujemo z različnimi dejavniki, kot so podnebne spremembe, skrb za naš planet, ločevanje odpadkov, skrb za rastline, živali in vodo. Voda je naše največje naravno bogastvo, zato moramo zanjo skrbno skrbeti. Naše vodilo je bilo, da se bomo trudili in lepo skrbeli za naš planet Zemlja, da ne bomo onesnaževali okolice (tako da odpadkov ne bomo metali v naravo, v potoke, morje, ker potem naša voda ne bo več čista). Na začetku sem otrokom zastavila v razmislek vprašanja, in sicer: kaj je voda kdaj in kje se srečujemo z vodo. Otroci so podajali najrazličnejše odgovore: *morje, luže, mi pijemo vodo, voda teče s pipe, bazen za plavanje, igra z vodo*. Odgovori so bili izhodišče za različne načrtovane dejavnosti v skupini in pedagoško delo. V samo načrtovanje sem vključila

tudi otroke. Zajela sem vsa področja dejavnosti Kurikuluma za vrtce (narava, družba, gibanje, jezik, umetnost, matematika) in sledila ciljem vseh področij dejavnosti. Otrokom sem nudila možnost lastne aktivnosti, raziskovanja, izkustvenega učenja, igre, opazovanja, eksperimentiranja.

2. METODE

Pri sami izpeljavi dejavnosti sem sledila različnim metodam dela: vodenja, lastne aktivnosti, igre, raziskovanja, pogovora, opazovanja, izkustvenega učenja, primerjanja, eksperimentiranja.

Cilji, ki smo jim sledili:

- otrok odkriva, opazuje in spozna lastnosti vode;
- otrok odkriva pomen žive in nežive narave;
- otrok spozna vodo v različnih agregatnih stanjih;
- otrok spozna različne vremenske pojave;
- otrok spozna pomen vode za življenje;
- otrok raziskuje, se igra z vodo;
- otrok spozna besedo, knjigo kot vir informacij;
- otrok izpelje različne poizkuse, zraven opazuje, diskutira;
- otrok prisluhne svoji starosti primernim pravljicam, pesmicam;
- otrok se giblje ob klasični glasbi;
- otrok izvaja naravne oblike gibanja v naravi, opazovanje narave;
- sprehodi v bližnjo okolico vrtca in opazovanje narave v njeni raznolikosti (ogled ribnika, potočka).

Kako je lepo na sprehodu, ko dežuje.

Poizkus: opazovanje, kako se voda obarva in kaj se dogaja s papirnatimi brisačkami.

Tipanje ledu, ugotovili smo, da je led zelo mrzel.

Igra s kapalkami.

Poizkus: kaj se potopi/plava; prikaz s tabelo.

3. REZULTATI

Otroke ob vsaki priložnosti seznanjamo, kako je voda, zraven vseh drugih pomembnih dejavnikov v naravi, pomembna za življenje vseh živih bitij. Podajamo jim informacije, kako je pomembno z vodo skrbno ravnati (da ne teče po nepotrebnem iz pipe; ko si umivamo roke, zapremo pipo; uporaba vode v sanitarijah...). Najprej sem v skupini razvila pogovor o vodi. Otrokom sem zastavila vprašanje, kaj jim pomeni beseda voda. Z otrok so vreli različni odgovori. *Voda je morje, luže, mi pijemo vodo, bazen za plavanje, z vodo se igramo.* Prebrali smo različne zgodbe na temo vode - *Kapljice vode, Voda.* V knjižnem koticu sem jim nastavila različno literaturo o vodi, kjer so imeli otroci možnost lastne aktivnosti, tako da so listali in opazovali slikovno gradivo, diskutirali in se pogovarjali ob slikovnem gradivu. Slikovno gradivo so si imeli možnost ogledati na tabli. Odpravili smo se na sprehod, ko je zunaj deževalo. Oblekli smo si dežni plašč in obuli dežne škornje.

Otroci so na sprehodu opazovali dežne kapljice, prisluhili so zvoku dežnih kapljic, ki padajo na dežnik. Na sprehodu so imeli možnost samostojnega raziskovanja, opazovanja, pogovora. Ostale dejavnosti smo izpeljali v naši igralnici. Otrokom sem vsak dan ponudila različne dejavnosti na temo vode. Pogovarjali smo se, v kakšnih agregatnih stanjih najdemo vodo. Tipali smo vročo, mrzlo vodo, v igralnico sem jim prinesla led, ki smo ga opazovali in ugotavljali, kaj se bo z njim zgodilo. Kaj hitro smo opazili in ugotovili, da se led tali. Ugotovili smo, da je voda brez okusa, prozorna, zato smo izpeljali Cevkine poskuse, kjer smo opazovali, kaj se zgodi z vodo, če jo obarvamo.

V plastične posode smo nalili vodo, dodali smo jedilne barve, papirnate brisačke in opazovali, kaj se bo zgodilo s papirnatimi brisačkami. Papirnate brisačke so se obarvale v takšno barvo, kot je bila jedilna barva. Ugotavljali smo tudi, kateri materiali se potopijo, kateri plavajo na vodi. Ponudila sem različne materiale (palčka, posoda, papir, papirnata škatla, kovanec...). Pri tej dejavnosti smo si naredili tudi tabelo, kjer smo prikazovali rezultate dela.

Likovno smo ustvarjali na temo kapljice vode. Izbrali smo tehniko mokro na mokro in kolažni tisk-grafika. Pri kolažnem tisku sem otrokom ponudila različne materiale, otroci so razporedili in zalepili različne materiale po listu, nato pa smo naredili odtis - kolažni tisk.

Naučili smo se deklamacijo Tri luže (otrokom sem slikovno prikazala vsebino deklamacije), prepevali pa smo tudi pesem Dekle je po vodo šlo na visoke planine. Ponudila sem jim klasično glasbo – hitro in počasno, kjer so lahko improvizirali ples dežnih kapljic. Hitra glasba je ponazarjala nevihto, počasna glasba pa rahel dež. Otrokom sem na roki zavezala trakove in tako jim je bil ples toliko bolj zanimiv. Otrokom sem vsakodnevno ponujala prosto igro, kjer so se lahko svodno »igrali« z vodo. Vodo so prelivali, z gobico so umivali plastične živali, umivali so različne posodice, igrali so se s kapalkami. Kapalke so jim delale velike težave, saj niso vedeli, kako vodo spraviti v kapalko in kako iz nje. Vsakodnevno pa otrokom ponudimo veliko količino vode in jih vzpodbujam, da je voda bolj zdrava od sladkih sokov.

4. RAZPRAVA

Otroci so že kar nekaj stvari o vodi vedeli. Skupaj smo načrtovali in si izdelali program, kaj še želimo izvedeti in se novega naučiti o vodi. Z otroki smo se dogovorili, da bomo skrbno in odgovorno skrbeli za naš planet Zemljo in istočasno tudi za vodo, da ne bo postala onesnažena.

Menim, da bi se moralo otrokom čim večkrat ponuditi takšne materiale, dejavnosti, igro, kjer bi imeli otroci možnost izkustvenega učenja, učenja preko raziskovanja, opazovanja. Otroci so večkrat pri individualni igri izrazili, da bi se radi »igrali« z vodo.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so se posredno in neposredno, preko igre in ponujenih dejavnosti, veliko naučili. Dejavnosti na temo vode smo vsakodnevno dopolnjevali, nadgrajevali. Otroci so pri ponujenih dejavnostih uživali, kar se je videlo na njihovih obrazih, dolžini igre in klimi, ki je bila tiste dni prisotna v skupini. Vse dejavnosti so potekale v sproščenem vzdušju, otrokom sem omogočila izkustveno učenje. Z vodo so se veliko »igrali«, jo prelivali, pihali dežne kapljice, likovno ustvarjali, raziskovali, na temo vode so prisluhnili glasbi in svobodno plesali, sprehajali so se, ko je zunaj deževalo ipd. Cilji, ki sem si jih zastavila, so bili realizirani. Trudila se bom, da bom otrokom ponudila določene dejavnosti tudi v poletnih mesecih, ko bo toplejše vreme, saj bo voda otroke ohladila in jim nudila neizmerno veselje pri igri. Tudi v prihodnje se bom trudila, da bom otrokom večkrat ponudila takšne in podobne dejavnosti, saj sem opazila, da so jim zelo zanimive in jih obenem umirijo, sprostitjo. Še naprej se bom trudila, da bom otroke že od

majhnega učila in jih opozarjala, da je z vodo treba ravnati skrbno.

6. LITERATURA:

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Searle-Barnes B. (1996). Ljubljana: Ta čudovita voda.
- Walpole B. (1990). Ljubljana: Voda.

Kdo podira drevesa v bližini našega ribnika?

Tamara But

Vrtec Rogaška Slatina

but.tamara@gmail.com

Priložnostni projekt z raziskovalnim vprašanjem se je razvil, ko smo nekega dne na sprehodu opazili podrtá drevesa v oklici bližnjega ribnika. Drevesa, ki so ležala prevrnjena in polomljena ob poteh in v vodi, kot da bi jih nekdo žagal, in sledi v njihovi bližini - vse to je pritegnilo našo pozornost. Raziskovanje pojavov v naravi, ki jih opazimo, spodbudi izjemno zanimanje pri otrocih. V tem primeru nas je spodbudilo k raziskovanju .

Postopno in poglobljeno raziskovanje s pomočjo literature in sodelovanje z bližnjim Bobrovim centrom, pogovori z ribiči in naše opazovanje z večkratnimi raziskovalnimi pohodi v oklici ribnika, nas je pripeljalo do spoznanja, da se je v bližini ribnika naselil bober.

Skozi proces raziskovanja smo spoznavali značilnosti bobra, njegovo ogroženost v slovenskem prostoru, škodo, ki jo lahko povzroči, ter zanimivosti, ki jih prej tudi odrasli v oddelku nismo poznali . Opazovalno raziskovalne dejavnosti z otrokovo aktivno vlogo v procesnem raziskovanju so se nanašale na vsa kurikularna področja s poudarkom na področju narave in družbe ter jezika.

Otroci so skupaj s starši prinašali članke o bobrih, knjige, ki smo jih listali in spoznavali značilnosti tega glodavca, ter tako sodelovali pri raziskovanju ter pripravi raziskovalnega prostora in spodbudnega učnega okolja .

Ključne besede: bober, raziskovanje, sodelovanje, otrok, kurikulum, učno okolje

Abstract

An occasional project with a research question developed when one day on a walk we spotted fallen trees in the vicinity of a nearby pond. The trees that lay overturned and broken along the paths, in the water, as if someone had cut them down, and the tracks near them caught our attention. Exploring the phenomena in nature that we observe together stimulates great interest in children. In this case, it encouraged us to explore.

Gradual and in-depth research with the help of literature, the participation of the nearby Beaver Centre, conversations with fishermen and our own observation and repeated research trips around the pond, led us to realize that a beaver is settled near the pond.

Through the process of research, we learned about the characteristics of the beaver, its endangerment in Slovenia, the damage it can cause, and interesting things that we adults in the department did not know. Observational research activities related to all curricular areas with an emphasis on nature, society and language, with the child's active role in process research.

Together with their parents, the children brought articles about beavers, the books of which we leafed through and learned about the characteristics of this rodent, thus participating in the research and the preparation of the research space and a stimulating learning environment.

Key words: beaver, research, participation, child, curriculum, learning environment

1. UVOD

Pri odkrivanju sveta in nabiranju izkušenj za otroka niso bistveni socialni odnosi in odkrivanje okolja v medsebojnem sporazumevanju, temveč je ključna značilnost otrokovega razvoja do šestega leta njegova sposobnost neposrednega doživljanja oziroma vsrkavanja vsega, kar ga obkroža, to je faza »vsrkajočega uma«, med katero otrok zlahka nabira vsakodnevno znanje, ki mu omogoča, da se prilagodi okolju in se zlije z njim.

Daljši pohodi v jesenskem času so nas večkrat peljali v bližino ribnikov, kjer smo tudi v preteklosti radi raziskovali, opazovali vodne živali, ki so tam naseljene, kot so čaplja, raca mlakarica, opazili smo tudi želve in ribe, pa tudi žabe, njihov mrest ... Pogovori in pristen stik z naravo je ključen za spodbujanje zanimanja za raziskovanje narave, v našem primeru za odkrivanje dejstev o bobru ...

Večkrat smo ob ribniku srečali tudi ribiče in jih povprašali, katere ribe so v ribniku. Našteli so krape, podusti, nam na tabli pokazali, kako izgledajo, kako so velike in težke. Tokrat pa smo ob ribniku opazili pravo opustošenje. Drevesa, predvsem vrbe, so bila obgrizena in podrta. Opazovali smo okolico dreves in na tleh pod drevesi opazili opilke, na deblu pa sledi zob. Začelo se je veliko raziskovanje, ki nas je prvotno popeljalo k ribičem, ki smo jih ob ribniku občasno srečevali. Nekega dne smo jih povprašali, kdo grize drevesa.

Povedali so nam, da so to storili bobri, saj so v bližini opazili dva bobra. Tudi mi smo ribnike v jesenskem času večkrat obiskali. Nikoli nismo srečali bobrov, smo pa opazili sledi – stopinje v blatu, drčo v blatu in zanimivo zloženo vejevje, ki je spominjalo na bobrišče.

Med raziskovanjem smo v skupini pripravili igralnico – prostor kot učno okolje, ki je odseval naše raziskovanje, ki smo ga povezali z različnimi področji kurikulumu ...

Slika 1: Opazovanje uničenih dreves v bližini ribnika

2. DEJAVNOSTI V ČASU RAZISKOVANJA VKLJUČUJEJO RAZISKOVALNE KOTIČKE

Eden izmed koticov je zagotovo knjižno raziskovalni kotic, kjer so imeli otroci možnost prebiranja in listanja knjig o bobrih in živalskih enciklopedij. Spodbudno učno okolje je namreč ključnega pomena za otroke, predvsem kadar sodeluje z lastnimi spoznanji. V našem primeru so otroci skupaj s starši prinašali različne članke iz revij in internetnih člankov, ki smo jih potem skupaj vstavljali v zbirko – knjigo za ekobranje. Članke smo prebirali in ugotavljali, kaj bobri počno, kakšni so, kje živijo, s čim se prehranjujejo. Zakaj so koristni in kako škodujejo okolju.

Slika 2: Obisk otrok v Bobrorovem centru

3. EKOBARANJE – KNJIGA »VSE O BOBRU«

Knjiga je nastajala postopoma. Vlagali smo vse članke, tako tiste iz revij, kot tudi članke, ki so jih otroci prinašali skupaj s starši od doma, ter članke internetnih strani, ki smo jih skupaj poiskali med raziskovanjem. Tako so otroci dobili izkušnjo, kako pridobiti različna znanja s pomočjo knjige kot vira informacij, prav tako pa tudi s pomočjo spleta, ki nam je nudil ogled različnih filmov in člankov o bobrih. Osredotočili smo se na to, da izvemo, kakšne živali so bobri, kakšni so njihovi zobje, s čim se prehranjujejo ter kako živijo. Zanimalo nas je tudi, zakaj so koristni ter kako lahko škodujejo okolju. Tako smo skozi prebiranje spoznali, da naredijo veliko škodo s podiranjem dreves in v bližini polj kmetom opustošijo tudi pridelek ... Prav tako smo spoznali, da s tem ko zajezijo vodo, omogočijo v stoječih vodah razvoj bogate favne in flore. Spoznali smo tudi, kako se bobri med seboj sporazumevajo, kako opozarjajo na nevarnost, kako živijo v svojih bobriščih, s čim se prehranjujejo ...

Otroci so iskali rešitve za ohranjanje dreves okrog ribnika, dajali ideje za to, da bober vendarle ostane, ampak mu ogradimo prostor, kjer lahko grize drevesa, ostala bi ogradili z ograjami, so dejali, risali so načrte za bivališča bobrov ... V povezavi z bobrom smo prebrali tudi različne zgodbe, ki opisujejo značilnosti bobra in med temi je bila tudi zgodba ZALETAVI BOBER, avtorja Nicholasa Oldlanda.

4. MAKETA – OBMOČJE NAJDIŠČA SLEDI

Pripravili smo maketo ribnikov in območja, ki smo ga trenutno opazovali. Na maketo smo postavljali sličice živih organizmov, ki smo jih našli v bližini ribnika, jih spoznavali in prepoznavali. Otroci so sodelovali pri pripravi makete, ki je predstavljala habitat tako, da so lepili tulce, ki so predstavljali drevesa, rob ribnika smo naredili iz časopisnega papirja, barvali površino, prilepili vejice na delu, kjer smo opazili bobrišče in prehod čez vodo.

Ob sprehodih v bližini ribnika smo beležili, kaj smo opazili, in kasneje dejavnosti predstavili v igralnico, kjer smo na maketo dodajali sličice opaženega na območju ribnika. Prilepili smo tudi stopinje, odtise bobra, ki smo jih opazili v blatu ob ribniku.

Slika 3: Izdelava makete – območje bobra

Slika 4: Igralnica – spodbudno okolje

5. POVEZAVA Z OSTALIMI PODROČJI KURIKULUMA

Skozi spoznavanje bobra smo opazili njegove sledi v blatu, naredili pečatnike ter jih odtiskovali na površino. Tako smo spoznali, kašna je bobrova noga. Po opazovanju likov iz slikanic in po ogledu kratkega filma o bobrih smo likovno poustvarjali. Izdelovali smo bobrišča iz gline in vejic. Gibalno smo izvedli igro *Arhitekt bober* in tako spoznavali, da bober gradi bobrišče s prekati. Prav tako smo usvajali dejstva o bobru ter njegovih značilnostih skozi »fit« aktivne metode učenja (FAM). S pomočjo gibalnih didaktičnih iger in »fit« aktivnih metod smo utrjevali naša znanja o bobrih, o tem, kako živijo, s čim se prehranjujejo, kakšni so, katere živali smo še opazili na tem področju ... Ob zaključku teme smo pripravili tudi kratko plesno dramatizacijo po zgodbi *Mali bober in odmev*.

Igralnica je odsevala naše raziskovanje, in sicer bobrišče z bobroma, plišastima igračkama, ki smo ju dobili iz Bobrovega centra, ter naravoslovno raziskovalni kotiček z maketo habitata. V Rogaški Slatini deluje Bobrov center, kjer si lahko ogledamo življenje bobra skozi zanimivo interaktivno predstavitev. Načrtovali smo, da bomo skupaj s starši organizirali obisk Bobrovega centra, pa nam je bilo to onemogočeno zaradi trenutnih epidemioloških razmer. Zato smo poprosile starše, da to skupaj z otroki storijo sami. Odzvalo se je nekaj staršev, ki so

nam posredovali tudi fotografije. V tem času smo si ogledali dokumentarni film o bobrih v Sloveniji.

Naše raziskovanje je potekalo od jeseni in se nadaljevalo tudi v času zime ter se zaključuje v pomladnem času. Otroci ves čas sprašujejo ali pa prinašajo nove informacije o bobrih, čeprav smo načeloma s temo zaključili. Prinašajo slike z izletov, obiskov Bobrovega centra, sprehodov s straži .

Ugotovili smo, da je narava posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje tako v fizično, kot tudi v družbeno okolje, saj ga pri tem vključujemo kot aktivnega raziskovalca. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji in naravnimi pojavi ter veselju, ki ga otroci doživljajo pri raziskovanju in odkrivanju. Na tak način otroku postopoma predstavimo naravoslovne pojme, spodbudimo razvoj naravoslovnega mišljenja, sposobnosti sklepanja, zmožnosti za uvid v probleme in reševanje le-teh, postavljanje hipotez in drugo. Iz igralnice vrtca naj se dejavnosti s področja narave razširijo na njegovo bližnjo okolico. V teh okoljih naj otroci raziskujejo lastnosti živega, kaj rase, kaj oveni, kdo in kaj je komu hrana ter kakšna so zavetišča in domovanja. Isto okolje nudi seveda tudi drugačna srečanja in vprašanja. Naravoslovni sprehod ali srečanje z okoljem pa tudi ostale dejavnosti nudijo nove izzive in odkrivajo nove vidike, poglobljajo in razširjajo vedenje, ki je nastalo le z opazovanjem. Celotna učna pot je bila nekaj novega in zanimivega tako za otroke, kot tudi za nas vzgojiteljice.

6. VIRI

Braun, C., Diehl, U. in Diemer, M. (2012). Knjiga za male raziskovalce. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Herrmann, E. (2017). 100 dejavnosti za spodbujanje razvoja pri malčkih po metodi Montessori. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Krajnc, S., Saksida, I. idr. (2001). Otrok v vrtcu: priručnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

ZGODNJE naravoslovje - temelj za trajnostni razvoj [Elektronski vir] : zbornik / urednika Nada Pavšer, Dane Katalinič. Ljubljana : Ustanova Ekošola kot način življenja, 2009

Svet žuželk okoli nas

Tina Smolej, Zemira Salkić
Vrtec Radovljica, enota Radovljica

tina.smolej@gmail.com
zemirasalkic@hotmail.com

V skupini otrok starih od 2 do 4 let smo spoznali raznoliki svet žuželk, ki bivajo na našem igrišču. Otroci so preko opazovanja in različnih iger podrobno spoznali različne žuželke in njihov življenjski prostor. Bolj podrobno smo se posvetili mravljam saj jih najdemo povsod. V igralnici smo tudi naredili preprosto mravljišče in ga dnevno opazovali.

Ključne besede: žuželke, opazovanje, igrišče, mravljišče

Abstract

In our group of children aged 2 to 4 years, we got to familiarize ourselves with the diverse world of insects living on our playground. Through observation and various games the children got to know different kinds of insects and their habitat. We have paid more attention to ants as they are everywhere. We also made a simple anthill which we have in our playroom and observe it every day.

Key words: insects, observation, playground, ant farm

1. UVOD

V Kurikulumu za vrtce je narava opredeljena kot posebno področje s poudarkom na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, ki pa kot vemo jih v današnjih časih težko zagotovimo. Otrok se največ nauči iz lastnih izkušenj zato je pomembno, da aktivno raziskuje in spozna živali in rastline okoli sebe. Pri otrocih je pomembno tudi spodbujati spoštovanje do živih bitij in vzpodbuditi zanimanje za njihove življenjske pogoje. Prav tako jih je pomembno naučiti kako skrbeti za živali in rastline svojem okolju, jim odvzeti strah pred njimi ter jih naučiti obzirnosti in pomembnosti vseh živih bitij za življenje. »Majhni otroci prevzamejo odnos vzgojiteljev, staršev in drugih odraslih do narave in raziskovanja. Kadar odrasli raziskujejo, postavljajo vprašanja, želijo izvedeti kaj novega, z otroki delijo svoje občutke, se odzivajo na njihova razpoloženja in interese ter s tem svoj polet prenašajo tudi na otroke. Pri naravoslovnih dejavnostih se otrok uči strategij mišljenja in raziskovanja.« (Bahovec idr., 1999)

Cilji ki sva si jih zastavili:

- ✓ otrok spozna, kaj potrebujejo živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja,
- ✓ otrok spozna, da se živa bitja med seboj sporazumevajo,

- ✓ otrok odkriva, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo,
- ✓ otrok spozna, da se živa bitja razmnožujejo, živijo in umrejo.

2. METODE

Uporabili smo metode:

- pogovora,
- opazovanja,
- razlage,
- raziskovanja,
- pojasnjevanja,
- demonstracije,
- lastne aktivnosti,
- igre.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

Spomladi je naše igrišče ozelenelo in prebudile so tudi različne žuželke, ki tam živijo. Otroci so jih začeli opazovati in klicali so naju naj jih prideva pogledat. Pokazali so zanimanje za njih preko ogromno različnih vprašanj o njih in na nekaj tudi midve nisva znali odgovoriti. Dogovorili smo se, da se odpravimo v knjižnico po knjige in tako se je začel naš projekt.

Najprej smo si preko knjig in fotografij ogledali različne živali in tako ugotovili katere že poznamo. Naredili smo slike tistih, ki so nas zanimali: pikapolonica, metulj, gosjenica, kobilica, mravlja, šuštar, hrošči, deževnik, pajek, klop. Otroci so jih med seboj primerjali in preko razvrščanja smo ugotovili v čem so si podobni in kako se razlikujejo. Na koncu smo jih nalepili na steno, da so jih otroci lahko ves čas ogledovali.

Nato smo se odločili, da gremo poiskati žive primerke. Oborožili smo se s povečevalnimi stekli, lončki in kozarčki za opazovanje, kanglicami in lopatkami ter eno mrežo, ki jo je deček prinesel od doma in se odpravili na lov. Otroci so na igrišču preiskali vse koticke in našli kar nekaj živali. Mlajši so imeli malo težav z lovljenjem, ker niso znali žuželke zapreti v lonček. Pri starejših pa se je pokazal odpor in gnus predvsem do pajkov in hroščev. Tako sva jim midve pomagali zapreti žuželko v lonček, da so si jo lahko vsi pobliže ogledali. Ujete žuželke smo primerjali s fotografijami, da smo potrdili vrsto. Našli smo veliko šuštarjev, ki so jih nekateri (predvsem mlajši) še vedno zamenjevali za pikapolonice, pajke, različne

Iskanje žuželk

Opazovanje ujete žuželke

hrošče, vrtno polže in mravlje. Teh je bilo največ in so bile povsod. Ker je otroke zanimalo kako živijo, smo se odločili, da bomo skupaj ugotovili.

V igralnici smo naredili manjše mravljišče. Za izdelavo smo potrebovali dva kozarca, zemljo in mivko in sestavili mravljišče. Na igrišču je vsak ulovil nekaj mravljič, ki smo jih dali notri z namenom, da si bodo v tej zemlji uredile svoje mravljišče. Na vrhu smo ga pokrili z gazo, da nam ne bi ušle. Otroci so mravljišče opazovali večkrat na dan in trajalo je par dni preden smo opazili prve rove. Mravljičice smo redno tudi hranili in jim dajali vodo, da niso bile žejne. Otroci so bili na mravljišče zelo ponosni saj so vsi starši vedeli kaj počnemo. Pokazali in vse razložili so tudi vsakemu, ki je prišel v našo sobo.

Opazovanje mravelj v mravljišču v igralnici

V igralnici smo naredili plakat kamor smo beležili koliko živali smo našli ali videli. Opazili sva, da so po tem, ko smo začeli z označevanjem, otroci prenehali menjati šuštarje in pikapolonice. Na podlagi tega smo ugotovili, da nismo videli nobenega metulja in ta je bila iztočnica za podrobno spoznavanje metuljev. Skupaj smo prišli do zaključka, da metulji živijo na travnikih, kjer je veliko rož, na našem igrišču pa jih je zelo zelo malo. Predlagali so, da jih posadimo. Tako smo v bolj odmaknjen del igrišča postavili nekaj korit in eno gredo kamor smo posadili in posejali različne cvetlice. Sedaj čakamo, da bodo zrasle in upamo, da nas bodo obiskali kakšni metulji. V igralnici smo si ogledali fotografije različnih metuljev in jih opisovali. Nato sva te fotografije zrezali na polovice in jih dale otrokom, da so se lahko igrali igro Iskanje para. Seznanili smo se tudi z življenjskim ciklom metulja in otroci so bili presenečeni, da se razvijejo iz gosnice. Prave metulje pa smo si šli ogledat na bližnji travnik.

Sestavljanje metuljev

Prav tako nismo našli nobenega klopa. Otroci so povedali, da jih največkrat dobijo, ko gredo v gozd in da so majhne črne pike. Razložili sva jim kako so zgrajeni in pogledali smo si ga tudi na

fotografiji. Živega sem jim prinesla od doma, ko smo ga odstranili mačku. Otroci so bili ob pogledu nanj navdušeni. Ko se je premikal po posodici, so kar kričali od navdušenja.

Na igrišču smo tudi postavili hotel za žuželke in ga opazovali. Naredili smo ga iz lesenega zabojčka v katero smo dali en večji leseni štor v katerega je hišnih zvtal luknje. Zraven smo dali še dva lončena lončka za rože. Otroci so ju napolnili z vejicami, storži in kamenjem. V vmesne prostorčke smo potlačili še malo slame in rolic straniščnega papirja. Na vrhu nam je hišnik izdelal streho, ki ščiti pred dežjem. Postavili smo ga blizu gred saj so žuželke zelo koristne in zaradi njih ne potrebujemo pesticidov. Otroci so ga že med samo izdelavo začeli opazovati. Ker po nekaj dneh še vedno niso nič našli, so začeli nositi žuželke vanj v upanju, da se bodo tam naselile.

Opazovanje hotela za žuželke

4. ZAKLJUČEK

Cilji so bili preko vseh dejavnosti v celoti uresničeni. Otrokom je bil projekt zelo všeč saj še vedno pripovedujejo kaj smo počeli in sprašujejo, če bomo še katerim živalim naredili dom v igralnici. Opazili sva tudi, da žuželke varujejo pred drugimi otroki na igrišču. Izgubili so odpor in jih sprejemajo kot del življenja. Postali so bolj prijazni do vseh žuželk in tudi do rastlin in drugih otrok. Že Charlotte Mason je dejala, da ko otroci enkrat pridejo v stik z naravo, se v njih rodi navada, ki jim bo vir veselja v življenju in ravno to se je zgodilo.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D., Bregar, K. G., Čas, M., Domicelj, M., Saje – Hribar, N., Japelj, B. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo

Raziskovanje in ustvarjanje v gozdu

Tjaša Lopatec

Vrtec Mavrica Trebnje

tjasa.lopatec@vrtec-trebnje.si

V letošnjem letu smo v oddelku drugega starostnega obdobja bili vključeni v eko projekt z naslovom Znanje o gozdovih zato je tudi namen našega prispevka, da prikažem naše celoletno raziskovanje, spoznavanje gozda v vseh razsežnostih. Spodbudno učno okolje je bil pri izvajanju dejavnosti ključ, da so preizkusili svoje lastne sposobnosti hkrati pa pridobivali nove izkušnje, znanja in spoznanja.

Ključne besede: gozd, raziskovanje, ustvarjanje, igra.

Abstract

This year we joined Eco-Schools project Knowledge of Forests in our class. The purpose of this project is to show our year-round research, learning about the forest in all its dimensions. A stimulating learning environment was crucial for the implementation of activities to test one's abilities while gaining new experience, knowledge and insights.

Key words: forest, research, creation, play.

1. UVOD

»Otroci potrebujejo naravo in narava potrebuje njih. Samozavestne, genialne, iskrive, igrive in odgovorne do sebe in vsega kar jih obdaja. Gozd jim omogoča, da vse to izražajo (Šubic, 2012, str. 87)«.

Raziskovanje in ustvarjanje v gozdu smo na začetku najprej načrtali z načrtom iz idej, želja otrok. Zapisali smo jih na velik plakat ter določili naš gozdni kotiček, ki smo ga vseskozi spreminjali s slikovnim materialom, izjavami, likovnimi izdelki. V začetku smo se seznanili z gozdnim bontonom preko zgibanke opremljene s slikovnim gradivom z naslovom Življenje v gozdu. S tem smo otroke seznanile in ozavestile na našo spoštljivo ravnanje do narave in posledično boljšega kvalitetnega življenja.

2. METODE

Metode, ki smo jih uporabili so bile: lastne aktivnosti, opazovanja, pogovora, razgovora, igra, opisovanja, ustvarjanja.

3. REZULTATI

Otroci so bili pri izvajanju aktivnosti motivirani, sproščeni in radovedni. Z vsemi opisanimi dejavnostmi sva otroke spodbujali k celostnemu doživljanju, odkrivanju in raziskovanju narave. Zastavljen cilj je bil dosežen, saj so otroci pridobivali izkušnje in znanje na podlagi neposrednih aktivnosti z živim razvijali čustva, oblikovali navade, stališča in vrednote.

4. RAZPRAVA

V jesenskem času smo se odpravili v gozd, kjer smo si najprej izbrali našo »gozdno skrivalnico«, ki je bila naš prostor skozi celo leto. Bližnjega gospoda smo poprosili za dovoljenje. Prijazni gospod je dovolil in nam ponudil pomoč, saj nam je pripravil drevesna debla, ki smo jih uporabili za sedenje in igro. V jesenskem času smo bili navdušeni na raznoliko barvo gozda in različnih plodov. Izvajali smo aktivnosti iz naših različnih raziskovalnih škatel (merjenje debla, iskanje pajkove mreže, razvrščanje gozdnih plodov, sestavljanje motiva iz naravnega materiala, opazovanje gozdnih tal z lupo, iskanje mravljišča,...). Izdelali smo tudi gospo jesen iz gozdnih plodov ter jo predstavili prijateljem iz enote. Izvedli smo tudi rojstnodnevno praznovanje v gozdu in sicer igro z listjem.

V zimskem času smo našo gozdno skrivalnico nekoliko prepustili našim gozdnim škratom, ki so nam jo skrbno pazili in enkrat na mesec poslali pismo z različno vsebino sporočila. Odpravili smo se bolj redko na ogled in na kratko igro ter nabiranje materiala s katerim smo ustvarjali v igralnici. Naš gozdni kotiček v oddelku smo opremili z različnimi gozdnimi plodovi, gozdni spomin, prstjo, lupe,...Preizkusili smo se v slikanju s prstjo. Nastali so zelo izvirni likovni izdelki katere smo izobesili v naš gozdni kotiček. Izdelali smo tudi ptičje hišice iz odpadne embalaže ter jih izobesili v našo gozdno skrivalnico. Skrbeli smo, da je bilo vedno dovolj hrane, da ptički niso bili lačni. Vedno, ko smo se vrnilo so bile ptičje hišice prazne.

Ko se je pričelo prebujanje narave in spreminjanje barv gozda v pomladni čas pa smo ponovno obiskovali našo gozdno skrivalnico. V mesecu marcu smo obeležili srečanje s starši z orientacijskim pohodom po gozdu. Naloge so bile vezane na gozdno tematiko, cilj pa je bila naša gozdna skrivalnica katero smo zaupali in pokazali tudi staršem. Dan zemlje smo obeležili s čiščenjem gozda. Odpravili smo se z vrečkami in rokavicami ter pobirali smeti v gozdu, na koncu pa smo si očistili tudi našo gozdno skrivalnico tako, da smo pobirali odvečne veje ter jih znosili na kup. Izdelali smo si tudi herbarij drevesnih vrst in s tem spoznali razlike med listi, ki pripadajo isti drevesni vrsti. Obiskala sta nas tudi gozdar in lovec in nam predstavila preko pripomočkov svojo vlogo in delo.

Slika 1: Raziskovanje gozdnih tal

Slika 2: Gozdni kotichek z načrtovanimi aktivnostmi

Slika 3: Slikanje s prstjo

Slika 4: Gozdna skrivalnica

5. ZAKLJUČEK

Veliko aktivnosti je izhajalo iz pobud, želja, interesov otrok, ki so se povezovale z različnimi področji kurikuluma. Ugotovili smo, da otroci v gozdu postanejo ne samo aktivni in soudeleženi raziskovalci temveč tudi lastnih dejanj in občutkov. Ker se gozd nenehno spreminja otroka vseskozi vodi k izzivom in ga obe enem uči odgovornosti do sebe ter drugih, kar jim je v teh časih precej onemogočeno. Otroci so spoznali in si zapomnili različne stvari v gozdu. Tako kot smo sami različni in vidimo iste stvari z različnimi očmi, tako so tudi drevesa različna; niti eno ni enako drugemu.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Skribe Dimec, D. (1998): Raziskovalne škatle. Ljubljana: Založba Modrijan.

Šubic, J. (2012, str. 81-88). Gizd kot učilnica za vse predmete otrok vseh starosti. V: Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu, Revija za razvoj globalne dimenzije kurikula, 2012, 1-2. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo. 81-88.

Vilhar, Rantaša. (2019). Priročnik za učenje in igro v gozdu. Gozdarski inštitut Slovenije: Založba Silva Slovenica.

Voda in plavajoča kovinska sponka

Tjaša Lopatec

Vrtec Mavrica Trebnje

tjasa.lopatec@vrtec-trebnje.si

Naravoslovni poskusi so izhodišče, ki otroku pomagajo lastno zamisel potrditi ali pa jo nadgraditi ali jo spremeniti in razumeti. Otroci so pred in med poskusom ter po njem iskali možne odgovore na zastavljena vprašanja, razmišljali in se ukvarjali z rešitvijo problema. Z lastno aktivnostjo so zmogli svojo razlago spremeniti in jo razumeti. V okviru zgodnjega naravoslovja v vrtcu smo izvedli različne naravoslovne poskuse z različno tematiko predstavili pa vam bomo naravoslovni poskus iz raziskovalne škatle na temo voda z naslovom Plavajoča kovinska sponka.

Ključne besede: naravoslovni poskus, voda, dejavnosti z vodo.

Abstract

Natural science experiments are the starting point to help the child to confirm or upgrade his idea or to change and understand it. Before, during and after the experiment, the children were looking for possible answers to the questions asked, thought and worked on solving the problem. They were able to change their interpretation and understand it through their own activity. As part of early science in the kindergarten, we conducted various science experiments with different topics, and we will present a science experiment from a research box on the topic of water titled Floating metal clip.

Key words: natural science experiment, water, water activities.

1. UVOD

V obdobju zgodnjega otroštva so prav naravoslovne teme najprimernejše za vodeno raziskovanje, saj so predmeti in pojavi konkretni, hkrati pa omogočajo širok razpon nadgradnje na abstraktni ravni. Naravoslovne teme imajo v otroštvu dve pomembni vlogi. Kot prvo izhajajo neposredno iz otrokovega okolja (naravnega in družbenega), ki ga lahko otrok raziskuje sam, brez tuje pomoči in zato vedno pristno, notranje motivirano, brez prisile in neobremenjen s predsodki. Omogočajo pa tudi preskoke od konkretnega na abstrakten način dožemanja, kar je pomembno za celosten razvoj otrokove osebnosti (Novak, idr., 2003).

Voda je osnovna življenjska tekočina za življenje in obstoj živega sveta. Snov, s katero se prične nov dan in brez nje ugasne sleherno življenje (Katalinič, 2010, str. 29).

Naravoslovni poskus 1: Plavajoča kovinska sponka

Cilj:

- Otrok se seznanja z novo lastnostjo vode »vodno opno« ali površinsko napetostjo.
- Otrok se navaja na izvajanje poskusov.

Pripomočki:

- Plastični krožniki, plastične vilice, sponke za papir, voda

Potek eksperimentiranja:

Otrokom sem predstavila dejavnosti kot presenečanje ob koncu obravnavane mesečne teme Voda. Vsak je imel svoj plastični krožnik z vodo, plastične vilice ter nekaj sponk. Najprej sem nalila vodo do polovice krožnika in vanj spustila kovinsko sponko. Otroci so povedali, da se je potopila. Ob vprašanju zakaj se je potopila, so odgovorili, da je težka in se potopi. Nato sem sponko na rahlo s pomočjo vilice položila na vodno gladino in sponka je plavala. Otroci so bili presenečeni, da se ni potopila. Ko sem jih povprašala, zakaj mislijo, da tokrat plava, nisem prejela odgovora. Le eden izmed dečkov je menil, da je na vilici nekaj kar potem drži sponko na vodi. Nato smo skupaj prišli do ugotovitve, da je na gladini opna, ki sponke, ne spusti skozi, če jo nežno položimo na gladino. Če pa sponko vržemo, opno s tem prederemo in sponka se potopi.

2. METODE DE LA

Pri svojem delu smo uporabili metode pogovora, raziskovanja, opazovanja, razlage, opisovanja, lastne aktivnosti.

3. REZULTATI

Otrokom sva omogočili aktivno udeležbo in raziskovanje ter jih pri tem spodbujali z odprtimi vprašanji. Menim, da smo z izvedeno načrtovano dejavnostjo uspešno dosegli cilje, saj so otroci s pomočjo lastne aktivnosti spoznali, da tanka plast vode, predmetu, v tem primeru sponki, ne dovoljuje prehoda na dno, če jo nežno položimo nanjo. Prav tako pa so spoznali, da je opna zelo rahla, če sponko bolj grobo položimo na gladino, se ta pretrga in sponka potone na dno. Ob tem so tudi spoznali, da sponka ne glede na svojo težo, ki je zanemarljiva, v vodi potone, iz česar smo povzeli, da lahko tudi najlažji predmeti potonejo, ne samo težki, med katerimi so eni izjeme.

4. RAZPRAVA

Raziskovanje z vodo je otrokom v veliko veselje zato bomo iz tega imeli izhodišče za nadaljnjo dejavnost in sicer opredelitev in seznanitev s plovnostjo na primer, zakaj ladja ne potone, čeprav je zelo težka prav tako pa v našem primeru sponka, ki je zelo lahka. Otroci so ob tej

dejavnosti hkrati razvijali motoriko, opazovanje, rokovanje s snovmi in predmeti saj so morali nežno in počasi s pomočjo vilice ali brez nje sponko položiti na vodno gladino, da se ni potopila. Individualne razlike ni bilo opaziti, saj so vsi otroci pri dejavnosti vztrajali, se samostojno rokovali s predmeti, pri tem pa bili vsi uspešni.

Slika 1: Sponke so se potopile

Slika 2: Med izvedbo poskusa

Slika 3: Plavajoča kovinska sponka

Slika 4: Počasi, umirjeno a vztrajno

5. ZAKLJUČEK

Izveden pokus je bil otrokom zelo zanimiv, saj so dlje časa vztrajali in poskušali, da so sponke plavale. Nekateri so imeli nekoliko težav, saj je njihovo pričakovanje velikokrat usmerjeno k hitri in učinkoviti izvedbi na kar pa je bilo v tem primeru nekoliko drugače tukaj so se morali umiriti in sponke polagati na vodno gladino umirjeno, počasi in potrpežljivo. Poleg tega poskusa in drugih smo ugotovili, da ima voda prav izjemne lastnosti. S tem poskusom smo še dodatno ozavestili pomen vode in njene velike razsežnosti in uporabe. Nova znanja, ki jih odkrijejo otroci kar sami, se v njih preizkusijo jim bodo ostala kot trajna naložba v njihovem življenju.

6. LITERATURA

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin.

Novak, T., Ambrožič-Dolinšek, J., Bradač, Z., Cajnkar-Kac, M., Majer, J., Mencinger-Vračko, B., Petek, D., Pirš, P. idr. (2003) Začetno naravoslovje z metodiko. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerza v Mariboru.

Posadili smo voščilnico... zrastle je solata

Tjaša Šoba

Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica – enota Poljčane

tjasa.soba@guest.arnes.si

Naš vrtec vsako leto sodeluje pri projektu »Štafeta semen.« Po več letih spremljanja projekta se mi je utrnila ideja, da bi ta projekt lahko nadgradili in sicer tako, da bi izdelali voščilnice, ki bi jih na koncu posadili. Našo enoto vrtca predstavljata tudi zeliščni in zelenjavni vrt. Slednjega bomo v letošnjem šolskem letu uredili z voščilnicami. V visoke grede bomo namreč posadili različne voščilnice in na ta način vzgojili različno zelenjavo.

Z otroki smo se podali v daljše projektno delo v okviru katerega smo reciklirali papir, sami oblikovali voščilnico in ob koncu s saditvijo voščilnice vzgojili zelenjavo. Moj namen je bil vsakoletno tradicijo popestriti in otrokom predstaviti inovativen način dela na vrtu.

Ključne besede: voščilnica, saditev, vrt, reciklaža papirja, trajnost

Abstract

Every year, our kindergarten participates in a project, called »Štafeta semen«. After several years of participating and monitoring the event, we came up with the idea to upgrade this project, mainly, by making greeting cards, which we can later on use for planting. Our kindergarten unit is also represented with a herb and vegetable garden, which will be decorated with the mentioned greeting cards this school year. Different greeting cards will be planted in the high beams and in this way we will be able to grow different vegetables.

We took on an extensive project work with the children, in which we have so far recycled paper, designed a greeting card and, later on, planted the seeds by planting the greeting card. Our main intention and focus was to diversify the annual tradition and introduce children to an innovative way of garden work.

Key words: greeting card, planting, garden, paper recycling, sustainability

1. UVOD

Otroci vsako leto sodelujejo pri urejanju vrtčevskih vrtov in visokih gred. Prav tako sodelujejo pri zbiranju semen in izmenjavi le teh v okviru projekta – Štafeta semen. Vsi otroci skupine, ki mi je zaupana v letošnjem šolskem letu, so se že kdaj, bodi si v vrtcu, kot tudi doma, srečali s sejanjem, saditvijo in urejanjem vrtov. Zato se mi je porodila ideja, da že poznano delo popestrim in otrokom predstavim nekaj novega, inovativnega in nenazadnje samo našega. Tako sem jim predstavila idejo, da bomo v letošnjem šolskem letu posadili voščilnice iz katerih bo zrastle zelenjava. Odziv otrok je bil neverjeten. Otrokom so se porajala vprašanja »kako je

to sploh mogoče?» pa vendar smo to dilemo hitro rešili. Hkrati pa sem v okviru EKO projekta otroke spodbudila k ustvarjanju povsem naše voščilnice. Vse od reciklaže papirja do vmesnega izdelka – voščilnice in nazadnje do končnega produkta – zelenjave na vrtu. V proces dela so bili vključeni tako otroci, kot tudi njihovi starši.

2. METODE DELA

Skupino sestavlja 21 otrok drugega starostnega obdobja. Pri celotnem postopku izvedbe smo posegali po različnih metodah. Posluževali smo se metode pogovora, razlage, pojasnjevanja, demonstriranja, praktičnega dela, metoda ilustrativnih del, raziskovanja, sodelovalnega učenja, igre, metoda dela s fotografijo in opazovanja. Lahko bi rekli, da smo na nek način uporabili tudi metodo eksperimentiranja, saj so otroci zbirali podatke, opazovali in raziskovali ali bo iz voščilnice kaj zrastle ali ne.

3. REZULTATI

Otroci so tekom izvedbe projekta spoznali postopek recikliranja papirja, ki ga lahko prenesejo in uporabijo tudi na drugih področjih dela. Prav tako so otroci ugotovili, da semena vzklijejo tudi če so vpeta v nek drug material. Spoznali so kaj vse je potrebno, da seme vzklije (prst, voda, svetloba in kisik). Tekom raziskovanja smo dokazali, da lahko posadimo tudi voščilnico, če je le ta prava. Hkrati pa so razvili občutek za skrb – skrb za rastlino. Menim, da se je slednji razvil toliko intenzivneje ravno zaradi neposredne izkušnje s sejanjem in reciklažo.

4. RAZPRAVA

4.1. Recikliranje papirja

Otroke sem spodbudila k razmišljanju o izdelavi papirja. Zbirali smo ideje, kako bi to lahko naredili in kaj bi za to potrebovali. Otroci so aktivno sodelovali in prišli do različnih rešitev. Lahko bi uporabili les, lahko uporabimo veje, ali pa preprosto vzamemo papir. Do teh ugotovitev so prišli med našim skupnim prebiranjem EKO gradiv. Tako smo se na koncu odločili in posegli po časopisnem papirju. Le tega so otroci natrgali na manjše kose in položili v veliko posodo. Nato so otroci na časopisni papir z zalivalkami prilili veliko količino vode.

Sledila je »zabava.« Otroci so z rokami mečkali papir in ga mešali z vodo. Ob tem so prišli do prvih ugotovitev – časopisni papir v stiku z veliko količino vode začne razpadati.

Za nadaljevanje postopka so otroci potrebovali mojo pomoč. Z vodo prepojenim časopisnim papirjem so napolnili posodo, na katero smo namestili pokrov za mletje. S pripomočkom smo zmleli časopisni papir in nastala je gosta zmes. V dobljeno zmes so otroci z rokami primešali različna semena.

Med mletjem časopisnega papirja so otroci pripravili rjuhe na katere so položili sita na katere so enakomerno razporedili dobljeno zmes. Vse skupaj smo postavili k oknu, kjer smo vsakodnevno opazovali dogajanje. Po treh dneh je voda popolnoma izhlapela in nastal je naš papir. Le tega so otroci z mojo pomočjo odstranili iz sit.

Slika 1: Nanašanje zmesi na sita

Slika 2: Nastal je papir

4.2. Izdelali smo voščilnico

Ker je celotno delo naravnano k EKO načinu izdelave voščilnice, kot tudi predelave le te, sem otroke spodbudila k izdelavi naravnih barvil s katerimi bodo okrasili svojo voščilnico. Tako smo se najprej s košarami odpravili na bližnji travnik, kjer smo nabrali regrat, regratove cvetove in v vedra nabrali prst. Nabrano smo prinesli na igrišče, kjer smo na naših vrtovih napolnili vedra še s črno prstjo. K prsti smo primešali vodo in tako dobili črno in rjavo barvilo. Zeleno barvilo

Slika 3: Voščilnica

smo naredili tako, da smo regratove liste zmečkali v posebni posodi in vanjo prilili malo vode. Za konec smo naredili še rumeno barvilo iz regratovih cvetov. Le tega smo pridobili po enakem postopku, kot zeleno barvilo. Otroci so pri aktivnostih uživali, prav tako pa ob koncu bili presenečeni, da s prstjo, regratom in cvetovi zares lahko rišemo in slikamo.

Sledilo je ustvarjanje z naravnimi barvili. Otroci so okrasili svoje voščilnice, ki so jih za dan žena podarili svojim mamicam. Tako je prvo stran voščilnice krasila otroška umetnina, na zadnji strani pa so bila navodila za saditev voščilnice.

4.2.1. Posadimo voščilnico

Za zaključno dejanje smo potrebovali cvetlične lončke, prst, zalivalko, vodo in seveda naše voščilnice. Vsak otrok je izdelal dve voščilnici. Eno je posadil v vrtcu, drugo pa podaril ob dnevu žena. Saditev v vrtcu je potekala tako, da si je vsak otrok najprej poiskal lonček ter ga napolnil s prstjo. Nato je odtrgal kos voščilnice in ga posadil v izbran lonček. Prst je nato zalil z vodo.

Sledilo je več dnevno opazovanje in skrbno zalivanje. Po nekaj dneh so prva semena že vzkli in otroci so opazili prve poganjke iz prsti. Navdušenje ob videni rasti rastlin je bilo še toliko večje, saj so otroci sodelovali v celotnem postopku izdelave voščilnice, kot tudi saditve le te. Sedaj te sadike skrbno zalivamo. V mesecu maju pa bomo le te presadili v vrtčevsko visoko gredo.

V naše projektno delo smo vključili tudi starše. Voščilnico, ki so jo otroci podarili mamicam ob dnevu žena, so otroci skupaj s svojimi starši posadili doma. Meni pa so starši posredovali fotografije njihovega skupnega vrtnarjenja. Menim, da smo z vključitvijo staršev samemu delu in trudu otrok dodali še dodatno težo. Doma so bili otroci tisti, ki so staršem pokazali postopek saditve voščilnice in jim ob tem predstavili celoten proces njihovega recikliranja papirja, oblikovanju voščilnice in naravnih barvil, kot tudi saditve.

5. ZAKLJUČEK

Menim, da otrokom procesi pri katerih sami aktivno sodelujejo ostanejo trajno zapisani v njihovem spominu. Prav tako so otroci ob končnem produktu toliko bolj veseli, ponosni na nastalo, saj je to del njih, njihovega truda in dela.

Prav tako sem prepričana, da smo mi tisti, ki otrokom popestrimo njihova otroštva, jim omogočimo odkrivanje novih znanj in spoznanj. Če to naredimo na zabaven in njim zanimiv način, bomo vsekakor dosegli svoj namen. Otroci so se preko zabavnega raziskovanja in ustvarjanja seznanili s postopkom recikliranja papirja in izdelave naravnega barvila. Vzporedno z vsemi ostalimi ugotovitvami in novimi spoznanji pa sem jim s tem pokazala dejstvo – kako malo je potrebno, da sami nekaj ustvarimo. Kaj vse nam omogoča in ponuja narava, ter da lahko s stvarmi, ki jih nekateri odvržejo, naredimo nekaj novega.

Otroci so ob tem pridobili tudi občutek, da stvari ne pridejo same od sebe. Za papir na katerega vsakodnevno rišejo, je potrebno veliko postopkov, časa in truda, preden le ta pride v našo igralnico.

LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. *Otrok v vrtcu*, priročnik h kurikulu za vrtce. (2001). Založba Obzorja.
- Katalinič D., Tratnjek L., Anželj B. (2007). *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- Bonte M. (2017). *Eko Papirko*. Domžale: Epistola.

Prehrana danes in zdrav življenjski slog

Urška Lah

Osnovna šola Miklavž na Dravskem polju – Vrtec Ciciban

urska.lah@icloud.com

Pestra in uravnotežena prehrana celovito in dobro vpliva na naše počutje in zdravje. Vse to pa predstavlja dobro in kakovostno popotnico za našo prihodnost, predvsem pa prihodnost naših najmlajših. Skrb za zdrav način življenja se bi tako naj pričel že zelo zgodaj. Namreč če otrokom v zgodnjem otroštvu privzgojimo zdrave prehranjevalne navade, jih bodo le-te spremljale skozi celo življenje. Namreč navade in življenjski slog, ki ga otroci pridobijo v otroštvu, vplivajo tudi na izbiro živil in način prehranjevanja v kasnejšem življenjskem obdobju. Zato je tako pomembno, da se otroci seznanjajo z zdravim načinom življenja in pomenom zdrave prehrane že v predšolskem obdobju.

Ključne besede: otroci, zdrava hrana, gibanje, narava, zdrav življenjski slog.

Abstract

A diverse and balanced diet has a comprehensive and good effect on our well-being and health. All this represents a good and quality journey for our future, and above all for the future of our youngest. Caring for a healthy lifestyle should start very early. If we establish healthy eating habits in early childhood, they will accompany them throughout their lives. Namely, the habits and lifestyle that children acquire in childhood influence the choice of food and eating habits later in life. That is why it is so important for children to be acquainted with a healthy lifestyle and the importance of a healthy diet while they are still in preschool.

Key words: children, healthy food, exercise, nature, healthy lifestyle.

1. UVOD

Uravnotežena prehrana, kot tudi zdrav način življenja oz. zdrav življenjski slog so izjemnega pomena, saj ugodno vplivajo tako na zdravje kakor tudi na razvoj otrok. Otrok, ki se dovolj giblje v naravi in svežem zraku, zraven pa uživa še raznoliko in pestro hrano se bo bolje razvijal, hkrati pa bo ponotranjil kaj je dobro in zdravo zanj (C. Hlastan Ribič, J. Maučec zakotnik, B. Koroušič Seljak, D. Pokorn, 2008).

Predšolsko obdobje pa predstavlja tudi obdobje temeljnega gibalnega razvoja. Otrokov organizem je namreč najbolj dovzeten za vplive iz okolja ravno v tem ranem obdobju. Otroci namreč ne morejo več nadoknaditi zamujenih stvari iz zgodnjega otroškega obdobja. Zato je izjemno pomembno predšolsko obdobje, da otrokom ponudimo kar se da pester in raznolik nabor dejavnosti iz najrazličnejših področji (Videmšek, M., Visinski, M., 2001).

Ker pa predstavlja otrokom gibanje osnovno in primarno potrebo, pa se v vrtcu pogosto povezuje in prepleta področje kurikula gibanje z naravo, umetnostjo, jezikom, ...

V vrtcu oz. predšolskem obdobju se tako ogromno časa namenja ravno gibalnim dejavnostim, ki jih izvajamo neposredno v naravi, v naši okolici, prav tako pa ogromno časa namenjamo tudi dobremu počutju vseh nas, uravnoteženi prehrani, ohranjanju zdravja, lokalno pridelani hrani, zdravim prigrizkom ter zdravim napitkom.

To pomeni, da združujemo dejavnosti iz različnih področij in z različnimi projekti (Zdravje v vrtcu, Z igro do prvih turističnih korakov, ...). V letošnjem letu smo v oddelkih prvega starostnega obdobja tako povezovali področje narave z gibanjem, z zdravim življenjskim slogom, zdravo prehrano, dobrim počutjem, ... Skozi različne dejavnosti smo spoznavali bližnjo okolico vrtca, se podali na raziskovanje kmetij, travnikov, polj, ter v igralnici pripravljali najrazličnejše zdrave prigrizke, sadna nabodala, »sladice«, spoznavali med kot nadomestek sladkorju, zdrave napitke in še mnogo drugega.

2. METODE DELA

Pri delu smo uporabili metodo pogovora, razlage, poslušanja, opazovanja, prikazovanja, praktičnih del, lastne aktivnosti, igre.

3. CILJI

- otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, vzdrževanje in uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki (kar vključuje reševanje problemov, pogajanje in dogovarjanje, razumevanje in sprejemanje stališč, vedenja in občutij drugih, menjavanje vlog, vljudnost v medsebojnem komuniciranju...);
- otrok v vsakdanji komunikaciji posluša jezik in je vključen v komunikacijske procese z otroki in odraslimi (neverbalna in verbalna komunikacija, kultura komunikacije, stil komunikacije, vljudnost),
- otrok spoznava, da morajo vsi ljudje v določeni družbi pomagati in sodelovati, da bi lahko ta delovala ter omogočila preživetje, dobro počutje in ugodje;
- razvijanje koordinacije oz. skladnosti gibanja (koordinacija gibanja celega telesa, rok in nog), ravnotežje,
- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, valjenje, plezanje, plazenje...)
- iskanje lastnih poti pri reševanju gibalnih problemov,
- otrok oblikuje dobre, a ne toge prehranjevalne navade ter razvija družabnost, povezano s prehranjevanjem

- otrok spoznava, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja;

4. REZULTATI

V času izvajanja našega projekta so otroci tako spoznali ogromno novega. Veliko časa smo namenili najrazličnejšim dejavnostim v naravi, v naši neposredni okolici vrta. Namreč naš vrtec stoji v čudoviti in neokrnjeni naravi. Okoli nas se razprostirajo prostrani travniki, gozdovi, polja, sadovnjaki, ki nas vsakodnevno vabijo v svoj objem.

Narava je tako otrokom ponudila nešteto možnosti za prosto igro, njihova domišljija pa je bila tam bolj barvita in pestra. Otroci so se v naravi sprostili in zabavali.

Narava in okolje sta nenehno spodbujala otrokov razvoj na vseh področjih, otroci so postali bolj zvedavi, bolj povezani, se skupaj igrali, iskali in zlagali npr. vejice, listke, jih skupaj nabirali, si pomagali, bili bolj sproščeni, nasmejani, veseli, ... Vse to pa je dobro in ugodno vplivalo na počutje vseh nas, tako odraslih, kakor tudi naših najmlajših. Namreč za nekatere je predstavljal odhod v vrtec prvo ločitev od staršev in zato tudi stresno obdobje.

Vsi otroci so v skupini sodelovali, se zabavali, veselili in gradili prve prijateljske vezi. Otroci so si pomagali tudi pri obujanju in oblačenju, torej spretnejši so pomagali manj spretnim in se tako še dodatno povezovali.

Veliko časa smo namenili tudi prehrani. Se ogromno pogovarjali, kaj imamo radi, česa ne maramo in zakaj. Ob obrokih smo poskušali otroke vzpodbuditi k poskušanju različnih okusov, jim pripravljali najrazličnejše napitke (sadne, sadno-zelenjavne, zelenjavne) in ugotavljali kaj nam je bolj všeč, česa ne maramo. Pripravljali smo tudi različne zdrave sladice, se sladkali z medom, si pripravljali medene napitke, kuhali čaje, praznovali rojstne dni, pekli kolačke iz buč in jabolk, pripravljali plakate, spoznavali kmetijo, okolico, predvsem pa se zabavali v naravi in z naravo.

5. DISKUSIJA

Z veseljem lahko trdimo, da so postali otroci bolj samostojni, zvedavi, samozavestni in spretni ter spoznali ogromno novega. Kar pomeni, da nam je skozi leto, ko smo sledili zastavljenim ciljem uspelo uresničiti večino načrtanih ciljev.

Otroci so bili resnično sproščeni pri izvajanju naravnih oblik gibanja, saj jih je narava prevzela in pritegnila, prav tako so tekom leta vedno uspešneje in hitreje reševali gibalne probleme. Preko različnih dejavnosti, kjer smo si pripravljali tako kolačke, kakor tudi sadne in zelenjavne napitke, pa so otroci razvijali in oblikovali dobre prehranjevalne navade. Otroci so s časoma bili pripravljani poskušati tudi hrano, ki je niso poznali oz. so jo sprva odklanjali.

Preko obiskov kmetij, čebelarja pa so imeli možnost spoznat, da vsi v družbi pomagamo na različne načine in sodelujemo, da lahko le-ta deluje ter omogoča preživetje, dobro počutje in ugodje.

Ker gre pa v našem primeru za otroke 1.starostnega obdobja, so rezultati nekoliko omejeni. Otroci prihajajo iz različnih okolij in samo del svojega časa preživijo v vzgojno izobraževalnem okolju. Ne realno je pričakovati, da bodo nova spoznanja prenašali tudi v svoj dom. Zadovoljimo se lahko s tem, da jim postavimo temelje in osnove, ki jih bodo kasneje v svojem življenju nadgrajevali in ponotranjili. Vsebinske programe je zato smotrno tudi kasneje občasno ponujati skozi celotno predšolsko obdobje in s tem pridobiti boljše »programiranje« otrok in posledično prenos dobrih vzorcev v domače okolje, kar predstavlja tudi največji izziv skupaj z vključevanjem staršev.

6. ZAKLJUČEK

Skozi šolsko leto smo otrokom ponudili ogromno dejavnosti iz najrazličnejših področji kurikula, ki so se med seboj prepletala in se dopolnjevala. Pri vseh teh načrtovanih dejavnostih pa smo otroke sistematično opazovali.

Začetek leta smo tako namenili predvsem spoznavanju drug drugega, kakor tudi naših zmožnosti. Sledili smo tudi vsem smernicam, ki nam povedo kaj naj bi otrok v določeni starosti že osvojil. Skozi najrazličnejše dejavnosti tako v igralnici, kakor tudi na prostem smo otrokom ponudili najrazličnejše izzive, ki so jih bolj ali manj spretno reševali.

Dejavnosti smo izvajali tudi v različnih vremenskih razmerah ter tako otrokom omogočili spoznavanje okolja v vseh letnih časih.

Načrtovali in prepletali med seboj smo tudi različne projekte (Zdravje v vrtcu, Z igro do prvih turističnih korakov, ...), ki so dejavnosti še bolj popestrile in dopolnile.

Z otroki smo se tako odpravljali na »popotovanje« po domačem kraju, spoznavali kmetijo, opravila na kmetiji, katere živali živijo na kmetiji in kaj nam dajo te živali. Iz mleka smo si v

igralnici nato pripravili še medeno mleko, poskušali med, si pripravljali sadne, zelenjavne napitke, praznovali rojstne dni, se zabavali, sproščali v naravi, ...

Dejavnosti, ki smo jih načrtovali in realizirali so bile otrokom zanimive, z veseljem so sodelovali v vseh ponujenih aktivnostih. Opazili pa smo, da so bili otroci najbolj navdušeni in aktivni, kadar so sodelovali npr. pri peki kolačkov, pri pripravi medenega mleka, sadnih napitkov, ...

Zelo jih je pritegnila tudi sama narava, konji in kmetija, obisk čebelarja in opazovanje čebel. Radi so tudi posegali po ponujenih didaktičnih igračah; nizanju sadja, s tem pa urili tudi svojo fino motoriko.

V naravi so se otroci sprostiti, zabavali in veselili, predvsem pa bili resnično aktivni, saj smo spodbujali tudi uporabo vseh naših čutil.

Skratka pester izbor dejavnosti je otrokom ponudilo nešteto spodbudnih možnosti za njegov razvoj, napredek, ki pa je bil na koncu leta zelo opazen.

Otroci so postali spretnejši, samostojnejši, prav tako pa so postajali tudi dovezetni za poskušanje novih, nepoznanih okusov, spoznali, raziskali pa so tudi okolico v kateri se nahaja naš vrtec.

Glede na napredek v naši skupini lahko trdim, da je narava tista, ki je otroke še dodatno motivirala, spodbudila, sprostila in vplivala na njihov celostni razvoj. Otroci so bili tekom šolskega leta bolj zdravi, kot pretekla leta, saj smo resnično ogromno časa preživel v naravi in se posluževali zdrave prehrane, predvsem sadja in zelenjave, spoznali pa smo tudi zdravilni pomen medu.

Fotografija 3: »Potepanje« po poljskih poteh

Fotografija 4: Obisk kmetije s konji

Fotografija 5: Poskušanje domačega medu

Fotografija 6: Priprava zdravih napitkov

7. LITERATURA

Bahovec, E. D., Bregar, K. G., Čas, M., Domicelj, M., Saje – Hribar, N., Japelj, B. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.

Videmšek, M., Visinski, M., (2001). Športne dejavnosti predšolskih otrok. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport: Zavod za šport Republike Slovenije.

C., Hlastan- Ribič, J., Maučec Zakotnik, B., Koroušič-Seljak, D., Pokorn, (2008). Praktikum jedilnikov zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah : (od prvega leta starosti naprej), 1. izdaja: Ministrstvo za zdravje RS, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pajek, M., (2015). Pomanjkanje gibanja otrok v predšolskem obdobju. Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, oddelek za predšolsko vzgojo.

A., Hutinski, (2011). Programi spodbujanja gibalnih dejavnosti in ozaveščanja o zdravi prehrani za otroke. Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, Oddelek za razredni pouk.

Od gosenice do metulja

Urška Škoda

Osnovna šola Raka – enota vrtec

urska.pecaric@gmail.com

Narava predstavlja bogato učno okolje. V vrtcu jo otroci spoznavajo preko različnih naravoslovnih dejavnosti. Z aktivnim raziskovanjem in vključevanjem jo zaznavajo in spoznavajo v vsej njeni raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju. Ob tem se ves čas učijo, ter osvajajo strategije mišljenja in raziskovanja. Otroci so ob izvajanju projekta »Z Zemeljkom raziskujem tla, rastline in živali« na enem izmed sprehodov našli gosenico in jo odnesli v igralnico. Preko vsakodnevnega opazovanja, spremljanja in različnih dejavnosti so odkrivali in se seznanili z razvojnim krogom metulja.

Ključne besede: otrok, narava, opazovanje, gosenica, razvoj metulja

Abstract

Nature represents a rich learning environment. In kindergarten, children get to know her through various science activities. Through active research and involvement, they perceive and get to know it in all its diversity, connection and constant change. At the same time, they are constantly learning and mastering strategies of thinking and research. During the implementation of the project "Exploring the soil, plants and animals with the Earth", the children found a caterpillar on one of the walks and took it to the playroom. Through daily observation, monitoring and various activities, they discovered and became acquainted with the developmental cycle of the butterfly.

Key words: child, nature, observation, caterpillar, butterfly development

1. UVOD

V oddelek je vključenih 14 otrok, starih od 2 do 3 leta. Ker dajemo velik poudarek bivanju in aktivnemu gibanju na prostem, smo skozi celo šolsko leto hodili na sprehode in pohode v okolici vrtca. Med spomladanskim bivanjem na travniku smo po naključju našli gosenico. Vzeli smo jo s seboj, ji pripravili ustrezno bivališče in spremljali njen razvoj.

Pri izvajanju dejavnosti smo sledili zastavljenim ciljem:

- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave,
- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

2. METODE

Pri izvedbi zastavljenih ciljev smo uporabili metode pogovora, poslušanja, opazovanja, pripovedovanja, opisovanja, igre in lastne aktivne udeležbe.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

Projekt smo v oddelku izvajali v mesecu aprilu in maju. Začetek izvajanja le-tega je bil spontan in nenačrtovan. Med spomladanskim bivanjem na travniku smo našli gosenico. Zelo hitro smo dobili idejo, da bi jo vzeli s seboj. Ker obe strokovni delavki še nikoli nisva spremljali razvoja metulja, smo ob prihodu v vrtec informacije o ustreznem bivališču poiskali na spletu. V kletki za žuželke smo ji pripravili svežo travo, nekaj palic in vodo in jo položili vanjo. Gosenico smo nato v jutranjem krogu vsakodnevno opazovali in spremljali. Ker se ni veliko premikala in jedla, smo mislili, da ne bo preživela. Nato pa nas je nekega jutra v kletki pričakalo presenečenje. Gosenica se je spremenila v bubo, ki je bila pritrjena na mrežo kletke. Spet je sledilo vsakodnevno potrpežljivo spremljanje in opazovanje. Po kar nekaj dneh opazovanja pa nas je v kletki pričakal čudovit metulj. Metulja smo si podrobno ogledali in ugotovili, da se imenuje lastovičar. Še isto dopoldne smo se od metulja poslovili in ga izpustili v naravo.

Slika 1: Razvojni krog metulja

Slika 2: Metulj

V času, ko smo opazovali in spremljali razvoj metulja smo dejavnosti iz področja narave nadgradili. Odšli smo v šolsko knjižnico, kjer smo si izposodili različne enciklopedije in slikanice. Le-te smo redno pregledovali in se ob njih pogovarjali. V knjižnici smo si izposodili slikanico »Zelo lačna gosenica«, ki smo jo dnevno prebirali. Skupaj z otroki smo pripravili didaktični pripomoček – gosenico. Preko nje smo obnavljali vsebino prebranega. Ker je pravljica otrokom zelo všeč smo dejavnost nadgradile z dramatizacijo z ročno lutko. Ob dramatizaciji smo tudi šteli, poimenovali barve in razvrščali. O gosenici smo prepevali tudi pesmico in se likovno izražali z izdelovanjem gosenic iz časopisnega papirja. Dejavnost iz področja narave smo tako povezali tudi z ostalimi področji, zajetimi v kurikulu.

4. ZAKLJUČEK

Z otroki smo v času trajanja projekta z različnimi pristopi spoznavali naravno okolje, ki nas obdaja. V okviru izvedenega projekta smo z otroki spremljali in opazovali razvojni krog metulja. Otroci so bili ob tem zelo radovedni in vedoželjni. Ves čas so bili izjemno motivirani in so z veseljem sodelovali pri dejavnostih in bili ob tem aktivni raziskovalci. Področje narave nam je nudilo odlično izhodišče za povezovanje z ostalimi področji kurikulumu. Skozi različne dejavnosti so otroci pridobivali neposredne izkušnje, pomembne za življenje.

5. LITERATURA

Bahovec E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
Kroflič, R. idr. (2010). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Od mleka do ...

Valentina Murgelj

Vrtec pri OŠ Puconci, enota Mačkovci

valentina.murgelj@ospuconci.si

Naš namen je bil spoznati »belo pot«. To pomeni, da smo spoznali pot od krave do mleka na policah v trgovini. Predšolski otroci so radovedni, imajo radi naravo in jih zanima vse, kar je živo. Otrokom smo ponudili možnosti, da so si z neposredno izkušnjo sami izdelali predstave o živalih. Cilj naše teme je bil otrokom omogočiti neposredno izkušnjo spoznavanja krave ter jim prek lastnega zgleda privzgojiti pozitiven odnos do njih. Dobro smo spoznali krave, mleko, mlečne izdelke in ugotovili, da so zelo pomembni za naše življenje.

Ključne besede: krava, mleko, začetno naravoslovje, neposredna izkušnja, aktivno učenje

Abstract

The intention of our learning was to discover »a white way«. This means that we got acquainted with the journey of milk from the cow to the shops' shelves. Kindergarten children are curious, they love nature and they show interest in all living things. We offered them an opportunity to develop their own perception towards the animals. The objective of our topic was to enable a direct experience of learning about a cow. With our own example, we helped them to develop a positive attitude towards animals. We found out a lot about cows, milk, milk products and we also learned about the importance of cows in our lives.

Key words: cow, milk, elementary science, direct experience, active learning

1. UVOD

Dejavnosti smo se lotili sistematično. Otrokom smo nudili neposredno izkušnjo s kravo, tako da so se lahko sami prepričali o vseh njenih lastnostih in potrebah. Neposredna izkušnja pa je tudi nujen temelj za abstraktno nadgradnjo znanja. Pri spoznavanju živali je pomembno, da otroku pustimo dovolj časa za samostojno opazovanje in doživljanje. S tem vzpodbudimo aktivno učenje. To pa je kakovostno učenje, ki otroka celostno, miselno in čustveno aktivira. Naša tema »Mlekastično« je bila ravno tista, ki je vzpodbudila in motivirala otroke.

2. METODE

Uporabili smo metode raziskovanja, opazovanja, razlage, igre, opisovanja, čutnega zaznavanja, aktivnega učenja, spodbujanja... Otroke smo spremljali, opazovali in zapisovali opažanja, napredek ter jih fotografirali.

3. REZULTATI

Otroci so z velikim veseljem sodelovali v naši temi. Približali smo jim pomen odgovornega ravnanja z naravo, skrb za živali in pomen lokalne pridelave. Obisk in delo na kmetiji je otrokom pomagal razumeti »kako pridemo do mleka«. Pridobili so si skrb za živali, spoznali mleko ter mlečne izdelke in ugotovili, da je zelo pomembna lokalna pridelava.

4. DISKUSIJA

Z mesecem oktobrom smo začeli s temo »Mlekastično«. Naša enota vrtca se nahaja na vasi. Obdani smo z naravo in seveda s kmetijami. Na začetku smo si v igralnici ustvarili kotiček s knjigami, enciklopedijami, slikanicami in fotografijami o kravah, mleku... Ugotavljali smo, kaj vse že znamo o tem. V veliko pomoč nam je bila slikanica »Bela pot« . Ustvarili smo plakate, iskali informacije na spletu, si ogledali posnetke in seveda obiskali smo kmetijo v sosednji vasi. Podrobno smo si ogledali in spoznali vse o kravah, molži, o mlečnih izdelkih, poti mleka iz kmetije do mlekarne in naprej, hranili smo teličke... Naredili smo si tudi kravo iz odpadne embalaže. Jo kaširali in pobarvali. S pomočjo vrvice in plastične rokavice smo naredili vime. Vsak otrok se je naučil molsti. Izdelovali smo maslo in kisló mleko. Povabili smo lončarja in si izdelali sklede za mleko. Naučili smo se pesmico »Krava«. Veliko smo ustvarjali na likovnem področju, matematiki, gibanju...

5. ZAKLJUČEK

Otroci so se v naši skupini dobro seznanili s temo »Mlekastično«. Veliko smo izvedeli, videli in se naučili. Ozaveščanje otrok o pomenu mleka in živali, predvsem o lokalno pridelanem, je v današnjem času zelo pomembno. Zavedamo se, kako zelo pomembna je samooskrba in skrb za živali. Naša krava »Šeka« je celo leto ostala v igralnici. Otroci so jo »molzli«, »hranili« in »peljali« na travnik ob vrtcu. Ko strnemo vse občutke, lahko zaključimo, da so otroci spoznali »belo pot« in pomen živali za naše življenje.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Bela pot. (2010). Založba KRES: Bruno Majer.

Od jajčeca do sviloprejke v modri igralnici

Valerija Gregorin Magdič
Vrtec pri OŠ Sveti Tomaž
valerija.gregorin@gmail.com

Namen prispevka je predstaviti projekt, preko katerega so otroci spoznali in spremljali razvoj metulja sviloprejke. Imeli so možnost za opazovanje in podajanje svojih zaznav v procesu celotnega razvoja. Izkusveno učenje na osnovi opazovanja in zaznav je imelo velik pomen, saj so se otroci učili iz lastnih izkušenj ter na tak način prišli do novega znanja.

Opazovanje, raziskovanje in eksperimentiranje je zanimivo in zabavno, saj otrok neposredno doživlja naravo ter se usmerja v aktivno delovanje za njeno ohranitev.

Otroci spoznavajo naravoslovne vsebine ob dejavnostih, ki jim omogočajo sprejemanje novega znanja na podlagi lastnih izkušenj.

Ključne besede: otrok, naravoslovje, gojenje, kokon, metulj, sviloprejka

Abstract

The purpose of this paper is to present a project with which children learned about and monitored the development of the silkworm butterfly. They had the opportunity to observe and communicate their perceptions in the process of overall development. Experiential learning based on observations and perceptions was very important, as children learned from their own experiences and thus gained new knowledge.

Observing, researching and experimenting is interesting and fun, as the child directly experiences nature and focuses on active action to preserve it. In addition to activities that allow them to acquire new knowledge based on their own experience, children learn about science.

Key words: child, natural science, transformation, cocoon, butterfly, silkworm

1. UVOD

»Otrok v vrtcu in izven njega aktivno raziskuje pojave, ki ga zanimajo. To raziskovanje je razburljivo ter odpira vrata do vedno novih zanimivih problemov«. (Kurikulum za vrtec, 1999, str. 56).

V današnjem času velikokrat pozabljamo, kaj vse nam nudi narava in kaj vse se lahko od nje naučimo. Pomembno je, da znamo otroku naravo približati ter se z njo poveže z lastno izkušnjo in doživetjem. Že v predšolskem obdobju se postavijo temelji, kakšen odnos bodo otroci razvili do le-te.

Povezovanje z naravo na različne načine otroka pritegne k raziskovanju in praktičnim dejavnostim, ki potekajo preko igre.

Pojav, ki otroka zanima, ter srečanje z živimi bitji razvijata čut za naravo. Verjetno so živali tiste, ki otroke pritegnejo bolj kot raziskovanje rastlin. Pri oblikovanju otrokovega odnosa do živali ima pomembno vlogo tudi vzgojitelj.

1.1. Cilji:

- Otrok spoznava, kaj potrebujejo živa bitja za življenje.
- Razvija naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do vseh živih bitij.
- Spoznava odnos med vzrokom in posledico.
- Otrok odkriva in spoznava proces preobrazbe od gosenice do metulja.
- Spoznava in odkriva rastlinski svet v okolici, išče drevo murve.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode dela: pogovor, opazovanje, pripovedovanje, predvidevanje, sklepanje, lastna aktivnost, raziskovanje, aktivno učenje in igra. Vključeni so bili otroci starostnega razpona 5–6 let, kasneje pa tudi otroci, ki so bili glede na počitniške dni združeni in razporejeni v našo skupino. Dejavnosti so se odvijale v igralnici.

3. REZULTATI

V okviru dejavnosti Mali raziskovalec, ki ga v našem vrtcu že več let izvaja zunanja sodelavka Rdečega križa Ormož, ga. Maja Botolin Vaupotič, smo izvedli projekt Od jajčeca do metulja.

V začetku meseca junija nam je ga. Maja v skupino prinesla komaj izlegle gosenice, ki so pripotovale iz Italije. Jajčeca sviloprejk ji je podarila dr. Rebeka Lucijana Berčič, ustanoviteljica Inštituta za svilogojstvo in svilarstvo RLB iz Maribora. Ga. Maja nas je seznanila s celotnim potekom preobrazbe in nam v pogled prinesla nekaj praznih kokonov metuljev sviloprejk in zapis z navodili.

Otroci so trenutek prihoda gosenic nestrpnost pričakovali. Skupaj smo pripravili terarij iz kartonaste škatle. Dno smo pokrili s papirnato brisačo, ki smo jo po potrebi menjali. Gosenice so bile ob prihodu čisto majhne, da smo jih s prostim očesom komaj opazili.

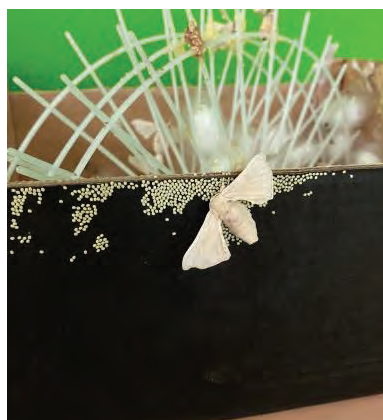
Škatlo z gosenicami smo postavili na primerno mesto, s primerno svetlobo in temperaturo.

Otroci so gosenice hranili s svežim listjem bele murve, ki so jo skrbno natrgali na majhne koščke. Hraniti je bilo potrebno tri do štiri krat na dan. Pri hranjenju so nam na pomoč priskočile tudi čistilke in gosenice nahranile pozno zvečer, preden so zapustile vrtec. Med vikendom, ko v vrtcu ni bilo nikogar, pa so gosenice potovale z vzgojiteljico Ivanko v njen dom, kjer je poskrbela zanje.

Spoznali smo drevo bele murve in nekateri otroci so prvič okušali njene sadeže.

Vsak dan smo skrbno spremljali napredek v rasti. Gosenice so iz dneva v dan pojedle več, postale so prave požrešnice. Ko so postale umirjene, je napočil čas levitve. V času levitve jih nismo hranili. Konec levitve so nakazali ostanki odmrle kože v škatli in ponovno živahno gibanje gosenic.

Po nekaj dneh smo v škatlo nastavili zapredalo, da bi omogočili lažje zapredanje v kokone. Le-tega so otroci že nestrpno pričakovali. Odvijali so se pogovori o videnem in otroci so predvidevali, kaj se bo zgodilo naslednji dan.

Približno osemindvajseti dan razvoja smo opazili, da so se začele gosenice nemirno premikati po podlagi in iskati prostor oziroma kotiček, kjer se bo zapredanje začelo. Zapredla se je prva gosenica, nato pa vse ostale, ena za drugo.

Dvanajsti dan po zapreditvi se je iz kokona izlegel prvi metulj sviloprejkje. Otroci so z zanimanjem spremljali dogajanje, še bolj pa jih je zanimalo, kako zgleda. Naslednje jutro se je izleglo še več sviloprejk, samcev in samic.

Začelo se je parjenje. Samice so polagale jajčeca na stojalo in vse okrog po škatli. Jajčeca so bila sprva bele barve, po nekaj dneh so potemnela.

In tako se lahko življenjski krog gosenice – metulja ponovno začne ...

4. RAZPRAVA

Projekt je otroke povezoval, med seboj so sodelovali in se dogovarjali. Prevezli so odgovornost in bili notranje motivirani. Vsebine smo razširili na vsa področja kurikulumu in uspešno realizirali zastavljene cilje.

Pri izvajanju dejavnosti je bilo otrokom omogočeno spodbudno učno okolje, s katerim so pridobivali nove izkušnje, znanja in spoznanja. Otroci so bili aktivni udeleženci v celotnem procesu. Vsakodnevna opažanja smo beležili v tabelo.

5. ZAKLJUČEK

Izveden projekt je lep in poučen primer dobre prakse. S tehnikami in strategijami aktivnega učenja smo spodbudili proces učenja pri otroku. Rezultati takšnega učenja in samega procesa so trajni. So izhodišča za nadgradnjo in nadaljnje raziskovanje.

6. LITERATURA:

Esenko, I. (2015). Kako živijo gosenice. 1. natis. – Ljubljana: Okaši.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Marjanovič Umek, L. (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor. Založba obzorja.

Živi kotichek za odgovoren odnos do narave

Vesna Koren

Vrtec Velenje

Vesna.koren@gmail.com

Ljudje smo del narave in ne glede na to, ali živimo v mestu ali na podeželju, se srečujemo z različnimi vrstami živali. Vsaka od njih ima svoj vpliv in pomen v naravi. Namen projekta Živi kotichek za odgovoren odnos do narave je bil približati otrokom živali, ki jih v naravi bodisi spregledamo, imamo do njih manjvrednostni odnos, se jih bojimo ali čutimo do njih odpor. S pomočjo različnih metod in aktivnega učenja smo otrokom korak za korakom približali različne živali, jih spoznavali z njihovimi značilnostmi in pomenom, odpravljali predsodke in jih navajali na spoštljiv in odgovoren odnos do živali in narave.

Gljučne besede: predsodki, živali, živi kotichek

Abstract

We are all part of nature and whether we live in the city or the countryside, we came in contact with different types of animals. Each one of them have its own impact and significance in nature. The goal of the project Living area for a responsible attitude towards nature was to acquaint children with animals, that we either overlook in nature, think less of them, are afraid of them or we feel reluctance to them. With the help off different methods and active learning we gradually introduced children to different animals, present them with their characteristics and meaning, eliminated prejudices and introduced them to a respectful and responsible attitude towards animals and nature.

Key words: prejudice, animals, living area

1. UVOD

Velikokrat lahko pri otrocih opazimo neprimerne odzive pri srečanju z živalmi, predvsem pri žuželkah. Nekateri prestrašeno odskočijo, drugi žival pohodijo, tretji kričijo in mahajo z rokami. Razlogi za takšne reakcije so različni. Temu lahko botruje strah, odpor, predsodki, napačna vzgoja ...

Nihče se ne rodi s predsodki, le-te pridobimo s sprejemanjem stališč okolice, močan vpliv imajo tudi starši in družina, ki na otroke, predvsem v najzgodnejših letih, prenašajo svoje strahove. Predsodki so povezani tudi s kulturo, politično in versko usmerjenostjo. (Ocepek, R., 2012)

V raziskavi izvedeni leta 1985 so otroci izbirali živali, ki se jih bojijo ali čutijo do njih odpor. Največkrat so se odločili za kačo, sledijo pa ji žaba, podgana, močerad, pajki, deževniki ... Kasneje so raziskavo razširili in iskali razloge, od kod ta strah. Pri tem so se usmerili le na kačo. Ugotovili so, da imajo otroci precej zmotne predstave o kačah in da ne razlikujejo med

racionalno razlago in svojimi čustvi. Ko so se s kačo srečali od blizu, jo spoznali, se je lahko dotaknili, je kar 90% otrok spremenilo svoje mnenje o kačah. (Verčkovnik, T., 1995)

Pri razbijanju predsodkov ima veliko vlogo tudi vrtec. Vzgojitelji s svojim zgledom vodijo otroke, jih usmerjajo k doživljanju narave, razvijajo pozitiven odnos do vseh živih in neživih stvari ter jih učijo odgovornega ravnanja.

Cornell je za učenje naravoslovja razvil strategijo tekočega učenja, ki naredi učenje dinamično, zabavno, navdihujoče in predvsem izkustveno. Razvil je štiri stopnje: 1. Prebudi navdušenje – s pomočjo iger vzbudimo zanimanje, povežemo skupino in pritegnemo k sodelovanju; 2. Usmeri pozornost – razvijamo dovzetnost za občutenje narave in spretnost opazovanja; 3. Neposredna izkušnja – spodbujamo globlje učenje in razumevanje, ustvarjamo povezanost z naravo; 4. Deli navdih z drugimi – razširimo učenje, povezujemo skupino, utrjujemo doživetja. (Cornell, 2019)

Z živim koticom v igralnici lahko del narave približamo otrokom in dosežemo neposreden stik in pridobivanje izkušenj z živalmi.

Živali imajo namreč močan vpliv na razvoj otrok. Otrok se ob skrbi za žival nauči razumeti potrebe drugih, razvije odgovornost do dela, spozna pomen medsebojne pomoči, bolje zaznava in razumeva okolico. Pri interakciji z živalmi pa se uči socialnih veščin, komunikacije in odgovornosti. (Erzin, 2015)

Cilji, ki smo si jih v projektu Živi kotic zastavili:

- Otrok razvija spoštljiv in odgovoren odnos do živali in narave
- Otrok spoznava kaj potrebujejo različne živali za življenje
- Otrok spoznava življenski cikel opazovanih živali (razmnoževanje, rast, smrt)

2. METODE

V projektu Živi kotic je sodelovalo 24 otrok, starih od 5 do 6 let. Potekal je skozi celotno šolsko leto. Pri izvedbi smo uporabljali metodo opazovanja, metodo demonstracije, metodo igre, metodo pogovora, metodo lastne aktivnosti in metodo poslušanja.

Sledili smo predvsem načelu aktivnega učenja in zagotavljanju možnosti verbalizacije, zato je bil poudarek na lastni aktivnosti, čutnem zaznavanju, opazovanju in pogovoru.

3. REZULTATI

3.1. Uvod v projekt

Na začetku šolskega leta smo se z otroki pogovarjali o skrbi za živali, o tem, kaj potrebujejo za preživetje, kako z njimi ravnamo, katere živali lahko vzgajamo doma, nato pa smo poiskali informacije o paličnjakih v različnih virih (knjige, internet, starši ...). Veliko poudarka smo dali

na ravnanje z živalmi in našim obnašanju v njihovi bližini. Ko smo opravili raziskavo, smo v igralnico prinesli insektarij s paličnjaki.

3.2. Stalni kotiček

Skozi vse leto smo imeli v igralnici prostor z urejenim insektarijem s paličnjaki. V njem so bili paličnjaki različnih starosti, da so bile razlike med njimi bolj očitne. Otroci so bili v skrb za živali aktivno vključeni. Tedensko smo hodili na sprehod v bližnji gozd, kjer smo nabirali malinovje in robidovje, pomagali so pri čiščenju insektarija in menjavi hrane. Otroci so spremljali celoten paličnjakov življenjski krog. Opazovali so njihovo rast, videli levitev, spremljali izleganje jajčec in izvalitev novih paličnjakov in nenazadnje bili priča tudi smrti najstarejšega paličnjaka.

3.3. Občasni kotički

Nekajkrat smo naredili začasni živi kotiček. Otroci so se nad nekaterimi živalmi, ki smo jih srečali v naravi, tako navdušili, da smo jih za nekaj dni preselili v igralnico. Tako so pri nas dobili začasno domovanje polž, mravlje, paglavci in pikapolonica. Za vsako žival smo poiskali podatke s čim se hrani, v kakšnem okolju živi in poskušali začasno domovanje čimbolj približati njenemu naravnemu.

3.4. Opazovanje na prostem

Bivanje na prostem je velik del življenja v vrtcu. Otroke spodbujamo k opazovanju narave in sprememb v okolju, vplivu človeka na okolje, spodbujamo jih k odgovornemu vedenju v naravi. Pri raziskovanju narave smo uporabljali opazovalnike in povečevalna stekla, ki smo jih redno jemali s seboj na sprehode. O ravnanju z živalmi smo se najprej veliko pogovarjali, otroci so imeli možnost predstaviti svoje izkušnje z njimi, nato pa smo otrokom pokazali kako ravnati z živalmi, ki jih bomo opazovali, kako jih nežno prenesti v opazovalnik in na koncu izpustiti v naravo.

4. RAZPRAVA

Skozi celotno šolsko leto smo lahko opazovali, kako se odnos otrok do živali počasi spreminja. Nekaj otrok se v začetku ni želelo približati paličnjakom. Sprva so jih opazovali le od daleč, ko smo jih dali iz insektarija, so se umaknili na drugo stran igralnice, vedno pa so previdno opazovali dogajanje. Ko smo jih vprašali zakaj, so bili odgovori precej podobni. Enim so se zdeli strašni, drugim pa grdi. Kljub temu jim radovednost ni dala miru in so se skozi leto počasi približevali. Konec šolskega leta so jih sami prijeli v roko in dovolili, da so paličnjaki plezali po njih.

Nekateri otroci so nastopili bolj drzno, trkali so po insektariju, se prerivali in želeli na vsak način prijeti živali. Spoznali so, da so živali čuteča bitja in da se morajo sami umiriti, če želijo dobiti pozornost živali.

Tudi začasni živi koticiki so doprinesli k boljšemu razumevanju živali in njihovi vlogi v naravi. Največ odziva otrok je dobil polž, saj nihče od njih ni imel z njim pred tem fizičnega kontakta, v vrtcu pa smo ga prinesli v igralnico, dali so si ga lahko na roke in opazovali ter občutili, kako se premika.

Med raziskovanji v naravi smo opazili, da se je odnos otrok do živali najhitreje spremenil, če smo odrasli prijeli žival, si jo dali na roko ali mirno odreagirali kadar nas je obletavala npr. osa, kot pa sam pogovor ali opozarjanje.

Skozi leto se je obnašanje otrok spremenilo, znajo se umiriti ob stiku z živalmi, se izognejo mravljam, namesto da jih pohodijo, sami izražajo željo po opazovanju živali, opažajo spremembe v naravi, opozarjajo na onesnaženost narave. Spoznali so pomen narave za nas in kakšen vpliv imajo nanjo naša dejanja; se učili sodelovanja in odgovornosti do drugih, do živali in narave.

Cilji projekta so bili doseženi.

5. ZAKLJUČEK

Pomembno je, da smo odrasli zgled otrokom. S svojo mirnostjo in spoštljivim odnosom jih spodbudimo k odgovornemu odnosu do narave. Pri predšolskih otrocih je še jasno izražena njihova naravna radovednost, ki jih žene v raziskovanje sveta okoli njih in je velikokrat močnejša od strahu ali odpora, zato jo moramo čimbolje izkoristiti za učenje, razvijanje veščin in razvijanje odgovornega, skrbnega in spoštljivega odnosa do živali in narave.

6. LITERATURA

Cornell, J., 2019. Doživljanje narave. Celje: Celjska Mohorjeva družba, pp. 27-45.

Erzin, N., 1995. Otroci in odnos do živali. Didakta, 25(183), pp. 17-20.

Ocepek, R., 2012. Premagajmo predsodke do živali. Ljubljana: Agencija Baribal, pp. 137.

Verčkovnik, T., 1995. Odnos do živali – predsodki. In: Mednarodni simpozij. Ed. Raziskovalni dosežki v vzgoji in izobraževanju. Maribor, 1995, pp. 266-276.

Kako približati spoznavanje kmetije in mlečnih izdelkov otrokom prvega starostnega obdobja

Vesna Sašek
Vrtec Ciciban Ljubljana
germ.vesna@gmail.com

Projekt Mlekastično je bil predstavljen otrokom iz vseh starostnih skupin vrtca. Cilj je bil celostno in na aktiven način predstaviti temo otrokom prve starostne skupine. Razumevanje poti mleka od kmetije do mize je bilo za mlajše še pretežko, zato je bil projekt predstavljen bolj enostavno, s spoznavanjem kmetije, mlečnih izdelkov in podobno. Ugotovljeno je bilo, da si je potrebno za tematiko mlečne poti in njenega raziskovanja vzeti dovolj časa, saj otroke zelo pritegne.

Ključne besede: mleko, kmetija, vrtec, dejavnosti, raziskovanje

Abstract

The Mlekastično project was presented to children from all age groups in kindergarten. The aim was to present the topic to children of the first age group in a holistic and active way. Understanding the path of milk from the farm to the table was still too difficult for the younger ones, so the project was presented more easily, by getting to know the farm, dairy products etc. It was found that it is necessary to take enough time for the topic of the milk path and its research, because children are very attracted to it.

Key words: milk, farm, kindergarten, activities, research

1. UVOD

Mleko in mlečne izdelke uvrščamo med osnovna živila v človeški prehrani. Uživanje kalcija v otroštvu in mladostniški dobi neposredno vpliva na trdnost kosti. Na to pomembno vplivajo tudi kakovostne beljakovine, fosfor, cink, jod in še posebej vitamin D ter vitamini skupine B, ki so pomembni tudi za naše živčevje, saj spodbujajo telesne in umske sposobnosti posameznika (Battelino, Hlastan Ribič, Kostanjevec, Pokorn, 2006). Cilj projekta Mlekastično je raziskovanje in ugotavljanje poti mleka od kmetije do mize. Naše vprašanje pa je bilo, kako otrokom iz prve starostne skupine (2 – 3 let) najbolje predstaviti temo. V Kurikulumu za vrtce (1999, str. 19) je zapisano, da je »za predšolske otroke na izvedbeni ravni nujen preplet različnih področij dejavnosti in preplet z dnevno rutino.« V naslednji alineji pa piše, da mora »predšolska vzgoja v vrtcu graditi na otrokovih zmožnostih in ga voditi k pridobivanju novih doživetij, izkušenj, spoznanj, tako da preden postavlja smiselne zahteve oz. probleme, ki vključujejo otrokovo aktivno učenje, mu omogoča izražanje, doživljanje ter ga močno čustveno in socialno angažira.« To smo tudi želeli.

Otrokom v čim večjem obsegu celostno, aktivno in doživeto predstaviti mlečno pot od kmetije do mize.

2. METODE

Projekt se je izvajal v spomladanskih mesecih (marec, april, maj). Temo smo raziskovali v prostorih vrtca. Za izvajanje dejavnosti so bile uporabljene različne metode dela v vrtcu: metoda pripovedovanja, razlage, pogovora, igre, opazovanja... Najbolj pa je prevladovala metoda lastne aktivnosti otrok. Število sodelujočih otrok starih od 2 -3 let je 13.

3. REZULTATI

Razumevanje poti mleka od kmetije do mize je bil za otroke starosti 2 -3 let še precej težek. Sprva smo si ogledali posnetek molže, shranjevanja mleka v cisterne in prevoza v mlekarno. Ogledali so si stroje v mlekarni in končne izdelke, ki jih nato dobimo na mizo. Nato smo izdelali plakat, ki je prikazoval mlečno pot. Opazila sem, da je samo zanimanje otrok največ usmerjeno v živali. Zato smo se osredotočili še na druge živali, ki dajejo mleko in jih razvrščali v drevesni diagram po tej lastnosti (daje/ne daje mleka). Spoznavali smo se s poimenovanjem mladičkov in samic/samcev živali (npr. teliček, krava, bik). Potekala je igra Kmetija, kjer so se otroci igrali z živalcami in hlevom, obiskali smo knjižnico in si izposodili knjige in slikanic na temo kmetije in mleka. Za starše pa smo na koncu pripravili plakat z informacijami, ki smo jih spoznali in ponudili brošure Ima mleko noge? Ki so jo izdale Ljubljanske mlekarne.

Slika 1: sestavljanke na temo kmetije

Slika 2: razvrščanje (žival, ki daje/ne daje mleka)

Slika 3: plakat mlečne poti

Slika 4: kotiček za starše

Slika 5: igra Kmetija v kotičku

Vzgojitelj naj otrokom ponudi različne možnosti oziroma situacije za raziskovanje in naj se zaveda pomena njihovega samostojnega odkrivanja. Pri izvajanju naravoslovnih dejavnosti ima vlogo začetnega usmerjevalca in opazovalca. Skozi dejavnost otrokom nudi pomoč, podporo, spodbudo, razlago ter spoštuje in sprejema način njihovega razmišljanja. Zavedati se mora, da pri raziskovanju noben odgovor ni napačen. Odgovori predstavljajo le eno izmed možnih razlag. S tem omogočijo otrokom nova izhodišča za nadaljnje raziskovanje (Kovač Grosek in Šrekel, 2014).

4. DISKUSIJA

Ugotovitve so pokazale, da tema Mlekastično v predšolskem obdobju zelo pritegne otroke obeh starostnih skupin. Z otroki iz drugega starostnega obdobja je potrebno temo raziskovati bolj obširno, če želimo, da spoznajo pravi pomen projekta, ki je raziskovanje izvora slovenskega mleka in mlečnih izdelkov ter mlečne poti, spoznavanje slovenskih, lokalnih kmetij, preprečevanje zavržene hrane, raziskovanje embalaže in transportne poti. Pri otrocih prvega starostnega obdobja pa se projekta lahko lotimo drugače, z osnovami. Kdo živi na kmetiji, spoznavanje kmečkih živali, dela na kmetiji, kdo daje mleko, kaj dobimo iz mleka in podobno. Torej, projekt se lahko uspešno izvede ne glede na starost otrok, le z drugimi cilji in s prilagoditvami dejavnosti in aktivnosti.

5. ZAKLJUČEK

Sprva sem načrtovala drugačen potek dejavnosti in predstavitve teme otrokom. Seveda je glavni cilj, da se otroci spoznajo z mlečno potjo, da jim približamo razumevanje, da mlečni izdelki ne zrastejo v trgovini in da ni samoumevno, da so stalno na voljo. Pomembno je, da ugotovijo, kako pomemben del za slovensko okolje je kmetijstvo, samooskrba. To so cilji, ki zahtevajo, da z otroki poglobljeno raziskujemo temo, dlje časa. Za otroke prve starostne skupine pa je bil ta cilj prezahteven. Želela sem izpostaviti kako mleko dobimo, otrokom pa so bile atraktivne živali. Izhajala sem iz njih in popeljala temo Mlekastično v malo drugačno smer, ki je bila otrokom bližje in bolj zanimiva in kljub temu del projekta Mlekastično. To so bili začetki, ki jih bomo naslednje leto z otroki raziskovali naprej bolj poglobljeno in podrobno, primerno njihovi starosti.

6. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Battelino, T., Hlastan Ribič, C., Kostanjevec, S., Pokorn, D. (ur.). (2006). *Zdrava otroška prehrana*. Pridobljeno s <https://www.fmf.uni-lj.si/~buckley/otroskaprehrana.pdf>

Kovač Grosek, K. in Šrekel, M. (2014). Medpodročne dejavnosti -zgodnje naravoslovje. *Vzgojiteljica*, 16(4), 17–18.

Mlekastično!

Vida Videc
Vrtec Črnuče, enota Sonček
vida.videc@guest.arnes.si

V tem šolskem letu je v enoti Sonček, vrtec Črnuče, zelo dobro zaživel projekt Mlekastično! Izberem domače. Z otroki smo preko različnih dejavnosti raziskovali mlečno pot, vse od krave pa do kozarca.

Dandanes pa mnogi otroci sploh ne vedo več, od kje mleko in mlečne izdelke sploh dobimo, saj je vse na trgovinskih policah. Zato smo se lotili raziskovanja kmetije in življenja krav, spoznavali poklice, ki so povezani z mlečno potjo, pripravljali mlečne izdelke, se igrali, ob tem pa izvedeli tudi veliko novega.

Ključne besede: mleko, mlečni izdelki, otroci.

Abstract

This school year, »The Milky Way! I choose homemade« project came to life very well in the Sonček unit, Črnuče kindergarten. With children we explored the Milky Way through various activities, from cows to glasses.

Nowadays, however, many children no longer even know where milk and dairy products actually come from, as everything is on store shelves. Therefore, we started researching the farm and the life of cows, learned about professions related to the dairy route, prepared dairy products, played, and learned a lot of new things.

Key words: milk, milk products, children.

1. UVOD

Ko otrok pride na svet, je njegova prva hrana materino mleko. Mleko je tisto živilo, za katero lahko rečemo, da je najpopolnejša naravna hrana, saj vsebuje vse sestavine, ki jih novorojenček potrebuje za rast in razvoj.

Mleko zagotavlja veliko življenjsko pomembnih snovi, je eno redkih živil, ki vsebuje skoraj vse potrebne snovi za uravnoteženo delovanje telesnih funkcij. Je naravni vir beljakovin, ki jih potrebujemo vse življenje za zdrav razvoj in rast, za obnovo celic in tkiv. Mleko je pomemben vir kalcija, ki ga potrebujemo za zdrave zobe in močne kosti. Vsebuje pa še mnoge druge pomembne snovi, prisotne v idealni kombinaciji (nasasuperhrana.si). Zato ni nič nenavadnega, da se z mlekom prav vsi srečamo že v najzgodnejšem otroštvu, kasneje pa še z različnimi mlečnimi izdelki, v katerih so ohranjene vse pomembne snovi iz mleka. Nekateri so osvežilni in lahko prebavljivi, drugi pa vsebujejo koristne mlečnokislinske bakterije, ki lahko ugodno delujejo na prebavo, pomagajo preprečevati črevesne okužbe ter krepijo imunski sistem (nasasuperhrana.si).

Žal pa dandanes mnogi otroci ne vedo več, od kje mleko in mlečne izdelke sploh dobimo. Najdemo jih na policah v trgovini, kakšna pa je bila njihova pot do tja, smo v tem šolskem letu raziskovali v okviru projekta »Mlekastično! Izberem domače«. Projektu smo se pridružile prav

vse skupine v enoti, glede na starost otrok smo pripravili dejavnosti, preko katerih smo lahko raziskovali mlečno pot.

Naš cilj je bil, da skupaj z otroki raziščemo pot mleka ter mlečnih izdelkov, da se seznanimo s kmetijo ter življenjem krav v bližnji okolici in da tudi sami izdelamo ter okusimo mlečne izdelke.

2. METODE

Pri dejavnostih smo uporabili metode igre, raziskovanja, opazovanja, preizkušanja, demonstriranja, pogovora, prebiranja literature, spodbujanja ...

3. DEJAVNOSTI

Na naših jedilnikih se pogosto pojavljajo tudi mleko ter mlečni izdelki. Posebno pozornost smo temu namenili že ob tradicionalnem slovenskem zajtrku. Skoraj vsakodnevno smo začeli otroke opozarjati na ta živila ter pričenjali pogovore o tem, zakaj je mleko zdravo, kaj vse lahko naredimo iz njega ter tudi od kje ga dobimo.

3.1. Obisk bližnje kmetije

Naš vrtec leži na obrobju Ljubljane, kjer je še nekaj kmetij, ki se ukvarjajo z živinorejo ter pridelavo mleka. Obiskali smo jih in si ogledali krave ter teličke. Del hleva je deloma odprt, tako da smo krave lahko pozdravili tudi ob drugih priložnostih, ko smo šli mimo. Pokazali so nam, kaj vse krave jejo, kako in kdaj jih pomolzejo, da dajo dobro mleko. Lahko smo si ogledali molžo ter kje in kako se mleko potem ohlaja. Ogledali smo si vse pripomočke in stroje, ki jih na kmetiji potrebujejo.

Ob tem smo sodelovali tudi s starši, ki so prinesli pokazat posodo, kanglico, ki so jo uporabljali včasih za nošenje in shranjevanje mleka. Pogovarjali smo se tudi, da mleko lahko dobimo še od drugih živali, npr. koz in ovc, ali celo iz rastlin, npr. iz soje.

3.2. Od kmetije do krožnika

Otrokom smo pripravili dejavnosti spoznavanja poklicev, ob tem pa odkrivali, kako potujejo določena živila vse od kmetije do krožnika. V igralnici, kjer smo spoznali poklic kmetovalca, so otroci nabirali, pobirali ter razvrščali pridelke (npr. krompir, korenje, jabolka, slive in češnje). Na drugi strani pa smo imeli maketo krave, pri kateri so se otroci lahko preizkusili v molži, mleko pa nato prelili v velike kangle.

Mleko smo nato odnesli v naslednjo igralnico, kjer je bila trgovina in kjer so otroci ob spoznavanju poklica trgovec odkrivali še druge mlečne izdelke ter spoznavali tudi raznolike embalaže, v katerih je zapakirano mleko oziroma mlečni izdelki. Različne embalaže smo si ogledali tudi v reklamnih letakih, mlečne izdelke pa smo poiskali in jih preštevali še v bližnji trgovini.

V zadnji igralnici je bila restavracija in otroci so lahko raziskovali, kako mleko in mlečne izdelke porabimo v kuhinji, npr. pri peki palačink, ali pa pri mizi, ko se posladkamo s kakavom ali smetano.

Vsa potrebna sredstva za izvedbo dejavnosti (sadje, zelenjavo, izdelke v trgovini oz. restavraciji) smo pripravili iz odpadne embalaže. K sodelovanju smo povabili starše in skupaj zbrali precej raznoliko embalažo tako mlečnih izdelkov kot drugih živil, da smo potem lahko ustvarjali naprej. Ob raziskovanju smo spoznavali tudi bližnjo okolico vrtca ter se povezali z okoliškimi prebivalci.

3.3. Raziskovanje in okušanje mlečnih izdelkov

O mleku in mlečnih izdelkih smo se poučili tudi iz literature, slikanic, enciklopedij, otroških revij, kuharskih knjig ter s pomočjo posnetkov na spletu, pesmi in risank. Najbolj pa smo si zapomnili, ko smo tudi sami okušali mleko ter pripravili izdelke iz njega. Ugotovili smo, da lahko iz enega mlečnega izdelka pridobimo drugega. In da pri pripravi le-teh zmorejo sodelovati tudi otroci.

Mleko in mlečne jedi, kot so mlečni riž, gres, kaša ali močnik kar dobro poznamo. Vemo tudi, kakšen je jogurt ali sladoled, ki ga kupimo v trgovini ... Veliko bolj pa so nam teknili mlečni izdelki, ki smo jih pripravili sami. Posladkali smo se s sladko smetano, ki smo jo nato dolgo stepali in je nastalo okusno maslo, v skledi pa je ostal še pinjenec, ki smo ga prav tako morali poskusiti. Okušali smo kisló mleko in pripravili skuto ter skutno peno. Pripravili smo si čisto svoj jogurt, ki smo mu dodali še sadje po želji. S pomočjo čokolade smo ustvarjali mlečne napitke, zelo so nam teknile tudi palačinke. Tudi pri teh dejavnostih smo se povezali s starši (prispevali so recepte ...).

3.4. Likovno ustvarjanje

Na temo projekta je v skupinah nastalo kar nekaj likovnih in grafičnih izdelkov. Za izdelke smo uporabili mnogo odpadne embalaže ter jo ob ustvarjanju ponovno uporabili. Nastale so ptičje hišice ter velika krava. Izdelali smo maketo krave, s pomočjo katere so se otroci lahko preizkusili v molži. Iz kartonastih krožnikov je nastala cela čreda krav. Otroci so prosto risali na temo mleka, kmetije, živali.

Ob tem pa so vseskozi nastajale tudi različne didaktične igre, npr. spomin, igra razvrščanja sličic po zaporedju mlečne poti, družabna igra z vzorci z mlečnimi izdelki itd.

4. REZULTATI IN DISKUSIJA

V mleku je veliko življenjsko pomembnih snovi, ki jih potrebujemo za rast in razvoj tako odrasli kot otroci. Mnogo pomembnih snovi za naše zdravje vsebujejo tudi mlečni izdelki. Dandanes žal mnogi otroci, ki nimajo veliko stika s podeželjem, ne vedo več, od kje mleko in mlečne izdelke sploh dobimo, zato je bilo raziskovanje mlečne poti zelo dobrodošlo. Skupaj z otroki smo uspešno izvedli mnoge dejavnosti, da smo lahko raziskali tako življenje krav na kmetiji, ter spoznali, kako mleko sploh dobimo, pa vse do izdelovanja lastnih mlečnih izdelkov, pri čemer so otroci zelo aktivno sodelovali. Z zanimanjem so spremljali dogajanje, okušali izdelke, potem pa svoja nova odkritja tudi posredovali naprej, staršem, drugim otrokom.

Naš cilj, da skupaj z otroki raziščemo pot mleka ter mlečnih izdelkov, da se seznanimo s kmetijo ter življenjem krav v bližnji okolici in da tudi sami izdelamo ter okusimo mlečne izdelke, je bil tako dosežen.

5. ZAKLJUČEK

Projekt »Mlekastično! Izberem domače« je v naši enoti vrtca zelo dobro zaživel po vseh skupinah. Odkrivali smo pot mleka vse od živali pa do naših ust. Ob tem smo se veliko naučili, predvsem pa smo raziskovali na veliko zanimivih načinov, hkrati pa razvijali svojo ustvarjalnost, se povezovali z lokalnim okoljem ter starši in se razvijali ter rastli na vseh področjih.

6. LITERATURA

- Bahovec, E. D. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- *Je mleko res le za teličke?* (2022). Dostopno na: <https://www.nasasuperhrana.si/clanek/je-mleko-res-le-za-telicke/>.
- *Mlekastično! Izberem domače*. (2021). Dostopno na: <https://ekosola.si/mlekasticno-izberem-domace-21-22/>.
- *Od kod prihaja ... mleko?* (2010). Generalni direktorat za kmetijstvo in razvoj podeželja. Urad za publikacije EU. Dostopno na: <https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/a6178d51-e7d4-49bc-8743-bc52e106f026>.
- *Zakaj je mleko popolno živilo in koliko na dan ga je ravno prav?* (2021). Dostopno na: <https://www.nasasuperhrana.si/clanek/zakaj-je-mleko-popolno-zivilo-in-koliko-na-dan-ga-je-ravno-prav/>

Malčki in mleko

Viktorija Mlinarič

Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci, enota vrtec

viktorija.mlinaric@gmail.com

Projekt smo prilagodili otrokom od enega do treh let starosti.

Otroci so v vrtcu preko različnih dejavnosti ob pomoči vzgojiteljic spoznavali kravo, pot mleka, mlečne izdelke in embalažo.

Ključne besede: otroci, krava, pot mleka, mlečni izdelki, embalaža.

Summary: We adapted the project for children from one to three years of age.

Through various activities in the kindergarten, the children got to know the cow, path of milk, dairy products and packaging through various activities.

Key words: children, cow, path of milk, dairy products, packaging.

1 UVOD

Znanstveno ime za domače govedo je *Bos taurus*, pogovorno ga imenujemo krave. So udomačeni sodoprsti kopitarji iz družine *Bovidae*.

Po svetu je najbolj razširjen rod *Bos*. V Indiji so krave svete in čaščene živali.

Govedo se običajno vzreja kot živina za meso (goveje ali telečje meso), za mleko, in za kože, ki se uporabljajo za izdelavo usnja. Uporabljajo se kot vlečne živali, ki vlečejo vozove, pluge in druga orodja. Za ustvarjanje gnoja ali goriva se uporablja goveji kravjek (Domače govedo, 2021).

Glede na uporabo ločimo mesnate, mlečne in kombinirane pasme. Nekatere bolj znane pasme so: lisasto, cikasto, črno-belo in rjavo govedo ter govedo Dexter (Domače govedo, 2021).

Cikasto govedo ali cika je edina avtohtona slovenska pasma goveda, ki izvira iz severozahodnih alpskih predelov Slovenije. Pasma je bila nekoč močno razširjena na Gorenjskem, v Bohinju in na Tolminskem. Cikasto govedo redijo majhne kmetije v hribih in tudi manjše ljubiteljske kmetije (Bevc, 2021).

Cika je pasma govedi, ki je zelo skromna in preživi na območjih, ki so za govedorejo manj primerna, to je v planinah, kjer je krajša vegetacijska doba in kjer so ostrejša klimatska razmere. Omenjeno govedo so gojili predvsem kot krave mlekarice, ki so ljudem dajale mleko in skrbele za teleta. Najpomembnejše območje, ki ga povezujemo z nastankom in začetki vzreje cikastega goveda, je Bohinj. Poznan je kot središče alpskega planšarstva v Sloveniji (Cikasto govedo, 2021).

Lisasto govedo naj bi v Pomurje uvozili iz Madžarske. Sama pasma pa izvira iz Švice. Vzreja lisastega goveda, ki se dobro prilagaja okolju, je pomembna za proizvodnjo mleka in mesa (Lisasto govedo, 2021).

Pri Eko projektu nas je najbolj navdušila tema *Mlekastično, izberem domače*. Projekt smo prilagodili otrokom v starosti od enega do treh let.

Za izbrani projekt smo načrtovali cilje in dejavnosti.

CILJI

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živa bitja in njihova okolja.
- Spoznavanje krave in pogovor o tem, kakšna je, kje živi, kako se giblje, oglašča, s čim se hrani ...
- Ozaveščanje o načinu pridobivanja mleka.
- Spoznavanje mlečnih izdelkov, embalaže in poti mleka od kmetije do trgovine.
- Ozaveščanje o pomenu mleka in njegov vpliv na rast in razvoj otrok.
- Seznanjanje z zdravim načinom življenja in oblikovanje dobrih prehranskih navad (Kurikulum za vrtce, 1999).

2 METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili sledeče metode:

- raziskovanje,
- opazovanje,
- pogovor,
- opisovanje,
- razlago,
- pripovedovanje,
- ustvarjanje,
- lastno aktivnost,
- fotografiranje.

3 RAZPRAVA

Izbrani projekt smo načrtovali in izvedli v mesecu oktobru. Izvedba je trajala tri tedne. Uvod v projekt je bila ročna lutka kravica, ki je obiskala našo skupino malčkov. Nekateri otroci so lutko – žival znali poimenovati, drugi otroci pa so znali posnemati oglašanje kravice.

S pomočjo lutke so nato otroci spoznali dele telesa krave, barvo dlake, spoznali so, kako se oglašča in kje živi.

Izvedene dejavnosti:

- Obisk kmetije
- Pogovor ob slikah in opis krave, spoznavanje njenega življenjskega prostora in prehranjevanja
- Ob risanju plakata spoznavanje in poimenovanje delov telesa krave
- Spoznavanje poti mleka na podlagi zgodbe
- Priprava kislega mleka v lončeni posodi (*dolgi lonec*) in okušanje
- Spoznavanje in pokušnja mleka in mlečnih izdelkov
- Spoznavanje embalaže
- Spoznavanje uporabnosti mleka pri pripravi hrane
- Priprava domačega pudinga
- Pogovor o pomenu uživanja mleka in mlečnih izdelkov
- Pripovedovanje zgodb ob slikah o kravi
- Glasbena pravljica Palačinka
- Likovno ustvarjanje
- Ogled animiranega filma

Spoznali smo kravico

Na kmetiji

Deli kravice

Pokušnja mleka in mlečnih izdelkov

4 REZULTATI

Z otroki smo podrobno spoznali kravo, mleko, mlečne izdelke, embalažo in pot mleka.

Ob koncu projekta so se otroci naučili, od kod prihaja mleko, spoznali kravo in njene dele telesa. Otroci so spoznali in okušali mleko in različne mlečne izdelke.

Z izvedbo projekta smo bili zelo zadovoljni, dosegli smo zastavljene cilje.

Skozi različne dejavnosti smo otrokom približali projekt in nasploh tematiko ter tako krepili nova znanja in spoznanja, ki bodo otrokom tudi v prihodnje zagotovo koristila.

5 ZAKLJUČEK

Otroci so v prvih letih starosti najbolj radovedni, zelo dojemljivi in se zanimajo za veliko različnih stvari.

V naravoslovje jih začnemo uvajati že zelo zgodaj, tako tudi razvijamo pozitiven, odgovoren in naklonjen odnos otrok do narave.

Naše kravice iz odpadne embalaže

6 VIRI IN LITERATURA

Bevc, S. *Pomen in uporabnost avtohtone pasme v govedoreji* [online]. 2021, str. 1-4 [ogled 22. 11. 2021]. Dostopno na:

https://.kgzs.si/uploads/dokumenti/strokovna_gradiva/pomen_in_uporabnost_avtohtone_pasme_v_govedoreji_2015.pdf

Cikasto govedo. V: Wikipedija Prosta enciklopedija [online]. 2021, [ogled 22. 11. 2021].

Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Cikasto_govedo

Domače govedo. V: Wikipedija Prosta enciklopedija [online]. 2021, [ogled 22. 11. 2021].

Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Doma%C4%8De_govedo

Kurikulum za vrtce. 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Lisasto govedo. V: Wikipedija Prosta enciklopedija [online]. 2021, [ogled 22. 11. 2021].

Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Lisasto_govedo.

Recikliran papir za pismo Dedku Mrazu

Zinka Zadavec

Vrtec Plavček pri OŠ Tišina

zinka.zadavec@guest.arnes.si

Papir je material, brez katerega ne moremo živeti. Dejstvo je, da ga ljudje vsakodnevno veliko odvržemo v smeti. V vrtcu Plavček, v oddelku najstarejših otrok, smo se v mesecu novembru podrobneje posvetili papirju, otroškim slikanicam, revijam. Pogovarjali smo se o pravilnem rokovanju s slikanico, revijami, ki smo jih spoznavali. Ugotovili smo, da so revije, slikanice iz različnih vrst materialov. Reciklirali smo tudi odpaden papir, ki so ga otroci po nepotrebem odvrgli v koš. Na koncu smo na recikliran papir napisali pismo Dedku Mrazu.

V mavrični skupini smo naredili različne spremembe. Otroci so postali odgovornejši do rokovanja s slikanicami, otroškimi revijami in pri uporabi različnih vrst papirja. Toliko papirja, kot so ga prej odvrgli v koš, ne zavržejo več po nepotrebem. Tako je pri nas v skupini postal star papir novo upanje za vse nas.

Ključne besede: recikliranje, otrok, vrtec, odgovornost, odpadni papir.

Abstract

Paper is a material we cannot live without. The fact is that people throw a lot of it in the trash every day. In the Plavček Kindergarten, in the section of the oldest children, we focused in more detail on paper, children's picture books and magazines in November. We talked about the proper handling of the picture book and magazines we got to know. We found that magazines and picture books are made of different types of materials. We also recycled the waste paper which the children threw in the bin unnecessarily. In the end, we wrote a letter to Santa on recycled paper.

We made various changes in the Rainbow group. Children have become more responsible about handling picture books and children's magazines, and using different types of paper. They do not throw away as much paper as they used to throw in the bin. Thus, in our group, old paper has given all of us new hope.

Key words: recycling, child, kindergarten, responsibility, waste paper.

1. UVOD

Papir je danes zaradi svojih lastnosti zelo privlačen in vsestransko uporabljen material. Kako je bilo nekoč?

Že pred 5000 leti so Egipčani ter prvotni prebivalci Amerike izdelovali našemu papirju podoben material iz listov palme oziroma Egipčani iz stržena bičju podobne rastline, ki so jo imenovali »papirus.« Papir v današnji obliki so prvi začeli izdelovati Kitajci v 1. stoletju pred našim

štetjem. Šele v 7. stoletju se je umetnost izdelovanja papirja prenesla k drugim narodom. V naši državi je bila prva delavnica za izdelovanje papirja zgrajena v Goričanah v 16. stoletju, v 17. stoletju na Fužinah, v 18. stoletju v Radečah in v 19. stoletju na Sušaku.

Papir je tanka plast finih rastlinskih vlaken, medsebojno dobro prepletenih, ki so jim navadno dodana razna polnila, lepila, barve (Šešek, 1962).

2. METODE

Največkrat uporabljene metode so bile: načrtovanje, razlaga, pogovor, poslušanje, opazovanje, raziskovanje z lastno aktivnostjo, fotografiranje. Vse metode dela so se med seboj dopolnjevale, prepletale in so temeljile na aktivnosti otrok iz mavrične skupine.

3. REZULTATI

Vsebino načrtovanih dejavnosti smo povezali z vsemi področji Kurikuluma za vrtce (1999). Cilje, ki smo si jih zadali, smo poskušali v celoti realizirati.

Cilji so:

- Otrok se seznanja z varnim vedenjem v naravi.
- Otrok opazuje ostale otroke pri rokovanju s knjigo (prisluhnemo njegovemu pripovedovanju).
- Otrok spoznava značilnost okolja, objektov, ki so pomembni za skupnost in se seznanja s poklicem knjižničarka.
- Otrok razvija predstavo o nastajanju odpadkov ter pomenu in možnosti predelave.
- Otrok spoznava, iz česa je narejen papir.
- Otrok se seznanja in sodeluje pri izdelavi papirja.

V predšolskem obdobju, v skupini najstarejših otrok, smo se osredotočali na različne vrste papirja. Na začetku smo si ogledali avdio-video animirane serije (Lepši svet – Papirčkovo potovanje; Lepši svet – Dan Zemlje), ki so nastale s pomočjo podjetja Borzen (operater trga z elektriko) in nosilca projekta – Radiotelevizije Slovenija. Sledil je pogovor o ogledu animiranih posnetkov.

Pogovarjali smo se, kaj je papir. Otroci so povedali:

- Papir je lahko bel, umazan, zelen, različnih barv. Tudi denar je iz papirja.
- Poznamo različne vrste papirjev: WC papir, robčke za nos, papir za brisanje rok, krožnike iz papirja, kozarce, slamice ...
- Knjige, ki so lahko iz različnega papirja: trde platnice, trd papir, svetleč papir, tanjši listi ...

Knjižni kotichek smo zamenjali z različnimi otroškimi slikanicami in revijami. Otroci so vsakodnevno posegali po knjižnem koticčku in listali različno strokovno literaturo. Ob tem pa so raziskovali materiale, iz katerih so bile strokovne literature. Predvsem revije so bile iz različnih barvnih platnic. Slikanice so bile z različnimi vrstami vezav, formati papirja, različnimi debelostmi papirja, težo, barvo papirja, trpežnostjo in odpornostjo papirja.

Obisk šolske knjižnice in potujoče knjižnice. Pravijo, da je znanje bogastvo, ki nam ga nihče ne more vzeti in ima neprecenljivo vrednost! Le kako drugače, če ne že s pristnim stikom s

knjigo že od mladih nog, rosnih let našim malim nadobudnežem privzgjati ljubezen do knjige, ki je vir informacij in znanja? Zato naši otroci redno obiskujejo okolja, kjer so knjige doma. Otroci tako opazujejo ostale otroke pri rokovanju s knjigo.

Slika 1: Pripovedovanje otrok na pravljicnem stolu v šolski knjižnici.

V mesecu oktobru smo imeli pred vrtcem tudi zabojnik za **zbiranje odpadnega papirja**. Tako smo imeli akcijo zbiranja starega papirja, ki je namenjen vsem nam. Otroke so ozaveščali, da so odpadki dragoceni. Ker so otroci prinesli tudi dosti odpadnih škatel, smo ob tradicionalnem slovenskem zajtrku tudi naredili kotiček iz odpadnega materiala, na temo maslo.

Slika 2: Maslo od odpadne embalaže.

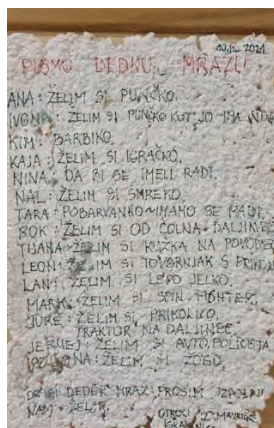
Recikliranje odpadnega papirja. Odpaden papir, ki je pristal v košu za smeti, smo vzeli ven. Na preprogi smo ga natrgali na manjše kose in dali v posodo. Dodali smo vodo, bleščice in pustili čez noč, da se je papir namakal. Na drugi dan smo iz papirne kaše iztisnili odvečno vodo, položili na sito, vzeli valjar in papirno kašo zravnali. Situ smo odstranili okvir in ločili papirno kašo. Najprej smo dali papirno kašo na prozorno folijo, da se ne bi prijela podlage, nato pa smo jo obložili z debelejšimi knjigami. Počakali smo, da se je naš papir posušil. Na koncu smo si svoj papir ogledali. Papir smo poskušali tudi ponovno oživeti, saj smo se odločili, da bomo nanj zapisali želje otrok za **Dedka Mraza**.

Slika 3: Pripomočki za izdelovanje recikliranega papirja.

Slika 4: Izdelovanje recikliranega papirja.

Slika 5: Pismo Dedku Mrazu.

Veliko smo se gibali na prostem. Za piko na i pa smo ob dnevu Zemlje spoznali celo poklic smetar in si ogledali smetarsko vozilo. Odpravili smo se do parka pri Bathyanijevem dvorcu, kjer so otroci pobirali smeti ob sprehodu do tja in nazaj. Vsak otrok je dobil eno razgradljivo vrečko za pobiranje odpadkov in rokavice. Na koncu smo ugotovili, da je bilo največ odvrženih odpadkov iz papirja. Nekateri papirni odpadki so se že začeli v naravi razgrajevati.

4. RAZPRAVA

Otroci so se vključevali v različne načrtovane dejavnosti, ki smo jih pripravili. Pri reciklaži papirja, pisanju pisma Dedku Mrazu in pri pobiranju odpadkov do Bathyanijevega dvorca so sodelovali vsi na enkrat. Ko smo končali z vsemi dejavnostmi, ki smo si jih zadali, je sledil pogovor z otroki. Ugotovili smo, da jim je najbolj ostalo v spominu pisanje pisma Dedku Mrazu na recikliranem papirju, saj si otroci vsakodnevno ogledujejo članek, ki je nastal ob nočitvi otrok v vrtcu, ko smo pisali pismo Dedku Mrazu. Želja, ki so bile napisane za Dedka Mraza, pa se radi spominjajo. Zelo radi pa obiskujejo tudi šolsko knjižnico, kjer spoznavajo knjige iz različnih materialov in prisluhnejo pripovedovanju prijatelja. Otroci so spoznali, da ni nujno odpadno, da je vedno tudi zavrženo.

5. ZAKLJUČEK

Ozaveščanje mladih v smeri varovalnega odnosa do narave je nujno. Prvi koraki se začnejo pri najmlajših. Kot vzgojitelj stremim k varovanju okolja in na življenje gledam trajnostno. Zato svoje otroke v skupini poskušam motivirati, da bi živeli v sožitju z naravo. Namesto da jo uničujejo, naj jo varujejo. Narava nam bo hvaležna.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce, 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za razvoj šolstva.

Za najmlajše: Kaj je energija? 2013. Dostopno na: <https://www.mojprihranek.si/izpostavljeno/zanimivosti/kaj-je-energija/> [19. 5. 2022].

Šešek, F., 1962. *Blagoznanstvo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Taktilno raziskovanje: Kaj pa ti čutiš?

Alenka Šiška

Vrtec Mavrica Trebnje

alenka.siska@vrtec-trebnje.si

V prispevku je predstavljeno taktilno raziskovanje naravnega materiala pri otrocih starih 1-2 leti. Namen dejavnosti je bil omogočanje neposrednega prepoznavanja in spoznavanja predmetov iz narave ter omogočanje doživljanja raziskovalnega učenja kot prijeten in zanimiv način pridobivanja informacij z lastno aktivnostjo. Kostanjeve ježice, smrekove vejice in drug naravni material so idealni za taktilno raziskovanje in senzorične izkušnje. Cilj izvedene dejavnosti je bil razvijati taktilne dražljaje, spoznavati in odkrivati, da je različen naravni material različen oz. drugačen na otip.

Ključne besede: otrok, taktilno raziskovanje, naravni material

The paper presents tactile research of natural material in children aged 1-2 years. The purpose of the activity was to enable the direct identification and cognition of objects from nature and to enable the experience of research learning as a pleasant and interesting way of obtaining information through their own activity. Chestnut wires, spruce twigs and other natural material are ideal for tactile exploration and sensory experience. The aim of the activity was to develop tactile stimuli and to learn and discover that natural material is different to the touch.

Keywords: child, tactile research, natural material

1. UVOD

Zgodnje naravoslovje je v Kurikulumu za vrtce navedeno pod področje »narava«, povezuje se tudi z ostalimi področji. Otrok preko pridobivanja izkušenj z naravoslovnimi vsebinami postopno razvija naravoslovno mišljenje, spretnosti, znanje. Četudi ti procesi v otroku potekajo nezavedno, predstavljajo temelje za razvoj znanstvenih naravoslovnih metod.

Taktilno zaznavanje najprej odpira vrata dojenčkom, ko začetno znanje dobijo dobesedno z dotikom.

V prvih letih otrokovega življenja je glavna dejavnost objektivna dejavnost. Otroci se dotikajo različnih predmetov in čutijo njihove značilnosti, pozorni so na razlike. Zahvaljujoč taktilnim občutkom dojenček zazna znake, kot so trdota-mehkoba, toplota-mraz, bodičastost-puhastost itd. Taktilnost otroku odpira vrata do razumevanja, kako deluje svet, kakšne značilnosti imajo predmeti in pojavi, kako so med seboj povezani.

Taktilno zaznavanje so torej občutki z dotikom, pritiskom, temperaturo ali bolečino, zaradi katerih človek zaznava okoliško realnost. S pomočjo tega zaznavanja človek razvije prve vtise o predmetu ali pojavu.

»Ljudje imamo tako kot živali čutnice za tip po vsem telesu. Največ jih je v blazinicah prstov na roki, zato s prsti najbolje tipamo.« (Musek Lešnik, 2001b, str.2)

2. METODE PRI IZVAJANJU DEJAVNOSTI

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili različne metode: pogovor, opazovanje, preizkušanje, lastna aktivnost otrok, raziskovanje.

3. RAZPRAVA

Ker nam jesen vedno veliko ponuja in ker so bili otroci še premajhni, da bi sami prišli do gozda, smo starše prosili, da nam gozd pomagajo prinesiti v vrtec. Tako so otroci skupaj s starši prinesli veliko naravnega materiala, kar je bilo tudi naše izhodišče za delo oziroma dejavnost.

V dva večja plastična zaboja sem stresla ves prinešen naravni material in ju postavila na tla. Prvi dan je večino otrok zanimalo, kaj vsebuje škatla in so prišli bližje. Tiste, ki jih ni zanimalo, sem dodatno spodbudila in jim pokazala storže iz škatle. Čeprav jih je začelo zanimati in so prišli bližje, se dotakniti še vedno niso želeli ničesar. Ostali otroci so že vneto raziskovali, kaj vse se nahaja v škatli: tipali so, dajali v usta, zlagali na tla,...

Dejavnost smo izvajali daljše časovno obdobje, otroci so vsakodnevno imeli na voljo naravni material iz gozda v naravoslovnem kotičku.

Otroci so preko raziskovalne igre ugotovili, da nas zbodejo kostanjeve ježice in smrekove vejice. Z dotikanjem kostanjevih ježic so imeli več težav kot z dotikanjem smrekovih vejic, pri katerih jih ni bilo treba toliko spodbujati, pa tudi tolikšne previdnosti jim niso namenili kot ježicam. Po smrekovih vejicah so posegali bolj pogosto, se z njimi božali, z njih trgali iglice, jih mečkali po rokah,...

Trije otroci imeli negativno izkušnjo s kostanjevo ježico, ker jih je ob dotiku zbodla in se nato nekaj časa niso želeli več dotakniti ničesar drugega. Ostali otroci so naravni material sami jemali iz škatle, tipali in raziskovali:

- deček Urban je prijel vse, le kostanjeve ježice ni želel prijeti,
- deklica Ela je pogledala ježico, ki sem jo ponudila in rekla »Ne!«,
- deček David je bil med vsemi najbolj vztrajen, ker je ježico poskusil prijeti kar nekajkrat kljub temu, da ga je zbodla. Padla mu je iz škatle, poskusil jo je pobrati in dati nazaj. Dotikal se je je le s kazalcema, po nekaj poskusil jo je previdno prijel v roke, jo pobral in hitro dal nazaj,
- drugi otroci so jo poskušali prijeti in ker jih je zbodla, se je niso želeli več dotakniti.

Podobne situacije so se dogajale vsakodnevno, ker je bil material na voljo v naravoslovnem kotičku.

Slika1: Taktilno raziskovanje naravnega materiala

4. ZAKLJUČEK

Med raziskovanjem je bilo zanimivo opazovati otroke, kako so bili previdni pri dotikanju ježic, nekateri pa tudi pri dotikanju smrekovih vejic. Njihovi dotiki so bili kratki, v večini le z enim prstom, v dlan so se upali prijeti le nekateri. Da ježica in smrekova vejica zbodeta, pa so povedali tudi njihovi začudeni pogledi.

S spodbujanjem sva skozi daljše časovno obdobje dosegli, da so se ježic, smrekovih vejic in ostalega naravnega materiala dotaknili tudi tisti otroci, ki se na začetku niso želeli dotakniti ničesar. Pri spodbujanju so pripomogli tudi tisti otroci, ki so brez strahu rokovali tudi z materialom, ki bode.

Otroci so tako ob ponujeni dejavnosti za razvoj taktilnih občutkov imeli možnost z lastno aktivnostjo pridobivati nova znanja in izkušnje.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulumu za vrtce. (2001). Založba Obzorja.

Musek Lešnik, K. (2001b). *Tipam*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Podnebne spremembe in biotska pestrost

Špela Outrata

Zasebni vrtec Kobacaj, Grosuplje

spela.outrata@gmail.com

Otroci so bili skozi celo leto vpleteni v proces spoznavanja naravnega sveta, ki nas obdaja. Spoznavali so življenje gozda, drobnih in velikih živali v njem, dnevno beležili vreme, opazovali in spoznavali vremenske pojave. Spoznavali so razliko med življenjem ljudi nekoč in danes, torej časom pred pojavom sodobne tehnologije in množičnih onesnaževalcev naravnega okolja. Spoznavali so živalske vrste, ki so jih podnebne spremembe in onesnaževanje potisnile na rob preživetja ali so celo izumrle. Ugotavljali so, kaj lahko storijo, da bo svet v katerem živijo bolj zdrav in prijazen do vseh živih bitij. Predvsem pa smo poskušali graditi zavedanje o neločljivi povezanosti nas ljudi in vsega preostalega naravnega sveta.

Ključne besede: narava, živali, onesnaževanje, spoštovanje

Abstract

Throughout the year children have been involved in the process of getting to know the natural world that surrounds us. They learned about the life of the forest, the tiny and large animals in it, recorded the weather daily, observed and learned about the weather events. They learned the difference between human life once and today, that is, before the emergence of modern technology and mass polluters of the natural environment. They learned about the species, which climate change and pollution had pushed to the brink of survival or even made extinct. They were figuring out what they could do to make the world, in which they live, healthier and friendlier to all living creatures. Above all, we have tried to build an awareness of the inherent connection between us and the rest of the natural world.

Keywords: nature, animals, pollution, respect

1. UVOD

V oddelek Žogice so vključeni otroci od 4. do 5. leta. V letošnjem letu smo se vključili v izvajanje dveh naravoslovnih projektov in sicer projekt Podnebne spremembe in biotska raznovrstnost ter projekt Znanje o gozdovih. Dejavnosti obeh projektov so skozi celo leto tkale naše vrtčevsko življenje. V igralnici smo pogosto posegali po naravoslovni literaturi, spoznavali življenje gozda, živali v njem, dnevno beležili vreme, spoznavali življenje našega planeta in odvisnost živalskih vrst od našega načina življenja. V zvezi s tem smo razvijali predstavo o globalnem segrevanju Zemlje in posledicah, ki jih ima na življenje vseh njegovih prebivalcev. Prebiralimo smo o izumrlih vrstah živali in spoznavali razloge za njihovo izumrtje. V okolici vrtca, na travniku ali v gozdu smo iskali, opazovali in poimenovali drobna bitja. Opazovali smo različne vremenske pojave in izvedli preproste vremenske poskuse,

poskus razgradnje papirja, kartona in plastike. Prebiranje naravoslovne literature smo v največji možni meri združevali z dejavnim opazovanjem in raziskovanjem narave, saj se „razumevanje pojavov v naravi razvija ob neposredni dejavnosti otrok“. (Katalinič, 2010, p.159) Naš cilj je bil poleg „usvajanja pojmov, tudi njihovo diferenciranje, ne le posamični primeri v omejenem kontekstu, temveč povezovanje in posploševanje, seveda prilagojeno intelektualnim sposobnostim otrok.“ (Katalinič, 2010, p.160)

2. Metode dela

Pri izvajanju dejavnosti so bile uporabljene metode opazovanja, raziskovanja, razgovora, razvrščanja, načrtovanja, čutenja, igre in lastne aktivnosti otrok.

3. Rezultati

Otroci so se vseh dejavnosti povezanih predvsem z aktivnim raiskovanjem narave radi lotili, njihova radovednost se je preselila tudi v igralnico, kjer so večkrat izrazili željo po prebiranju naravoslovnih knjig. Naš cilj ni bil samo naravoslovno spoznavanje, ampak tudi izgradnja občutka spoštovanja in povezanosti z naravo. Da bi dosegli ta cilj, smo pogosto prebirali slovenske in svetovne ljudske pravljice, ki so zakladnica modrosti in na drugačen način nagovarjajo otroke k bistvenem pomenu složnega in skrbnega sobivanja z naravo. Po izrazih na otroških obrazih in njihovih razmislekih po prebranem sem ugotavljala, kako pomemben gradnik spoštljivega odnosa do narave in oblikovanja njihove globoke naravnosti do sveta so prav pravljice.

4. Diskusija

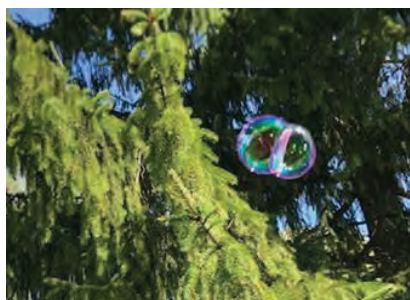
Otroci so v tem letu spoznavali življenje nekoč in danes. Preko slikovnega gradiva in zgodb so usvajali spreminjanje sveta skozi čas in pridobili razumevanje o razlikah med časom nekoč, ki je bil čas brez tovarn, trgovin kot jih poznamo danes, čas brez množičnega potrošništva, elektrike, avtomobilov, številnih naprav pa tudi svet brez plastike in neznaske količine odpadkov. Ogljedali smo si bivališča ljudi in načine življenja, ki so se skozi čas spreminjala. Spoznavali smo posledice in vpliv sodobnega načina življenja na okolje in povratno na vse nas, ki živimo v sodobnem svetu. Spoznavali smo kaj vse onesnažuje naše okolje. Izpušni plini avtomobilov, tovarn, dimnikov hiš se dvigajo v zrak, kjer se raztapljajo v vodnih kapljicah, v oblakih in nato padejo nazaj na zemljo kot kisel dež, ki uničuje drevesa, ribe in drugo naravno življenje. Spoznavali smo, da nekatere stvari, ki jih ne uporabljamo več in jih zavržemo v okolju razpadejo, ko jih zakopljemo v zemljo in ne škodujejo okolju. Plastične vrečke in plastika potrebuje stoletja preden razpade. Tudi v vrtcu smo določali in ugotavljali iz katerih snovi so izdelani predmeti, ki jih v vsakdanjem življenju uporabljamo. Izvedli smo poskus razgradnje papirja in kartona v vodi in plastike – plastičnega jajčka in vrečke. Ugotavljali smo kaj vse lahko ponovno uporabimo in recikliramo. V vrtcu smo odpadke razvrščali v ustrezne koše in tako s svojim ravnanjem prispevali k ohranjanju okolja. Prav tako smo ponovno uporabljali odpadno embalažo. Odslužene kartonske škatle smo uporabljali kot podlago za likovne izdelke, iz odpadne plastične embalaže kinder jajčk smo izdelali živali, s katerimi so se otroci igrali, nazadnje smo jih vkomponirali v likovni izdelek.

Iz našega najbližjega, znanega okolja smo prešli na spoznavanje planeta Zemlja, ogledali smo si podobo našega planeta kot je videti iz vesolja. Tako smo postopoma prešli na spoznavanje pojma globalnega segrevanja, kjer smo se zaradi lažje predstave pojma poslužili kratkih tematskih animiranih filmov. Pri tem smo znova ugotavljali kaj bi vsak izmed nas lahko prispeval k temu, da se naš planet ne bi tako močno segreval.

Skozi celo leto smo dnevno spremljali in beležili vreme v vremenskem kotičku. Spoznavali smo različne vremenske pojave. Ugotavljali smo kako nastanejo oblaki, dež, veter, toča, rosa in mavrica. Naredili smo preprosta vremenska poskusa. Iz zmesi vode in mila smo naredili milne mehurčke in opazovali mavrične barve, ko je sonce posijalo nanje. Kapljice vode iz zraka smo naredili tako, da smo dahnil v zaledenelo steklo. Topel zrak je pri tem povzročil, da se je vlaga v zraku kondenzirala in v obliki kapljic polzela po steklu. Vsak otrok je naslikal mavrico.

Otroke so v tem letu živali zelo intrigirale. Njihova radovednost pri raziskovanju naše vrtčevske okolice je bila zelo velika. V igralnici smo se zato še pogosteje posluževali naravoslovnih knjig, v katerih smo prebirali kako in kje živijo živali, ki smo jih našli in živali, ki jih morda nismo opazili, pa vendar živijo v naši neposredni bližini. Iz spoznavanja živali iz naše najbližje okolice smo prešli tudi na spoznavanje drugih živali, ki živijo na drugih delih našega planeta. Pri tem smo posebno pozornost posvetili vrstam, ki so zaradi človeškega vpliva izumrle. Spoznavali smo kaj vse je pripomoglo k izumrtju posameznih živalskih vrst in kaj lahko storimo, da ohranjamo naš planet zdrav, kako lahko skrbimo za živali in naše naravno okolje.

Cilj letošnjega leta in našega spoznavnega in raziskovalnega potovanja po naravoslovni literaturi in odkrivanju naravnega sveta, ki nas obdaja je bil med drugim predvsem ta, da bi otroci svojo naravno radovednost nadgradili s spoštovanjem do vsega naravnega. Da bi otroci izgradili spoštljiv in skrben odnos od najdrobnejših živih bitij, ki nas obdajajo, do večjih živali, rastlin in s tem do celotnega planeta, ki je naš dom. V ta namen smo naša naravoslovna popotovanja prepletali tudi s prebiranjem pravljic slovenske in svetovne ljudske dediščine. Osredotočali smo se na pravljice, ki pripovedujejo in nagovarjajo otroke k spoštljivemu, skrbnemu odnosu do naravnega sveta. Živali, rastline in naravno okolje nasploh v teh pravljicah pogosto nastopajo kot vir modrosti, dobrega, zaščite, kot vir blagostanja, sreče in obilja, če jim je človek le voljan prisluhniti in poskrbeti zanje. Mnoge ljudske pravljice razkrivajo vzajemnost naravnega sveta in človeka, njuno neločljivo povezanost in tako še vedno v sodobnem tehnološkem svetu nagovarjajo k prepoznavanju nujne skrbi za svet okrog nas, kajti vsi, ki pravljice beremo vemo, da bo naravni svet poskrbel za nas, ko bomo mi poskrbeli zanj.

Opazovanje barv mavrice.

Poskus z vodnimi kapljicami in prebiranje naravoslovne literature.

5. Zaključek

Izvajanje projekta Podnebne spremembe in biotska pestrost je zame predstavljal velik izziv. Spraševala sem se kako 4-5 let starim otrokom približati tako abstrakten in kompleksen pojem kot je globalno segrevanje in podnebne spremembe. Najprej smo se lotili spoznavanja in raziskovanja našega najbližjega okolja, načinov kako živimo. Potem smo naše spoznavanje razširili na širši svet in nazadnje pogledali še nazaj v čas. Preko zgodb, slikovnega gradiva in aktivne vpletenosti v dejavnosti raziskovanja mislim, da nam je uspelo, da so otroci usvojili pomembne predstave in vedenja o naravnem svetu in odnosu do naravnega sveta in sebe ter sodobnih rešitvah, s katerimi bodo prav ti otroci lahko prispevali k izboljšanju kvalitete sobivanja v sodobnem svetu, saj s takimi in podobnimi spodbudami izgrajujejo zgodnji temelj za aktiven in spoštljiv odnos do narave, ki nas obdaja.

6. Literatura

- Bahovec E. Idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Burnie, D. (2010). Ilustrirana enciklopedija živali, Tržič: Učila International.
- Hvala, B., Krnel D. (2005). Zakaj? Zakaj? Zakaj? Raziskovalne igre s snovmi v vrtcu. Ljubljana: Modrijan.
- Katalinič, D. (2008). Iz sveta pravljic v svet narave. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Kroflič, R. Idr. (2010). Otrok v vrtcu, priložnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- Millard, A. (1989). Ljudje nekoč. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Steinfeld, L. (2013). Zemlja. Tržič: Učila International.
- Šafrek, G. (2015). Živali Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Življenje v gozdu

Špela Outrata

Zasebni vrtec Kobacaj, Grosuplje

spela.outrata@gmail.com

Otroci so skozi leto spoznavali življenje gozda, dreves, drobnih in velikih živali v njem. Kaj se dogaja z gozdom in v gozdu jeseni, pozimi in spomladi. Kako živijo drevesa v gozdu jeseni, pozimi in spomladi. Katera drevesa najdemo v naši najbližji okolici. Kaj potrebuje drevo za življenje. Kje živijo drobne in velike gozdne živali, kaj potrebujejo za življenje, s čim se prehranjujejo, kje jih v posameznih letnih časih lahko najdemo. Ta vprašanja so celo leto poganjala naša raziskovanja med bivanjem na prostem in v vrtcu.

Ključne besede: gozd, drevesa, živali, narava

Abstract

Throughout the year children were learning about the life of the forest, the trees, the small and large animals in it. What happens to the forest and in the forest in autumn, winter and spring. How trees live in the forest in autumn, winter and spring. Which trees are found in our nearest surroundings. What a tree needs to live. Where do small and large forest animals live, what they need for their survival, what they feed on, where can they be found in individual seasons. These questions have been driving our research between outdoor stays and kindergarten throughout the whole year.

Keywords: woods, trees, animals, nature

1. UVOD

V oddelek Žogice so vključeni otroci od 4. do 5. leta. V letošnjem letu smo se vključili v izvajanje projekta Znanje o gozdovih. Otroke že od prvega prihoda v vrtec spodbujam k opazovanju, raziskovanju in spoštovanju narave. Sicer pa imajo otroci, vsaj tako se zdi na podlagi dolgoletnega opazovanja njihove igre v naravi, nek vrojen čut in radovednost do vsega naravnega in drobnega. Male živali, gozdni listi, palice, prazne polžje hišice, plodovi dreves in kamni so lahko otrokom neizčrpen vir igre. V tem letu sem jim želela ponuditi čim več vzpodbud, ki bi jih napeljale na raziskovanje in spoštovanje življenja v gozdu in gozda samega. Kakšno občudovanja vredno čudenje, mirnost in zavzeto opazovanje je povzročila bogomolka, ki so jo otroci odkrili na deblu drevesa. Njihovo vedoželjnost smo tešili s prebiranjem knjig o gozdu, živalih, rastlinah, ki smo jih odkrili na naših naravoslovnih potepanjih. Tako je leto otrokom prineslo obilico igre na bližjih travnikih in gozdovih. Igra v naravi je bila izhodišče za naše raziskovanje in usvajanje novih pojmov in znanj. Spoznavali smo drevesa v okolici vrtca in se večkrat odpravili v gozd. Skozi bivanje na prostem, raziskovanje, vonjanje, tipanje, poslušanje zvokov narave so otroci izgrajevali občutek povezanosti z

naravo, usvajali nove pojme in znanja. Otroci so poleg „znanj o okolju postopno razvijali zavedanje o prepletenosti odnosov v okolju, posledicah človeških posegov v naravno okolje ter odgovornost do vseh živih bitij in do skupne prihodnosti.“(Katalinič, 2010, p.160)

2. METODE DE LA

Pri izvajanju dejavnosti so bile uporabljene metode opazovanja, raziskovanja, razgovora, razvrščanja, načrtovanja, čutenja, igre in lastne aktivnosti otrok.

3. REZULTATI

Otroci so se vedoželjno lotili vseh dejavnosti povezanih s projektom. Z zanimanjem so nabirali listje, zapomnili so si posamezne vrste dreves. Skozi leto so pogosto izražali željo po branju knjig o živalih, med bivanjem na prostem pa neutrudno raziskovali, opazovali, iskali naravne predmete, živali in tako smo skupaj usvajali nove pojme in vedenja, predvsem pa razvijali občutek povezanosti z naravo.

4. DISKUSIJA

V gozdu in okolici vrtca smo opazovali in nabirali jesensko listje ali pa se samo ustavili pod drevesi, da so otroci lahko tekali po mehkem, šumečem listju in se z njim igrali. Opazovali smo najrazličnejše barve listov, ki nam jih je natrosila jesen. Poimenovali smo različne barve in ugotavljali zakaj listje jeseni spreminja barvo, zakaj odpade z dreves. Ugotavljali smo katera drevesa je jesen zaznamovala s spreminjanjem in katera čez zimo ostanejo zelena.

Preko tega smo spoznavali jesenski letni čas in zimo, ki se nam je vse bolj bližala. Opazovali smo veter, občutili hlad, ki je začel prihajati v naše kraje in ugotavljali kako se narava pripravlja na hladnejše dni. Ugotavljali smo, da smo tudi ljudje v pozni jeseni in zimi vse bolj in bolj oblečeni, tako se namreč mi zavarujemo pred mrazom. Pri tem smo bili pozorni tudi na pogostost pojavljanja drobnih, malih talnih živali, ki smo jih s prihajajočim hladom vse redkeje našli v času našega bivanja na prostem. Ugotavljali smo kako se drobne in večje živali pripravijo na zimo. Katere živali zimo prespijo in katere je tudi pozimi moč opaziti v gozdu. Ugotavljali smo kje se živali skrivajo pozimi, če jih ne moremo opaziti. Zanimalo nas je s čim se večje gozdne živali, o katerih smo brali v knjigah in iskali njihove sledi v gozdu, prehranjujejo. To nas je spet vodilo do raznobarnih listov različnih oblik, ki smo jih jeseni nabrali. Oblika lista nam namreč lahko pove, katero drevo opazujemo in kateri plodovi zrastejo na posameznih drevesih.

Listje, ki smo ga našli v gozdu in v okolici vrtca smo prinesli v igralnico, kjer smo ga najprej posušili. Potem smo liste iz praktičnih razlogov plastificirali zato, da so ga otroci lažje opazovali. Ugotavljali smo, da so listi različnih oblik in imajo različna ožilja. Poimenovali smo različne vrste dreves glede na obliko listov in barvo lubja. Ugotavljali smo, kateri plodovi sodijo h katerim drevesom in kdo se z njimi prehranjuje.

V vrtcu smo oblikovali naravoslovni kotiček, na steno smo razstavili nabrane liste različnih listopadnih dreves, opremili smo jih z imeni. V naravi okrog nas smo našli liste hrasta, gabra, bukve, pravega kostanja, leske, javorja, breze. Otroci so skozi leto začeli prepoznavati različne vrste dreves. Neizmerno

radi so posegali po knjigah v naravoslovnem kotičku, ki smo ga tematsko opremili s knjigami o gozdu, naravi, živalih v Sloveniji in svetu. Njihova radovednost je skozi leto z znanjem, ki so ga pridobili skozi igro in branje naraščala.

V naravi in v igralnici smo opazovali zgradbo drevesa in ugotavljali, kaj drevo potrebuje za življenje in od kod to kar potrebuje prejme. Opazovali smo obliko ožilja listov. Otroci so na plastificiran list položili bel papir in z voščenko barvali, dokler se ni na belem listu izrisala oblika ožilja lista, ki so si ga izbrali. Opazovali smo različne robove drevesnih listov.

Ugotavljali smo, da drevesa in živali v gozdu, tako kot mi, potrebujejo hrano, sonce in vodo za preživetje. S tem smo izgrajevali in utrjevali občutek povezanosti z naravnim okoljem.

Pozimi smo se posvetili seznanjanju s tem, kaj lahko vsak izmed nas naredi za to, da bo narava okrog nas bolj zdrava, kako jo zavarujemo pred škodljivimi vplivi in skrbimo zanjo. V okviru Evropskega tedna zmanjševanja odpadkov smo iz odpadne embalaže kinder jajčk izdelali gozdne živali, s katerimi so se otroci igrali, nazadnje pa smo jih vključili v likovni izdelek Gozd pozimi. Znova smo ugotavljali katere barve najpogosteje najdemo v naravi, v gozdu pozimi, katere živali lahko pozimi v gozdu opazimo in naslikali sliko, izdelali kolaž, pri čemer smo se znova poslužili odpadne kartonske embalaže. Pogovarjali smo se o ponovni uporabi, kaj vse lahko v vsakdanjem življenju ponovno uporabimo in s tem zmanjšamo negativen vpliv odpadkov na naravo, živalske vrste in s tem izboljšamo tudi zdravje in kvaliteto ne samo narave okrog nas, ampak tudi kvaliteto in zdravje naših življenj.

Spomladi smo v gozdu vonjali dreveno smolo, tipali mehko listje listavcev in ostre iglice iglavcev. Ugotavljali smo razlike v barvi in otipu različnih iglavcev. Iskali smo podrta, trhla drevesa in ugotavljali, da ta drevesa nudijo zavetje in dom številnim drobnim živalim. Na naša opazovanja smo se pogosto odpravili z lupami. Raziskovali, opazovali smo majhna bitja in jih poimenovali.

Bogomolka in naravoslovni kotiček v igralnici.

Ponovna uporaba odpadne embalaže in opazovanje bivališč v gozdu.

V gozdu smo iskali deževnike, železne kačice, strige, hrošče, pajkovce, polže. Odpravili smo se na mikropotep do podrtega drevesa in previdno opazovali kaj se dogaja pod njim. Pazili smo, da nismo česa podrli, saj podrti drevo nudi dom številnim drobnim bitjem.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so preko projekta Znanje o gozdovih usvajali nove pojme in znanja, prav tako so se učili odgovornega ravnanja do okolja. Naravi svet, ki ga imamo na dosegu roke otrokom predstavlja neizčrpen vir čudenja. Nudi nam številne možnosti za postavljanje raziskovalnih vprašanj, ki nas vodijo do razumevanja žive in nežive narave, zavedanja prepletenosti odnosov in naše odgovornosti do vsega kar nas obdaja.

6. LITERATURA

Bahovec E. Idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Burnie, D. (2010). Ilustrirana enciklopedija živali, Tržič: Učila International.

Hvala, B., Krnel D. (2005). Zakaj? Zakaj? Zakaj? Raziskovalne igre s snovmi v vrtcu. Ljubljana: Modrijan.

Katalinič, D. (2008). Iz sveta pravljic v svet narave. Murska Sobota: Pomurska založba.

Kroflič, R. Idr. (2010). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Šafrek, G. (2015). Živali Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Od semena do krožnika

Nina Bevec Jevnikar

Vrtec Mavrica Trebnje

nina.jevnikar@vrtec-trebnje.si

V tem času, ko večino živil kupimo v trgovini, otroci skorajda ne poznajo izvora živil. V oddelku starostne skupine 5-6 let smo celo leto izvajali projekt Šolska vrtilnica, kjer smo spoznavali začetke vrtnarjenja. Ob vrtnarjenju so otroci razvijali socialne odnose ter oblikovali odnose do živih bitij. Prav tako je proces vrtnarjenja spodbujal otroke k aktivnemu, samostojnemu delu, jih učil sodelovanja in načrtovanja. Skozi lastno aktivnost so otroci oblikovali, spoznavali, usvojili dolgotrajnejša znanja in pridobili nove izkušnje. Posledično so bili del aktivnega učenja, ki otrokom omogoča praktično sodelovanje v dejavnostih in učenje na osnovi konkretnih izkušenj.

Ključne besede: narava, samooskrba, vrt, predšolski otrok

Abstract:

At this time, when we buy most of the food in the store, the children hardly know the origin of the food. In the department of the age group of 5-6 years, we carried out a project about gardening throughout the year, where we learned about the beginnings of gardening. While gardening, the children developed social relationships and formed relationships with living beings. The gardening process also encouraged children to work actively, independently, and taught them to cooperate and plan. Through their own activity, the children designed, got to know each other, acquired longer-lasting knowledge and gained new experiences. As a result, they have been part of an active learning, enabling children to participate practically in activities and learn from concrete experiences.

Key words: nature, self-sufficiency, garden, preschool child

1. UVOD

Naloga tako odraslih kot vzgojiteljev je, da otrokom že v mladosti privzgajajo moralno razmerje do narave. To pomeni, da otroke učijo odgovornosti in pozitivnega, spoštljivega odnosa do okolja, narave ter živih bitij. Idealno, dostopno in pomembno učno sredstvo v doseganju omenjenega odnosa je vključevanje vrtnarjenja v vzgojno-izobraževalni proces. To omogoča, da se z naravo in vzgojo rastlin srečajo tudi otroci, ki v domačem okolju nimajo te možnosti (Angerer, 2000, str. 5-6, v Smole).

Vrtnarjenje pri predšolskih otrocih prinese veliko prednosti. Otroci skozi vrtnarjenje pridobivajo delovne navade, oblikujejo pozitiven odnos do narave, rastlin ter posledično tudi do hrane, ki jo pridelajo sami. Otroci so pri vrtnarjenju aktivni na vseh področjih dejavnosti,

napredujejo v naravoslovnih postopkih (opazovanje, postavljanje vprašanj in hipotez, izvajanje eksperimentov in poskusov, spoznavanje vzroka in posledice itd.), so telesno aktivni, spoznavajo pomen zdravega prehranjevanja ter gibanja in se pri tem počutijo koristne, s čimer krepijo svojo samopodobo, samozavest, kar posledično vpliva na njihovo splošno počutje. Vrt in dejavnosti vrtnarjenja spodbujajo medsebojne odnose z vrstniki in odraslimi, saj omogoča medgeneracijsko sodelovanje ter pogloblja vezi z naravo in okolico (Smole, 2021).

Namen tega projekta je bil, da otroci preko aktivnega učenja z vnaprej pripravljenimi dejavnostmi spoznajo življenjski cikel rastlin, njihovih potreb in značilnosti. Prav tako mi je bilo pomembno, da spoznajo svojo lastno odgovornost do žive narave in zmožnost samooskrbe ter proces od semena do hrane na krožniku.

2. METODE

Izbira metode pri doseganju cilja v predšolskem obdobju je ključnega pomena. Le to je potrebno prilagajati starosti in razvojni stopnji otrok. V višji starostni skupini, kjer smo obravnavali projekt Šolska vrtilnica sem najprej uporabila metodi pogovora in pripovedovanja. Nadaljevala sem z metodami raziskovanja in praktičnega dela.

3. REZULTATI

V jesenskem času smo z otroki pregledali visoko gredo, ki je na igrišču, pobrali pridelke, ki so bili še za pobrati in pripravili gredo za zimsko počivanje. V spomladanskem času so naši hišniki postavili dve čisto novi gredi in kompostnik. Tako smo dobili dve veliki površini za sajenje.

Pred sajenjem semen v gredi, smo z otroki spoznavali kaj je potrebno za rast in razvoj rastlin v splošnem. Naredili smo eksperiment s sajenjem fižola. Fižol smo posadili v pet različnih pogojev: v enem kozarčku z vsemi pogoji, v drugem brez vode, v tretjem brez svetlobe, četrti v pesku in peti v brisačkah. Fižol je začel kliti v vseh kozarcih, razen v tistem kjer ni bilo vode. Na vsake dva dni smo opazovali rast fižola. Po določenem času smo prišli do naslednjih ugotovitev: najboljše je rasel fižol, ki je imel vse pogoje (rodovitno zemljo, vodo in svetlobo); najslabše je rasel fižol, ki ni imel vode, ta tudi vzkli ni; fižol v omari (brez svetlobe) je bil rumen in šibek; fižola, ki sta rasla v brisačkah in pesku sta na naše presenečenje vzkli in dobro rasla, vendar sta bila šibkejša kot fižol v zemlji. Skupaj smo zaključili, da fižol potrebuje: rodovitno zemljo, vodo, svetlobo in toploto.

Iz semenarne Ljubljana so nam poslali kuverto s semeni. Z otroki smo si ogledali vrečke s semeni, prebrali navodila in se skupaj odločili kaj bomo posadili sedaj v spomladanskem času. Izbrali smo: peteršilj, solato ledenko, rukolo, redkvico, čebulo, korenje, špinačo in grah. Za malo kasnejši čas smo pustili paradižnik in papriko.

Spoznali smo dobre sosede, se dogovorili katere vrtnine bodo skupaj rasle ena pri drugi ter jih smiselno razporedili po obeh gredah. Nadaljnje smo na dva risalna lista narisali načrt sajenja vrtnin. Narisali smo konkretno katere rastline so poleg katerih, seveda upoštevajoč dobre

sosede. Na lesene ploščice smo napisali imena vrtnin za označbe, ki so nam pomagale pri iskanju vrtnin, ko še ta niso vzkli.

Po pripravi načrta in označb, smo vzeli semena, grabljice, lopatke in zalivalke ter se odpravili na vrt. Najprej smo pripravili grede za sajenje: pograbili in zrahljali smo zemljo v gredi. Vzeli smo v roke načrt in po vrsti sadili v prvo gredo: peteršilj, redkvico, solato in rukolo. V drugo gredo smo sadili: grah, čebulo in koren skupaj ter špinačo. Posajene vrtnine smo dobro zalili, označili in pokrili z vrtno kupreno. Prve dni smo jih tudi redno zalivali.

Nestrpno smo čakali, da bodo vrtnine vzkile. Vmes so se nam še ploščice premešale in k sreči smo imeli narisane načrte sajenja in smo jih tako lahko postavili na pravi položaj. Najprej sta vzkli špinača in rukola. Zjutraj smo pred zajtrkom odšli kar nekajkrat porezati tako rukolo kot špinačo, oprali smo ju in jo jedli ob zajtrku. Rukola nam je tudi kar bujno rasla. Vso smo porezali in jo odnesli v kuhinjo kuharicam, ki so jo oprale in jo razdelile med vse oddelke v glavni enoti vrtca. Pri kosilu smo jedli tudi svežo solato iz vrta.

Konec maja smo v grede posadili tudi paradižnik in papriko, grahu smo dali oporo z vejami. Rukola nam je že odcvetela in smo jo populili in odvrgli na kompost. Prav tako smo na kompost odvrgli ves plevel, ki smo ga populili.

4. RAZPRAVA

Otroci so bili zelo aktivni raziskovalci v projektu in kar je najbolj pomembno, pri tem so uživali. Nekaj pobud in idej so podali tudi sami. Všeč jim je bilo sodelovanje in lastno pridelovanje hrane. Projekt so doživljali kot igro z zemljo, ki jih je pripeljala do hrane. Naši gredi stojita ob robu igrišča in otroci so se med igro ustavili, me poklicali, da je potrebno zaliti gredi ali preprosto odtrgali list solate in ga žvečili/pojedli. Velikokrat so samo stali ob gredah in jih opazovali.

Moj glavni namen je bil, da otroci razumejo pot od semena do krožnika. Želela sem, da vsi otroci vedo kaj potrebujejo rastline za svoj rast in razvoj. Te ugotovitve sem preverjala na ta način, da sem vsakega otroka posebej vprašala. To smo ponavljali vsakodnevno ob opazovanju rasti fižola. Ob koncu te dejavnosti sta samo dva otroka potrebovala pomoč pri odgovoru, kar je dober rezultat. Prav vsi otroci so sodelovali pri sajenju, zalivanju in pobiranju pridelkov. Največ se otroci naučijo z lastnim delom in lastnim raziskovanjem in opazovanjem. Ker so bili aktivni udeleženci se jim je veliko znanja utrdilo. Opazila sem prenos znanja iz začetne aktivnosti pri rasti fižola v vrtnarjenje v gredah. Otroci so komentirali:

- »Nujno je, da zalijemo semena, drugače ne bodo vzknila tako kot fižol ni vzknil.«
- Ko smo pokrivali gredi s kopreno je eden komentiral: »Samo, da ne bi s kakšno črno folijo, potem ne bo dovolj sonca.«
- »Dobro je, ker sije sonce in bo pomagal semenom rasti.«

5. ZAKLJUČEK

Generacije otrok, ki sedaj obiskujejo vrtec živijo res hiter tempo življenja. Ta projekt je meni osebno veliko pomenil, ker sem otrokom podala neke tradicionalne načine učenja. Želela sem jim prikazati kako pride hrana iz vrečke s semeni do krožnika in končnih jedi. Ta cilj smo z otroki dosegli. Je pa res, da bi bilo ta projekt potrebno sočasno izvajati vsako leto. Tako bi se otrokom znanje vrtnarjenja in samooskrbe utrdilo in bi le to lahko ponotranjili. Pri takih projektih nikakor ne smemo pozabiti na proces in ne ciljati samo na končni rezultat.

6. VIRI IN LITERATURA

- Smole, L. (2021). Zelenjavni vrt. Diplomsko delo. Ljubljana: PEF
- Dobnikar, M. (2011). Zeliščni vrt v vrtcu. Diplomsko delo. Ljubljana: PEF
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

<https://ekosola.si>

<https://www.doves.si>

© Program Ekošola. Material je brezplačen.